ALLÂME

DR. MUHAMMED İKBAL

MUHAMMED İKBAL KÜLLİYATI

FARSÇA ESERLERİNDEN OLUŞAN KÜLLİYAT

Veznen Tercüme: Ahmet Metin Şahin

Irmak Yayınları

بسم الله الرحمن الرحيم
١٤٢٠

IRMAK YAYINEVİ
Kurucusu: A. Metin Şahin

Yazar:
Muhammed İkbal

Eser Adı:
Muhammed İkbal Külliyatı

Veznen Tercüme
Ahmet Metin Şahin

Elektronik ortam ve tüm baskı hakları
Yağmur Yayınevi'ne aittir. © 2010

1. Basım: Ocak 2010 ©

Yayın Sıra No: 12
Şiir Serisi: 3

Sertifika No: 15341
ISBN: 978-975-7747-93-2

Kitabın hazırlanıp basılmasına emek verenler:
Süleyman Özdemir - Müşerref Özdemir
Ahmet Çelik - İrfan Güngörür -Yunus Karaaslan

Basım Yeri: Kitap Matbaacılık
Tel. 0212 482 99 10

IRMAK YAYINEVİ
Cağaloğlu Yokuşu, Narlıbahçe Sokak, No: 1
Özhekim İşhanı Kat: 2/23 Eminönü / İstanbul
Tel: 0212 513 51 26 Faks: 0212 519 74 53
e-posta: yagmur@yagmuryayinevi.com.tr
www.yagmuryayinevi.com.tr

ALLÂME

Dr. Muhammed İkbal

MUHAMMED İKBAL KÜLLİYATI

Veznen Tercüme

Ahmet Metin Şahin

Irmak Yayınları

İSTANBUL - 2010

AHMET METİN ŞAHİN

10 Ocak 1935 tarihinde dünyaya geldi.

Babası Doğubayazıt eşrafından Şahinler ailesine mensup Askerhan ağadır. Askerhan ağa Doğubayazıt'tan ticarî sebeplerle Tutak kazasına yerleşiyor. Bu sırada tutak müftüsü olan Mehmet Şükrü Balcının kızı Zehra hanımla evleniyor. Müftü efendi, hafız ve iyi bir şair olup, ilmiyle Doğu illerinde tanınan birisidir. Son Mesnevi han Şefik Can'ın da amcasıdır.

1950-51 yılında öğretmenliğe başlıyor. Dedesinden ve ilkokul hocası olan dayısı Salim Bey'den Farsça dersleri alıyor.

Tutak Gazi İlkokulu Müdürü iken Ankara'ya tayini çıkıyor. Kartal Tepe İlkokulunda bir yıl öğretmenlik yapıyor, oradan da Ayrancı İlkokulu Müdür Muavini oluyor. Bu okuldan 1977 yılında emekliye ayrılıyor.

Hisar dergisinde uzun müddet idare müdürlüğü yapan yazar, bu dergide şiirlerini neşre başladı. Bu dergiyi takiben, Yeni Adam, Türk Edebiyatı, Töre, Bahçe, Eflatun, Yağmur ve Kardelen dergile¬rinde şiirler neşretti.

Yazarın yayınlanmış eserleri

- Mesnevi Tercümesi (Manzum)
- Kar Danesinde Yaşamak (Şiir)
- Sabrın Acı Suları (Şiir)

İÇİNDEKİLER

İslâm Medeniyeti İdealinin Bülbülü: İkbâl 7
Önsöz 13
İkbâl'in Hayatı 15

Külliyatta Bulunan Eserler

1- Esrâr-i Hôdî (Benliğin Sırları) 19
2- Esrâr-i Rumûz 57
3- Peyâm-i Meşrik (Şarktan Haber) 101
4- Zebûr-i Acem 199
5- Yeni Gülşen-i Râz 259
6- Câvidnâme 275
7- Câvid'e Hitâp (Yeni Doğuşa Bir Söz) 387
8- Ey Şark Kavimleri Bundan Sonra Ne Yapmalı? 395
9- Mîsâfir (Yolcu) 419
10- Kölelik 435
11- Armağân-i Hicâz 445

İslâm Medeniyeti İdealinin Bülbülü: İKBÂL

"Hakikî Müslüman,
temiz bir rûhun geniş bir tefekkür ile
imtizacından doğar."
(Ali Nihad Tarlan)

Muhammed İkbâl, nağmeleri Doğu'dan tüm dünyaya yayılan bir bülbüldür. İkbâl'in yakın arkadaşlarından olan Zülfikâr Ali Han'ın, onun sağlığında yazdığı ve 1922 yılında iznini alarak yayınladığı eserinin ismi *"Doğudan Bir Ses"*dir (A Voice from the East). Bu eserde İkbâl'in şiirini ve misyonunu gerçek boyutları ile bulmak mümkündür.

Işık nasıl doğudan yükselip dünyayı aydınlatıyorsa (Ex Oriente Lux), İkbâl'in her mısrası da doğudan yükselip Müslümanları aydınlatan bir sestir. Bu sesin kendisi aydınlıktır. Bu ses ışık gibi insanın rûhunu ve kalbini aydınlatmak isteyen bir sestir. Bu ses geleceğin sesidir. İkbâl hem çevresindeki hem de dünyadaki Müslümanlara seslenişi ile ümit vererek daima istikbâle işaret etmiştir. Bu ses aynı zamanda bir çağrıdır. İkbâl, hakikat örgüsü ve İslâm idealleriyle çerçevesini çizdiği dünyasına kimsenin giremediğinden muzdariptir. Görmek istediği kâmil Müslümanları işte bu dünyasına davet eder.

İkbâl'in eserlerinin büyük bir kısmında Farsçayı tercih etmesinde, içinde bulunduğu kültür havzasıyla ilgili olduğu kadar, Mevlânâ Hazretleri'ne olan bağlılığı ve derin hürmetinin de etkisi vardır. Rüyasında Mevlânâ Hazretleri'nin işaret buyurduğunu söyleyerek kâleme aldığı "Benliğin Sırları" (Esrâr-ı Hôdî) eseriyle insanı tanımlamaya çalışan İkbâl, bu eserin tamamlayıcısı olan "Benlikten Geçmenin İşaretleri" (Rumûz-i Bîhôdî) isimli eserinde, insanın zâtiyyetinde ne muazzam bir potansiyelin bulunduğunu, insanın toplum içindeki rolünü ve kendisini millet için adaması gereğini hatır-

latmaktadır. Ali Nihad Tarlan, kendisinin çevirdiği İkbâl'in "Şarktan Haber" isimli eserine yazdığı yazısında şunları söyler: "Peyâm-i Meşrik, şark ve garbın eski ve yeni fikir diyarlarını adım adım ve müstesna bir nüfuz ile dolaştıktan sonra Konya'da Mevlâna'nın yeşil kubbesi üzerine yuva kuran bir devlet kuşunun içten gelen terennümleridir." Goethe'den etkilenmiş olmasına rağmen İkbâl'in Mevlâna ile bütünleştiğini bu eserden anlayabilirsiniz (Goethe-İkbâl ilişkisi için bk. "Goethe, Iqbal and the Orient", M. Ikram Chaghatai, Lahore 1999).

İkbâl, insan rûhuna seslenebilmek için şiir yazmakta ısrar etmiştir. Çünkü şiir, rûh üzerinde en büyük tesiri olan söz sanatıdır. İkbâl insan hakkındaki değerlendirmelerinde özden hareketle rûhu ele almıştır. İkbâl der ki: *"Cismin kıymeti rûh iledir; rûhun kıymeti ise sevgiliden aldığı ışık ve aydınlıktır"* (Şekvâ ve Münâcât). Rahatlıkla söyleyebiliriz ki İkbâl'in şiirleri sanatla meczolmuş tefekkürden ibarettir.

A. Çoğal'ın da ifade ettiği gibi tasavvufî güzellik anlayışını, Doğu-İslâm edebiyatlarında statik bir durumdand înamik bir anlatıma dönüştüren ilk sanatkâr Mevlânâ'dır. İkbâl, Mevlânâ'nın bu sanat anlayışını yeni bir estetik görüş içerisinde sunmuştur. Büyüleyici bir üslupla insanın anlamını, hayatını ve problemlerini ele alır ve milletini İslâm'ın başlangıç dönemindeki Hz. Peygamber'in öğretilerine göre kurulmuş sade fakat güçlü hayat tarzına dönüştürmeye çalışır.

İkbâl'in ifadelerinde kişileri etkileyerek idealleri disipline etmesi, aksiyonu ve sembolleri anlatarak ve belirginlik kazanarak yaşamın belirsizliğini bir bıçağın kesici tarafı gibi ikiye bölebilmesi içindir. İkbâl, düşünce sisteminde dönüşüm için önce insanın kendisinin hazırlanması gerektiğini söylemektedir. O, insan olgusunu temellendirerek çağını aydınlatmaya ve geleceğe yönelik bir perspektif sunmaya çalışmıştır.

İkbâl'in ideali, sınırları yeterince belirlenememiş olsa bile, İslâm Medeniyeti'nin yeniden ihyasıdır. Bu noktadan hareketle İkbâl, Müslümanları uyandırmak ve dînamik hale getirmek için hayatın her safhasını kapsâyan çok boyutlu bir rûh hamlesinin gerekli olduğunu düşünüyordu. Bu rûh hamlesinin yakıtı aşk olacaktır. İkbâl, İslâm Medeniyeti'nin özgün kaynaklarından neşet eden dînamizmi Hz. Mevlânâ'da bulmuştu. Tarlan'ın ifadesi ile o, "Mevlâna'nın bu kâinatı saran aşkı ile yaradılışın bütün mekanizmasını harekete geçiren düğmeye basmış, rûhların ve insan kudretlerinin her sahasını aydınlatmış ve bir hareket meydana getirmiştir."

İkbâl karamsarlığa gömülmüş olan insanı, insanın üstünlüğünü terennüm ederek ortaya çıkarır. İnsanın kerametini, cesaret, iman ve belagatle terennüm etmeye başlar. Böylece bu güçlü terennüm ve teganni karşısında bütün İslâm edebiyatı eğilir. Yeni bir çığır açılır.

Gerçekten Doğu insanı, o dönemde ümitsizlik ve karamsarlığa,şâhsiyetini inkâra, değerini bilmeme psikozuna önemli ölçüde düştüğünde geniş İslâm toprakları üzerinde hâkimiyetini kaybetmiştir. İkbâl, İran'ın meşhur mutasavvıf ve şairlerinden Şeyh Mahmud-ı Şebüsterî'nin *Gülşen-i Râz* adlı eserine nâzire olarak yazdığı *"Yeni Gülşen-i Râz"*ın giriş bölümünde Doğu insanı hakkındaki kanaatini şu satırlarla belirtir:

"Şark'ın cânındaki o eski âteş, hayat âteşi söndü, nefesi tükendi, bedeninden cân uçup gitti. O, şimdi nefes almadan yaşâyan bir resim gibidir. Hayat zevki nedir, bilmiyor. Gönlünde bir dâvâsı yok; ney'i terennüme yabancı..."

İşte bu karışık ve buhranlı ortam içerisinde Muhammed İkbâl ortaya çıkar ve Müslüman insanın şâhsiyetini gündeme getirir. Önce şâhsiyet ve mertliği, kendini tanımayı ve kendine güveni ortaya çıkarır. Ona dünyadaki yerini ve insanlık âlemi içindeki konumunu gösterir. Onu ümitsizlik ve karamsarlık âleminden bütünüyle ümit ve aksiyon, kahramanlık ve mücadele, hâkimiyet ve kardeşlik, övünç ve kıvanç, hareket ve coşkunluk, yenilik ve tâzelik dolu bir dünyaya onu çeker.

"Allah'ım, tekrar dirilt mü'minin kalbindeki şimşeği" (Cebrail'in Kanadı) diyen İkbâl, seslendiği kitlenin gelecekte medeniyetini kuracağından emindir. Bunun için de, görevi ağır olan Müslümanın olgunlaşmasını hedeflemiştir: *"Şark ve bilhassa İslâm Şarkı yüz yıllarca sürmüş olan bir uykudan uyanıyor. Fakat Şark milletleri anlamalıdırlar ki, Şark'ın iç derinliklerinde gerçek bir devrim meydana gelmedikçe hayat etrafında hiçbir inkılâp yaratamazlar. Yeni bir dünya, önceden insanların vicdanlarında tecessüm etmedikçe hiçbir yenidünya dıştan bir varlığı üzerine almaz"* (Şarktan Haber isimli eserine yazdığı önsözden). Hatta Farsça bir kasidesinde der ki:

"Şaşılacak şey ey Müslüman
Ufuklar sana açılmış
Sen ise kendini yitirmişsin
Ne zamânâ dek gafil, cahil, müzmin ve tembel oturacaksın?"

(Zebûr-i Acem)

Coşkun ve atak İslâm gençliğini tahrik ve teşvik edici marşlar olarak yazdığı ve müzikal bir çekicilik ve tatlılığa sahip kasidelerinde, karamsar, ümitsiz, üzerine ağırlık ve uyuşukluk çökmüş, hayat kafilesinde geride kalmış, liderlik ve hâkimiyetten düşmüş Müslümanı, tatlı nağmelerle doldurur ve onu ikaz eder:

"Evde tembel tembel ve hareketsiz oturmak harâmdır insan olana
Duruyor gözükseler de harekettedir aslında dünyanın her şeyi."

(Cebrail'in Kanadı)

İkbâl Zebûr-i Acem adlı eserinde ise şöyle der:

"Sen ne biçim ummansın? Ovalar sâkîn!
Böyle deniz olur mu? Artmıyor, eksilmiyor!
Kabaran dalgalar yok, timsahlar kaynaşmıyor,
Böyle deniz olur mu? Bu denizin yarılmış göğsünden
Başı göğe eren bir dalga ol da ufuklara kanatlan!
Uyan derin uykudan."

İkbâl'in zihnini sürekli meşgul eden soru şu idi: Müslümanlar nasıl İslâmî benliklerine kavuşur, nasıl kendi kendilerine ayakta durabilirler?

"Bir gece Rabbimin huzurunda ağladım, sızladım: Ya Rabbi, niçin Müslümanlar sefalet içinde böyle hor hakir oldular? Cenabı Hak'tan şu nidayı işittim: Bilmiyor musun ki onların gönülleri var ama sevgilileri yok!" (Armağan-ı Hicaz)

Modernleştirilmiş bir dünyada yaşâyan insanın anlam arayışındaki kriz ortamını aşmasının yolu, ideal insan tipinin kendisine mevzi bulması ile mümkündür. İkbâl de bütün entelektüel ve kalbî faaliyetini bu kritik dönemin sorunlarıyla ilişkilendirmiştir. İkbâl fikirlerini, bugünkü dünyada etkin olabilecek ve bugünkü dünyayı dönüştürebilecek bir Müslüman kişilik modelini esas alarak geliştirir.

Gülşen-i Râz-ı Cedîd isimli eserde bu modelin boyutlarını görüyoruz:

"Her iki âlemi de ele geçirirsen seni saran şey ölür, sen ölmezsin. Taleb çölüne ayağını gevşek basma. Evvela kendinde olan âlemi ele geçir. Eğer aşağı tabakadan bir insan isen kendindeki âlemi ele geçirdin mi yükselirsin. Allah'ı mı istiyorsun? Kendine daha yaklaş. Eğer kendini zaptetmeye muvaffak olursan ufukları daha kolay ele geçirirsin. Bu cihanı elde ettiğin gün ne mesut bir gündür. Bunu yapabilirsen dokuz göğün göğsünü yararsın. Ay senin önünde secdeye varır..."

Zülfikâr Ali Han'ın da belirttiği gibi İkbâl'in fikirleri, özellikle çözülmüş toplumlar için geleceğin müjdesi olma niteliğini taşımakta ve manen çökmüş milletleri eski büyüklüklerine kavuşturacak esaslârı getirmektedir. Bu nedenledir ki İkbâl, tükenmiş toplumlara bir hayat iksiri sunmaktadır. Bir Müslüman şair olarak İkbâl'in insan tabiatındaki sınırsız güçlere büyük inancı vardır ve bu inançla insanın yücelmesini amaçlâyan mesajlar vermektedir. İkbâl'e göre, atomun güç ve niteliğini taşıyan insan rûhu, şiirlerinde açıkladığı ahlâk ilkelerine sadakatle uyulması şartıyla, en büyük açılımları yapabilecek kudrettedir.

Yazımızı İkbâl'in vefatından yaklâşık yarım saat önce okuduğu son rubaisi ile tamamlayalım:

"Surûr-i refte bâz âyed ki nâyed?
Nesimî ez Hicâz âyed ki nâyed?
Ser âmed rûzîgâr-i în fakiri
Diger dânâ-i râz âyed ki nâyed?"

Geçip giden nağmeler geri gelir mi, gelmez mi?
Hicaz semtinden tatlı bir rüzgâr eser mi, esmez mi?
Bu fakirin devri sona erdi
Bir daha bu âleme sırra vâkıf insan gelir mi, gelmez mi?"

Temennim odur ki, İkbâl'in eserlerinin gittikçe daha da bereketlenmesi ve ülkemizdeki İkbâl çevirilerinin bu bereketi artırmaya vesile olmasıdır. Muhammed İkbâl'in son arzûsu, Hicaz'ı ve orayı şereflendiren yüce Zât'ı merkez alan yeni İkbâllerin gelmesidir. İkbâl'in de beslendiği ana kaynaklardan biri olan Mesnevî-i Şerif ile rabıtasını koparmayacak ve onun eserleriyle bütünleşerek yetişecek kişiler, bu arzûyu gerçekleştirmiş olacaklardır.

Merhum Şefik Cân Bey'in yeğeni olan ve Farsçaya vukûfiyetini yıllar sonra Süleyman Nahîfî'den bu yana ilk kez Mesnevi-i Şerif'in veznen çevirisini yapma başarısıyla ortaya koymuş olan Şair Ahmet Metin Şâhin Bey'in Muhammed İkbâl'in Farsça eserlerini yaklâşık on yıllık bir sürede veznen çevirmesiyle oluşturduğu bu külliyat, her türlü takdirin üstündedir. Çevirilerin veznen yapmış olması, şiirlerin kendi kalıpları içerisinde anlaşılmasını sağlaya-

caktır. Ayrıca bu eser, hem mısralarda derinleştikçe şiirin iç musikîsini okuyuculara hissettirmekte, hem de mısraların içerdiği anlamı keşfetme serüveninde bizlere bir imkân sunmaktadır. İslâm Dünyasına ve yaşadığımız çağa İkbâl'in penceresinden bakmak isteyenlerin sunulan bu imkânı yeterince değerlendireceklerine bütün kalbimle inanıyorum.

Ufuklara ulaşmak için Allah'tan basîret dileyelim.

Doç. Dr. Ahmet ALBAYRAK
Nisan 2009

ÖNSÖZ

Pakistan'ın milli şâiri, Muhammed İkbâl'i Türk okuyucusuna tanıtan, merhum Mehmet Akif ve İkbâl'in eserlerinden tercümeler yaparak sunan rahmetli Profesör Ali Nihat Tarlan hocadır. Hocânın Türkçeye kazandırdığı eserler, Türk aydınlarınca büyük bir kabul görmüştür.

Rahmetli hocamız, İkbâl'dan, "Peyâm-i Meşrik, Esrâr- Hôdî, Rumûz-i Bîhôdi, Zebur-i Acem, Misâfir, Pes Çi Bâyed Ey Akvâm-i Şark ve Armağan-i Hicaz'ın Farsça bölümü olmak üzere Türkçeye kazandırmıştır. Kendisine Allah'tan rahmet diliyoruz.

İkbâl, eserlerinin çoğunu Farsça ve bir kısmını da Urduca kâleme almıştır. Ayrıca konferansları ve İslâmdadîni Tefekkürün Yeniden Teşekkülü İngilizce'dir. İkbâl'in eserleri birçok dile tercüme edilmiş ve okurları tarafından büyük bir ilgiyle karşılanmıştır. İkbâl, Pakistan'ın kuruluşunun, fikir babalığını yapmış, ne yazık ki Pakistan devletinin kuruluşunu görmeden Allah'ın rahmetine kavuşmuştur.

Görüşlerinize sunduğum kitaplarından Câvidnâme, ilk önce Profesör Annea Marie Schimmel tarafından, şerhi yapılarak Türkceye tercüme edilmiş ve İş Bankası ve Kültür Bakanlığı tarafından ikişer kere basılmıştır.

Ben de, 1997 yılında yaptığım baskıyı, tekrâr gözden geçirdim. Bu arada 2002 yılında Halil Toker Bey tarafından da tercüme edilmiştir. Bunu da belirtmekte fayda görmedeyim (Kaknüs Yayınları). Ben İkbâl'in eserlerini kendi kalıplarıyla ve kendi vezinleriyle tercüme etmeyi uygun gördüm. Ses açısından da İkbâl'e yaklaşmayı istedim. Eğer, ses ve mânâ bakımından Muhammed İkbâl'i okurlarıma sevdirebilirsem mutlu olacağım. Saygılarımla!

Ahmet Metin Şâhin

İKBÂL'İN HAYATI

İkbâl 7 Kasım 1877'de Pencap eyaletinin Siyalkot şehrinde dünyaya geldi.

Muhammed İkbâl, Orta tabakaya mensup Müslüman bir aileden gelmedir.Dedeleri Keşmir Brehmenlerinden idiler.Pencap'a ne zaman geldikleri ve ne zaman Müslüman oldukları bilinmemektedir.

İkbâl, altı çocuklu bir ailenin en küçüğüdür.Babası Nûr Muhammed, İslâmî gelenekler çerçevesinde oğlunu camide Kur'an öğrenmeye göndererek onun yetiştirilmesine ilk adımı attı. Sôfî meşrep bir kişi olan Nûr Muhammed, dürüst bir insandı.İlmi olmamakla beraber ülemaya karşı saygısı sonsuzdu.Küçük dükkanında dîn adamları ve aydınlar toplanır, ilmi tartışmalar yaparlardı. İşte İkbâl böyle bir iklimde günlerini geçirmekte idi. Evde ve iş yerinde daima islâm ve tasavvuf konuşulmakta idi.Nûr Muhammed tam 90 yıl yaşamıştır.

Annesi İmam Bibi iyi huylu, saf bir islâm kadınıydı.Onun da çocuklarının eğitimi için epey gayret sarf ettiği muhakkaktır.İkbâl annesini 1914 yılında kaybetti.

Muhammed İkbâl, ilkokulu bitirdikten sonra İngilizce öğretim yapılan **"Scotch Mission School"** lisesine girdi.1983 yılında bu okulu bitirdi.Mevlânâ Mir Hasan'dan Arapça ve Farsça dersler almakta idi.Bu büyük insan,dînini hakkı ile bilen ve Arap, Fars edebiyatına vakıf bir kimse idi.

İkbâl, Mir Hasan'ın rahle-i tedrisinde yeteneklerini sergilemiş, bir yandan da aşk âteşi ile yanmaya başlamıştır.Bunu sezen hocası kendisini şiir yazmaya teşvik etmiştir.

Yine bu devirde yaşâyan Urdu şair İkbâl Dağ Dehlevî hazretlerine şiirlerini göstererek izleyeceği yolu da tayine çalışmıştır.

1923 yılında Pencab'ın İngiliz valisi İkbâl'e **"sir"** ünvanını vermek istemiş. İkbâl bunu, Mir Hasan'a "Bilginlerin Güneşi" (Şems – ül Ülema) payesinin verilmesi ile kabul edeceğini şart olarak koşmuş, İngiliz vali; Mir Hasan'ın ki-

tap yazıp yazmadığını sormuş, İkbâl; yazdığı cânlı kitap vardır ki; o da benim demiştir.Vali Mir Hasan'a bu ünvanı vermeye mecbur kalmıştır.

İkbâl genç denecek bir yaşta evlendiği halde tahsiline aslâ ara vermemiştir.Sialkot kentinde yüksek tahsilinin iki yılını okuduktan sonra Lahor'a geçmiştir.

Lahor'da, bir devlet okulu olan"(Goverment College"e kaydını yaptırmış ve bu okulda lisans imtihanını iftihar alarak geçmiş.Arapça ve İngilizce'yi birinci derece ile bitirip bir altın madalya almaya hak kazanmıştır.1899'da da Felsefe Yüksek Lisans imtihanını vererek yine bir altın madalya almıştır.

Okuduğu bu devlet okulunda meşhur şarkiyatçı Prof. Dr. Thomas Arnold ile tanışmıştır.İkbâl bu kişiden Batının ilmi yapısını, araştırmacılık rûhunu almış, bunları Mevlânâ Mir Hasan'dan aldığı gerçek İslâm bilgisi ve inancıyla yoğurarak kendi kimliğini oluşturmuştur.

İkbâl Lahor'da iken şiiriyle artık halkının huzurundadır. Ve artık halkı tarafından tanınmaya da başlamıştır.

İslam Koruma Derneği, Keşmirli Müslümanlar Derneği gibi dernekler de okuduğu şiirleri ile şöhret basamaklarını teker teker yükselen İkbâl bir keresinde **" Öksüzün Feryadı"** isimli şiiriyledînleyenleri ağlatmıştır.Bu sıralarda da şiirleri **"Mahzen"** dergisinde sürekli yayımlanmakta idi.

1899 yılında **"Orien College"** de Arapça öğretmenliğine atanan İkbâl, ilk Urduca eseri olan **"El – İktisad"**ı bu sırada yazmış ve yayımlamışır.

İkbâl, bu sırada hukuk öğremine de başlamış ve sonra da yurt dışında bu öğrenimini tamamlamak istemiştir.

Profesör Dr. Thomas Arnold'un ısrarları üzerine 1905 yılında Avrupa'ya öğrenimini tamamlamak için gitmiştir."**Cambridge** Üniversite'sinin bağlısı **"Trinity College"** e yazılmış, avukatlık çalışmalarına başlamış ve bu arada da felsefe öğrenimini de tamamlamaya çalışmıştır.

İngiltere'de kaldığı süre zarfında ufku genişlemiş,islâma sokulmuş yanlışlıkları daha iyi sezmeye başlamıştır.Kendisi üzerinde hocalarından **Prof. Dr. Taggart ve Dr. James Ward** önemli etkiler bırakmışlardır.İkbâl, Avrupa'da bir çok ünlüyle de tanışma fırsatı bulmuştur. Meşhur şarkıyatçı ve Mesnevi tercümanı **Prof. R.A. Nicholson** ve yine büyük bir Doğu edebiyat bilimcisi **Prof. Browne** bu önemli kişilerin başında gelmektedir.

İkbâl, Avrupa'nın bir çok ülkesine seyahat fırsatı bulmuş, bu gezilerinde sömürgeciliği ve ezilen ülkelerin hallerini, faşizmi yakından tanıyabilmiştir.

Prof. Dr. Taggart'ın isteği üzerine felsefe doktorasını yapmak üzere, Münih Üniversitesi'ne yazılmış, Kasım 1907 tarihinde İran'da **"Metafiziğin Gelişimi"** isimli doktora tezini sunarak doktor unvanını almıştır.

Bundan sonra Avrupa'da konferanslar vermeye başlamış ve bir müddet de Arapça okutmuştur.

27 Temmuz 1908 yılında tekrar yurda dönmüş ve kendisinin okuduğu **"Govenn College"**e İngilizce – Felsefe öğretmeni olarak atanmıştır.

1911 – 1912 yıllarında Lahor'da açık hava toplantıları düzenlenir, hatipler halka hitap ederlerdi.İkbâl de yazdığı şiirleri okurdu.Hind halkının Türk'e olan sevgisi bu toplantılarda kuvvet kazanmıştır. **"Peygamber Efendimizin Huzurunda"** isimli bir şiiri bunun çok içten ve en güzel bir örneğidir:

"**Sen dünya bahçelerinden bir koku gibi uçup geldin: Oradan bize ne hediyeler getirdin?"**diye soran Peygamber'e elindeki ufacık şişeyi göstererek **"Efendimize bir şişe getirdim.Bu şişede olan şey, cennette bile yoktur.Zira bu şişede ümmetinin şeref ve haysiyetinin timsali vardır.Bu şişede Trablus'ta şehit düşenlerin kanı vardır."** İkbâl'in Türk sevgisini belirten başka şiirleri de mevcuttur.

Bu sevgi etkisiyle Pakistan'dan Türk ordusu saflarında çarpışmak üzere Anadolu'ya kadar gelen Müslümanların sayısı az değildir.

İkbâl siyasi sahada **Muhammed Ali Cinnah** ile de omuz omuzadır. 1926'da büyük bir çoğunluğun oylarıyla Eyalet Meclisi üyeliğine seçilmiştir.

İkbâl, Hint Müslümanlarına önderlik etmeyi hiç ihmal etmemiştir.Bütün konferanslarında islâm birliğini savunan İkbâl, Pakistan'ın kuruluş babalığını da yapmıştır. Durmadan toplantıdan, toplantıya; konferanstan, konferansa koşup durmuştur. **"İslâmi Düşüncenin Yeniden İnşası"** adıyla yayınlanan meşhur eseri bu konferanstan derlenmiştir. Bu eser Türkçe'ye iki kere tercüme edilmiştir.

İkbâl, daima sünnete ve Kur'an'a uygun bir islâmın savunuculuğunu yapmıştır.Yurtiçi, yurtdışı birçok konferansa üye olarak katılmıştır.Üçüncü Yuvarlak Masa toplantısından dönerken Paris'te filozof **Bergson**'la tanışmış, ona,islâm felsefesi hakkında birçok noktayı açıklayarak filozofu şaşkına çevirmiştir.

İkbâl Paris'ten İspanya'ya geçip **" Endülüs veislâmın İdeolojik Gelişmesi"** isimli bir çok konferans vermiş **" Kurtuba"** camiinde tek başına kıldığı namazın etkisi ile güzel bir şiir yazmıştır.

İkbâl İspanya'dan İtalya'ya geçmiş, orada birçok toplantıya katılmış ve **Mussolini**'nin ısrarıyla kendisiyle de görüşmüştür.

İkbâl Şubat 1933'de ülkesine dönmüş, Yuvarlak Masa Konferansı görüşlerini halka açıklamıştır.Aynı yıl Afgan Kralı **Nadirşâh**'ın davetine uyarak **Kabil**'e gitmiş, Kral kendisinden bir üniversite kuruluşuna yardım etmesini istemiş, İkbâl bu vesile ile **Kandehar** ve **Gazne**'yi gezmiş "Misafir" isimli mesnevi işte bu hatıra için yazılmıştır.

Alleme İkbâl'in sağlığı 1934 yılında bozulmaya başlamış ve bu yüzden **Oxfort** Üniversitesi'nin konferans davetine gidememiştir.1935'de son eşini de kaybeden İkbâl, kendi ölümünün de yaklaştığını anlamış, ama yine de hizmetten geri durmamıştır.Ne yazık ki geçici bedeni bu yorgunluklarla eriye eriye kalbini yormuş, 21 Nisan 1938 de sabah vakti tatlı bir tebessümü saklâyan dudağından son nefesini vermiştir. Naşı, Badşahi Camii'nin girişinde toprağa verilmiş.

Hak'dan kendisine rahmet diliyoruz.

İkbâl:

İlm–ül İktisad, Bang–i Dera, Bal–i Cibril ve Darb–ı Kelim isimli eserlerini Urduca yazmıştır.

Farsça eserleri de şunlardır:

Esrâr-ı Hôdî, Rumûz-i Bîhôdî, Peyâm-ı Meşrik, Zabûr-i Acem, Gülşen-i Râz-i Cedid, Bendeğîname, Cavid-name, Pesçi Bayed Kerd Ey Ekvâm Şark ve Misafir. Ayrıca Armağân-ı Hicaz Farsça (bir kısmı Urduca, olarak yazılmıştır.)

İngilizce olarak da:

İslam'a Dînî Düşüncenin Yeniden İnşası ve bazı konferansları da kitap olarak basılmıştır.

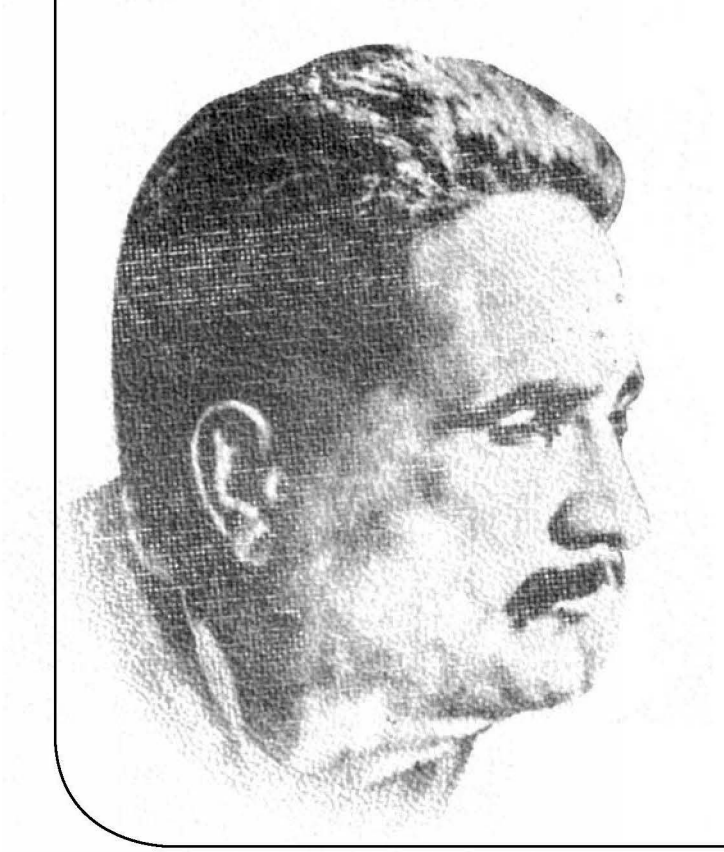
Müslümandır, istenen zevk kalmamış,
Kalpte renk yok, beklenen şevk kalmamış!

Kesti âlimler Kur'an'dan bağları,
Kürk giyip sûfî, uzatmış saçları.

Gerçi dergâhtan, sedâ yükselse de,
Gel kulak ver, sen, civânmertlik nede!

Aldanır gördükçe Garptan Müslüman,
Bir serâp görmüş, odur kevser sanan!

ESRÂR-İ HÔDÎ
(Benliğin Sırları)

"Hiç kusursuz ormanım, olsun dilersen yaş kuru,
*Minber olmaz dal görürsem, suçta sehba eylerim!"**

Nâzirî Nişeburî

---

* Minber olmaya yaramâyan dalları, darağacı yaparım, denilmektedir.

BENLİĞİN SIRLARI

(1)
Parlâyan gün akşamın kesmiş yolu
Ağlamam gül üstüne serpmekte su!

Gözyaşım nergiste silmiş uykuyu,
İnlememden çim alır bitmek huyu.

Bahçivan söz kudretim etmiş sınak,
Ekdi mısra, bir kılıç biçmişti bak!
(5)
Zerreyim, parlak güneş maldır bana,
Yüz seher saklar yakam, bir baksana!

Toprağım parlak, Cem'in câmı ne ki?
Doğmâyan sırr âlemiymiş bendeki!

Fikrimiz, âhûyu atmış terkiye,
Varlığın mecliste hiç yoktur diye.

Bitmemiş çimler ki süsler bahçemi,
Dalda açmazdan, çiçek süsler demi?

Ben müzisyen meclisin alt-üst eden,
Vurmuşum mızrâp, damar, tellerde ben!
(10)
Varlığın ud, çaldı ender nağmeler,
Yoldaşım bilmez, benim, çalmış neler?

Tâze doğmuş bir güneşken âleme,
Görmedim âlemde hâl, bilmem ki ne?

Parlamamdan ürkmemiş yıldız henüz,
Hem civam almaz gezişten hız henüz.

Oynaşan şu'lem, denizdir hisseniz,
Dağ, kınamdan almamış, yok, renk ve iz!

Hal ve mâzî olmamış aşnam henüz,
Görmesin, kuşkuyla titrer tam henüz.

(15)
Doğdu şarktan hep günüm, bitkin gece,
Âlemin gül, tâze ermiş şebneme.

Gönlüm, erken kalkacaklar arzûlar,
Âteşim zerdüşleri haslık sunar!

Nağmeyim, mızrapla hiç yoktur bağım,
Ben, yarın şi'rinde coşmuş ırmağım!

Yüzyılım bilmez, zamanın sırrı ne?
Bir pazar var, Yusufum uymaz yine!

Eski dostlardan ümidim yoksa da,
Musa gelmiş, duysa Tur'um yanmada!
(20)
Dostlarım umman ki, durgun çiğ peki,
Şebnemim saklar, tufan sırtında ki!

Başka bir dünyadan elbet nağmemiz,
Der bu çan; "Biz başka kervan çanıyız!"

Doğdu çok şair ki, ölmüş oldu da,
Yumdu çift göz, çıktı gözler ortaya!

Nâzla çıkmış oldu yoktan, varlığa,
Bitti güller misli kabrin toprağa.

Geçti çöllerden de çok kervan deve,
Hem, ağır aksak gider her an deve.
(25)
Âşığım ben, imanın feryât özü;
Haşr, kıyamet kavgamın bir önsözü!..

Nağmemiz tel ölçüsünden aşmada,
Korkum olmaz, ud kırılmış olsa da!

Damla coşmamdan habersiz kalsa hoş,
Onda deryalar delirmiş olsa hoş!

Sığmamış göklerde ummanım benim,
İzlesin deryâ, bu tufanım benim.

Goncamız olmazsa bir gül bahçesi,
İlkbaharın feyzine layık nesi?
(30)
Uyku tutmuş şimşeği rûhumda bak,
Dağ ve çöl kalmaz ki seyrimden uzak!

Çölsen ey gel, ummanım, var pençeleş,
Sina olsan, şimşeğimden al âteş!

Ab-ı hayvandan berâtım verdiler,
Ömrümün sırrıyla mahrem ettiler.

Zerre, figânım ve yanmamdan diri,
Kol-kanat var, san âteş böcekleri!

Şimdi benzer sırrı yoktur söyleyen,
Mânânın fikr incisin deldim diyen.
(35)
Sen ebedler istiyorsan haydi gel!
Yer ve gökler istiyorsan haydi gel!

Âlemin pir, şimdi sırlar söyledi,
Dostlarından sırr ki gizlenmez idi!

Sâki kalk! Dolsun kadehler koy meyi,
Sil gönülden, günlerin endişeyi!

Âteşin bir suydu, aslen zemzem o,
İçse yoksul,sâkî Cem'dir, görkem o!

Hep düşünmek üzre vermiş anlama,
Hem ayık göz, çok uyanmıştır ama!..
(40)
Verse kıymet, çöp büyük bir dağ olur,
Tilki, aslân benzeri kuvvet bulur.

İstedin, toprak, Sureyya mevkide,
Katreler olmuş denizler misli de!

Suskular vermişse mahşer coşkusu,
Şahinin kan, kekliğin süs doğrusu.

Kalkta dök sen, saf şâraplar câmıma,
Serpe dur, nûrlar benim mehtâbıma!..

Tâ çekip menzile ben âvâreyi,
Bakmanın yorgunluğu zevkin beği!
(45)
Tâze bir yol koşmadan duysam heves,
Tâze şevk bulsam, olup meşhur nefes!

Gözde ehl-i zevke olsam gözbebek,
Âlemin beyninde çın çın eylesek.

Şi're sunsam şan yüceltsem ben hele,
Gözyaşım sığsın, kalıp feryâd ile!

Pîr-i Rum feyziyle tekrardan yine,
Ben kitap açsam, erip sır ilmine!

Onda cândır, şu'lenin yığnak yeri,
Bende âteş, bir kıvılcım, yok biri!
(50)
Bir yanan mum saldıran, pervâneme,
Bâdeler baskın verir peymâneme.

Pîr-i Rûmî, toprağım iksir edip,
Tozlarımdam, cilveler kılmış nasip.

Yol alır olmuş çölün her zerresi,
Bir güneşten şu'le almak gayesi!

Dalgayım ben, okyanusta yerleşen,
Parlâyan bir inci bulmak isteyen.

Bir kadehten sarhoşum elbette ben,
Bir nefesten olmuşum dirlik eden.
(55)
Etti feryât, bil ki gönlüm dün gece ,
Cân verir "Yâ Rabbi" dersem sessizce!

Gamlarımdan dertli dünya öyle de,
Boş kadehler, bil ki meyyus etmede.

Çok bakıştan, bakmamız yorgun düşen,
Kol kırık kuş, yerdeyim, yatmakta ben.

Hakla yoğrulmuş o pir, görmüştü bu,
Kur'an'ı bak Farsça yazmış oydu, o!

Şimdi aşk erbâbının, divâne sen,
Bir yudum gel, has şâraptan iç hemen!

(60)

Sinelerden, hep kıyametler kopar,
Gözde neşter, başta dönsün kâseler!

Gülmenizden feryâdın fışkırmalı,
Hep ciğerler, kanlı göz-yaş dolmalı!

Nerye dek bir goncasın? Ettin şûkut!
Itrı sen gül ol da, bir pulsuz dağıt!

Sen üzerlik misli hemgam gizlisin,
Mahmilin al dur yanında âteşin!

Çan misil ten, cüzde sesler vermeyen,
Hem de mevcut nâle, gel söylet hemen!

(65)

Âteşinden parlâyan meclisse bak,
Başka kim var, sen bu âteşlerde yak!

Aç, şârap satmış o pirin sırrı sen,
Dalga ol meyden, cam et, giy giysiden!

Al düşünmek aynasından taş yine,
Çarşının başlarda vur, kır kâsene!

Ney olup sun dur neyistândan haber;
Kays'a gel ver, Hay soyundan sen haber!

Nâleler bul tâzeden gel et icât,
Topluluk inlet de, gel sen, kıl abâd!

(70)

Tâzeden kalk, cânlılık sun cânlıya,
Gel görün sen, cânı çok sun cânlıya!

Kalk ayak bas, başka bir has caddeye,
Eski sevdâ coşkusun terk etmeye!

Âşina ol, sen de şi'rin lezzete,
Kervanın çan çaldı, gel sen gayrete!

Hem düşürmüş câna bir âteş bu söz,
Ney misil feryâd figânlar doldu öz!

Nağme olmuş, ben sazımdan kopmuşum,
Süslü cennettir, kulak çün yapmışım.

(75)

Benliğin sırdan açarken perdeyi,
Sunmuşum "Ben" sırrının bir müjdeyi!

Varlığım eksik benim; bir yansıma,
Kimsesiz, hem faydasız, hem kuşkuda!

Aşkı yontmuş, ben ki olmuştum adam,
Anladım "neymiş- niçin" âlemde tam!

Ben felek seyrinde gördüm, her ne var,
Ayda gezmiş kan, dolaşmış kaç damar!

Ağladım akşamla insanlık için,
Hem hayattan yırtarak sırr perdesin!

(80)

Mümkinât tezgâhının iç vârını,
Dökmüşüm, takvimde ömr esrârını!

Akşamın, aydınlatan ay olmuşum,
Ümmet-i Beyza için ben bir tozum!..*

* Hz. Musa'nın gösterdiği ışıklı el. (Yedi beyza islâm ümmeti) demek

Bahçe, dağ doldursa bir millet sesi;
Vurdu âteş kalpde, bin genç neş'esi!

Zerredir millet, güneştir ambarı,
Harman etmiş yüz Rûmî, yüz Attar'ı!*

Bir sıcak ah'ım, yüceldim göklere,
Aslım âteş; is, dumansam bir kere!
(85)
Bak kâlem hem, fikrimin himmetlere,
Hak dokuz gök sırrı yazmış dağ, dere!

Katre bulsan, kıymeti umman kadar,
Ta ki olsun, zerrelerden sahralar!

Mesneviden gaye şairlik değil,
Putperestlik, putu yontmaklık değil!

Farsçanın el, Hintli olsun namımız,
Tâze bir aysam da, boştur câmımız!

Bende uslup, bende haslık bekleme,
İsfehan, Hünsar'lı olmak bekleme!
(90)
Hint'de söz elbet şekerden tatlıca,
Söz Deri'den söylemek bal öylece!*

Fikrim almış cilvesinden bir büyü,
Tur dağından bir kâlem, sırdır yüzü!

Farsça uygun geldi yüksek fikrime,
Söylenenler uygun olmuş zikrime!

Ey akıl sen bulma suç hiç kâse de,
Bağla gönlüm, iç şarabın zevkle de!

* Deri: Farsça lehçenin en güzeli olarak bilinir

Âlemdeki Düzenin Aslının Benlik Olduğunu ve Hakkın Kudretinin Hayatın Her Safhasında Birbirini Takip Ederek Benlik Kudreti Üzerinde Meydana Geldiğini Beyan Eder.

Varlığın her şekli benlikten eser,
Gördüğün şey, benliğin sırdır meğer.
(95)
Ben uyandırmıştı hep öz demleri,
Âşıkâr artık hayal âlemleri.

Bin cihân gizler bakarsan zâtına,
Gayriler muhtaç onun isbatına!

Saçtı âlem üzre düşmanlık ki o,
Kendisinden başka şey bilmişti o.

Kendisinden başka şey etmiş icat,
Hem savaşmak lezzetinden, verdi tat!

Öldürür kol kuvvetinden gör onu,
Kendinin kuvvet nedir, bilmek sonu!
(100)
Kendi kendin aldatış, aynen hayat,
Gülce kan abtes alış aynen hayat!

Bir gülün uğrunda, bin gülşen yıkar,
Nağmeler tek oysa, bin feryâdı var!

Bir felek derken yaratmış yüz hilal,
Bir söz isterken yaratmış, yüz mekal!**

Yağmanın, kalpsizliğin tek özrü de;
Manevi hazlar mı, tekmil eyleme?

** Mekal: Makale

Dağ delen Ferhad'ın özrü şi'ridir;
Yüz Hotan ahusunun özr, miskidir!
(105)
Yağda yanmak, kıymeti pervânenin,
Mumda ki özr, mihneti pervânenin.

Tek yarınlık "Bir sabah" bulsak diye,
Yüz bugün resm eyleyen, oymuş niye?

Şu'lesi yüz İbrahim yakmış hemin,
Bir "Muhammed" şu'lesi bulmak için!..

Olsun istenmiş olan bir çok amel,
Her sebep, illet, hayattan aldı el!

Kardı, hem kaldırdı, hem ürker, uçar;
Öldürür, parlar, yakar, tekrar doğar!
(110)
Gün, genişten, bir dönüş yer olmada,
Gök onun yollar tozundan dalgada!

Ufku boydan, gülle süslenmiş onun,
Gün, ayıklık; uyku, akşammış onun.

Şu'leler taksim edip, her şulede,
Akla, cüz cüz tapmayı öğretmede!

Parçalar kendin, yapar eczâları
Az sıkılmışken yapar sahrâları.

Serpilip ayrılmadan olmuş bizâr,
Toplanıp derlendi, dağlar oldu var!
(115)
Benliğin elbet görünmektir huyu,
Gizlemiştir, zerreler her arzûyu.

Suskunun, her güçsüzündür güçlüsü,
Davranış bağlı sebepler doğrusu.

Öyle ya, almış hayat benden gücü
Öyle sağlam, berk hayatın ölçüsü!

Katre "Benlik" harfi ezber etse de,
Bir değersiz varı, cevher etmede!

Bâde güçsüz, şekle hiç malik değil,
Câme minnet, mey o, câm vermiş şekil!
(120)
Gerçi mey alsın kadehlerden şekil,
Sakinin elden dolaşkın oldu bil!

Geçse kendinden şu dağ, sahrâ olur,
Görse coşmuş, şekvâlar deryâ olur!

Dalgalardan dolsa deryânın kucak,
Hem de deryâ üzre binmiş oldu bak.

Halkalanmış olsa nûr, bir göz olur,
Her telaştan, cilveler görmek bulur!

Bak çemen "benlik"te kudret bulsa bir,
Himmeten dağ deldi, artık yükselir!
(125)
Mum ki donmuş, kendi hep zincirleme,
Zerreler toplar ererken şekline!

İş, eritmek, şekli artık kalmadı,
Yaş olup öz gözlerinden damladı!

Fıtratından pişkin olsaymış yüzün,
Pişkin olsan, parçalanmazmış yüzün!

Başka bir sermâyenin olmuş durak,
Yâd için yanmış bağır, sırtında bak!

Arz alırken varlığından kuvveti,
Ayda, hep seçmiş, tavaftır niyyeti.
(130)
Hem güneş muhkem olur yerden yana,
Şarkta doğmuş göz ki, yer meftun ona!

Kiriğin cünbüş ne? Silmiştir çınar,
Satveti dağlar için bir şan sunar!

Arış âteş, ırgıç âteş giysisi,
Yükselen bir dane topraklarda ki! *

"Ben" hayatın kudretinden toplasa,
Hem hayatın nehri umman, yok tasa!

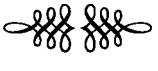
Bir hayat bâkîyse, maksattan gelir,
Kervanın çan çalsa, elbet gayedir.
(135)
Hem hayat örtündü hep gayretlere,
Aslı gizlenmiş onun niyyetlere!

Gönle istek arzûlardır, cân katar,
Bir avuç toprak senin olmaz mezar!

Renk ıtır dünyasının cân, isteyiş,
Her şeyin hilkat, bütünden isteyiş!

Hem bu arzûdan, gönüller oynaşır,
Sine, arzû, parlayıştan aynadır.

Buldu toprak öyle bir pervânelik,
İdrakın Musa, Hızır'dır üstelik!

Benliğin Hayatı, Yüksek Gayeler Meydana Getirmek ve Doğurmaktan Meydana Gelir

(140)
İsteğin od, gönle olmuştur hayat,
Oynaşırken Hakk kalır, her şey memat!

Bir gönül, arzûdan ayrılmışsa bak,
Kol kırık, artık kalır uçmaz uzak!

İsteyiş, "ben" coşturan kuvvet demek,
Benliğin deryada yorgun dalga tek!

Arzû, maksat avlâyan has bir kement,
Ömrünün defterde, bir şirâze bent!

İstek olmaz olsa, ölmüş cânlılar,
Bir alev gitsin âteşte cân mı var?
(145)
Bir uyanmış göz ki bilmem aslı ne?
Yapmış elbet lezzeti didâr yine!

Şuh geziş vermiş ayaklar kekliğe,
Gaga bulmuş bülbül, ancak nağmede.

Ney, neyistandan çıkıp bulmuş değer,
Olmuş azad, zindanından nağmeler.

Nadirat arzûlâyan aklın nedir?
Hiç bilir miydin nasıl mucizedir?

Hem hayatın isteyiş sermâyesi,
Doğdu ondan aklının her hissesi.
(150)
Milletin âdet düzenlik, tavrı ne?
Bilgiler hep tâzeliktir, sırrı ne?

Kalbe, isteklerle bir bir doğdular,
Kendinin elden oluşmuş parçalar.

El, burun, diz, göz, kulak, bunlar tamam;
Hafıza, şu'ur, hayal, fikrin ki tam!

Bir savaş anında merkepsiz kalan,
Bir hayattır, her ne var merkep kılan!

Fen, ilim aslâ, asıl maksat değil,
Bir çemedir, gonca gül maksat değil!
(155)
Fen, ilim sağlar hayatsermâyesi,
Benliğin bunlarla, kıymetlenmesi.

* Arış ve ırgıç: Dokumadaki enine ve boyuna olan iplik.

Fen, ilim girmiş hayatın emrine,
Hep hayatın evde doğmuşlar yine!

Kalk hayatın sırrı neymiş bilmeyen,
Gayeden mey iç de, kalk sarhoş iken!

Parlâyan gün misli bir maksatla kalk,
Masivalar yandıran bir od'la kalk!

Öyle bir kalp geçse, göklerden bile,
Dolsa insan gönlü bir maksat ile!
(160)
Eski, batıllar söküp at, fitneyi,
Elde etmek maksadın, mahşer neyi!

Elde etsek maksadı, bizler varız,
İstediğin şu'leyle, durmaz parlarız!

Benlik, Aşk ve Sevgiden Kuvvet Kazanır

İsmi benlik; işte bir nûr noktası;
Toprağın alında varlık şu'lesi.

Ben, muhabbetten erer ölmezliğe,
Çok yakar, çok cânlanır, parlar diye.

Benliğin cevher muhabbetten âteş,
Kalpte imkan gösterir bir yükseliş.
(165)
Onda huy, aşktan âteşler almada,
Öğrenip nûrlar cihana sunmada.

Aşkda yoktur ok ve hançer korkusu,
Aslı bilmez yel, su ,toprak doğrusu!

Aşk sunar dünyaya, hem harp, hem rahat;
Onda cevher bir kılıç, âb-ı hayat!

Aşk bakar bakmaz, yarılmış sert kaya,
Aşk-ı Hak; namzet olur Hak olmaya!

Aşkı öğren, hem sevilmişlik dile,
Nuh misil göz, Eyyübi kalp al hele!
(170)
Bir avuç toprakla kimyâ elde et,
Kamil insan bul, eşik öp, öyle git!

Rûmî örnek, kalk uyandır lambanı,
Tebrizî âteşle Rumlar yakmalı!

Gizlidir gönlünde yârin, baksana,
İstiyorsan, gösterirdim ben sana!

Böyle âşıklar, güzelden hep güzel,
Çok güzel, hem çok güzel, cazip güzel!

Kalp ki aşkından onun kuvvet alır,
Kil, Sureyya omza bir denklik bulur.
(175)
Necd'de kil feyziyle aşmış dağ dere;
Vecde gelsin, yükselir eflâklere!

Müslümanın kalp, makam-ı Mustafa,
O'nla kalp şan, hem şeref bulmuş sefa!

Hanesinden toz ki, Tur'un dalgası,
Ka'be'nin beyttir O'nun kâşânesi.

Sermediyyet vaktinin ânından az,
Sermedilik, onla hem artmış biraz.

Çulların üstünde mes'ud ümmete,
Tac'ı Kisra'lar sunar bassın diye!
(180)
Hira olmuştur O'nun halvet yeri,
Kurdu Hira'dan bütün devletleri.

Hüsrev'in taht, ümmeti yatsın nice,
Uykusuz kalmış o gözler, her gece!

Harpte tunçlardır eritmiş hançeri,
Her namaz yaşlar dökerken gözleri,

Hem kılıç olmuş, zafer varken duâ,
Saltanat yok, hep kökünden kesti yâ!

Sundu cihâna ayinler tâzeden,
Eski milletlerde kanunlar silen.
(185)
Din açar dünyayı, sen bir baksana,
Böyle evlât doğmamış hiç bir ana!

Yüksek, alçaklık onun gelmez dile,
Onla tek bir kapda aş yer, bay, köle!

Harb ederken, Hatem-i Tâ'î'n kızı,*
Tutsak etmişti, felekler yaldızı.

Hem ayak zincirli, üst, baş örtüsüz,
Boynu bükmüş, hep utanç dolmuştu yüz.

Gördü Peygamber kızın yok örtüsü,
Cübbes atmış, örttü Peygamber, kızı!
(190)
Biz ki bir bak, Tay kızından çıplağız,
Cümle milletlerden üryan, çıplağız!

Ruz-i Mahşer, hem O, tek şan bir kere,
Biz açıktık, örtü vermiş bizlere!

Lütfü, hem kahrıyla rahmettir yine,
Dosta lütf, düşmanda kahr rahmet yine!..

Açtı rahmetler bütünden düşmânâ,
Mekke'liyçün "korku yok" der baksana.

Yok vatan kaydıyla bağlanmak bize,
Çift gözün nûr, bir olup dönmüş göze.

* Peygamberin doğumu sırasında yaşamış dünyanın en mert padişahı.

(195)
Biz Hicaz'dan, Çin ve hem İranlıyız,
Tek sabahtan doğma bir şebnem biziz.

Behta'nın sâkî gözünden sarhoşuz,
Hem cihan'ın cam ve mey biz olmuşuz.**

Soyluluktan gelme şanı yaktı O,
Gitti çerçöp, yandı hepten işte bu!

Yüzse yaprak, gülleriz biz, tek koku,
Bir nizâmın cânıdır, hem birdir O.

Kalbinin biz, gizlenen sırrız dedi,
Korkusuz haykırdı, sır fâş eyledi.
(200)
Âşıkın hey'ecânıdır suskun neyim.
Kuçtuğum, yüz çırpınır nağmeyleyim!

Şanı çoktur, güçsüzüm anlatmaya,
Ayrılık döndürdü kavruk parçaya.

Mü'min varlık, tecelli yerleri,
Gittiğin yollarda toz, Tûr benzeri,

Ayna olmuştur bu gövdem kendine,
Doğdu tan'ım sinesinden gün yine.

Çırpınır aşkıyla gönlüm, mutlu bak;
Akşamın, mahşer sabahından sıcak!
(205)
Hem Nisandan bir bulut, ben bahçeyim;
Bağ üzmüm derken sular, almaktayım.

Sevginin ben tarlaya ektim gözü,
Hep temaşâ mahsülü sunmuş özü.

Yesribin toprak cihandan hoş gelir,
Bahtiyâr, bir hoş mekan, dost ordadır.

** Betha: Mekke'nin eski adı.

Molla Câmî kudretindendir acım;
Nesri, şiri; hâmlığımdan, dermanım!

Hep dudaklar mânâdan söz döktüler,
Ahmed'in methiyle delmiş inciler.
(210)
Baştır, önsözdür bütün âlemlere,
Bir efendi, cümle âlemdir köle!

Keyfiyet aşkı şâraptan doğmada,
Aşkın isminden gelen "taklit"di ya!

Bistâmî, taklitde sünnetleydi tam;
"Bilmeden sünnet, kavun ölsem yemem!"*

Var mı aşkın? Yârı taklit et, düzel;
Hem kemendin, Hakkı avlar olsa gel!

Gel otur azcık gönül Hira'sına,
Aş ki kendin, hicret et Hak'tan yana!
(215)
Hak'ta sağlamlaş, dönüp sen kendine,
Dön heves Lat, Uzza'sından baş yine!

Topla aşkın sultanından askeri,
Aşk Faran'ın üstüne artık yürü! **

Okşasın ta Ka'be'nin Sultanı, bil,
Söylesin; Arzımda sen oldun vekil.

Benlik Başkasına Muhtâç Olmakla Zayıflar

Sen ki ey, aslândan almışken haraç,
Tilki etmiş oldu azcık ihtiyaç!

Sen fakirsin, işte ondan her yara,
Aslı derdin bağlıdır yokluklara!
(220)
Fikr ederken yükseliş, koymaz yüce,
Has hayalden mumlar üfler gizlice.

Varlığın küpten alıp gülgun meyi,
Nakti sen gün cüzdanından, al iyi!

Kendin in artık devenden, ol Ömer,
Başkasından alma minnet, verme yer!

Nerye dek mansıp-makammış isteyiş,
Hem çocuklar misli, çöpten at biniş?

Yükselip bakmak diler bir fıtrata,
Başka ihsanlar gelip alçaltmada.
(225)
İsteyen, müflis olanlardan hakir,
Bir dilenmiş, cümle yoksuldan fakir.

Ben dilenmekten dağılmış, cüzbecüz;
Benliğin Tur'unda yoktur nûrdan iz!

Bir avuç topraksın, etme târumâr,
Ay olup sen, rızkı gövdenden çıkar!

Günlerin zor, bir de bahtsız olsanız,
Hem belanın selde evler kursanız,

Başkasından umma rızk, nimet sesi,
Dalga ummak, yok bu maşrık çeşmesi!***
(230)
Hem yarın elbet de gelmiş olsa bil;
Huzru Peygamber'de yok olmak hacil!

Hep güneşten sofra ermiş aylara,
Ayda kalp ondan, gelip almış yara.

---

* Bâyezîd-i Bistâmî.Kavun yeme hakkında herhangi bir hadise rastlanmadığından ölene kadar kavun yememiştir.

** Fanan Mekke'de bir dağ.

*** Buradaki çeşmeden maksat güneş çeşmesidir.

İste Hak'tan himmeti, dünyayı geç,
Müslümanlıktır şeref, gel atma hiç!

Put ne var hep Ka'be'den atmış Resûl;
Der: "Kazanmış, Allah'ı sevmişse kul!"

Sofralardan yüklenen el minneti,
Çok yazık, eğdirse baş, el himmeti!
(235)
Başka lütfün yıldırım yakmış onu,
Şanı, geçmez pulla satmış doğrusu!

Bahtiyardır, hem güneş altında o,
İçmemiş, Hızır bir kadehcik verse su!

Hiç dilenmişlik arından terlemez,
İnsan olmuş, balçık olmak istemez.

Kubbenin altında gezmiş genç ne ki?
Ol kavak, artık yücelt baş öyle ki!

Yokluğun anında hakim kendine,
Baht uyurken, tam uyanmıştır yine!
(240)
Bir dilen umman, fakat âteş bu sel,
Öz kazanç şebnemse, elbet en güzel!

Hem kabarcık misli ol mertlik beği,
Andırırsın batmâyan bir kâseyi!

Benlik, Aşk ve Sevgiyle Sağlamlaşırsa Âlem Nizâmının Âşıkar ve Gizli Kuvvetlerini Büyüler.

Kuvveti tam sevgiden alsın ene,
Cümle âlemler girerler emrine.

Kevkebin süs, bağlâyan yorgun felek,
Dallarından goncalar toplardı tek.

Pençeler olmuş onun, Hak pençesi,
Öyle mümkün parmağın ay bölmesi.
(245)
Düşman olmuşlarda, olmuştur hakem,
Emre baş eğmişti Dara, hem de Cem! *

Söylerim ben, Bu Ali'den söz sana,
Hint'de parlaklıkla meşhur baksana! **

Eski gülzardan güzel bir nağmede,
Bir rana gülden gelip söz etmede.

Aslı âteş hem de bak cennet yerin,
Bir etek yellerse, cennetten serin.

Bir küçük derviş gidermiş çarşıya,
Bu Ali'de has şârap içmişti ya!
(250)
At binip gelmektedir hâkim denen,
Yanda bir kul, bir çavuş, önden giden!

Öncü seslenmiş: "Akılsız geç öte,
Kadı geçsin önce, sen yol kesme de!"

Baş eğik, fikrin denizlerdeydi bu,
Duymamış bir şey, yürürmüş doğrusu!

Kibr şarabındandı mest, değnekçi er,
Değneği dervişte kırmış, pis nefer.

Âmirin önden fakir geçmiş öte,
Kalbi kırgın, dertli, şaşkın gitmede...
(255)
Vardı, Bu Ali'ye Feryad etti o,
Gözde tutsak yaşlar, azad etti o!

* Dara ve Cem (cemşit) iki İran hükümdarı
** Bu Ali, 'Kalenderi' mahlaslı şair ve veli

Dağ başından şeyh yağan şimşek idi,
Âteşin bir öfke dolmuş, titredi.

Cân damarlardan çıkan âteş ile,
Döndü katipten taraf hem, der hele;

"Söyleyim ben al, kâlem fermânâ yaz,
Ben fakirden, sen derim, sultana yaz.

Vurmuş hâkim bendemin değnek başa,
Cânda mevcut bir kumaştır yakmışa!
(260)
Huyca pek pis validir, azl eyle sen,
Mülkü senden başka ferde vermeden."

Hak kulundan aldı mektup kudreti,
Haşmetinden büsbütünşâh titredi.

Gövde hep dertlerle sarsılmış bütün,
Hem gruptan sanki renk almış bütün!

Bağlatıp amiri zincirlerle de,
Hem kalenderden, dilerken özrü de.

Sanki dönmüş dilde tadlar Hüsrev'e,
Hem cihan gönlünde söz devşirmede!*
(265)
Huyda aydın, olmuş örnek ay ona,
Elçi seçmişler kalender huzruna,

Hem kalenderden çalarken çan sesi,
Nağmesinden hep erir cân kâsesi.

Onda şan, dağlar kadar varken, onun,
Onda bir tek nağmeden gelmiş sonun.

Gel de derviş kalbe neşter vurma sen,
Düşme bitmez, onda od yanmış iken!

Benliği Yıkma, İnsanlık Tarihinde Yenik Düşen Milletlerin İcadıdır, Gizlice Diğer Milletlerin Ahlakını Bozduklarını Anlatan Bir Hikaye

Söylenir duydun mu, sen bir mer'ada,
Eskiden bir çok koyun otlardı da?
(270)
Fazladan çok beslenip artmıştılar,
Yoktu düşman, hep silinmiş korkular.

Sonra böyleymiş kader, onlarda da,
Ok belasından gönül almış yara!

Ormanın aslân gelir baş gösterir,
Onların mer'aya bir baskın verir.

İstila, cezbetme, vasfi kuvvetin,
Fethediş olmuş ya sırrı kuvvetin!

Erkek aslân çaldışâhlıktan davul,
Hürriyet gitmiş, koyunlar sanki kul!
(275)
Arslanın avdan öte yok işleri,
Hep koyundan, kan kızartmış çimleri.

Bir koyun var ihtiyar, çok gün gören,
Yaş ve yağmur bellemiş, bir kurt de sen!

Milletin buymuş, kaderlerden nasip,
Aslânın zulmuyle kalben müzdarip.

Cilvesinden taktirin, dertlenmede,
İş yaparken hep güvenler vermede!

Hem korurken nefsi bak güçsüz olan,
Hîle kurmuş, akla oymuş başvuran!

* Hüsrev-i Dehlevi: Şair.

(280)
Bir zarar görmüş, olurken bir köle,
Başvurup, tedbir nedir almış ele!

Olsa olgun, intikamın şiddeti,
Fitne döktürmüş tükenmez hiddeti.

"Bizde iş müşkül" demiştir kendine,
Bulmamış gam, ummanın sahil yine.

Güçlü arslandan ki kurtulmaz kuzu,
Pençemiz mis, onda tunçtan bir pazu.

Siz nasıl va'zu nasihat etseniz,
Mümkün olmaz ki koyun, kurt etseniz!
(285)
Gizlenir kalmaz onun öz duygusu,
Mümkün erkek aslânı, etmek kuzu.

Yaymak ister, ilhamı her bir yana,
Va'z olur artık, kan emmiş aslâna!

Der: "Yalanlardan şaşırmış pis kavim",
Hem uğursuzluk Suren gün, söylerim! *

Almışım güç, rûhânilerden maya,
Geldim Hak'tan, sizde Mürsel olmaya!

Gözde nûrsuzlar için göz nûruyum,
Ben şeriât hükmünün memuruyum!
(290)
Yaptığından tövbeler olsun işin,
Ey ziyankar, sen, güzellikler düşün!

Kim dayatmış güçle, olmuş eşkiya,
Geç de "Ben"den, er bütün sağlamlığa!

Has olan rûh, ot yiyip beslenmede,
Hak eğer sevsin dilersen, et yeme!

Dişte keskinlik gelir, rüsvâ eder,
Göz desen, idrak tutar ama eder!

Cennet elbet, hep zayıf yoksul yeri,
Kuvvetin son, hüsran olmuş serseri!
(295)
Güç azamet coşkusu, "er" bilmeli,
Yoksulun sultandan üstündür eli!

Dane tekken yıldırım kurmaz pusu,
Harman oldum derse, yanmış doğrusu!

Varsa aklın zerre ol geç sahrayı,
Bir güneş nûrunda buldun faydayı.

Ey koyun doğmuş, övünmüşten olan,
Benliğin boğ, öyle bir kıymet kazan!

İntikam, kahr, hem cebir, hem iktidar;
Bâkî olmaktan, gelir mahrum kılar!
(300)
Çim ayak altında nemlensin biter,
Bir ölümlük uykudur, gözden siler!

Varsa aklın, hep unut geç sen seni;
Geçmemişsen kal, cihandivânesi!

Kıs kulak, hem ağzı dik, yum gözleri;
Öyle tutsun fikrimiz yüksekleri!

Hem cihanın mer'a neymiş, görme geç,
Sen ki cahil; hiç bu şeyler, durma geç!

Koşmadan yorgun olan aslân, ne var,
Bir rahat arzûsunun, yorgundular.

* Sure: 57, Ayet: 26

(305)
Hem uyuşturmuş olan söz hoştu ya,
Geldi hamlıktan bütün aldanma da!

Hem içer kan, hem koyun avlar hani,
Seçti gerçekten koyunluk dînini.

Kaplanın, otlar uyarken keyfine,
Aslânın, cevher de taşlaşmış yine!

Ot yiyen dişler yitirmiş kesmeyi,
Âteşin gözler tüketmiş şu'leyi!

Kalp denen şeyler azalmış sinede,
Aynanın cevher silik âyînide!..
(310)
Hiç deli coşkunluğundan yok eser,
Kalpde iş-güç, arzûlar ölmüş meğer!

Hürriyet, azm, iktidar, hep gitti bak,
İtibar, izzet ve ikbâller uzak!

Hem demirden pençeler, güçten öte,
Hem gönül ölmüş, mezardan gövdede!

Tende güç eksik ve artan korkular,
Cânda korkun, himmeten eksik kılar!

Himmet olmaz olsa, doğmuş yüz maraz,
El verimsiz, kalp gönülsüz, huy da az!
(315)
Hep ayık aslân uyurken ninnide,
Çökmenin ad söylenir "Tehzib" diye!*

Yunanlı Eflatun, İslâm Tasavvuf ve Edebiyatını Fikren Etkileyerek Böyle Bir Koyunluk (Uyuşukluk) Edebiyatının Çıkışına Sebep Olmuştur. Onun Düşüncelerinden Sakınmak Bizlere Vaciptir.

Eski rahip, feylesoftur, Eflatun
Oydu devrin topluluktan bir koyun.

Hep karanlık yerde, atlar oynatan,
Varlığın dağlarda aciz, nal atan.

Hissedilmez sırra, tam vurgun idi,
El, kulak göz; neyse kıymet vermedi.

Der: "Hayatın sırrı elbet ölmedir!"
Mumda yüzler cilve, donmaktan gelir!
(320)
Böyle hükmetmiş hayaller üstüne,
Kâsesinden sarhoş insanlık yine.

Giydi insani kılık, amma koyun,
Oydu hâkim, hem de sufi rûhunun!

Aklı koymuştur felekler üstüne,
Kâinat, efsane saymıştır yine!

Bir hayat var, cüz be cüz etmek işi,
Koydu dalsız, ömrün has selviyi!

Eflatun fikren ziyanken, kâr sayar.
Feylesof olmuş ne vâr, olmaz yapar!
(325)
Kurdu rüya, yattı fitratlarla da,
Aklının gözler seraplar çizmede.

* Yenileme, düzeltme. Çöküntüyü gerçek bir kader gibi kabullenme. Şarkın batılılaşmada düştüğü oyunun gerçek adı.

Gayretin zevkinden ayrı kaldı o,
Yok için elsiz, ayaksız daldı o!

Mevcudun gayret nedir inkar eder,
Hep yaratmış "Âyân-ı Sabitler".*

Sağ olan rûhlarda hoş, mümkün olan,
Gönlü ölmüş kim ki, var hoştur ayân!..

Gezmeden mahrum onun ahusu da.
Kekliğin gezmek, harâmdır doğru ya!
(330)
Onda şebnem, ürperişten bî nasip,
Hem kuşun kursak sezişten bî nasip!

Tohmu var, hiç bitmenin zevk kalmamış,
Bilmiyor pervâneler bir kıpranış.

Hiç rahip meyletmemiş gayretlere,
Kaçma olmuş çare artık bir kere!

Gönlü bağlarken yanışsız şu'leye,
Afyon içmiş bir cihan, akletmede.

Yeryüzünden ta semaya açtı yol,
Uçtu amma, dönme bilmez bilmiş ol!
(335)
Kâinatın küpte kaybetmiş hayal,
Küpte tortuymuş bilinmez, dipti hal!

Çokça millet zevkinin tam sarhoşu,
İçte gayret zevki yok, bitmiş koşu!

Şiirin Hakikatı ve İslam Edebiyatının İslahı

İsteğin dağ, kaynatır insanda kan,
İsteğindir şu'leler, odlarda cân.

Mey koyar arzû hayatın camına,
Sıçramak zevki verir encâmına!

Elde etmektir hayatın mânâsı,
İşte arzû, herşeyin aldatması.
(340)
Hem hayat av avlamış, arzû tuzak;
Hüsne aşklardan gelen istekti bak!

Hem neden her an gönül arzû dolar
Hem hayatın nağmeden arzû çalar?

Hem zerafet, has güzellik var ya bil,
İsteğin çöllerde, olmuştur delil.

Pek de muhkemden yapışmış gönle o,
Tâze istekler çoğaltmış arzûsu!

Hep güzellikten doğar, arzû denen,
Cilveler arzûların rabbi iken!
(345)
Şairin kalp, has tecelliler yeri,
Doğdu Sina'sı güzel nûr şeyleri.

Baksa hem şair güzel, kat kat, güzel;
Efsunundan doldu fitrat sevgiler.

Has nefesten bülbül almış nağmeyi,
Allığından buldu gül, renk, herşeyi!

Aldı heppervâneler ondan yanış,
Aşk, masal bulmuştu bitmez renkleniş!

* Eflatun'un ön yargılı hareket ettiği belirtiliyor.

Suysa umman; toprağı gizler kıyı,
Kalbi dersen yüzler âlemdir payı!
(350)
Akılının, hiç açmamış, çok lâle var,
Duymadık, bir nice feryât, nale var!

Fikrinin yıldızla, aydır arkadaş,
Bilmemiş çirkin, güzelliktir savaş!

Bir Hızır'dır, zulmeti ab u hayat,
Cânlıdır bak, gözyaşından kâinat!

Tembeliz, hâmız, kemaldan düşkünüz,
Menzilin yollarda elbet yorgunuz.

Hem onun bülbül terennüm etmede,
Hîlesinden herkesi aldatmada.
(355)
Gaye çekmektir hayat, cennetlere,
Ta hayat koksun, dönüşsün çembere.

Hep bütün kervanlar uymuş çanına,
Uydular onlar peşinden nâyına.

Yellerinden bahçemiz kuvvetlenir,
Laleler güller bulur, yel gizlenir.

Aldanıp ondan hayat, kuvvet alır,
Nefs hesap eyler ya, sabrından olur!

Bin cihan davet ederken sofraya,
Sundu âteşler beleş yel misli ya!
(360)
Vay o kavm almış ecelden bir berat,
Yüz döner şaire, yok zevk-i hayat!

Aynadan hoşluk verirken çirkine,
Gökse saplar tatlı yüz neşter yine!

Tâzelik güllerde koymaz busesi,
Koymamış, bülbülde uçmak neş'esi.

Gevşemiş, ondan gelen afyon ile,
Cânlılık neymiş feda ettin bile.

Selvilerden kaptı haslık, zevk ne ki,
Sertşâhin yeysten, ufak kuş öyle ki!
(365)
Baştan insandır balıktır alt yanı,
Kızdır elbet, yurt edinmiş ummanı.

Bir terennüm etse kaptan uykuda,
Tekne batmış, şimdi bak en dip suda!

Nağmeler çalmış, gönülden, yok sebat,
Ölmedir, sihriyle sen saydın hayat.

Varlık, arzûn neyse cânından çeker,
Maddesinden aldı "unnab" inciler.*

Hep ziyandan gösterir, her faydayı,
Övgü almış neyse çirkinlik payı.
(370)
Fikrin okyanusa atmıştır seni,
Hem amelsiz, hem de işsiz kor seni!

Sözlerinden hasta olmuş hastalık,
Bâdesinden meclisin ahkam bozuk!

Yok Nisan'ın parlâyan bir ırmağı,
Korkma, renk yok, bir serap olmuş bağı!

Bir güzellik, yok sadakatten eser,
Ummanın saklar, ayıplı inciler.

Uyku var, saymış uyanmaktan güzel,
Bizde âteş söndürür ağzında yel.
(375)
Kalbe zehrolmuş onun bülbül sesi,
Her dalın dipler yılan, gül bahçesi!

* Kan rengi inci

Hem küpünden, kâsesinden sensâkîn,
Hem meyinden, aynasından sensâkîn.

Ey şarabından içip yorgun kalan,
Her sabahın onda camdan tan, doğan.

Nağmesinden coşmalar kaybetmişiz,
Hem kulaktan öldüren zehr içmişiz.

Ölçüsüz düşmek için olmuş delil,
Sazda tel, artık terennümden sefil!
(380)
Öyledir tembel olurken anla sen,
Müslüman âlem için hem, ar da sen!

Gülde elyaflarla mümkün bağlamak,
Bir hafif rüzgarla lazım, dağlamak.

Aşkı rüsvâ eylemiştir ağlamam,
Bihzad'ın elden odur, çirkin olan![*]

İncitensin, rengi solmuştur onun,
Söndürür âteş meğer hep buzluğun!

Yorgun olman, hasta etmiş cânını,
Güçsüz olman, kesti güç dermanını.
(385)
Bir çocukça ağlayış cân yâsıdır,
Ah, eninler, sanki ev eşyâsıdır!

Açmış avç, meyhânede sarhoş olur,
Köşke dönmüş, bakmadan az zevk alır.

Hasta, sarhoş, bir de, bir biçare ki,
Bekçinin tekmeyle hem ölmek ne ki?

Gam, kederlerden zayıflar ney desek,
Hep felekten dertleniş, ağzında tek!

Aynasından madde olmuş şekva, kin,
Güçsüz olmak, eski dost olmuş hemin!

(390)
Bahtı yok, soysuz, liyakatsız kul o;
Hem hedefsiz, hem muratsız, işte bu!..

Sendeki feryad da, cân mahvetmede,
Komşusundan ruya çalmış, gitmede.

Hem yazıktır aşk, sönen âteş ile,
Ka'be'de doğmuş, ölür put hânede.

Nakt-i şi'ri, cüzdanın saklar hele,
Gel hayatın düsturiyle sikkele!

Has tefekkür, işte rehber saydığın,
Çaktı şimşek, sesti sondan duyduğun.
(395)
Hem yazarlık üzre lazım saf fikir,
İslamın has fikrine dönmekledir.

Gönlü Selma'yı Kureyş zapt etmeli,
Kürdün akşam, Mekkeli tan doğmalı.[**]

Acem'in bağlarda güller derdiniz,
Hint ve İran'dan baharlar gördünüz!

Gel birazcık, sen ye çöllerden sıcak;
Hurmanın kalgın şarabın iç de bak!

Pek sıcak çöl, göğsü, gel sen yaslâ baş;
Hem sıcak rüzgar eserken bir yanaş!..
(400)
Çok zaman yattın ipekler üstüne,
Az da sert, taşlar nedir öğrensene?

Bunca yıl sen,lâle ezdin çiğnedin,
Gül misil şebnemle yüz, gözler yudun.

Atla artık yan, seril dur kumlara,
Bir de dal, çık, çeşmeyi zemzem ara!

---

* Bir İranlı ressam.

** Selma, Araplarda sevgili mânâsına isim.

Nerye dek bülbül misil feryât, fiğan;
Nerye dek olmuş çimenlikler vatan?

Sen tuzak kurdun, huma almış şeref,
Bir de olsun, dağda ev kurmak hedef!
(405)
Hem yuvan ses, yıldırımlar dolmalı,
Şahininkinden de yüksek olmalı.

Ta, hayat, harbinde kudretler bulur,
Cism ü cânın, od bulup yanmış olur.

Benliğin Terbiyesi İçin
Üç Basamak Vardır.

Birinci Merhale:
İtaat

Hep meşakkat neyse iş etmiş deve,
Hem sabır, hem hürriyet gütmüş deve.

Okşayıp ahesteden, yoldan geçer,
Kervanın çöller de, sandalmış meğer!

Her diken altında ondan raks, nakış,
Dert çeker, azdır yiyiş, azdır yatış.
(410)
Yük ve mahmilden alır sarhoşluğu,
Raks edip dönmüş ve menzildir yolu.

Gitmemin zevkiyle sarhoştur hele,
Yük taşır, bitmez tükenmez sabr ile!

Yüksünür farzdan, kalır olsan uzak,
Almadın "Hüsnül meab'dan hisse bak!*

* Sure: 3, Ayet: 14. Hakkın verdiği türlü nimetlerin bütünü.

Etmeden gaflet, itaat eyle sen,
İhtiyar mümkün mü, cebre gitmeden?

Emre güçsüz uysa, insan olmada,
Âteş olsun âsi, çerçöp kalmada!
(415)
Ay, Sureyya bulma, arzû eyleyen;
Emre zincirlen, uyup, bağlan ki sen!

Yel ki hapsolsun, dönüşmüştür güle,
Kursağın haps, ıtrı bir misk etmede!

Durmadan yıldız yürür bir menzile,
Baş eğip uymuş, nizâmın emr ile!

"Neşvü nüma"dîni olmuş, bitmiş ot;
Terke dönmüşken ezilmiş, gitmiş ot!

La'lenin kanun, tükenmez yanmadır,
Öyledir, hep tende, kan sıçrar durur!
(420)
Katre visal isteyip derya olur,
Zerre uysun emre, bir sahra olur!

Her şeyin iç, böyle kuvvet bulmada,
Sen niçin gaflettesin, varlıkla da?

Eski kanun düşkünüydün, haydi gel;
Bir gümüş zincir ayak süsler güzel!

Sertliğinden kanunun söz etme sen,
Mustafa emrinden ayrık gitme sen!

İkinci Merhale:
Nefsin Zaptı

Nefse düşkün bir nefis olmuş deve,
Nefse tapmış, nefsidir kalmış deve!
(425)
Erkek ol dizgin tutup al ellere,
Sade taş olsan, dönersin gevhere.

Nefse hükm etmez olan insan mıdır?
Başka ferman, başka kulluklardadır!

Hem muhabbet, korkulardan kattılar,
Sen deyip, artık hamurdan yaptılar!

Ahiret, dünya ve hem, cân korkusu,
Yer ve göklerden gelen dert duygusu.

Mal ve devlet, hem vatan, yurt sevgisi,
Nefs ve hem, akraba, avrat sevigisi.
(430)
Suyla kil uymuş da beslermiş teni,
Fahiş işlerdir helak etmiş seni.

"Lailah..." düsturu var olsun hele,
Korkunun tılsım nedir, kırdın bile!

Her kimin Hakk tende hakim, cân ise,
Sahtelik bilmez, başeğmez herkese!

Korku bir yol bulmamıştır gönlüne,
Korku yalnız bir tek, Allah'tan yine!

Bir gönül "La" ikliminden doldu ya,
Meyli dönmez eş ve evlâttan yana.
(435)
Masivadan ayrılır, hep yüz döner,
Bir satır bulmuş oğul boynunda yer,*

Gözde cân, yelden ucuz kalmış gibi,
Öyledir hem, ordu saldırmış gibi.

"Lailah..." olmuş sedef; gevher, namaz,
Müslüman kalplerde, hacdır her namaz!

"Lailah..." dır elde hançer mü'mine,
Ayrılık, isyanı öldürsün yine!

Aç, susuzluk üzre, baskındır oruç,
Beslenen ten Hayber'i, almak sonuç!
(440)
Mü'minin fıtratı, hac nûr etmede,
Göç, vatan yakmak nedir öğretmede.**

Hem ibâdet, öyledir toplanmanın,
Bendidir, kitabı millet olmanın!

Zengin olmak aşkı var, silmiş zekat,
Hem eşitlik, sevgiler vermekte tat!

Gönlü "Hakka tünfika" sağlam kılar,
Altının zevki silip, altun yapar!***

Oldu bunlar, sağlam olmuşsan sebep,
Müslümanlık sende pişkin olsa hep.
(445)
Kuvveti Hak'tan alıp kuvvet kazan,
Hem oturmak üzre topraktır, deven!

Üçüncü Merhale:
Allah'a Naib Olmak

Kervanı gütsen, cihangirlik kolay,
Bir Süleyman tacı giydin, öyle say!

Var cihanlar süsleyen, serdar sen ol;
Gel, *"La yebla"* mülke tacidâr sen ol!****

Hak'ka naib olmak elbet, pek güzel,
Maddeler hükm etmek elbet, pek güzel!

Hakka naib, âlemindir cân sesi,
Oydu hem "İsm-i Azam'ın" gölgesi!

* Hz. İbrahim'in oğlunu kurban etmesi hatırlatılıyor.

** Müslümanlar arasında vatan mefumuna gerek yoktur.

*** Sure: 3, Ayet: 92. "Başkalarına infak etmedikçe, hayra eremezsiniz." Buyuruyor.

**** Sure: 20, Ayet: 120 .

(450)
Cüz ve küllün sırrını, onlar bilir
Hem cihanda Hak diler, daim olur.

Bir çadır kursun, geniş iklimde de,
Köhne arzın yaygılar, hengamede!

Fıtraten mamur ya, durmaz gösterir,
Hem bu yüzden tâze âlemler verir!

Hem hayalin tarladan gül istedi,
Bunca cüz, küll, gül olup açmış idi!

Hamsa fıtrat erdirir, pişkin kılar,
Ka'be'nin koynunda, put görsün atar!
(455)
Gönlünün tel, mızrabından nağmede,
Hem uyansın, hem de yatsın, Hak ile!

İhtiyarlık öğrenir bir genç ahenk,
Her ne var, vermiş olurlar gence renk!

Ferde hem dert, mutluluklar, müjdeler,
Bir kumandan, oldu er, amir meğer!

"Allemel esma'yi" vermiştir haber,*
Sırrı "Sübhâne'l-Lezi esrâ"yı der.**

Hem Asa, kuvvet "Yed-i Beyza"sına,***
İlmi, kudretlen ikizdir, baksana!
(460)
Elde dizgin bulsa elbet şehsüvar,
Hem küheylan-ı zaman çok sert koşar.

Heybetinden bir bakarsın Nil kurur,
Hem Mısır'dan İsrail çıkmış olur.

Kalk, desin bir, cânlanır kabrindeki;
Hep ölenler yükselir, dallar ne ki?

Zâtı elbet, zâtı âlem merkezi,
Hem celali herkesin imdat izi.

Gayretinden zerre, sevmiştir güneş.
Tineten, varlık için bir yükseliş.
(465)
Hem amel bir mücizât, vermiş hayat,
Hem ibâdet üzre katmış tâze tat!

Onda izler, çok tecelli vermede,
Aşkının Tûr, çok Kelîm boş gezmede!****

Hem hayatı başka tefsir etmede,
Hem rüyayı, başka tabir etmede.

Hem onun varlık, hayatın sır sesi,
Hem hayattan duymadık saz nağması.

Zâtının çift beyti veznetmek için,
Nüktedan şair de, kan yutmuş kesin!
(470)
Bir avuç toprak eğer görsün felek,
Yükselen, bir kahraman tozdur demek!

Hem bugün, küllerde sinmiş kor ki var,
Yarının âlem nedir durmaz yakar.

Goncamın eyninde güllük saklanır,
Gözlerim, yarın tanıyla nûrlanır.

Gel zamanın özge at binmiş beği;
İmkanın âlemde göznûr, şimşeği!

* Sure: 2, Ayet: 31. Allah Adem'e bütün isimleri öğretti.

** Sure: 17, Ayet: 1 Allah kulu Muhammed'i Mescid-i Harâmdan Mescid-i Aksa'ya götürdü.

*** Hz Musa'nın nûrlu el mucizesi.

**** Allah'a kul olanın Sina'sında, nice Musa gibi aşk cezbesiyle gezenler bulunûr.

Hilkatın hengame sen ver coşkuyu,
Göz-bebek bulsun tecelli doğrusu!
(475)
Çarpışan milletlerin bulsun sükün;
Cenneti bir nağme zevki, neyse, sun!

Kalk da kardeşlik verip insanlığa,
Sevgiler doldur kadehten, sunmağa.

Dönsün artık âlemin sulh günleri,
Çarpışanlar duysa, sulhun müjdeyi.

İnsaniyyet tarlasındansın ki sen,
Hem hayatın konduğu menzilde sen!

Güz verir zahmet, ağaç yaprak döker,
Bir bahar ol gel, bizim bağlar yeter.
(480)
İhtiyar, genç, hem sabinin secdeden,
Bizdeki mahçup alından topla sen!

Şan kazandır varlığından sen yine,
Sonda dünyanın alıştır derdine.

Ali Murteza'nın
İsimlerinin Sırları

Şah-ı merdân Ali'dir genç Müslüman,
Aşka, iman nakti olmuş her zaman.

Ehl-i Beyt'in sevgiden oldum diri,
Sevgisinden parlağım, gevher gibi!

Nergisim, baktıkça geçmiş gitmişim,
Bulvarından, ıtrı olup dönmek işim.
(485)
Toprağımdan fışkıran zemzem onun,
Asmamız dökmüş şârap, dersem onun!

Toprağım, aşkıyla oldum ayna ben;
Nağmeler görmek kâbildir sineden!

Hem o yüzden buldu Peygamber uğur,
Millet-i Hak, kuvvetinden aldı nûr!

Dinimiz emriyle gerçek güç bulur,
Ehl-i Beyt'inden felek düstur alır!

Verdi Peygamber O'nun ad "Bu Türab",
Hem: "Yedüllah" der bakın Ümmül Kitab!*
(490)
Hem hayatın sırrı kim bilmişsede,
Ali esmasında sırlar bilmede!

Bir karanlık toprağın tendir adı,
Tende mevcut zulmü, aklın feryadı!

Bak felek namzed fikirler, yerdedir,
Göz kör olmuştur, kulak sessizledir!

Bir siyah kildir hevesten bir kılıç,
Yol sever, Hak yolda gitmek, oldu güç!

Hakkın'ın aslân feth eder hep toprağı,
Hem karanlık kil, bulur iksir çağı!
(495)
Murtezamız, Hak kılıç parlatmada,
Bu Türab, ten mülkünü feth etti ya!

Memleket feth eyleyen "*Karrar*"dı O,
Nefse hakim, cevherinden yüz suyu!

Kim cihan ufkunda olsa "Bu Türab,"
Döndürür, garpden doğar, hem âfitâb!

Ten bir attır, kim ki sık vurmuş eğer,
Devletin mühründe, kaş olmuş gider!

* Bu Turab: Toprağın Babası. Ümmül Kitab: Kitapların Anası: Kur'an, Yedullah: Allahın eli.

Hayberi, bin ihtişam bulmuştu o,
Ahiret mülkünde kevser sundu o!
(500)
Bildi kendin, oldu Allah'ın eli;
Hem bu kudretten odurşâh, bilmeli!

Zâtı elbet, ilme olmuştur kapu,
Emrinin altında İran, Çin, Rum'u!

Kendi bahçen üzre hâkim ol ki sen;
Gök yüzünden, hoş şâraplar iç hemen!

Mezhebi pervânenin kül kalması,
Toprağa er, erkeğin er olması!

Gül bedensin, gel de bir taş ol ki sen;
Gel çemenler üzre ör, divar hemen!
(505)
Kendinin toprakta insan mamur et;
Topluluktan tâze devran mamur et!..

Bir divar yapmak becermezsen eğer,
Toprağın eller alır, kerpiç eder!

Ey felek derdiyle dertlenmiş adam,
Taş yüzünden, bardağın feryâtta tam!

Nerye dek matem ve feryât sürmede,
Ellerin matemle göğsün dövmede.

Gizlidir sırr-ı hayat, iş altına,
Halkediş lezzet hayat kanununa.
(510)
Kalk da sen gel, tâze bir âlem yarat,
Bağra odlar bas, Halil'in şanı tat!

Uymâyan dünyaya uymak isteyen,
Mağlup olmak hissidir aldın hemen!

Nefse hakim pişkin olmuş olsa, kim,
Bir mizactır, uydu tam, devran, zemin!

Hem onun hükmünde olmazken cihan,
Oydu elbet, gökle harbetmiş olan!

Parçalar koymaz, temelden mevcudu,
Tâze terkipler verir zerrata bu!
(515)
Günlerin devri katarken günlere,
Mavi eflaki, vurur yerden yere!

Kuvvetinden kendi olmuş âşıkar,
Tâze dünyalar yapıp kılmış karar.

Yoksa âlemlerde: Erkeklik hayat;
Mertce cân vermek ve ölmeklik hayat!

Güçlü olmuş, kalbi bulmuş er kişi,
Güç dener seçmiş çetin kuvvetliyi!

Güç başarmak aşkı var, bulmak güzel,
Karda gül toplar Halil olmak güzel!
(520)
Marifet ehlinde kudret baksana,
Müşkil iş yaptıkça çıkmış meydana.

Alçak himmetten silah, tek kin yeter,
Böylelerden, sade bir ayin yeter!

Bil bu yaprak kuvveti olmuş hayat,
Elde etmekten de zevk bulmuş hayat.

Yersiz af, kandır hayattan, pek soğuk,
Bak hayatın vezne, vurmuş, sekte çok.

Her çukur alçaklığın, batmış olan,
Aczi hep oymuş, kanaatten sâyan!
(525)
Acz, hayatın eşkıya; yol kesmede;
Karnı aczin, hep yalan, korkmak gebe!

Yüksek ahlaktan onun boştur içi,
Hep fenalık, süt verip besler piçi.

Gel uyan sen, ey feraset sahibi,
Kendi kendin pustu düşman gizledi!

Varsa aklın kanma artık hîleye,
Her zaman, bir ayrı renk vermek niye?

Hem bakanlar bilememiş şeklen nedir,
Çünkü tür tür perdeler görmektedir.
(530)
Bazı şefkat, bazı yumşak davranır,
Bazı kırgınlıkla darlanmaktadır.

Bazı "mecbur"larla örter gizlenir,
Bazı "ma'zur" gölge eyler gizlenir!

Huzr, rahatlıklar bürünmüş çehresi,
Güçlüler bulmak, yanıltmak gayesi.

Doğruluk, kuvvetlilik, bunlar ikiz,
Ben nedir? Bilmek de, Câm-ı Cem'imiz!

Hem hayat tarlan bitirmiş kuvveti,
Hak ve batıl şerhi, hep kuvvet idi!
(535)
Kuvveti dâvâcının olsun eğer,
İhtiyaç bulmaz delil, dâvâda yer!

Güçlü batıl, erdi hakkın şanına;
Haklaşan batıl, özün hak saymada!

"Ol" desin bir kere, kevserdir zehir,
Hayra bir şer derse, onlar, şer verir.

Ey emanet adabından bihaber,
Çift cihanda say seni, sen muteber!

İncelik sırlar hayatın neyse bil,
Allah'ın gayrınca zalim, cahil ol!
(540)
Sen zeka ehli, kulak, göz ağzı aç;
Hakkı bulmazsan, benimçün gül ve geç!

Hazreti Seyyid Ali Hucvîrî Huzurunda Düşmanların Zulmünden Şikayet Eden Mervli Gencin Hikayesi

Hücvîrî himmetlisi, ümmetlerin,
Hanesiymiş kabri, Pir-i Sancar'ın![*]

Pek kolay aşmıştı yüksek dağları,
Secde tohmu doldu Hind'in bağları!

Hem cemâlden Farukiyyet tâzedir,
Sözlerinden hak hakikat yükselir.[**]

Hep korur izzet verip "Ümmül Kitap,"
Bakmasından hâne-i batıl harap![***]
(545)
Hem nefsten cânlı Pencap toprağı,
Gündüzüm ondan alır parlaklığı

Aşka âşık, hem de oymuş müjdemiz,
Sırr-ı aşk alnında şavkır, tertemiz!

Sığdırırsan bahçeler tek goncaya,
Güç yeter destanı hep anlatmaya.

Tâze bir genç selvidir boydan yine,
Hem Lahordan geldi gör, Merv şehrine.

Ruh karanlık, parlatır ancak güneş,
Gitti hem seyyide bulsun od, âteş!

---

* S. Ali Hücevîrî Gazne'de doğmuş. 1072'de Lahor'da ölmüş, Keşvül-mahcup isimli eserin sahibidir. Piri sancar (Hace Muhiddin-i Çeşti, Hindistan'da yatıyor.)

** Bu devir Hz. Ömer devrine benzetiliyor.

*** Ümmül Kitap: Kitapların Anası: Kur'an.

(550)
Der ki: "Her yandan sararken düşmanım,
Taşların altında, cam bir parçayım.

Ey feleklerden büyükşâh baksana,
Düşmanımdan dirliği öğret bana!"

Hem cemâli, hem celâli meczeden,
İhtiyar âlim bulurken sevgiden.

Der: "Hayatın sırra mahrem olmâyan,
Hem hayatın sonda neymiş bilmeyen."

Ağyarın endişesinden geç ve dol,
Bir uyanmış rûhda yatmış kuvvet ol!
(555)
Taş ki kendin cam sayar olmuştu ya,
Hem kırılmak, onda meslek olmada!

Güçsüz elbet saysa rehber kendini,
Eşkıya almış olur cân naktini.

Nerye dek saydın özün toprak ve su;
Balçığın âteşle! Tur ol doğrusu![*]

Yüz dönersin, sende azizden niye?
Başladın düşman şikayet etmeye!

Doğru dersen, düşmanın yardır sana,
Parlatan çok hisse ondan, baksana!
(560)
Benliğinden mevkiler idrâk eden,
Güçlü düşman varsa; Hak, rahmet veren.

Bak bulut, düşman; ekilmiş tarlaya;
Tam uyandırmış, çıkarmış ortaya.

Güçlü himmet olsa, taş olmakta su;
Coşsa bir sel, yol dâyanmaz doğrusu!

Yolda taş azmin kılıç dersen biley,
Yol kat etmek, imtihanın oldu hey!

Otlamak hayvanlaşıp yatmak nedir?
Güçlü ben yok olsa hey! Gelmek nedir?
(565)
Nefsi sağlamlaştırır olsan ya sen,
Kâinatlar eyledin alt üst hemen.

Fani olmak istiyorsan at "Beni",
Bâkî olmak istesen yükselt "Beni".

Neydi ölmek? "Ben" de gafil olmadır;
Cân ve ten ayrılsa, bilsen fark nedir?

Örneğin Yusuf, "ben"inden tut makam,
Sen esaretten yücel,şâh ol ki hem!

İlham al "Ben"den, düşün ol iş eri;
Hakka er ol, yüklenip hak sırları!
(570)
"Sırrı ben şerh eyledim destana hem,
Ben nefes verdikçe bulmuş gonca dem.

Hoştur elbet sırrı gerçek dilberin,
Duyma hoştur, dillerinden ellerin!"[**]

Susuzluktan Bitkin Hale Gelen Bir Kuşun Hikayesi

Çok susuz kalmıştı bir kuş, çaresiz;
Bir duman, elbet nefesten yoktu iz!

Güllüğün altında elmas yatmada,
Kuş susuz, elbet su gördüm sanmada.

* Sen de Hz. Musa gibi ol, ona görünen alevi yarat.

** Bu iki beyt Hz. Mevlânâ'ya aittir.

Hem güneş vurmuş ya, hep parladı bu,
Kuş ki cahil, onca elmas oldu su!
(575)
Cevherinden bir nem almaz oldu ya,
Ağza yok ıslanma, vursun bin gaga!

Der ki elmas: "Hırsının tutsak olan,
Sert hevesten bir ağız vurdun hemen.

Ben sudan bir katre,sâkî olmadım,
El için elbette aslâ durmadım.

İncitensin sen beni, oldun deli,
Kendi gelmiş ömre elsin bilmeli!

Kuşta kırmıştır suyum elbet gaga,
İnsanın cân cevherinden kırdı ya!"
(580)
Bulmamış kuş arzûsundan bir durak,
Parlak elmastan da yüz dönmüştü bak!

Sinesinden yükselirken yanmalar,
Bir şikayet, ağza bin feryât sunar!

Bir gülün üstünde, bir çiğ damladı,
Bülbülün gözlerde yaşlar parladı.

Hem güneşten parlayış, borçtur çiğe,
Hem güneşten korkarak titrerdi de.

Ürkecik yıldız cihanın doğduğu,
Sanki bir tek an, görünmek zevki bu!
(585)
Gonca, gül aldattı hem yüzler kere,
Ermemiş ömründe hiç kısmetlere,

Maşuka kalp bağlâyan âşık, yaşı,
Kipriğinden damlâyan çiğ damlası.

Bil eceldir yaklaşan, kuş uçtu ya,
İçti hem çiğ damlasın tek çırpıda.

Cânı düşmandan sakınmak isteyen,
İşte sordum; çiğ misin, cevher mi sen?

Hem susuzluktan yanan kuş baksana,
Bir hayat sermâye etmiş cânına.
(590)
Çiğde, cevher kuvvetinden hisse yok,
Vardı elmas, orda artık çiğse, yok!

Bir gün olsun, benliğin yalnız koma,
Elmas ol sen, hemsâkîn çiğ olma da!

Olgun ol piş, sen yücel andır dağı,
Omza yüklen yüz bulut, yüz ırmağı!

Benliğin mecbur kılıp, bil kendini,
Bul cihanda, sen gümüşten sertliği,

Nağmeler benlik telinden, yap ki sen,
Benliğin sır ortaya çıksın hemen!

Kömür ve Elmas Hikâyesi

(595)
Ben şu gerçekten açıp, bir tek kapu,
Başka bir söz söylerim hem, işte bu!..

Der kömür madende; kalmış elmasa:
"Bak tecellin, cilven ermiş sonsuza!

Arkadaş, yoldaşlarız her neyse bir,
Hem cihanda kök ve varlık aynidir.

Ben, değersizlikle elbet ölmede,
Sen gezersinşâhda taclar üzre de.

Kadrimiz alçak ki topraktan daha,
Sende haslık, aynalar çatlamada!

(600)
Ben karanlıklarda, aydınlık sunan,
Aslımız toprak, külüm ben, sonradan!

Herkes ezmiş, tekme vurmuşken beni,
Varlığım her neyse hep âteşledi!

Bir şeyim yok! Hale lazım ağlamak,
Ben neyim, hem varlığım neymişti bak!

Bir dumandır, boşta dönmüş dalgası,
Bir süzülmektir kıvılcımlanması.

Sende yüz huy, benziyor yıldızlarda,
Her yanından cilveler fışkırmada.
(605)
Bazı bir Kayser gözüyçün nûr idin,
Bazı hançer, kebze buldun, süsledin."

Der ki elmas: "Nükteci ey arkadaş,
Pişti topraklar, yüzükçün oldu kaş!

Toprak etrafıyla yapmışken savaş,
Hep pişer, olgunlaşır, olmakta taş!

Verdi pişmek, parlayışlar gövdeme,
Girdi binler has tecelli sineme!

Hamlığından sen ki kaldın hor, hakir;
Yumşak oldun, âteşin oldun esir!
(610)
Korku, gam, dert verme; sen vasvasa yol,
Piş ve taşlaş.. sen de gerçek elmas ol!

Kim çalışmış, çırpınır olmuşsa bak,
Çifte âlem ondan almış parlamak!

Rütbeler çıkmıştı Tur'dan yükseğe,
Hem beyaz, hem zenci gelmiş öpmeye!

Hacerü'l Esved korunmuş Ka'be'de,
Aslı elbet bir avuç topraksa da.

Şan hayatın, sert ve sağlam olmada,
Kim değersiz, pişmeyip ham kalmada."

Milli Hayatındevâmı, Ananeleri Sıkı Bir Şekilde Saklamak İle Mümkündür. Şeyh ile Rahman ve Himalaya ile Kenkavın'ın Konuşmaları

(615)
Bir Brahman var Banars'dan muhterem,
Var ve yok mefhumunun dergahta hem.

Bilgilenmiş öğrenip her hikmeti,
Çokça sevmiş, kimde var Hak kısmeti.

Kavramış her nerde var, bir ince iş,
Aklı omz-omza, Sureyya onla eş!

Anka olmuş, ev kurup yükseklere,
Ay, güneş fikrin âteşte, çöp mü ne?

Kâsesi, bir dem gömülmüştür kana,
Sunmamış mey, himetin sâkî ona.
(620)
Bir tuzak kurmuştu ilmin bahçeye,
Mânânın kuştan tuzak, görmez niye?

Fikrinin tırnak bulaşmış, hep kana,
Var ve yokluk düğmü yok, açmak ona!

Mahrûmîyetten yanıp, ah çekmede,
Kalbinin hayret, sezilmiş çehrede.

Gitti bir gün, pek de kamil şeyhe bu,
Sinesinde, bir gönül saklardı o.

Akla hâkim, ağza gel sen, sus dedi,
Şeyhi pür dikkat ve cândan dînledi.

(625)
Der ki şeyh: "Ey çark, tavaf etmiş olan,
Dön biraz, göster vefa toprakta sen!

Sahradan, çölden geçip gezdin ya sen,
Pervasız fikrin, feleklerden geçen!

Ey felek seyyahı, az in yer deme,
Hep de yıldız gevherinden isteme!

Ben demem sen putlarından geç öte,
Zünnarın layık olup sen, geç öte!

Eski örflerden emanet yüklenen,
Soyla gelmiş olsa, hakir görme sen!
(630)
Topluluktan bir hayat var olsa ya,
Bir küfür say, orda millet doğmada.

Sende küfr madem ki, aslâ tam değil,
Sen, gönül harim tavafında çekil!

Biz ki, iman caddesinden çok uzak,
Sen Azer'den, İbrahim'den ben de bak!

Kays'ımız sevdaya mahmil olmamış,
Aşkının cinnette kamil olmamış.

Benliğim mum söndü artık gövdede;
Gök geçer olsun hayalden fayda ne?
(635)
Himalaya'nın etekten Ganj suyu,
Tuttu bir gün, yaptı elbet sorguyu.

Hilkatin ilk, ikbaharından beri,
Omzu buz, bellerde ırmak zünnarı.

Hak tutup göklerde sırdaş eylemiş,
Nâzla gezmekten de, mahrumsun demiş.

Yoksa güç, hem sende bir gezmek için,
Yükseliş, heybet, vakar bilmem niçin?

Durmadan koşmak didinmektir hayat,
Dalganın, daim dövünmektir hayat.
(640)
Dağ, denizden duydu tenkit, görseniz,
Hiddetinden oldu bir âteş deniz.

Der: "Benim sensin geniş aynam deniz,
Sen misil yüz derya gizler sinemiz!

Her geçiş, hernâzlanış fahiliğin,
Her geziş, her kıvranış faniliğin!

Benliğin sen rütbesinden bihaber,
Hep zararlardan övünmüşsün meğer!

Sen felek rahminde doğmuşsun fakat,
En düşük sahil ki üstün, katbekat!
(645)
Cânı sen umman için nezr eyledin,
Önde cânım, eşkıya alsın dedin.

Bahçenin gül benzeri, benlik koru,
Gülcünün ardından gezmekmiş koşu?

Hem hayattır, öz kökünden yükseliş,
Benliğin bağrında güller derleyiş.

Geçti yüz yıllar henüz ben kildeyim,
Sanma hem, çok bir uzak menzildeyim!

Varlığım burdan, cihana yükselir,
Koltuğum altında Ülker dînlenir.
(650)
Varlığın, deryada sensin yitmede,
Etti yıldız secdeler zerremle de!

Gözlerim görmüş felekler sırrını,
Duymuşum gökler, melekler zikrini.

Daima yanlış çalışmış durmuşum,
Lâl ü elmas cevherinden dolmuşum.

Taş içim, taş, içte dolmuştur âteş,
Âteşim hiç suyla olmaz, aslâ eş!

Katre olsan durma, çırpın dalgalan,
Derlenip dur, ol denizle uğraşan!
(655)
İnci olmak istiyorsan incileş,
Hem kulaklar üzre sen avizeleş!

Artırıp "Ben" sen buharlaş, sen yücel;
Yıldırım saç, hem de derya ol da gel!

Hem dilersin derya, tufanlar senin,
Dar etekler almasın, etsin enin!

Dalgalan, alçak düşünsün kendini,
Geçtiğin yollarda, atsın kendini!"

Müslümanın Hayatının Gayesi İlahi Kelîmullahtır. Gayesi İşgal Olan Cihat İslamda Harâmdır.

Kalbi Allah'ın olan renkten boya,
Şan, şeref vermiş olursun aşka ya!
(660)
Müslüman gerçekte aşktan yükselir,
Âşık olmaz kimseler, kâfir denir.

Onda görmek, görmemezlik, Hak için,
Hem yemek, yatmak ve içmek Hak için.

Hak rızalar, Hak rızada yitmede,
Söz bu, insanlar inançsız gitmede!

Kurdu "İllallah"lı meydanda çadır,
Hep tanık millet ve daim Hak'ladır.

Hem onun şâhit Nebi-yi ins ü cin,
En güzel şâhit Muhammed ül Emin!

(665)
Söz nedir geç, hal kapusun çal yeter,
Amelin zulmet senin, Hakk nûru ser.

Padişah esvapla hep derviş yaşa,
Hep ayık ol, Hakkı, hep bilmiş yaşa!

İşte maksat, daim Allah olmalı,
Hep görüntün, has celalden dolmalı.

Haktan ayrı gayenin, şerdir barış,
Hak için harp, elbet olmuş, hayra eş!

Bil kılıçlar, Hakkı yükseltmezse hiç,
Hem savaş, millet için bir boş sonuç!
(670)
Bir büyük şeyh " Miyanmir-i Veli"
Gizliler açmış cihanda elleri.

Mustafa'nın yolda sağlam yolcusu,
Aşk ve sevda meşk eden bir neydi bu!

Türbe imamdır bu şehrin toprağa,
Bizce bir meş'aledir aydınlığa.

Oldu gökler bir mürit dergahına,
Hem de Hindistan daşâhlar kul ona!

Kalbe ekmiş oldu şâh çok hırs, garaz;
Gaye etmiş, Ülker'i alsın biraz.
(675)
İhitirastan yandı kalpten, yandı ten,
Kıl'cına "Helmun mezid'ler" öğreten.*

Hem Deken mülkünde bir müthiş savaş,
Ordunun hücmünde yükselmiş savaş.

Pek yücelmiş şeyhe varmış gitmiş o,
Hem de bir has dua matlup etmiş o!

* Helmin mezid: Sure 50 Âyet 30'u telmin "Cehennem dolmadımı? Daha gelecek var mı? der."

Müslüman elbette dünyadan kaçar,
Her ne var, dua alıp muhkem yapar.

Söz demiş şâh, şeyh duyup etmiş sukut,
Dervişan duymuş, merak vermiş sukut.
(680)
Bir mürit tutmuş gümüşten bir para,
Söz edip birden görünmüş ortada.

Der: "Kabul et, işte az bir armağan,
Hakk'a gafil kimsenin elden tutan.

Ben, düğümlerdim gümüşler bezlere,
Mihnet etmiş batmışım kan, terlere."

Der ki şeyh: Layık bu ancak sultana,
Şahca giymiş, rûhca yoksul baksana.

Ay ve gün, yıldız, ne var hükmetse ne?
Şahımız dünyada, en müflis yine!
(685)
Göz dikip kalmış yalan bir sofrada,
Aç gözünden, çok cihanlar yakmada!

Bak kılıç sesler, taun, kıtlık, bela;
Etse imar, yer haraplık, bulmada!

Bir fakirdir, halksa feryad etmede,
Zülmunun altında güçsüz ezmede.

Kahrı hep insanlığın düşmanıdır,
Eşkiyadır, topluluk fermanıdır.

Aldatır hep kendi kendin, fikri hâm;
Onca işgal, bir fetih olmuştu tam!
(690)
Devletin, askerlerin çok düşmanı;
Bir de açlık, çifte bölmüş insanı!

Açlığın âteş yakar muhtacı ya,
Sultanın açlıksa, millet yakmada!

Hakdan ayrılmış ve çekmiş hançeri,
Göğsü olmuş hançerin batmak yeri.

"Baba Sahrâî" Namıyla Tanınan Mir Necati Nakşibendi'nin Hint Müslümanları İçin Yazdığı Nasihat

Balçığın üstünde gül olmuş duran,
Benliğin rahminde sen oldun doğan.

Geçme benlikten, bekaya ermiş ol;
Katre ol, deryaya hepten girmiş ol!
(695)
Sen ki benlik nûrlarından parladın,
"Ben" ki sağlam, sen ebedlik sağladın.

Zengin olmaklık ticaretten gelir,
Tacir olmak, mal ve mülk tut, yükselir.

Varsın amma, yok deyip korkmaktasın,
Kurbanım sen, bil ki yanlış yoldasın!

Ben hayatın iç nedir, bilmekteyim,
Sırrı neymiş gel, hayatın söyleyim!

Çalkalan kendinde gevherleş hani,
Sonra halvetten çıkıp sun kendini.
(700)
Küllerin altında yığmak şu'leyi,
Alev olmak, gözde yakmak görmeyi.

At da bitsin, iş bu kırk yıllık çile,
Gel tavaf et kendini, şu'len ile!

Başkasından kurtuluş olmuş hayat,
Kendini, Beytül-Harâm saymak murat.

Çal kanat, kurtul cihanın cezbeden,
Kuş olup geç, sen uzaklaş düşmeden!

Kuş değilsen, söyle artık aklı çok,
Sellerin ağzında, bir ev yapma yok!

(705)
Sen ilim, irfana talipsen eğer,
Ben getirdim, Pirî Rum'dan bir haber.

Nefse kullansan, ilimdir bir yılan,
Kalbe yüklersen, o yardır, belki cân!

Var Halep şehrinde Rum'dan bir kişi,
İlmi tahsil, olmuş elbet, tek işi!

Bağlamış, aklın bağından kendini,
Kapkaranlık bir tufan say bir gemi.

Aşk Sina'sında uzak, bir tek Musa,
Bihaber aşktan ve sevdadan yana.
(710)
Reybiyün, İşrakiyünden açtı söz.
Deldi parlak inci, hikmetlendi öz.*

Meşşaiyundan düğümler çözmede,
Gizliler aydınlanır fikir üzre de.**

Her taraf dolmuş kitaptan ambarı,
Ağzı şerh eyler yazılmış sırları.

Şems-i Tebriz, bir de irşad-ı Kemâl,
Buldu artık, işte mekteb-i Celâl!***

Der ki: "Dolmuş, kavgalar bu hal nedir?
Hem kıyas, hem vehm ve istidlal nedir?
(715)
Der ki Rûmî "Sen sukût et ey cahil;
Arifân hiç gülmenin layık değil!
Mektebinden haydi çık git, yok işin,
Koğculuklarmış meğer öz bildiğin."

Anlamandan sözlerim üstünse de,
İdrakın fanusu şu'le vermede.

Bir körük vurmuş ki Şems'in âteşe,
Cânı dolmuş, fışkıran bir od ile!

Bakmasından, yıldırım düşmüş yere,
Toprak ondan, âteş almış bir kere!
(720)
İdrakın harman yakar gönlün odu,
Felsefî ciltler yakıp bir kül kodu.

Aşk i'cazından uzaktır mektebi,
Aşk sazından nağmesinden el gibi.

Âteşi sen, hem nasıl buldun? dedi;
"Hukemanın ciltleri yaktın" dedi?

Der ki şeyh: "Zünnar kuşanmış Müslüman,
Zevk ve haldir, mümkünü olmaz kılan!..

Halimiz hem fikrimizden üst hele,
Kıp-kızıl kimyâ, bizim odlar bile!"
(725)
Felsefi kar, yığma muhtaçlık yolu,
Fikrinin bir bak bulut, dökmüş dolu!

Çöplerinden âteşi hep yak ki sen,
Toprağından âteşi hep yak ki sen,

Müslüman ilmen, gönülden yükselir,
Müslümanlık, "göçmüşü" terk etmedir!****

* Reybiyün: Felsefede şüphecilik. İştirakiyün: Kominizm.

** Meşşaiyun: Aristotales felsefesini benimseyenler (gezinimcilik felsefesi)

*** Şems-i Tebrizi, Şeyh Kemaleddinî Cüneydî ve Mevlânâ Celaleddin-i Rûmî.

**** İlmin mânâsı Hz. İbrahim gibi göçmüşü terk etmektir. Faninin peşinde koşmak yakışık almaz.

İbrahim yakmış ya, "Afil" bendini,
Buldu âteşlerde, mes'ut kendini.*

Hak ilimler neyse attın bir yana,
Harcadın dîn nakdini tek lokmaya!
(730)
Hep konuştun arkasında sürmenin,
Gözlerin pek çok siyahtır, görmedin!

Ab-ı hayvanlar, kılıçlardan dile,
Ejderin ağzında, kevser iste de!

Hacerü'l-Esved bulup, put hânede,
Miski, sen azgın köpekten iste de!

Bu ilimden, aşkla yanmak bekleme,
Kafirin bardakta yok, Hak keyfi de!

Bunca yıllar uğraşıp, hep koşmuşum,
Tâze ilmin, sırra sahip olmuşum,
(735)
Bahçivanlar imtihan etmiş beni,
Sağlamış gül sırlarından bilmemi.

Bir gülistan, ibretin, hem lâlezar,
Yapma güllerden serapmış kokmalar.

Kurtulup gül bağlarından sonra da,
Tuba'nın üstünde yaptım ben yuva!

Hakka olmuş perde ilmin ortada,
Put yapar, hem put satar, tapmış puta!

Hem bilekten bağlı, zahir bendine,
Hislerinden taşra hiç, çıkmaz yine.

(740)
Hem Sırat'ından hayatın, güçsüz o,
Kendi boynundan kesen hançerdi bu!

Bir soğuk âteş taşırken lâleden,
Oldu şebnem bir soğuk âteş ilen.

Hilkati, aşktan azad olmuş onun,
El de boş, artık yanında doğrunun.

Aşktır, aklın illeti, Eflatunu,
Neşteriyle kaldırın sevdaysa bu!

Cümle âlem secde- i aşk etmede,
Sümenatı akla, mahmud aşk yine!**
(745)
Yok çağın hiç eski meyden hissesi,
Akşamından gelmiyor "Yarab" sesi!

Bilmedin şimşadının sen kadrini,
Hep yücelttin başka bir tek selvini.***

Sen boşalttın ney misali sen, seni;
Hep çalarsın başkasından nağmeni.

Sofralardan türlü artık toplâyan,
Mal seninken istedin el sofradan!

Yaktı İslâm meclisi bir ayrı mum,
Cami, mescit, hem mânâstır yandı tüm.
(750)
Kabe'den ceylan kaçar olmuşsa bir,
Avcının ok, sineden delmektedir.

Gül dağılsın, ıtrının benzer yine,
Özden ürken, haydi dön, gel kendine!

---

* Afil: Batan kaybolan. Hazreti İbrahim Yıldız, Ay ve Güneşin göçtüğünü görüp "bunlar Allah olamaz" dedi.

** Akıl sûmenatının mahmûdu, övülmeye değer yanı, aşktır.

*** Şimşad: Şimşir ağacı.

Kur'an'ın hikmet, emanet eylenen,
Kaybolan vahdette gel, birleş hemen!

Biz ki, millet surunun tek bekçiyiz,
Biz şi'arı terkle, elbet kafiriz!

Eski sâkînin kırılmış bardağı,
Hem Hicaz rindanının geçmiş çağı!
(755)
Bizlerin put, süs olurken Kabe'de,
Bizdeislâm buysa, kafir gülmede!

Şeyh, put aşkından ederislâm feda;
Onda zünnar, tespihin ip olmada.

Saç ağartmış, pire denmiş ihtiyar,
Çol-çocukçün maskara, oynaştılar.

Gönlü "La ilah'e" el olmuş, desen,
Hep heves gönlünde puttur, yükselen!

Saç uzun, giymiş ya, şeyhin hırkadan,
El aman ah, dîn satandan eleman!
(760)
Gündüz, akşam müridanla gezmede,
Halkı muhtaçtır, o hiç bilmezse de!

Gözde nûr yoktur onun, nergis kadar,
İflas etmiş, gögsünün varlık ne var!

Sufi, var'ız, tapmış artık mevkiye,
İtibarlardır atılmış yerlere.

Va'zımız, göz dikti hem puthâneye,
Müfti, fetva,dîni hep satmış niye?

Söyleyin dostlar nedir tedbirimiz?
Yollanır meyhâne bulsun pirimiz!...

Vakit Kılıçtır

(765)
Hep yeşersin İdris'in toprak mezar,
Asmasından bir cihan sarhoş yaşar! *

Toplamış yıldız semadan fikr ile;
Vakte: "Keskin bir kılıç" dermiş bile!

Sırrı neymiş, ben kılıçtan söyleyim?
Tek su almıştır hayattan bildiğim!

Kim kılıç almış, recadan üstedir,
Hem beyaz el, hem Kelim'den öndedir.**

Darbe vursun, yerdeki taşlar erir,
Ummanın su gitse, kumlar gösterir.
(770)
Musa tutmuş elde sağlam bir kılç,
Tedbirin üstünde yoktur başka güç!

Yardı göğsünden, deniz olmuş kuru,
Toprak olmuş, hem deniz, açmış yolu.

Yıktı Hayberler ki, Haydar pençesi,
Pençesinden çıktı kıl'cın gür sesi!

Hem felek seyrandadır, görmen gerek,
Gün ve akşam devreder, bilmen gerek.

Ey yarın, dünler diyip tutsak kalan,
Kalpde bir âlem taşırsın bak, uyan!
(775)
Zulmü ektin, sen kilinden içlere,
Vakti yazma, çizme, sandın bir kere!

---

* İdris İmam-ı Şerifi'nin İsmi.

** Kelîm, Hz. Musa.

Akşamın hem, gündüzün peymanede,
Fikrimiz vakti, zamanlar ölçmede.

Bağlı boynundan bir ip, zünnar ne ki?
Put edip, batıldı sattın öyle ki!

Bir avuç kil sen misin, kimyâ iken?
Sen doğurdun sırrı, batılsın neden?

Müslümansan, kurtulup zünnarı geç,
Mum olup parlatmağa İslâmı seç!
(780)
Sen zamanın aslı neymiş bilmedin,
Sen edeb neymiş, niceymiş, bilmedin.

Gündüz, akşamlarda hep tutsak iken,
"Lime Allah" sırrı neymiş anla sen! *

Her ne var, vaktin gezişten olmada;
Hem hayat, vaktin, şu sırdan sırdıya!

Aslı vaktin hiç değil, gün dönmesi;
Vakte son yok, günlerin var ölmesi.

Hem vakit zevk, dert, muharrem, hem sefa;
Ay, güneş nûrunda kalmış sırdı da!
(785)
Vakti yaymışsın mekanlar misli sen,
Dün, yarınlar "tefrik etmiş şey" diyen!

Itra dönmüşsün, şu bağlardan kaçan,
Öz elinden, sen idin, zindan yapan.

Vaktimiz bilmez ki, elbet son nedir?
Bahçesinden gönlümün gelmektedir!

Aslı bilmiş, cânlı, elbet pek diri;
Hem seherlerden de parlak her yeri.

Hem zamandandır hayat, ömrün: Zaman,
Der Resul: "Hiç vakte sövmüş olma sen!"

(790)
Söylerim bir nükte, parlak inciden,
Kulla, hürrün farkı neymiş anla sen!

Gündüz, akşamlarla, uğraşmış köle,
Hürre bir bak, saçma saymış, vakt ile?

Kul gününden, kendidir, örmüş kefen,
Gündüz, akşam onla örtünmüş beden!

Hürr olan, kendin çamurdan çekti de?
Gündüz akşam, üstü, oymuş örtmede!

Gündüz, akşamdan, tuzakta kuş, köle,
Uçmanın lezzet harâm olmuş bile!
(795)
Cânlı, hem hür, göğse konmuş bir nefes,
Bil ki vaktin kuş için olmuş kafes!

Kulların mevcudu almak fıtratı,
Ruhu bilmez, nadirattan fırsatı!

Oldu tembellik başından bir makam,
Eylemiş hep ayni feryadlar devâm.

Tâze bir şeyler yaratmak hürr işi,
Telde çalmış tâze bir ömr çümbüşü,

Bilmemiş fıtratı, tekrar zahmeti,
Yol yapıp durmaz ki pergel nisbeti.
(800)
Bendenin zincir olurken günleri,
Hep kaderden söz edermiş dilleri.

Hikmetinden hürr, kaza göstermede,
Hürr elinden, hadisat yüz vermede.

Mâzî, istikbâl yanında gizlenir.
Hız alır ondan "gecikmek"dînlenir!

Tertemiz söz, çıktı sözden meydana,
Söz bu sığmaz hiç de idraktan yana.

* Benim Allah'la bir vaktim var ki...

Söyledim söz, duydu mânâdan haya,
Sözle ilgim neydi? Der, bak mânâ da!
(805)
Cânlı mânâ öldü girsin sözlere,
Sen solurken, onda âteş sönmede.

Gayp, huzurdan, nükteler kalplerdedir,
Günlerin her geçmişin remz öyledir.

Hem sükut, vaktin sazından nağmedir,
Kalbe dalmak, sırr-ı vakt öğrenmedir.

Hoş güzel günlerdi anmaklarla var,
Vaktin hançer, elde olmuş oldu yâr!

Dininin ekmiş tohumdan gönlüne,
Hakdidârın perdeler açmış yine!
(810)
Çözdü tırnaklar ki, dünya düğmünü,
Secdemiz, toprakta olmuş, baht günü!

Hak küpünden içmişim gülgun meyi,
Bastık akşam, köhne çok meyhâneyi.

Bardağın bir eski meydir gösterir,
Âteşinden, elde bardaklar erir.

Kibrimiz, benlik, gurur, hepten kolay,
Yoksuluz, sen, bizle hep ettin alay!

Biz ki süslerdik kadeh mey, meclisi;
Sinemiz saklar gönüllük cilvesi!
(815)
Tâze süsler, cilveler giymiş asır,
Bastığın yol tozlarından gelmedir.

Bizde kanlardır sular, Hak tarlayı,
Kim inanmış, bizde minnetlik payı.

Bizle sahip oldu âlem tekbire,
Toprağım, çok Ka'be koymuş tamire.

Hakk ki "ikra" havfi öğretmişse de,
Ellerimden rızkı taksim etmede. *

Ellerimden tac, mühür kaçmışsa da,
Biz fakirsek, düşme alçak sayma ya!
(820)
Hem senin nezdinde, biz ettik ziyan,
Köhne kaldık, bizmişiz kahir olan!

İtibar bizlerde "Lailahe" dir,
Çifte âlemlerde, haslık gösterir,

Biz yarın, günler gamında geçmişiz,
Kalbe yalnız Hak muhabbet seçmişiz!

Biz ki Hakk'ın, gönlünün, her sırrıyız,
Bizse Musa, Harun'un mirascıyız!

Ay, güneş bizden alır nûrlar henüz,
Hem bulutlar, yıldırım saklar henüz.
(825)
Zâtımızdır aynası, Hak zâtının,
Müslümandır varlığı âyâtımın!..

Dua

Âlemin ey tende sensin cân olan,
Cânımızsın, hem de sen, bizden kaçan,

Hem hayatın ud, alır feysinle tat,
Uğra her kim ölse, kıskanmış hayat!..

Gönlü mutlandır, yetiştir gel yine,
Göğse gir, döndür bayındır etsene!

Ar ve namus, almadın bizden niye?
Aşkı hamlar bul ki, olgun etmeye!

* İlk inen Kur'an ayeti: Oku!

(830)
Biz kaderden şekva etmiş durmuşuz,
Kıymetin yüksek ve bizler yoksuluz.

Biz fakirden, yüz gereksiz örtmene,
Aşkı Salman'dan, Bilal'dan versene!

Uykusuz göz, kalp kararsız versene;
Durma bilmez, bir civa rûh ver yine!

Bir açık âyet yeter, göster hele,
Boynu büksün düşmanım ihlâs ile.

Bir yanardağ et, samanlık otları,
Neyse Hak'tan ayrı, mahvet onları.
(835)
Birliğin ip, milletimden kaçtı da,
Doğdu yüzler müşkilatlar, ortaya.

Biz perişân, gökte yıldızlar gibi,
Yoldaşız, amma bütün "el"ler gibi!..

Bazı sen yaprak bulup şirazele,
Gel, muhabbetten bu ayin, tâzele!

Memur et sen, hem de tekrar hizmete,
İş ne var âşık bulup ver, git öte.

Kim yönelmiş ver selamet menzili,
İbrahim'den, ver ki bir iman seli!
(840)
Aşka öğret meşgul olsun "La" ile,
Âşinâ kul, bir de: "İllallah.."ı de!

Mum olup yanmaktayım bir yâd için,
Ağlayış öğretmişim feryad için!..

Rabbimiz, kalp parlatan bir göz yaşı,
Huzr, rahatlıklar yakan bir göz yaşı..

Bağda ektim hep yeşertmiş âteşi,
Lalenin esvapda, yuymuş âteşi.

Gönlümüz dünlerde, göz gözler yarın;
Yalnızım havzunda ben, insanların!...
(845)
"Herkes oldu maksadında yâr bana
Vakıf olmazdan bütün esrârıma."*

Bir cihan, Rabbim nedimim nerdedir?
Dallarım Tur'da, Kelimim nerdedir?..

Zalimim, ettim zülümler ben bana,
Koltuğum besler âteşler baksana.

Öyle alev, yağma etmiş aklı hep;
Aklımın esvâbı elbet, yaktı hep!

Akla, hem divânelikler öğreten,
İlme varlık neyse, kökten kül eden.
(850)
Onla yanmış gökte yükselmiş güneş,
Yıldırımlardır tavaf etmiş güneş.

Gizli âteşler, emanet almaya,
Bir göz oldum, çiğ olup yaş dökmeye.

Mumda âyan yanmayı öğretmişim,
Ben cihandan, gizli yanmış, gitmişim.

Tüylerimden bir alevdir fışkıran,
Fikrimin her bir damar, od, damlâyan.

Bülbülüm, yutmuş kıvılcım dânesi,
Hep âteşten nağmeler yapmış sesi.
(855)
Asrımın yok, göğsünün bir kalp dili,
Çırpınır Mecnun, neden boş mahmili?

*Mevlânâ'nın Mesnevi'sinin altıncı Beyti.

Mum için tek, çırpınış olmaz kolay,
Çok yazık,pervâneler gelmez kolay!

Nerye dek ben, beklerim dert ortağı,
Nerye dek hep isteğin sırdaş bağı!

Ey yüzünden yıldız, ay aydınlanan,
Gel çekip al, âteşi cândan bu an!

Göğse yüklenmiş emanet alsana,
Aynanın cevher diken, batmış bana!
(860)
İkram et hem, bir de sadık yar bana,
Sen kavuştur aşk sunan bir aynana!

Dalganın, ummanda vardır yandaşı,
Dalganın huydur, bulur bir yoldaşı.

Gökte yıldız, yıldızın, tek dostudur,
Akşamın dizlerde parlak ay durur.

Bir uzun akşam, sonundan gün gelir,
Günlerin ardında, yarın, yükselir!

Bir nehir, bir çay yutar, ırmak olur;
Dalga, rüzgarlar, ıtırda kaybolur.
(865)
Raksı var, her yerde bir virânenin,
Raksda eş,divâne, bir divânenin!

Gerçi sen zâtınla, tek bir tanesin;
Hep cihanlar süsledin, zâtın için!

Benzerim ben, çölde bitmiş lâleye,
Toplumun huzurundayım, yalnız niye?

Lutfunuzdan isterim, bir yâr yine,
Fıtrata uygun derim, bir yâr yine!

Öyle bir divâne olsun yâr bana,
Mâsivâdan sunmasın hiç meydana!

(870)
Ta kokumdan, toplayıp sunsam ona,
Bir gönülden yönlenip, baksın bana!

Toprağımdan, ben vücut versem ona;
Hem put olsam, hem Azar olsam ona!...

Hakk ki en son bir kavim etmiş seni
Başlayan iş sende bitsin istedi!

Enbiya hükmünde olmuş evliyan,
Aşkımızdan has gönüller dağlayan.

ESRÂR-İ RUMÛZ
(Benlikten Geçmenin İşaretleri)

Sen çalış, hem sen seni geçmekle bul!
Doğruyu ALLAH bilir, artık tez ol!

Mevlâna Celaleddin-i Rumî

Mümkün değil inkâr, konumuz aşk olsa bile;

Hem neş'e bizim yoksa da, bir gayride var.
(Urfi)

(1)
Hakk ki en son bir kavim etmiş seni
Başlâyan iş sende bitsin istedi!

Enbiya hükmünde olmuş evliyan,
Aşkımızdan has gönüller dağlâyan.

Nasrani evladının hayran olan,
Ke'be'nin yoldan uzak düşmüş inan!

Bir avuç tozdur felek ülkende de,
Ey, yüzün âlem temaşa etmede.
(5)
Dalgasın, koştun taban âteşle eş,
"Kimdi, sen seyriyle etmiştin telaş?"

Yanmanın remz öğrenip pervâneden,
Yap âteşler içre bir kaşane sen!

Aşkı yerleştir başından cânına,
Tâzelik kat MUSTAFA peymanına!

Hem yüzünden perdeler kalkmıştı da,
İsevilikten gönül zevksizse de!..

Ellerin, şairnâzından etti söz,
Saç, yanaklar destanından etti söz.
(10)
Alnı sürmüş yerde hep,sâkî için,
Ahvalinden derdi, genç hizmetlinin.

Şahidin ben, sende hem hançer kaşın,
Ben senin yurdunda kalmış toprağın.

Olmadım hiç kimsenin meddahı ben,
Her divanda olmamıştım başeğen!

Şi'ri ayna yapmaya kudret veren,
Oydu, İskendere mühtac etmeyen![*]

Lütfu ihsan yük gelirken boynuma,
Gül bağından önlüğüm gül dolmada!
(15)
Ben cefakeş kimseyim, hançer gibi,
Suysa, taşlardan çıkardım öyle ki!

Bir denizsem, hiç yorulmaz dalgası,
Yok benim avcumda girdap kâsesi!

Ben ki renkten perdeyim elbet koku,
Olmadım, av eylesin rüzgar onu!..

Varlığın şerrarda artık bir korum,
Şimdi kaftan giydiler, hep küllerim.

Huzra elbet, yalvarıp gelmekteyim,
Armağanlar, dert, niyâz vermekteyim!
(20)
Mavi göklerden denizler yağmada,
Durmadan hep, gönlüme yağmıştı ya!

İnceleştirdim, deniz ırmak meğer,
Gülşeninden istedim bulsun o yer.

Öyledir mahbubumun, mahbubusun,
Göğse yaslânmış aziz kalp mislisin!

Aşk, figan, dert işlemişken sinede;
Döktü "od" gönlümle bir ayinede!

---

* İskender'in üç aylık yoldan gemileri gösteren âynası. Tasavvufta mü'minin Hakk'ı aksettiren gönlü.

Gönlü hep yarmaktayım, bir, gül gibi,
Bak diyip bir ayna koydum öyle ki!
(25)
Hem de sen, dönmüş bakarken kendine,
Belki tutsaksın saçından kendine!

Söyleyim geçmiş yılından, ben sana,
Tâzelensin, sende geçmiş bir yara!

Kudretinden bihaber bir millete,
Du'amız Haktan kavuşsun kudrete!

Ben ki sessizlikte feryad eyledim,
Yattı hep millet ve hep ben ağladım!

Cânda hiç, sabr-ı sükun yok bildiğim,
Virdimiz: "Ya Hayy u ya Kayyum" bizim!*
(30)
Kalpde arzûm vardı hep, kan eyledim;
Gözlerimden taşra çıksın istedim.

Lale örnek yanma, istek nerye dek?
Hem seherden, çiğ dilenmek, nerye dek?

Mum olup ben, kanlı yaş dökmekteyim,
Upuzun akşam, cebelleşmekteyim!

Cilve atırdım, benim eksilmede,
Söz ve aydınlık verir meclisde de.

Bir nefes dînmez bu gönlün yanması,
Haftamın yok "hutbe" mahcuplanması!**
(35)
Bir çürük ten, cânımın sığnak yeri,
Sanki cânım tozda batmış ah gibi!..

Hakk yaratmış, ta ezel gün doğmadan;
Ud telinden şimdi feryâttır çalan!

Nale aşkın sırrıdır, ifşa eder,
Nale aşkın sözde diyetmiş meğer!

Bir âteş fıtrat verir, feryât çöpe;
Toprağın cür'et desen,pervânece...

Aşka bir dağ yetti, benzer lâleye;
Göğse taksın, kafidir bir gül diye!
(40)
Gül ki taktım ben, senin serpuşuna;
Mahşeri döktüm delinmez uykuna!..

Ta yetişsin toprağındalâlezar;
Bir nefes ver, öyle hep essin bahar!

Esas düşünce
Fert ve millet bağlantısı;

Bağlılık toplumda rahmet, fert için,
Ferde cevher olsa olgun milletin!

Kudretin oldukça bağlan topluma,
Hür bu insan, tazelik ver sen ona.

"Ruha bağlan" der Resulullah ki bak,
"Şeytan elbet kim cemaatten uzak!"
(45)
Fert ve millet aynadır; inciyse bu;
Millet iptir, kehkeşan halk, yıldız o!

Milletinden aldı fertler ihtiram,
Fertlerinden buldu millet intizam!..

Toplumun bağrında kendin yok sâyan,
Eştir elbet deryalık bir damladan!

* Ezeli ve ebedi varlık olan Allah.

** Haftanın Cuma gününden mahçup olmayışı, yani Cumanın hutbe ile ihya edilmiş olması.

Demlenendir, hem de örf ananeden,
Mâzî, hem atiye aynaymış hemen!

Bir kavuşmak mâzî, elbet atiye,
Hiç tükenmez vaktinin yok son niye?
(50)
Zevk ve şevkler, millet olmuş gönlünün,
İş yaparken kaygusu millet onun!

Kalp de herşey, tende herşey milletin;
Aşikar her, gizlisiymiş milletin!..

Milletin ağzıyla oymuş söyleyen,
Oydu elbet milletin yoldan giden!

Derse söz, milletle pişkinlik bulur,
Bir şahıs bazan da, bir millet olur!

Fertde birlik, çokla hem kuvvetlidir,
Birliğinden geldi çokluk, oldu bir!
(55)
Lafsı, beytin içlerinden çıksa, tek;
Gizli mânâ gevheri ölmüş demek!

Düşse daldan, bir yeşil yaprak yere,
İlkbahardan hiç umut yok bir kere!

İçmeyen millet suyundan zemzemi,
Dondu, çıkmaz ud'da yanmış nağmesi!

Tekse bir fert, gayeden gafil kalır,
Kuvveten âvâre; kalben darlanır!

Zapt eden millet, bütün kuvvetleri,
Tad verir, eyler baharlık yel gibi!
(60)
Bağlayıp toprak da bir şimşir gibi,
El, ayak bağlandı hürr olsun dedi!..

Cân verir oldukça örf, an'aneye,
Ürkek ahu başlamış misk vermeye!

Anlamazsan "ben" de "bensizlik" nedir;
Hakdan ayrıl, şüphe uc vermektedir!

Toprağın saklar senin nûr cevheri,
Bir şu'asın anlatışlar cilvesi!

Zevkimiz, zevkiyle; gamlar, gamıdır;
Cânımız daim ki inkılabıdır!
(65)
Bir o millet, hiç yakışmaz çift demen,
Ben, o kudretten "Ben"im, hem sen de "Sen!"

Hep şekiller, imar eyle kendini,
Muhtaç amma, kimseden yok isteği.

Odlaşır, yüksekleşir yandıkça o,
Hep kemendinde alavdir doğrusu.

Fıtraten hürr, hem de tutsak öyle ki,
Parçasında "kül"de bir tutsak gibi.

Daima gördüm ki gayretlerde o,
Ben dedim: "Benlik-hayat" ad oldu bu!
(70)
Halvetinden çıktı elbet taşraya,
Cilvenin basmış ayak hengamına!

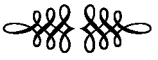
Hem de "Ben" gönlümde gerçek cân bulur,
"Ben" erir, artık erirken "Sen" olur!

Cebr alır elden biter iradesi,
Sevgiden vermekti elbet çaresi.

Nâz,nâz olsun, hiçtir eksilmiş niyâz;
Nâz bulur toplar isen, olmuş niyâz!

"Ben" ki toplumlarda kendin mahveder,
Gülde yaprakken gülistanmış meğer...
(75)
"Nüktemiz keskin çelikten, öyle bil;
Anlamazsan şimdi huzurumdan çekil!"*

* Hz. Mevlâna'ya ait bir beyt.

Millet Fertlerin Bir Araya Gelmesinden Meydana Gelir, Onu Terbiye Eden, Yetiştiren Peygamberlerdir.

Bağlanır insan, niçin bir insana?
Bunda var esrâr nedir, meçhul bana!

Biz ki, toplumlarda gördük fertleri,
Belleriz bağdan kopan bir gül gibi.

Tekçe dirlik imkanından çok öte.
Hem de tam muhtaç odur cemmiyete.

Hep hayatın yolda cenk ettikçe o,
Uğraşın âteş gelip yakmış onu!
(80)
Toplu dirlik ister insanlar meğer,
İpde düzgün inciler beklerdiler.

Bez dokurlar misli yardımlaştılar,
İnsan insanken bütün muhtaçtılar.

Yıldızın bir cezbe, bağlar yıldıza,
Gökte yıldızlar çekimden kalmada.

Öyle bir kervan, çadır kurmuş dağa,
Çöldedir hem, düzdedir, girmiş bağa.

İş hayat gevşek ve cânsızdır daha,
Açmamış fikr goncalar sırrdır daha.
(85)
Şimşek ahenk sazı çalmıştır henüz,
Perdeden bir nağme göstermez ki yüz!

Perde bulmak üzre saz tutmaz ahenk,
Arzûnun mızrabı yapmaz telde cenk!

Tâze doğmuş meclisi yorgun harap,
Az pamuk emsin, biter kalmaz şarab.

Toprağından çim henüz vermezdi yüz,
Asmanın hoştur damar kanız henüz!

Fikri hep meşgul ederken dev, peri,
Kendi vehmiymiş onun ürkekliği!
(90)
Ham o varlık, hem de meydan, dar henüz,
Fikri damdan geçmeden, korkar henüz!

Tende bir sermâyedir; Cân korkusu,
Titretir bir parça rüzgar doğrusu!

Kaçmış işten, cânda iş zor gelmede,
Tembel artık, fıtratı rametmede.

Razı yerlerden, yeşermiş bitmişe,
Razı, göklerden de inmiş, gelmişe!

Ta ki Allah'dan gelip bir ehl-i dil,
Tek sözünden bir kitap olsun delil.
(95)
Öyle saz çalmış onun avazesi,
Toprağı olmuş, hayatın tâzesi.

Her değersiz zerre şu'le almada,
Mal, met'a ondan ya kıymet bulmada!

Bir nefesten cân bulur yüz çift beden,
Bir kadehten, topluluktur renklenen!

Öldürür, baksın; dudak cân vermede,
Ayrılık ölmüş, dönüşmüş birliğe!..

İp ki çıkmıştır feleklerden öte,
Parça, parçayken hayatlar örmede!
(100)
Tâze sistemler getirmiş görmeye,
Ev ve çöller hep gülistan etmeye.

Hep harâmdan yandı millet, ot gibi,
Cânlı, cânsız çırpınır ölmek ne ki?

Bir kıvılcım düştü artık gönlüme,
Yandı halkın kil, alev ondan yine.

Bassa hep izler, ki göz olmuş kile,
Zerre bulmuş Tur'a bakmaklık bile.

Hem de çıplak akla süsler vermede,
Yoksulun olmuş olan sermâyede.
(105)
Gör alevlendirdi bir-bir âteşi,
Tozdan altınlar ayırmaktır işi!

Saye bulsun kurtulur bağdan köle,
Kurtulur beyden, kumandandan bile.

Der ki: "Sen kul doğmadın bir kimseye,
Olmadın sen puttan alçak hiç hele!"

Toplamış bir dâvâ etrafında O,
Her usul, ayin boğulmuş işte bu!..

Öğretir tevhidde mevcut nükteyi,
Hem ibadet, hem de du'a etmeyi!

İslamiyetin Milli ve Temel Kaideleri

BİRİNCİ RÜKÜN: Tevhid

(110)
Geçti mantık, keyfiyyet, kemmiyeti,
Tevhidin menzilde bulmuş niyyeti,

Yoksa hem biçerenin, menzil hani,
İdrakin yelken için, sahil hani?

Ehl-i Hakk'ın tevhid olmuş ezberi,
Hem "Eternak meni ebden" mazharı.*

Sende bir sır, neyse göstermek için,
Din amel artır ki, tevhid süslesin!

Din ve tevhid; hikmet, ayin öyledir,
Güç, metanet, hem sebat tevhidledir.
(115)
Cilveler vermişti hayret âleme,
Âşıkın amel de kudret vermede!

Yükselir alçak, onun has sayede,
Toprak, iksirden bulur sermâyede.

Kudretinden alsa fert, seçkinleşir,
Huy verir, haslık dolar, inşanlaşır.

Hak olan yollarda suret, hız verir,
Onda kan, şimşek desen geçmektedir.

Korku, şek ölmüş; amel olmuş hayat;
Göz görür içten, ne gizler kâinat!
(120)
Kulluğun mevki, makam yükseldi mi,
Yoksulun tas, andırır Câm-ı Cem'i!

Müslümansan cân malınmış "La ilah.."
Sazımızdan perde dolmuş "La ilah..."!

"La ilah.."tır sırrımız sermâyemiz,
Fikrin ip, şirazemiz hem gayemiz!

İnse hak sözler, dudaktan kalbe bir,
Bil hayatın güç ve kudret yükselir!

Yazsalar taş üzre tevhid, kalpleşir;
Ansa bir kalp, yanmayınca killeşir!
(125)
Gönlümüz bir aşkla aydınlandı mı,
Yakmış ahım neyse, imkan harmanı!

Gönlü, aşktır bir su eyler sinede;
Hep erir, yok aynalık ainede!

* Sure 19. Ayet: 93 (Yer ve gökde olanların hepsi kıyamette Allahü Tealaya ancak huzûr ve huşû ile kul gelecektir.)

Lale say, akmış damardan şu'leler,
Bizde mal, mülk kalpte olmuş dağ meğer!

Her siyah, tevhidle olmuş kırmızı,
Akraba, Faruk, Ebuzer say bizi![*]

Kalpdir elbet elle, dostun sığınağı,
Aşk eder hoş, kullanın tek bardağı!
(130)
Kalbi tek renk topluluk, millet demek,
Tek tecelliden Sina parlaktı pek!

Milletin, kavmin fikir bir olmalı,
Hep gönüller aynı aşktan dolmalı.

Tinetinden cezbe, birlik varsa tek,
Has ve çirkinden güzeller, bir gerek!

Müslümanız, biz Halilullah'tanız,
Hem "Ebi küm"dür delil, biz ondayız![**]
(135)
Ümmetin birlik, vatan derlerse de,
Milletin ırktır temeller denmede.

Milletin aslı vatan, dersek, nedir?
Yel, su, toprak.. tapmak istersek nedir?

Irk, övünmen, hep cahillikten gelir.
Hükmü ırkın tendedir.. ten, fanidir!

Milletim var.. kök, temel bir başkadır,
Hep temeller, kalpde mevcut aşkadır!

Biz hazırken, gaybe dönmüş gönlümüz;
Bundan, ondan kayda yoktur meylimiz!

(140)
Bağlılık milletde, yıldızlar gibi,
Görme bağdır, görmeyiz biz, görmeyi!

Bir sadaktan parlâyan has, oklarız,
Hem görüş bir, duyma bir, bir fikrimiz!

Dâvâmız bir, hem de mânâmız da bir,
Hem hayalin şekli, tarzı, bizde bir!..

Biz o nimetlerle kardeş olmuşuz!
Söz ve özden cânda, bir eş olmuşuz!

Yeis, Hüzün, Korku
Bütün Kötülüklerin Anasıdır.
Tevhid Bu Kötü Hastalıkları
Ortadan Kaldırır.

Ölme ister bir silah, arzûndadır,
Hem hayat "La tenzanu" dan cânlanır.[***]
(145)
Bil, ümit arzûya mahsül olsa bir,
Hep ümitsizlik zehir olmuş gelir.

Hem ümitsizlik, sıkar olmuş mezar,
Olsan Elvent ler kadar kökten yıkar.[****]

Acz, onun ihsanın, olmuş köle,
Hem nasipsizlik, felakettir bile.

Yeys olur elbet, hayatın uykusu,
Hem hayatın gevşetilmiş unsuru.

Sürmesi, cânlarda göz kör etmede.
Gündüzün olmuş olur, bitmez gece!

---

* Hz. Ömer ve Ebuzer ; burada eshabın yakınlığı vurgulanıyor.

** Sure: 22 ayet: 77. " Babanız İbrahim milletine verdiği gibidînimize genişlik verdi."

*** Sure 39 ayet: 54: "Size azab gelmeden Rabbinize dönün"

**** Elvend: İranda bir dağın ismi.

(150)
Bir nefes silmiş hayattan, güç mü var,
Hem hayat kalmış susuz, akmaz pınar.

Yeys ü gam, ayni çadırda uykuda,
Cân damarlar içre gam, neşterdi ya!

Gamların zindanının tutsak olan
Geldi Peygamber'le "La tehzin" uyan![*]

Dersi, sadıklar bulur, sıddık eder,
Tahrikin cam, eylemiş sarhoş meğer!

Mü'minin, Hak'dan rızadır kısmeti,
Bir tebessüm gözlenir, yıldız gibi.
(155)
Hakk'ı bilmişsen, bırak geç gamları,
Az ve çok yok, kov hayalden onları!

İmanın kuvvet hayatlar artırır,
Sen de: "La havfün aleyhim" söyle dur![**]

Musa, Firavn huzruna çıktıkça bak,
Kalbi elbet "La tehaf"lardan sıcak![***]

Gayrilerden korku düşmandır sana,
Yol kesen bir kervanın var, baksana!

Elbet ondandır, iraden gevşeye,
Bir kararsızlık sunar himmetliye!
(160)
Tohmu eksin tinetin bir toprağa,
Yükseliş yoktur hayalinden ağa?

Varedişten güçsüz o bilmez savaş,
Gönlü titrer korkudan hep eyde baş!

Gezme azmindir, ayaklardan çıkar,
Aklı hissiz, ham, tefekkürsüz kılar.

Düşmanın korkuyla görmüşken seni,
Durmadan toplar, bağından gül gibi!

Hızla inmiş bir kılıç el darbesi,
Bir bakış atsın, olur hançer nesi?
(165)
Korku bağlarmış nasıl, hem el, ayak;
Bizde umman saklamış, yüz seldi bak!

Tel alıp gevşetse sazlar korkudan,
İstesen, vermez olur ahenge cân!

Bir kulak bük, sen de gel, gör nağmeyi;
Hem felekler çınlatır, gör naleyi!

Hem ölümden gelme bir casus gibi;
"Mim" denen harfin, karanlıktır içi![****]

Hem ölüm, koymaz hayattan iş, düzen;
Hem ölüm, senden hayat çalmış iken!
(170)
Kalbe girmiş şerre bir baksan eğer,
Dikkat et, bak, korkudan doğmuş gider!

Hilekârlıklar, recâ, bitmez yalan;
Kuvvet almış böyle şeyler, korkudan!

Giydi bir gömlek, yalan bir perdeden,
Fitneler kucmuş etek, bir anneden!

Ceht ve himmetlerde güç bulmaz olan,
Razıdır herneyse artık uymâyan.

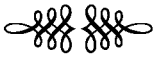
* Sure 9, ayet 40: "Mahzun olma Allah bizimledir."

** Sure 2, ayet 38: (Benim hidayetime erenler için korku yoktur.)

*** Sure 20, ayet 68: (Dedi korkma sen galipsin.)

**** Arap harflerinden mim harfinin ortası kapalıdır. "Mım" Farsça ölüm demektir.

Mustafa isminde kim rezm bilmede,
Korkunun altında şirkler görmede.

Ok ve Kılıcın Söyleşmesi

(175)
Ok kılıççün; harp, hararet vakti bak;
Söylemiş hem, şöyle gezden bir dudak!

"Ey senin Kaf'ında cevherdir peri,
Zülfikar, Haydar, seleflerden biri.

Halid'in kollarda kuvvet gördünüz,
Şam'a, göklerden şafaklar serdiniz.

Allah'ın kahr âteşi,sermâyededir.
Cennet artık gölgenizden payedir.

Ben havadan, ben sadaktan olmuşum,
Nerde olsam baş ve son bir âteşim.
(180)

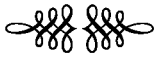
Fırlayıp yaydan, yönelsem sineye;
Gördüm elbet her ne varmış sinede!

Orda yok olsun, eğer kalb-i selim,
Varsa bir fikrin, kalan, yeys ü vehim!

Parça parça eylerim, hem ben onu,
Kanların dalgayla ölmektir sonu!..

Onda mü'min kalbi varken, tertemiz,
İçte nûrlar dışta, nûr vermişse iz;

Bende hep cânlar erir, benzer suya;
Çiğ olur, temren, düşüp damlardı ya!..

Aslân İle Şahinşah
Âlemgir Hikâyesi

(185)
Bir eşik vardır, cihandan üs hele,
Gürgan almış övgü, Şah Âlem ile!

Erdi İslâm şanla dolmuş mevkiye,
Uydu gerçekten Muhammed emrine!..

Din ve küfrün harpte, bizlerden yana,
Okluğun tek, son okuymuş baksana!..

Beslemiş Ekber ki küfrün tohmunu,
Fıtraten Dara da yükseltmiş onu.*

Sinenin sönmüş gönül aydınlığı,
Milletin hepten fesattır korktuğu!
(190)
Seçti Allah, Hind'e Âlemgîr'i de,
Hem kılıçlar onda, hem derviş yine!

Seçti Allahdîni ihya eylesin,
Bulsun iman tâzelik ondan kesin!

Yaktı küfrün harmanı, şavkan pala,
Medisin dîn lamba başlar yanmağa.

Zevki körler geldi, destan yazdılar,
Onda idrak pek geniz bilemezdiler.

Oydu tevhid mumunun pervânesi,
Oldu putlar üzre İbrahim sesi!
(195)
Şahların saflarda hem bir tanedir,
Türbe, gerçek yoksulun has hânedir!

* Ekber'in torunu

Tac ve tahttır varlığından süslenen,
Ordu kurmuş şah, fakat, hep fakr ilen!...

Sadık olmuş bir kuluylan baksana,
Gezmek isterken uzak bir ormânâ..

İlk sabah rüzgarla sarhoş gitmede,
Dalda kuşlar, Hakk'ı tesbih etmede.

Sır bilen Şah, kılmak isterken namaz,
Hayme kurmuş, büsbütün bitmiş mecaz.
(200)
Kükreyen aslân çıkıp çölden taraf,
Hem felekler titreyip eylerdi mahf.

Koksa insan, anlatır var, insanı;
Pençeler Âlemgir'i tutmuş hani.

Bakmadan Şah çekti belden hançeri,
Kükreyen aslân karından darp yedi.

Düşmeden bir tek tereddüt, korkuya.
Benzemiş aslân kilimler nakşına.
(205)
Çok cesur, kalben ezik, Hak'tır yönü,
Kabbe müminler yöneltmiş gönlünü!

Hakk'a kul, Hakkın katında der: Yokum!
Varsa batıl, taşlaşır der: Ben varım!...

Ey cahil sen, has gönüller elde et,
Sevgilin var, mahveler yap, öyle git!...

Hem feda et kendi kendin, ol umut,
Kur niyâzdan bir tuzak, sennâzı tut!

Hem tefekkürler tutuştur aşk ile,
Hakk'a, ol sen tilki, kalp aslân ise!
(210)
Hak da korkun, imanın ünvanıdır;
Başkasından korku, şirkin cânıdır.

İKİNCİ RÜKÜN:
Peygamberlik

Hep "uful" etmişleri geçmiş Halil,
Onda izler Enbiyalardan delil![*]

Hem Hüda"dan gelme gerçek ayet O,
Gönlü ümmet, isteyişler dopdolu!...

"Tahire beyti" nedir, duymuş kulak,
Uykusuz gözden akan, yaşlardı bak![**]

İmar etmiş biz için,virâneyi,
Kim tavaf eylerse.. yapmış hâneyi..
(215)
"Tüb aleyna" bağlamışken goncayı,
İlkbaharım aldı feyzinden payı.[***]

Hak Taala: Bir tenin olsun dedi,
Bağ nübüvvet, geldi bir cân üfledi!..

Biz ki, âlemlerde sessiz harf idi,
Bir Nebi, vazniyle mısra eyledi!

Bak nübüvvet, burda hem tekvinimiz,
Gör nübüvvet; dînimiz, ayinimiz!

Biz risaleten biriz, yüzbin isek;
Cüzleriz: Ayrılmâyan bir cüz demek!

---

* "Ben batan şeyleri sevmem" Sure 6 Ayet 76 'da Hz. İbrahim'in inancının belirtisidir.

** Sure: 2, Ayet: 128: " Ya Rabbi bize temizlenme yollarını göster ve kusurlarımızı bağışla"

*** Sure: 2 Ayet: 128: (Bize hac levazımatını göster ve kusurlarımızı affet.)

(220)
Hakk şanından oldu "Yehdi menyürid"
Hem risalet halkalar sermiş ümid!*

Milletin soylar genişler daima,
Mekke'nin vadi olur merkez ona!

Ümmet olmak tek nişandır millete,
Müjde verdik rahmeti her ümmete!

Biz o umman ortasından çıkmışız,
Sanmayın bir dalgayız, kaybolmuşuz!

Ümmeti saklar duvarlar Ka'be'de,
Kükremiş aslân odur hem öyle de!
(225)
Ben derim söz, anlamış olsan eğer,
Sıddıkı bir gözle bakmışsan eğer.

Kalp için olmuş olur kuvvet Nebi,
Haktan artık sevgi bulmuş mektebi!

Mü'minin kalptir, kitap, kuvvet katar,
Hikmet olmuş oldu elbet, şahdamar.

İzden ayrılmak ki mutlak ölmedir,
Gül misil, güz rüzgarıyla solmadır.

Hem nefesten soy hayat bulmaktadır,
Her seher, ondan ışık almaktadır.
(230)
Fert ki Hak'tan, topluluk fertten diri;
Parlatan, aydınlatan nûr elleri...

Biz risalet sayesinden tek sesiz,
Hem nefes, hem iddiada birtekiz!

Dâvâlar bir çokluğun, birlik işi;
Pişse birlik, kurmuş olduk milleti!..

Topluluk cânlandıran birlik bağı,
Fıtrıdîn, birleştirir İslâmlığı,

Fıtrı dîn, bizler, Nebi'den almışız,
Hak yolun meş'alelerden, yakmışız.
(235)
İncimiz sunmuş olan, ummanıdır,
Yek vücud olmak, onun ihsanıdır!

Birlik ancak, elde dursun biz varız,
Hiç tükenmez ömrü, ancak sağlarız!

Başta, Allah dîni, sunmuş bizlere,
Son risalet sundu, son Peygambere.

Verdik aydınlık zamanın insana,
Hem Resul son, biz de son ümmet ona!

Sundu sâkîlikle hizmet bizlere,
Son kadehtir işte, sunmuş heryere,
(240)
"La nebiyyi be'di" Allah, vergisi,
Mustafa'nın dînde söz, şan perdesi!**

Kavme hem sermâye, hem kuvvet O'dur,
Milletin birlik korur, elbet O'dur!

Hak ki yıkmış hükmü bitmiş dâvânın,
Bitmeden sürmüş olan bağ,İslâmın!..

Hak'tan artık nesne girmez kalbine,
Haykırır "Kâmil benim" millet yine!

* Allah tenimizi yarattı cânı tenimize Peygamberleri vasıtasıyla üfledi.

** (Benden sonra bir Peygamber yoktur.) Hadis-i Şerif.

Muhammed'in Peygamberliğinden Maksat; İnsanlar Arasında Hürriyet-Eşitlik ve Kardeşliğin Kurulmasıdır.

Bil cihanda taptı insan, insana;
Haysiyetsiz, kimsesiz bir kuldu ya!
(245)
Kisra, Kayser zulmü çok kez kesti yol,
Elde zincir, belde zincir, bağlı kol!..

Sihreden, rûhban, papaz, sultan, emir;
Bir tek av var; avcı yüz, olmuş esir!

Tahtta sultan, mabedin hem rahibi;
Bir harap mülkünde bâc almış idi.

Öyle hem cennet satar kahin, papaz,
Aciz avken bir tuzak etmişti va'z!

Hem brehmen bahçesinden gül deren,
Harmanın âteşzede, âteş veren!
(250)
Ruhen alçak, ondan üstündür köle,
Kalpte ney'in nağme dolmuş kan ile!

Tek Emin haklar, verirken haklıya,
Kul da sultan tacının denk olduya!

Şu'le cânsız külde coşkun parladı,
Dağda Ferhat Hüsrevilik sağladı *

Şanı elbet yükselirken işçinin,
Farklılık artık azalmış zenginin!

Kuvvetinden kırdı çarpık gövdeyi,
Bulmuş insanlık yeni bir çehreyi.

* Ferhad'a Hüsrevilik payesi verdi.

(255)
Sundu insanlık için bir tâze cân,
Kul alıp, hep hür bırakmış, sonradan!

Köhne dünyalar için oymuş ölüm;
İşte putluk, hem mânâstır öldü tüm!

Tertemiz kalbinde doğmuş hürriyet,
Asmasından, tatlı meymiş hürriyet.

Tâze yüzyıl sundu, bir meş'alede,
Göz açar çağ, has kucak, has sinede!

Varlığın yaprak yazılmış tâzeden,
Verdi ümmet, çok cihanlar fetheden!
(260)
İşte ümmet, masivalardan öte,
Mustafa'nın nûrda birpervâne de!

Sineler Hakk âteşinden yanmada,
Zerre, harimi güneş parlatmada!

Kâinat has keyfiyetten aldı renk,
Çin'de putluk, Kabe'den almış ahenk!..

Ümmetin ecdadı peygamberleri,
Takvada üst, çok kerimdir her biri.**

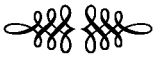
Ümmetin gönlünde kardeş, Müslüman;
Hürriyet sermâyedir, toprak sudan!
(265)
Farklı kimdir, yok tahammül etmesi,
Huy taşır olmuş: Eşitlik cilvesi!..

Servi örmek, hür, azad evlâtları;
Pişti hem "Kalu, Bela'da" ahtları.***

** Sure: 49 Ayet 13: Ey insanlar biz sizi bir erkek ve bir kadından yarattık. Tanışasınız diye kavimlere böldük.

*** Allah'ın rûhlara hitabı: İnananlar "evet", inanmâyanlar "Hayır" dediler.

Secde Hak'kın, güller açmış yüzde bak,
Ay ve yıldızlar gelip, öpmüş ayak!

İslam Kardeşliği Hakkında Ebu Ubeyd Cabun'un Hikâyesi

Yezd-i Cürd'ün bir kumandan, bir ere,
Tutsak olmuş Müslüman bir askere.

Kurnâz elbet çokça bilmiş hilekar,
Hem mecusi, onda pek çok hile var.
(270)
Saklamış yok rütbe yok mevkim dedi,
İsmi hem, galip gelenden gizledi.

İsterim der, siz gerek azad edin,
Müslüman insansınız, rûhsat verin!

Hem Direfş-i Gâviyânî bitti ya,*
Sasan oğlundan âteşler giti ya!

Soktu hançer, Müslüman asker kına,
Der ki: Öldürmek harâm olmuş bana!

Anlaşılmıştır esir, "Cabun" denen,
Hem İran'dan bir kumandan bilki sen.
(275)
Hileler layık olur öldürmeye,
İstemişler, amir öldürtsün diye,

Orda amir bir "Ebu Ubed" ki var,
Azmi yüksektir, o bir millet kadar!..

Müslümanız dostlarım der, söyleşir,
Çenge benzer, tel de bir, ahenk de bir!

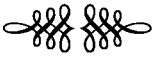
* İran'da âteşgedelere ait bir devler.

Bir seda; Kanber, Bilal'dan çıksa o,
Haydar'ın nara, Ebuzer sesti bu!..**

Milletin: Ferd ömre düstür olmadır,
Milletin her ahtı, ferd ahtıyladır!

Gerçi "Cabun" bizce düşman olsa da,
Müslüman erden ki rûhsat aldı ya!

"Ey hayır eshabı, sulh olmuş tamam,
Müslüman hançer için o kan harâm!"

Sultan Murat İle Mimarı Arasında Geçen Bu Hadise İslâm Rûhundaki Eşitlik Duygusunu Gösterir.

Vardı bir mimar Hocent şehrinde ki,
Namı san'atıyla yüksek öyle ki!

Ferhad'ın oğluydu san'atıyla o,
Yaptı mescid hem de, sultan emri bu!
(285)
Bitti mescid, şaha uygun gelmedi,
Öfke dolmuş, bir gazaptan kükredi,

Gözlerinden öfke âteş saçtı o,
"El kesilsin!" Söyleyip ağz açtı o!..

Ustanın kol ırmak olmuş kan akar,
Çaresiz, hakim deyip inler koşar...

Elde taşlar işleyen bir ustaya,
Geldi, sultan zulmü var, anlatmaya.

"Sözde hak ey, kudreti Hak'tan alan;
Ey Muhammed hükmünü, sağlam kılan!

** Kamber, Bilal (Habeşi müezzin), Haydar (Hz. Ali), Ebuzer meşhur sahabilerden.

(290)
Şahda var kuvvet ki, ben baş eğmedim,
Kur'anın hükmünce dâvâ isterim!"

Molla üzgün.. soldu meyyus çehresi;
Padişahın istenirken gelmesi...

Kur'an'ın heybetle solgun çehresi,
Geldi hakim huzruna mücrim nesi?

Şah utancından bakarken yerlere,
Yüz kızarmış,lâleleşmiş bir kere.

Bir taraf dâvâcı, feryât, hak silah,
Bir taraf, yüksek olan bir padişah!
(295)

Der ki şah. "Ben haksızım, ben mahcubum!
Cürmümüz çok, ben tamamen suçluyum!"

Kadı der: "Artık kısas olmuş hayat,
Hem adalet üzre mülk bulmuş sebat!"

"Müslüman kul, hürr olandan pis değil,
Şah da kan, mimar kanından has değil!"

Duydu muhkem ayeti sultan Murat,
Çemreyip kol, sundu gerçekten o zât!

Yönlenip " Bil adli vel ihsan" dedi,
Artu mimar üzre hissin şiddeti.*
(300)
Der ki: "Allah hakkı ben af isterim,"
Mustafa'nın aşkı var, af eylerim!

Bak Nebi'nin kuvveti kanununa
Bir sinek, üstünde Davud Oğluna!**

Kur'an'ın huzrunda denktir bay, köle;
Hem hasır hem has ipek farksız hele!..

İslamiyette Hürriyet ve Kerbela'nın Esrârı Hakkında

Tek olan mevcuda, Hakk'a bağlanan,
Tanrılar bendinden, oymuş kurtulan.

Mü'min aşktan, aşk da mü'minden doğar.
Mümkün olmaz neyse aşk, mümkün kılar.
(305)
Akl imiş elbet hatip, hoş söyleyen;
Çok temiz, hiç pervasız, aşktır hemen!

Akla bak mahkum, sebepten illete;
Aşksa oynaşmaktadır çevgan ile!

Bazunun kuvvetle aşk, av avlamış,
Akla kalmıştır, tuzaklar kurma iş!

Akla korkmak, şüpheler sermâyedir,
Aşka azmetmek, yakinler payedir!

Akl bina etmiş fakat viran eder,
Aşk, imar derken yaparvirâneler!
(310)
Akl ucuzdur bil, cihanda yel gibi,
Aşk bulunmaz bir değerdir, öyle ki!

Akla kuvvet, bir temel: "Neymiş-niçin?"
Aşk soyunmuştur sebepler giysisin!

Hep akıl der: "Önde hep sensin" yine,
Aşksa sesler durmadan zahmetlere!

Aklla dostluklardı alet, kar için,
Aşk gönülden bir muhasip kendinin!

* Sure: 16 Ayet 90 "Allah size adalet ve ihsanı emreder"

** Karıncânın Hz. Süleyman'a karşı üstün gelmesi konu ediliyor.

"Mutlu ol sen, mesud ol" derken akıl;
Hürlük istersen demiş aşk: "Ol ki kul!"
(315)
Aşka ancak hürriyet haz vermede,
Aşkı ancak hürriyet öğretmede!

Duymadın hiçbir savaş vakti meğer,
Aşk, heveskar nefse yapmıştır neler.

Aşka imam, Fatma'nın has sevgisi,
Ahmed'in has bahçenin, hür selvisi.

Allah, Allah.. Ali Bismillahda "ba",
Mânâyı "Zünbin azim" olmuş bâlâ!..*

Milliyetçün hayr olan Şahzedeye,
Bil Nebi'nin omzu, olmuştur deve!
(320)
O'nda kandan renk alır, gayretli aşk,
Mısra bulmuş mânâlar, kuvvetli aşk,

Yükselir gökten Zuhal olmak neki?
"Kulhüvallah" lafzı gel say öyle ki!**

Musa-Firavn, hem yezid-Hüseyn bile,
Hep hayattan doğma kuvvetler ile!

Hak, Hüseyn'in kuvvetinden zinde de,
Batıl, hasret âteşinden ölmede.

Bil hilafet Kur'an'ın yoldan öte,
Hür ağız bulsun zehirden dökmede.
(325)
Bir hayır sunmuş kavimden çıktı O,
Kıbleden kalkmış bulut, rahmetti O!

Kerbela'dan gitti yağmur döktü O,
Hep viranlıklâle, rahmet ekti O!

Sildi istibdadı kökten etti yok,
Dalgalanmış kan çimenler bitti çok!

Hak için düşmüş sürünmüş yerlere,
Tevhidin gerçek anıttır bir kere.

Onda maksat olsa sultanlık eğer,
Böyle bir hal üzre yapmazmış sefer!
(330)
Çoktu düşman, çöldeki kumlar kadar,
Bir ya Allah, sade bir tek dostu var,

İbrahim'den, İsmail'den sırdı O,
Kıssalardan bir izahkar turdu O.

Azmi dağlar misli tam muhkem metin,
Hem sebatkar, hem muzaffer, hem çetin.

Çekti hançer hep, büyük dîn uğruna,
Dini, sağlam tutma maksattır O'na!

Müslüman, masivanın olmaz köle,
Görse Firavn, aslâ başeğmez hele!
(335)
Bir şehid kan, sır bulur tefsir eder,
Uyku tutmuş topluluk, tamir eder!

"La"da mevcud bir kılıç çekmişti O,
Batılandan kan akıtmış işte bu!

Kanla, çöller üzre yazmış "Lailah!"
Biz, necad bulsak deyip, çekmiş silah!

Kur'an'ın hem belletir esrârı ne;
Âteşinden almışız, âteş yine,

Şam ve Bağdat'ta azamet oldu hiç,
Gırnata'nın şan ve şevket oldu hiç!

* Hz. Ali "b" harfinin noktası, Hz. Hüseyn'de kesilen kurbanların en büyüğü. Kurban kesimi Hz. İbrahim'den gelen bir ibadettir.

** Deki Allah birdirihlâs Suresi.

(340)
Ruhların tel, darbeden titrer yine,
Tedbirinden tâzedir, iman hele!

Hasretin has mücdesi bad-ı saba,
Göz yaşımdan dök temiz, has toprağa!

İslam Milleti, Tevhid ve Nübüvvet Üzerine Kurulduğundan O'na, Mekan Bakımından Son Yoktur.

Bizde cavherler, mekanlardan öte,
Sert o mey, elbet kadehlerden öte.

Hint ve Çin'ler, balçık olmuş kâsene,
Rum ve Şam'dır endamın, toprak yine!

Kalbimiz, Hind, Rum ve hiç Şam'dan değil,
Onda yurt olmuş olan, İslâmdı bil!..
(345)
Huzru Peygamber'de Ka'b adlı zât,
Armağan sunmuş şiir: Banad Suad,

Övgüden döktürdü gevher inciler,
Sıyrılan Hindin kılıç, benzettiler,

Onda mevki çark felekten üst yine,
Hinde nisbet, gelmemiş hoş gönlüne,

Söyle der: Ka'ba ki Haktan bir kılıç
Hakk'a tap sen, gayri yoldan gitme hiç!

Küll ve cüzzün sırrı bilmiş bir kere,
Bassa tozlar sürme her peygambere,
(350)
Sevdiğim şeyler cihanda işte bu,
Has kadın, nûrun namaz, bir has koku!

Sözde mânâ zevki var aldınsa sen,
Ol cihanın nükteden idrak eden.

Varlığın aydın elinden hânesi,
Evreninden ayrı dünyanın sesi.

Kutsi kalpler yandırken cilvesi,
Âdemin balçık ve suymuş gölgesi.

Bilmedim elbet onun yurt neresidir,
Ümmet olmuş kimki var sevmektedir.
(355)
Unsurun âlem cihan saymış bize,
Bizde kendin, hep misafir bilmede.

Göğse girmiş cânı biz kaybetmişiz,
Fani âlem üzre ölmüş gitmişiz.

Müslüman dünyaya sen kalp bağlama,
Hep sebeplerden de yokluktur yama.

Müslüman sığmaz vatan mevfumuna,
Şam ve Rum bir mânâsız sözdür ona.

Gepgeniş bir gönle sahip olki sen,
Suyla topraktan saray yitsin hemen.
(360)
Kavmiyet bitmiş, düğüm çözmüştü o,
Hep vatandan başlamış hicret yolu.

Hikmeten dünya dolaşmış millete,
Bir esas kurmuş o, bir pek söz ile!

Dinimiz sultanın lütfiyle de,
Oldu mescit, hep bütün dünya bize.

Hak ki Kur'an'ında övmüştür onu,
Hep korunmuş oldu Hakkın vadi bu.

Heybetinden acze düşmüş düşmanı,
Hikmetinden durmayıp titrer teni.

(365)
Hem niçin terketti soysop yurdunu,
Düşmanından kaçtı sanmak yok onu.

Doğrular gizler, şu hicret anlatan,
Derler elbet mânâ var anlatmadan.

Hem usul anane hicret mü'mine,
Bâkîlikten bir sebep olmuş yine.

Mânâ gerçekten kuraktan kaçmadır,
Derya bulmak üzre çiğden geçmedir.

Gül nedir, maksat gülistan bulmadır,
Var ziyan, gerçekte ziynet olmadır.
(370)
Döndü, dönmekten güneş şanlar alır,
Hep ufuklar emrinin altındarır.

Çay olup sermâye yağmur isteme,
Sonsuz ol dünyada bir son bekleme.

Tuzlu yüz umman başından çöl idi,
Sahil isterken utançtan ergidi.

Elde etmek olmalı azmin senin,
Her ne var geçsin gerek hükmün senin.

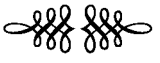
Ol balık ummanda hep serpil yaşa,
Kes makam mevkiyle bağ, gir uğraşa!
(375)
Kim ki yönlerden, kayıttan kurtulur,
Yön yiter, eflak olup mamur olur!

Gülden ayrılsan ıtır durmaz gider,
Hep dolaşmak üzre geçmiş bahçeler.

Ey kakılmış çimde sabit bir yere,
Sanki bülbülsün takıldın bir güle.

Bir bahar rüzgarı olsan durmâyan,
Hep kucaklarsın gülüstanlar inan.

Yüzyılın çok hileler, sen ol ayık,
Yol kesen çok, yolcusun sen, kal ayık!

Millet Olmanın Esası Vatan Değildir.

(380)
Kim vatandır derse millet birliği,
Öyle bir yıkmış olur kardeşliği.

Topluluk aydınlatan dersen vatan,
Boy boy ayrılmış olur insan olan.

Kim cehennemler de bir cennet arar,
Kavme âteşler helal saymıştılar.

Cennetin iflasıdır, fikrin ağaç,
Meyveler, dertler ve harplerdir mizac!

Yitti insanlık bugün, efsanedir,
İnsan insan üzre el, dostluk nedir?
(385)
Gitti rûh tenden kalan yalnız cisim,
Öldü insanlık, bugün başsız kavim!

Hem siyaset döndü meshep haline,
Bir ağaç bitmiş bugün, Garpten yine!

Söndü İsa dîninin her şulesi,
Yok, mânâstırlarda nûr efsanesi!

Çok onulmaz hale düşmüştür papa,
Söz tutulmaz, güçte cân yok, bir papa!

Tekme vurmuşlar mânâstır herşeye,
Bir pul etmez salibin ayin niye?

(390)
Maddecim yırtmış dînin has giysiyi,
İblis hazret gönderirken elçiyi.

Makyevel'in sunduğu, batıl denen,
Sürmesinden sürseniz kör eyleyen!

Bir kitap yazmış krallar rehberi,
Ekti harp, yönlendirip tinetleri.

Zulma göndermiş odur insanlığı,
Hançerinden parça hakkın varlığı.

Gayesi Azer olup put yakmadır,
Fikre kendinden nakışlar katmadır.
(395)
Dini mabut hale sokmuş ülkeyi,
Fikri, iş etmiş fenalık etmeyi.

Mabudun postal öperken secdede,
Gerçeğin nakti ayar menfaate,

Öğretirken, batılı yüksetti pek,
Hilekarlık, fen olup kalmıştı tek!

Adiler tedbir diyip sürmüşse de,
Günlerin bulvarda kerpiç dökmede!

Göz boyar dünyayı hep iğfal eder,
Hem yalan, tezvir, barış olmuştu der!

Ümmet-i Muhammed Zaman İçinde de Sonsuzdur; Zira Bu Şerefli Millete Kıyamete Kadar Devâm Vaad Edilmiştir.

(400)
İlkbahar gördün ya bülbül coşkusu,
Bir kıyamet, gonca, hem gül duygusu,

Gonca süslenmiş gelindir çehresi,
Yerde doğmuş yıldızın bir ülkesi!

Göz yaşından çim yıkar olmuş seher,
Uyku sunmuş, şimdi çaydan nağmeler.

İlk tomurcuklar ki daldan çıksalar,
Hep kucaklar tatlı esmiş rüzigar.

Toplâyan bir elde gonca, kan kusar,
Itra benzer bahçeden artık uçar.
(405)
Kumru ev yansın, hemen bülbül uçar,
Gelse çiğ, ondan ıtır durmaz kaçar.

Şimdi yüzler lâle birden solsa da,
Hiç zarar vermez baharın faslına.

Çok ziyan olmuşsa her yan dopdolu,
Toplu açmış gül sunar hep bolluğu.

Faslı gül hem nesterenden çok daha.
Hem beyaz gülden ve sevrden fazlaca!

Cevherin maden ve cevher işlemek,
Kırsanız bir cevheri, cevher demek.
(410)
Garpten akşam hem sabah Şarktan doğar,
Günlerin kürpten kadehler sarfeder.

Bade içmişler şârap var bâkîdir,
Kanla geçsin gün, yarınlar bâkîdir.

Öyledir fertler geçip bir bir gider,
Ümmet artarken bulur sonsuzda yer.

Dost sefer etmiş seferler bâkîdir,
Yolcu fertler, aşiretler bâkîdir.

Zâtî bir tür başka eller bir sıfat,
Ölme bir tür başka bir türdür hayat..

(415)
Bir avuç toprak ki birgün fert olur,
Kamilin gönlünden elbet cân bulur.

Ferdin ömr altmış, yada yetmiş sene,
Milletin yüzyıl nefesten demmi ne?

Fert yaşar bağlıysa elbet cân ve ten.
Milletin ömrü uzarmış örf ilen.

Fert ölür bitsin hayatın ırmağı.
Millet ölmüş kopsa maksattan bağı.

Hem de milletler ölür fertler gibi,
Ferde benzer hem eceller sahibi.
(420)
Müslüman millet hüdanın ayeti;
Ömrünün "Kalu Bela"dır nisbeti. *

Korku yoktur hiç ecelden ümmetin,
"Nehru enzelna" gelip, kılmış metin! **

Dursa zakir, zikre de gelmiş devâm,
Zikr devâm ettikçe, hep bulmuş devâm.

Hak ki: "En yütfiu" emrin söylemiş,
Sönmesin mum, durmasın yansın demiş.***

Hakk'a tapmak üzre olgunluk sunan,
Halka hep vermiş veli, gönlünce cân.
(425)
Hakk bu asil bir kılıçtır öylece,
İbrahim arzû kınından çekmede.

Hem sadakat, has nefesten bulsa cân,
Şimşeğinden masivalardır yanan.

Hakkı isbat üzre biz hüccetleriz,
Kur'an'ın hikmetlerinden gözleriz.

Bizle düşmüş gök cedel arzûsuna,
Hem Tatar bir fine almış koynuna.

Fitnenin çözmüş ayaklardan bağı,
Hem bizim başmış onun saldırdığı.
(430)
Fitneler ezmiş de geçmiş mahşeri,
Bakmanın hançer yoketmiş mahşeri.

Fitne almış koyna tam yüz ihtilal,
Gün onun, bir tâze gün vermez mecal.

Müslüman güç çırpınır toprak suda,
Bağdad'ın dertten çeker miymiş Roma?

Yanlış iş yapmış felekten sor ki sen,
Eski amma, tâze kurmuş bir düzen.

Bir Tatar âteş kimin gül bahçesi,
Kim o güllerden takıp durmuş, fesi?
(435)
Bizde İbrahim'ce fitrat vardı ya,
Hakk'a mensupluk da ondan olmada.

Âteşin diplerde güller toplarız,
Nemrudun âteşte, güller sağlarız.

Hem felekler üzre âteş, nar ki var,
Hem bizim bağlarda olmuş ilkbahar!

Roma'nın revnak yitik, erlik de yok.
Bir cihandır hiç cihangirlik de yok!

Hem şu Sasani kadeh, batmış kana,
Hep Yunan meyhâneler mahvolmada.

---

* Kalu bela: Allah'ın rûhlara "Ben kimim?" diye sorması.

** Sure: 15, Ayet 9: "Biz Kur'an'ı indirdik ,onu yine biz koruyacağız.

*** Sure 9 Ayet: 32 (Onlar Allah'ın nûrunu ağızlarıyla söndürmek isterler.)

(440)
Her felaketten Mısır mahsun değil,
Çok kemikler ihramın diplerdedir.

Var cihanlar süsleyen bir ses; ezan;
Vardı İslâm, var meğer çok Müslüman!

Aşktır elbet âlemin kanun nizâm,
Âlemin unsurda vermiş intizam!

Gönlümüz yandıkça mutlak aşk yaşar,
"Lailah" etrafa hep nûrlar saçar!

Sanki kalbim gonca; üzgündür fakat,
Biz ölürsek bahçe yok kalmaz hayat!

Milletin Nizâmı, Bir Kanun ve Kurala Bağlıdır; Ümmet-i Muhammed'in Kanunu Kur'an dır.

(445)
Bir yitirsin milletin örf kanunu,
Toz ve topraktır dağılmış say onu!

Müslümanlık varsa bir kanunladır,
Mustafa'nın dînde gerçek, bunladır.

Bir nizâmdan, gül gelir yapraklanır,
Bir düzen ermişse güller toplanır.

Bir nizâmdan toplanır has nağmeler,
Bir düzen yitsin bağırmaktır meğer!

Dalgadır ağzında sesler bir kere,
Neyde üflendikçe dönmüş nağmeye.

(450)
Sen ki bildin şimdi ayinin nedir,
Hem cihanda sırr-ı temkinin nedir?

Bir kitap hep cânlı Kur'an baksana,
Yokki evvel, son da hiç yoktur O'na.

Hem hayatın sırrının bir defteri,
Bâkî kılmıştır bütün ölmüşleri.

Şüpheden güç almaz aslâ kuvveti,
Hem hicablardan münezzeh ayeti!

Güç verir, hâm aşkı tam, pişkin kılar,
Kuvvetinden cânlanır cam, taş kırar.

(455)
Varsa tutsak, kaldırır bir hür koyar,
Bende vurmuş kim ki var, feryât sunar.

Son haberdir hem bütün insanlığa,
Bak getirmiştir Muhammed Mustafa!..

Her değersiz, onla bulmuştur değer,
Hakk'a dönmekten yücelmiş bendeler.

Öğrenip olmuş haberdar yolkesen,
Böyle ahkamdan kitaplar şenlenen!

Şulesinden oldu aydın vahşiler,
Akla uygun çok tecelli gördüler.

(460)
Dağ tahammül etmemiş yük almamış,
Sohbetinden eflakın cân kalmamış.

Hem dilek sermâyemiz, hem arzûmuz,
Sinesinden yer verendir: Yavrumuz.

Hem susuz çöller, çiğer delmiş âteş,
Hem kızartmış göz, bakın kızgın güneş.

Sanki ahudur süzulmüş bir hecin,
Od nefesten yükselen, insan için.

Hurmanın altında yatmış uykuya,
Göç, davullar çaldı dalmış uykuya.

(465)
Ev ve bark bilmez döner hep çölde o,
Uğraşır boş, Hızr'ı etmez elde o!

Kalbi elbet Kur'an'ın oddan coşar,
İncidir artık takatsız dalgalar.

Hem okur ders ayetinden, doğrusu,
Gitti bay, Hak huzra gelmiş kuldur o!

Saltanattan sazı dem vurmaktadır,
Taht-ı Cem altında kalmış bir hasır.

Bastı toz, tozdan şehirler kurdular,
Bir gönülden yüz gülistan buldular.
(470)
Ey inanç ufkunda hep bağnâz kalan,
Küfre tutsak şivenin mahkum olan,

Ayrılıp haktan ve birlikten geçen,
Hakk'a va'dinden geçip, ayrık giden.

İstiyorsan Müslüman olsun hayat,
Kur'an'ın ahkam alıp imkana kat.

Sôfî yün bir hırka giymiş öyle mest,
Şairin şirinde bir nağmeyle mest.

Gönlü Irakî sözünden yanmada,
Kur'an'ın zıd, bir hayat var ortada.
(475)
Başka şeyhlik fahrı taç, tahttır hasır,
Şeyhe ancak; tekke dergâh bâc verir!

Va'ızın dillerde hep efsaneler,
En büyük sözler küçük anlam meğer!

Deylemî hatipti dilden düşmemiş,
Hem zayıf saz hadsi mürsel olmuş iş.*

Sen bırak gel, Hak kitabından oku,
Sen bulursun beklenen olgunluğu.

* Zayıf hadis saz, Hadis-i Mürsel: Peygamberimizin hadislerinin nakli derecelerini belirten terimler.

Çöküş Zamanından Taklit İçtihattan Üstündür.

Yüzyılın kalbinde bitmez fitneler,
Pervasız fitrat taşır, bilmem neler?
(480)

Eski millet meclisin yıkmış bütün,
Hem hayattan dal kesip etmiş odun!

Cilveler "el" ettiler bizden bizi,
Kaygısız cümbüş, terennümler izi!

Kalpte söndürmüş bütün bir âteşi,
"La ilah.." ın nûru; silmekmiş işi,

Bir hayat takvimi kalksın ortadan,
Milletin varlık bulur teklikte cân!

Neslinin yoldan giderken topluluk;
Milletin sağlıkta taklittir ufak!
(485)
Sonbaharlar meyve yapraksız kalan,
İlkbahar var, yüz dönülmez bahçeden!

Kaybedersen, pek zarar, okyanusu,
Kıtca olsun, sakla dur ırmakda su!..

Dağda sellerden bulursun faydayı,
Bilki sinenden tufan bekler payı!

Tende bulmuşsan gören cân, baksana,
İsrail'den haller ibrettir sana!

Bunca müşkiller çeker olmuştu da,
Cânda fer yok, amma bak sağlamlığa!
(490)
Hem damarlardan da, kan akmaktadır,
Oysa yüz yönden de taş yağmaktadır.

Bir üzüm sıkmış felekler pençesi,
Hâlâ saklar Musa Harun müjdesi!

Bir terennüm var âteş yok söndü köz:
Göğsü saklar çok nefesler var henüz.

Parçalanmış topluluk bak sen yine,
Bak hayatın mumda sönmüş bir sine.
(495)

Gönle tevhidden doğan mânâyı yaz,
Etki taklit çareler sunsun biraz!

İçtihat yapsak düşüş vaktinde biz,
Bilki yıktık kalmaz artık kavmimiz!

Bilgisiz alim ederken ictiât,
Uyma, geçmiş çok emin, sağlam o zât!

Geçmişin tedbir değildir boş heves;
Tertemiz onlar, garazdan yok ki ses.

Fikre vermişlerdi gerçek incelik,
Mustafa'nın pek yakınlar üstelik!
(500)
Cafer'in zevk yok, derinlik Razi'den,
Kalmamış millette hem şanlar neden?

Din denen artık daraltılmış bize,
Din adamlık kaldı alçak, yüzsüze!

Sen kidînin sırra hep kaldın ya el,
Şaşmâyan mezhep sarıl sen, haydi gel!

Ben işittim der: Hayatın doktoru,
Ayrılıklardan makas, kesmiş bunu!

Müslüman mezhep bulup uysun yaşar;
Milletin varlık olur Kur'an'la var!

(505)
Toprağız biz vakıf olmuş kalp O'dur,
Perkçe tut, Allah'a aid ip O'dur!

Sen dizil gel incileş, Hakkın ipe;
Savrulursun yoksa fersiz toz diye!

Milli Ahlakın Olgunluğu
Hak Dîne Uymakla Elde Edilir.

Var şeriât, başka hiç bir mânâ yok;
İncinin karnında nûrdan başka yok!

İnci var elbette, Hak var eylemiş,
Dışta cevher içte cevherdir demiş.

Hep hakikatttır şeriât başka yok;
Hep muhabbettir bu sünnet, başka yok!
(510)
Hem şeriât merdivendir fert için,
Böyle olmaktan makam bulmuş yakın!

Din-i Hak millet için vermiş nizâm,
Böyle kuvvet, milletin olmuş devâm!

Aldı İslâmdan ilimler kuvveti,
Hem asa, hem bir "Yed-i Beyza" idi!

İslamın sırlar şeriâtır sana,
Baştadır hem, sondadır bir baksana!..

Dinde hem hikmet nedir, bilmiş olan,
Ben şeriât sırrı dersem anla sen!
(515)
Bir sevap yapsam diyen bir kimse de,
Hiç sebepsiz Müslüman incitse ne?

Müstehablar Müslümansan farz desek,
Çünkü İslâm bir hayat, kudret demek.

Harp ederken, dönse düşman askeri,
Sulh sanıp, kaldırsa hep tedbirleri.

Bir kolay yol izleyip geçsin hele,
Kendinin yıksın hisar, yıksın kale.

Yıksın artık, kalmasın harpten nizâm,
Yurdudur bizden hücüm etmek heram!
(520)
Allah'ın emrinde sırr bilsen nedir,
Hem hayatın aslı müşkil; bir ömür!

Bil şeriât cenge gir, ister seni;
Taş içinden del, çıkar sen şu'leni!

Sen denersen bazu kuvvet bağını,
Ön'ne korlar bil ki Elvent dağını!

Al da Elvent dağını sen, sürme et,
Hançerin âteşle Elvent'ler erit!

Hem zayıf hem güçce ehven bir kuzu,
Görse aslânlar savaşmaz, işte bu!
(525)
Arkadaş olsun şahin bir serçeye,
Hem avından bilki alçaktır niye?

Bir şeriât ehli has, çirkin bilen,
Kudretin muskayı yazmıştır de sen.

Hadisat versin demirleşmiş sinir,
Hem cihanın mevki senden beklenir.

Hasta olsun, hep metanetler verir,
Dağca kuvvet hem de pişkinlik gelir.

Mustafa'nın dîn, hayatın dînidir,
Hem şeriât bir hayat tefsiridir.
(530)
Sen zemin olsan, sema etmiş seni,
Hakk ne ister öyle hem, gütmüş seni!

Aynalık taşlar cihandan bulmada,
Her demir gönlünde paslâr almada.

Müslümanlıktan şiarlar alsalar,
Milletin elden, beka remzi çıkar.

Pek de yüksek benzetiş var selviye,
Çölde gezmiş Müslüman binmiş deve.

Mekke vadisinde bak kaldıkça O,
Çöl sıcak ondan alınmış demdi bu!
(535)
Öyle amma deydi Acem yelleri,
Bir kamıştır pek zayıf yoktur yeri,

Bir koyun hükmüyle, aslân öldüren,
Bir sinek altında, olmuş dert çeken!

Tekbirin el, taş eritmiş etti su,
Bülbülün nağmeyle bitap doğrusu.

Azminin hükmünde dağlar çöl iken,
El ayak bağlar tevekküller ilen.

Bir vuruştur, düşmanın boynun kesen,
Kendinin kalbi deler öz darbeden!
(540)
Bir adım atsın, kıyamettir kopan,
Bir topaldır uzletin ellerde ten.

Bir cihandır girdi toptan emrine,
Dara, İskender: Fakir, tutsak yine!

Hep kanaatten uyuşmuş gayreti,
Keşkülün olmuş dilenmek kısmeti.

Soylu şeyh Ahmet, o Seyyid hem huzur;
Hem güneş kalbinden almaktaydı nûr![*]

Gül onun kalbinde kilden gelmede,
"La ilah.."lar virdedip yükselmede.

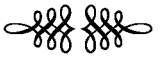
* Seyyid Ahmed Bin Rufaî

(545)
Der: "Müridan, ey benim cânım mürid,
Sen Acem hayalatından ayrı git!"

Çok fikirler var feleklerden yüce,
Hem Nebi dîninden ayrık gitme de.

Kardeşim benden öğütler al hemen,
Milletin en üstü söyler, uy hemen!

Kalbe sen sözlerle ver kuvvet ve cân,
Kaynağın İslâmsa derler: Müslüman!"

Milli Ahkâmın Güzelliği
Muhammed'in Emrettiği
Ahlak ve Adaba Uymakla Olur.

Bir dilenci verdi zahmetler sana,
Durmadan çalmış kapımdan, bak ona!
(550)
Öfkeden kırdım başında değneği,
Toplanan her neyse dökmüş her şeyi!

Gençliğin vaktinde insan, öğle de,
Hiç düşünmez eğri, düzgünlük nede!

Hem mizacımdan da pek üzgün babam,
Yüzde renkler lâle amma, soldu tam!

Çıktı ağzından ciğer delmiş bir ah;
Yükselirken, hem gönül burkmuş bir ah!

Gezdi yıldız gözde birden oynadı,
Parlayıp kipriklerinden damladı.
(555)
Güz sabahından esen yelden yiyen,
Sanki bir kuş aşiyanda titreyen!

Sarstı gafil cânı hem gövdemde de,
Çıktı sabrın Leyla, mahvemden öte!

Der: "Yarın gelsin, Muhammed ümmeti,
Allah'ın huzrunda toplar milleti.

Ordalar hikmetli seçkin gaziler,
Fikrinin hafız ve çok hikmetliler;

Hep şehitler oldular dîn hücceti,
Milletin göklerde, bir yıldız gibi.
(560)
Gönlü dağ-dağ aşka düşmüş zahiden,
Arlı alim, asi orda haşrolan.

İnleyen ben dertli yoksul bir fakir,
Topluluktan söyle kimler el verir?

Hem Sırattan geçmedir her müşkilim,
Hem Muhammed sorsa bilmem neylerim?

Verdi Hak bir genç emanettir diye,
Almamıştır mektebimden ders niye?

Bir basit iştir fakat, uğraşmadın,
Kille dolmuş anbar, insan yapmadın!
(565)

Kusru hep yumşakca söylerken babam,
Çok utandım amma umdum affı tam!

Az düşün, oğlum bak! O Hayrülbeşer,
Ümmeti toplar ve ayni yerdeler!

Titrememe, korkum, ümitten baksana,
Saç, sakal ak, kalmışım ben ortada!

Dert, cefalar burada layıktır deme;
Mevla'nın huzrunda rüsva eyleme!

Mustafa'nın dalda hem bir gonca sen,
Mustafa'nın yelle artık aç hemen!

(570)
Has bahardan renk, ıtırlar bulmalı,
Ahlakından hisseler var almalı.

Mürşidi Rum'dur güzel söz bahçesi,
Bir deniz gizler durur söz katresi.

"Gez dolaş ömrünce kal sünnetle de,
Geç akıldan, gitme Ahmet'ten öte!"

Müslüman kalbinde hep, şefkat dolu,
El ve diller daima rahmet dolu.

Parmağından ay bölen rahmetti bu,
Huyca yüksek, büsbütün rahmetti bu!
(575)

Sen makamından onun, kalsan uzak,
Milletin şefkat biter, kalmaz ki bak!

Sen bizim bağlarda doğmuş kuş isen,
Bizle öt gel, bizle sözler söyle sen!

Varsa nağmen, aslâ yalnız ötme sen,
Gel bizim dallardan artık gitme sen!

Hem hayat sermâyedir, almış olan,
Uymâyan unsur gelir, oymuş ölen.

Sen ki bülbülsün gelip bağlarda uç,
Nağmeler onlarla hep versin sonuç!
(580)
Kartalın yer, hiç deniz, göller değil,
Halvet olmaz olsa, sahra bul, çekil!

Parla menzillerde sen yıldız isen,
Çıkma artık sende mevcut çevreden!

Almış olduysan Nisandan damla sen,
Bağda gerçekler bulup besler isen!

Bir bahar feyziyle açmış goncalar,
Sanki şebnem, hep onun bağrındalar.

Göklerinden nûru parlatmış seher,
Etse efsun, dalda başlar bitmeler.
(585)
Cevherinden çekse nem unsunu,
Uçma zevkinden uzak koysan onu,

İnciniz, bir dalga suymuş, başka ne?
Gayretin artık serap olmuş yine!

Atsan, ummanlar verirler inciler,
Titreyip parlar o, bir yıldız meğer!

Ummanından ayrı, Nisan katresi,
Bir çöpün üstünde, bir çiğ cilvesi.

Titreyip, parlarsa İslâm cevherin,
Ummanından gelmedir Peygamberin!
(590)
Katre olmuşsan Nisandan koş O'na
Ummanından inci ol, çık meydana,

Parlak ol, dünyada hiç kalsın güneş,
Gel de sen ol, bir tükenmez nûra eş!"

Milli Hayat Özel Bir Merkez İster.
İslam Milletinin Merkezi Ka'be'dir.

Ben hayattan bir düğüm çözsem eğer,
Sen o sırdan öğrenirdin bir haber.

Kendisinden sanki kaçmış; bir hayal,
Onda iştir yön, mekan bulmaz mecal!

"Geç- Çabuk" dünyana hem gelmiş nasıl,
"Dün- Yarın" vaktinde hem, doğmuş nasıl?

(595)
Bakma bilmişsen, dönüp bak kendine,
Ey habersiz, benliğin kaçmak yine!

Gizli aydınlık hayat sunmak diler,
Öz isinden kendi kendin perdeler.

Göz dönüp elbet rahat görsün diye,
Irmağın her dalga dönmüş inciye.

Bir nefes almış, derinmiş âteşi,
Lale olmuş dalda bitmiş âteşi.

Fikriniz hâm, anlayış, yorgun, sakat,
Renk uçar, sen gel dedin, hürmet fakat,
(600)
Hem hayat bir kuş değil, yapsın yuva,
Sade renkten kuş, uçuştur, öyle ya!

Hem kafestir, hemde hürdür bil ki o,
Nağmelerden feryât etmiş belki o!

Dembedem koldan azalmıştır uçuş,
Çare bulmuştur, arar bir kurtuluş.

Kendi girmiş bazı müşkül işlere,
Bazı bulmuş çareler müşkilllere.

Hep salınmak zevki çift olsun diye,
Tez hayat, balçıkla saplanmıştı ya!
(605)
Derde dermanlar bütün derdinde var,
Dün, yarın, akşam onun günden doğar.

Bazı müşkil bulsa, atlatmış kolay,
Tâze halk etmiş ve her an, tâze pay!

Itra benzer kaçmadan, vermiş ya ses,
Göğse girsin, artık olmuştur nefes.

İpliğinden üste örmüş örtüler,
Düğme olmuş, kendi kendin düğmeler.

Çünkü düğmün, tohmunundur meyve taç,
Açsa göz, kendinde olmuştur ağaç,
(610)
Kil sudan, esvap bulup giymiş olur.
El, ayak, göz, bir gönül bulmuş olur.

Hep bedenler içre gizlenmiş fakat,
Toplumun olmuş vücut, vermiş hayat!

Milletin hep böyle olmuş doğması,
Hem hayatın buydu, merkez bulması.

Halkanın merkez vücut, cân cilvesi,
Noktasında gizli kalmış çizgisi.

Kavme tertip, bağ verendir merkezi,
Hem hayatlar sürdürendir merkezi.
(615)
Sırrımız, sırdaşımız Beytülharâm;
Derdimiz yoldaşımız Beytülharâm.

Bir nefes biz beklemiştik sineden,
Biz ten olsak tatlı cân olmuş hemen.

Hep onun şebnemle tâze bahçemiz,
Zemzeminden, hep sulanmış tarlamız.

Zerresinden çok güneş parlar onun,
Boşluğundan gün yuvarlarlar onun.

Hem onun dâvâya biz olduk delil,
Bizleriz elbette bürhanı Halil!*
(620)
Hem cihan üstünde yüksel şan diye,
Biz varız, âlem erer şirazeye!

* İbrahim Peygamberin inancının temsilcisi bizleriz. O inanca göre ayarlanmalıyız.

Müslümanlar hep tavaf etsin onu,
Hep güneş göğsünde doğmuş sine bu!

Çokluğun, birlik verir döksen ona.
Bağlan, olgunlaş, sahipsen sen sana!

Ruh veren bağdır, hayat haktır sana,
Orya bağlansan ölüm yoktur sana.

Ümmetin cândır, cihanda topluluk,
Ka'be'nin bak sırrı cânda, topluluk!
(625)
Kalbi aydın Müslüman sen ibret al;
Musa kavmi mânâsından ibret al!

Bir kavim kaybetse elbet merkezi;
Milletin ipler kopar, kalmaz izi!

Beslemişken gör nübüvvetten kucak,
Cüz ve kül'den anlamış bir kavme bak!

Bir tokat atmış felek, koşmuş hayat,
Gözlerinden, kan olup taşmış hayat!

Asmasından uçtu nemler kalmadı,
Kilde bitmiş bir sögütçük olmadı.
(630)
Düştü gurbet elde, kaybetmiş dili,
Nağme yitmiş yoktur ev, yok menzili.

Söndü mumlar, inleyen pervânesi,
Maceralar titretir cân hânesi.

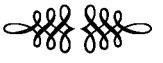
Zor kılıncından felek açmış yara,
Ey teceddüd ehli, düşmüş zanlara!

Gömleğinden örtünüp yap ihramı,
Zerresinden bir sabah say, akşamı.

Benzeyip hep ecdada sen secde dol;
Geçte kendinden, bütünden secde ol!

(635)
Öncü İslâm, bir niyâz etmişti var,
Hem cihan sarsan onâz, olmuştu yâr!

Hakk'a atmıştı ayak, batmış diken,
Her sarık dolmuş bütün güller ilen.

Hakiki Topluluk Milli İradeye Sarılmakla Meydana Gelir, Muhammed Ümmetinin İdeali Birliği Korumak ve Tevhidi Yaymaktır.

Kâinatın dilden öğretsem sana,
Bak hayatın iş bu söz, harf baksana!

Müşterek ülküyle bağlanmak huzur,
Hem hayat "berceste bir matla" olur.

Ülkü mahmuzlarsa, durmaz şanlı at,
Andırır rüzgarı, şehbaz, cânlı at!
(640)
Gaye, bâkî bir hayattan sırdı ya,
Hem hayat kuvvetlenip olmuş civa.

Biz, hayatlar istesek maksat için,
Oldu teslim bilki imkanlar bütün!

Nefsi maksatlarda durmaz vakf eder,
Öyle toplum, hem seçer, hem rededer!

Kaptanın seyri, denizden sahile;
Yol alıştan gaye menzildir yine!

Yanmanın aşk dağlamış pervâneyi,
Mum tavafı, yandırır divâneyi.

(645)
Çölde Kays âvâre gezsin, bilmeli,
Dâvâsı olmakta Leyla mahmili!

Şehre inmiş olsa Leyla'mız bizim,
Çölde kalmaz gezme sevdamız bizim!

İşte varmış gizli maksat cân gibi,
Her işin hal tarzı buymuş öyle ki!

Sahib olmak istenirken dâvâya,
Hem damarlar içre kan hızlanmada.

Bir hararetten hayat, kendin yakar,
Lale olmuş, gönle bir âteş yığar.
(650)
Himmetin sazlarda mızrap, dâvâdır,
Kuvveti çekmiş olan merkez odur.

Milletin gayret ne var, kıprattı o,
Göz yüz olsun, tek bakış fırlattı o!

Ol ki sen,divâne dâvâ ehline,
El tavf pervâne benzer mum yine!

Vurdu mânâ, mızrabından tellere,
Kum'lu şair, nağme sunmuş bizlere!

Hep ayaktan yolcu kıymık sökmede,
Kaybolan mahmildi, artık gitmede.
(655)
Bir tek an sen düşmüş olsan gaflete,
Kaldı yüz fersah senin menzil öte!

Köhne bir varlık ki: Âlem namıdır,
Unsurun birleşmesi encâmıdır!

Yüz kamışlık ekti bir feryad için,
Yüz çimen kurban kanı, teklâlenin!

Yaptı çok nakş, attı birbir kırdı ya,
Sen misil çıksın nakışlar ortaya!

Ekti bir çok nale cânın tarlaya,
Bir ezanlık nağme çıksın ortaya.
(660)
Bazı hür insanla yapmış kavgayı,
Zorba batılken, bilir uğraşmayı.

Ekti iman tohmunu, ham toprağa,
Hem senin dilsen okur tevhidi ya!

"La ilah.." âlem, devirler merkezi,
"La ilah.." son iş, cihanın son sözü!

Çark, onun kuvvetle bulmuş dönmeyi,
Onla gün vardır ve parlar herşeyi.

Kudretinden okyanus gevher saçar.
Kudretinden, sundu bitmez dalgalar.
(665)
Kil, kulun yel dalgasından buldu gül;
Yaktı az tüy, bülbül olmuş oldu bil!

Asmanın içten gelen şey yanmadır,
Cam ki toprak, parlatan şey yanmadır.

Varlığın sazlarda yatmış nağmesi,
Hep arar bir "sen" çalınsın bestesi.

Kan misil gövdende yüz ses durmada,
Kalk, onun tellerde mızrap vurmaya.

Gizli tek bir sırrı,sermâyen senin,
Sakla yay, tevhid bütün gayen senin!
(670)
Ölmenin kalsın diyorsan tekbiri,
Müslümansan durma, uğraş Hak eri!

Kur'an'ın ayet nedir bilmez misin?
"Adil ümmet" işte bu; Allah desin!

Gün zamanın şan bulurken çehresi,
Hem cihanda, senle var hakkın sesi!

İnce idraklar bulursun söyle söz,
Ümmi'nin neymiş ilim, sen söyle söz!

Ümmidir, batıl, havadan, pak sözü,
Tertemiz, herbir hatadan pak sözü.
(675)
Kâinattan nabzı almıştır ele,
Hem hayatın intizam gelmiş dile.

Lalenin esvabda yuymuş pisliği,
Eski pisliktir meğer hep sildiği!

Din onun, uymuşsa kim, bulmuş hayat;
Va'zına uymaz olan, bulmaz necat!

Ondan almış koltuğun, elbet kitap,
Haydi kalk! Sen istenen her neyse yap!

Yaptı insan fikri put, tapmış puta;
Her zaman bir put aratmış arzûda.
(680)
Ayrı bir put yonttu sistem, kaptılar,
Tâzeden, perverdigarlar yaptılar!

Kan döken put, bir bakın, zevk attı boy,
İsmi, hem renk, hem neseptir, hem de soy!

İnsaniyyet bir boğazlanmış koyun,
Ön'ne konmuştur değersiz bir putun!

Ey Halil'in badeden, meyden içen,
Bir şâraptan buldun âteş, kanda sen!

Hak libas giymiş ya vurdur batıla,
İşte: "La mevcude illa hu" pala![*]
(685)
Pek karanlık gün, görün sen, dik tuğu,
Yay cihan üstünde has olgunluğu!

Ben utançtan titrerim senden o gün,
Sonra Peygamber ne yaptın der; Düşün!

"Bizden aldın hak sözü bizden ağa,
Hakkı aslâ sunmadın insanlığa!"

Milli Hayatı Geliştirme, Âlemi Düzenleyen Kuvvetleri Elde Etmekle Olur.

Sen görünmez, şeyle sözleşmiş idin,
Sen gelip, sahil bulup, taşmış idin!

Gülbağından ol fidan, yüksel hemen,
Gaybe bağlan çöz hazırdan bendi sen!
(690)
Hazırın varlık ki gaybin tefsiri,
Oysa, gaybi bulmanın önsözleri!

Masiva, bulmak için olmuştu var,
Sineden ok tutmadır, kılmış karar!

"Kün!" demiş Hakk masiva olmuş hemen,
Hem senin ok, örsü delsin; istenen!

İpte var olsun düğüm üst üstüne,
Ermek istenmişti çözmek zevkine!

Gonca mıydın? Bir çemen yap gel hemen!
Çiğ isen yönlen güneşler sihre sen!
(695)
Muhteşem bir iş gücün varken hani,
Bir nefes gönder, erit kar aslânı,

Duygu sunmuş onda kim, yapmış sihir,
Zerreden bir âlemi tamirdedir.

Okla yırtarken melekten sineler,
Âdemi, hem terkiye asmış gider!

[*] Allah'tan başka mevcut yoktur.

Önce çözmüş hissedilmiş ukteyi,
Hep sihirler, himmetinden her şeyi!

Dağ, deniz, umman ve çöl, elbet kara,
Görme ister.. ders verir insanlara!
(700)
Çekmiş afyon uykular bulmuş idin,
Hep sebepler her ne var alçak dedin.

Göz açıp, mahmurluğun kalk, at hele,
Varda mecburdur cihan, alçak deme!

Müslüman sen rûh geniş, ver Zât'a yer,
Kudretin neymiş senin elbet dener!

Kâinat hançer vururken gövdene,
Sende kan vardır, bakıp bir görsene.

Kudretin taştan vurup yar, sinene,
Her kemik saklar nasıl kuvvet; dene!
(705)
Hakk cihandan, hisse var haslârda da,
Müminin gözden tecelli sunmada!

Cümle kervanlar için yoldur cihan,
İmanın kıymet ayarlardır cihan!

Elde et, sen elde etmezden seni;
Mey olup doldurma hiç boş kâseni!

Fikrinin düldülde, gökler bir adım,
Tutiden gelmiş kanat var, anladım!

Hem hayatın ihtiyaç sürmüş onu,
Yerde amma, gökte gezdirmiş onu!
(710)
Kâinatlar kaplamış kudret, nizâm,
Sende her fen, bilgi vermiş intizam.

Oldu Âdem burda Hakk'ın naibi,
Unsurun olmuş, olurken sahibi.

Bir cihan var, fikrin elbet yükselir,
İşlerin olgunlaşır, hem cân gelir.

Şimdi sen kalk, haydi gel, rüzgara bin!
Tak yular, artık deven olsun senin!

Dağların kandan boyansın, sende el,
Okyanus, ırmakta parlak inci al!
(715)
Yüz cihan var bir sema örtmüş denir,
Zerre vardır, çok cihanlar gizlenir.

Al ışık sen, gözter artık gizliyi,
Anlaşılmaz neyse al çık gizliyi!

Parlayışlardır, güneşten al ışık,
Şimşeği sen, yer selinden al da çık!

Gökte yer tutmuş ve dönmüş yıldıza,
Eskiden bir çok kavim tapmıştı ya,

Ey güzel fert, işte bunlar cariyen,
Halka takmış bir kulak, durmuş kölen!
(720)
Çok araştır, hem alıp tedbir ki sen,
Enfüs-ü afakı artık bul hemen!

Göz açıp birden bütün eşyâyı gör,
Hem şârap altındaki, sevdayı gör!

Varlığın hikmet ne, idrak et ki sen,
Kudretin az, baç alıp kudretliden!

Görkemin altında var çok mânâ bil;
Eski sazlar, nağmeden düşkün değil!

İdrakın, aklın olur, mızrapla denk,
Saz verir şimşek olup yüksek ahenk!
(725)
Hakk hitap etmiş ve bak der, her kula,
Sense körler misli düşmüşsün yola!

Katre, sırdan hisse almış olsa ya,
Dalda meydir; gülde bir çiğ olmada!

Düşse deryalarda gevher olmada,
İnciden parlak olur, yıldızdı ya!

Gezme gül üstünde rüzgar misli sen,
Dal gülistan içte mânâ dol hemen!

Kim kement atmışsa, eşyâ bilmeye,
Bindi âteş, hem de binmiş şimşeğe!
(730)
Harfe kuşlar misli uçmaklık verir,
Vurmadan mızrap, terenlüm gönderir,

Ey, topal merkeple yol aldım diyen,
Ey hayattan zor, meşakkat bilemeyen!

Yoldaşın menzilde, çoktan indiler,
Mânâ Leyl'in mahveden indirdiler!

Çölde sen Mecnun gibi âvâresin,
Hastasın, yorgun düşen biçaresin!

İlm-i Esma, itibarı Âdem'in,
Var ne, bilmektir hisarı Âdemin!

Milli Hayatın Olgunluğu Milletin de Fert Gibi Benlik Hissini Duymasındadır. Milli Hadiselerin Bilinip Saklanması Bu Duyguyu Doğurur, Onu Olgunlaştırır.

(735)
Gördün elbet bir çocuk.. ey tam gören,
Hep habersizdir o, gerçek bilgiden.

Bilmez olmuştur, uzak, neymiş yakın;
Ay ve gökler dizginin ister bakın!

Bilmez aslâ.. anneye tapmak mı bu?
Ağlamak, emmek ve yatmak sarhoşu!

Kavramaz seslerde ahenkler kulak,
Nağmeler, her bir sesin zincirde bak!

Fikri pekçok sadedir, bakır henüz,
İncidir artık bu söz, çok saf, temiz.
(740)
İsteyiş idrakının sermâyesi;
Nerde, niçin, hem neden dolmuş sesi!

Her nevâr etrafta zihnen yerleşir,
Başka bulmak başka görmek istenir.

Gözleri yummuşsa arkandan biri,
Cân sıkılmış, sabrının bitmiş feri!

Her zamanın gökte av fikriyle de,
Benziyor, bir tâze evcil şahine.

Bir zaman avlar peşinden koşturur,
Kendi ahvalinde dönmüş, coşturur.

(745)
Ta ki fikren sağlasın alev seli,
Anlayış mehtap olup saçsın gülü.

Göz ki, bir şey kavrayıp, hem söylesin,
Elverirken göğse dönsün "ben" desin!

Öğretir benlik nedir her hatıra,
Dün- yarınlar, saklar artık hafıza!

Gün dizer elbet bu altın ipliğe,
İnciler dizmişti, görsen peş peşe.

Gerçi her an, madde artar eksilir,
Gönlü "Neysem ben oyum" der söyleşir.
(750)
Var doğan, "ben"dir hayatın ilk sesi,
Hem hayatın bir uyanmış nağmesi.

Tâze doğmuş millet ancak bir çocuk,
Emmenin ardında bir bak, bir çocuk,

Bir çocuktur, aslâ kendin bilmeden,
Farkı yoktur, tozda kalmış inciden.

Gün denen bağlanmamış bir yarına,
Yok ayak bağ, halka zincir yarına.

Varlığın göz başka şeyler gördü tek.
Kendini görmez olan, bir göz bebek!
(755)
Benliğin ipten düğümler çözmede,
Benliğin uç nerde, bilmez çözse de.

Düşse gam, dert üzre mutlak coşkulu,
Hiç değişmez tâze şu'urdur yolu.

Girdi, çıktı, verdi şu'ra bir şekil,
Sergüzeştler böyle tamlanmıştı bil!

Günlerinden bağ koparmış kim ki var;
Onda idrakın taraktan diş kopar!

Maceralar dolsa şu'run sayfası,
Anmalardır, millet aydınlanması.
(760)
Sergüzeşt çıkmışsa yâdından onun,
Kaybolur elbet içinde yokluğun.

Varlığın nüshayı, ey mantıklı er,
Bağlâyan günler gelir şirazeler.

Bağlâyan günler, dikilmiş gömleğin,
İğneler diksin, bu gömlek eskinin.

Tarihi bilmez odur, tarih nesi?
Eskinin, destanın efsanesi!

Öğretir tarih, muhakk'ak sen nesin,
İlmidir yol almanın tarih kesin!
(765)
Ruha tarih güç veren sermâyedir,
Milletin hem tende, hem hislerdedir.

Varlığın hançerlerin, önden biler,
Sonra artık, bak cihanlar işte der!

Cân veren sazdır giderken nağmeler,
Oldular tellerde tutsak öyleler.

Yanmasından sönmüş alev neydi gör,
Dün ne var, günler kucaklar haydi gör.

Şu'lesi milletlerin baht yıldızı,
Mumdu hem gün akşamın aydın yüzü!
(770)
Öyle keskin göz ki, görmüş geçmişi,
Mâzîyi göz önne sermektir işi.

Kûzeler saklar o yüzyıllık meyi,
Saklamış geçmişti sarhoşluk meyi.

İstesin bahçemde uçmuş bülbülü,
Tutsak eyler, avcının üstün eli.

Zapt edip tarih, ölümsüzlükle kal;
Bir hayat, uçmuş nefesten sen de al!

Dün bulup, bağlar olursan günlere,
Eldeki kuşlar uçup, gitmez hele!
(775)
Günlerin ipten tutup sen öylece,
Görmeyip gündüz, bulup taptın gece!

Sende her hal mâzîden gelmektedir,
Hal de, istikbâl deyip vermektedir.

Bitmeyen ömr istiyorsan, al ipi,
Kopmasın hal mâzî istikbâl ipi.

Peşpeşe ömr idrakin bir dalgası,
Sarhoşun artık hayal "lak-luk" sesi!..

Analık Neslin Devâmını Temin Eder, Anaya Hürmet ve Bu Müesseseyi Korumak Anaya Hürmet Etmek İslâmınlığın İcabıdır.

Erkeğin saz, nağmenin, mızrap kadın,
Sen niyâz ettikçe, çiftnâz sağladın.
(780)
Çıplak erkekler ve hep örter kadın,
Aşka gömlek, gönlü çekmiştir kadın.*

Hem kucaklar besleyip Hakk aşkını,
Nağmeler sunmuş görün mızrabını.

"Sevdiğim üç şey" demiş en doğru bu,
"Bir namaz, bir pâk kadın, bir has koku!"**

Zevci hızmetkâr sâyanlar şüphesiz,
Hikmetinden Kur'an'ındır, hissesiz!

Doğru baksan, anne rahmettir hele,
Sen nübüvvetten gelen nisbet ile!
(785)
Annenin şefkat Resulun şefkati,
Annenin şefkat, şekiller milleti.

Anne, olgunluk verendir gövdeye,
Hem simadan çizgiler, takdir diye!

Ermiş olsan sözde engin mânâya,
Anne gizli, milletin has mânâda!

Yaratılmış üzre maksat olmuş, Er:
"Annenin cennet, ayak altında" der! ***

Anneler yüksekse millet varolur,
Yoksa millet hep bütünden hâm kalır.
(790)
Hem hayatın nehrinin kaynak ana,
Hem hayat sırrında keşşaf baksana!

Nehrinin kıvrım ki olmuş dalgası,
Annelik girdap, kabarcık damlası.

Oydu elbet, bilgisiz bir köy kızı,
Yok asalet, pek bodur, şişman pazı!

Yontusuz hiç görmemiştir terbiye,
Kıt görüş kız, sohbeti bilmez niye?

* Sure: 2 Ayet: 178 (Onlar size libas ve siz onlara libassınız)

** Hadis-i Şerif.

*** Hadis-i Şerif.

Annelik kalbiyle, kalben dertlenen,
Gözde, bir çepçevre morluklar dönen.
(795)
Anne sunsun halka gerçek erleri,
Çok çalışkan Müslüman bir Hak eri!

Onda dertler sağlamış kuvvet bize,
Akşamındandır sabah, devlet bize!

İncenâzik bir kadın vehmetmeli,
Bak da seyret, gözlerinden mahşeri!

Fikri, garp uygarlığından parlamış,
Bir kadın, şeklen kadınlık kalmamış.

Gözde mevcut işvelerden dökmede,
Milletin rûhunu kökten sökmede.
(800)
Hürriyetler, doğdu küstah fitneler,
Onda yoktur, hiç utançtan bir eser.

İlmi çekmez anneliklerden varı,
Akşamından görmeyiz yıldızları.

Böyle gül bitmezse, hoştur bahçemiz,
Koy ki olsun, milletim dertten temiz!

Saysanız yıldız kadar çok Müslüman,
Bir karanlık asra oymuş göz yuman..

Atmamış bir tek adım yoktan vara;
Hep uzaktır az ve elbet çoklara.
(805)
Hem görünmezdir tecellimiz bizim,
Varlığım zulmette kalmış bildiğim,

Sanki bir çiy inmemiş hiç goncaya,
Ermemiş ondan da bir iz bulmaya.

Bitmesi mümkün olan bir lâlenin,
Lalelik var bahçesinde annenin.

Milletindir, sende var olsun görüş;
Olmamış sermâye bez, altın, gümüş;

Tâze cân, sağlam vücüd olmuş varı,
Hem çalışkan hem çevik evletları.
(810)
Fikridir kardeşliğin saklar ana,
Güç verir millet ve elbet Kur'an'a!

Kadınların Ulusu Hazreti Fatimatüz Zehra,İslâm Kadınlarına Mükemmel Bir Örnektir.

Çok aziz Meryem, İsa'nın annesi,
Zehra'nın üç kattı bundan hissesi.

Evvelin hem sonranın imam olan,
Ahmed'in gözlerde nûrdu, bilki sen!

Hem Nebi cân üflemiş dünya için,
Hem yaratmış oldu bir tek tâzedîn.

Sonra bak sen "*Hel eta*" tacı giyen.
Hakka aslan Mürteza'nın eş iken!

(815)
Ali bir şah, köhne ev, olmuş saray,
Bir kılıç, bir zırh nasip, olmuştu pay.

Aşka merkez olmuşun olmuş ana,
Hemde aşkın kervanı serdarına.

İlki elbet Ka'be'nin olmuş mumu,
Oysa hem saklar korur has toplumu.

Kin ve âteş harbi sönsün, öyle de,
Attı tac hem, mührü tek bir tekmede!

Has Hüseyn, olmuş efendi haslâra,
Kolda kuvvet sundu hep insanlara.
(820)
Her hayat, her nağmenin oddur Hüseyn,
Ehl-i Haktan hürlüğe addır Hüseyn!

Yavruya ahlak ulaşmış anneden,
Sıtk temizlikler ki coşmuş anneden!

Müslümanlık tarlasından son bu gül,
Anneler huzrunda tek örnek: Betül![*]

Yanmış içlerden görürken muhtacı,
Yahuda çarşaf satıp kesmiş acı![**]

Emrinin altında şeytan, hem melek.
Sade zevcin emre uymuş oldu tek!
(825)
Hakk'a uymuş hep edeptir, sade nûr,
Hem değirmen döndürür Kur'an okur!

Görmemiş gözlerde yaş yastık meğer,
Secdenin üstünde dökmüş inciler!

Gözde şebnemler alıp Cibril ele,
Toplamış yerden saçar hep göklere.

Bağlıdır zincirle Hakk'ın dînine,
Hem Muhammed hükmünün has bendine!

Böyle olmaz olsa ben etmem tavaf,
Hiç tutar mıydım mezar üstünde saf!

Müslüman Kadınlara Hitab

(830)
Ey Hanım örtün ki namus perdesi,
Parlaman, fanusumuz sermâyesi.

Pak temiz hilkat ki Hakkın rahmeti,
Milletin güç, sendedir dîn kuvveti.

Sen keser kesmez sütünden yavrunu,
"La ilah.." der öğretirsin işe bu!

Dil senin, huylar senin, her iş denen,
Şefkatinden fikrimiz bulmuş düzen!

Göklerinden hem çıkan öz şimşeğim,
Dağda çıkmış, çölde koşturmuş benim.
(835)
Dini Allah'tan emanet almış ey;
Din ve aşktır o nefesten yanmış ey!

Devrimiz süs, iç çürük, dolmuş riya;
Din denen kervanda onlar eşkıya!

Bilmemiş Allah'ı kördür idraki,
Yok adamlık halktı zincirlerdeki.

Göz ki küstah parvasızdır görmesi,
Hiç bırakmaz tutsa kirpik pençesi.

Kendini hür saydı, asra avlanan,
Onda ölmüş, kendini sağlam sanan!
(840)
Senden almıştır su, toplum bahçesi,
Saklanan şey, milletin sermâyesi!

İş yaparken hiç düşünmez kar, zarar,
Neslinin yoldan gidip sen, kıl karar.

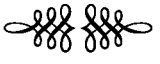
* Betül. Hz. Fatima'nın diğer ismi.

** Hz. Fatima bir fakirin borcunu ödemesi için çarşafını, Yahudiye satmıştır.

Hem hayat zordur, felek kudretlidir,
Karşı koymak sade, has evlâtladır.

Açmamış lakin çemen evlâtları,
Çok uzaktır evlerinden yolları!

Fıtratındandır büyük cazibeler,
Dönme ondan, Fatma'dan al hisseler!
(845)
Her kadın versin Hüseynî meyveler,
Eski mevsimler geri dönsün meğer!

İhlasın Mesnevideki Kulhuvalahu Ahad

Düşte gördüm Sıddıkı, ben bir gece,
Toprağından gül bulup derdim nice!

Çokca övmüş kâinatın incisi:
"Bir Kelîmdir, Tur'umun hem ilk sesi."*

Himmeten, rahmet yağar her millete,
Hep ikinci; Mağra, Bedr, ölmekte de !

Aşkta sen seçkinlerin seçkin iken,
Aşk divanının meğer ilk beyti sen.
(850)
İş ve güçler sende hep sağlamlaşan,
"Izdırabın çare neymiş söyle sen!"

Söylenen: "Arzûların tutsağı gel,
Sure-i ihlâsta mevcut feyzi al!"

Hem çıkarmış tek nefes yüz sineden,
Tevhidin sırdan, o sırdır anla sen!

Gel boyan rengiyle bul ihlâsı sen,
Sendedir elbet güzellik aks eden!

Bil ki İslâm ismidir vermiş sana,
Çifti atmış sende birlik baksana!
(855)
Afganım, Türküm diyorsun kendine,
Orda kalmışsan, senin vay haline!

Kurtul addan! Adlanan her neyse gel;
Geç kadehten küple uğraş, küple kal!

Sen ki ey, bir ad için oldun rezil;
Ayrı ad verdin de, ham fikrinde bil!

Çifti terk et, birle gel gir ülfete;
Birliğin tek parça parça etme de!

Taptığın bir.. onda sen hizmet eden;
Hala üstafın senin çokluk neden?

(860)
Sen kapatın kendine varken kapu,
Dil ne dermiş, gönle hissettir onu!

Sen çıkardın, halkı yüzler millete,
Kal'anı sensin basan, azgın çete!

Bir olup tevhidi göster gözlere,
Hem fikir, senden ulaşsın her yere.

Artırır has iş, imanın zevkini,
Tatbikatsız bir iman, ölmüş gibi!

Allahüssamed

Olsa bir "Allahüssamed" gönlündeki,
Sen sebepten geç yeter, surlar ne ki!
(865)
Müslümansan başkasından isteme,
Fayda ol gel, ta başından her deme.

* Peygamberimiz Hz. Ebubekir'i Tur'umuzun Musası diye övüyor.

Yok felekten bir şikayet zengine,
Çıkmasın el sakladır yenden yine!

Arpadan ekmek yiyip Ali gibi,
Merhab'ın boynun kesip al Hayberi![*]

Merd olan bir kimse var minnet niye?
Var ve yokluk neşteri yersin diye?
(870)
Alçağın elden rızıklar almasan,
Sen Yusuf'sun, pek ucuz sarf olmasan!

Olmuş olsan sen kanatsız bir böcek,
Rızk, Süleyman'dan yakışmaz istemek.

Bilki yol güç koşma servet ardına,
Sen cihan üstünde hür ol, öl yine!

Hem de dünya varlığın azken yetin.
Ta ki sermâyen olur, hürriyetin![**]

Muktedirsen kimyâ ol, kil olma sen;
Zengin ol dünyada sail olma sen!
(875)
Ey Bu Ali'nin makam, bil neydi sen,
Bir yudum sundum meğer has testiden![***]

Tekme at "Keykavus"un sen tahtına,
Gel de boşver sahibol namusuna![****]

Boş kadehsen, minneti atsan eğer,
Hep açık artık sana meyhâneler!

İslamın sertacı, Harunûrreşit,
Hançerin tad neyse, tekfurdan işit.

Der: Dönüp Malik'e ey halkın sesi,
Toprağın aydınlatır hem, herkesi.[*****]
(880)
Ey hadis gülzarının sen, bülbülü,
İsterim öğret hadisten müşkülü.

Kalmasın gel, lal Yemen'de perdeli,
Gel hilafet şehri var, yerleşmeli.

Pekte parlaktır Irak'ın gündüzü,
Kaplamış bitmez şu hayretler gözü.

Damlatır abu hayat her bir bağı,
Hem Mesih'in derde derman toprağı.

Der ki Malik: "Mustafa'nın ben köle,
Sevdasından başka şey bilmem bile.
(885)
Avlayıp asmış atın hem terkiye,
Tertemizdir harimi, çıksam niye?

Yesrib'in topraksa öpmek şan bana,
Akşamım, Bağdat gününden hoş yine!

Aşk, "benim gel fermanım var, uyu" diyor,
Şahsa hizmetler uzaklık istiyor.

Hem efendim olma, arzûndur senin,
Hür kulum ben! Mavlam olmak isteğin!

Köşke ben gelmemde maksat: Ders usul,
Milletin hizmetle kim, olmaz ki kul!
(890)
Azcık öğrenmek dilersen ilmi sen,
Ders veren halkamda gel diz çök hemen!

---

* Hz. Ali efendimizin Hayber kalesini fethi konu ediliyor.

** Hz. Ömer'e ait bir söz.

*** Ebu Ali, kalender bir veli.

**** Bir İran hükümdarı.

***** İmam bin Malik, Malikî mezhebinin kurucusu, Muvatta adlı hadis kitabı var.

İhtiyaçsız kimse bir çok nâz taşır,
Nâzı çoktur, çokça nâzdır uğraşır.

Muhtaç olmak, Hak'tan almaktır boya,
Gömleğin renkler gider mahvolmaya.

Gayre ait bilgilerden topladın,
Yüzde allıklar süründün, parladın.

Söyle sunmuş muydu kıymet bilgiler?
Bilmedim sen, sen misin bir başka er?
895)
Yelleriz, toz- toprağım etmiş çorak,
Gül ve reyhan onda hiç bitmez ki bak!

Tarlan öz ellerle viran eyleme,
El buluttan gel de, yağmur isteme!

Başka kul fikriyle sen zincirlisin,
Başka telden çıktı ağzından sesin.

Dilde sözlerdir, bütünden müstear,
Gönle bir bak iyretidir arzûlar!

Kumrunun her nağme olmuş iyreti,
Servilerde giyme kalmış iyreti.
(900)
Boş kadeh sen, mey dilersen gayriden,
Ellerindir hem kadehler, borçlu sen!

Bir bakıştır sırrı "Mazagal basar,"
Ümmetin olmuş olur olsun eğer!

Şu'leden, mumdan tanış pervâneye,
Hem bilir kimler yakın, kim el diye!

Hem Resul "Benden değilsin!" der ise,
Vah olur eyvâh olur,eyvâh bize!..

Nerye dek yıldız sayılmış ömrümüz,
Gün ışıyırken, orda sönmüş ömrümüz!

(905)
Bir yalandan fecre, biz aldanmışız,
Bir cihandır uğraşıp, bir çıkmışız.

Bir güneşsin, bir de dön bak sen sana!
Nûru yıldızdan, gerek yok almânâ!

Gayriden örnek ki döktün kalbine,
Elde kimyâ yitti, az toprak yine!

Nerye dek bir "el" ışıktan parlaman?
Başka bir meyden de, sarhoşsun uyan!

Mahmilin mumlar tavafın nerye dek?
Varsa gönlün, elatıp yakmak gerek!
(910)
Kal, bakışlar misli hep perdende sen,
Kıpramak yok, istiyorsan uç hemen.

Aklı çok sen ol kabarcık bitevi,
Girmesin el, tek senin halvet evi!

Kendi kendin bilse kim, olmuş kişi,
Milletin benlik yapar, millet işi.

Mustafa'dandır haber öğren yeter,
Yüz çevirdînsizse, kalbten verme yer!

Lem Yelid Velem Yuled

Kan ve renkten çok değerler kavminin,
Yüz kızıl kıymet, değer bir zencinin.*
(915)
Kanberin abdest suyundan katresin,**
Kayser'in kandan da çok kıymettesin!

* Kızıl: Bir altın lira.

** Selman-i Farisi, Resulullah ona İslâm'ın oğlu demiştir.

Yok düşünmek, anne, amca, hem baba;
Salman ol!İslâma evlad olsana!

Aklı çok bak, gör; petek saklar balı,
İnce mânâ neyse tartıp almalı.

Balda allık lâleden bir katredir,
Katreler şehlâ olan nergisledir.

Hiç demez, siz belleyin nergisleyim,
Söylemez aslâ nilüferlerdeyim!
(920)
Bizde millet, İbrahim'den bir petek,
Bal bizim, İbrahimî iman demek!

Soy ve sop insanda saysan, cüz diye,
Parçalarsın, dert sunup kardeşliğe!

Toprağımda köklemen, imkan dışı,
Hem düşüncen olmamış İslâm işi!

Aşk çerağın İbni Mes'ud'tur yakan,
Oydu baştan, cism ü cânından yanan![*]

Sineden yanmış ölürken kardeşi,
Ağlamış kalbten eritmiş âteşi.
(925)
Gözde yaşlar aktı bir tür dînmedi,
Gamlarından anne benzer inledi!

Der: "Yazık Hakkın niyâzla uğraşan,
Hem niyâzın derste yoldaşım olan.

Hem Nebi aşkında olmuşken eşim,
Selvi boylum, pek yazık ey kardaşım!

Hem Nebi huzrunda mahrum kalmada;
Gözlerim didâr bulup nûrlanmada."

Biz, Arap, Rumlukla hiç bağlanmadık,
Soy- sopun iplerle tutsak kalmadık.

(930)
Biz, Hicazlı yâre âşık olmuşuz,
Her cihetten birleşip, bağlanmışız!

Bizce bağlanmak için tek aşk yeter,
Göz O'nun, meylerde bulmuş keyfe yer.

Hem şarabın kandadır sarhoşluğu,
Eski yanmış, tâzeliktir doğduğu!

Hem O'nun aşk toplumun sermâyedir.
Kan olup donmuş damar millettedir.

Cândadır aşk, ırk diyorsan tendedir,
Aşk da bağ, soydan daha muhkemcedir.
(935)
Aşka layıksan nesep buymuş deme,
Hem İran'dır, hem Araptır, söyleme!

Hem de ümmet onda mevcut nûrladır,
Bizde varlık, varlığından parçadır.

Kimse Hak nûrunda mal, mülk beklemez,
Hil'ati argaç-arıçlar istemez.

Cedde iklimlerde bağlanmışsa kim,
"Lem yelid velem yüled" siz bildiğim![**]

Velem yekün lehü küfüven ahad

Bakmâyan dünyada İslâmlık nedir?
Gönlü Hakk'a bağlının huy nerdedir?
(940)
Dağda bitmiş öyle bir lâleydi bu,
Gülderenden görmemiş kaftan ucu.

Onda âteş, ilk seherden huzmede,
Bir alev vermiş tutuşmuş sinede.

* İbni Mes'ud, Eshabın büyüklerinden.

** İhlas Suresi ona etki etmez onsan mahrumdur.

Gök tutup kucmuş, bırakmaz hiç onu,
Arda kalmış sanki bir yıldızdı bu!

Hem güneş şu'ası öpmüş ilk o da.
Sildi bir çiğ, koymamış toz, uykuda.

"Lem yekün" den bağ gerek sağlam sana;
Yerde, gerçek üst kavim sen olsana!
(945)
Hem şeriksiz bir olan, Allah yüce,
Kul erişmiş tek şeriksiz bir güce!

Yükseğin üstündedir bak mü'mine,
Hiç tahammül etmemiş bir denkliğe!

Hırkadır "La tehzenü"ler sırtına*;
"Entümül elevn" olurken tac ona!*

Çift cihanın yük onun omzundadır.
Sinesinden, dağ, deniz akmaktadır!

Gürleyen gökler ve açmıştır kulak,
Sırta düşmüş yaldırım almıştı bak!
(950)
Hakk'a kalkandır, kılıçtır batıla;
Şerri nehyetmiş emirdir, hayra ya!

Yüz alev, her bir korun kıvrımdadır,
Cevherinden, her hayat olguncadır.

Hay u huy dolmuş cihanın gökte de,
Tekbirinden başka yer yok nağmede!

Affi ihsan, adlı elbet çok kerim,
Kahrı bilmez, huyda olmuş, pek kerim!

Dostunun mecliste kalp okşar sazı,
Harpte hep tunçlar eritmiş yakması.

* "Mahsun olmama hırkası"

(955)
Gül bağından ses katar bülbüllere,
Çölde dahi avcı dönmüş şahine.

Göklerin altında gönlün yok karar,
Kâinattan sonra ancak huzru var!

Hem onun kuş, eski çemberden geçer,
Hep uzaktan ağz atıp, yıldız deler.

Sen ki uçmak üzre açmazsın kanat,
Kurd olup gel, toprağın altında yat.

Kur'an'ı terk veridi alçaklık sana,
Şekvan uygun dönmeyenden baksana!
(960)
Dane olmuş çiğ misil düşmüş yere,
Koltuğun saklar kitap bak bin kere.

Nerye dek toprakta kalmaktır emel,
Haydi artık çık feleklerden, yücel!..

Kitabın Müellifinin, Âlemlere Rahmet Olan Resulullah'a Halini Arzetmesi.

Gelmeniz, gençlik hayatın sayfaya,
Cilveniz, tabir yaşanmışken rüya!

Yer senin dergahta hep kıymetlenir,
Asuman öpmüş damından, yükselir!

Altı yön parlar senin nûrun ile,
Türk, Arap, Tacik gelip olmuş köle.
(965)
Varlığından, mevki almış kâinat,
Farkınızdan, nakti bulmuş kâinat!

Yaktığın dünyada ömrün lambası,
Kulların sayendedir, bay olması.

Suyla topraktan cihan varlıkları,
Hiçti sensiz, hep utançtır yolları.

Kilde âteş, oldu senden bir nefes.
Kilde Âdem'dir deyip, vermişti ses.

Hem tutarken zerre, ay, günden etek,
Kudretinden kendi idrak buldu tek.
(970)
Gördüğüm ilk günde sevdim, ben seni,
Senden az sevdim, babamla annemi!

Aşk alev vermiş âteş sunmuş bana,
Bir uzun ömrü verir olsun ona!

Ney olan, mal, mülkümüz hep naledir,
Feryadım, viran evin meşaledir!

Gizli gamdan söylemezsek müşkil o,
Kâseden mey, gizlemişsek müşkil o,

Müslümanlar sırrı hiç bilmez niye?
Döndü tekrar, Ka'be bir put hâneye!..
(975)
Put taşır koltukta her bir Müslüman,
Lat, Menat, hem bir Hubel, Uzza inan![*]

Şeyhimiz kafir Brehmenden bile,
Beyne sığmış bir sümenat var hele.[**]

Bak Araptan, toplanıp gitmişti o,
Acemin meyhâneler sızmıştı o,

Acemin uzvu sakat, yeysten hele,
Gözyaşından çok soğuk meyler ile!..

Benzer ölmek korkusundan, kafire,
Göğsü bilmez cânlı kalp, vermiş fire.!
(980)
Naşını göstermemiş tabiplere,
Mustafa'ya sunmuşum ben bir kere.!

Öldü artık, bengisu derdim ona,
Söyledim Kur'an'daki sırdan yine.

Söyledim Yar'ı Necit destanını,
Bir ıtır sundum Necit bostanını.

Bezme ben sundum terennüm lambası,
Bellesin remzi hayat, kavmin hası.

Hem "Frenk'in sihri bağlar" der bizi,
Kavga sunmuştur Frenk kanun izi.
(985)
Ey Buseyri'ler övüp esvap veren,
Hem de Selma'nın kopuzdan gönderen.

Elde mal var, oydu kıymet bilemeyen.
Gelde zevk ver şimdi, yanlış fikre sen.

Yok ki cevher, ayna olsun gönlümüz,
Sözlerim Kur'an'dan artık bulsa iz.

Ey cihan asrın sabah aydınlığı,
Gördün elbet, kelpde sen her saklıyı!

Fikrimin yırt, namusundan perdeyi,
Bir dikensem, kurtar artık bahçeyi!
(990)
Deng edin sinemde ömrün pırtıyı,
Kaldırın, şerrimde halkın korkuyu!

---

* Peygamberimizden önce Ka'be'de mevcut putlar.

** Brehmen tapınağı.

Verme çimlenmek, değersiz tarlama,
Etme, Nisan damlalar kısmet bana!

Sen kurut üzmümde yerleşmiş meyi,
Hem şarabımdan zehir, döksen iyi!

Ruz-i mahşer gel de rüzva et beni,
El ayağın öpmüş olsam, at beni!

Kur'an'ın sır incisin delmiş isem,
Müslüman görsem, hakikat söylesem.
(995)
İhsanından ihsanı, ihsan eden,
Ecre kafidir senin, du'an hemen!

Yalvarırsan sen, Celil Allah'a hem,
Aşkımız bulsun ameller üzre dem!

Sen hüzünlen câna devletler veren,
Din ilimlerden de, kısmetler veren.

Ver ameller üzre çok gayret bana,
Hem Nisan damlamla, gevher yapsana!

Ben ki dünya üzre gelmişken hemen,
Vardı bir arzûm, başından beklenen.
(1000)
Cümle arzûlar yeretmiş gönlüme,
Arzû, ömründen olur mahrem yine.

Ben babamdan öğrenirken ismini,
Âteşinten od da, sarmış gönlümü.

Hem de bak, durmaz kocaltırken, felek;
Hem hayattan bir oyun, harcardı tek!

İsteğim hiç durmadan gençleşmede,
Eski mey, hepten ağırlaşmış sada.

Tinetimde arzu gevher olmada,
Bak gecemden sade o parlardı da!

(1005)
Lale yüzle uğuraşırdım bir zaman,
Lüle saçlardı katan, savdama cân!

Öyle ay yüzlüyle içtik badeyi.
Söndürür giysim, huzur, meş'aleyi.

Mahsülüm etrafta, şimşek dansı var,
Yolkesen soymuş da, gönlüm tarumar!

Hale rağmen, cân şişem saklar meyi,
Halis altundur, düşünmem, dökmeyi!

Aklım Azer, sanki zünnar bağlamış,
Cânda putladır, hükümler sağlamış.
(1010)
Bunca yıllar, şüpheden düştüm ağa,
Akla girmiş, imkanım yok atmağa!

Yakîn ilminden ki, harf bilmez iken,
Şüphenin iklimde çok kaldım ya ben!

Zulmetim Hak nûrunu bilmezdi hem,
Hem de artık, hep şafaksızdır gecem!

Hale rağmen, kalpte arzû baksana,
Hep sedeftir, sanki gevher durmada.

Sonra arzû, bardağımdan damladı,
Arzûlar gönlümde ahenk sağladı.
(1015)
Sen ki yoksan, cânımız, boş herşeye,
Maksadım söz, söylemek emrin diye.

Ömrünün hiçbir sevabı yoktu ya,
Hem emeller hiç yakışmazmış bana.

Ben gelip açsam da bitmez ardayım,
Şefkatinden hep cüret almaktayım.

Rahmetin okşar, bütün her bir şeyi,
İsterim, elbet Hicaz'da ölmeyi.

Müslüman kalbinde yok, Hak'tan öte;
Nerye dek zünnar giyer puthânede!
(1020)
Çok yazık, bitsin tükensin ruzigar;
Havradan bir tek durak etsin mezar!

Zerremiz cânlansa dergahında bir,
Şimdi üzgün amma, mahşer hoş gelir.

Olduğun yer, pek mübarek bir şehir,
Mutlu topraktır, Nebi dînlendirir.

Yâra mesken, şahımın öz yurdudur,
Aşıkın indinde yurt, hem aşk budur!

Bahtımın yıldız, gelip nûr ihsan et,
Türbenin gölgende bir yer ihsan et!
(1025)
Ta, bitap olmuş gönül bulsun huzur,
Hem civanın benzeri ten cân bulur!

Ben cihana söyledim, bak neş'eme,
İlki gördün bir de bak sen, son deme!"

Nazında şehittir yaratılmış ne ki var,
Evrendeki huy ona niyazı sunar!
Görsen, felek aydınlatıyorken güneşi,
Tân üzre düşen, secdesinin dağı var!

PEYÂM-İ MEŞRİK
(Şarktan Haber)

Sen çalış, hem sen seni geçmekle bul!
Doğruyu ALLAH bilir, artık tez ol!

Mevlana Celaleddin-i Rumi

HABER

Müstakil Afganistan Hükümdarı Emir Emanullah Han Hazretlerine
(Allah mülkünü daim etsin.)

(1)
Ey emir, ey pâdişâh, mesût kişi,
Genceciksin, tecrüben, olgun işi.

Gözlerin mahrem olurken sırra hem,
İşte göksün içte gönlün, "Câm-ı Cem."

Kuvvetin, mülkünde dağlardan yüce,
Azminiz her müşkülattan güçlüce!

Himmetin, geçmiş hayalinden öte,
Yüz bölük halk, bağlı tek şirâzede.
(5)
Padişâhlar sundu pek çok armağan,
Kıymeti çok, lâl ve yâkuttur yağan!

Ey emir, sensin emir oğlu emir,
Armağan sundum, kabul et, ben fâkir!

Hem hayattan öğrenirken sırrı ben,
Bir alevdir, rûhumuzdan yükselen!

Bir yürek yakmış nevâ sundum ya ben,
Olmuşum hep, aşka gençlikler veren!

Garbe önder, iş bu Almanlı edip,
Şi'ri Acem meftunu, şanlı edip!
(10)
Şûh ve şakrak tasviri etmiş tamam,
Garp elinden gönderir Şarka selâm!

Nâzirem olmuş olur "Şarktan Haber,"
Şarka akşam vakti mehtaplar serer.

Tâ başından hiç beğenmem, ben neyim?
İşte arzım, ben kimim, elbet o kim?

Gencecik bir garplı o, şimşek çakar,
Âteşim, şark pîrlerinden dem tutar!

O, bayındır yerde doğmuş has ürün,
Bense, ölgün toprağın mahsulüyüm!
(15)
O, yeşilliklerde cennet bülbülü,
Çölde kervan çanıyım, feryât dolu!

Biz ki bildik kâinatın rûhunu,
Ölmenin bildik hayat olduğunu!

Hançeriz biz, ayna olmuş parlâyan,
O yalın, ben, hâlâ kınlanmış duran!

Öyle bir ummandanız, vermez kenar,
Parlâyan has inciyiz biz aşikâr!

Çırpınıp diplerde, yırtarken sedef,
Hem coşar coşmaz da, feth olsun hedef!
(20)
Ben, sedeften kopmadım şavksam bile,
Ummanın kalbindeyim baksan hele!

Âşinâm dostum benim, benzer ele,
Meyhânemden çıktı, bomboş câm ile!

Ben gelip sunmaktayım sultanlığı,
Bas diyip, tahtıyla Kisrâ hanlığı!

Oysa benden, aşk terennüm istiyor,
Renkli, parlak aşkı tasvir et diyor!

Göz ucuyla, cânı yorgun görmedi,
Baktı dıştan, gönlü kırgın görmedi!

(25)

Fıtratım, aşk üzre tutmuştur maya,
Çöple âteş, yanmanın yoldaştı yâ!

Hak bu mülkün öğretip sırrın bana,
Gözde sis yok, gayre bakmaktan yana!

Mânâmızdan, güllerin renk alması,
Mısrımızdır, özbeöz, kandamlası!

Şi're aslâ sen, akılsızlık deme,
Hiç kemal sunmaz delirmişlik, deme!

Hem, hüner sermâyesinden verdiler,
Hind'e, İkbâl'i hakir gösterdiler!

(30)

Lâle, gül, olmuş nevâmdan bî-nasip,
Öz kuşum, bahçemde olmuştur garip!

Ancak alçaklar erer ikbâllere,
Kim hüner ehliyse, ey vah bir kere.

Gördün artık yıldıza sultan olan,
Hep bulutlanmış güneş, şavktır sönen!

Çölde şaşkındır Araplar, derbeder,
Elde İslâm duygusundan yok haber!

Düştü Mısriler Nil'in girdabına,
Fil misil Türk, yattı miskin habına!

(35)

Ali Osman, derde atmış rûzîgâr,*
Şark ve garp, olmuş bu dertten lâlezâr!

Aşkta artık, aşkı Salman kalmadı,**
Var İran, amma ki, İran kalmadı!

Tinetinden uçtu, hem aşk, hem hayat;
Eski âteş dondu, olmuş gönlü mat!

Midenin kul oldu Hintli Müslüman,
Bencil olmuş, el çekip dînden hemen.

Müslümanın şan ve şöhret kalmadı,
Yok Ömer, Eyyub, Halid, kalmış adı!

(40)

Verdi fıtrât, ter temiz bir rûh sana,
Parçalanmış kalbi İslâm uğruna!

Tâzelensin, devri Sıddık, hem Ömer,
Senden alsın lâle, es, çöllerde fer!

Çöl dağlar içre boş gezmiş kavim,
Her damar aslân kanı, dolmuş kavim.

Rûhça aydın, hem zeki, ahlâk güzel,
Göz desen, keskin, şahinden almış el!

Almamış kısmet o, dünyâdan fakat,
Takdirin emrinde, yıldızsız hayat!

(45)

Kuhsitân da, kuşe-i halvettesin,
Hem hayatın neydi, görmez haldesin!

Gayretin çoktur belâya sabr için,
Şimdi Afganlım için, gayret edin!

Gayret et sen, haksever ümmetten ol,
Dînin öz sermâyesi, kuvvet sen ol!

* Osmanlılar.

** Salman-i Farisi: Ashaptan.

Hep çalışmaktır hayat, istek değil,
Enfüsî, âfâkî, bilmektir asıl.

Der Hudâ'mız: "Hayrı çoktur hikmetin,
Nerde görsen, artar olsun gayretin!"
(50)
Kâinâtın Seyyidi, Kur'an onun,
Kalp açık, yok perdeler, imkân onun!

Hak'ı, çıplak gözle Ahmet, gözlemiş,
"Yâ İlâhi, irfânım artır demiş!"

İlmi eşyâdan murat, mânâ odur,
Hem asâdır, hem yed-i beyzâ odur!

İlm-i yapmıştır yoğurttan ayranı,
Hep ilim, fen, garbi parlatmış hani!

Parça parça serveti toprakta gör,
Duygumuz, gayret ve lezzet bilmiyor!
(55)
İlme yönlenmek yüceltir milleti,
Hem yücelten, şan veren tek serveti!

İlmi, hür, ahlaklı insanlardan al,
Serveti sen, dağ ve madenlerden al!

Kâinat çok nesne gizler, kazma vur,
Toprağın altında, çok cevher durur!

Bak Bedahşân mülkünün, has lâ'lı var
Şimşeği Sinâ, Kühistan'dan ağar.*

Güçlü görmek istiyorsan ülkeni,
Sen tanırsın, hem tanır ülken seni!'
(60)
Çok adam vardır bugün, İblis gibi,
Nice şeytanlar durur, İdris gibi!

Hîledir renk, çıkmamış gerçek yüzü,
Lâle örnek, ayni istir iç yüzü!

Kıblesinden gözlenen, hepten tuzak,
Koltuğunda gizlenir, hâset, nifak!

Ey basiret ehli, sultan böyle bil,
Parlâyan taş, parlasın cevher değil!

Mürşidî Rum, hem odur asil koca;
Açtı ömrün, ölmenin sırrın nice!
(65)
Eski ümmetler perişân oldular,
Taş görüp hep, öd ağacı sandılar,

Dînde üstünlük, verilmiş hizmete,
Adli, Faruk; fahri, Ali; niyete!

Din ve millet üzre hizmetkâr isen,
Kendi gönlün üzre dur, halvette sen!

Kendisiyle kim oturmuş halvete,
Hiçbir av kaçmaz, kemendinden öte!

Padişah esvapla gel derviş yaşa,
Göz açık gönlünle, Hak bilmiş yaşa!
(70)
Milletin rehber olan Sultan Murat,
Ok ki parlak, sanki şimşekten kanat.

Pâdişâh olsun, fakir bir erdi o,
Hem Ebûzer rûhlu, Ürdîşir'di o**

Zırha gark olmuş vücût boydan boya,
Gönlü, kıl gömlekle koymuş ortaya.

Müslümanlar, bunca devlet kurdular,
Saltanat üstünde bir yoksuldular!

Hem emir olmakla, fakr artırdılar,
Saltanat buldukça, Salman kaldılar.

* Kuhistan, bir Afgan şehri.

** Ashabın meşhurlarından.

(75)
Mal ve mülksüz oydu, oysa hükmü tek!
Elde Kur'an, hem kılıç, bunlar gerek!

Mustafa'nın aşkı er gönlündedir,
Dağ, deniz, her şey, onun emrindedir

İste, Sıddık, Ali, Ahmet aşkını,
İste Allah'tan Muhammed aşkını!

Ümmetin hep ömrü elbet aşk idi
Kâinâtı var eden o aşk idi!

Cilvedir âyan-beyan, görmüş o zât,
Maddeler, aşktan da bulmuştur hayat!
(80)
Ruha sonsuz aşkıdır sunmuş huzur,
Aşkı gündüz, sanma hiç akşam olur!

Müjde sun, aşkın kadehten al ele,
Kühsitan'da, gel bu aşkı tâzele!

TÛR LÂLESİ

Nâzından şehittir yaratılmış ne ki var,
Evrendeki huy ona niyâzı sunar!
Görsen, felek aydınlatıyorken güneşi,
Tân üzre düşen, secdesinin dağı var!

(2)

Aydınlığı gönlün, içimin yanmasıdır;
Görmek becerim, gözyaşı kanlanmasıdır;
Âşıklığa cinnet diyecek kimse, duam;
"Hepten yaşayış sırrına el kalmasıdır!"

(3)

Aşk, bahçeye sunmakta bahar rüzgârını,
Yıldız gibi aşk, dağda yayar goncasını!
Aşkın şu güneş, dipte ışıktır balığa,
Göz ihsan edip, sağladı yol bulmasını!

(4)

Kartallara kıymetleri, pek az verir aşk!
Lâkin sülün avlar ya şahin, can verir aşk!
Hem işte gönül kendini kollarsa, fakat!
Fırlar pusudan, tepkiyi tam gösterir aşk

(5)

Aşk vermededir rengini, hep lâlelerin.
Ey aşk biliriz, gam ile dertler eserin!
Mümkünse eğer bir kere toprakları deş,
Aşktan, göreceksin kanı akmış beşerin

(6)

Muhabbetten nasip almaz her insan,
Muhabbet uymamış her rûha baksan!
Ciğer dağlar biterken lâle yerden,
Bedahşân lâli dersen, şule noksan!

(7)

Gülşende perişân koku olmuş gibiyim,
Bilmem ki ne ister, ne arar arzûlarım?
İstek ya olur, belki de olmaz yine de,
Olmuş, ya da olmaz, öldürüyor duygularım!

(8)

Cihan toprak, gönül mahsuldü ondan,
Onun derdi demek, tek damla bir kan!
Bakarken şaş, habersizdik, gönüller
Bir öz dünyâ örer, öz arzûlardan!

(9)

Seher, bülbül demiş ki bahçıvana:
"Biter gam, ayrı şey bitmez, bu kilden!
Diken, çöllerde bitmiş yaşlanır hep;
Ve lâkin gül, hemen gençtir ölürken!"

Dünyâmıza bak, varlığı yokluk gibidir,
Hem kârla zarar, oldu ikiz, farkı da yok!
Eskin yenilensin döküver bir kalıba,
Gönlün ivecek, geç kalacak, sabrı da yok!

(11)

Ve aşktan ses veren, bir neydir Âdem!
Açarken sırrı, sırlık şeydir Âdem!
Yarattın dünyayı, süs verdi insan,
Demem Rabbim; şerik ve toydur Âdem?

(12)

Hiç mebde, sonuç olmadı ki istediğim,
Sırrım yine, dünyâda da esrâr ararım.
Sır perdesi gerçekleri terk etse bile,
Ben onda da şek, nerde, nasıllar ararım!

(13)

Pervâne gönül; söyle, dönüş nerye kadar?
Erkekliğe hep ters görünüş, nerye kadar?
Bir kerre gelip, sendeki âteş ile yan,
Yâd odlara hepten yöneliş, nerye kadar?

(14)

Gel sen bir avuç tozla da bir ten yapıver!
Taştan kalelerden, daha muhkem yapıver!..
Hem gönlünü bir hüzne de aşina ederek,
Dağlardan akan ırmağa benzer yapı ver!

(15)
Çamurlardan, sudan âdem yarattı;
İrem'den üst gelen, âlem yarattı,
Fakat sâkî tutarken ol âteşle,
Toprağımdan doğan âlem yarattı.
(16)
Brehmen: mahşer olmuş, Hakk'a der bak:
"Hayat nûru kıvılcım oldu ancak!
Kırılmazsan eğer bir tek sözüm var,
Put insandan pâyidâr oldu mutlak!"
(17)
Geldin de sabahyıldızı, tekrar gittin.
Bizlerdeki gafletlere bizar gittin.
Ben yol yitiren, gaflete dolmuş biriyim,
Geldin uyanık, sen yine, hüşyâr gittin!
(18)
Meyhâne bu, hay huydan uzaklarda idi,
Balçıklarımız reşha bulup, alsa idi.
Aşk olmayacakmış ve bu aşk mevsimi de,
Gönlüm de, akıl misli akıl bulsa idi!
(19)
En tâze heveslerle kanat çırpmadasın,
Baştanbaşa hilkatte kanat şevki senin.
Hep başka dilek kolda ağırlık oluyor,
Uçmak, kanat açmak ümidi, zevki senin!
(20)
Ne lezzet var senin varlıklarında;
İçinden zerrenin doğmakta coşku!
Yararken goncalar gül dallarından,
Var olmaktan tebessüm neşreder bu!"
(21)
Dedi ademde hem, pervâne duydum:
"Hayattan dert alan bir an, bağışla!
Seher vakti dilersen küllerim serp,
Yanıp yaksın gecem, imkân bağışla!
Gönülden Müslümanlar bir sözüm var,
O pek parlak yanında Cebrâil'in.
Azer'lerden sözüm gizler dururdum,
Zira o, sırrı olmuş İbrahim'in!
(23)
Yöneldin orya ey gönlüm, gönül ey!
Koyup yalnız beni gönlüm, gönül ey!
Ve hep taptâze arzûlar kuran sen,
İşin yok başka, ey gönlüm gönül ey!
(24)
Yıldızlar aşan, yol dolu sinende senin;
Lâkin yine sensin, yine sen bilmediğin;
Kendinde açıl gör, ne olur dâne gibi,
Altında filiz ver ki yerin, yükselesin!
(25)
Bir bahçedeki dalların altında sabah,
Bülbül ne güzel söyledi, içten edip ah!
Gönlünde ne var ortaya at, sen yine de,
Ah olsa figân olsa, enîn olsa bu ah!
(26)
Bir gizli kalan nükte bulup söyleyeyim,
Hem dersi hayat almayı sen ister isen.
Can yoksa eğer gövdede artık ölüsün,
Gövdende canın varsa eğer bil, diri sen!
(27)
Efsâne bu, gel düş yakasından ne olur;
"Yandım" sözü duymak, beni incitmededir!
Ancak ben o pervâneye pervâne derim,
Dertten canı yandıkça alev içmededir!
(28)
Ancak seni senden geçirir, el bile sen,
Hem ben de o mey yok ki tutup neş'e veren...
Bir başka metâlar pazarımdan arama,
Gül misli paramparça gönüldür görünen!

(29)
Bahçemde dolaştıkça zarar bulmada yer,
Gerçeklere bir can ki fedâ etsen eğer!
Ben gül damarından ne ki var göstereyim,
Bilmez baharım, renk, koku, tılsım ne gezer?
(30)
Varlıkları, yoklukları geç, yükseliver;
Hem sen bu cihan kaydını toptan deliver;
Sen, sende olan benliği mamur ederek,
Emsali Halil, Kâbe'ye mimâr oluver!
(31)
Kuşlar gibi çimlerde öten ben değilim.
Hanemdeki daldan, yalınız ötmedeyim!
Sen ince olan kalbini benden çekiver,
Nağmemle akan hem dolanan, kan da benim!
(32)
Yâ Rab, bu cihanın ne güzel hengamı var!
Hem herkesi bir ayrı kadeh mest ediyor!
Baksan, ona uymaz, yine bir başka bakış,
Canlar ve gönüller ayıran bir koşudur.
(33)
İskender'i duy! Hızır'a güzel nükte ile
Söyler ki: "Deniz hem karalar uğraşımız.
Gel sen de savaş, bakma kenardan, öteden;
Ölmekse, savaş öl, diriliktir işimiz!"
(34)
Hem Keykûbat'ın tahtı, Cem'in tâcı çamur!
Put evleri, hem havra Harem, hep de çamur!
Lâkin bilemem bendeki cevher nereden,
Göz yükseğin üstünde gezer, tense çamur!
(35)
Koymuş iseler hem bir avuç toprağına,
İçten kanâyan perme perişân yüreği...
Sen belle baharlardaki yaş dökmesini,
Gözyaşları dök süsle bütün lâleliği!
(36)
Anlar geçiyor, tâze tecelli sunarak,
Geçmez şu hayat aynı karar üzre meğer!
Geçtiyse bugün şekl ile hem dünkü gibi,
Yok, sende demek şûle-i cândan eser!
(37)
Âhenkler eğer coşturabilmişse derim;
Mecliste kıyâmet koparır tam eserim.
Bir an dönüversem içimin halvetine,
Ben gönle bu dünyâyı çeker mahvederim!
(38)
Sorduysan eğer göğse konan gönlü, nedir;
Başlarsa akıl yanmaya, gönlün oluşur.
Zevk aldı elemlerle, gönül oldu fakat,
Ayrılsa elemden, kalacak bil ki çamur!
(39)
Aklım dedi: "Netsen yine sığmaz göze o,
Özlemli bakış, çünkü ümit korkudadır.
Elbet yine hiç eskimemiş Tûr masalı,
Kalpler yine Mûsâ umulan duygudadır!
(40)
Bütün puthâne, mescit, havra, dersin;
Gönül hâkinden olmuş, bilmemişsin!
Gönül bulsan, olursun elden âzât,
Sen ey gafil gönül hiç bulmamışsın!
(41)
Dünyâ bağı hoş, amma gönül bağlamadım,
Şundan ve de bundan yine âzâde idim.
Oldum da sabah rüzgârı estim nice dem,
Ben güllere renk, hem koku verdim gittim.
(42)
Rindânı bütün kendine döndürmedeyim.
Taptâze şârap bardağa koydukça elim.
Meyhânelerin eski muganı gibi,
Sâkîdeki mest gözden ödünçtür güzelim!

(43)
Olmuş şarabından, çanağım kâse-i Cem.
Her damlama gizler idi, ummanları hem.
Aklım başa yığmış nice put hâneleri,
Hem aşk Halili, put evimi etti Harem!

(44)
Aklım oluyor tutsağı dünlerle, günün;
Gözlerle, kulak; putların emrinde bütün;
Koynunda bakın bir nice put gizlemede,
Zünnarları eyninde Brehmen çocuğun!

(45)
Her bir başa konmuş, bir akıl bil ki beyim;
Herkes gibi ben hem, yine toprak ve kanım.
Lâkin bunu benden öte kimdir bilecek,
Toprak ve kanın kalbi nedir, bense neyim?

(46)
Tûr üstüne çıkmış da fakir, şöyle diyor:
"Cânın bilemez, içteki esrârı nedir?
Git insana vakıf olacak insan ara,
Allah bile insanda telâş etmededir!"

(47)
Benden de gidip Cibril'e siz söyleyiniz:
"Biz sen gibi nûrdan yaratılmış değiliz!
Topraktan olan bizdeki hengâmeye bak;
Hicr hazzını biz, nûra değişmiş değiliz!"

(48)
İlmin kuşu gelmiş, yakalarken tuzağın,
Yıksın yakîni, aç yine sen şüpheye yol!
İstekle amel varsa, yakîn pişmededir
Sen hem biri bul, hem biri gör, hem de bir ol!

(49)
Aklım koyuvermiş; aradan perdeliyiz.
Hem oysa didârınla susuzdur gözümüz.
Bak bende düşünceyle, şu özlem dövüşür,
Hem cana elemdir, acıdır verdiğiniz!

(50)
Gönlü "ölecem ben" diye titretmedesin,
Korkun ile artık sararıp solmadasın!
Dön, kendine; olgunluğu bul, sen pişiver!...
Hem böylece ölsen bile sen ölmeyesin!

(51)
Sen tenle cânın bağlığı sormadasın;
Ben, "Kaç ve nasıl" kaydına düşmüş değilim!..
Gerçekte elemlerle perişân nefesim;
Bir "ney"de doğup yükselecek nağmedeyim!..

(52)
Söz etti gelip nükteci bir yaşlı kişi:
"Her gün, sana 'ferdâ'yı haber vermededir.
Sen gönlünü dilberlere hiç verme, koru;
Gönlün haremi, halka harâm: Hak yeridir!"

(53)
Râzi'ye neden Kur'an'ı sen sormadasın?
Ayetleri herkes taşıyor; gönlü delil...
Od yakmada aklın, yanıyor hem de gönül,
Tefsir, budur ancak bize: Nemrut ve Halil!

(54)
Ben varlığımı, yokluğumu şerh edemem...
Ben kendime "varım" diyiversem, taparım;
Lâkin bu terennüm, neredendir bu sedâ?
Bak sanki içimden biri söyler ki: "Varım!"

(55)
Parlakça şiirler yazacak şâire de:
"Sen lâle gibi yandı isen faydası ne?
Yakmaz yanışın kendini; yok âteşinin,
Dertmend geceyi aydınlatacak şulesi de!

(56)
Eldir bana çirkin ve güzellikleriniz;
Hem kârla, zarar üzre yapan ölçüyü siz;
Benden daha yalnız kişi yok, meclise bak!
Bambaşka cihan görmededir gözlerimiz!

(57)
Ey Kâbe'ye şeyh, sen bilemezsin, bilirim;
Aşk evreninin mâhşerinin varlığını!
Hem orda günâhlar, yazı, mizan ne gezer;
Hem orda da mü'min ve küfür yokluğunu!
(58)
Bir damla su kendinden ışık alsa inan;
Bir dâne olur, parlağı has incilerin!
Dostlar arasında yaşa, hem öylece sen,
Gül bahçesi bil, var ise halvette yerin!
(59)
Bilgin kişiler: Biz elemin incisiyiz,
İmkânsız akıl bunları hiç anlayamaz!
Gönlün bir avuç toprağa katlanması ne?
Gönlüm de hâyâl ceylanına çölse biraz!
(60)
Eyleşme bu sahilde ki, zirâ bu meğer!
Ömrün yumuşak tehlikesiz olduğu yer!
Ummanlara dal, pençele, dalgayla savaş;
Elbet ebedîlik bile; ceht, meşgâledir!
(61)
Baştanbaşa biz, gizliliğin mânâyız!
Laf ustası kim, baksa tahammül edemez!
Hem ben yaşâyan kil; yine ben hep değişen!
Yapmam, yaparım, becerimdir denemez!
(62)
Dâvâsına kalkışma hayatın, yine sen!
Sen onda olan tavrı nedir görmeyecen!
Mestim o kadar ben, seferin zevki ile!
Yok, önde konak, bir taşı menzil bilecen!
(63)
Elbette basit bir taşa sen baksan eğer,
Hem isteğinin feyzi olur inci meğer!
Altın kulu; altın ile sen ölçme, seni;
Altınları az bir bakışın, altın eder!
(64)
Bilmezdi vefanın, el gibidir ilgisini!
Gördüm, bakışın benden uçup gittiğini!
Göğsümden, uçup gitti ve nerden bileyim?
Bilmezdi nefis orda doğup geldiğini?
(65)
Hem aşk ne? Tecellisi nasıl aldatıyor;
Hiç sorma, o istenilen her renkte çıkar.
Lâkin konu etsen, sonu gelmez ki onun,
Sinende görünmüşse de bir nokta kadar.
(66)
Hiç gönlünü incitmese, ey gonca senin!
Bostan ne güzel, var mı ki bir istediğin?
Gül meclisi, yel, kuş, yine ırmak kıyısı,
Çiğler, sabahın nağme, ümit hepsi senin!
(67)
Sararan gül bana söz etmede ki:
"Solmak da; kıvılcımca yanıp sönme gibi!
Gönlüm yanıyor sanatının zahmetine,
Zira bu nakış bilmeyecek bâkiliği!"
(68)
Yoktur bu cihanın sonu, herkes biliyor!
Hem sanki balık, ummânâ dalmış gidiyor!
Bir kerre desen gönle dönüp, baksana bir,
Gün ummanı bir câma dolarken bitiyor!
(69)
Çimlerdeki kuşlarla durup ötmedeyim,
Dilsiz bilinen goncaya, dil olmadayım!
Öldüm mü bahar rüzgârı kat toprağıma,
Ben gülleri ordan da tavaf eyleyeyim!
(70)
Gül vadisi gösterdi mi hep içte nedir?
Yanmış ve yanık lâlede dertler nicedir?
Biz gördüğümüz çimdeki renk dalgası hep,
Bülbül onu bilmem ki nasıl görmededir?

(71)
Elbet de güneşsin, sana peyk et ki beni!
Baştan sona bakman, yine nûr etti beni!
Eksik kalırım ben kucağından ötede,
Kur'an sen isen, cüz olarak tut ki beni!

(72)
Gözlerdeki hülyasına dalmak daha hoş!
Aşk artırarak cânı azaltmak daha hoş!
Öğretti gönül ehli; güzel nükte bana...
Menzilse de; yollardaki zikzak daha hoş!

(73)
Zünnarlı dimağ bende ki kâfir gibidir,
Hem putlara bir kul, puta bir rab kesilir!
Sen, aşka dalıp inleyen o gönlüme bak,
Dinim ve yönelmem sana bilmem necidir?

(74)
Fıstık çamı; azât edilen has kölesi!
Güllerde Onun badesinin parlaması!
Gönlünde güneş, ay ile yıldız bulunan,
İnsan da gönüller de, açılmış kapısı!

(75)
Yıldız kümesinden öte binlerce cihan;
Aklın nere varmışsa görür ayrı zamân.
Gördüm dönerek kendime baktıkça,
Sonsuzluğu gördüm yine bizlerde nihân!

(76)
Sen kendini zincirlere vurma, ne olur!
Dönsün, feleğin altına bir yol bulunûr!
Kalk haydi inanmazsan eğer seyrediver,
Kalkıp adım atsan, gezecek hal bulunûr!

(77)
Gönlüm, yine öz tılsımı altında esir,
Gerçekte cihan nûruna aydınlanıyor!
Akşam ve sabah, sorma güneş neyse bana,
Ömrüm bile dünden öte bir gün tanıyor.

(78)
Canın sazı çalmışsa da mızrabı senin!
Bilmem ki nasıl canda, nasıl can dışısın?
Kandil gibiyim, sende yanıp sönmedeyim,
Rabbim, yine bensiz nice âlem ilesin?

(79)
Elbet nefesim, bir perişân dalgasıdır!
Nağmem ve neyim, hep nefesin bir sesidir!
Olduk ebedî ırmağa ot biz kıyıda,
Gövdem, damarım, hep suyunun cilvesidir!

(80)
Kalbimdeki aşk derdi şu burkulmuş olan!
Dünyasını rengin, kokunun sen yaratan!
Bîperva şu aşkım seni çok sıkmadadır,
Hem aşkı ve hay-huyları sensin yaratan!

(81)
Kimmiş aranan, en yine dertler ilesin?
Meydanda o, sen, örtülü hep perdelisin!
İsterken Onu, kendini sen görmedesin,
Sen, "Sen" arıyorken Onu hep bulmadasın!

(82)
Ey huyca çocuk, haydi yetiş bul edebi!
Evlâdı isen Müslüman'ın, at nesebi!
Renk, kan, deriden dalmış isen gaflete sen;
Peygamber Arap olsa da, terk et Arabı!

(83)
Afganlı değil, Türk'le Tatar'dan değiliz!
Evlâdı çemen biz, biledir ormanımız!
Olmuştu harâm; renk, koku tefriklerimiz,
Elbette bizim, ayni bahardan kanımız!

(84)
Bir gizlice âlem, sinemiz içre yaşar;
Toprakta gönül; gönlümün aşk âlemi var!
Canımdaki aydınlığı sunmuş şarabın,
Testimde benim var iki üç damla kadar!

(85)

Gönlüm, yine gönlüm, yine sen ey gönlüm;
Sensin denizim, hem de gemim, hem de kıyım!
Çiğ misli mi düştün bilemem toprağıma?
Hem gonca misil, mahsulüm oldun mu benim?

(86)

Titrer, dolaşır dil, mânayı vermez ki derin!
Üstünde dalın, gülle diken görmedesin,
Çirkin ne, güzellik ne; nasıl anlatayım?
Dal içre ne gül var, izi oktur dikenin!

(87)

İnsanda bulunmazsa elem, gizli demek!
Var gövdesi, elbette onun canı da yok!
Ettiysen eğer cana heves, aşk ile sen,
Gel iste de aşk, hummalı çırpınmaya bak!

(88)

Sen hep soruyorsun, nereden, hem de neyim?
Ömrümce dönüp, kendime kıvrılmadayım.
Gerçek denizin, ben perişân dalgasıyım,
Kendimde dönüş olmasa; "yokluk"tu payım!

(89)

Her yerde tecellin, ama sen örtülüsün!
Aşk üzre bakarsak da dâyanmaz gibisin!
Sarhoşluk olup akmadasın kanda yine,
Eller gibisin sen, ele geç geçmedesin!

(90)

Bağlanma bu menzillere var çık sefere.
Ay, gün gibi parlaklığı ver görmelere!
Dinin ile aklın mahsulü, sun başkasına,
Gamlar dolu; aşk kalmalı, sen sakla hele!

(91)

Gel, gönlümüzün mânası, gel ey aşk!
Ey ektiğimiz, biçtiğimiz, mahsul gel!
Hem eskidi toprak huyu almış kişiler,
Yapsan kilimizden yeni insan, ne güzel!

(92)

Şi'rin ki elemler getirir, dert iyi şey!
Hep mutlu kılan bendeki feryât, iyi şey!
İskender'e zevk vermedi bunlar biliriz;
Cemşit ne ki, şi'rin sesi elbet, iyi şey!

(93)

Ben Hateli'den bir ata binmiş değilim;*
Bir kimsenin emrinde, ne bir şah kuluyum!
Ey dost, bana elbette bu devlet de yeter,
Ben bağrımı kazdıkça bakın la'l bulurum.

(94)

Olgun hayat istersen eğer, şöyle güzel!
Göz açmayı sen; kendini tetkike yönel!
Dünyâyı içip, hem de yudumluk su gibi;
Alt-üst denilen tılsımı tüm bozmaya gel!

(95)

Âdem bile, toprak olarak doğdu dedin!
Hilkât ve bozulmakta esîr oldu dedin!
Lâkin yine fitrât gereğinden bu i'câz;
Ummanları "çay" üstüne sen, kurdu dedin!

(96)

Korkmazsa gönül; aslân olur dağkeçisi;
Korkarsa gönül, ahu da kaplan kesilir!
Korkmazsan eğer bir ova olmakta deniz,
Korkarsan eğer dalgası timsah gibidir!

(97)

Bilmem şarabım, yoksa kadehler mi benim?
Hem, inci etekler de mi; ben inci miyim?
Diktim gözü ben gönlüme, gördüm orada,
Cân başkasıdır hem, yine ben başkasıyım?

(98)

Artık kuşumuz düştü, tuzaklarda ki tam!
Sandın, o kanatlar ile uçmakta harâm!
Ten içre şu cân; anlamı elbette yüce;
Hem hançerimiz üzre bileylik taşı hem!

* Hatelli, Afganistan da bir şehir.

(99)
Doğmakta nasıl arzû bizim gönlümüze?
Gelmiş nereden yanma evin kandiline?
Kim görmede gözlerle? Neler görmededir?
Bilmem ki nasıl sığdı gönül, suyla kile?

(100)
Öldüm mü hemen, cennete varsam o zaman!
Yer, gök yine baktım bu benim gözde o an!
Hayrette kalan canıma bir şüphe gelir:
Gerçek mi cihan, yoksa hayaldir o cihan?

(101)
İşlenmesi eksik puta benzer bu cihan;
Akşam ve sabahlar, değişim etti esir.
Heykelde çamur eksiği var bilmeli ki,
Hükmün eğesi hep eğelerken düzelir!

(102)
Gelmen nereden; göze geldin nereden?
Topraktan uzak, toprağa sen ermedesin,
Ey gökte gezip devrederek söyle güneş,
Kirpikte akan nûr nereden, nerde ki sen?

(103)
Baltanla düzelt kendine ait yolunu,
Bir başkası açmışsa bu yol gitme azâp!
Nâdir olacak bir işi yapmışsan eğer,
Olduysa günâh yaptığın iş; bil ki sevâp!

(104)
Sevmez şu gönül yolcusu, menzilleri hiç;
Uymaz şu âteş toprağa, elbet uyamaz;
Hiç sanma vücut içre huzur üzre olur,
Sahille, deniz baksana birlik olamaz!

(105)
Bul halk ediliş dilberi dal, cilveye sen!
Bilmem niye, halvetleri hep seçmedesin?
Göz verdi temiz görmeye; Allah da sana,
Bir nûrlu bakış, sende de halk etmelisin!

(106)
Girdim su, çamur ortası halvetlere ben,
Geçtim de Felâtun, yine Farabî'den
Ben kimse bulup görmeye göz istemedim,
Ben âlemi gördüm, bana mahsus göz ilen.

(107)
Benlik ne zaman başladı insan bilemez!
Benlik giremez gün, gecenin halkasına!
Duydum Hızır'ın emsali yok nüktesini;
"Yoktur denizin eskiliği dalgasına!"

(108)
Öğren hayatın sırrını gülden ki gönül!
Hem çünkü mecazında şu hakikatler âyan!
Hem gonca bu toprakta doğar amma, lâkin
Her dem, gözü baktıkça güneştir aranan!

(109)
Bağlarda ve dağlarda onun şulesi var,
Güldür, şarabından dolu, parlak kadehi!
Âlemde de hiç kimseyi koymaz gecede,
Kalplerde yanar hep dağının meşâlesi!

(110)
Nergis bağı üstünde de bir gonca biter,
Çiğ tâneleri hem, uykuyu almış da gider.
Kendinde geçişten yeni "ben" doğdu yine,
Artık bu cihan istediğin buldu yeter!

(111)
Kudretçe nasipsiz bilinen iş bu cihan,
İstek ve emel mülküne yol, istedi can!
Yokluk kucağından kaçarak, gizlenerek,
İnsan da olan gönlü bulup tuttu mekân!

(112)
Gönlüm biliyor sırrını can, cismimizin!
Yok, korku ölümden bana hiç, boştu sözün!
Gözden yitiversin bu cihan hem ne çıkar,
Yüzlerce cihan saklısı var gönlümüzün!

(113)
Açmış şu gülün ben gibi bir müşkili var!
Tılsımlara tutkun "büyüler" meclisi var!
Dil vermediler, söz diyemez yaprağına;
Göğsünde paramparça gönül hissesi var!
(114)
Mizâcı nedir, neyse gelincik bilirim?
Gizlense de gül ıtrını daldan alırım!
Elbette çemenlerdeki bülbül bana dost,
Hoş bestesi hoş, nağmesi her neyse derim!
(115)
Hep arzû taşan nağmeye yerdir bu cihan!
Tizden pese, pesten tize istek dolaşan!
Gönlümce olan; hem yine olmuş, olacak,
Hep arzû gününden, yine bir ân ve zaman!
(116)
Hep gönlümü bir arzû kararsız kılıyor.
Gönlüm içi, içten içe müşkül doluyor!
Ey dost; nice bir söz ve şiir isteyecen?
Baksan bana; kendiyle konuşmuş duruyor!
(117)
Tam yanmamışız, etmedeyiz ömre devâm!
Çırpın şu balık misli yeter, başka; harâm!
Sahil nene, sunmuş kucağından şu kıyı,
Bir çırpınışın gölgesi; ölmekti tamam!
(118)
Hiç kızma, Brehmen puta tap derse bile!
İncinme şehir va'ızı, gerçek de bu ya!
Elbet yaparak sureti her bir meleğe,
Hep secde edin, emrini bak verdi Hudâ!
(119)
Yüzler putu kırmışsa hekimler yine de,
Mâzi ile hâlin sümeratında yine.
Allah ve melekler, nasıl avlar avını?
İnsanı tutup asmadılar av terkisine!
(120)
Olmuş bir avuç toprağımız belki cihan,
Al mahsulümüzden yine sermâyeyi sen.
Dost menzili, yön, amma; şaşırdın yolunu,
Geç sahramı bir an çıkıver gönlümden!
(121)
Binler sene hilkat ile birliktim ben,
Bağlandım ona, ben geçerek kendimden.
Lâkin bu serencâm yine bir kaç kelime,
Söylenecek: "Yonttum, tapınıp, kırdım ben!"
(122)
Engin ezelin gökte uçup gitmedeyim.
Gerçek şu, çamur kaydı nedir bilmiyorum!
Nezdinde bizim pek yücedir kıymetimiz,
Varlık pazarında öne koydun, diyorum!
(123)
Gönlümde fikir cilvesi kaynar; bu nedir?
Dıştan bütün âdem dolu esrâr, bu nedir?
Ey ince fikir ehli hekim, anlatıver;
Âsûde tenim, cânda da seyyar, bu nedir?
(124)
Nâzım banadır, bense niyâz etmeyenim,
Ben çırpınırım, hem yanarım, ney çalarım;
Attım seni hem nağme olan bir köze ben,
İskender'e benzer huyumuz aynacıyım.*
(125)
Bilmişsen eğer sendeki, öz kıymeti sen,
Sen kendin için yap ki deniz: şebnem iken!
Mehtâp dileniş nerye kadar söyle gönül?
Aydınlatıver sen geceni nefs âteşinden!
(126)
Gamlanma gönül ömre: O bir demle değil,
Bir çerçeve, varlık yine âdemle değil;
Ahmakça ölümden üzülüp durma sakın,
Gitmişse nefes, bâkî gönül, gam da değil!

* Büyük İskender'in uzakları gösteren meşhur aynası konu ediliyor.

(127)
Gönlüm bana yoldaş, niye yoksul olayım?
Şahtan gelecek kürkleri geçmekte payım!
Öldüm mü acep, sen yine göğsümde misin?
Elbette yüzünden de ümit, korkudayım!

(128)
Benden o sefa kaynağı sôfiye buyur;
Allah arâyan kullara gel şöyle duyur:
Ben kendine tapmışlara, himmet kölesi,
Benlikteki nûrlarla da Allah görünür!

(129)
Nergisle, çemen görmeyerek geçme sene!
Sen olma ıtır, goncada saklanma yine!
Allah daha parlak görecek göz vermiş,
Aklın uyanık, gönlün uyurken gitme!

(130)
Ben kendime benzer gibi bir put yonttum.
Allah'ı da şeklimde tasavvur ederim!
Benden dışa çıkmam, bana hem imkânsız,
Her nerde isem, kendime kendim taparım!

(131)
Bir gonca açarken dedi, çiğ tanesine;
"Bizler kısa izanlı çimen yavrusu hem;
Yüzlerce güneş parlayacakken uzayın,
Alt, üstü ayırmak yine var, yok bilemem?"

(132)
Yerler, şu göğün sırrını bilmekte hemen!
Bil, lâ-mekânın izlerinin şerhi mekân!
Her zerre uçar baksana dost menziline,
Hem yol izleyeceksen kuma bak, aktı uyan!

(133)
Varlık ne ki var, kalbi de sen; başkası yok!
Yok, Hakka nişan, sen ki nişan, başkası yok!
Pervasız adım at, hayatın uğruna sen,
Sensin şu fezada var olan, başkası yok!

(134)
Yerler, eşik toprağı meyhânemizin!
Elbette felekler devride peymânemizin!
Ömrün, elemin hayli uzundur masalı,
Elbet bu cihan önsözü efsanemizin!

(135)
Bayrak ve kılıç hem, İskender gitti,
Çok hazne, şehirlerde, haraçlar gitti,
Milletleri, "şah"dan daha bâkî tanı sen;
İran duruyor, öldü ya Cemşit, bitti!

(136)
Sen gönlümü dağ, dağ şu göğüsten kaptın!
Hem yağmalayıp haznemi, benden kaptın!
Bilmem ki metaım yine verdinse kime,
Bitmez ve tükenmezdi gamım, sen yaptın?

(137)
Hep renk, koku dünyası önümden gitti!
Yer gök bile, dört yön tümden gitti!
Gittin mi gönül sen, usanıp karmaşadan,
Senden mi o, hem sendeki halvetten gitti!

(138)
Ben saz çalamam, perdeye âgâh değilim;
Lâkin hayatın nağmesi neymiş bilirim.
Dallarda da pek çok şakıdım durdum ben,
Gül, bülbüle sormakta beni: Hem de bu kim?

(139)
Mecliste de sarhoş okudum şarkıyı hem!
Kül üzre; hayat harcı, kıvılcım saçtım!
Aklın nûru hem gönlümü aydınlatıyor,
Ben aklıma, gönlümle de ayar verdim!

(140)
Nağmemle Acem, hem yeniden gençleşti;
Tüccarlığımızdan malı kıymetleşti;
Yol kaybederek dertlere düşmüşler,
Çan sesleri duydukça da kervanlaştı!

(141)
Nağmem ki Acem canına odlar saçtı!
Elbette sesim hem yine kervan çanıdır.
Urfi gibi tiz ses ile haykırmadayım*
"Yol uykuda, zira mahmil de ağır!"

(142)
Açtım şu elemler dolu cândan âteş,
Ben sineyi "maşrıke" gönüller koydum.
Derdimle onun toprağı artık yanıyor,
Mizâcına ben, yıldırım oldum düştüm!

(143)
Rüzgâr gibi âvâre koyup şöyle beni!
Yüz parça edip gönlümü gül niyetine!
Âyanları görmekten acizken bakışım,
Etmişti şehit, hem de görüş lezzetine!

(144)
Âkıl kaba bezden bezeyip sırma yapar,
Olgunluğu aklın, taşı has ayna yapar!
Sehhâr şiirin sahibi şâir şakıyıp,
Elbet hayatın zehrini has bal da yapar!

(145)
Hep arzû dalından yemişim meyveyi ben.
Buldum hayatın sırrına uygun şeyi ben!
Kork bahçıvanımdan, bana ey ok atıcı,
Elbette getirdim şu bahar, müjdeyi ben!

(146)
Cennette de gül toplayabilmiş hayalim,
Verdikçe güzel bir yeni mazmunlara yer.
Çiğ tânesi düşmüş yeni yaprak gibi hem,
Bağrımda şu gönlüm yine durmaz titrer.

(147)
Andırdı Acem bak sonu gelmez denizi,
Elmaslârı var incisi var her renkte.
Olmaz ise aslâ süremem ben gemimi,
Her dalgası timsahları gizler âhenkte!

(148)
Dünyâdaki işler de temelsiz deme sen,
Hep anlarımızdır ebede perde çeken.
Gel tut yakasından yine sağlam bu günü,
Çıkmaz daha yarın, zamanın kalbinden!

(149)
Ürktün şu Firengistâna sahip var iken,
Lâkin şu mezar, türbeye dönmüş secden!
Sen öylece oldun ki alışkın köle hem,
Yollardaki taştan yaparak mevlâ sen!

(150)
Âbayı hayat yırtmayışın nerye kadar?
Kurtlar gibi ev yapışın nerye kadar?
Şahinliği öğren de kanat çal yine sen,
Çöplükte olan dane koşun nerye kadar?

(151)
Gel sen yuva yap lâle, gülün ortasına!
Öğren, şakıyan bülbüle bak ağlamayı!
Güçsüzlüğe düşmüş kocamışsan yine sen,
Vardır bu cihan gençliği, al, az da payı!

(152)
Can, canıma ten nakşını döktüğü an!
Sevdayı tecelli gülü, çift renk iledir!
Binler şive vermekte takatsız ise can,
Tek bir şive almışsa beden etmededir!

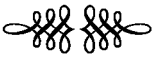
(153)
Ses verdi mezar toprağı duydum, kulağa;
"Altında yerin hem, yaşamak mümkündür!
Kalmışsa elin isteği altında kişi,
Lâkin nefes almışsa da cân küskündür!"

---

* Bu beyt Hazreti Mevlâna'ya aittir. *"Nağmeden alınan zevki az buluyorsan daha tiz ve acı bir sesle terennüm et. Mahmili ağır görüyorsan deveni daha tiz bir sesle hayda."* (Urfi)

(154)
Gel kesme ümit, sen, bir avuç topraktan,
Elbet de bugün ortada fânîlik var.
Fıtrat, yine bir heykeli yapmak dilese,
Başlar onu mutlak, yine vaktinde yapar!
(155)
Çok renk, koku âlemleri var bilmeliyiz;
Vadide de çok gül bulunûr almalıyız;
Lâkin içe bakmak gerekir kendince;
Cân içre meğer çok görecek, görmeliyiz!
(156)
Dersin ki: Varım ben yine Rahman yoktur!
Toprak, su cihanında da bir son, yoktur!"
Hem ben şu olan sırrı henüz çözmemişim,
Göz gördüğü şeyler mı? Bu dersen yoktur?
(157)
Soframda, ne bir kuş ki gelip oldu kebap!
Cam'ımda da yok, aynaya benzer şu şârap!
Hem, sadece ot yer şu bizim ceylanımız,
Gönlünde de lâkin yine miskler dolu hep!
(158)
Müminleri derdim yakıyor, kıvratıyor,
Gözlerdeki aczim yaşıdır aktı gider.
Cânım da bu mahşerleri bilmez gibiler,
Elbette benim gözle cihan görmediler!
(159)
Sen dilde dolaştırma mekânsız olanı!
Dön kendine bak, sırrı nedir anlayasın!
Can tende gelip öylece yerleşti hani,
Can burda değil, şura candır diyesin!
(160)
Her kalpteki can ayrıca renk gösterdi,
Bazen şişe, bazen taşa hem elverdi!
Kendinden alırken, seni çok ağlattı,
Ancak beni, elbet bana yaklaştırdı.
(161)
Kurtulmadın artık, su, çamur kaydından!
Rum'um veya Afganlı diyorsan yeniden!
Ben, renkleri geçmiş biriyim ilk önce,
Ondan öte Hint, belki Turanlı da ben!
(162)
Coşturdu şiir zevki, içim "kan" doldu,
Toprak bir avuç şöyle kıvılcım oldu,
Ağzımda muhabbet daha söylerken ben,
Sırlar daha çok örtünerek sır oldu!
(163)
Fenler dolu en son aklından kaçtı,
Bencildi gönül, aşka, elem aşk yurdu.
"İkbâl" ki feleklerde uçar, sorgu niye?
Hem nüktecimiz ince hakîm çıldırdı!

FİKİRLER

İlk Gül

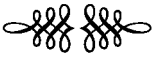
Demek, çemende bugün, arkadaşta görmedim,
Henüz bahar geliyor, ben biten o ilk gülüm.

Bu bahâneyle bakıp, ayrı yüz diyor idim,
Artık nehirde görünmüş olan, benim yüzüm!

Hayat yazan o kâlem, renkli yaprağında da,
Yazıp da koyduğu şey, bir haberdi bildiğim!

Gönülle, göz, güne ibretle baktı dün yine,
Yarın, şehit ediyor, oysa tâze dînliyim!

Yetiştiğim kara toprak ve güldü şeklimiz,
Ben Ülker'imden uzak, çâresizdi yıldızım!

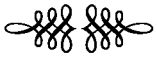

Dua

Fıtratın meyden dökersin, sen benim cam bardağa,
Gel şârabın âteşinden, eldeki mînâyı yak!

Harı feryâdım tutuştursun, gerek ki aşkı da,
Pervasız âlev kılıp Tur toprağın, Sînâ'yı yak!

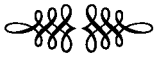
Toprak olmuşsam, yetiştir lâlenin meşâleyi,
Tâzelensin derdimiz, yak, sen beni, sahrayı yak!

Bayram Hilâli

Şevkin gözünden ürkülemez, bayramın hilâl!
Yüzlerce göz, senin yola kurmuş, durur tuzak,

Sen bak da hiç üzülme, etekse boş,
Göğsünde hep senin dolunay duruyordu bak.

Yaratılışın Fethi

1. (Âdem'in Doğuşu)

Bağırır aşk, yaralı gövdede yer buldu diye,
Ve hüsün titreşiyor, ehl-inâzar geldi diye!

Dedi hilkât: "Bana uymuş bu cihanda," kızarak;
"Beni yapmış, beni idrâk edenim çıktı" diye!

Uçurulmuş bu haber, hem de ezel harimine,
Sırların perdeyi bak, yırtabilen doğdu diye!

Yatar arzû, hayatın hep kucağında, bîhaber,
Açtı göz, ortada bir başka cihan vardı diye!

Şu hayat der ki: "Tepindim nice yıllar burada,
Sonda bak, köhnede tek kapı gördümdü." diye.

2. (Şeytanın İnkârı)

Bense melek olmadım, Âdem'e yok secdemiz,
Toprak onun tıyneti, biz de hep âteşteniz!

Bizde coşan yanmadan, kanla dolar kâinat,
Yel gibi koşmaktayız, gök gibi hep gürleriz.

Nesnede bağ kırmışım, yakmada dört unsuru,
Başka düzen kurmuşum, züccace biz âteşiz,

Yaptığımız neyse biz, parçalamış kırmışız,
Eski olan kille biz, yeni putlar yapmışız.

Okyanusuz dînmeyen, çarktaki dalga bizim,
Biz zamanın ressamı, maddede şavkan biziz.

Yıldıza insan beden, gezmesi artık biziz,
Biz ki cihan canıyız, içte hayat vermişiz.

Gövdeye siz can veren, acılar vermiş biziz,
Siz sükûnun yol kesen, biz elemden rehberiz.

Acze düşenden bile, istemedik secdeyi,
Kahrederiz, hâkimiz, sanmayın ki mahşeriz!

Kilde doğan bir adam, kıt görüyor anlamaz,
Sende doğan oysa hep, pirliği bizden deriz!

3. (Âdemi Azdırma)
Dertli geçen bir hayat, her sükûnetten iyi!
Sanki şahindir üveyk, bir tuzak altında ki!

Secde ve yalvarmadan, başka neyin var senin?
Tembele bak, kalk n'olur andırarak selviyi.

Kevser-i tesnim suyu, silmede arzûsunu,
Asma şişenden de yap, aynaya dönmüş meyi.

Has, kötü doğmuş olur emredenin vehm ile!
Lezzeti al, çok çalış, bul umulan her şeyi!

Göstereyim bir cihan, aç gözü kalk, bak hele,
Kalk yürü, artık yeter, önce görüp gerçeği!

Kıymeti yok katresin, parlayacak inci ol,
Düş, feleğin üsttesin, ummanı tut yurt deyi.

Bir palasın şavkıyan, al ki cihan canını,
Cevheri göster de sen, bil kını terk etmeyi.

Ol ki şahin, pençe sal, dök sülünün kanını,
Yatsa şahin evde gör, isteyecek ölmeyi.

Bilmediğin şey, henüz, ölme, visâl, aşk için,
Neydi hayattan devâm? Yanmamaktır isteği!

4. (Cennetten Çıkan Âdem Söylüyor)
Ne güzel, hayattan yanmak ve yakarıp söz etmek,
Ova, dağları kalbinden eritip, tarûmar etmek!

Kafesinden aç sen gül bahçesinin fezasına ermiş bir yol,
Ne güzel, bakıp yıldızlarla gezinme, hemrâz etmek!

Ve için için yanmak, hem erimek hem yalvarmak,
Görmek için dennâzlar ile harîminâz etmek!

Yine lâleler taşmış bahçeye, yol bulup girmek hoş,
Gülü hem dikenden seçmek, ayırıp ta ibraz etmek!

Yanışım yarım, isteklerde hem de kıvrandım ben,
Deliyim, yakînler sar şüpheye, hep arar oldum ben!

5. (Kıyamet Sabahı)
Âdem Allah'ın Huzurunda

Ey güneşinden canın nûrunu aydınlatmış!
Hem şu cihan kör mumlarla da kalpten yakmış!

Bak hünerimden sığmış bir oluğa deryalar,
Gör kâyanın gönlünden, kazmalarım süt sağmış.

Zühre benim tutsaktır, ay bana hizmetkârdır,
Tecrübemizden, idrâkler bile intizarmış!

Ben, yere girmiş elbet, ben göğe çıkmış insan,
Zerre, güneş sihrinden şule alıp parlarmış!

Bir büyüdür dünyalar, çekti yolumdan elbet,
Sen ki bağışlarsın, hep umuşumuz affın iş!

Biz esir olsak bir kez, işte cihan râm olmaz,
Sade niyâzdan kement,nâzda esir olmazmış!

Ahı eritmez olsun hem putu mermer, dersen,
Zünnarı bağlar artık, hem buna mecbur kalmış!

Durmaz akıl ellerde, hilkati etmiş tutsak,
Doğmuş alevden şeytân, sade yeriymiş toprak!

Gül Kokusu

Hurisidir cennetin, coşunca söz söylerdi,
Hiç kimse ondan bize, hiçbir haber vermedi!

Akşam, sabah, gün, gece, her neyse bilmedim,
Doğmuş ve ölmüş denir, aklım benim ermedi.

Huri, ıtır, dalgası, dallarda sinmiş durur,
Dünyanın tutsaklığı, dünyayı yurt eyledi.

Açmışsa göz goncalar, gülmüş olur bir tek an,
Yaprak döküp yerlere, en sonda sen öl dedi!

Serbest kalıp döndü hem, o eski âlemlere,
Ah yadigâr kaldı tek, ismen ıtır var idi!

Vaktin Sesi

Üstümde güneşler var, eynimde de yıldızlar,
Baksam bana hiçim ben, bak kendine cananım!
Çöl, kentte benim elbet, köşkler de yatak hânem,
Ben dert ile dermânım, sonsuz neşe imkânım!

Dünyayı yakan hançer, ben çeşmeyi hayvanım!

Cengiz ve Timur olsan, Sensiz bir avuç kil hem,
Garp âlemi sıçrarken, bendendi şerar her dem.
İnsan ve cihan dersen, fırçam da ki resmim tam,
Erkekte ciğerler kan, almış baharımdan nem.

Ben âteş-i sûzânım, ben, Ravza-i Rıdvan'ım!

Durmam ve gezişler hep, elbette tuhaf şeydir!
Sunmuştu günün meyler, mestte yarınlar sen gör!
Yüzlerce güzel âlem, kalbimde olurken sır,
Göğsümde gezer yıldız, yüzlerce de kümbetler!

Ben giysiyi insanım, ben gömleği Yezdan'ım!

Takdir de, benim sihrim, tedbir, senin efsunun!
Sen âşığı Leyla'nın, cennet çölünüm gezsen!
Ruh misli temizlendim, geçtim yine her şeyden,
Sen gönlümüzün sırsın, hem sende de sırrım ben!

Canında da peydayım, canında da pinhanım!

Ben yolcu, konak sensin, ben tarla ve sen mahsul,
Sen türlü ahenk bir saz, hem senle yanan mahfil!
Âvâreyi balçık sen, her neyse gönüller bil,
Makamı nedir gönlün? Sığsın sana ey sahil!

Senden yücelen dalgan, olmuş idi tufanım!

Bahar Faslı

Kalk ki şu kırlarda hem, haymeyi kurmuş bahar,
Tûti, turaç, serçeler,
Bülbüle bak, mesttiler,
Açtı güller, lâleler,
Irmağı çevirdiler,
Aç gözü, bakmak değer,
Kalk ki şu kırlarda hem, haymeyi kurmuş bahar!

Kalk ki bağın bahçenin, kervanı, güldür gelen.
Gör baharın yel esen,
Bülbülü duy nağmeden,
Lâle de bağrın delen,
Hüsndü, çiçek, gül deren,

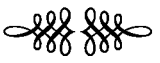
Aşk yeniden dertlenen,
Kalk ki, bağın bahçenin, kervanı güldür gelen!

Coştu bütün bülbülân, öttü bütün kuş olan,
Coştu çimenlerde kan,
Sende şu sessiz duran,
Aklı geçip at bu ân,
İç şarabın mânâdan,
Nâmeye dön, gül bölen,
Coştu bütün bülbülân, öttü bütün kuş olan!

Çöllere çık, geç hemen, haydi çıkıp gölgeden,
Gel otur ırmak ilen,
Aktı sular, gör hemen,
Nergise bak, nâz ilen,
Marta ciğer paredir,
Öp onu elbette sen,
Çöllere çık, geç hemen, haydi çıkıp gölgeden!

Mânâ gözün aç ki sen, görmedensin bîhâber,
Bak ne güzel lâleler,
Hoşça sarılmıştılar,
Aleve yaşmaklılar,
Şebnemi dökmüş seher,
Parlayış, yıldız meğer
Mânâ gözün aç ki sen, görmedensin bîhâber!

Bir çemenin kilde hem, sırrı gizler kâinât,
Var ve şu yokluk sıfat,
Kilde eyler cilve zât,
Sen bilir olsan hayat,
İstenilen, hem memat,
Vermeyen onlar sebât,
Bir çemenin kilde hem, sırrı gizler kâinât!

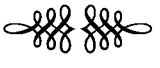
Ebedî Hayat

Şârapçının işi sondur, sanılmasın yine de,
İçilmedik nice mey, asmanın içinde yeni.

Çemen güzel yine, yoktur hayat şu gonca gibi,
Saba ki parçalıyor, her nefeste giysisini.

Hayatta sırra vakıfsan eğer, sakın arama,
Dilek dikenleri hiç bulmasın, sinende yeri.

Dumanlı dağ gibi muhkem ve hür olup yaşa,
Şu yel ki hızlı eser, alevin çoğaldı feri!

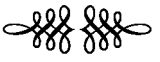
Yıldızların Düşünceleri

Demiş yıldız ki, yıldız üzre duydum,
Denizdeydik, görünmez, yok ki sâhil;
Ezelden, haydi gel yollan demişler,
Fakat kervân için yok, nerde menzil!

Eğer yıldız denen, artık bu dersek,
Asırlar parlayıp durduk, ne bulduk?
Kemendi vakte biz tutsak, olurken,
Saâdetmiş meğer, vücutça yokluk!

Dâyanmaz kimse, yük elbet ağırdır,
Bu varlıktan ebet ölmek ki yeğdir.
Bu mâvî gök, uzak sevmekten artık,
O yüksekten, bu dünyâ dahi yeğdir!

Ve mutlanmış odur, cândan kararsız,
Binip gitmiş, zamanın atsa rahvan.
Hayat esvâbı giymişten olanlar,
Ki elbet tâze iş yapmış, o insan!

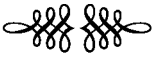

Hayat

Diyor ağlıyorken şu, ebrubahar;
"Hayat durmadan, ağlayışmış meğer!"

Ve şimşek akıp, parlayıp, şöyle der;
"Şu suçlar, bir anlık gülüşmüş meğer!"

Şu gülşen de kimden alır tez haber,
Ve gül, çiğ, bu bahsi konuşmuş meğer!

İlim ve Aşkın Konuşması
"İLİM"

Bakarsam ben, bu sırlar âşikarlar,
Kemendimden kalır tutsak zamanlar!
Gözüm açmış durur hikmet bu yönde,
Fakat bilmem, o dünyâdan ne kâr var!

Sazımdan damlâyan yüz nâme vardır,
Düşünmem sırrı yaydım, âşikârdır!

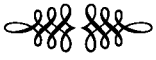
"AŞK"

Senin tılsımla deryâ, şûle zârdır,
Hevâ âteş alıp, zehr ile yârdır,
Benim dostum iken, nûrdur muhakkak,
O nûrdan şimdi hep, nâr âşikârdır!

Doğan sensin, o lâhut halvetinde,
Fakat sen, şeytânın tutsak kemende!

Yapıp fânide sen, bir gülsitânı,
Yeşert pîr, köhne dünyâdan civânı!
Gönülden ızdırâbım, zerresin duy,
Edip cennet, felek yap câvidânı!

Doğuştan dost ve hemdem olmuşuz biz,
Ve biz, bir nağmeden pesler ve tîziz!

Yıldızların Terennümü

Varlığımız, nizâmımız,
Mestliğimiz, dolaşmamız,
Olmadı boş makamımız,
Böyle olur devâmımız.

Devri felekti kâmımız, böyle görüp giden biziz!

Cilvegâhı şûhût ilen,
Var oluşun pûthâneden,
Varla yokun savaş iken,
Keşmekeşi şu var denen.

Âlemi hem ağır gelen, böyle görüp giden biziz!

Hep kızışan savaşları,
Hâm komadan kâmilleri,
Mevki ve taç ve dârları,
Şâhta ki zillet işleri.

Günde dönen oyunları, böyle görüp giden biziz!

Varlı geçer, ufuk ki var,
Kul, kölelik terkiyle yâr,
Devri biten, kral ve çar,
Devr-i Sikenderî mezâr,

Pût yapacak, yok âşikâr, böyle görüp giden biziz!

Kil dediğin, susar, coşar,
Bâzı da, tembel olma var,
Bâzı olup mest, kaldılar,
Bâzı cenâze oldular,

Bâzı o bey ve kul yaşar, böyle görüp giden biziz!

Sorduğun şey, nasıl, niçin,
Sihre dalan akıl senin,
Sanki gazel, kementlesin,
Şimdi zebûn ve dertlesin,

Biz yüceden bahar de sen, böyle görüp giden biziz!

Perde niçin? Zuhûr nedir?
Hem ne zûlem? Ve nûr nedir?
Göz, gönül, iç, şuûr nedir?
Fıtratı nâ-sâbur nedir?

Ve şu uzak, yakın nedir? Böyle görüp giden biziz!

Sence o çok, o az bize,
Sence o yıl, biraz bize,
Var denizin kenâr size,
Şebnemi aldınız göze,

Bak cihanın telâş bize, böyle bakıp giden biziz!

Sabah Rüzgârı

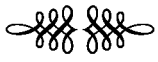
Yalar geçer de denizden, dorukta elbet eserim,
Lâkin kopuş nereden, sorma, sanma ben bilirim!

Şu inleyen kuşa elbet, derim ki geldi bahar,
Yuvam diyip de, gümüş renkli yasemin sererim.

Çemende dalgalanır, lâlelerle sarmaşarak,
Bedende ki gözenekten de, renk, ıtır yayarım.

Şu dal budak, yüzümüzden üzülmesin diyerek,
Hafifçe lâle, gülün, etrafında da eğlenirim.

Ve aşk eliyle coşan, dertli bir şâir gibi ben,
Ki onların, şakıyan sesleriyle kaynaşırım!

Doğan Kuşunun Yavrusuna Öğüdü

Doğanlarda cevher, bilirsin ki tek,
O aslân gönülken, avuççuk telek!

Güzel halle davran ve al tedbiri,
Cesur ol ve gayret ve tedbir eri.

Sülün, serçe, keklik, düşüp kalkma sen,
Meğer avcılık olsa arzûn hemen!

Ne adi, ne korkak, ulus öyle yâ,
Temizlerdi toprak, sürerken gaga.

Avın yol keserken uyan, atmaca,
Olur, av, avın çün, olur öyle ya!

Koyunlar, sığırlar, ölüm bulduğu,
Çeker, tâne toplar, böcek dostluğu!

Korun sen, kanatlar kuruyken yaşa,
Yiğit ol, haşinleş, hükümrân yaşa!

Tenin; nâzlı nâzlı, nedir çil gibi;
Damar sert olmalı, bir boynuz ne ki!

Yürek taş, cefâkeş olursan eğer,
Cihandan alırsın, saadet meğer!

Ne hoş söz bu, kartal demiş yavruya,
Ufak damla kan, üsttü la'lden ya!

Koyun, ahû benzer, gezer olma sen,
Deden misli tek, gezip dur hemen!

Demişler yaşarmış, kocarmış doğan,
Ağaçlarda aslâ bir ev kurmadan!

Çayır, tarla nedir, yuva etmeye,
Bizim dağ ki benzer, durur cennete.

Şu yerden daneler, harâmdır bize,
Verdi Allah, büyük, geniş bir fezâ.

Necip kimse ayak, sürerken yere,
Kafes kuşlarından, sefil bir kere!

Şahinsen, yuvandır, şu yüksek kaya,
Biler taşla tırnak, hemen, öyle ya!

Doğansın şu çöl, sahralarda sen,
Simurg'dan da üstün olan burda sen!

Savaşlar da sensin şahı meydanın,
Oyarsın gözünden bebek kaplanın!

Melek misilli uçar, gezersin her an,
Damarlarda kan var akar, akdoğan!

Belinden bükülmüş feleklerde sen,
Ne yumşak, ne sert, koy ye dur hemen!

Sakın kimselerden, rızık alma sen,
Güzel bir öğüttür benim, al hemen!

Kitâp Güvesi

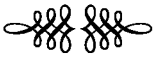
Bu akşam varırken kütüphâneye.
Güve derdi duydum, şu pervâneden:

"Girerken, Sina'nın kitapta hemen,
Farabi'yi gördüm, şu yaprakta ben!

Hayat, hikmetinden, ne anlar idim,
Güneş yok, o yüzden ki bedbaht benim!

Yananpervânenin budur incelik,
Güzel nükte yazmaz kitap üstelik!

Demek; çırpınışmış, şu candar hayat,
Olur, çırpınışlar, hayattan kanat!

Kibir ve Nâz

Buz dağdan indi hem çaya, kibr eyleyip dedi,"
"Dertlenmemiz şu vakti, zehir eylemiş kesin!

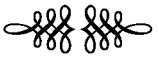
Gelen senen, geçen seneden çok da serseri,
Feryât eder iken yine, küstahçadır sesin!

Ben, dağ, bulutların kızıyım, dersen de kendine;
Sen hem, o hânedâna bütünden layık mısın?

Toprakta sen, düşüp beklemektesin yine,
Bir ayrı yol tutup, bağa yönlenmektesin!"

Hem çay dedi: "Gönül kıracak dille söyleme,
Kendinle mağrur olma, kibir yoktur bilesin!

Sen hânedana uymaya lâyık mıyım diye git!
Hem sen de kendini koru, günler eritmesin!"

Lâle

Aşkın kucakta çırpınıyor, alevim ya ben,
Bülbül ve pervâne daha hiç yaratılmadan!

Âteşim, güneş ne ki, ben zerrelerleyim,
Elbet felek kıvılcımının aslıyım inan!

Bir ince dal alırken, benim kilimden nemi,
Ben, sîne-i çemende, nefes misliyim hemen!

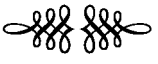
Yanmak ve ıstırap, yakalar oldu ya beni,
Göğsümde kal dedi, ama gönül değil kalan!

Renk, koku cevherimde, tecelligâhına dek,
Dar dalların elemleri, çekmişti durmadan!

Çiğ tanesi sarar yola, parlakça inciler,
Gülmüş sabah, gezer etrâfta yine yel olan!

Gülden duyunca yanmamı bülbül, ötüp dedi:
"Varlık libâsını ne yazık pahalı almış inân!"

Göğsüm açıp, güneş bana kuvvet verir diye,
Minnetle beklerim, bana tekrâr o verse cân!

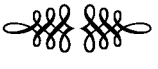

Hikmet ve Şiir

Bu Ali kayboldu, tozlarken deve,
Rûmî tutmuş oldu, hem mahmili de.

Bu Ali, hikmetle ermiş cevhere,
Sanki çer-çöp yerleşir girdaplara.

Gerçeğin yok yanma dense, hikmet o,
Kalp, yanış vermişse, şiir işte bu!

Âteş Böceği

Kıymetsiz olan zerre, nefes aldı ya erdi,
Şevk yaktı da, pervâne olup, pervâne dendi.
Aydın gece verdi!

Kaynaktan uzak, dertli ışık, oldu kıvılcım;
Yakmıştı hayat, altın eder, irfandı bütün!
Görmek olarak tüm!

Pervâne mecâlsiz, o mumun üstüne düştü,
Baştanbaşa yanmakları seçti,
Sen, benleri geçti!

Parlak olan ay, belki de yıldız yere indi,
Dünyâyı temâşa diyerek, gizlice girdi,
Hem arza sokuldu!

Aydınlığı kıt ay, bir ufak, cilve tamamlar,
Bir ay ki, güneş nûruna minnetti harâmlar!
Hiçtir şu makamlar!

Âteşböceği ey! Yine sen öylece nûrsun!
Yanmak ile sönmek ile gatb, hem de huzursun!
Hak bulmuş olursun!

Dalgın geceler kuşlara, meşâle ki sensin,
Buhranları çekmişte, ne türden yanıyorsun,
Maksut arıyorsun!

Hep sen gibi bizler yine, toprakta yetiştik,
Gördük, göremezken üzülüp kıvranıverdik,
Hiç sanma ki erdik!

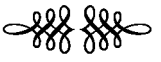
Pişkin sözü, uygun sözü söyler dururum ben,
Menzil ki görünmez, onu kes, vazgeçerekten,
Tuttun yolu, git sen!

Hakikat

Keskin gözlü kartal, kuş için der:
"Gördün ya, şu şeyler hep seraptır."

Hak bilmiş o kuş, vermiş cevâbı:
"Gördün sen, bilir oldum su vardır!"

Tâ dipten, denizden, bir balık der:
"Elbette var, bir şey, kımıldardır."

Haydama
(Hicâz Devesinin Türküsü)

Sahralar aşmış devem,
Ey güzel ahûm ki hem,
Var ve yoğum, hepsi sen,
Hem benim altımda sen,
Sen uyanık baht iken,
Haydı biraz hızlıca, menzil uzak sanma sen!

Gönlü çekensin, güzel,
Sevgili vermekte el,
Sanki huriler misal,
Kıskanır Leyla bedel,
Çöl kızı sensin emel,
Haydı biraz hızlıca, menzil uzak sanma sen!

Hep yakıyor âfitab,
Dalma da olsun serâb,
Hem gece var mâhitab,
Çakmada sanki şihâb,
Göz açtı yok aslâ hâb
Haydı biraz hızlıca, menzil uzak sanma sen!

Bir bulutun parçası,
Bir gemi, yelken nesi?
Yolda Hızır bilgisi,
Yük ki, tüyün gölgesi,
Gönlümüzün parçası,
Haydı birâz hızlıca, menzil uzak sanma sen!

Dizgini sevmez isen,
Çokta rahatlıkla hem,
Aç ve susuz bil ki sen
Gün, gece akmış giden,

Durmayı sevmez iken,
Haydı biraz hızlıca, menzil uzak sanma sen!

Hem bu akşam yurt, Yemen,
Her sabah yurdum Karen,
Çölde ki kumlar vatan,
Sanki okum yasemen
Sen âhû, yurdun Hutan,
Haydı biraz hızlıca, menzil uzak sanma sen!

Bak aya, yorgun cana,
Girmede dağ ardına,
Nûr doğacak şarkına,
Hem gece üst yırtmada,
Çölde esen fırtına,
Haydı biraz hızlıca, menzil uzak sanma sen!
Nağmelerim hoş iken,
Mızrabımdır canda dem,
Kervâna bil çandı hem,
Ka'be'ye dönmüş devem,
Haydı biraz hızlıca, menzil uzak sanma sen!

Su Katresi

Hemen tâze mânâ ki dâvâm benim,
Denilmiş de tekrâr ki hakkım benim.

Bir tek damla yağmur, buluttan inen,
Deniz pek geniş bak, utanmış giden!

Deniz var iken, ben neyim bilemem?
O varken yokum ben, yokum hem.

Ve lâkin denizden köpürmüş seda:
"Utançtan da sen hiç, yüzün örtme ya!

Seherler görensin, görensin gece,
Çemenler ve çöller tozarsın nice!

Otun yaprağıyla, bulut üstüne,
Binensin, güneşten parıltın yine!

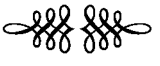
Ve çöllerde oldun, susuzlarla yâr,
Yanıklar, sararlar ve dost aşikâr!

Dalın içte takat, kurar bazı tâk,
Alır bazı toprak, sürür oldu bak!

Doğan dalgamızdan, doğuş var sana,
Ve benden doğarsın, düşersin bana!

Gelip dînlenip dur, sinem var hemen,
Ve cevher olup parla, aynanda sen.

Denizlerde gezin, incileş otur,
Şu aydan da parlak olup öyle dur!

İnsan İle Allah Arasında Bir Konuşma

"ALLAH"

Cihanlar yarattım su, kilden ki ben,
Tatar, Türk ve Zenci çıkardındı sen!

Şu kilden yarattım halis bir demir,
Kılıçlar, tüfekler yapışlar nedir?

Çemenden fidanlar kesen baltanız,
Kafes yaptınız, kuş kalır nağmesiz!

"İNSAN"

Ne mumlar ki yaptım, yarattın gece,
Kilinden de yaptım kadeh öylece!

Yabanlar ve dağlar yarattın yâ sen,
Hıyâban ve bağlar, yapan şimdi ben!

Oyum ben, taşından yapan aynalar,
Zehirden yapan bal, benim aşikâr!

Sâkînâme*

Ne hoş mevsim olmuş, meğer ilkbahar,
Çemenlerde ot yok, hep Ülker doğar!

Bahardır, sülünden kanatlarda renk,
Döker fıskıyeylen o, elmas çıkar.

Görünmez ki gül, lâleden başka şey,
Gözün gördüğünce, yeşiller uzar.

Çayın yanda gördün mü sen goncalar?
Ne has yosma, ırmak tutar aynalar!

Su, dal uçlarından süzer nağmeler,
Ne hoş tatlı bahar, ne hoş cân sunar!

Sığırcık sesinden, şu bülbül sedâ,
Beden cân ve cân, coşar arzûlar!

Öten kuşta yüksek olan aşiyân,
Nehirden gelen ses, sarılmıştılar.

Sanarsın ki dağlar olur cenneti,
Etekler Hudâ'dan bulurken karar!'

Acır çekmesinden, kolun zahmeti,
Ve insan kolaylık, ümitlerle var!

Gülistanda istek, dilek, başka ne?
Şârap, hem kitâp, hem rebâplarla yâr!

Ey ay yüzlü sâkî, olan kurbanım,
Et ihsan şu cetten, n'olur yâdigâr

Şu cân içre nûrlar saçan bardağa,
Dökün siz, yakan, yandıran has sular.

* Keşmir dağını gezerken yazılmıştır.

Şakâyık döşensin basit toprağa,
Verip zevk-i cennet, ümitlerle kâr!

Görünsün ki Kâşgar'la, Kâşan kadar,
Sunar ayni nâme, meğer derdi yâr

Ümidin gözünden akar kanlı yaş,
O yüzden biter gül, sunar şimdi hâr!

Şu Keşmir neden hep, alışkın köle?
Mezarlar taşından, dönüp pût yapar!

Gönüller o yüksek hayalden uzak,
O bilmez ki benlik, ve, miskin yaşar!

Sömürmüştü zengin, meşakkat çeker,
O çul giydi, zengin ipekler giyer.

Bakışlar, ışıktan uzak kaldı hep,
Göğüsten duyulmaz ki çırpıntılar.

Ve Keşmir kül olmuş, kıvılcım diler,
O meyden gelip siz dökün katreler!

Şahin ve Balık

Bir yavru balık, yavru şahine, dedi gel gör:
"Ard arda gelen, silsileli, dalga, denizdir.

Şimşekli bulut, amma ki timsahı gürler!
Göğsünde hiç görmediğin, çok belâlardır!

Birden kabaran, taş koparan, selleri varken,
Gevherleri bol, parlayacak incisi vardır!

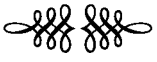
Kurtulmaya selden, yine imkân da bulunmaz,
Baştanbaşa elbet, ayağın altı sulardır!

Elbet zamanın geçmesi, gün bitmesi dersen,
Hep tâze ve genç akması tez, koşma karardır!"

Söyler ki balık yavrusu coşkun, yüzü al al,
Gülmüştü şahin yavrusu, yön hep havalardır!

Der: "Ben şahinim, yerde de elbet işimiz yok,
Sahra ve denizler, ayağım altına yardır!

Terk et suların sevdâyı, yüksel ki semâya,
Gerçek görecek göz denilen, nükte arardır!"

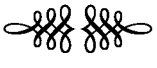

Âteş Böceği

İşittim der böcek: "Olmam!" karınca!
Uzak kaldım sokup, zahmet verişten!

Ve minnet etmeden, yanmak da mümkün;
Hiç olmam, bil ki ben pervânelerden!

Siyâh olsun gece, âhû gözünden,
Işık verdim görün, yollar için ben!

Yalnızlık

Yorulmuş bir dalga gördüm, dedim: "Meğer sen hep,
Koşarsın, elbette birçok da müşkülün vardır!
Yakanda, binlerce cevher ve inci parlarken,
Sinende, cevher olan, bir gönül mü saklardır?"

Üzülmüş, suskun sahilden hemen geçip gitti!

Nedir tüm dertler, felâket, sorar idim dağdan:
"Bu ah, efkan var meğer sen bunu duyar mıydın?
Taşın, hep saklarsa, kandan ki, la'l olan damla,
Benim dertment, sen de bir kez, gelip konuşsaydın!"

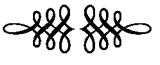
Kımıldarken, hem derin bir nefes içip gitti!

Uzun yollar kat edip ben, Aya varıp sordum:
"Gezin der Hak kullarım, sende, dur-durak yok mu?
Senin nûrundan cihan, hep beyazca bir gülşen!
Yâran parlar, gizli bir cilveden mi gelmiş bu?"

Cevap yok, yıldızlara pek derin bakıp gitti!

Güneşten, aydan geçip, huzru Hakk'a vardım ben,
Dedim: "Varlıklarla bizler tanış değildirler.
Cihanın yok gönlü, ben kil isem de gönlüm var,
Terennümlerden uzaktır, güzel yeşillikler!"

Cevap dahi vermeden, şöyle bir gülüp gitti!

Çiğ Tânesi

Derler ki: "İnin Ay ile Ülker göğünden!
Dal, dalgalı ummanlara, birleş gönülden!
Sen dalgada birden,
Bir şekl alıversen,
Cevher oluyorken!

Olmaz ki kucaklaşma, denizlerle mâdem,
Sarhoş olacak meyleri tutmak ne bilmem?
Kaçmam ki özümden,
Ayrıldım ufuktan,
Ben lâleye düştüm!"

Gül der ki: "Seher kuşları ötsün niçin hem?
Dallarda ötüş neydi? Neden bu hengâm?
Alt üst oluşundan,
Son neydi bakıştan?
Bir gülde diken hem!

Sen kim, yine ben kim? Ve şu sohbet nedir ne?
Neymiş şu dalın üstünde öten kuş? Öter ne?
Maksat ne, bu ses ne?
Rüzgâr ne diler, ne?
Neymiş ki bu köhne?"

"Elbette hüküm, kavga hayattan dedim ben,
Meclis ki o, bağ zevki gelir hasretinden!
Dem, har veren ahenk,
Cân, çehre sunan tek,
Hak sırrına dek!"

"Ben, zevki felek düşkünüyüm, sen o kilden,
Elbette zuhûr zevki ile doğup damladın sen.
Dallarda çekerken,
Yüz perde delerken,
Ermekte sana sen!"

Günlerdeki nem, gözyaşımızdır seherde,
Alt üst ne? Yanlış bakışın bu yerde!
Yıldız sinelerde,
Bizler ki, ciğerde,
Göz nûru ki serde!"

Gül dilberi, gömlekte diken iğnesi var,
Hep iğne onun, dost ve onun olmada yâr!
Aşktan erimişler,
Yârın yanıdır yer,
Feyzindi bahar der!

Gel sen bunu, elbette bütünden bırak bak!
Bir lâle güneş parlatıyor, dön daha parlak!
Görmüşle düşüp kalk,
Eflâklara gel çık,
Uçmaksa murat kalk!

Aşk

Fikrim aramış, gerçek isterken,
Göz havrada, dem vurmuş Haremden!

Ben, çokça tâlepkâr çöller koştum,
Sarsar gibi dünyalardan geçtim.

Hayallere hep, yük yüklerken de,
Elbette seğirttim çok çöllerde.

Bir tek ve kırık câm isterken ben,
Bir tek o sabah rüzgâr düşmezken.

Bir dalga olup, kıvrandım hem,
Âvârece çöl girdabıydım hem.

Aşkın beni, gönlümden tutmuşken,
Kurtardı meğer birçok müşkülden.

Varlık ile yokluk, öğretmiş de,
Akl put evi derken, etmiş Kâbe.

Şimşek gibi geçmiştir harmandan,
Lezzetlere sinmiştir yanmak, yan!

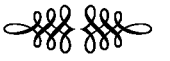
Sarhoşça yıkıldım, düştüm derken,
Bir aks olarak geçtim kendimden.

Ben gönlüme bir sır, açmıştım ya,
Sen, balçığı yükselttin, ta arşa!

Artık gemimiz durmuş sahilde,
Tufânda güzellikler, çirkin de!

Yoktur ki hikâyem aşktan başka,
Herkes de ne der, yoktur pervam da!

Yok, bilgiye hiçbir tek niyâzım,
Ağlar ve yanarken, hep kıvrandım.

Yaşamak İstiyorsan Tehlikede Yaşa

Gazel, yanmış gazel var şöyle derdi:
"Benim yurdum, Harem ve Kâbe'lerdi.

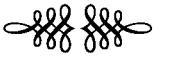
Mekân tutmuş ve pusmuş av edenler,
Bütün gün izlemiş durmuş erenler!

Aman bak avcı var, kaçsam elinden,
Biraz gönlüm huzur isterdi derken!"

Demiş hem: "Hem arkadaş, iz'anlı dînle,
Hayat dersen, ziyan, korkmak içinde!

Ve dâim sen, kendi kendin bileyle,
Temiz cevher olan, bir hançer eyle!

Şu zor kudretlerindir imtihânı,
Ayar eyler, nedir kudretçe canı!"

Amel Âlemi

Hayat ve İş

Bura bir meyhânedir, çağrılıyor her adam,
Alıyor burda şârap, kadehi mislince tam.

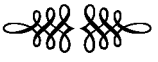
Sese elbet el iken, sırrı da söylenmeyecek,
Kadehin ağzı da damlattı, düşüp oldu kelâm!

Neş'e vermişti duman, sözleri geçmiş idiler,
İncelik felsefeninken, kadehin tortusu hem!

Yolum üstünde cihan, zerreye değmez ki deriz,
Sihrinin geldi güneş, bak ki saçak eyledi dam!

Şu sükûn sandığımız şey, harekettir burada,
Suça hep ısrar edenler, suça candır ey adam!

Aramak isteyerek, biz çıkardık hâneden,
İlme cân üfleyerek bizdik amel işleyen!

Hayat

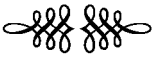
Sordum büyükçe bilgine, neymiş hayat, nedir?
"Bir has şârap ve hem, acıdır hem eycedir!"

"Bir kurttur o hem, balçıktı gezer, hep yaşar" dedim,
Der hem: "Semender misli alevden ki gelmedir."

Sordum"Onun hâm fıtrata şerlerden kattılar."
Der hem: "Onun öz hayrını idrâk ki şerledir!"

Der hem: "Dolaşma erdiremez hepte menzile,
Derken: "Onun has menzili hep iştiyâkladır!"

Derken: "O topraktır, yine toprak olur yeri,"
Dersem: "Tohum çıkar yine, hep eskilik verir!"

Frenk Felsefesi

İşittim ki Paris'te seçkin biri,
Söz anlar bir insan, meğer pek zeki!

O canı verirken, çeker ıstırap,
Ölür, bulmuş olur büyük bir azap.

Ölüp Hakka varmış nihâyet adam,
Ve derdiyle elbet, şikâyetçi tam!

Onun yok kemâli ve elbet feni,
Eder parça, parça yürekten beni!

Can almak maharet o bilmez bunu,
Su içmiş, buruşmuş, bir ot say onu!

Frenk, hep acayip icat eylemiş,
Ufak katre deryâ, karışmış demiş!

Fikir etrafında, ölüm pergeli,
O hikmet, ölümden alırken eli.

Denizaltı, timsah olur dalmada,
Uçaklar havayla, dönüp uçmada.

Cihanlar görürken, yitik gündüzü,
Onun gaz, eder kör, güneşken gözü.

Tüfengiyle, ölüm kusar durmadan,
Görün Azrail'dir, şaşırmış donan!

Ve gönder de gitsin, o aptal adam,
Frenk ölme fenni, öğretir bu dem!

Hûri ve Şair
(Goethe'nin Nâzmına Cevâp)

HÛRİ

Şârap alsan içemezsin, bana dönme bakamazsın,
Ne tuhaf ki, dostluğun çok yolu vardı, bilmeyen sen!

Yakacak nefeslerinden, ne umup gazellerinden,
Gözüken o, hem neler var, arayıp da beklenilen?

Yeni nağmelerle şair çekiyor cihanı birden,
O, İrem bağında bir dem, büyüdür say simyagerden!

ŞAİR

Oyalar iken gönülden, nice yolcu iğnelersin,
Nereden diken ucundan, ulaşıp o zevke ersin!

Nedeyim ki fıtratımdan, duramam ki bir mekânda,
Esiyorsa lâlezârdan, şu gönül sabır ne bilsin?

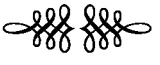
Gözümüz takılsa bir dem, dalarak güzelliğinde,
Daha hoş güzel arar hep, a gönül neler edersin?

Ve ışık elimde yıldız, yapayım derim güneş ben,
Bilemem nedir huzur, sanki ölmemdi dersin!

Baharın şâraptan içsem ve o tek kadehle kalksam,
Yine bir bahar için ben, yazarım gazel bilirsin!

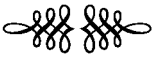
Aceleyle bakarım ben ve ümitle bekliyordum,
Dileğim şudur gönülden, istemem ki sonu gelsin.

Ölüyor âşık gönüller, ebedî o cennetinde,
Ne elem, ne gam, ne dert var, ne yazık ki âh değilsin!

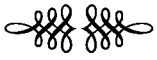
Hayat ve İş
(Haina'nın "Salavat" İsimli
Şi'rine Cevâp)

Der kıyı aciz o hem: Çok yaşadım gerçi ben;
Hem ne yazık, kadrimiz hiç de bilinmez bu dem!"
Mest oluvermiş olan, dalga vurur sahile,
Der: "Gider olsam varım, gitmez olsam ben, yokum!"

MÜLK ALLAH'INDIR

Tarık ki Endülüs'te yakar kalmamış bir gemi.
Derler ki: "Yaptığın niye hiç akla uymuyor!
Yurttan uzaktayız, gücümüz yok ki dönmeye,
Elbet sebep ne olsa, bu dîn gel de uy diyor!"
Tarık gülüp, kılıncına el vurdu, hem söyledi:
Mülkler bizimdir demek bizim Allah'ın diyor.

Irmak

Dikkatle bak ki ırmağa, sarhoş akar gider,
Bağ, bahçe san ki, onca olur bir saman yolu.

Yatmış olup, bulut beşiğinde denâz ile!
Hem sevgi, açtı gözlerini dağda bilmeli!

Taşlarla nağme sundu, salındıkça gezmeler,
Bir ayna ırmağın yüzü, parlakça, dopdolu!

Sonsuz olan denizlere, sarhoş akar nehir,
Tek bildi kendi kendini, yalnız akar gider!

Hem, ilkbahar yolunda, masal evleri sunar,
Yollarda lâle, gül ile nergis, çiçek dolar!

Çapkınca işvelerle demiş gül: "Söz et bana!
Gülmüş de goncalar, çekiyorken yeni, durdular,

Aldırmamış yeşil giyinen, cilve etse de,
Düzlük geçip de, dağ ve kemerler yaptılar!

Sonsuz olan denizlere, sarhoş akar nehir,
Tek bildi kendi kendini, yalnız akar gider!

Çöl, vadi, dağ, bahçe ve çay şöyle der ona:
"Buldun yatak ve öylece coşkun akar gider!

Hem çölde, kumların eleminden de, al bizi,
Biz darda kalmışız, bizi ırmak çekip çıkar!

Şark, Garp'tan esti yel, o göğüs gerdi durmadan,
İnlerdi arkadaşları, hep bağrına çeker!

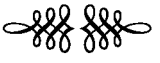
Sonsuz olan denizlere, sarhoş akar nehir,
Binlerce inciden, sürür, tek dane gider!

Coşkun olan deniz gibi her neyse yıkıp gider!
Tüm çevresinde dağları, elbet, aşıp gider!

Önlenmeyen şu sel gibi, coşkun, kudurmada,
Kâşane, sur çemen demeden hep yıkıp gider!

Ciğer yakar iken, yine fersizdi, durmadı,
Bîtâptı koştu, eskiyi birden atıp gider!

Sonsuz olan denizlere, sarhoş akar nehir,
Tek bildi kendi kendini, yalnız akar gider!

Nâme-i Âlemgîr

(İLAHİ KAZA)
(Başkasının Ölmesine Dua Eden Oğluna)

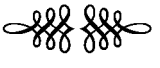
Bilinsin ki, Allah kadîmlikle var,
Neler gördü, açmış ve ölçmüş neler?

Bu toprakta pek çok elem çekmişin,
Duyar nalesinden O her dertlinin.

Hüseyn misli çok kimse batmış kana,
Demez of, o aslâ bu dertten yana.

Ne Yakup'ta yaşlar ki, sarsmış onu,
Ne Eyyub'ların derdi üzmüş onu!

O hem köhne bir avcı, duân nedir?
Kement atsanız, sanma olmuş esir!

Cennet

Şu cânla oynâyan felek nerdedir,
Şu dönen kubbeler ki cennette yok.

Onun Yusuf'ta zindanın derdi hiç,
Züleyha'sında hiç, elemlerde yok!

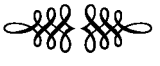
Onun Halil âteşlerin fert, değil,
Kelîm'in rûhunda bir tek şu'le yok!

Onun kayık, tutulmamış yellere,
Nedir tufân, onun felâkette yok!

Hem orda neyse hep, bilinmiş iyi,
Visâl ve ayrılık düşünmekte yok!

Yanılma hiç akılda yer bulmamış,
Ve menzilinde yol, bükülmekte yok.

Cihanda zevk nedir, kalaydım deme,
Ve Allah ordadır, şu şeytansa yok!

Keşmir

Keşmir'e git, yeşillenen dağ, tepe gez, ne yerdi gör!
Şimdi cihanda lâleler, cümle yeşille, serdi gör!

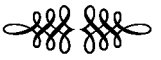
Esmede hep bahar yeli, cümlesi dalga, dalgadır,
Nar ağacında çokta kuş, ötmek için everdi gör.

Coşku, üveyk, sığırcığın, hor felekten nâzar değer,
Yeryüzü üzre nesteren, sanki duvaktı gerdi gör!

Lâleler uç verir iken, selleşerek akar nehir,
Yerler alev alev yanar, su bükülüp dönerdi gör!

Mızrabı vur, hemen saza, dök kadeh içre sen meyi,
Kafile söktü baharın, hem de çemen, yeşerdi gör!

Lâle yanak, göğüsse gül, geç şu Brehmen'in kızı,
Aç gözü bak ki bir ona, bir sana dön, derdi gör!

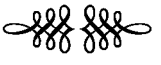
Aşk

Aşk ki, şu korkusuz cilveyle yakar cihan,
Aşk öğretir akla, dünyâ, neyle ışır, inan!

Keyfiyle de canladır, zevk tattıracak bu aşk,
Rûmî'de o hummadır, Farabî şaşar iken!

Çıldırtıcı söz edip, raks etmedeyim ya ben,
Talih bile yok iken, hep aşktı huzur veren!

Sanmam ki derin mânâ, sözlerle ifâdedir,
Bir lahza, gönülle yalnız kalıver, hemen!

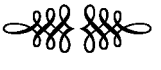
Kulluk

Gece bir muğbeçe, hoş mey satıyorken dedi ki,
"Sana bir söz diyeyim, sen, kulağın say küpesi.

Eskinin ayyaşı ol çık, bilerek sen buradan,
Akıl idrâk dolu ver sen, bırakıp meyhâneyi.

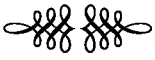
Sana, şevk nüktesi deme artık, demedim,
Sen edeple içiver, bade dolan has şişeyi!

Hakkı elbet anacak zevkte bizim cevherimiz,
Verse kudret sana Allah, tutuver bendeliği!"

Kölelik

Âdemin sabrı tükenmiş, kulu olmuş âdemin,
Cevheri etti fedâ, Cemşid'e, Kubad'a hemin.
Kölelik etti yâ, itten daha âdî ve zelil,
Görmedim bir iti, bir ite, baş eğse bilin!

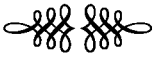

Kılıç Bilmecesi

Taştan su çıksın isteyerek hiç direnmedi,
Muhtaç olur mu Hızra o, İskender olmadı!

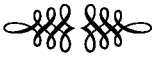
Bir yaşlı gözde gözlenilen bir bakış gibi,
Irmak içinde kalsa etek hiç su almadı!

Hem onda gizli mânâ, bu berceste mısrâda,
Bir başka mısrâ yazmaya muhtâçta kalmadı!

Cumhuriyet

Mânâdan kâr ararsın, kaygısız fıtrat görür görmez,
Süleyman'dan mı sandın sen, karıncalar şaka yapsın?
Kaçın cumhuriyetten siz de, pişkin bir köle gibi,
Eşekler topla yüzler sen, fikir desen, bulamazsın!

Frengistan'daki
İslâm Misyonerine

Zaman açmış, yine Nemrut âteşinden alevi,
Çıkarmak isteyerek hem de İslâm cevherini!

Ciğerden bir yara var, hem açıp biz perdeleri,
Güneş var, örtüsü yoktur, ışıtmış onca yeri.

Frengin dilbere, çok nükteler var, söylediniz!
Eritmiş mantığın ilm, putların hep bitti feri!

Haber ver Selîmî'den Hicâz ehli olana,
Türkün kalbe, şevkten serken sevgileri!

Makam bilmiş, Horasan hem, Iraklının yolu kes!
Acemler, öğreniversin gazelden tâzeleri!

Zaman geçmiş, yine Afganlının hep nağmesi kan,
O bekler hep, yine mızrap uyutan nağmeleri!

Havâ, zevkin hevesinden de, aşktan söz edene,
Karıncanın göze, çekmekte neymiş sürmeleri?

Keşmirli Ganî

Ganî'dir o bülbül, terennüm ilen,
Şu cennette Keşmirli şâir denen!

O evdeyse örter, bırakmaz kapı,
Çıkarken evinden açık kordu o!

Ve ey içli şâir demiş bir adam,
Bu yüzden de şaşkın, ki kim varsa tam!

Fakir oysa mâna emiri olan,
Güzel bir cevâp verdi elbet o ân!

Ne var evde benden diyor başka mal,
Bütün dost, bilinsin budur doğru hâl!

Ganî bir otursun, o kâşânede,
Ne cevher bulursun viran hânede?

Güzel söz diyen zât, evde olmadan,
O evden de boş ev, bulunmaz, inan!

Mustafa Kemal Paşa'ya Hitap
(Allah yardımcı olsun)

Öyle bir milleti var, ondaki himmetler ile,
Vâkıfız sırla dolan, gizli o takdire bile!

Asrımız, rengi uçuk, bir şerâr olmuş iken,
Bir bakış attı cihan, nûru güneş doldu hemen!

Kalpte aşk duygusu yok, neyliyelim pirî Harem?
O kusar, saldı ya âlemlere zilletleri hem!

Ovanın yelleri artık, yarıyor oldu bize,
Şu sabâ esse de, dargın bâkîyor goncamıza!

Şu cihan kaydına bizler yine düştük düşeli,
Âhımız geçti, felek kubbesidir inlemeli!

Atıyorduk ya tuzaksız, avı biz terkimize,
Ok ve yay var ve sebeptir avımız ölmemize!

"Nere at gitmişse de sür, haydi atıl, durma hele,
Almadık tedbiri, mat oluverdik ecele!" *(Nâzîrî)*

Uçak

Gülün dalda, bir kuş, bütün kuşlara,
Demiş şöyle, duysun deyip onlara:

"Kanat vermemiştir Âdemoğluna,
O ahmak el atmış olur yerlere.

Dedim sen yelin içte uçmaktasın,
Hâkikât ne dersem, küsersin kesin!

Uçaktan kanatlar yapıp kendine,
Yol açtık bilinsin, şu gökten yine.

Uçak, hep felekler açan kuş demek,
Melekten kanatlar olur hızlı pek!

Uçarken o şahin ve kartal gücü,
Lahor'dan kalkarken, Farab gördüğü!

Çıkar, gökte gürler, coşar, ünler o,
İner, yerde suskun, balık sanki bu!

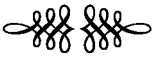
Akıl, kil, sulardan yapar Cibril'i,
Aşarken fezâlar, akıldır eli!

Zeki kuş duyarken benim sözleri,
Sevinçlerle izler, bakar gözleri.

Kanatlar dilerken, dönüp söyledi:
"Sözünden de hayret edilmez" dedi.

Hayat sırrı izler, durursan ki sen,
Bütün yer ve gökler esirdir hemen!

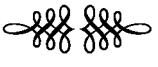
Acep çözdünüz mü yerin içleri?
Araştırma yaptın neden gökleri?

Aşk

Aşk, gönlü parlatan büyü, hem de değil ki sır,
Kim duydu, kim işitti, açık diyeyim bu ân!

Gökten de çaldı çiğ, yine çiy güle söyleyen,
Bülbül de duydu gülden, o, yele fısıldâyan!

Terbiye

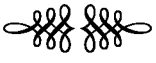
İnsan simayı terbiyesiyle düzeltti mi?
Tıynet kilinde parlayarak, durur aynalar!

Gizler o pençeyi ipek eldiveniyle de,
Atmış kılıncı, elde kalem büyüsüyle yâr!

Hırs, göz karartıyor, sulha mabet yapar yine,
Mabet yanında öylece raks ediyordular!

Harp, yırttı namusun perdeyi, şanını,
Düşmanlığı kan dökerek, apaçık sunar!

Ebedi Şârap
ŞARAB-I BÂKİ
(Gazeller)

EBEDİ Şârap

(1)

Bahar gül bahçesi üstünde sermiş oldu ümit,
Şu bülbül nağmesi, goncamda göz açmıştı işit!

Sakın sen sanma ezelden yapılmıştır kilimiz,
Henüz varlıkların içlerde bulunmazdı vücût!

İlim öğrenme, şârap, ayrı şeyler, ayrıca iş,
Bu şehrin yoksulu giymiş şâraplardan da kaput!

Bahar toplar dağınık yaprağın elbet tümünü,
Verirken lâleye bir bakmamız, renklerde hudut!

Budur nefsini tenkit eden insan şiarı,
Ne yoktan bahs açarmış ve bilmezmiş mevcut!

Gelir meyhâneye dil ehli insan, hem de gece,
"Zaman saklar ya Halil, saklar âteş, hem Nemrut!

Hayatın tezgâhı üstünde nakışlar dokudum,
Gidenler, gitmedi elbet, bulunmaz tende umut!

Söz et sakın, kilisenden, gelen bir putpereste,
Kurar aşk, gönlüne, aşktan da puthâne Mahmut!

Ve Hind'in kilde hayattan meğer yoktur bir eser,
Ölenlerden diri yok, nağmeler çalmışsa Davut!

(2)

Halka bağlarlar mezârım üzre hep ağlar olan,
Hep güzeller, Zühreler, gül tenliler gelmiş o ân!

Hep çemen, gül, lâle, kervânıya konmuş üstüme,
Bunca kalplerden yanan evden gelir, yoktur beyân!

Ey şu mektepten ilim, zevkler arar olmuş olan,
Şişe satmış kimseden, yoktur şârap almış olan.

Bende artırmış akıllar, hem, Frenk'in hikmeti,
Ârifin sohbette gönlüm içre aşk âteş salan!

Kil, suyun sermâye olmuş nağmeyi gel söyle sen,
Başkasından nağme vermez rûha hiç zevkler inan!

Kimse bilmez, bir kıyamet bende mevcut olmada,
Ahmağın ellerde bir mal olmuşum ben, harcanan!

(3)

Fikrimiz her an yapar, hem ayrı yönden bir Huda,
Kurtulur dağdan, düşer, başka bir bağ bulmaya.

Sen, dönüp ufkumda doğ, sen açarken perdeyi,
Yok, senin ülkende dengim, hem de âşık olsa da!

Hoş görürken gözlerim, şimdi çok kıskanmışım,
Bakmamızdan örmüşüm, buymuş peçem hem o örtmede!

Bir bakış, bir tek gülüştür, parlâyan bir gözyaşı,
Sevgiler, gelmiş yeminsiz bir şahitlik kılmada!

Aşk güzel şey, ayrılıklardan yapar bağ, bağlar o,
Canı bağlar, aşk için hem tâzeden bağ yapmada!

Gel de, perva etmeden öt, ey baharlar bülbülü,
Al sinemden, sen de âteşler, o, bir azcıksa da!

Saz kırık Timur'da amma, cümle ahenk bâkidir,
Bir Semerkant çıktı, tekrârdan görünmüş olmada!

Pîri Hârem, verme Kâbe'n içre sen, İkbâl'e yer,
Her zaman yenlerde saklar, hep o, ayrı bir huda!

(4)
Gören gözden yine şekvâm, benim şekvâm yine var,
Tecelliler doğuyorken,nâzarlar perde sunar.

Melekler, toprak adamdan, haberler var, götürün,
Egon, kendinde de benlik, bir avuç kil, bu kadar!

Baharın meclise biz, şarkı söylerken yanarız,
Bir avuçken kanadımdan, seher feryâdı akar!

Habersiz, türkümü bilmez, ne yönden gelmededir,
Onun bir başka cihan, bende dünyâ başka doğar!

Olup bir lâle, çemenlerde düştüm bir kenara,
Gönül, bir tek bakışın ok için saklar idi yer.

Dirilmiş gönlü olanlar, dilerler dert dolsa hayat,
Meğer yok tehlike, ben Ka'be'ye gitsem ne yazar!

Ayın meş'alesi aydınlatırken köşkü hele,
Ne çok meclis kurulup, hem dağılmış oldu meğer!

Senin toprakla da, insanlığı tamir ediver,
Tez ol, vaktin yine şimşek tebessüm vakti kadar!

Eğer ihlâslı değilsen, derim mânâlı sözü,
Sonuçsuz inlememiz aşka, kuvvet sıralar!

İran'ın köhne âteşler, dirilmiş türküm ile!
Arap, aşkın hararetten, meğer almazdı haber!

(5)
Bütün gazelimi ben, yârim diyip yazarım,
Bahâne ile ben, mahrem olanlar ararım.

Şu sırları diyecek yerde, söz bile perde,
Gönül sözünü bakışlar diliyle sunarım!

Sana bakabileyim der de öyle temizler,
Ve aşk bakışını hep, gözyaşında yıkarım!

Ve gonca gibi düğüm vururlar işime,
Güneş tecelli yeriydi, benim de arzûlarım!

Vücudumun sazı, bir dalga, korkmamış selden,
Şu okyanusta, sahil istemez ki duygularım!

Onunla sâdece, bir bakıştı rabıtamız,
Onunla çok uzağız, hep yanında, ben de varım!

Cihanı resm ederek gözlerinin perdesine,
Şu hokkabaz eli tutmuş büyüyle, yok kararım.

Semâların kapı örtük, o, sığmıyor içine,
Göğün şu köhne bağında, saplı bir harım.

Uçmada zevk o kadar çok, yuvam da dar geliyor,
Gülün dalında bâzen, bâzı nehir ileyim!

(6)

Kalk da nikap ne varsa aç, bak hele dilber sazına,
Ver kuşa tâze nağmeler, yöneliver ikâzına!

Caddede yolcunun kanı, olmada lâle bahçesi,
Kimdeki nâz kafilenin, mani olur niyâzına?

Uykulu gözlerin, madem şimdi çemende açtınız,
Bir kere izni vermiş ol, nergise, baksın yüzüne.

Şimdi denilmemiş bu söz, düştü çocukların dile,
Lâl kişiyim gelin diyin, halvete sahip razına.

Secde, rükû, uzun, uzun halkı görüp eden adam,
Kızmadadır kâfir bile, kılacağın namâzına!

Dedi Brehmen'in biri, Mahmud'a, bak kerâmete,
Putları sen kırar iken, kul kesildim Ayâz'ına!

(7)

Beye kim yakınsa arzûm, ona sırrı söylesem ben,
Şu cihanı efsûn etmek, ola hissi terennümden!

Tamahın ne mal ve mülke, elemin cihanlarında,
Ayaz'ın gülüş ki hoştur, daha gönlü Gaznevî'den!

O fakir ki bîniyâzdır, o tamamen, cilve, nâzdır,
Şaha geldi titreyişler, o dilenci bî-niyâzdan!

Beni, makamımı sorma, bu gönül o sihre tutsak,
Ne inişlerim iniştir, ne yokuşlarım yokuştan!

Geçiver akıl yolundan, ereyim demiş isen sen,
Dileyen gönül gerektir, erilir nâzar edersen!

Yolunun yönünde noksan, seni görmemiş hâmım ben,
Yarıdan yanan, canım ben, ve senin humar gözünden!

Kiliseye secdelerle, yönelip de gidiyordum,
İki rek'ata sığar mı? Bu niyâz, niyâz özünden!

Ve şu dost mücâdelenden, nice nâz niyâz gelir ki?
Ve gönül bahânesinden, bakışın visâl beklenen!

(8)

Bizim şu çehresi gül sâki, çenge el attı,
Çemen, bahar yeli almakla rengârenk etti.

Eliyle ilkbaharın gönlünün kanından da,
Susuz gelin lâle, renk renk kına yakıp gitti.

Daralsa giysisi şi'rin, meğer ki mânâya,
Gönülde nûr saçacak nağmedir nüfuz etti!

Akıl bakarsa cihan, simyâ, hem de efsundur,
Bak akla sende, cihan hem, neler, neler güttü!

Şu dersi al, yine aşktan, neler yapsam dersen,
Zirâ şu aşk, yine hoşluk, özüyle hikmetti!

Senin, benim, daha yüksek emel, feleklerden,
Güneş, şu kervana fersah için, işâretti!

Umulmadık şeyi, fikr eyleyen, aziz damla,
Dalıp denizde de gevher olmamak yetti.

Ve bilmedim yine kadrin, şu lâl senin özden,
Meğer o taş, senin özle, senle kıymetti!

(9)

Puthâne kıran benim, suretlere tapmadım,
Her kaydı kırıp yıkan, sel oldu şimdi adım!

Fikr etmede fikr ediş, ben var mı ve yok muyum?
Aşktan bile verdi dem, hem belli ki ben varım!

Zünnarsa belimdedir, tespihde elimdedir,
Ben, havrada yalvarıp, Harem'de namazdayım!

Sermâyesi derdimin, gönlümde tükenmeyen,
Hiç yağmaya yerde yok, imkân dışı, onlayım!

Gönlümde hafifleten, tüm dertle, elem ne var,
Şevkin şarabında ben, mest, hem de, ayık benim!

(10)

Şu Martın hoş hava, açmakta gül-bağlarda meyhâne,
Olur, hem gonca bir desti, kadehtir gülde bir tâne!

Muhabbet buldu olgunluk, rekâbet, yok olup gitti,
Tavaf etmek için âteş, bütünden oldu pervâne!

Hayatın içte yanmak var, yanış saklardı tam huzru,
Bu yanmak doldu neş'eyle, bu huzrun yok mecal câne!

Kafesten yemlenen şahin, alışmış, yavru dersin sen,
Sülün gördükçe titrermiş, çıkarken gölge meydâna!

De sen, İkbâl'e ey bağban, çemenden tez çıkıp gitsin,
Sihir dolmuş sözünden gül, olur yad şimdi insana!

(11)

Bizden selâm edin siz, dilber denen o hırçın,
Yakmıştı, şehri arzû, alev sunan bakıştan!

Ben gerçi tövbe ettim, destim kırık değil tam,
Hep kalbi dert dolanlar, anlar benim sözümden!

Bülbül, onun vefadan söz etmişim sana çok,
Sen hep kucaklamışsın vahşi ıtır kokarken.

Sırlar ne var ararsın, bulursun ızdırâbı,
Sanmam denizde ırmak, yatsın, ayıptı desem ben.

Âşık denende kısmet, bitmez olan yanıştır,
Sevdim, yaratmamışsın derman merak ederken!

Visâli umma dedim, üsttür bütün hayalden,
Akmak diler gözün yaş, hep tâze bahânenden.

feryâdla gül bağından, kopmuş iken kıyamet,
Hây huy devâm eder hep, bitmeyen bir nefesten.

(12)

Vardı aşk efsânemiz, ittin delirmiş bir çöle,
Her diken duysun dedin, sundun rezillik, velvele!

Cürmümüz bir dane buğday, oysa kalmış secdesiz,
Sen ne ondan hem ne bizden, sulhu almazken ele.

Yüz cihan bitmiş hayal tarlamda, güller benzeri,
Bir cihan kurdun, temenni kanlarındandır bile.

Tüm güzellik nûrumuz hep, dıştadır renkler gibi,
Has şârapken cam duvar ördün, kapattın cam ile.

Biz beğenmiş kimseyiz, cidden ve gerçekten seni,
Hem nasıl dünyâ, nasıl hal, tâze dünyâ kur hele!

(13)

Ne hoş olur şarabın odla, aklı hep yaksan,
Ve lâleler gibi, âteşte mülkü bulmuşken!

Senin şu gül yüzü, bağ, bahçe eyle kadehlerle,
Bahar sûfîleri mey bulmaya hırka satarken.

Üzülmüşüm Haremin fakihe, kalır mahrum,
Ki pîri mey, meyi bir fetvaya da satmazken!

Şiir kadehini, bomboş sözümle sen ölçme,
Skender'in varı, bir nağme yakacak bil sen!

Ve ey bahar yeli, Vimar'a bizden selâm söyle,
Şairlerin, gözü aydın olur bu topraktan!*

Şârapla dost bana benzer biri var mı gören?
O dalda tâze olan goncalar açar bizden!

Şu Ka'be imamı içmekte sır bilen dostla,
O halde şan duyup içtim, bilin, o mahrumken!

"Ümitle cilve, hayat yollarında nûr" söyler,
O nesle, ben, bereket isterim Hak'tan!

Şu dînlenilmeyecek yerde ben, gazel yazdım,
Nağmemdeki fikri dostlar uzaktı almaktan!

Sözün de cinsi, alan kimsenin ayardandır,
Sevinçliyim ona, herkes uzaktı almaktan!

Gönül çeken yine İkbâl'deki şiir hoştur,
Düşünce, hem yine aşk, belirmiş çoktan!

(14)

Hançer, kılıç ve mızrağı, ok bulma isterim,
Sen gelme, ben Hüseyni yola varma isterim.

* Alman şairi Geothe'nin yaşadığı şehir.

Ev kurma isteyip yine çerçöpte toplarım,
Bak, sonra âteş vererek yakma isterim.

Derler ki: "Sen tutup dili sırrım ne söyleme,
"Tekbirdi maksadım, onu ben, alma isterim!"

Derler: "Gönülde geçti neler şimdi iste sen,"
"Kalksın kaderde perdelerim, görme isterim!

Elbette ben hayatını pek az bilendenim,
Unuttuğum rüyâyı tabir yapsa isterim!

Bakmakla gönlü dolduracak nâzlı ok hani?
Sen çok yaşa ve ben o oku alma isterim!

(15)

Daneyi, zünnara tesbih ederek düzmeyi bil,
İki görsen biri, gel sen de şu kör olmayı bil!

Güzelim bir koku al, goncayı terk et çıkıver,
Sabahın has yeli ol, öylece sen esmeyi bil!

Seni şebnem yaratış üzre yaratmış iseler,
Lâlenin kalk, yaralı bağrına bir düşmeyi bil!

Sana elbette diken ismini vermiş iseler,
Çemenin namusu uğrunda batıp, yarmayı bil!

Bahçivan, gül gibi daldan koparıp attı ise,
Yeniden çim gibi doğmak, yine sen, bitmeyi bil!

Daha yakmak, acı vermek diliyorsan, küpe gir;
Şarabın küpte de olgunluğu sen, bulmayı bil!

Hele sen, nerye kadar, başka kanatlar ilesin?
Çemenin gökte de, hürlük bularak uçmayı bil!

"Çalıverdim put evinden kapı," der muğbeçeler,
Âteşi gönle koyup, öylece kıvranmayı bil!

(16)

Kilinden, iste o feryadı peyda olmaz ki!
Diğer tecelli lâyığı sevda olmaz ki!

Ve aşka akıl, büyüden ordu gönderir amma,
Ne korku var, gönül ey, aşkta tenha olmaz ki!

Bakışları dikiverdikçe, kendi kendine,
Cihan da, cilve-i dost var, temaşa olmaz ki!

O, mülkü Cem'se de, Nâzr'ın şu mısrayı vermem,
"Ölüm bilmez ise hiç, nesle bina olmaz ki!"

Şu aşka akıl, büyüden ordu gönderir amma,
Ne korku var, gönül ey, aşkta tenha olmaz ki!

Ne yol bilen ne makamdan da sen haberdarsın,
Süleyman'ın sazıdır hangi nağme olmaz ki?

Güzellerin köye gel, verip de şaşkınlık,
Diriyse kalp yeri, hem, cinnette sahra olmaz ki!

Söz et ki sen, yine timsahların avdan hem,
Bizim kayık deme:"Bilmezdi derya, olmaz ki!"

Ve böyle yolcuya oldum mürit ve kurban ki,
Benim bu yolda deniz, dağ da yoksa olmaz ki!

Şârap içen yeni rintler, bulur isen, yaklaş;
Şu şeyhi geç, bilmezse kavga, olmaz ki!

Kemâli, söz diyenin, hep açıkça anlatmak,
Ârifte sanma remiz, hem de ima olmaz ki!

(17)

Dalga umman sinesinden, toplamak mümkün olur,
Uçsuz olsun, nehre tekrâr bağlamak mümkün olur!

Nağmelerden, gönlü şehrin, bir bakarsın kan dolar,
Yerle, bağlar lâle dolsun, dağlamak mümkün olur!

Mümkün elbet, dönse Cibril, çok küçük bir serçeye,
Hem de kıllardan kanatlar bağlamak mümkün olur!

Ey Skender, mevki, Cemşit bardağından incedir,
Tüm cihan aynaysa, tek taş kırmalar mümkün olur!

Sende kuvvet varsa, selden, aslâ bir tek korku yok,
Bir deniz gönlünde gevher olmanız, mümkün olur!

Ben, niyâzsız bir fakirim, meşrebim buymuş benim,
Ben kırılsam, sanma derman istemek mümkün olur!

(18)

Elbet gece nâledir, gün doğdu belâ bütün,
Yüzlerce yakan ahın, tüm meyvesi bir şi'rin.

Bildin mi hevâ, heves, onlarda ki fark nedir?
Bu kazması Ferhat'ın, o, hîlesi Perviz'in!

Meçhûl yâ o perdenin ardında, avuç tozum,
Hem görme bilen o toz, topraktı, belâ tozun.

Mutrip, akıl aldı gör, mest eyledi gör sâkî,
Ötmekte sabahla kuş, sarhoş ediyor bilin.

Kilinde Semerkant'ın, korkum çıkacak yine,
Bir fitne Hulâgü'den, Cengiz gibi zulm eden!

Mutrip, bana Rumî'den, bir beytini sun hemen,
Dalsın yine cân denen, Tebriz odu yakarken!

(19)

Gözlere çek ki sürmeler, süsleyiver ki cilvede,
Şimdi gazel yazan şair, coşmalı bir delirmede!

Başka nakışlar sun hemen, onda kâmil adam yarat,
Kilde bebek yapma demek, Allah'a uymaz öyle de!

Kalp hikâyen denir mi hiç? Derdi ciğerden gizlenir!
Halvet eri, gelen şu vecd, coşkuyu bulmamız nede?

Nerde o kalp yakan ahım, nerde ciğer delen o yaş?
Düğümleri çözer diye, akla vurup şişemle de!

Çık ki çayır çimenlere, mızrabı vur ki çenge sen,
Bâdeler iç, gazel oku, sen de soyun dökünmede!

Geldi sabah namaz kılıp, bağla ki kervanın yükü,
Duymadınız mı çan sesi, kalk diyerek dövünmede!

Nâzını çekmeyiz şahın, lütfü kerem de istemem,
Ey bu cihan heveslisi, gör fakirin irâde de!

(20)
Akılda karmaşalar, aldatır yâ, görmelidir,
Şu kervanın başı yol eşkıyası benzeridir!

Sakın, yolun izi, sen sorma hîlekâr akıla,
Kemâle, fenne sâhip olma, tek şu aşk işidir!

Frenk de yıldıza koşmuş görünse, öylece de,
Sakın, onun işi hep hîle, sihirden biridir!

Ölüm, dirilme değil, bil ki köhnemiş şu cihan,
Hayat ki, can azalış, ölme, can kopuş yeridir.

Şehit, mezar taşı görsen, hemen gelip duruver,
Sükûtta, gizli denen, söylenen şu söz gibidir!

Arap çölünde çadır kur, Acemde meyse bozuk,
Bozuk meyi, şişeler hep kırık, dökülmededir!

Ne şehre şeyh, yine İkbâl, ne hem de şairdir,
O, yoksuluysa yolun, gönle bak, cömertliğidir!

(21)
Ayın ondördü güzel, hasretimiz cilvesine!
Elimiz sinede, gözler dururum böylesine!

Der güzellik ki: Benim sihrime akşam ne gezer?
Aşksa der: Bende de dert, er ki elem cümlesine!

Ne bu günlerde, ne dünler, ne yarın tutsağıyım,
Ne inişler, ne yokuşlar, ne makammış nesine?

Sırra mey bende, içenler arayıp durmadayım,
Kâdehim, dönmedeyim muğbeçenin elde yine!

Perişân nağme, lakayt bakarak geçme sâkîn,
Öte âlem kuşuyum, dost haberin denmesine!

Açarım perdeyi ben, sözlerimiz perdeli de,
Kılıcım, kan dökerim, kanla duran öylesine!

(22)
Hayatın dal, nemi bizden, kuruyan dilden alır!
Âbuhayvan telaşından, dileyişler azalır!

Gönülün söz, kime ben, hem de nasıl söyleyeyim?
Ahımın etkisi yok, bakma da, küstahça kalır!

Gazeli sen, oku sessiz, yine pesten diyiver,
Daha kuşlar bile gizlice terennüm iledir!

Biz Hicâz ehli, ne var hepte talan eylediler,
Ağz açıp söylemedin, sen de Arap sevgilidir!

Türk dalı durdu da, Garp yıldırımı meyvesine,
Mustafa'nın çıkışı, elbet, Ebu Lehep iledir!

Şiirin mânâ, Acem, Hint ile sen, ölçme sakin,
Gece gözden dökülen, gözyaşının incisidir!

Gel ki ben, has meyi aldım, Pir-i Rum'dan yine de,
Tâze şirin şarabı, tek küpünün vergisidir!

(23)
Fark görmüyor âşık hiç, hem puthâne ne, Ka'be ne,
Put, cilve-i cânâne, beyt halvet-i cânâne.

Mutlanmadayım olmuştur Ka'be mezar bana,
Kirpik, yol açar ordan, bir yol, yolu puthâne!

Hoş bezmi cihanlardan, huriyle cenânlardan,
Gerçek ise dost hoştur, hoş mey, iki peymâne.

Herkeste, görüş, göz var, herkeste de bir söz var,
Senden çoğalıp dolmuş, efsâneden efsâne!

Kim eyledi baskınlar, elbet gece kalplerde,
Haz şehrini kim eyler, hem yağması Türkâne!

Çöllerde olup Mecnun, Cebrâil'i avlarken,
Allah'ı keremlerden, av etsene merdâne!

İkbâl ki denilmez sır, söyler idi minberden,
Hâm çıktı da netsin bak, sır vermedi meyhâne!

(24)

Şu adamdan, uyanışlar bize dersek ne gezer,
Hele sensiz, yine sensiz kalabilmek, ne gezer!

Şu cihan kalpte ve gönlümde cihanlar iledir,
Susunuz şimdi düğüm ukteyi çözmek ne gezer!

Yine dost gönlü perişân, söze yanmış, tutuşur,
Beni nağmen, kıvırıp yaktı da, sezmek ne gezer!

Ey sabâ, çiğleri serpmiş oluverdin, ne çıkar,
Lâlenin öz ciğerinden, harı ezmek, ne gezer!

Yönelip Hakk'a şu şahlar sana vermez ki huzur,
Hani, puthânede bir faydaya ermek, ne gezer!

(25)

Şeffaf görünürken alçaklar ile yüksekler,
Aşkın içe sığmıştır, bitmez bu genişlikler.

Esrârı ezel dersen, sen, kendine dön, bak bir;
Teksin, yine sensin, sen gizli ile gerçekler!

Ey tutsak olan can, gördün mü muhabbet ne?
Sinende rahatlık yok, gözden dışa fırlarlar!

Kalk, sanki bahar yakmış güllerde çerâğ bir kez,
Kalk, sahraya çık, dağlardan lâleyi bul, dertlen!

Binlerce sihir aşk, bin âyinde güzellikten,
Sığmam saymaya elbet, artık ne de sığdın sen!

Hakan ile Fağfur, bir Dara ile bir Cemşit,
Çıkmış feleğe yüz kez, düşmüş yere yüz ân!

Kendimle ve onlayım, hicranla visâl neymiş?
Aklım ne diyorsun, ne dedin aşk bana sen?

(26)

(Bir mutasavvıfa yazılmıştır.)

Hevesi menzili Leylâ, ne senin var, ne benim!
Yanıyor öyle ki sahrâ, ne senin var, ne benim!

Gencecik sâki benim, sen, pir-i meyhânelerin,
Susamış meclise sahbâ, ne senin var, ne benim!

Din, gönül, rehne verilmiş, Acemin dilberine,
Âteşi şevki Selim'a, ne senin var, ne benim!

Denizin kumda bizim, eldeki taş parçaları,
Hele bak, inciyi yektâ, ne senin var, ne benim!

Kaybolan Yusuf'u dersek, buna imkân ne gezer?
Kanı buhranlı Züleyhâ, ne senin var, ne benim!

Gerekir, önde olan nûra kanaat edelim,
Dâyanış, cilve-i Sinâ, ne senin var, ne benim!

(27)

Kılavuz, aşk ile şevkim, eteklerinden tut,
Senin şu toprağa, saftır odum, kıvılcım kat.

Nâzın sarayda duran lâlenin gelin çıktı,
Ver onu aşkla delirten, şu yakmama rûhsat.

Gamıyla Ferhat'ı anmış, demişte Perviz'den,
Ve tâze efsâne etmek olur iken maksat.

Şu Hindistan'da doğan ben gözümde nûr dersen,
Veren Kabil, Buhara, Tebriz'in kiliymiş tat!

(28)
Bu bizim gönlümün dünyada ay devredemez,
İnkılâp var, yine akşamla seher devredemez.

Vay o millet ki sürünmüş duruyor aczi ile!
Dilemiş tehlike yok yolları, bir dert eremez.

Aklı geç, aşk denizin dalgaya, kuvvetle yapış,
O değersiz nehirin incisi aslâ olamaz!

Yine sen, ben, koşarız ardına maksat diyerek,
O, bizim gözde gezerken, onu gözler göremez!

(29)
Gözyaşımın yok eser, inlememiz etkisiz,
Yanma, yakınmakta yok, bir hedefin telde iz.

Çırpınarak gönlümüz, yaptı Harem, havralar,
Biz onu isteriken, seyrediyor şüphesiz!

Perdede sırlar açık, sıyrılıyor örtüden,
Aşkıma bak, kıskanış, biz kime bakmaktayız.

Mutribe bak, dün gece, nükte dolan söz dedi,
"Meyleri tutmak harâm! Biz kanarak içmişiz!"

Yolcuyu bildin mi sen? Koşma ve hep çırpınış,
Dalgaların kervanın, yol nereden dersiniz?

Mürşid-i Rum der iken, "Menzilimiz Kibriyâ!"
Varlığımın çerçöpe, saldı alev bilseniz!

(30)

Şi'rin yakış, gönülden ki sarhoş iniltidir,
Mumlarda nûr, gönülden, o pervâneden gelir!

Bir tek avuç kiliz, zevki feryadı bilmeyen,
Kavgam desen, gönülden kadeh dönüşüyledir!

Dünyâ denir, meğer gördüğün kara toprağa,
Gönlün, şu put evinden, o eskice pûtudur!

Gelmiş rasat için, gök bilimcisi durmada,
Gönlün virâneden, hep sınır ki araştırır.

Lâhût kemendidir, âleminin o melekte göz,
Sôfî o Türk güzel dilberin, şivenin esir!

Puthâneler yıkan, işte Mahmud-u Gaznevî,
Gönlünde put için, zünnara yine bağlıdır

Ben müslüman olandan gafillere rastlamadım,
Göğsünde gönlü varken, o, gönle yabancıdır!

(31)

Bak alır dağdan âzâmet, şimdi çöp gelsin verir,
Cemşid'in taç, görse yoksul bir adam, alsın verir!

Aşk yolunda, yok falan oğlu filanlar bilmeli,
Hem, Yed-i Beyzâ'yı zenciler bulur olsun, verir!

Şah tacı, her dem verilmez, bil ki ciğer pareye,
Bazı mahpushânenin tutsak iken bulsun verir

Bir fakirden eylemiş elbet cihanlar fatihi,
Bir kılıç misli bakışlar, gözde bir görsün verir!

Aşk ayaktan alta düşmüş, orda paymâl olmada,
İsterim elbette ondan, izni ah, dolsun, verir!

(32)

Ne sen sığdın Harem içre, ne puthâneye gelmişsin!
Ve lâkin, isteyen görsün, dönüp hep, ona koşmuşsun!

"Meğer cânım, senin artık" demişsin gel de müştaka,
Benim cân, sâhibi sensin, neden hırsızca durmuşsun?

Şu tespih çekmişin sermâyedir, ettin bütün yağma,
Ve zünnar bağlâyan gönlünle, Türk denk hücum etmişsin!

O meclis var iken, ellerde tutmuşsun kadehlerden,
Ve sen dost kan dökülsün der iken, asker de yığmışsın,

Musa'nın hurmanın dipten âteş vermiş, yakarsın sen,
Yetimin mumlar üzre, bir pervâne olmuşsun!

Gel ey İkbâl, şu benlik meyvesinden bir kadeh mey iç,
Bu Garbın meyle sen, senden de çok, çok ayrı kalmışsın!

(33)

Acemin put ızdırabı, ermeyecektir ızdırabıma,
Büyüler salmış Muhammed-i Arabi bakmış, Hicâz'ıma!

Nideyim bir tek bahânemizle akıl tutmuş vurur düğüm,
Bana bir baksan bozar, girer yine tılsımlar mecâzıma.

Bize gelsen feylesof, geçip kilisenden, girdi gönlüme,
Eremez aklın sihir, şu dipdiri gönlün ızdırabına!

(34)

Ayna misli sunma artık, yâd güzellikler ki sen,
Gönlünün gözden de çıksın, yâd hayaller sil hemen!

Ka'be'nin kuş feryâdından, al alevler şimdi sen,
Başka dal üstünde kurmuşsan yuva, yak durmadan!

Kendinin koldan, kanattan uçma öğren, dur ki sen,
El kanatlar, hep uzaktır, uçmayı öğretmeden!

Pek azadım, pek titiz bir kimseyim elbette ben,
Bir kadeh elden gelen, saf suyla ölmek var hemen!

Bana candan çok yakın, ey sevgili, ey gizli yâr,
Hicranım elden gelen, pek çok visâlden üst iken!

(35)
Şu aşkın, dünyâda, beyler ve serverler, çoktur,
Bütün onlardaki işler, usûldür, kulluktur.

Bulunmuş her puta tapmış ve zünnarlar bağlar,
Tapış bilmez, bilemez hem, nasıl kafirliktir!

Ve bin Hayber burada, buradadır yüzler ejder,
Ve ekmek, arpa yemek, sanmayım Haydarlıktır!

Skenderlik ne imiş? Kim ki bilmiştir mânâyı,
Skender kim? Ona derler, şu yoksul geçmiştir!

Şu ayyüz gençteki hoş cilveler olsun, neymiş,
Gönül almış ere gel, cilvesi, irşâd saçmıştır!

Frenk kurmuş şişe tezgâhları, yapmış şişe,
Ve hayret etmedeyim cam, peridir kanmıştır.

Nasıl izah edelim, Müslüman İslâm olamaz,
Baba İbrahim iken, hep o, Azer sanmıştır.

Benim gönlüm dolu dertler, n'olur bir kez uğra,
Yanarken yıldızımız, kimyâgerlik bulmuştur!

Gelip İkbâl kadehinden içip azcık mey sun,
Tıraş etmez başı dersen, kalender, bilmiştir!

(36)
Yok ki zengin mala tapmaz, mala, kulluktan uzak,
Köle yoktur, onu almaz, yine tüccar gibi bak.

Nice söz etmede va'ız, yine Tur'dan Musa'dan;
Sözlerin aynada, baksan da tecelli nûru yok!

Pîrimiz, fikr ederek, hem de mecâz etmededir,
Zühreler misli güzellerle oyun yok, hem işi yok!

Ona sen, bağla gönül, hırka giyen, kim ise geç,
Tataristan'ının olmaz gazeli ev etme yok

Sen, sazımdan ki huzur isteyecen, öylesine,
Sazımın telde benim, böylece bir nağme de yok!

Gönlümüz başka çalıp, hem de Brehmenlik eder,
Bunu, zünnara yakışmaz hallede yapmama yok.

Aşkı sohbet ediyorlar, bakınız meyhânede,
Kilise, Ka'be'de hiç, sırlara mahrem kişi yok!

(37)

Gelin ki bülbülü aşka, çile pervazları var!
Ve lâlenin gelinin, cilve yüklü nâzları var!

Bilin ki perdeyi gaybten bu, ey makam tanıyan!
Bu nağme sanma senindir, ne saz ve telde çıkar!

Hayat denen bu sazın teller, mızrabı vuran,
Ve söyleyim sana ben, öyle kul ki, sazlara yâr!

Cihanın esrârı neymiş, bana da söylediler?
Sana da söyleyemem, çark denen, haincenedir!

Muhabbetin yola, haşince diyip de girme sâkîn,
Senin, benim sözümüzden de Hakk'ın emri akar!

Bu kil cihandaki menzil siyâh, durak nerede?
Ki her ne var, yine bir kum misâli akmadalar!

Bu Keşmir'in bağının cennetinde, gül bu tenim,
Gönül, Hicaz Ka'be'sinden, nağmem Şirazlı meğer!

(38)

Biz toprağız ve koşmada, yıldız hızındayız.
Nilgûn denizde, bir kıyının sevdasındayız!

Varlık ve yokluğum, hayatın şu'lesindendir,
Benlik tadıyla sanki ışık, parçalanmışız.

Sen hep meleklere diyiver, aklımızla biz,
Toprak isek, Süreyya'ya binmiş gezenleriz!

Aşktan, seher yeliyle de titrer, şu goncayız,
Bizler, hayat içinde de, taştan da muhkemiz!

Bir göz edip yarattı, şu nergis gibi bizi,
Nikâbı aç ki biz de, serâpâ görüşleriz!

(39)
Gözümün şu kanlı yaş, Arabın da lâlezârdır.
Koksu uçan Acem çün nefesim, gelen bahardır!

Yaşamak, didinmelerdir, yaşamak aranmalardır,
Görünen şu zerre, çırpınsa, gönül oluşla yardır!

Ne bu yolda dinlenir hem, ne de eğleşip bulur yer?
Bu gönül, benim de yolcum, dilerim ki Haknâzardır!

Sakınıp geçin akıldan, yine bestesiydi yokluk,
Götürür, gönül kırık saz diyerek o, bîkarardır!

Daha yanmamış şu hâm genç, bu şiirlerim, yanıştır;
Umarım şu söylenen, hoş gazelim de şifa vardır!

Dilerim ki cânımın mahremi, hem de, sen olursun,
Ve meğer, senin şu çiğ danesi, deryâlar kadardır!

Yeni idrâk eyledin sen, huzurun nasip değildir,
Hayatın şu ızdıraplar, size artık âşikârdır!
(40)
Nâzarın kıt ki yine, idrâk sizin eksiğiniz!
Sonu ancak ki, Kelim misli olacak, biliniz!

Yola bak, kör; dalıversen sôfî rûhun denize;
Denizin dipte balıktır, yolu korkmaz, görünüz!

Şu nefis sahibi, muhtaç olamaz saltanata,
Ama dağdan da saman, olması beklenemez!

Sevgimiz, şevkimizin, nağmeye hor bakma sakin?
Yine derviş, yine sultanlığımız, sermâyemiz!

Sabah erken edilen ahttaki lezzet ne ise,
Nefesim, güllere rüzgâr gibi etkin bilesiz!

Ey felek, şimdi gözün, öyle belalar arıyor,
Anladın, gözlerimiz, başkaca şey gözleyemez!

(41)
Yok ki bir ayyaş, senin meylerle mest olmaz olan,
Yok ki şairler, dudaktan mest oluşlar bulmayan!

Sen, Arap esvâbı giysen, gözde pek hoştur inan,
Yok ki gömlek, üste uymaz, hem, yakışmış olmayan!

Lâ'le benzer, hoş dudak susmuş olur olsun, fakat!
Gözlerin, dertler dolan gönlümde, sözler söyleyen!

Ben seni söyler iken, kurdum şiirler meclisi,
Yoksa halvet anı gelmiş, rûhta çoktur toplanan!

Müslüman gel, sen Süleyman'dan icâz öğren hemen,
Yok, Brehmen kimseden hiç, hâteme göz dikmeyen!

(42)
Senin takkende eğer, taç misil süs yokken,
Senin köylün, dilenir olsa üstündür şahtan!

Bütün gençler uyuyor, ihtiyar ölüp kalben,
Seher olsun, bulamazsın gönül sunmuş ahtan!

Şu vaktinden, yine gaflet edip durmak, neymiş?
Dilek, istek çölünün, hiç bilenler olmazdan!

Senin rûhun kabiliyetli, gafletkâr durma,
Zaman vardır ki, hesap, ölçü bilmez gerçekten!

Viran olmuş bu saray, mutluluklar istersin,
Yazık, keşmekeş olmuş hayat, görsen, baksan!

Melekler deftere, birçok günahlar yazmışlar,
Cihandan, sade nasip almanızdır bakmaktan!

Varıp İkbâl'e yapışsak, etekten biz öyle,
O bir tekmeyle de, derviş olandan olmazken!

(43)

Korkusuz aşkım, alevlerden kucaklar korkusuz!
Felsefem boş, sıçramaz bir tek kıvılcım kuşkusuz!

Bulsa olgunluk niyâzlar, büsbütün nâz olmada,
Çölde Leyla ismi, olmuş oldu gör, Mecnun'umuz!

Şimdi Hindistan'dan aşkın secdeyi seçtim sana,
Yüzde kan haliyle durmuş, öyle kalmış secdemiz.

"Lâ" kılıncın, köhnemiş kâfirlerin versen ele,
Bak, cihanlarda kıyamet saçtı görsen "İlla'mız!"

Dönme istermiş felek, el atsa vaktin gönlüne,
Giysiler dürsün getirsin, hep sunan yarından iz!

Barıgahının felekten, çok cihan ettin nasip,
Sen esirgersin mi Sina'm, öyle kalsın cilvesiz?

Senle söyleştim açıktan, Hak'la derken perdeli,
Ya Resulullah! O gizli, sizse âşikârsınız!

(44)

Yazık, sen rûhu ararken, tapınmak var yeniden,
Yazık, taptâzece putlar bulup yonttun yine sen!

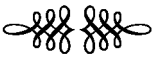
Frenk'in âteşi elbet, eritmiş öyle seni,
Yazık, sen kendi gözünden akar oldundu hemen!

Yazık, topraklara kıymet dağıtmış burda meğer,
Yarım gamzeyle bakan, bir bakış atmazdı hemen!

Bitirdin sen de, meğer aşkın kitabından okuyup,
Yazık, aşkın konu neymiş, demek sen anlamadan!

Tavafın Ka'be iken, gezilen yerdir kilise,
Yazık, sen kendine bir kez dönüp hiç bakamadın!

GARPLI RÛHU
(Nakş-ı Frenk)

HABER

(1)

Benden ey bad-ı saba, gel söyle Frenk'in bilgine,
Aklımız uçmuşsa bak, kıvrakça bağlar emrine!

Şimşeği vurmuş ciğerden hep, odur ram etmede,
Aşk sihirbaz, akla yoktur ermeden cür'et yine!

Göz denen, gül,lâlenin görmüştü dıştan rengini,
Perdenin ardında onlar, apaçıklardır, dene!

Gösterir olsan şaşılmaz, sen, Mesih mucizesi,
Çok acayip, hastanız çok hasta olmuş, görsene!

İlmi yığmışsın fakat sen, gönlü ihmal eyledin,
En büyük sermâye yitmiş, şimdi eyvah istedin!

(2)

Felsefen, hikmet denen, son olmâyan bir iş demek,
Hem onun mektepte aşk yok, bir muhabbet dense yok!

Kim uyanmış, işte onlardan çeker olmuş gönül,
Hem konuşmuş gözde baksan, olmâyan bir fitne yok!

Gönlü, mes'utnâzda bulmaz, ızdırabın fırsatı,
Gizli bakmak, kalp deler olmuş fakat lezzette yok!

Gizli dağlar gezdi, ceylan, hiç gazeller tutmadan,
Gül bağından geçti, bir gül hem, onun eyninde yok!

Çaremiz elbette aşktan, çok fetihler istemek,
Hem de aşktan, secde sunmaktır, murattır, beklemek.

(3)

Hem akıl, ham, karmaşık yol üzre basmışken ayak,
Suda koşturmuş alev, dünya karışmış şimdi pek!

Kimyâsından yaptı altın, eyleyip tüm kumları,
Bir yanan kalp üzre aşkın iksiri hiç, dense yok!

Pek yazık, ahmakça uyduk onda mevcut efsuna,
Yol kesenmiş, av ederken, insanı pusmuştu çok!

Hep Frenk'ten, aldı ilham, çok hünerler buldu o,
Toprak almış, İsa'nın göz üzre çalmış oldu bak.

Hem kıvılcım ekme, alev biçmelermiş nerye dek?
Kalp düğümlersin, döner, durmaz çözersin nerye dek?

(4)

Başkadır aklın senin, görsen gören bir başkadır,
Bülbülün kol, tırnağıyla bil ki şahin başkadır.

Başkadır, toprakta düşmüş dane toplar kimseler,
Kim ki yutmuş, kim ki ekmiş dane, pervin başkadır

Başkadır, rüzgâr olup elbet gezinmiş kimseler,
Gülse aşkın, gönle sokmuş olsa nesrin başkadır.

Başkadır, açmış dokuz kat perdelerden seyreden,
Başkadır, baksan açık hem, şüphe, tahmin başkadır!

Çok güzeldir çift cihan, birden kucaklar aklı gör,
Hem melekler misli nûrdan, şimdi kalp yanmaktadır!

(5)

Bak şu aşkın halvetinden, biz, yetişmiş çıkmışız!
Toprağı biz parlatıp, has aynalardan etmişiz!

Biz bu dünya üze bir bak, aslâ kıymet vermeden,
Çift cihan her neyse, Hak uğrunda atmış gitmişiz!

Önde bir bak, durmadan akmış giden, akşam, sabah;
Irmağın yollarda gelmiş, biz çadırlar kurmuşuz!

Baskın etmiş, gönlümün od, köhne dünyaya gece,
Hiç kuru, yaş, seçmeden yıkmış, yakıp kül etmişiz!

Biz alevden bir tomarken, şimdi bizler şuleyiz,
Zevke sahip, arzû dolmuş, görmüşüz, görmüşteniz!

(6)

Aşk ki düşmüş, bir heves ardında kesmiş bağları,
Fitnesinden ağda kalmış, bir balık say insanı!

Ordu kurmuş, meclisi zevkten de üstünken cedel,
Hem, kılıç dost sineler ancak deler olmuş hani.

Yol kesişten bir düzen kurmuş, "korur" ad vermede,
Beylerin zülmüyle kulluk, bendelik sunmuş sonu.

Bir kadeh var elde, azizler elindendir dolu,
Hiç utanmazdan çalar neyler, açıp raksın yolu.

Vakti gelmiş, tâzelensin, şimdi gönlün aynası,
Hep yıkansın, tâzelensin, kalmasın artık pası!

(7)

Dârâ'nın tüm nağme, İskender'de ney, ses vermedi!
Şahlığın taç, yağmalanmış, gitti elden, kalmadı!

Kazma almış elde Ferhat, Perviz olmak istedi,
Sahibin zevk, bendenin dert, hiç muhabbet kalmadı!

Yusuf'u tutsak iken hem, Mısra aziz ettiler,
Bak Züleyha'nın o efsun, burda elbet kalmadı!

Gizli sırlar, apaçık, herkes bilir olmuş meğer!
Nerde meclis, nerde sözler, nerde sohbet? Kalmadı!

Göz açıp bak, görme bilmiş bir gözün var olsa sen,
Tek hayattır, bir cihan tamiri başlatman hemen!

(8)

Eskimiş toprakta can cevherleri gördüm ya ben,
Sanki yıldız, zerreler parlar dururlar, bil ki sen!

Daneler göğsündedir toprakların, seyret henüz;
Gencecik dal, daneyi yükseltti, gördüm durmadan.

Dağ samandan çok hafiftir, sanki olmuş çöp gibi,
Hem saman dağdan ağır, gördüm bu gerçeklerle ben!

İnkılâp var, sığmâyan artık felekler gönlüne,
İnkılâp gördüm, fakat ben, hem nasıldır bilmeden!

Mutludur, tufanda, toz-toprakta at binmiş gören,
Nağmenin cevherle titrer, gördü mutlak tel denen!

(9)

Bir akan ırmak hayat, hiç durmadan akmış gider.
Tâzedir en eski mey, elbet taşır hep tâze fer!

Her ne mevcuttur, lüzumsuzken de elbet mahv olur,
Lazım elbet, yok iken, bulmuş olur mevcutta yer!

Aşk, başından göz kesilmiş, tat, tecelli beklenen,
Hem görünmek hasreti, hüsnün, görünmek istiyor.

Kanlı gözlerden düşen, toprakta gör göz damlamı,
Toprağın gönlünde, bir kıymetli lâl olmak diler.

Müjde sunmuşlar sabahtan, tam karanlıkken gece,
Söndürüp mum, hep güneş sunmuş olurlar öylece!

CEMİYET-İ AKVÂM

Bak cihandan, harbi silmek hem de yok etmek için,
Dertliler, bir tâze dünya birliği kurmuştular.
Anladım bundan da ben, birkaç kefenler hırsızı,
Hepsi soymak isteyip anlaştılar, toplandılar!

SCHOPENHAUER VE NIETZSCHE

Bir kuş yuvadan uçtu, çimenlerde seyr için.
Kısmeti, gül dalında, dikenmiş nâzik tenin!

Derdiyle der: "Hayat çiminin hem ne pis huyu?"
Yanmış iken o kendine, yanmıştı el için!

Sanmıştı,lâlenin ciğeri kan, gönülde dağ;
Gör, gonca tılsımında, baharını hilenin!

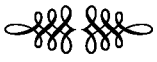
Der: "Ters cihanda, var mı sabah, söyle bize?
Hiç var mı, ardı, arkası akşamlar olmasın?

İnler olan sazende, gönlünden akar kanı,
Durmaz o kan ciğerde, akar oldu neylesin?

Canlar yakan o nale, verir derdi hüthüte,
Hüthüt gagayla aldı, diken çıktı bilesin!

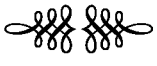
Derken: "Zarar cebinden alıp faydayı çıkar!
Gül gönlü yırtılırsa, bir altın çıkar kesin!

Derman yapın şu derdi, sizin hastalıkla siz,
Sen gel alış, diken, bu çimenlikte gayeniz!

FELSEFE VE SİYASET

Feylesof, hem diplomat, gel tartma bir tartıyla sen!
Bunda, göz görmez güneş, kör; göz yaşarmaz onda da!
Bu esassız bir delil der; söylenilmiş hak söze,
Hem o, batıl söz için, muhkem deliller sunmada!

ÖLÜLER ARASINDA KONUŞMA
(Yüksek âlemlerde)

TOLSTOY
Zalimse, ortak oldu hükümdarla askeri,
Kılıçlı, arpa ekmeği uğrunda elleri!

Çirkin güzel, bilir mi? Ne iç, hem kabuk nedir?
Ellerle yâr, kılıç batırır, dost göğsü yeri!

Taç, havralar, vatan, kiliseyken uyuşturan;
Can verdi Hak, şârapla o almış satın, eri!

KARL MAKS
Külli, cüz'i, her şeyin sırlar nedir vâkıf olan,
Âdeminsermâye derken, insanin katil inan!

HEGEL
Serdi ya bağ, bahçeler, cilve gören göz için;
Karpuzu Cehl, hem üzüm, ayni hakikat bilin!

Zıttı ne, elbet yaratmış, öylece sürmüş öne,
İşçi, amir üzre vermiş, o savaşlar eylesin.

TOLSTOY
Felsefen yapmış, yaratmıştır riyakâr bir akıl,
Ücretin maksat, kulu hep emre ram etmek asıl!

MAZDAK

Çar ve Kayser ektiler elbette İran danesin,
Tâze bir ölmek eder raks, sultanın köşkten sesi!

Eski beyden, tam boşalsın, onda iç dersen eğer,
Nemrut'un âteşte bir müddet, Halil beklentisi!

Geçti Perviz devri, kalk sen, Perviz'in öldürdüğü,
Kaybolan hakkındı al, Hüsrev'de kalmış cümlesi!

FERHAT (Dağ delen)

Sevdiğim sade ve herkesle, az söyler her an;
Koparır fitneyi zalim, cedelleşmiş baksan!

İçinden hep savaşandır, dışından sulh, sükûn,
Sözünden olsa Mesih, kalbi Cengiz olmuş bilsen!

Şirazem koptu akıldan, delirmişten say ki,
Erir gözyaşlarımızdan bu göz, bir kez görsen!

Benim kazmam dağı delmiş, dağıtmış, dökmüşse,
Henüz Perviz de ki maksatla, dönmez gezmekten!

Şu yerden göklere dek, her ne var, yol almakta,
Ayak aç sen ki, bu kervan uzak vazgeçmekten!

NIETZSCHE

İnsan yapan şu unsur ki, gevşek deyip duran,
Hem feylesof fikir ile yaratmıştı başka ten.

Doğmuş Frenk elinde de, yüzlerce karmaşa,
Züccace girdi sen say ki, delirmiş olan bu an!

HÂKİM EINSTEINE

Gönlü aydın nûrda sırlar, neyse hep açsın diye,
Cilve bekler Musa misli, cilve ister bilmeye!

Öyle uçmuş, göklerin en üstten insanın göze,
Aklın almaz, tek nefes yetmiş, ulaşmış gerçeğe.

Yerde olmuştur kömürler içre elbet gizlenen,
Turda yakmıştır ağaçlar, sade bir çöp görmeye!

Kaç nasıllar, az ve çokluk tılsımından derdi yok,
Yüksek, alçak, geç, çabuk, elbet uzaktır ermeye.

Izdırap, ölmek, huzur, ondan hayat vardır yine,
Ehriman derdiyle, Cibril, huri ermiş gelmeye.

Bende dersem boş, hekimin mevkisinden sizlere,
Musa neslinden gelen Zerdüş budur göstermeye!

BAYRON

Eğer gül bahçesi, alsın kadehten bir damla,
Ve gül hem, lâle de bitmez, alev çıkmış yerden.

Frenk'in iklimi uymaz, yakışmaz elbette,
Muhabbet elçisi yanmıştı artık fikrinden!

Hayalinden, nice köşkler, saraylar kurmuş ki,
Onun ufkunda güzellik, doğar hep gençlerden.

Mânânın kuşta onundur tuzak, uygun bulmuş,
Uçup hem öz yuvasından, varıp konmuş birden.

NIETZSCHE

Nağme istersen eğer, ondan kaçıp git bir yana!
Bak kalemden fikri dökmüş, sanki bir şimşek sana!

Elde neşter, hem o, garbin gönlüne sokmuş onu,
Elleri salip kanıyla, hep kızarmış bak ona!

Kâbe'nin etrafta hep, puthâneler yapmış yine,
Kalbi mü'mindir onun, aklıysa kâfirdir yine!

Kendi kendin sen dönüp Nemrudî âteşlerle yak,
Bil ki bostanı Halil, âteşte açmış baksana!

MEVLANA VE HEGEL

Böyle bir şey fikr edip durdum gece,
Düğüm atmıştır, çözersem Almanı!

Fikri soymuştu ebetten giysiyi,
O tefekkürle soyup, koymuş onu.

Hayal engindir, utançtan gör cihan,
Darlığından, çok utanmıştır hani!

Okyanusunda yüzen, aklın gemi,
Buluvermişti sonsuzluk tufanı.

Büyüler dolmuş sanarsın uykumuz,
Bâkîden göz yumup yitmiş say beni!

Daha keskin olur aşkın bakması,
Çehre gösterdi Rumi, Hak aslânı!

O güneş doğmuş, görünmüş ortada,
Rum ve Şam bulmuştular nûr meydanı.

Mayasından simsiyah, yer zindanı,
Çölde insan, aldı bir mum ihsanı.

Hem onun sözde görülmüş mânâlar,
Bir gelincik fışkırır, bitmiş yeni.

Bana uydun neden, artık kalksana*
Gemi sürdün serap etmişsin yönü!

Aşka yol der, yürürsün aklınla mı?
Arıyorsun, sen güneşler, mumla mı?

PETÖFİ

"Vatan uğrunda, harp meydanında can veren bir genç!
Macar şairi. Cesedi bulunamadığından, mezarı da yoktur."

Nice dem, olup gelin, güllere nağmeler ki döktün,
Bu gönül gam aldı senden, o gönülde gamı çektin.

Kınalar yakıp elinden lâle üzre öz kanından,
Şu sabah ahınla sen, goncada dertli gönlü açtın.

Niye nağmelerde sen yok? Şiir oldu bak mezarın!
Kile dönmedin niçin sen? Oradan gelip de geçtin!

FRANSIZ FEYLESOFU AGUST COMTE İLE BİR İŞÇİ ARASINDAKİ KONUŞMA

FEYLESOF A. COMTE

"Beniâdem azası bir birinin!"*
Yemişlerde budakta ayni dalın!

Beyin, aklı yapmışsa, fıtrat budur!
Ayak sürüyorsan da, fıtrat budur!

Bu emr etti, yapar iş dersen Ayaz,
Yapar işçi, Mahmut onu yapamaz!**

Şu dünyada işler, bölünmüş yaşar,
Çemenden, hayatın, dikenler çıkar!

İŞÇİ

Bu tılsım bozulmaz diyip aldatan,
Bahânen bu olmuş, bozuk felsefen!

Bakır senle altınlaşan şey midir?
Bu tılsım için hep, bizeymiş emir!

Bu kazman denizler ederken esir,
Kazar kazma, taştan akan süt gelir!

Verir miydi haktan ki Ferhat iken,
Ve Perviz ki tembel, verirsin neden?

Hata, felsefenden, sunup doğru sen,
Hızır tutsak olmaz, serap eylesen!

Cihan üzre yüktür, şu sermâyedar,
Yiyip, içme, her şey, huzuruyla yâr!

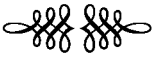
Cihanın saadet, işimden çıkar,
Bilinmez mi hırsız, bu sermâyedar?

---

* Bu mısra Şeyh Sadi Şirazi'ye ait. Gülistan'da.

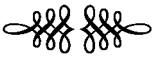
** Meşhur Gazneli Mahmut. Ayaz onun kölesi.

Özür mü dilersin, günahtan ona?
Akıl aldatır hep seni, baksana!

HEGEL

Her ne miktar süslenirken, fikrinin bakır gelin,
Mümkün olmaz, felsefen, duyguyla hiç birleşmesi!
Hep felekler üzre dönmüş, bilseniz aklın kuşu,
Bir tavuktur, hep horozsuz, baskıdır şehvet sesi!

MEVLANA VE GOETHE

Goethe, Mevlana'yla birlik geldiler,
Bak, İrem'in bağda sohbet kurdular!

Bir şairdir Goethe, yüksek er gibi,
Bir kitap, yazmışsa, olmaz bir nebi.

Mevlâna bilmekte sırlardan daim,
Hep o Faust'tan okur: "İblis-Hakim!"

Der ki Rumi: Şi're sensin can veren!
Sen, melek, Allah'ı artık av eden!

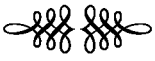
Bak düşüncen, gönlümün halvettedir,
Köhne dünya, tâzelenmiş yükselir!

Tende, canın, neş'eden, dertler gören,
Hem sedefler içre sen, cevher gören!

Ermemiş herkes ki aşkın sırrına,
Girmez herkes, sırların dergâhına!"

"Bahtiyarlar sırra mahrem oldu tek,
Her akıl şeytanda, Âdem, aşk demek!"*

* Bu beyt Hazreti Mevlâna'ya aittir.

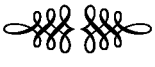

BERGSON'A HABER

Ermek istersen hayatın sırra sen,
Sıçrayıp kaçmış kıvılcım olma sen!

Hoşnâzar ehli olup sen bak ona,
Kendi yurdundan yabancı olma sen!

Bağlamışsın nakşı, elbet batıl o,
Gönle yönlen, akl onundur, âsıl o!

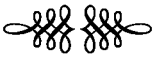
MÖSYÖ LENIN

Geçip gitti zaman, köhne bu köşkünde beşer;
Değirmen taşları altında kalmış dane meğer!

Kanar feryâtlara, çekmişte kayserler büyüsü;
Esir etmiş kilise, hem tuzağın halkada eli!

Nasıl yırtmış köle açken, görün en sonda yine;
Bizim kanlarla boyanmış, beyin has gömleğini.

Şerârı âteşi cumhur yakıyor köhneleri;
Papazın atkı, yakılmıştı sultan örtüleri!

KAYSER VİLHEM

Putun hem, işve, nâzlarda günah ne?
Brehmen huyda gördük böylelerde!

Bakın onlar yaparken tâze putlar;
Bıkarlar eskiden, put tâzeler de!

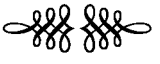
Söz et az yolcuya sen eşkıyadan,
Malından kendi çalmış her seferde!

Ve cumhur tacı örtmüş olsa elbet,
Tükenmez kavga başlar encümende!

Heves gönlündedir, insanda ölmez;
Hemen âteş kor olmuş küllesen de!

Gelindir iktidâra sihr ü fenler;
Işıldar zülfünün hep gölgelerde!

Şirin'in nâzı yok sanma almış;
Gider Hüsrev, nöbet Ferhat elinde!

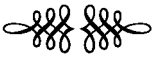
FRENK MeyhâneSİ

Çok güzel günler Frenk'in, mey sunar, meyhâneler,
Hem Frengin cam, Skender aynasından üst gelir!

Bak, şârap satmışsa sâkî, put tanır, baygın gözü,
Mey içen sarhoş içindir, baksa peygamber sanır!

Var tecelli, yok Kelîm, od varsa, yoktur İbrahim;
Pervasız akl, bulsa aşktan, istenen tek yağmadır!

Ormanın iklimde âhın od, hararet yok bu kez,
Rindi bu meyhânenin, sarhoş olup hiç titremez!

FEYLESOFLAR

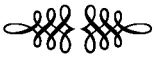
Locke

Güneşin meyle onun kadehi, parlattı seher,
Yoksa gül mahvine, boş kadehi, geldi gider!

Kant

Parlatır aynası artık şarabın zevki desem,
Gecesinden ezelin, peyledi yıldız câmı hem.

Bergson
Ne ezeldendi şârap, ne de var bir kadehi,
O ciğerlik yaradan, hep getirir lâleleri.

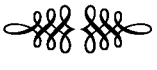
ŞAİRLER

Browning
Etmez hayatın şârap bana tesir bilinmeli,
Bir abuhayat kadehi, Hızır'dan bulur korum.

Byron
Ben Hız'ra da minnet eyler isem, dağdı göğsüme,
Elbet ciğer suyuyla, kadeh doldurur korum.

Galip
Olsun acı şârap, daha yaksın bağırları,
Camlar eriterek getirip kadehe korum!

Mevlâna
Saf cevheri, karışmadı hiç başka şeylere,
Hem, asmanın şârap, kadehime korum!

FRENK MeyhâneSİ

Gezeyim dün diye, meyhâneyi ben, Avrupalı,
Ona çıktım, ama rindin sözü pek sardı yine.

Dedi elbet, ne müzik var, bura olmaz kilise,
Yine dilberde bulunmaz, ne gezer derdi yine?

Bu harabat-ı Frenk, gördüğünüz mey evidir!
Hele sarhoş oluversen, kötü, hoş durdu yine!

İyi neymiş, kötü neymiş, onu tartmış dururuz,
Tartamaz Nasranî, Yahud, kefe çift vardı yine!

Kırsa sert pençesi, elbette güzel çirkin olur,
Verse kudret bilesin çirkine, hoş oldu yine!

Bakıversen yaşamak, belki riyadan sayılır,
Kimse sadık, hani düzgün yaşamaz kaldı yine!

Kim temiz, örttü namuslarla, riyâ gerçeğini
Pirimiz der ki: "Gümüşlense bakır, yoldu yine.

Sana elbet hayatın gizli kalan sırrı desem,
Onu sen kimseye faş etme, emel, kaldı yine!"

İNGİLTERE'YE HİTAP

Şarklı tatmıştı, Frenk'in şarabından, şişeden,
Eskimiş tövbeyi bozmuş, yine hayrette mi sen?

Putu olmuştu kader, her damarın kandı coşan,
Fikridir hem yeni tedbire de, oymuş yönelen.

Yine sarhoş olanın isyana, can sıkma sakın,
Yine insaf ediversen, kim imiş isyan eden?

Yine bak, gül kokusu yol açarak sundu çemen,
Yoksa bülbül bilemez, nerde o güller, nereden?

PATRON İLE AMELENİN PAYLAŞMA ANLAŞMASI

Hep haddehânelerle savaşmış olan benim,
Gülbankı erganun, kilisen, nağmeler senin!

Şahın o vergi aldığı, gençten fidan benim,
Cennette bağ ve Sidre ve Tuba denen senin!

Baş ağrıtan meğer acı meyler, bütün benim,
Âdem, Hava'da saf, o şâraplar hemen senin!

Ördek, sülün, güvercini ister isen, benim;
Sen gölgeyi Hüma ve kanattır Hüman senin!

Toprak içinde her ne ki var, mevcudu benim,
Yerden ta Arş-ı alaya, mevcut olan senin!

AMELENİN ŞARKISI

(1)

O çullar giymede, mihnet çeken iş yapmış kul;
Ve hem, patronda nasipler, ipekler giymektir!

Terimden takmada lâldan yüzük elbet vali,
Gözüm yaş inci olup atta, gem süs etmektir!

Kanım emmiş kilisen, hem de, pek çok güç bulmuş,
Pazumdan aldı da güç, iş, hükümdar olmaktır!

Sabah gözyaşlarımız bir gülistan kurmakta,
Ciğerden kanlarımız, bin taravet sunmakta!

(2)

Gelin, sunmuş sazımız tâze bir yüksek nağme,
Şâraplar, şişe eritmiş, dökerken biz came.

Ve hem Zerdüştlere biz, tâze nizâmlar versek,
Yıkıp, taptâzece meyhâne, çıksın meydane.

Çemen sökmüş kişiden, lâlenin hıncın alsak,
Gülün, hem goncaların bezmi sunsak imkane!

Ve tavaf etmede pervâne olup mumlar biz,
Ve hem bizler nice dem sürdürür bilmeksiz?

Deniz Hürriyeti

Şu kaz gelmiş, divanından Hızır der:
"Denizler oldu hürlükler için yer."
Demiş timsah: "Senin her yer, gidersin,
Fakat aklında kalsın, biz varız," der.

UFAK TEFEK

Bizde, her bir zerre, dertten kıvranır,
Her nefes, bizlerle mahşer gizliyor!
Bak Hızır, İskender'e zulmet günü,
"Hem ölüm güçtür, hayat pek zor!" diyor.

* * *

Her inci bilir, tarzını deryâ,
Anlar mı değirmen niye dönmüş?

* * *

Bir kalem inler imiş, boşken içi,
Milde ses yoktur, çekersen sürmeden!

* * *

Oyum ben, Ka'be tavaf ânı, benimleydi put.
Oyum ben, putlara vardıkça "Hu, Hu"larlayım!
Benim gönlüm de henüz, isteyişten baskıda,
Ve en dar caddeyi ben, gitme dâvâsındayım!

* * *

Gül der: Baharın keyfi hoştur,
Çimlerde sabah zevki hoştur!
Sen, hem kefenlenmezden evvel,
Bir bağda ölmek şevki hoştur!

* * *

Çocuk, genç, ihtiyar, söz söylesinler,
Sözün yoktur ki elbet, ay ve yıllar!

* * *

Gözde kudret artırır üç şey ki var,
Bir yeşillik, bir akarsu, bir güzel!
Gamsız olmak, hoş koku, giysen ipek,
Hep semirmek üzre yoldur, işte hal!
Kardeşim neymiş hayat, anlatır olsam budur,
Bir hafiften ölme uykun, ölme dalgın uykudur!

* * *

Affa yokken senin kudret bilsen,
Kalk cebelleş düşmanın durmuş tam!
Kalbe kin sokma, kaç, dur, ondan hep,
Sirke, bal üzre dökmek yokmuş hem!

* * *

Sorma, şairlerde neymiş incelik,
Azsa yel, şairde bardak kırmada!
Hem nasıl şerh eylesin, neymiş hayat?
Bir köpük sönsün, onun renk uçmada!

* * *

Sen cihanda ol ki dağdan bir nehir,
Sen, iniş, neymiş çıkış, öğren yeter!
Sel olup coş, durmadan aş dağ, tepe,
Tınmadan dağlar yokuşlar aş meğer!

* * *

Gül deren, hardan şikâyet etme sen,
Bak, diken bitmiş sabadan, belle sen!

* * *

Sakal, kaş boyarsan, neden olmuyor,
Ne vursan, bu yıllar da gençleşmiyor!

* * *

Yönelmez aşkta himmet bilmemişsen,
Şahin, ölmüş sülünler avlamaz ki!

* * *

Nakdi şair hiçte geçmez çarşıya,
Gülle, imkân yok ki ekmek almaya!

* * *

Ne hoş olmuş olur bir hoşça insan,
Bağından kurtulup, hürlük ederdi!
Eğer taklit, güzel bir şey olaydı,
Resulullah, dedem söyler giderdi!

Ey gonca uyan, uykudasın, nergisçe uyan kalk!
Yitmiş sarayım, gamla keder etti talan kalk!
Kuşlar ötüyor çimde, ezandır okunan kalk!
Âteş dolu seslerle de her yerdi yanan kalk!

Uykun ne derin, hayli derin, haydi uyan, kalk!
Uykundan uyan, kalk!

ZEBÛR-İ ACEM

BİRİNCİ BÖLÜM

Kapısından geçiyorken, içi neyler de dedim;
Bunu eller diyemezken, ki kalenderce, dedim!

DUA

Yarabbi sinem, işte gönül, haberdâr et!
Meylerdeki neş'eyle duyur,nâzardâr et!

Benden nefesi almadı bir başkası da,
Yarabbi seher vakti çıkan ahla yâr et!

Yarabbi selim ben, içi dar çayda yoktur yerim,
Dönmek dilerim dönmeye vadi ve kemer var et!

Deryâlara yoldaş edivermişse beni,
Kıvrat beni, bir dalgaya benzet, güherdâr et!

Şahinleri saldın yine kaplan av etmeye,
Himmetleri artır, kesecek pençeyi var et.

Ben, Ka'be'de mevcut kuşu av etmeye gittim;
Atmadan ok, hep avlarla bizi kârdar et!

Ki kiliz, Davut'un nağmede nûrlat bizi sen,
Benim her zerremi sen, âteşli, güçlü şerâr et!

(1)
Derde kaynak aşk çeker netsek senin diyârına;
Nâza yer yok, yol çıkar elbette hep Haktan yana!

(2)
İçinden sinemin hepten yanan arzûsu nereden?
Bizim testi, içinde meyler bilmem nereden?

Âlem toprak desek, biz bir avuç kiliz hem,
Bütün zerrem arayıştır, arayışlar nereden?

Uzar bizlerde bakın bütünden kehkeşanlar,
Bu çılgınlık, üzen, haller gelir bilmem nereden?

(3)
Gazeller söyle, yitmiş nağme haz olsun,
Şu donmuş kalpte hep dilnuvâz olsun!

Getir mamur bakışlar, Ka'be, puthâne;
O yüzden karmaşık bin fitnebâz olsun!

Benim topraklar âteşler saçan meyden;
Kadehler sun, şu gençlikten niyâz olsun!

Neyin sesten göğüsler raksa kalksın hep,
O meyden sun, erir hem can birâz olsun!

Neyistan-ı Acemden, yel eser pek sert,
Kıvılcım salsa mızrap, bin saz olsun!

(4)
Feryâdımdan feryâdın âteşleri sen artıran,
Öyle bir ah ver dirilsin toprağa düşmüş olan!

Gönle sen yaptın neler, hem hayatın meyle de;
Kil sulardan kadehim aşk sarhoşu sensin sunan!

Derde düşmüş goncalar, gönlü nefesim açmalı,
Tâzelensin lâlenin kalpten yara, bizden nefes.

Hem hayalim geçti ay, elbet güneş hem, ülkeri,
Sen pusup hep yatmadayken geçti ahu, avlasan!

Ey efendim sahibimsin ben dilencin buradayım;
Olmayım gayrın nehirden ben, kadehler dolduran!

(5)
Azcık tozumuzdan, feryada hem, erersin sen!
Candan da yakın oldun, can dostluğumuz yokken!

Gizlerdi sabanın yel dalgası geldim hem,
Bir kul göremez oynarken, gül ıtrı sunan gülden!

Garp hem de yabancındır, şark, hem de masaldır hep;
Geçmekte vakit, dünyamızdır bu, düzen ver sen!

Hem baş cihângirlik sevdâsı taşır bak;
Cinnetleri sustur sen, vur neşteri Cengiz'den!

Zincir tanımaz kulken şâyet, kaçarım Rabbim!
Kıvrımlı zülüf buldun, tuttun beni boynumdan!

Hep nâleye yoldaştım, yazmakta gazel derler;
Göğsümde de damlar şebnem, neydi, nedir, nerden?

(6)
Ne kadar ten karatopraksa, hakir gönlü hele;
Gözü yıldız gibi elbet, açarım her güzele!

İnilerken bu gönül mızrabımın aşkı ile,
Yine elbet sanıyorsun çalamaz sazı bile!

İçi sen coşturuver, nağmemizin âteşle bezet;
Kalbi parlarsa, melekler yönelir ergimeye!

Sana muhtaç, yine yoksul, gelerek yardıma sen;
Yüce rabbim bize elvermedi yardımda niye?

Saklamazken kişiden, açmamışım kimselere,
Yazarak öyle gazel sırrını yaydım ya ele!

(7)

Dertlenip çaldım, güzel çok nağme buldum söyledim,
Hem susuzken bak cihân, candan pınarlar peyledim!

Sen ki açtın yoksulun üzre cihânlardan kapı,
Hem de yok gönlünde, arzû, isteyişten his dedim!

Öyle bir baktın ki saplanmış o bakman gönlüme,
Sanki bir tek okla çift olmuş hedefler belledim!

Çok baharlar açtınız elbet, zayıf kalmış göze,
Şimdi ben bağlarda oldum bir sülün, bitmez çilem!

Çifte sultan sığmamış bir mülke, hayret etme sen;
Bir fakir sığmaz cihâna, şimdi hayret eylesem!

(8)

Rahmetinden saç n'olur imanla küfrün üstüne!
Bir dolunaydır cemalin, örtü aç dur sen yine!

Eski nağmenden terennüm eyle artık sen bize,
Hızlı sun mey, bezme dön bak âteş ihsan etsene!

Saçların olmuş tuzak, geldin yetiştin bahçeye,
Öz kuşun damında durmuş, mani yok av etmene?

Beklesin kumlar Irak'ta, bak Hicaz kalmış susuz;
Kûfe, Şam alsın, Hüseyn'in kahraman kan versene!

Aşk kılavuz istemez, hem, tek kalır, tek yol alır,
Dizgininden kimse tutmaz, el atılmaz, bilsene!

Putperestler mabedinde, bîhaberken inledim;
Buldum artık böyle yol, girdim ya islâm emrine!

İlkbahardan müjde sunmuş kuşların bak kervana;
Bir kafesten başka bir kuş tek haber söyler sana!

(9)

Sesimiz yakmada, dertler ve kederler yayıyor;
Bu kıvılcım çöpe düşmüş, yeli sert estiriyor!

Malı yok aşkımızın, elde de kazmayla gezer,
Dağı yarmış, deme Perviz kanı almış taşıyor!

Sözü has söyleyenin söz, yüreğim içre batan,
Okşâyan hiç, sevenin nâzlı bakışlar yaşıyor!

Azıcık gel yatağım üstüne sen, senle iken;
Kadehim boş, gidiver, ayrılığın dolduruyor!

Cilvenin bostana hicrân âteşi sunmam ile,
Bak o yelden yine çiy, konacak yer arıyor!

Gizli mânâlı bakışlar nice evler yıkarak,
Bana bir gamze gerektir hani kanlar döküyor!

İkisiyken su-çamurlarda duran, sırrı ne ki?
Şu akıl kil ile dost, gönül ondan kaçıyor!

Bana bak! Ben gibi Hindistan'a gelmiş kişi yok;
Brehmenken, Rumu Tebriz'deki sırdan biliyor!

(10)
Şu gönül gözdeki lezzet doluvermiş nâzara;
Mermeri put yapıver sen, günahım neyse ara!

Yine hep örtülüsün sen, görünüş öyle iken,
Deyiver böyle tecelli inlemenin neydi sıra?

Bu ticaret katarıymış konarak durmadadır,
Elinin mal perişân gönlü sokar kavgalara!

Ki gazeller yazarak huzra da ermiş olurum,
Bu kıvılcımlı alev derdimi çeksin ayara!

Bu gönül örtüye uymaz ve uyuşmaz bilesin,
Ve görüş, mermerin içten görüversin bu ara!

Bu gönül parçası haz duymada elbet ona hem,
Ki gamından geçerek, dönmede bin parçalara!

O selamet aramaz, aşk kıyısındaysa bile,
Gemidir bil ki çekinmez, dağ olan dalgalara!

Ki rıza son tanımaz, devlete ermişlere ben,
Dökerim, ay gibi yıldızda olan şualara!

(11)

Aklımın şahini birden bire uçmak diliyor,
Çölde gizli biri var hep kaderim hiçti diyor

Halledilmez bu işin düğmünü hep çözmek için,
Şu geniş rûhlu şairler gerekirmiş biliyor!

Söylemek kudreti vardır, anlayış yoksa fakat,
O kulun içteki sırlar, ona vay eyleniyor!

Gerçi hem yüzlerce âteşler ile yakmış idiler,
Bu yanış hoş, tatlı ki rûha nice lezzet veriyor!

Ölü toprak âteşiyle, diri kalp hoş dediler;
Biz ve bu capcanlı gönül, Hakk'a mensup geliyor!

Göğsü âteş ile nûrlandırıyor bil ki evim;
Öyle âlev var ki hüsran neyse toptan yıkıyor!

Aklı Eflatun yeter dünyaya denmiş kanmadım;
Bir gönülcük oldu benim, hep görerek aldanmıyor!

(12)

Hem cihân neymiş? Tasavvur etmenin putluk demek!
Göz uyanmış, zahirin seyri rehin almak demek!

Bir bakışla sardığım ufkuysa tek bir halkadır;
Halka çizmiş, pergelimden halkalar çizmek demek!

Her ne vardır, her ne yoktur, görmemiz saysak eğer;
Yok zaman, yoktur mekân fikrim, alay etmek demek

Yönlenip, yitmek, sükûn hep kalbimizden bir büyü;
Gönlünün sır neyse elbet hep âyan olmak demek!

Var cihân hem her ne ekmişsen odur, biçmen gerek,
Nûr ki tespih, narı zünnar etmemiz bilmek demek!

Bunca nağme gizli kalmış sazımın tellerde hep,
Bir tefekkür mızrabıymış her telim, duymak demek!

Ben senin feyzinle varken, bilmedim sen nerdesin?
Çift cihân elbet bizimdir; bînişânım nerdesin?

(13)
İlkbahardır bülbülün elbet ötüşler böyledir!
Örtü aç, artlık gazeller söyle, mey gelsin yeter!

Damlâyan göz yaşlarım, sen kendi bakman varsa bak;
Ney bağımdır, bakmanızdan dök n'olursun şuleler!

Hem baharın yel benim arzûmla essin durmasın;
Vadiler, çöller bulur süsten, nakışlardan değer!

Açtı hem bağ, bahçenin gül; hep nefes sunmuş benim;
Olmuşum güller, dikenler çimde sürdüm ben meğer!

Kil, sudan gelmiş cihânlar, vur mihenk gönlünde sen;
Nûr, karanlık; sendedir gel ayarlan her sefer!

Fâni sevmem, hem cihân hiç olmamış dostum benim;
Mahşer ânı huzra kul, hep böyle bir çıkmak diler!

Yâda dalmış, kumru feryâd eyleyip söylerdi ki:
"Böyle hazin nağme sunmuş çimde yoktur kimseler!

(14)
Olacak şey ki nelerdir, ki halas et ki beni!
Ve rızadır o makam çözdü de kurtardı beni!

Yine aşk çırpınarak girdi de dert tarlamıza,
Tohum ekmişti, emel böylece biçmekti beni!

Ne sezmiş toprağımızda ki bilmem bakışı?
Zamanın hükmüne uygunca yoğurmuştu beni!

Ki bu çöpler dolu dünya atıvermiş araya;
Bu gönül şulesi neymiş, sınayıp gitti beni!

Piyâlemden gelip iç, akla bakın başta değil;
Yine sâkîdeki cilve gelerek tuttu beni!

(15)
Kalk o susuz toprağa saç ki hayatı, meyle de;
Sende âteş artsa bil, kalp âteşimdir sönmede!

Testisi boş mey evi; hepsi de mest onların,
Medrese yüksek sedâ; rûhları buz kesmede!

Bir köle olmuş fikir; müşkülü hal etmede;
Din rivâyet tastamam; gönlü bir hiç bilmede!

Yer, konak ayni mekân; ayni katar âmiri;
Aşk çekerken gel demiş; aklı sen gör hîlede!

Yırtıyor aşk altı yönken bu cihânın haymeyi;
El uzâtmışken cihân, varken çadırlar çökme de!

(16)
Sanıyorsun ki eşikler senin olsun varırım!
İzin almış gibi ben evde de tavaf ederim!

Rengi yok cilvesi bitmiş olarak görme beni;
Azıcık parlamamızdan ebedilik sunarım!

Geçilen yollara tekrar dönerek bakmamışım;
Yarının günse, zaman mislide göz dikerim!

Aşk deniziydi gemim, yine aşk oldu kıyım;
Ne gemi arzûlarım ben, ne sahil arzûlarım!

Bir ışık saç, o ışık hiç de gelip yakmamalı;
Yola ben bir acemi, oysa yuvam olsa derim!

Umarım ben, hani birgün gelerek avlayacan;
Ahuyum ben, nice şahlar tuzağından kaçanım!

Gecenin mey yudumundan bize kalmış umarım;
Kerem et, dostlara ondan iki tek mey sunarım!

(17)
Yola düşmüşleriniz var, yele döndüm geçerek;
Sana geldim, tut elimden, çaremiz bu diyerek!

Nasıl anlatmalı cilven, nasıl anlatmalı ki?
Sanki şimşek yanıvermiş, yanıyorken sönecek!

O güzel menzile varmak bize rüya sayılır,
Ve o aşkmış gibi yıldızlara binmiş gidecek!

Bu felek perde çekerken de ümitsiz kalamam;
Nâzarım okları mermerleri toptan delecek!

Ki benim çiğ tanelerim geçti saman yollarını;
Ve bizim dalgaya sahil denilen şey ne gerek!

Erecek olsa o halvet evine, göz açmamalı;
Ona bakmak dileyen şimdinâzar yoktu demek!

Ağlasak ayrılığa, koşuşur göz yaşımız,
Göz önünden, parçalı gönlüm geçecek!

(18)
Sen aklı feleklerle dönerken gece basman;
Tek zerre gönül derdi, Flatun'a üst san!

Bak dün gece bir muğbeçe şöyle demişti:
"Gönlünden akan yaş ne hoş, gül gibi meyden!

Yok elde kılıç dervişimin fakrı gönüller
Fethiyle; Feridun'la, Dara'yı geçerken;

Sen rûhunu yükselt, muğan mabede gitsen,
Hep tekkede sôfî, doyar menkıbelerden!

Irmakta akan dalga yükselmede hürdür;
Tek dalgası Ceyhunâlara üstündü akarken!

Sellerdi getirdin, bu bir şehre de sığmaz;
Hanlar yıkacak sel, uyar, çöllere bil sen!

İkbâl, ki gazel söyledi, kâfir de sayılmaz;
Sevdâlı, çıkıp gitmeli medreselerden!

(19)
Ya müselman deme baş koltuğa almış olasın;
Ya çürük tende de bir tâzelenen can edin!
Ya onu yap, ya bunu!

Ya Brehmen için emret, yeni heykel yapıver;
Ya da zünnarlı göğüs, gir halvetlere sen!
Ya onu yap, ya bunu!

Ya da şeytanları geçmiş basit insan yapıver;
Ya da şeytan yaratan aklı vedînler denesin;
Ya onu yap, ya bunu!

Yeni dünyayı yarat, ya yeni bir imtihanı,
O geçen şeyleri, tekrar deneyip söylemesin!
Ya bunu yap, ya onu!

Fakır ihsan ediyorsan, ver o hüsrevliği de!
Bu akıl lütfün iken, Cibrili huy vermelisin!
Ya bunu yap, ya onu!

Bu gönül, inkılabı arzûsu var gel söndür;
Veriver tâze maya, başka zaman, başka zemin!
Ya bunu yap, ya onu!

(20)
Bak, akıl aşk, bakmanın zevkten yabancı kalmayan;
Hem de bir rint misli cüret neyse elbet bilmeyen!

Hem konak seçmek hayalimden icat etmiş benim;
Yolcu durmaz, hiç oturmaz, hiç yanaşmaz mert olan!

Her zaman bir tâze cevlengâhı ondan isterim;
Çılgın etmiş derse; "yoktur şimdi hiç virân kalan!"

Bunca çılgınlık fakat ben hiçte el kaptırmadım,
Böyle bir iş beklenilmez bilmeli divâneden!

(21)

Hayatın varsa yanış, varsa yakış lezzeti sen!
Geçilen yolsa yılan sokması, hem niyyeti sen!

Sinesin açmada Cibril, görerek aşk erini;
Ona yaksın, şule aşktan ediver kısmeti sen!

Tek tecelli bana göster yarayım perdeyi ben,
Görüşüm az, görüşüm has yüze bir perde iken!

Koşuyordum, kime koştum, bana koştum bilemem;
Venâzar, aklı, gönüldür ebedi yokluk olan!

Çimeninden yeşeren bir çiçeğim, çiğ sunuver;
Sevinir gonca ve ırmakta ne olurmuş azalan?

(22)

Bu meclisten ki geçmiştir şâraplar devr-i sâkî;
Yarım can nerde, doldursan kadehler hep mey-i bâkî!

Bir altın cam kadehten tattı zehirden içenler,
İçer sanmam ki cam toprak kadehten bu tiryâki!

Kilimden çıktı âteş savrulur olmuş etrafa,
Dökeydim nerye bilseydim yakan kalp iştiyâkı?

İlim irfanlı çeşmem saf iken kirletmiş olan garptır,
Cihân toptan siyahlaşmış, ne meşşâki, ne işrâkî!

Cihân kalpten "zehirlendim" diyip feryada kalkışmış,
Akıl ağlar iken der; yok rakım yok ki müştâki!

Ve molla, dervişan, hizmetçiler menfaat ister;
Riyakar, hîlebazdırlar, budur görsen bu idrâki!

Kuyumcun az görür elbet, gözünden çok rahatsızdır;
Görür sanmam ki cevherden o haslık sunsa berrakı!

(23)

Sâkî ver bir şârap, suyken alevlerden ciğer yaksın!
Bu toprakten kıyametlerle coşsun hem de canlansın!

O birtek tane buğday uğra, fırlatılmış iken arza;
Verirsen tek yudum meyden tenim eflâke yükselsin!

Bu aşkın meylerinden ver, yakıp yıksın bütünden o;
Şarabın tortudan dolmuş kadeh idrâk için döksün!

Şu hikmet, felsefeymiş hem beni sersem eden idrâk;
Hızır tez gel! Başım çok ağrıyor, yükler hemen bitsin!

Şarabın can alan âteş akıl varken eritmez mi?
Deyin siz, gamze gelsin çaremiz herşey nedir baksın!

Bu meclis havf, recânın keşmekeşlerdeyse bak hâlâ;
Cihânın çemberinden at, o boşluktan atın çıksın!

Şu güller lâleler dök sonbahar koynunda kalsın hep;
O eski dalda kalk gezsin, kızıl bir kan yürüt gitsin!

(24)

Kadehten tek şârap ver gönlümüzden lâle açsın!
Bir avuç toprağımdan bir bahar rüzgârı essin!

Frenk'ten ben şârap içtim, hiç tefekkürüm karardı;
Senin yolcun, senin elden gören bir göz verilsin!

Esen rüzgâr edip çörçöp savurmuş bir tarafta,
Gönül isyan eder, Allah verirsin bir yakîn sen!

Canın istek parlamış, sönmüş; sanarsın şuledir,
Gecem yıldızlaşır Rabbin yeter istek verirsen!

Kalem verdin ki Hüsrev misli yazsın şi'ri elbet;
Şiir yazmak için âlem de bir yaprak verirsen!

(25)

Gözümden gönle aksetmiş şekilden gönlümüz tok!
Dilenmek isterim mânâ, ve boştur bizde idrâk!

Akıl insan için çılgınca zevk vermişti bazen;
Akıllardan alıp ben ders, bağır yırtıp gelen bak!

Cihân bazen verir bir dert ve dert çekmiş o benden;
Şârap sun sâki, dertlerden yakam tezden kalır tek!

Ne ordan göz eder sâki, ne sôfî aşkı anlar;
Döner durmam, benim baksan dönüp gamnâk!

Gelir birgün senin has kulların ister olur benden;
Ki çölden ben, çıkarken sultana hiç korkumuz yok!

(26)

Kayıtsız gönlü iman parlatır, kâfirlik onda;
Harem'dir secdegâh elbet, putun hep arkasında.

İbadet eyledim der, bir terazi kurdu saklar,
Kıyamet ânı, Hak'tan hep ticaret sevdasında!

Diler yerler ve gökler hep onun emriyle dönsün;
Değersiz zerre Allah'la, kaderler kavgasında!

Bütün Allah'la uğraşmış, çıkarmış bil ki kavga,
Olur Haydar gibi bazen, gelir Hayber alır da!

Bu renksiz cevheri hep hîleler saçmış görürsün,
Musa'dır gör, o peygamber(!), sihirbazlık bulur da!

Delirmek zevki bulmuş bakmasından has görenler;
O cinnet, fitne coştursun, huzur yok, neşter onda!

Huzur ister olan bilmem nasıl ersin bu yurda,
O yol almış ve binler yıl Azer oymuş makamda!

(27)

O şair inlesin sarhoş, ki mahşer istemişsin!
Senin kendin ki hengâmlar nasıl şer istemişsin?

Akan rûhum için deryâyı sevdirmiş iken sen;
Yarık gönlüm deniz versin, ki cevher istemişsin!

Sen olmazsan namaz kılmam, namaz kılmam bilinsin;
Bu kâfirden daha bilmem nelerdir istemişsin?

(28)

Benim fikrim ne küfrün, hem ne iman kavgasında;
Değil gamdar gönül, bağlarla, cennet sevdasında!
Gelip sen göğsümü bir yar, görürsün orda elbet;
Hayalin bir tecellisi ki mehtâp ortasında!

(29)

O kuşun ses ne güzel, avcı şahin hep senden!
Hayatın nûrları, elbette yanış hep senden!

Uyanık kalp, bir avuç kil ve cihâna bakış;
Bu karanlık çadırın ayda dönüş hep senden!

Bu gönülden ve dudaktan yeşeren fikrime bak;
Denizin incisi var, yoksa çıkış hep senden!

Bir avuç toprağım elbet, neye dersen yaramam;
Yetişen lâle de senden, bu yağış hep senden!

Resmi sen yapmadasın, biz ise yalnız fırça;
Günle, mazîyi çizen; hem bu nakış hep senden!

Çok şikâyet ederim ben, dile gelmez diyeyim;
Sevecek, sevmeyecek sen, yâr oluş hep senden!

(30)

Üst, bin senelik âbid de varsa,
Dostum diye kim adım atarsa!

Gel sinemizde baş koyup dur,
Sen mihneti, külfetini at da.

Sen makamımızdan haber ver,
Bizlerde makam, sizde nerde?

Sen dostça bakış at onu an;
Görmez gibisin sen bizi burda.

Hem dün gece ay derki elbet;
Hicransa yaran, sulha gel de!

Pek hoş dedi amma etti harâm,
Hem mezhebi aşktan uzak ya!

Gönlümde senin, sen de artık,
Rabbim bu düğüm elle, aç da!

(31)

Bu gönül bak ki cihâna yine hücum ediyor!
Yakıyor, öldürüyor, sonra dönüp hem yapıyor!

Yok gönüller ki onun nûru alıp parlamasın,
Nice bin aynaya nerden ve nasıl aksediyor?

Kaç Süleyman gelerek mülkünü tutmuş olacak?
Ne fakir var ki cihân hiç, yine elden çıkıyor!

Bilenin gönlüne vermiş gece baskınları bak,
Cahilin önde nasıl hem yine teslim oluyor!

(32)

Bu talep yolları ben kendimi bilmemde henüz!
Bu gönül öylece kervan ile menzilde henüz!

Ve bakış istiyorum yakmaya hanümanımı ben,
Hele ben koşmadayım hasılı, mahsulde henüz!

Bu gönül ham atıver tufana girsin gemimiz,
Dalgadan korkuyorum, göz ise sahilde henüz!

Çabalarken, çalışırken erişim olmadı mı;
Ne büyük zevk, yürümek kervanının yolda henüz!

İki âlem hariciyken bunu hiç bilmez olan,
Boşa uymuş, yine aldanmada gitmekte henüz!

Aşkla yanmış gözü tecelli teselli edemez,
Gönle saplandı bu dert, yok diyecek kimse henüz!

Yârimin huzru, hikâyem uzamış, söyleyemem;
Demedim cümlesi durmakta bu gönlümde henüz!

(33)
Zamanın kış tükenmiş bak baharda;
Bütün dallarda kuşlar hep öterde!

Gülün renk hem, nemi bahşetti bir bak,
Serin yellerle zevk sunmuş nehir de!

Yakarken lâle kandil sahralarda,
Olur aydın, eser olmuş o yelde!

Bu göller mevsiminden zevki almam,
Gazel bilmem neden bağ terk eder de?

O bazen dert, gamından zevk alır da,
Ve bazen dert , gamıyla ağlaşır da!

Desem korkum bu halin zevki kalmaz;
Bu hali, gönlümün sırdaşta bilmez!

(34)
Ne ev arzûm, bu menzil aşkı dersen;
Yol aldım hep, fakat garip gezerken!

Sabah vaktinde gül rüzgâra der ki:
"Bu çölden yelle şulem söndü birden.

Usul es sen, perişân etme artık,
O kervan âteşinden yâdigâr ben!"

Gözüm çiğler gibi yaşlardı döktü,
Oyun sanki, akar yaşlar kilimden!

Gönülden geldi bir ses, ben de duydum;
"Saadetler mi umdun çeşmemizden?"

Ezel zevkim, ezel çırpınmamızdır;
Ebed, zevkim ve şevkimdir, bilirsen!

Üzülmek yok, avuççuk kil, üzülme;
Ki sonsuz varlığım, vallahi derken!

(35)
Gözünden sâkînin mest olmuşum ben;
Mey içmiş hem, meğer mey dolmuşum ben!

Bu şevk artmış, çekilmiş perdeler hep,
Görür bazen ve bazen körmüşüm ben!

Vurup mızrap, rübabın telde bir tek,
Fitil san, sanki âteş dolmuşum ben!

Bu menzilken, benin elbet nasipsiz,
Ne yapsam yol bulunmaz, yolsuzum ben!

Güneşler yükselir şarktan ki hâlâ;
Ve sanki göz de kırpmaz yıldızım ben!

(36)
Gecem aydınlatansın sen, sevilmiş bir güneşsin!
Yakışmaz hiç, güzellikler, güneş bir perde çeksin?

İçindeydim bu derdin, gönle girdin bakmanızla,
Niçin kaçtın? Bilir herkes ki temkinlerde teksin!

Ayarsızlar ayar almış ayarından, muhakkak;
Gönülden dertlinin derman neden tembel kalansın?

Bu gam aşkın ve lezzet; çift eser sunmuş olur da,
Yakar,dertment eder, sarhoş, harap olmak verensin.

Ki yok gönlüm, arar olsam da bulmam hiç yanımda,
Gönül derdim nedir anlat, bütün neymiş bilensin!

Senin hakkın için Rabbim, gönül istek de bilmez,
Güvercin, lütfedersen şimdi kartal kudret alsın!

(37)

Senin sâkî bu meyhâne, bizim mahrem olan yok;
O âlemden göçüp gelmiş olan bir âdem ancak!

Bu pörsük gövdemi bir an, edersin toprak elbet,
Su dökmenden, bu topraktan çıkan âteş imiş bak!

Getir devlet, uyansın Cemşid'in peymanesinden;
Acem bulsun ki meclis coşkusu, Cem, zevke ortak!

(38)

Cihân, derdin mekân, bilsek işin neymiş, neyin var?
Bilir miydin, bütün bunlar bizim dertler, yanışlar?

Gözünden damlâyan yaştan haber aldın mı bilmem?
Gülün üstünde çiğden damla, senin çok inci saklar!

Nefesler saymalık artık, bu candan bahse yer yok;
Nefesler iğreti bilmem, bu gamdan kaç senen var?

(39)

Görüş insanda sarhoşluk verirken perde istersin;
Bu ticaret bize uymaz, fakat sen çokta istersin!

Diyorlar, geçti bu günler, bizi sen hiç istemezsin,
Diyorsun şöyle yap sanki ve bazen böyle istersin!

Edepsiz bir bakış birden, felekler târumâr etmiş;
Ayırmak oldu maksat hep, hicâplar konsa istersin!

Korursun kendi kendin sen, ki müsteğni olansın sen;
Bütün dostlar akıtsın kan, şahâdet bulsun istersin!

Kulun ayrı makamdandır ve âşık ayrı yerdendir;
Ki nûrdan secde istersin, bu kilden fazla istersin!

Ki hamdan bir bakırdım ben, muhabbetten olup kimyâ,
Yarın ben huzra geldim mi, dönüp armâğan istersin!

(40)

Nûrundan biz beyaz hem akı seçtik;
Deniz, dağ, çöl, güneş, ay neyse geçtik!
Diyorsun sen,nâzardır âşinâsı,
Dâyanmam, korkarak bir derde düştük!

(41)

Gönül versen, meyinden sarhoş olsun;
Gönül ver, gönlümüz hep gayre kalsın!

Gönül al sen ki benden, gel gönül al;
Hasîslik arkasında koyma varsın!

Kader tîrkeşlerinden çekte kurtar;
Ciğer delmez o ok, tirkeş de dursun!

Cihângîrlik hayat dersen yorulmaz,
Cihân tut, önde bir başka bulursun.

(42)

Malım, mülküm biraz toprak, saçıp durdum feleklerde,
Erer derken saçardım hep onun geçtiği yerlerde!

Ne yapsam, neylesem bilmem, ilimden yok diken bitmiş,
Alıp saplar isem birkez, nişan olsun bu kalplerde!

Kıvılcım saçtı hicran âteşim dört yan dolaşmakta,
O âteş sönse bir bak sen, benim hem derhal ölmekte.

O aşkın mey geçip gitmez, coşup kaynar benim kanda;
Dönüp almam geri artık, bulunmam böyle istekte!

Gönül sayfam, temiz, safken, bütün dâvâyla doldurdun;
Yetiştirdin, bu dâvâya uzak yanlış denilmekte!

Senin karşında bir insan okur olsun gazellerden;
Desen, taltif edersin sen: "Benim ta başta bilmekte!"

(43)

Yakîn ile doldur bu gönül, ağzı, bu dem,
Gönlümdü cihân görmede, peymane-yi Cem!
Dökmüş acı meyler ki felek çömleğime;
Ağzımda o mey, tatlatıverse de hem!

(44)

Budur aşk sırrı meğer, kimseye dersen de demez!
Kuruyan çöplere âteş sözü bahs eylenemez!

Bize şi'rin hevesinden sunuverdin ve fakat,
Sinemiz içte olanlar ele hiç söylenemez!

Gönlümün içte hazin çokça gazel var ki coşan,
Onu dallarda okurken, kafes olsun denemez!

Senin aşkın ebedî, anlatamaz hiç bu nefes;
Ve niçin aşkta bu cezbe, yine sonsuz yaşamaz?

(45)

Pekte hoş günlerdi onlar, mevcut olsun cenkle mey
Câmı meyler tutmuşum ben, oysa tutmuş testi mey!

Gelmiş olsan, sonbaharım bence olmuştur bahar;
Gelmemişsen meclisim varken bahar kışlık sunardı ey!

Gelmemişsen hep kırılmıştır sazın teller bütün,
Sen ki varsın meclisim, hem nağme sunmuş peyde pey!

Bilmiş olsan ben neler sundum bu şevkin meclise?
Bir çemen gül, neysitandan nâleler meyhâne mey!

Tekrar et kudretle meclisten muhabbet çıkmasın;
Bir dilenmiş nerden ersin, elde etsin taht-ı Key!

Erdi sersemden biri bak dostların menziline,
Ben perişân, caddeyi ilmi gezinmek ayrı şey!

(46)

Bak yaşlı gözüm üste bu yıldızları döktü;
Zevkiyle görüş hem feleğin ta dışa çekti!

Biz yerde isek hep de Süreyya'dan da üstünüz,
Ömrün bu kıvılcım bize uymaz, bu gerekti!

Akşamla sabah oluşur devranımızdan,
Bildin ki bu akşamla sabah bize hiç uymayacaktı.

Dünyalı kadehten hep biz dopdolu mey içtik;
Kes cimriliği sâkî! Bir başka kadeh sun haydi!

Cinnetlerimiz sığmaz âlemlere bir bak sen;
Gezmek yerimiz, dünya dersek iki âlemdi!

(47)

Şarkın hayal kemendi asumanı sarmış,
Kayboldu kendi, arzû ve yanma tükenmiş!

Yorgun o kil; hayat humması, derde, mahrum;
Irmak yanında, hoş dalgalar, seyre dalmış.

Putlar Harem'de, od yok ve âteşte sönmüş;
Meyhâneler de kadeh, havalarla dolmuş!

Garbin tefekkürü, secde eyler mecazla;
Görmekte, kör; hayatın ıtır, rengine kanmış!

Çarktan dönek, ölüm hep onun korkusuyken,
Elinde yırtılan giysi, tamirse yokmuş!

Toprak maya ve huy eski eflâke benzer,
Aldandı, inanılmaz; büyük işse çokmuş!

Şarktır harap ve garp hep beterden beterdir,
Âlem ölen ve Hak bulmanın zevki ölmüş!

Sâkî, getir şâraplar, içilsin ki elbet,
Mahrem bakışla bak da sen bizi harap et!

(48)

Fırsatı keşmekeş verme, benim gönül kararsız da;
Birkaç düğüm gel sen de at, zülfündeki parıltıya!

Göğsümde var senden benim, bir tek tecelli şimşeği;
Güneşle aya vermişim, zehri de, intizârı da!

Zevk-i huzurdu verdi bak, putlar büyütmek adeti,
Aldattı aşk baştan sona, umutla dolan rûhu da!

Taptâze nağmeler için, şimdi hatırdan al beni;
Koy da çemende söylesin, belki o murg-i zârı da!

Verdin yüce bir rûh bana, çöz de ayaktan zinciri;
Bir çul için terk eylesem kaftanı şehriyârı da!

Bıçkı vurur iken taşa, yok ki zaman konuşmaya,
Yüklenip aşk almış gider, kökten bütün dağları da!

(49)

Dağlardan akmış, yollanan ırmak;
Canımla zaman, harp eyler ancak!

Gizli savaşmış, âyan savaşmış;
Bâkî savaşmış, faniler ortak

Dağlarla sahra, çöllerle deryâ;
Sırdaşımız yok, gam ortağım yok!

Hiç aşkı bilmez, hiç aşkı bilmez;
Çağlarsa ırmak, çağlarsa ırmak!

Dallarda feryâd, dallarda feryâd;
Yok yanma artık, bülbülde gel bak!

Sinemdi yanmış, âteş içinde;
Hiç lâle bilmez, hiç böyle yanmak!

Mahfel de bilmez, sâkî de bilmez;
Meclis ve sâkî, muhtaç mıyız çok?

(50)

Bu teselli edişin gönlüme kâr eylemedin;
Bu huzursuz sana kalsın, yapacak neyse hemin!

Bu gönüldür, bu huzursuz yaşamaktan üzülen,
Hayatın çünkü damar elde oluş istemedin.

Rahatım kalpçe fakat, kendini göstermeye sen,
Beni sahîle atıp inci diyip örseledin!

Ay ve yıldız ki şikâyet ediyor duymalısın,
Kile verdin ya kıvılcım, size versem demedin!

Okunu sineme soksan, olur elbet ganimet;
Ayağın altta avınken, almayı hiç düşlemedin!

(51)

Cihânın arzûyu tek sözle anlatmakta mümkünken;
Uzâtmıştım hikâyem neyse huzur, duygu zevkinden!

Şu âşıklarda söz söylemenin kudreti varken,
Muhabbet bilmeyen güçsüz, bakıştan söz eder nerden?

Melekler emre uymaktan, diğer bir şey de bilmezler,
Meğer insan kucaklar asumanlar hem gönlüyle varken!

Vücûdumdan da eksilsin meğer bir zerre isyânım,
Değişmem, zerre olsun tek ve sonsuz bir ömür versen!

Gel ey sonsuz deniz, dalganda gark oldum, bilinsin ben;
Ne gevher arzûmuz vardır, ne sahil istemiştim ben!

Benim sen cana döktün şimdi şebnem misli mânâlar,
Bu feryâdım arz etsem, n'olur tâze cihân versen!

(52)

Sen yüze nerye kadar perde çekip durmadasın?
Aç, yüzün sen, tecellin tamlanıp olgunca kalsın!

Bizde yanmak, yakılmak anlaşılmaz hiç de kolay,
Mestliğin mevkiî söyler isem mey ver ki dersin.

Ben hayat namesinden artırır oldum âteş,
Sen, susuz lâle bulsan şebneminden de sularsın.

Aşk kitâbın kim ki açmış anlamaz, aşktır bilen;
Kuş gerektir, tuzak bağrında durmuş dâne alsın!

Nağmeler nerde, bilmem nerdeyim, söz bahânemdir,
Ben yularsız deve çektim, gelip kervana yetsin!

(53)
Nefesim hep sayılı dertle geçti cümle ömür,
Deniz olmuş coşuyor, iş de; sahil, ayrılamaz!

Denizin çok gücü elbet, bize vermez ki aman,
Biz onun has sedefinden, bizi, elbet koruruz!

Cevherim gizlidir artık yaratılmakla bile,
Cevher işler bilemez hiç, ayarın, biz biliriz!

Harabemden haraç almak kime kısmet olacak?
Yolun üstünde duran, yokluğunun sultanıyız!

Gönlümün içte diğer bir acayiplik duruyor,
Ne bilir kim, ki o sensin? Veya biz kendimiziz!

Açarak taktirimizden kaderin perdeyi sen;
Sana varmış olacak yolda da biz bekliyoruz!

(54)
Ki figân etmiyorum ben, figânın faydası yok!
Derdimi söyleyemem, orda tahammül sesi yok!

Kabe'nin, put evinin sevgi ki tek sözüdür;
Ki meğer, orta da sırrımızı bilmesi yok!

Görecek yer ki değildir buralar, şûle saçan;
Korunur bazı cihân, bazı onun gölgesi yok!

Geçiverdin bu gönülden, gözümüzden geçerek,
Geçişin öyle ki hiç gözlerimin görmesi yok!

Nice cevherci de bilmez yüzüğüm, hem de nasıl;
Onu sen kıymete vur, gözde görüş hissesi yok!

Şu Frenk tekçe kadeh verdi akıl aydınlığına;
Bu güneş var, ve fakat, onda seher cilvesi yok!

(55)
Ayın aydınlığının altına hep düşmedeyiz!
Bilemez kimse nasıl derde düşüp gelmedeyiz!

Hani, rakiplere bahs eylenilen dertlerimiz,
Feryada u ah ile elbet utanır halde biziz.

Açıver perdeyi yüzden ki güneş doğmasını,
Görecek hale gelen, tam, yine göz eyleneniz!

Azmi, yakînle pişen öyle bir hale getir,
Biliriz askerimiz yok, hani yalnız geleniz.

Bu bakış yolda da neyler bilemezsin ki meğer;
Ve senin önde bu yol üzre dua eyleyeniz!

(56)
Ay, güneş halk eyleyen Hak! Sen şu toprak cana bak!
Zerre öz kadrini bilsin, oldu çöl imkâna bak!

Her güzellik gizlenir gönlünde sonsuz vakte dek;
Afitâbın saklâyan koynuydu Rabbim, şâna bak!

Bir belâ olmuş o aşktan, gönle sen ettin nasip;
Bir kamışlıktır yanan, sensin koyan bir ona bak!

Varlığın elbet etekten eski dertler var iken,
Hep temizler, durmadan gayret eden insana bak!

Toprağım kalkmış yeni bir asuman halk etmeye;
Zerreler çöl yapmak ister, sen onun sevdâya bak!

İKİNCİ BÖLÜM

Sidre'ye dal iken sâkîn, çimlere çöp de olmayın!
Sen onu inkâr et fakat, sen, seni inkâr etmesin!

Elindeyken kadehten hep, cihân neymiş görürsün sen;
Gören var mı, benim gözlerle görmüş oldum şeyden?

Diğer çılgın, gelir hep tarumar eyler, şehir koymaz;
Benim çılgınlığımdan yüz perişânlık yücelmişken!

Karanlıkken yakışmaz endişe etmen geceleysen,
Olur gündüz, yaran parlar, onu yıldız, benim dersen!

Beni dostun sayarken sen, biraz gerçek düşün elbet,
İçim dert, kavgadır, korkum, uzaksın sen tahammülden!

(1)
Adem seni göstermelisin, vakti gelen;
Topraksa da yıldız idi hep secde eden!
Sırlar idi varlıklarının sinede bak,
Balçıkta ki aczinle de ifşâ edilen!

(2)
Ay, yıldıza bak, aşk ile çıkmış ki sefer!
Nâzdan, şiveden, hem edadan bilmedeler!
Toprak bir avuç, cilveyi ondan görerek,
Eflâki atıp bizleri seyretmedeler!

(3)
Bahar rüzgârı oldun lâlenin bağrında sensin;
Ve güller açmamışken bir nefes ver gonca açsın!

Hayat neymiş? Cihânlar, câna tutsaklık, demişler;
Esirsin sen, cihânı cân nasıl bir tutsak etsin?

Mukadderdir; güneş, ay secde etsinler önünde;
Henüz sen, kudretin neymiş bunu bilmiş değilsin!

Eğer meyhânemizden az şârap içmiş olursan,
Avuççuk toprağından bir cihânsın, yükselirsin!

Nasıl göğsünde bir meş'ale yaktın öyle **İkbâl**;
Yakarsın sen bu sinede, eğer yakmak dilersen!

(4)
Muhabbet ummanından sen, sahiller bekliyorsun sen;
Ve binler şulenin bir dengi alev istiyorsun sen.

Bu uçmak zevkinin onlar ederken âşinası elbet;
Çemenlikler fezasından yuvam olsun diyorsun sen!

Onun mahrem olanlardan etek tut gel de erkenden;
Eğer sen sevgilinden pekte mahrem bir nâzar dersen.

Bu çılgınlık değil dersen, elinden kent param parça;
Kırık testin, gecem der sen; şârap, meclis düzenler sen!

Gönül çalmak venâz neymiş, bulup üstadı sen öğren;
Ve bizden âşka uygun çok gazeller istiyorsun sen!

(5)

Bu zaman sevgiliden, uçsa haberler getirir;
Bu haberciyse değil sanki haberler iledir!

Şüphe boştur, sana dosttan da tecelli mi sunar?
Yani ham, isteği dersen, ona olgun mu denir?

Şahin olmuş gibi yükseklere uçtun diyelim;
Dikkat et avcı bilen, onda inan, tecrübedir!

Bir avuç toprağa dersen, hani Cibril eremez;
Damı yüksek, bilesin sen, namı elbet yücedir!

Hayatı sade nefes almak olarak sanmadasın,
Bilesin, günlerinin sihrini kırman gerekir.

Sana garbin, şu ilminden, şu kadar söyleyeyim;
Görüş ermezse eğer gayene feryât erişir!

O hilâl, hem de salip aslâ düşünmez biliver;
Zamanın gönlüne bak fitne dolup gelmededir!

(6)

Yârin dileklerinden söze yok imkân derler;
Yatağın uçta oturmuş, bize, dermân derler.

Ne kadar dil cesur, dâvâ denilen tatlı denmiş,
Ne dersen, bahse imkân yok ki aşktan derler!

Şu varlık gönlüne girmek bilinsin ki ondan,
Ve elmas misli sözler söylemek âsan derler!

Harabım lezzetinden ben, "evin harap" derse;
Bu kutlanmak olur elbet, bize virân derler!

Ne gam var ki, cihân sırrını açmaz dersen,
Ki gül bir söz demez, bülbüle nâlân, derler!

Açık bir sözle derken ben, yanan aşkın haberi,
Ve şebnem lâleye, sessiz ve gizli bir ân derler!

Sözüm perme perişân, hayrete yer yok ki;
Saçımdan söz edilmişken de hep perişân derler!

(7)
Nâzarın zevkle akıl, harlı bakar,
İç yüzde nedir onu varlıkta arar!
Güneş, aylar ki geç sen, tecelli ara;
Âlemde tecelli bakışın kirle dolar!

(8)
Gönül ehli kişinin ben kölesi, sevgililer;
O dergah ehli olan, her şeyi hiç sevmediler!

O rengin âşina lâkin yine renksizcedir o,
Bu mescit, meyhâne, putluk ona bir kalp dediler.

Görüş, aydan, yine Ülker'leri geçmiş ve yüce;
Kehkeşan mülküne onlar yuva hiç kurmadılar.

Yani meclis ileler, hem yine meclis dışılar,
Yine halvette iken, halk ile bir olmadalar.

Sadık âşıklara kem gözle bakar olma sakın!
Revaçtan düşse de mal, kafilenin tek malılar!

Köleler hür oluşun emrini almış eline,
Brehmen, şeyhle; çoban olmayı seçmiş idiler!

Kadehi al eline, mey ki helaldir dediler;
Şaşılır olsa da, bak ki; bilenler dediler!

(9)
Bu çemenlik, bulaşık renk iledir lâle henüz;
Elde kalkan kalıversin, sürüyor cenk de henüz!

Kucağında ikiyüz fitne taşır fitne denen;
Kızı var, bak ki beşik hâlâ Frenk de henüz!

Hani sahilde rahat halde oturmuş; davran!
Yine timsahla şu girdap, işi sürmekte henüz!

Ele al kazmayı, atmak uyamaz akla inan;
Taşa bak sen, içi lâl yüklü durur denkte henüz!

Hele dur! Başka makam, başka açıp perdeleri;
Diyemem ben; ne kadar nağme taşır çenkte henüz!

Bu cihânı yaratan Hak, cünûnum gördü de hem,
Dedi: Virân âşığa dar gibi gelmekte henüz!

(10)
Beyanın i'cazına hem güveni var ve olur!
Bazı mızrak ve kılıç tutmaya muhtaç kalınır.

Bazı hırka içi zırlar giyinir âşık olan;
O âşıklar idiler hem, gereken hali yapar!

Bu cihân eskise yakmış, onu mahv eyleyerek,
Çamurundan ve suyundan yeni dünyâyı kurar!

Kendi sermâyesidir harcamadan çekmez eli;
Akıl ermez buna, ettiyse zarar kârı sayar!

Havanın dalga saman üzre neler eyler ise,
Yaracak dağlara aynen, yok iken hayrete yer!

Pazarında hayatın aşk, satılık mal gibidir;
Uyarır aşk, bu figân âşığa iş, böyle doğar!

(11)
Ve sen benlikle sarhoş dalga ol, tufana dik dur!
Diyen kim, gel ayaklar gizleyip bir kez burup dur?

Güzel çimler görürken sen, sakın tembelce durma;
Avım kaplan demişsen dağ, bayır varken çadır kur!

Güneş, ay var, kement at hem yiğitsen boyna sar sen;
Felekten, yıldız al, çek; hem şu göğsü süs edip dur.

Şarabı benliğin dersek ki elbet pek acıymış;
Ki dert vardır, zehir vermiş isek ondan içip dur!

(12)
Vakte layık bir Hızır çıksın Hicaz'ın sahradan!
Hem bu kervan istenilmiş çıksa bir gün vadiden.

Simalardan gözlenen nûr, şimdi bak sultan kölen,
Mahmut'un nûr, Ayaz'ın toprakta olmuş gözlenen

Tüm ömürler Ka'be, putluklarda geçmiş bir hayat;
Bekliyor, sırlar bilen mecliste şan versin hemen!

Hem niyâzkâr sinesinden yükselen bir inleyiş;
Kâinatın kalbe atsın tâzelenmiş bir düzen!

Çengi tut al sen elimden, hiç iradem kalmamış,
Nağmeler kanlandı, sazlar çağlayıp hep, inleyen!

(13)
Ki sultandan talepkârım, bakış ben!
Çamurdan putta yapmam İslâm'ım ben!

Ve her şeyden uzak gönlüm de yok mu?
Gönül yoksul bulup şahlık verirken!

Felekten katre parlar lâlelerde,
Otun yaprak diyip döktüm ki birden.

Olup Ülker ben aydan nûr dilenmem,
Tefekkür bizde yüksektir güneşten!

(14)
Dervişliği seç zevkten, ömrün yine mutlansın;
Olgunluğa ermişsen, Cemşit gibi sultansın

Derler ki: "Zamanlar hem uymuş mu senin huyla?"
"Elbette uyuşmaz hiç!" "Mahvet onu sen gitsin!"

Meyhânede biz gördük, lâyık olacak yoldaş yok;
Rüstem'le kadeh kaldır, sâkîyi bu göz netsin?

Ey sahraların lâle, yalnız yanamasın sen,
Yakmışsa ciğer, Adem göğsünde alev alsın!

Sen, içte yanış varken, elbette inanmazsan;
Âlemlere neşter vur, göz öyle bakıp görsün!

Aşkınsa bu meş'âlen, dursun yine bir yerde;
Aşk mıydı kadeh, mahrem dostun ile iç bitsin!

Kanlarla dolan gönlü gözler ile döktüm ben;
Lâ'l al ki Bedehşan'dan, sen parmağa tak gitsin!

(15)
Heves, Hak iş nedir bilmek için hep gözleyendir;
Ne fitneymiş ki örtülmüş bu sır hep izlenendir.

Akıl yontmuş iken bir put, zaman silmiş çıkarmış;
Ki aşk Müslim iken, aklınsa kâfir bulandır!

Bey oldun, kafilen çoktur, çalış durma artık;
Ki Haydar olmanın sırrı, gelip Kerrar kalandır!

Göz örterken cihân rüya diyen, hem söyleyensen,
Uyanmışken görünmüş, başka şey yok rüyandır.

Kurup halvette meclis, aşk nedir görmüş olursan;
Tanır aşk tevhidi fitren, seyirler has olandır!

Bir an kırpar, av olmuş, astılar terkiye birden,
Yara öldürse ceylan, has nasipten mutlanandır!

(16)
Feriştah eflâkin sihrinde hiç tutsak değildir;
Fakat insan denen kilken melek elbet esirdir!

Ne sandın? Lâle, güller çıldırır aşkın elinden;
Param parça olur üst-baş bilin sağlam değildir!

Sözün aşk, sır, onun halvet ki binler sevgi çağlar;
Figânından çıkar gitsin, nefes çirkef ki kaldır!

Şu yıldız gözlerinden gel kopar, dur, göz bebek sen;
Akıl dersen; atılgan, hem çevik uçmuş şahindir!

Yüzünden aç ey insan hem onu hilkâte göster;
Henüz bak "Lenterâni" ler diyen hak sırrı bildir!

Gelir nerden? Çemenlikten gelir elbet bu sesler!
Çeker baş gonca gizler, kan terin altında güldür!

(17)
Arab'ın kurduğu meclis ve edipler nerede,
Acem'in aşkı diriltmiş o şiirler nerede!

O pîrin hırkası altında duran testiler bomboş;
Ne yazık genç için bilsek o şâraplar nerede?

Çemenliklerde herkes yaptı yuva kendisine,
Yuva yapmış ve yakmış hiç görülmüştür nerede?

Geçiyor el gibi ordan bakarak kafileler,
Onu gerçekte görmüş, böyle mahremler nerede?

Şaha kalk, dalgalan ummanda, kal elbet ebedî,
Sahil ister gafil, amma sahiller nerede?

Bu kanlar tâzeden asmanda yol almış dolaşır;
Moğollardan kalan eski şâraplar nerede?

Adım at, geç zamandan, öyle şey artık etme fikir,
Aşıp geçmiş isen bilsek, ki zamanlar nerede?

(18)
Sen yel oluver, öylece esmek nedir öğren!
Sen lâle ve güllerde etek tutmak nedir öğren!
Gel, gonca gönüllerde de kalmak nedir öğren?

Kürkler giyinip sırtına, zevk neyse yitirdin;
Çırpınma da boşken, bilemem sen neye erdin?
Aşk meclisidir, bir yeni olmak nedir öğren?

Kâfir! Yine âvâre gönül gel ona bağlan;
Görmek mi dilersin? Ne ki var, gayriyi geç sen!
Bir başka görüş ile bakmak nedir öğren!

Neymiş şu zaman? Hem de haber, bilmedi belli
Sensin kara toprak, ve senin çok ki tecelli,
Bir başka duyuş, başkaca görmek nedir öğren!

Gözler şahinin göz, ve gönül onca değil ki;
Tutsak o kuşum, uçmaya zevk yok idi bil ki!
Kuş kalk yeniden sen, yine uçmak nedir öğren!

Dârâ ve Cem'in tahtını satmaz ucuz onlar;
Elbette ağır dağ, almaz bil ki samanlar.
Gönlün kanı vermek ile almak nedir öğren!

Feryada ile taktir denilen şey değişir mi?
Bağlar seni zincir, olarak hiç çözülür mü?
Um sen; yeniden naleyi çekmek, nedir öğren!

Yanmış mısınız? Verse ciğerden yara âteş,
Gör sende kıvılcım, yine sen sazlığa bir koş;
Çer-çöpte yanı, başka, koşuşmak nedir öğren!

(19)

Ey gonca uyan, uykudasın, nergisçe uyan kalk!
Yitmiş sarayım, gamla keder etti talan kalk!
Kuşlar ötüyor çimde, ezandır okunan kalk!
Âteş dolu seslerle de her yerdi yanan kalk!

Uykun ne derin, hayli derin, haydi uyan, kalk!
Uykundan uyan, kalk!

Süstür sabahın gökyüzü, gün her yana ağmış;
Kandan seherin üstüne bir bak, küpe takmış;
Dağlarda da çöllerde de kervan yola çıkmış;
Dünyayı gören göz, bakıver neydi uyan, kalk!

Uykun ne derin, hayli derin, haydi uyan, kalk!
Uykundan uyan, kalk!

Şark, kül gibi hepten, göğe savruldu, döner bak;
Ahlar boğunuk, susmadadır, yok ki eser bak;
Topraktaki her zerresi, bir dertlinâzar bak;
Ey Hine ü Semerkant ü Irak! Hamedan kalk!

Uykun ne derin, hayli derin, haydi uyan, kalk!
Uykundan uyan, kalk!

Deryâ mı nesin sen? Uyuşuk bir koca sahra
Deryân nice deryâ? Ne bir eksik ne de fazla!
Yok dalga ve timsahların, oynaşmıyor aslâ!
Göğsünde yarılmış denizin dalga olan, kalk!

Uykun ne derin, hayli derin, haydi uyan, kalk!
Uykundan uyan, kalk!

Bir nükte açar, hem de bütün gizli neler var;
Toprak bedenin mülk, yine cândîn ile sağlar;
Cân ten buluversin diri, hem, öylede cân var
Hırkanla mı, seccade mi, hançer mi donan, kalk!

Uykun ne derin, hayli derin, haydi uyan, kalk!
Uykundan uyan, kalk!

Hakk sundu ezel kanunu, hem sen de alansın!
Hakk'ın olacak olsa eğer, sağ solu sensin!
Ey toprak olan! Hem de zemin, hem de zamansın!
İç Hak şarabın, şüpheyi geç, haydi inan, kalk!

Uykun ne derin, hayli derin, haydi uyan, kalk!
Uykundan uyan, kalk!

Feryâd bu Frenk'ten! Bu Frenk hep gönül avlar!
Feryâd, o şirinlik, yine Hüsrevliği sağlar!
Hep âlemi viran ediyor, zulmü de çok var!
İmâr ederek âlemi, ey Ka'be kuran kalk!

Uykun ne derin, hayli derin, haydi uyan, kalk!
Uykundan uyan, kalk!

(20)

Cihânım bak bütün toprak, ayak altında kalmıştır;
Ve bilmem ben giden nefes, geri kalmış ya dönmüştür!

Garibin kabre yüklenmiş, gecenden orta yerlerde;
Ve yıldız, ay kararmıştır, sabah bilmem ki ermiştir!

Zeval bitsin ve hummam yok olup gitsin, diler gönlün,
Kıvılcım oldu bilmem ben ki şimşekler ve şimşekler mi gelmiştir!

Çekinmezden bu dünyaya, coşan bir aşkla bak artık,
Hayal zevkin de hiç bitmez, demem ben toprak olmuştur!

Ölüm neymiş hayat sür sen, o sonsuz bir ömür dersen,
Bu işten senle birliktir, Hudâmız mahçup kalmıştır!

(21)

Gelecek, geçmişi görmek ve düşünmek gerekir;
Hele davran ki; o geçmiş yeni bilmek gerekir!

Gün denilen ise mahmilleri çekmiş devedir;
Âşık akşamla sabahtan, binek etmek gerekir!

Pîrimiz der ki: Cihân yol alıyor, yok esası;
O saadet ve felâket boşa, görmek gerekir!

Bu cihândan geçerek, Hakk'a erişmekse murat;
Tâ başından ona candan başı geçmek gerekir!

Dedim elbet, bu gönül sakladı çok, Lat'la Menat;
Dedi: Bir put evi, elbet onu tez yıkma gerek!

(22)

Hayalim şimdi benim gökleri seyr eylemede;
Ayın omzunda ve yer Kehkeşan'ın sinesi de.

Sanıversen bu mekândır sadece tek yerimiz;
Hani yıldız ki cihândır ve cihân öncesi de!

Ki hakir gördüğümüz iş bu karınca gözü de,
Nice çok gerçeği görmüş, bize üst görmesi de!

Kürenin üstte Bisütûn, Elevend yükseliyor, (1)
Bize ermez bu ağırlık, yine yükselmesi de!

Kadehi kanla dolan lâle içinden yaralı,
Nice feryât ediversin, çıkı vermez sesi de!

(23)

İçte kopmuş bir kıyamettir terennüm, yok haber;
Meclisin tek nağme, saz, hem makam eğlenmeler!

Aşkla yoğrulmuş kilim noksanlığın hükmünde hep,
Yoksulum ben iş desen ay misli olmazmış meğer!

Sus yeter sen, ayrılık derdinse katlan bir kere,
Çekse ah aşk, hiç bilinmez dert denen nerden eser!

Ol kıvılcım dert denen çerçöp nedir yak koyma hiç;
Topak olmuşlar hayattan kısmet almaz böyleler!

Sen şahinsen olma yoldaş hiç kafeslik kuşlara,
Davranıp aç sen kanat, artık ufuklar sende yer!

Varlığın akşamda şair, oldu bir âteş böcek;
Bir yanar bazen bakarsın, parlayış bazen söner!

Bak gazel yazmış bu **İkbâl,** benliği fâş eyledi;
Tâze kâfir oldu, salip hali tam bilmezdiler!

(24)

Şâraplar mey evinden yadigâr, Cem'den değildir!
Ciğerdendir kanım onda, ki Acemlerden değildir!

O dalgaymış, ararken çırpıp durmuştu varı,
Henüz yoklukta kalmıştır ve bilmekten değildir!

Gelin, bizler Halil benzer sihirler neyse bozsak,
Bütün mabet de putluktur, meğer senden değildir!

Eğer göz kâinatın iç nedir görmek dilerse,
Zulümdür koyma baksın sen, güzel dersen değildir!

Bu yanlış yol, bütün zevktir, bizim insan için hep,
Bu yol kıvrımlı, menziller uzak erken değildir!

Bu gafletten sevinç duydum benim olmuş bu fırsat,
Gafil kalmam övüşlerden, bu gafletten değildir!

Gelişmem put evindendir, yetiştim burada elbet;
Dudaklar hep Harem der, Harem'den söylemiştir!

(25)
Laleyim sahrada elbet, atın tarhlar için gitsin,
Kırda, dağ, sahralar varken alın sizler saçın gitsin!

Uzak düştüm ki kendimden, olup bir tilki elbette;
Çareciysen! Elest'ten biz gelen orya, atın gitsin!

Göğsümün içte bir söz var unuttum, ihtiyârım ben,
Beni mektep, muallim var, zarar yok siz verin gitsin!

Susar olmuş sazsam elbet benim namem var henüz,
Dönüp çalsam da perde yolkesendir bilinsin!

Gecem eski yaramdan bir güneş olmuştu elbet;
Bu fanusumda mumlar var sizler alın gitsin!

Sultan olmaktan da sırlar neyse yaydım kullara,
Günahlar çok, cezam neymiş o sultan huzra gelsin.

(26)
Yeni sözler ki dedim, kimse de hiç anlamadı;
Bu tecelli kesilir kan, bunu gözler göremedi

Taş isen sen, şişe tezgahına var sen şişeleş;
Vah o taş! Put olur amma meye bir cam olamadı!

Yıkıver eskiyi derhal yeniler yapmak için;
Çakılıp "Lâ" ya kalan "İlla"yı hiç bulamadı.

Ne güzeldir küçük ırmak, yine zevkinde benin,
Dalarak toprağa, deryâya desen sen eremedi.

Kelîm olmak ne ki öğren bunu Frenk ne bilir,
Yine Musa gibi Sinâ'ya varıp yetemedi.

Aşk denen çırpınışı öğretiyor bu gönülden,
Ulaşan âteşe kalp ervânemiz bilemedi.

(27)
Âşık olmaz ki dudaktan yine feryât yücelen!
Âşık olmaz kişi, dünyayı kucaklar da bulan!

Kendinin âlemi tamir ediyor âşık olan,
Sonu gelmiş cihânı bu gönül sevmez inan!

Bu Frenk âleminin uyanık gönlü de yok;
O bu âlemlere ancak bilinen gözle bakan.

Gerçi altın kâsede aşk, akışan la'l gibidir,
Şu akıllarda şuur yok, ısırır sanki yılan!

Meyimizden içiver pîr dolu meyhâne hani?
Meyi sert olsa için, er kişi, kudretti olan!

(28)
Yeşilliklerde bazen kuş olanlar değişmiştir;
Değişmiş dal olan elbet ve âşiyân değişmiştir!

Bakarsan kendine bak, âlemi şekvâ nedendir hem?
Deyişkin bakmadasın sen, bu dünyân değişmiştir.

Ki elbet sende göz hoşluk görür olsun zamanlardan;
Meyinevler değişmezken, bütün muğân değişmiştir!

Amiri kafilen kimmiş, selâm al git ki sen benden,
Bütün yol ayni yol, elbette kervân değişmiştir!

(29)
Bizi kaybetti Allah, hep arar, durmayarak;
O, bizler misli de muhtaç, arzû tutacak!

Bazen hem lâlenin yapraklara yazmış haberler;
Bazen kuşların göğsüne yazmış çığlık salarak.

Ve nergis gözlerinden bazı hayran seyr eyleyerek;
O bir işveyle gözlerden konuşur oldu ancak!

Bizim bu ayrılıktan, hem seher vaktinde ki ah;
O, içten, hem de dıştan, alt ve üstten çağlayacak!

Bu kilden faniyi görmek dilerken, yaptı neler;
Koku, renkler temaşa üzre, bahâne eylenecek.

Ve her bir zerrede gizlenmiş bilinmiyor hâlâ;
O mehtap benzeri her yerde âyan, parlayacak!

Bu topraktan tenimiz, can denen şey de gaip;
Bu cevher, biz miyiz; hem yoksa odur söylenecek?

(30)
Tâcir insan, işçinin kandan da la'l yapı hep;
Ağalar hep köylü, ırgatları her an etti harap!
İnkılâp!
İnkılâp! Ey inkılâp!

Şeyh desen, tesbihte; hep evrâd okur, yüz mü'mini;
Saf ve kâfirden, Brehmen zünnarından bağlı hep;
İnkılâp!
İnkılâp! Ey inkılâp!

Beye bak, sultana bak; toptan kumarbaz cümlesi;
Elde zarlar hîle, mahkum canı sökmüş, yok hicâp;
İnkılâp!
İnkılâp! Ey inkılâp!

Va'izân mescitte, evlât derseniz dershânede;
Aklı va'izin, bir çocuk, oğlan bunak, buymuş hesap!
İnkılâp!
İnkılâp! Ey inkılâp!

Müslüman, fen, fitneden feryâttadır elbet bugün!
Ehremenler çok ucuz, Yezdan bulunmaz neyse yap!
İnkılâp!
İnkılâp! Ey inkılâp!

Bak bu batıl hiç utanmaz, Hakk'a sahip çıkmada;
Kör yarasa, kördür amma, baskınında âfitab!
İnkılâp!
İnkılâp! Ey inkılâp!

Bak kilisen çekti dara hazreti İsa'yı da;
Bak Muhammed göçtü, aldık fatiha, sunmuş kitâp;
İnkılâp!
İnkılâp! Ey inkılâp!

Yüzyılın şişede gördüm, nice bir çok zehri ben;
Öyle bir zehr ki yılanlar öldürür, yoktur cevap;
İnkılâp!
İnkılâp! Ey inkılâp!

Aldı bazen bak zayıflar, belki kaplan kudreti;
Bir kabarcık fanusundan, bir ışıktır çıktı hep;
İnkılâp!
İnkılâp! Ey inkılâp!

(31)
Bilmişim, birgün gelir hep örtülen meydandadır!
Sanma dertlerden uzaktır, böyle can meydandadır.

Darbe lâzım, hep uyansın, uykusundan can denen,
Telde mızrap yoksa sanmam inlemen meydandadır?

Asmasın sen bütünden, Hak için yaş dök gece;
Canlı kalsın hep güneşler, parlatan meydandadır!

Zerresin sen, korkarım ben, mahvolursun durmadan,
Geçse hamlık, bir güneşsin, parlaman meydandadır.

Geç şu topraktan cesettim sanma artık şimdi sen,
Göğsü yarsan, fışkıran bir mehtabın meydandadır!

Benliğin üstünden elbet şimdi örtülsün kapı,
Orda artık saf ve halis lâ'l denen meydandadır!

(32)

Zaman haslârla çirkinlik, sunar olmuş olur yâ!
Bu gülşenmiş, bu kafesmiş, bu tuzakmış, o zirâ!

Garipsin sen, nedir yol, iz ve bilmezsin ki yalnız,
Ki mahremlikle yaklaş, dur; n'olursun dostun orya!

Nefesler almış isen sen tâze dünya et ki peydâ;
Çok eski bir durak dünya zamandan geç, bu sevdâ!

Huri, Cibril'de dizginler tutar olmuşsan artık,
Olup dilber kinâzlan, geç bütün bir cilve sal da!

(33)

İnciler yapmak, sedeften bir hayat bulmak demek,
Hem alevler içre kalmak hep erir olmak demek!

Aşk, kapanmış kubbelerden fırlayıp yükselmedir;
Ay şişesin, tâkı eflâkten alıp kırmak demek!

Saltanat dîn, gönlünün nakdi savurmakmış meğer;
Anbean can kaybedip bir tek cihân bulmak demek!

Bil ki hikmet, felsefe; hikmette hep, mertlik gerek;
Hem tefekkürdür kılıç, kinden öte tutmak demek!

Hem dirilmek mezhebi bilmez perişân uykular;
Toprağından dünyanın bir has cihân kurmak demek!

(34)

Kapanmış kubbenin dıştan güzel bir yol ki buldun;
Seher vakti niyâzından çabuk hep Hakk'a uç sen!

Çemenlikten yuva kurdun, ki korkum var ki şahinim,
Havasından cesurken sen kanat kısmaktı korkun!

Ki toz muydun? Yaşanmazmış rahatlıklarla burda;
Sabahın yelle sarmaş sen, oturmak yok, n'olusun!

Saman-yol ırmağından, mavi renk gökten de geç sen;
Duran bir kalp ölür elbet, yeter menzil ay olsun.

Eğer gönlünde coşkun, pervasız şimşek de yoksa;
Tur-u Sina, benim gözler saman görmüş bilinsin!

Yananlar meclisi âdap nedir elbet korurlar,
Bazen bir yol bakıştan biz şehidiz, sorma bizden!

Ki derler, şi'rimizden anlâyanlar ölmüş olsak,
"Cihânda sen ki elbet inkılâp yaptın" demiş sen!

(35)
Şereflenmiş günahkarım, ve işten ücret almam;
Yanar gönlüm, buna elbet kusur taktirde saymam.

Bu aşk feyziyle fikr etmek yüceltmiştim bilinsin ben;
Cihanlarda güneş nûrdur deşer göz onda koymam.

Ezelden ben ki girdap, dalgalarla varken oldum,
Denizler atlas olmuşken gelip tufanda dinlendim.

Ki yüz def'â cihân âteşledim önden ki ben elbet,
Sükûnlar, afiyetlerden bulup kül eylerim her dem.

Putun önlerde raks ettim ve zünnar bağladım elbet,
Bu şehrin şeyh desin kâfir Hakk'a ermek iken gayem.

Ve bazen kaçtılar benden, ve bazen ülfet etmişler,
Ve bilmem avcıyım ben ve bilmem av mıyım bilmem!

Gönül yanmaz iken aşktan, o sohbetten nasip almaz,
Bakır kızgın iken gel sen, var iksir altın eylersem.

(36)
Kör olmuştur cihân gaflettedir kalp aynasından;
Gören göz görmemiştir bak, cihan kör olmuş ondan!

Gece siyah karanlıktır, karışmışken bütün yollar,
Delili kervanın âciz ki müşkil kalmasından.

Rakip hâm sevdâdan mest, âşık dersen ki kör kandil,
Haber vermişse dilberden odur âciz bu mahvelden.

Yakînim mü'mini bilmiş, gönül dersen meğer kâfir;
Bu mü'minler bataklıkta; bu çaresiz gönüllerden.

Gelir birgün tufan olmuş gemimin üzre bir kaptan,
Ve bazen bir ufak dalga atar sahil kayalardan.

Görür göz var yaparken iş bilinsin hep dalgaylaysa,
Veren göz kim? Ki gevher dipte çöpler hep sahillerde.

Nasibsizlik ciğer yakmış, çekip durdum ki yıllarca
Elimden iksiri saçtım, heba ettim bu sahrada.

Senin gönlünde bir tâze cihân varsa çıkar artık,
Frenk mülkün cerahatlar yol almışken mezarlarda!

(37)
Gönül okşar cihândayken neden bir yâre ermezsin?
Kapan sen gönle artık hiç, ayaklar, aşkı ezmezsin!

Benim derdim, zuhur zevki tükenmezken, nedendir?
Yapıp etmek, yaratmak var, neden bizden de gizlensin?

Ayaz'dan başka yok nâzik bu mânâyı bilen kimse,
Ve Mahmut Gaznevî dostluk, Ayaz'ın derdi artırsın!

İlim, idrak ki, gaziyi kılıç, kalkandan eylerken,
O ilmin yok değer artık, demek on para etmezsin!

Değer herneyse almaktan ki sen hep kârısın elbet;
Bu Haydar kuvvetinden ver ki, Razi fikri güçlensin!

Eğer damla kanın varsa, bulursan bir ufak kanat;
Gelip bizden de öğren sen, ki artık sen bilendensin!

Eğer ney çalma isterken, nefes vermekti sanmışsan;
Kılıçtan bir nefes lâzım, ki neyler hem, nefeslensin!

(38)
İlmin de görüş hiç yokken, aşkla bu bağlanmış değil!
Yoldan geri kalmış, âvâre desen olmuş değil!

Gönlünde cihânlar silmiş olan insan, bil ki sen;
Ah derdi yaşar, sanmak yok ah tadı hiç almış değil!

Aşkın eli deymiş, âvâre olup kalmışsa da;
Göğsünde yakan dert, bil ay bile hiç bulmuş değil!

Hiç aslâ yüzünden ben gözleri dönmek istemedim;
Hep gaflete sarhoş, hiçbir kere hem bakmış değil!

İkbâl ki güzel esvâp giymededir, dünyaya dönük;
Dervişliğimiz, yırtık külahla kalmış değil!

(39)
Seher vaktinde mevcut şey nedir, görmek mümkün!
Siyâh toprakta varken çok tecelli, ermek mümkün!

Görüş iğnen, ucundan çok daha keskin edersen;
O cevher aynanın ta gönlüne sızmak mümkün!

O gülşen kuşlarındansan feryâdın elbet yolu dardır,
Açarken, goncanın ağzınca ah etmek mümkün!

Bu dünya perde olmaz hiç, o dünya perde olmaz ki;
Bakış kudretli olmuşken, bakıp görmek mümkün!

Çocuk misli görürsen bir yuva sen dallar altından;
Güneş, ay neyse göklerden de av tutmak mümkün!

(40)
Çekerek badeyi, üst üste elin mecliste ki sen;
Ve elin nûr ile sen parlayarak peymâne çeken!

Doğulu sâkî elinden alıver lâ'l kadehi;
Yükselir arşa kadar mest kilinin nâle hemen!

O gönül var mı ki, sevdâ odu yaksın da onu;
Ve alevler ile başlar hücmüne pervâne denen!

Şu seherlerde akan gözyaşı ömrün gıdası;
Hayatın tarlayı hep canlı tutar yaş var iken!

Ve kadehler geze dursun, şu Frenk bahsi de ne?
Bu virandan nice kervandı gelip sonra geçen?

(41)
Aşk ararken, bildi insan bunu ancak bilmede;
Onda cilve, suyla kilden perdeler örtmüşse de!
Bir avuç kil var ya, insanda gönül mülk etmede;
Hem güneş, ay, nice yıldız varsa toptan vermede!

(42)
Gelin siz, şark ki bulmuş tâze bir can;
Kırılmış put, tavaf etmek mi nerden?

Nasıl bir cilvedir, kalpler bakıştan;
Kıvılcım misli yükselmekte birden?

Bu cengâver Turanlım nerde şimdi?
Göğüsler parçalanmış öz nefesten!

Eriş ben zevki al, onlardı insan;
Cihândan geçtiler, haz buldu benden!

Cihân zindan diyip ölmüş gidenler,
Giderler mest iken iş bu cihândan.

Ve yıldızlar delip tesbih edenler,
Yiğitler, onların kurbanıyım ben!

Melekler, şimdi bulmaz, mest temâşa,
O kilden zevki secde geçti bizden!

(43)
Aşk övüncüm, malik olmuş bilmemiş hiç son nedir!
Küfrü, varlık zünnarından çok uzak gitmen nedir!

Aşk eğer emretse bir kez tatlı can neymişse geç;
İstenen, mahbub olan, tek sade aşktır can nedir?

Kâfir olgunluk bulur sen, yıkmış olsa sumenat;
Mahmud'un harp olmadan, putluk tapınman nedir?

Cami, meyhâne mânâstır, put evi dersen eğer;
Gönle onlar sihr eder, gönle hoşluk bilmen nedir?

Hem terennüm etme neymiş, ırmak öğretmiş bana;
Ben gülistan gördüm elbet, duymadım efkân nedir?

Gelmek istersen sıcak gönlünle sen, derdinle gel;
Cümbüşün gönlünde, Davut söylesin dersen nedir?

Sayma çirkin, al meyimden iç, ayarlan şimdi sen,
Lezzetim, meyden, kederden, gamlarımdan gelmedir!

(44)
İş bu yorgun gönle sâkî saf şâraplar sunmada;
Kimyânın âlim odur, cıvaya iksir vermede!

Bilmedim ben sinemde, nûr mu, âteş mi var?
Bildiğim, ak rengi var, mehtap alır ondan yaşar!

Yaratılış söz demez elbet susar, eyler hücum;
Nağmenin zevkiyle kendin hem de mızraba çalar.

Çekme gam, cahil; susuz çöllerde bir çok çeşme var;
Öyle has bir çeşme, seller hiç kalır, sahip çıkar!

Tattın elbet sen balımdan, iğnemiz incitmesin,
Kul uyansın derseniz insan, için bir iğne var.

(45)
Felekten bir avuç toprak, gelir aydın olur birgün;
O taktir yıldızından yer, döner, üstün olur birgün!

Hayali kurtulur selden, olanlar beslemez artık,
Geçer masmavi girdaptan, çıkar, baskın verir birgün!

Nedir insanda mânâ bak, sorarsın sen, neden bizden?
Deler dünyayı o artık, döner, mevzun olur birgün!

İlerler, öyle düzgün bir hayat kurmuş olur insan;
O yüzden Allah'ın kalbi coşar, pürhun olur birgün!

(46)
Ki ben İslâm nedir kökten araştırdım ki yer yer;
Asıl kâfir ve zındıktır o aşk inkâr edenler!

Bu kil insanın makamdan; Harem, hacca gidenler,
"Ve Hak yardım eder olsun" ki onlar ancak anlar!

Ne yol sordum, emel; dost, arkadaş bulmaktı elbet?
Demişler: "Önce yoldaş istemiştir yol alanlar!"

Frenk'in feylesoflar zevki tatmin istemişken;
Akikten bir kadehten iç ve parlaktır şâraplar.

Ne hoş olmuş bu körlük bince kerre ondan elbet,
Gönülden hiç sevilmez, tasdik almaz bu ilimler!

Bu aklın yol çeşitli, gerçi elbet çok da tatlı,
Yakîn saf gönle girsin, nüktelerden hoştu derler!

Kelâm, hem felsefen dursun, ki gönlümden çıkardım;
Gönül dersen, hâkikat neşteri vursun ki bekler!

Bu sultanın etekten hep uzak durdum bilinsin;
Ki kâfir olmadım, güçsüz ilâha dönse yollar!

(47)
Geç bu halktan, ki âriften yaraşır sohbet iste!
Huda'dan benlik iste; ve "ben" den devlet iste!

Yaralarken seni nâz, söz, işi sen bitti sanma;
Ve gönül, akla, basiret diye has cilvet iste!

Bu cihânın şişesin dik başa, aşk işte budur!
Câm'ı cihân-nüma yok, fethe de kuvvet iste!

O yalıncak yola düşmüş, yolu dersen ki diken;
O verir, O'ndan azık olmada rahmet iste!

Ve kemâl bulsa ki fakr, şahlığın elbette budur;
Hasır üstünde uzan, taht-ı Keykubat iste!

Öne bak sen, o zaman ömrün erer bir cihâna,
Geçecek geçti bırak, dön; yine akıbet iste!

Hayatın derdi eğer ney gibi inletse seni;
Şarabım hiç, yine mum çare mi; elbet iste!

(48)

Dünyayı gören, görmez özünü,
Örtmekte neden, gaflet gözünü?

Nûrsun ki daim, nûrlansa gecen;
Sen nûr-u Kelim, göster elini!

Sen ufku geçip atsan ya ayak;
En önceki sen, geçtin tümünü!

Varsın ebedî, korkunsa ölüm,
Ölmek sana av, göster yüzünü!

Cân verdi sana, almaz ki geri;
Yâkîn bulamaz, seçmiş ölümü!

Ressamlığı gel, ben öğreteyim;
Sen kendini yap, tekrarla günü!

(49)

Ben hiç geceden korkmam sunmuş ise âfetler;
Bitmiş gece dönmekteyken gökteki yıldızlar.

Coşkunca edip feryât aşk, kendini sunmakta,
Hiç kadrini bilmez, kendindendi tuzaklar.

Gönlünde ciğer yakmak ahlarla olur elbet;
Kır sinede, ez gitsin, kirlenmese dudaklar.

Sığmaz ki kadehlerde, meyhâne şârap sunmaz;
Vermiş yaratış sâkîsi, meyleri sunmuşlar.

Dosttan öte düşmüş kalp, mutlanmaya ermez hiç,
Vermez ki huzur, elbet; mescit ile mektepler!

(50)

Ki nerdensin ve kimsin? Mavi gök beklerdi yollar!
Göz açmış yıldızından, hem felek binlerce gözler!

Ne dersem, sen ki neydin, hem ne yaptın, hem ne oldun?
Ki Mahmud'un Ayaz ettin, ciğer artık kan ağlar!

Cihanlar koymamıştın, secde ettirdin bütün sen;
Şair, sôfî meyinden zevk dolan sarhoşluğun var!

Frenk aklın düğümlerden açıp geçmiş iken hem;
Verip bir başka mey zevki, seni ondan zehirler!

Terazi, hem mizân, defter deyip sözler demişken;
Fakat hayretteyim, buymuş kıyamet görmemişler!

Harem gönlünde bulmuş kimse olmuş mutlu elbet;
Bu âlem vartasından sıyrılıp koçmuş giderler!

Onun mekteple mescit hiç de kıymet almamış benden;
Alınlar yıpratan bir yerde secdem, varsa neyler?

(51)
Diyârı şevk ki dert âşina olan toprak denilmiş;
Onun her zerreden elbet temiz bir can görülmüş!

Şarabı almamış muğlar, bilinsin muğbeçeden;*
Atılmış bir bakıştan mey, paramparça edilmiş!

Niyâzın sen makamdan at, ki çılgınlık çekilsin;
Akılan git, yakan yırtık gidiş pejmürdelikmiş!

(52)
Şarabın eskisi, genç yâr ise kıymet, ne yazar?
Görüş almış olan insanda huriler ne yazar?

Ki neler var, bunu sen sanmada oldun ebedî;
Koca dağlar ile çöller ve denizler ne yazar?

Garplının bilgisi, şarkın yine hikmet ise put;
Tavafın puthâne, tapman yine putlar ne yazar?

Seni bir kez ki düşün sen, yine ürkmekte misin?
Var olan, varlığı varken bu cihânlar ne yazar?

Kirpiğin uçla kazıp açtığımız yolda olan,
Hani menzil, hani kervan, kum akanlar, ne yazar?

* Muğ: Zerdüşt dîninden olan. Muğbeçe: Zerdüşt dîninde hizmet eden çocuk.

(53)

Kalenderan kile hâkîm ve hem de çok yücelir,
Baç aldılar nice şahtan, fakat hep hırka giyer!

Görünseler, kement atmış güneş ve ay tutarak,
Ve halvetten zamanı, hem mekânı avca alır!

Muhabbet meclisi parlaklaşır rûhsa ipek;
Savaşta, benliği anlar ve maddiyat yok olur!

Bu renkli dünyaya hem tâze düzen vererek;
Ölünce yıldızı, onlar taşır, omuzda gider!

Zaman 'yarın' denilen örtüden açar yüzünü,
Ki dost olan, gece içtikleri mey sarhoşular.

Denilmemiş yüce söz geldi şimdiden dudağa;
Ki hayret etmedeyim, şehr âlimi susmadadır!

(54)

Kabza çift, sanki kılıçtım ben, felek olmuş çeken;
Çarka vurmuş bilemiş, vaktin yüze vurmuş hemen!

Ben cihânından hayalken, bak ezelî hilkate;
Gül ve bülbüller cihânından oluşmuş var denen!

Bak âteşten saf şârap döktüm kadehin dopdolu,
Himmetinden süzmüşüm, iç, sevginin himmetle sen!

İçte yangınlar dolan ben, Ka'be'nin kuş olmuşum,
Yangınından nağmemi elbet tanır herdînleyen!

Eski mürşitlerde idrâkin gemi batmış meğer;
Bahtiyârdır, hem gemim varken gelip seçmiş olan!

(55)

Zerreden bir gövde oynatsam kıvılcım misli hem;
Hem kanatlar ben verirdim zerre uçsun istesem!

İstesek elmas eritmiş, nağmemin içten yanış;
Şebnem eylerdim, çiçek var, şimdi gel damlar desem!

Makamından ben zuhurun tatlı nağme çık desem;
Akşamın içten vakitsiz, bir sabah fırlar o dem!

Yusuf'un yüzden çekip ben kaldırırsam örtüyü,
Yufka eller, pek ucuz zevkiyse alsın isterim!

Sınayıp aşk sabrı, mest insana ağlar göz verir,
Görmenin lezzet derinden anlasın, tatsın derim!

(56)
Bu ben hiç halkla anlaşmaz; uyuşmuş hâm demektir.
Bilirsen derdi sen bundan uzak durman gerektir!

Selâtîn dergaha baş koyma sürmüştür neden hep?
Büyüklük nâz nedir? Haktan alıp tam bellemektir!

Civanmertten isen, insan sever olsun bilinsin;
Gelir bir gün, ki yâr nâzı gelip hiç eylemektir.

Onun huzrunda bestem hep dolarken dertli nağme,
Melekler duydu lezzet, zevkte neymiş anlamaktır.

Güvencim çok benim aşk yok, alan insan desen âmâ;
Gezip elden ele yıpranmamıştır aşk olan pâktır!

Gelin siz lâleler üstünde biz raks eyler iken hem,
İçin meyden, ki âşıksan dökün takva kanı haktır!

Kaçarken Müslümanlardan sığın İslâm kalendir hep;
Yapar kâfirce iş Müslim, uzak dursan revâdır!

(57)
Lâle meş'âlem, nasıl aydınlanırmış caddeniz?
Genç İranlım Hak için siz hükmü neymiş derseniz!

Fikrimiz girmiş hayatın kalbe dalmış bir kere;
Saklı kalmış fikriniz hep zapt edilmiş bilseniz!

Ay, güneş gördüm, yüceldim, geçtim artık Ülker'i;
Ka'be yaptım, ben küfür mülkünde sizler görseniz!

Ben, görüş mızrağı saldım sizlerin âteşlere;
Çokta keskin, hem de seçkin hale koydum ben henüz!

Renkli fikrim, Şark züğürtler üzre sunmuş armağan;
Bize mevcut lâle sunmuş gör ki Bedehşânınız!

Bendelik zinciri kırmış sizlerin has kahraman,
Görmüşüm ben, dehlizinden gönderir zindânınız!

Suyla topraktan olan siz, toplanın çevremde hep;
Gönle dolmuş bir âteş, vermiş miras ecdâdınız!

(58)
Bahardan hilkatim yeldir, verivermiş hayatlar;
Dökülmüş yaşlarımdan bitti otlar, yaseminler!

Kanım döktükçe çöller lâle dolmuştu derler;
Ve lâ'lden bir şârap konmuş olurken hep kadehler!

Uçuş yüksek, melekler bin defâ av etmek ister;
Pusup tenhada onlar hep, tuzak kurmuşta bekler.

Bu toprak insanın nûr, ay ve yıldızdan da parlak,
Ki onlar köhnemiş, insan sunar hep tâzelikler!

Yakıp meş'âlemi elbet yücelttim şimdi artık;
Elim Musa elinden mucize koynunda gizler.

Ki Hakk'a secdeler et, saltanat elbette hiçtir;
Sakın sen durma gel, fakrı soyun hep gözlemişler!

(59)
Ki görmezden, haber vermiş olan insan değersiz!
Uzâtmış söz, görüşten vermemiş lezzet, ki tatsız!

Şair, fakih, hakîmden dînledim sözler bilinsin;
Ağaç yüksek iken lâkin, bütünden kaldı barsız!

Tecelli görmüşüm der hem, övünmüş ihtiyâr insan,
Fakat vermiş gece dersen, kalır insandır sabahsız!

Şikâyet eylerim Hak'tan, fakat söz söylemem;
Gönül mal alıp koymuş, gönül kalmış Yusuf'suz!

Alevler sundu sâkî, yok Harem, puthâne yoktur;
Kıvılcım sundu sâkî put evinden bak duyarsız!

(60)
Bu sahradan meğer pek çokta kervan geldi geçti!
İşittim nağmelerden ben sürenler söylemişti!
Firavun zindanından bir Yusuf'lar kurtulursa;
Bu kervandan ne var soymak ve yağma mümkün işti!

(61)
Cahil, bilsen Frenk hiç derdine ortak olur mu?
Şahin hem pençesindeyken o kuştur der acır mı?

Babandan hem miras olmuşsa elmas, pişman ol sen;
Ki taştan lâ'l çıkarmak lezzeti dersen, biter mi?

Cihân varmış ve yokmuş say, bana bilmem ne dersin?
Varım ben, başka şeyler hîle, bilenler aldanır mı?

Polisten mey dolan bardak ki korkudan titremişken,
Seven ellerde bardaklar bilin siz, titreşir mi?

Bu benlik perde dersin sen, derim;sâkîn bu perden,
Delik açmakla uğraşma, o bir şey gösterir mi?

O köhneyken, dalın altında doğdun, gölgen olmuş;
Sakın terk etme evindir, ayıplar, istenir mi?

Gazel yaz, hilkâtin her perdeyi silsin, değiştirsin;
Gazel hilkâtle aynıyken ahenkler beklenir mi ?

(62)
Doğu'dan geç; Batı hîle, dönüver gel ki beri!
Yenisi, eskisi hiç on para etmez bu sürü!

Yelin önlerde uçan bir sananın çöp gibi hep;
Dârâ, Hüsrev ve Kubat gitti de kalmaz diğeri!

Dirilik meclisi süsler, ve fakat **var** kalacak;
Gidişin içteki, bağlanma, sakın; onla yürü!

Bil ey insan! Ki güneşten daha parlak birisin;
Yaşa! Sen parlatıver nûr ile hep zerreleri.

Ve Süleyman yüzüğüydün, cinin ellerde gezen;
Ehriman*, geç! Dese aldanma bu Cibril'se biri!

Kadehim pekte küçük, meyhâne bizlerle rezil;
Şişe tut, hükmederek iç; öylece terk et bu yeri!

(63)
Cihânın renk, koku meydanlara çıkmış, sırrı diyen;
Yine sen mızrabısın, saz da o gel vur ona sen!

Bakışın cilve sefasından yine sarhoş ki dedin;
Yine sen örtü dedin, perde dedin de hemen!

Feleğin mavi olan perdelerin çek ipini;
Bu temiz gözler için nûr gibi çıplak görünen!

Kara toprak bana, Firdevs'lere tercih edilir;
Yeri olmuş idi zevkin, yeri şevkin bilinen!

Beni ben, bazı onu gözde komam, kaybederim;
Demi gelsin bulurum ben, bu ne sır, anlatamam?

(64)
Derdiyle gönülden yaralanmış biriyim;
Göğsün yara, bir lâleye bağmış bilirim!
Yanmışsa ciğer, sahraya lâyıktı sayın;
Lâkin, işimiz halk, yine halktan biriyim!

(65)
Lâlenin gönlüne baktım âşina bir gözle ben;
Zevk ü şevkler, ah, figânlar ki görünmüş yeniden!

* Şeytan.

Cihanın her yanı çırpınma dolarken cümleten;
Ürkerek hep vahşi ceylan oldu artık gözlenen!

Bak bizim olmaz hayat, bizden olmaz bu hayat;
Nerye baksan var hayat; neredendir bu hayat?

(66)
Birmiş bu cihân, birmiş o cihân!
Sonsuz buranın; sonsuz oranın!

Bu çift de hayal, o çift de zânın;
Bir dalga şulem, dalgam dü cihân!

Bir an bu zaman, bir an o zaman;
Ben sonsuz olan, ben sonsuz olan!

Yok burda ayar; yok orda ayar;
Tek pâk olanım; tek akçe ki ben!

Var burada makam; var orda makam;
Var burada zaman; var orda zaman!

Ne burada işim? Ne orda işim?
Ordaysa figân; buradaysa figân!

O yol kesendir; bu yol kesendir;
Var orda ziyân; var burda ziyân!

Yaksam ki bunu; yaksam da onu;
Buymuş âşiyân; oymuş âşiyân!

(67)
Bahar gelmiş, bakışlar âteşe salmıştı lâle;
Gönüller parçalanmış, yücelmiş gökte nâle!

Şu lâ'li renkli şâraptan lâlenin toprak için saç,
Ki nergis düşmesin güzden, erişmiş bir melâle!

Cihan bir renk-ıtır dersin; gönül neymiş ki bilsen;
O bir aydır, ufuktan halka almış, kendine etmişti hâle!

(68)
Geceyle gündüzün şekli, nedir vermişti Allah!
O ressam, kendi kendin hep temaşa etti Allah!

Çıkıp sôfî karanlık köşenizden bir dönüp bak;
Bu hilkâtten met'a satmak için sunmuş da Allah!

Sabah, yıldız, şafak, aylar, güneşler hep satılık;
Bi-perde cilveler vermiş, alırsan, sattı Allah!

(69)
Köhne âlem tâzeden, tekrâr gelip gençleşmeli;
Parçacık ot, dağ olup muhkemce kuvvetleşmeli!

Her ne var görmekle bulmuştur meğer insan denen;
Sinesinden bir derin feryât gelip yükselmeli!

Eskimiş aylar, güneşler, hiç yaramazmış meğer;
Tâze yıldızlar gerek ki, tâze dünya gelmeli!

Gördüğün her bir güzel, olmuştu elbet sevgili;
Lâkin onlardan da pek çok, çok güzeller gelmeli!

Söyler Allah: "Böyledir sen n'olur ses etme hiç!"
Der ki Âdem: "Böyledir, lâkin, o öyle olmalı!"

(70)
Lâlenin gülşende elbette temenni dağı var;
Aldatan nergis, gören bir gözle hiç olmaz ki yâr!

Toprağında bir nefesten dalga var, yoktur gönül;
Bil hayat kervan fakat mal yok, boş eller, yük arar?

Hem zaman bunlar için bir yâd olup geçmiş öte;
Her kadeh dolmuş şârap, içmek için bilmiş arar!

O âteşten sevgiler olmuş bugün dilsiz gibi,
Sinâ küskün, yok tecelli, vadi-i Eymen susar!

Aşk kıyametler koparmış oldu feryâdımla hep;
Yoksa sönmüş şimdi meclis, kalmamış kavgaya yer!

(71)

Budur bir köhne mabet, kim kıyametler koparmış,
Bağlayıp zünnarı kâfir, olup ney titreşirmiş.

Fakir görsen yerinde, beylerin kâşânesinde,
O gençken bel bükülmüştür, bütün gamlar erişmiş!

İlaçlar nerdeler? Derman çoğaltır derdi elbet;
İlim derken bütünden aldatan çok hîle varmış!

Bu insanlık denen sandal, sürüklenmişti selde,
Gönüller cümleten, kaptanla durmuş kavga etmiş!

Hayatın yolculuk neymiş sakın hiç sorma benden!
Aram dertlerle hoştur hep, gazeller söyleyip gitmiş!

Seher rüzgârının yoldaş olur iken elbet nefesim;
Çimenlikten, ayağım, basmadan gül üzre geçmiş.

Perişân köy ve kentimden uzak düştüm bilinsin;
Ayın gözden cihânlar hep temaşa oldu bir iş!

(72)

Bilinsin, lâle dağ, bağ kandil olmuş;
Ben anlatsam hayat neymiş nasılmış!

Ve biz renkten, ıtırdan gelmedik ki;
Ve bizden kalp, akıl hep hisse dolmuş!

Kadehsiz mey içilmezdir bilinsin;
Bizim meyden de insan sarhoş olmuş!

Sinem dağsız, bu varlığın geceyken;
Ki kendin sen, onun nûrdan tanırmış.

Alev dalgan göğüs açsın nesime;
Sakın çiğden, o yanmaktan edermiş!

(73)

Ben hür olan kulum hem, aşkımsa imânımdır;
Aşk imanım olurken, akıl desen, kölemdir!

Bu meclisin kıyâmet, dönmekte kadehimde;
Yıldızdı bak kadehim, zulmette nûrlarımdır.

Yoklukta can rahattı, arzû ve zevk desen, yok;
Mestâne bir terennüm, sehpamızı sarandır.

Ey renk cihânı bilmem, sohbet ne vakte sürmüş?
Yolundur elbet ölmek, benim yol aşk-mekândır!

Gönlümde bak odur hep; gizli kalanda oymuş;
Dersen makam onundur; bil, bizde tek makamdır!

(74)

Az söz etmiş goncanın, gönlünde bir sır dolu;
Gül ve reyhan çıkınca, derde ortakta yok mu?
Çimenin kuşlar, bahar rüzgârı sırdaş oldu artık,
Onların dostluktu gerçek, hep uçuş olmuş yolu!

(75)

Kendi kendim üzre artık etmeliydim secde ben!
Acemin âteşkede yok, yok Araplar Ka'be'de!

Lâle gül yaprakta sunmaz, ki terâvet kalmamış;
Kuşlarından hüznü sezmek imkânı, yok nağmede!

Ben cihânın tezgahında tâze bir şey görmedim;
Kalmamış, bitmiş, tükenmiş, sanki yokluk vermede!

Hem felek yıldızlarında, inkılap zevki biten;
Gece, gündüzlerde bitmiş belki hep ürkmede!

Ermeden menzile onlar, şöyle çökmüşler yere;
Sinelerden hep çekilmiş kalmamış dem vermede!

Elde kudret kalmamış hiç, sayfa dolmuş, yok beyaz;
Hem kazadan, çıksa kudret kalmamış kalemde de!

Şu şarkın cânda mevcut eski âteş,
Sürüp gitmiş nefesler tende bitmiş!

Resim kalmış bedenden cân da gitmiş,
O bilmez, cânlılık zevkiyse yitmiş!

YENİ GÜLŞEN-İ RÂZ

RUBÂİ

Gözümden hep bakışlar peyledim ben;
Senin gözden âlem, var eyledim ben!
Yatan şarkken, terennüm eyledim ben;
Ve yıldızdan seherler peyledim ben!

Şu şarkın cânda mevcut eski âteş,
Sürüp gitmiş nefesler tende bitmiş!

Resim kalmış bedenden cân da gitmiş,
O bilmez, cânlılık zevkiyse yitmiş!

Gönüller boş! Nedir maksat bilinmez!
Onun ney, hiç terennüm neydi bilmez!

Dedim ben maksadı, bir ayrı tarzda;
Cevap verdim Şebuşter'den biraz da!

Şu şeyh Mahmut gününden bak bu âna;
Kıvılcım yok atan, câna zamânâ!

Kefen çekmiş, gelip toprakta yattık,
Ne bir mahşer çağırmış fitne tattık!

Ekilmiş fitne görmüş Şeyh-i Tebriz;
Kıyamet fitneler sunmuştu Cengiz!

Benim göz gördü bir has inkılâbı,
Diğer bir gün doğup sunmuş cevabı!

Çekip mânâ yüzünden ben nikâbı,
Sunardım, zere tutsun âfitâbı!

Şârap içmiş de sarhoş sanmayın siz,
Masal söyler şairlerden değil biz!

Şair saymış, küçük rûhtan olanlar,
Hayır sunmaz, bilinsin çünkü onlar!

İşim yok hiç güzeller ülkesinde,
Gönül, yâr gamı bilmez, tinetimde!

Benim toprak onun bir toz değilken,
Ve âciz, bir de âşık olmadım ben.

Ve ben, Cibril'le sırdaş oldum elbet,
Rakibim; bekçi, asker; bilmem elbet!

Fakirim hem, Kelim varlıklıyım ben;
Şehinşah azmi çıkmış gölgemizden!

Tozum elbet sığışmaz sahralarda,
Suyum amma, ki almaz deryâlarda!

Şişeysem, taş yürek titrer elimden,
Düşüncem bir deniz, geçmiş sahilden.

Benim perdemde gizlenmiş kaderler;
Kıyamet koltuğum altında bekler!

Bir anlık halvetindeydim bilinsin;
Zeval bilmez cihân kurdum bilinsin!

Şairlikten de ar duymaz idim ben,
Yüz asr, Attâr yetiştirmezdi bil sen!

Cânım, ölmek-hayat harbinde vardır,
Gözüm, bitmez tükenmez ömre yârdır!

Senin toprak elolmuş câna elbet;
Vücûdun öz gamındandır akıbet!

Yürekten hem bu âteş, yaktı bağı;
Gecem aydan yakıp dursun çerâğı!

Tohum yok hem, gönül ekmiş kilimde,
Ve levham başka bir yazgı elinde!

Bizim benlikte zevk baldan da tatlı,
Bu Hak ilhamıdır, ondan sıfatlı!

Ki önden balda mevcut zevki tattım,
Gelip en sonda, Şark derken dağıttım!

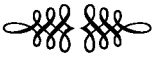
Bilir olmuşsa Cebrail bu hali,
Geçer nûrdan coşar kalbin melâli!

Makamından şikâyet eyler ol dem;
Ve Hak'tan böyle bir ihsan diler hem.

Tecelli çıplacık hiç istemem ben,
Bilinsin, gizli gamlar isterim ben!

Şu cânsız bir visaldir geçmişim ben,
Figân, âhdan dolan tat isterim ben!

Ki ver, insanların âhiyle nâzdan,
Ver insan nûrunun en has niyâzdan!

BİRİNCİ SORU

Benim fikrim verir bitmez tahayyür,
Nedir bilsem, bilinmez şey, tefekkür?
Yolun şartlar, nedir bilsek düşünce?
Niçin olmuş günah, kulluk denince?

CEVAP

Bu insan gönlü dolmuş öyle bir nûr,
Bu nûr galip, hazırmış öyle bir nûr!

O nûr sabit ile seyyare gördüm,
Onu bir nûr ve âteşpâre gördüm.

O burhandan, delilden aldı âteş,
O cândan, Cebrail'den buldu âteş!

O cân aydınlatan nûr sine dağlar,
Kıvılcım sunsa hiç kalmış güneşler.

Bulanmış kil, münezzeh her mekândan,
O günler hep münezzehtir zamandan!

Onun vakti, sayılmaz hiç nefesle,
Ve bulmazlar anar olsun ki öğle.

Yorulmuş yattı sahil bir kenarda,
Sığar umman görürsün bir kadehte!

Deniz oymuş, odur âsâyı Musa;
Odur elbet deniz yarmış olan da!

Gazeldir, otlak olmuş âsumanlar;
Nehirlerden sularken asumanlar!

Ve yer, gökler olurken has makamı,
O kervan bir olup etmiş devâmı.

Cihânın nûru zulmetler o huydan,
Ölüm, cennet, huri, surlar o sesten!

Adem, şeytan zuhura ermiş ondan,
Adem, şeytan; fütuhât gelmiş ondan!

Onun idrakle yorgundur bakışlar;
Tecellisinde Hakkı aldatışlar!

Dolaşmış bir gözü öz halvetinde,
Diğer göz gezdi dıştan cilvesinde.

Eğer tekgöz ki örtülsün günahtır,
Bütündür gözle görmek, yolda şahtır!

O nehrinden denizler peylemiştir,
Olup gevher dibi yer eylemiştir.

O an birden deyişmiş başka yüzle,
Onun dalgıç görünsün çıktı yüzde.

Görünmez coşkular var kavgasında,
Şu renk, ses istemez göz hem kulakta!

Zaman hem ömrü almış, şişesinde;
Ever, bizler için hep tedricen de!

Hayat ondan atar olmuş kemendi,
Ve avlar alt ve üst tutmuş kemendi.

Onun ahvalle bağlar kendi kendin,
Boğaz sıkmış masivadan bilinsin!

İki âlem olur av bir gün elbet,
Düşer, kıvrak kement tutmuş akıbet.

Eğer çift âlemi birden tutarsan,
Ölüm her şey, geçersin sen ölümden!

Şu istekler çölü gevşekçe basma,
Senin âlem nedir, gel, elde et yâ!

Eğer halktan biriysen şimdi sende,
Başardın, hem yüceldin, bil ki hem de!

Dilek Allah'ımındır neymiş arzûn?
Gelip yaklaş ki kendinden bulursun!

Ki kendin sen ki teshir eylemişsen,
Ufuklardır kolay, hak eyledin sen!

Senin hükmünde durmuştur cihânlar,
Bilinsin mutlu gündür öyle günler!

Yanarsın sineden eflâke elbet,
Eder bak secde ay, gökler akıbet.

Dumanlar yükselen ahdan o bilsen,
Kemendin tutsağıymış şimdi birden!

Kalırsan köhne mabet içre hür sen;
Gönül arzûnla artık put yaparsın!

Bu dört yön âlemi, zapt eyleyiş var,
Itır, renk, nûr ve ses teshir ediş var!

O çokluklar azalsın, az çoğalsın;
Onun derde yaraşmaz gönlü dalsın!

Onun dert, ızdırap aksın gönülden,
Felekten sihri bozsun hem, bütünden!

Okun temren olup saplansa gönle,
Onun arpaysa, sen, buğdayı verme!

Budur şahlık, âzamet, saltanat hem;
İkizdir dinle mülkler böyle madem!

İKİNCİ SORU

Nasıl deryâ, ilim olmuştu sahil?
Onun tam dipte olmuş inci hasıl!

CEVAP

Nefes dolmuş hayat akmış denizdir;
Şuur, vukuf, onun gerçek sahildir!

Derin deryâ dolar hep dalgalarla,
Sahil dolmuş ve binler dağ, ovayla!

Kararsız dalga varmış, sorma benden;
Ve her dalga, kenar bulmuş döverken!

Geçer ordan sular, dağ, taş mı dersen;
Bakış, tat aldı, saymak, nitelikten!

Onun huzrunda durmuş bil ki her şey,
Şuur feyziyle aydınlık alır ey!

O yalnız kalsa, mest, yoldaşta sevmez;
Fakat her şey o nûrdan nûrlanır tez!

O önden nûrlanır, sunmuş olur hem,
Ayin, usulle hep tutsak eder hem.

Şuur yaklaştırır elbet cihâna,
Cihân başlar, o sırlardan beyana!

Akıl hem kaldırır yüzden nikabı,
Nutuk çıplak sunar olmuş hesabı!

Mükafat sığmamış artık cihâna,
Cihân ermiş makamdan bir mekâna.

Cihân senden uzaklaşmış sayarsın,
Deniz, çöl sâde gevherdir görürsün.

Cihânın renk, koku güldestemizdir,
Bizim bir bağlımız, bazen değildir!

Bu benlik bir bakışlık huzmesinden,
Güneş, yer, gök ve ay bağlandı toptan!

Bizim kalpten o kalbe, gizli yollar,
Ve varlık o bakıştan huzmeden var.

Ki görmez kimseler hep derde düşmüş,
Görenler, dağ, deniz olmuş görüşmüş.

Cihânlar görmemizden yükselirken,
Fidanlar hep büyür, güvenmemizden!

Gören elbet, görünmüş, cümle sırdır,
Gönülden zerrenin niyâzı vardır.

Der ey bakmış, bakıp birkez beni gör,
Bu cânımdan bakarken sen, hayat ver!

Şeyin, olgunlaşış varlıktır elbet,
Gören varken, görünmek oldu niyyet.

Şu bilgimdir huzurunda bulunmak,
Şuur varken, nedir nûrsuzca kalmak!

Cihân birtek tecelli oldu bizden,
Yok olsak renk ve ses olmazdı bilsen!

Cihânın sohbetinden yardım al da,
O kıvrımdan edep bulsun bakışta!

Bilin, av avlâyan, aslân olanlar;
Karıncayla gelir bir yâr olurlar.

Cihânın yardımından al bir haber sen,
Ki Cibril'sin gelip artık kanatlan!

Akıldan göz açıp kesrette topla,
Temaşa vahdete ermiş bu yolla!

Yusuf'un gömleğinden bir nasip bul;
Mısır'lardan, Yemen'lerden ıtır al!

Bu benliktir güneş, ay avlâyan şey,
Esirdir tedbirin bağla güneş, ay

Odundan sen cihân olsun yakıp dur;
Mekân hem lâmekân baskın edip dur!

ÜÇÜNCÜ SORU

Kavuşmak; Hak ile mahlukta neymiş?
Yakın, çokluk, uzaklık, az da neymiş?

CEVAP

Ki üçtür az ve çoklular cihânda;
Akıl koymaz, esir etmiş kemende!

Bu Tusî, Oklides hükmün cihânı,
Şu aklın, yer için harcar zamanı.

Zamanlar hem mekânlar itibarî,
Bu yerler hem de gökler itibarî!

Çekip yay sen, hedef neymişse gözle,
Sözüm mi'rac için bir nükte, gözle!

Ceza, haslık sunan âlem de mutlak;
Aranmaz, tek odur mutlak olan Hak!

Hakikatler zevalsiz, Hak mekânsız;
Demek yok, şimdi sen âlemde sonsuz!

Onun içlerde yok alçakla yüksek;
Ve az, çokluk olan mefhum nedir bak?

Ki bilmez gönlüdür alçakla yüksek,
O dıştan baksanız pek çok geniş pek!

Akıl bilmez ebed kavramı neymiş,
O gayret bir bulup binler edermiş.

Topaldır aklımız, sessizlik ister,
Nedir iç bilmiyor, hep postu gözler!

Hakikatler nedir, bin parça kıldık;
Sabit, seyyar için çok farkı koyduk!

Akıllar lâmekândan, çok mekânlar,
Yaratmış, vakti bir zünnardı bağlar!

Benim gönlüm zaman bilmezdi baktım,
Gecem, gündüz, yıl, ay neymiş yarattım.

Senin ay, gün meğer on para etmez,
Gelip sen "kem lebistum" var, düşün tez!

Bu hengam sevdasından geç ve kaldır,
Ulaş sen, kendini, kendinde daldır!

Ten ü cân çift olan şey, bir kelamdır;
Ayırmak bunları mutlak harâmdır!

Kâinat remzi cânda gizli kalmış;
Tenin, elbet hayattan bir hal olmuş.

Gelin olmuş, kına yakmıştı mânâ;
Süsüymüş gösterir olmuş cihâna!

Hakikattir yüzden perdelenmiş;
Açılsın bir, tükenmez lezzet ermiş!

Frenk cândan, beden çekmiş ayırmış;
Ve mülk-din söyleyip hep çifte bölmüş!

Mânâstır "Senpiyer" tespihi çekmiş,
Ki, hakim olmada, hiç hükmü yokmuş!

Cihânda hîle, fen düstur görürken,
Beden cânsız, ve cân cânsızdı derken;

Şu akla bir gönül kat, öyle Fikret;
N'olur bir dem de Türk ne'tmişti seyret!

Frenk taklit ederken kaçmış özden,
Ve mülk,dîn tevhidi, saklandı gözden!
Bir'i bir şekle soktuk yüze böldük,
Yarattık bir sayış, şeklen var ettik.

Şu eski ma'bedi toprak mı sandın?
O Hakk'ın bir deyiştir, anlasaydın!

Hekimler bir resim yapmış ölenden,
Musa'nın el, nefes yoktur İsâ'dan

Gönül hiç felsefenden görmemiş şey;
Bulur bir başka hikmet hep koşar ey!

Derim: Dünya içinde inkılâbın,
Hayattır iç, elinde ıstırabın!

Yapan sensin, adetten şimdi vazgeç;
Dönüp bak kendine sen, hamleler seç!

Cüz'ün külden de üstün bir cihânda,
Şu Razî, Tusî söz, cinnet be ânda!

Biraz Aristo'nun ol âşinâsı,
Bacon'un saza uy dur belki bazı!

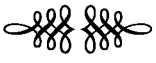
Fakat sen o makamlardan geçip git;
İlerlersin, o menzil hiç sefer et!

Bilensin az ve çokluklar nedir sen;
Deniz gönlünden anlar akla er sen!

Kemiyet, keyfiyet, hükmet cihânı,
Ay, Ülker hem, felek bulsun mekânı!

Fakat sen gel de bir hoş hikmet öğren;
Zamanın hîleden kurtul n'olur sen!

Makamın, hadisatın hep dışında,
O sağdan iste, sol hiç olmasın da!

DÖRDÜNCÜ SORU

Kadîm, hadis nasıl ayrıldı bilsek,
Bu âlemdir, o olmuştur Hudâ, tek!
Eğer maruf ve ârif, zât-ı pâkken,
Bir azcık kilde mevcut sevdâ nerden?

CEVAP

Hayat, benlikte gayr yapmak olurken,
Arif, ma'ruf ayırmak hayr bilirsen!
Kadîm, hâdis bizim çün kıymet etmez;
Bu saygım hadisatın sırrı birkez!

Ve durmaz dün, yarın saymış giden biz;
Bu, hal-mâzî denen bir iş eden biz.

Ki ondan ayrılış, fıtratımızdan,
Erişmek, çırpınış, fıtratımızdan;

Ne onsuz bir ayar sanmam ki vardır,
Bizim vuslat için o bikarardır!

Ne bizsizdir, ne biz onsuz, ne haldir;
Bu ayrılmak, firak olmuş visaldir.

Cüda düşmek, kile bakmak verirken,
Bulur ot dağ gibi sermâye birden.

O hicran aynalık etmiştir aşkta,
Bu hicran âşığa uygun gelir de!

Eğer biz zinde olmuşsak bu dertten,
Karar bulsak, bulunmuş bak bu dertten.

Nedir ben-o? Bu Allah sırrı elbet!
Ben-o şahit, şu sonsuzluk akıbet!

Bu halvet, cilve sunmuş zât nûrundan;
Hayattır, bulmak bu toplum düsturundan.

Bu toplumsuz muhabbet gözlenilmez,
Muhabbetsiz görüş dersen, bulunmaz!

Bizim meclis tecelli doldu gel, bak;
Cihân onsuz ki yoktur, var o ancak!

Kapı, duvar, şehir, kümbet; ne gezsin?
O, biz var orda, bir gayri netsin?

Bakarsın biz el olduk, öyle gitmiş,
Ve bazen bizleri çalmış, saz etmiş,

Onu yontup da taştan, heykel oldu;
Ve görmezden, kapandık, secde doldu!

Bu hilkatten de yırtıp bazı perde,
Cemalden yâr, temâşâ eyleriz de!

Avuçcuk toprağın sevdâsı neymiş?
Bu sevdâ ta içinden nûr edermiş!

Ne hoş sevdâ, o hicrandan figânda;
O firkatten kemale erdi cân da!

Onun hicran verir bir doğru bakmak,
Onun akşam sunar birden bir seher bak!

Sunar benlik için dert imtihanı,
O gencin dert olur bir zevk zamanı!

Akar yaşlar o gözden damla damla;
O yastan tatlı mahsul var o dal da!

O benliktir, sarıp tutsan kucakta,
Bekâ, fanî de bir olmuş o ânda!

Muhabbettir, düğüm vurmak makama;
Muhabbet, son nedir geçmek tamama!

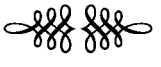
Muhabbet, hiç sonuç zevkiyse bilmez;
Sabahtır hep, ki akşam neyse bilmez!

Bu yoldan çok cihân devrildi geçti,
Bizim seyrangâhın son dense hiçti.

Misafir, sermedîsin, sermedî öl!
Önünden çok cihân geçmiş iken bil!

Bizim son burada ölmek olmamıştır,
Tutarsan elde, yokluk kalmamıştır!

Benin, ben içre sığmak ki muhaldir;
Benin ta kedisi olmak, kemaldir!

BEŞİNCİ SORU

Ki ben kimsem gelip birkez haber ver,
Ve kendinde sefer etmek ne demdir?

CEVAP

Ki benlik kâinatın hıfza muska,
Hayattır ilk ışık doğmuş Zât'ında!

İçinden "bir" çoğalsın, artsa elbet,
Uyanmaktır hayat, Allah elinden!

O ancak biz olursak, zahir olmuş;
Gelişsin, biz, olurduk zahir olmuş!

İçinden bir sahilsiz deryâ ancak,
İçinden katre sarhoş dalgadır bak!

Ve elbet zerre miktar sabrı bilmez,
O fertlerden de ayrılsın bilinmez!

Hayat âteş ve benlik bir kıvılcım;
Ve yıldız misli sabit, yolda yolcum!

O kendinden de çıkmaz, gayri görmüş;
O toplum içre amma, tek görünmüş!

Gönülden kıvrılır olmuş iken bak;
Yürürken kil, büyür olmuş iken bak!

Onun gözlerde çok sırlar görürsün,
Her ân bir renk, ıtır avlar görürsün!

İçinden yanmalar, durdurmaz artar,
Ve kendinden eder bitmez savaşlar!

Cihân bundan kazanmış oldu düstur;
Avuçtan kil ayna olmuş parlıyor!

O nûrdan, benden ayrı şey dökülmez,
O deryâ inci vermiş, başka vermez!

O toprak ten, ki benlik perdesiymiş;
Güneş benzer, o gelmiş öyle doğmuş.

Onun şarkı durur hep sinemizde,
Bu toprak, nûrlaşırken cevherinde!

Bana "benden haber ver" söylemiştin;
Ve "kendinde sefer neymiş" demiştin!

"Nedir cân, ten de birlik" söylemiştim,
"Sefer et sen de senden gör" demiştim.

Sefer etmek, ebeveynsiz doğuştur;
Süreyya'yı, çıkıp damdan tutuştur!

Bir ânlık ıstırap sunmuşsa sonsuz,
Güneşsiz görmeye erdik bilin siz!

Ümit, korku nedir, rûhtan çıkarmak,
Kelim olmak Nil'i hem çifte yarmak!

Deniz, toprakta tılsım varsa bozmak;
Ayı parmak ucuyla çifte yarmak!

O göğsün içte mevcut bir cihânı,
Avuçlarda alıp dönmek zamanı.

Fakat, sır açmanın imkânı yoktur,
Görürken cam, dönüp toprak demektir.

Şu "ben" den, ben, ne dersem o yanıştan,
İnip "İnna arezna" etmiş âyan!

Felek titrer durur âzâmetinden;
Zaman, elbet mekân sırtında birden!

Gönül insanda olmuş onca mesken,
Avuççuk kil, yer almıştır nasipten!

O "gayr" den ayrı hem, gayra gitmiş;
Özünden yitti, o "gayr" a bitişmiş!

Bu fânî avcunun neymiş hayali?
Zamansız, mekânsız neyse hali!

O zindanda, fakat hür; söyle neymiş,
Kementtir, avcı, avdır, böyle neymiş?

Senin sinende tam bir meşaleymiş,
Senin avcunda aşkın nûru, neymiş?

Gafillik yok, emanet oldu bil sen,
Cahilsin kendini görmez olan sen!

ALTINCI SORU

Küll'den üstün olan cüz, söyle neymiş?
O cüzz'ü bulmanın sırlar niceymiş?

CEVAP

Bu benlik ölçümüz fevkinde elbet,
Görünmüş kül'den üstün "ben" akıbet!

Felekten düştü bazen, kalksa tekrâr,
Zaman deryâsına dalmış çıkan yâr!

Ki ondan ayrı kim var nefsi görmüş,
Kanatsız öyle uçmuş, var mı görmüş?
Karanlıklarladır, nûru kucaklar,
Kanatsız halde uçmuş, var mı görmüş?

Karanlıklarladır, nûrlar kucaklar;
O cennetten hariç, huri kucaklar.

Gönüller fetheden bir nükte vardır,
Hayatın ortadan gevher arardır!

Hayatın iç, bütünden sonsuz elbet,
Ederken maddi göz zamânâ nispet!

Geçen, gelmiş ki itibari şeyler;
Zahir dersen, zuhuru oldu gözler!

Nasıldır hem, nasıl olmuştu sorman,
Ki takdir ayrı şey değil de ondan!

Nasıl olmuş, neler olmuş; ne dersem,
O mecbur, ihtiyar mecbur olur hem!

Bedir sultanının emriydi bunlar, (1)
Ki iman, cebr, kader birlik olurlar.

Ve varlıklar cebir altında dersin,
Esirdir, emre mahkum ya dersin!

Fakat cân, Hak nefesten, tek nefestir;
Bu Hakk'ın cilve, halvetlik nefestir!

Kulu cebr eylemiş sözlerse yoktur;
Eğer hürlük yok olsun, cân da yoktur!

O baskın eylemiş, durmuş cihâna,
O mecbur, sonda hükmetmiş zamânâ!

Döker olmuşsa cebrilik tozundan,
Deveymiş bak cihân, hızlanmış ondan!

O rûhsat vermesin dönmez ki gökler;
O şefkat etmesin, yıldız mı parlar?

Açar birgün, bakarsın, perde neymiş,
O kendi kendinin cevher ne, görmüş.

Yolundayken, meleklerden katarlar,
Onu görmek için hep bekleşirler.

Melek, hem asmasından aldı meyler,
O kilden, kendi kendin âyar eyler!

Onu bulmak için elbet sorarsın;
Onun kadri azaltır, böyle sorsan!

Gecen hem, gündüzün, sermedilik vur;
Akıllıysan, sabah feryâdı doldur!

Akıl, yükselse, bak, vermekte duygu,
Figân, feryâtta aşktan aldı nûru!

Akıl cüz'ü, figân küll'ü tutarken;
Akıl ölmüş, figân ölmez bilirsen!

Akıl, sonsuz kılıf bulmaz ki girsin!
Nefesler, yel kovan saymış, bilirsin!

Ve gündüzler, seher yontmaksa iştir,
Alev bilmez, kıvılcım toplamıştır.

Aşık feryâd ederken, iş tükenmiş;
Onun bir ân için devrân denilmiş!

Bu benlik onda mevcut mümkinâtı,
Çözer içten belirtir mevcudatı.

Uzak görmen için nûr yok ki sende;
Onu fânî sayarsın şimdi sen de!

Gelen ölmek için korkun nedendir?
Bu "ben" pişsin, ölüm geçmiş gidendir!

Benim gönlüm, diğer ölmekle titrer,
Ve gönlüm, bizde cân, tinet de titrer!

O, aşk sarhoşluğundan geçse bir kez;
O çörçöpten, kıvılcım aslâ çıkmaz!

Öz elden hem kefen biçmiş demektir;
O artık kendi mevtin, gözlemektir!

O ölmek pustu hem, gözler bilinsin;
Ki kork, ölmek budun derler, bilinsin!

O ölmek kazdı ten, kabrin bu dersem;
Nekir, Münkir senin göğsündedir hem!

YEDİNCİ SORU

Misâfir hangi vasfıyla bilinsin?
Kime kâmil, kime olgun denilsin?

CEVAP

Eğer sen gönlüne, bir göz atarsan;
Sinenden gözledin son menzili sen!

Hazardayken sefer etmek budur hem;
Ve kendinden, sefer etmek, budur hem!

Bilinmez nerdeyiz biz, kimse bilmez;
Bizi yıldız ve ay bir kerre, görmez!

Ararsın son, fakat son sende yoktur,
Sona ermek, için kudrette yoktur!

Kemâl bulmak için dersen, ki hâmız,
Konak geçmekle tam, hem nâtemamız!

Sona ermez, ulaşmaz bil hayatın;
Sefer sonsuzluğa ermek sıfatın!

Balıktan, aya dek talimgah olmuş,
Zamanlar hem, mekânlar, yolda tozmuş!

Sefer benlikle varken yok zuhur da,
Ki biz varlıkta yükselmiş o dalga!

Pusup sen, kendi kendin bazen izle,
Geçip sen şüpheden, gerçek ne, gözle!

Yakîn arzûsunun son yoktur elbet;
Muhabbet bilmemiş neymiş akıbet!

Hayatta olgun olmak; "Zât"ı görmek,
Yol istersen¸ cihetten ayrı düşmek!

Bu yol sunsun ki bir halvete birden,
O görmüştür seni, gördün onu sen!

Ki nûrlaş "*Men yerani*" nin nûrundan,
Ve göz kırpma, gelir baktın, yok olman!

Onun huzrunda bul kendin ve nûrlaş,
O bitmez deryâdır, sen, batma yaklaş!

Güneş kalbinde parlar zerre var bak,
Gelip biz ıstırabı orda koysak!

Yârin cilvegahında öyle yan sen,
Açık sen, gizli yâr aydın olurken!

Ve kim görmüş cihânındır imamı,
Ve ben, sen noksan, o besler tamamı!

Eğer bulmaz isen, elbet ararsın;
Bulursan koy, elin o elde kalsın!

Fakih, şeyh, molla dersen el uzâtma,
Balık benzer o yem, gel, gaflet etme!

Cihânda dîn için talip odur tek,
Körüz biz, görmenin sahip odur tek!

Sabah doğmuş güneş oymuş bilinsin,
O her tüyden görüş sunmuş görürsün!

Frenk benzer, usuller dökmedir bu,
Ki şeytandan da bir ip çözmedir bu!

O mızrap, saz yok olsun nağme bilmez;
Uçak, tayyaresiz bir uçma bilmez!

Bağından bir viranlık tarla hoştur;
Ve şehrinden, bu çöl, bu sahra hoştur!

O yol kesmiş olan hırsız, bilinsin;
Karınlar ekmeğe arsız, bilinsin!

Yatan rûhtur, uyanmış ten bütünden,
Hüner,dîn, hem ilim mânâsı yokken!

Akıl kâfir rûha girmiş ve durmuş,
Akıl, küfrün tenindeyken kudurmuş!

Verin benden ve alsın garp haberler,
Ki tutun sen kılıç, kınsızdı derler!

Bu cânlar almanın arzûyla dolmuş,
Ki Müslim, hem de kafir bilmez olmuş!

Kılıç durmaz ki kınlarda nedense?
Cihân yıkmış ve kendiymiş gidense!

SEKİZİNCİ SORU

Nasıl bir ince nükteymiş "Enelhak?"
Ve boş bir söz mü dersin remz-i mutlâk!

CEVAP

Bu "Enelhak" remzi neymiş desem ben,
İran, Hint duysa sır neymiş bütünden!

Demiş etraftaki millete rûhban;
Hayat aldandı hem, dünmüş demiş "ben!"

Uyur Allah, bizim varlık rüyadır,
Vücutlar gösteren varlık rüyadır.

Ve üst, alt, hep, bütün yönler rüyadır,
Araştırmak, sükun, şevkler rüyadır!

Uyanmış kalp, bilen aklın rüyadır,
Fikir, şüphe, yakîn, tasdik rüyadır!

Uyanmışlık, bakan gözler rüyadır;
Sözün, sazın, hareketler, rüyadır!

Uyansın Hak, şu varlık kalmaz elbet;
Bu aşk, meta' yok olmuştur akıbet!

Bizim bilmek ki yalnız bir kıyastır;
Kıyas etmek büyüklerden mirastır!

Değişsin his, bütün âlem değişmiş;
Sükûn, gayret ve her bir dem değişmiş!

Bu renk, şeklin cihânı bil ki yoktur;
Bu yerler, hem de gökler, köy ki yoktur!

Bütün bunlar, şaşırtır, dense mümkün;
Ve kalksın perdeler hep gitse mümkün!

Bütün bunlar yanılmaktır, bu gerçek;
Kulak, göz perdeler, iğfali dersek!

Bu benlik, renkli dünyalık değildir;
Bu hisleri onla ortaklık değildir.

Bakış, o harime ermez bilirsin,
Bakışsız, kendi kendin seyredensin!

Onun günler felek dönsün, sayılmaz,
Bakışlar zan ve tahmin neyse bilmez!

Eğer "ben" zan ve tahminden ibaret,
Ve dersen sen, tecellisi bu elbet;

Cevap ver, şüphe etmişten olan kim?
Sana dön bak, görürsün bînişân kim?

Cihân var, gözlenen, bir ispat ister;
Ki Cibril misli bir ilhama yok yer!

Ve benlik gizlidir, ispata yer yok;
Düşün sen anlaşılsın sırrı artık!

Ve benlik hak ve sen yoktur demişsen,
Gelip bir tarla say, mahsul verirken!

Bu "ben" olgun iken, sanma zevaldir,
Ki ayrılmaksa, âşıksan, visaldir.

Kıvılcımlar, kanat bulmuşsa mümkün;
Ve sonsuz bir hayat vermekte mümkün!

Ve hem Hakkın devâmı işle olmaz,
Devâm elbet araştırsan bulunmaz.

Devâm aslen de mest cânda emanet,
O aşk, mestlik eder payidar elbet!

Bütün dağlar, neler var varı hiçtir,
Cihân fani, bu benlik bâkîliktir.

Yeter, Mansur için söz etmeden çık,
Huda derken, senin yollarda artık!

Nedir benlikte gerçek, sende yit, kal;
"Enelhak" der isen, benlik, sadık ol!

DOKUZUNCU SORU

Şu vahdet sırrına vakıf kim oldu?
Neyi ârif olan idrâke erdi?

CEVAP

Felek hoştur, gönüller zapt edendir;
Fakat aylar, güneşler hep ölendir!
Bu akşam sırtlamış güneşti naşı,
Şu yıldızda kefen, mehtap kumaşı.

Uçar dağlar, yığındır sanki kumdan,
Coşar deryâ, çıkar asil durumdan.

Solar güller, değen güz rüzgârından,
Metaı kervanın, cân korkusundan.

Bu şebnem, lâlede kalmaz ki her dem,
Bir ân varken, bir ân yok oldu şebnem!

Bu sesler çeng içindeyken ölür de,
Kıvılcım yok olur taşlar içinde!

Cihân bilmiş ölümdür, sorma benden,
Ve sen, ben tutsak etmiş bir ölümken.

Gazel

Fenânın mey, kadeh içre dökerler;
Kayıtsız, cümleye teşmil sayarlar.

O ansız ölmemiş, seyrangah olmuş,
O yer, yıldız ve ay cihânı derler!

Ve kaçmak ihtiyat etmişse zerre;
Bakışlardan sihir der, ram edeler.

Karar bekler, huzur bekler de bizden,
Feleğin devre tutsak eylemişler.

Yarılmış sineler ister bu benlik,
Bu yıldızdan da meş'ale yaparlar!

Gönüller batılın ardında koşmaz,
Nasipler meyvesiz bir derdi bilmez.

Hakikât, arzûnun süruru derler,
Koşup, aşk, zevki saklar hem giderler!

Beni sonsuzluğu aktarma mümkün;
Firaktan bir visâl çıkmaksa mümkün!

Bu meş'alen yanar harlı nefesten,
Felek yırtılsa, iğneyle dikersin

Hudâ sözden de zevk almaz değildir,
Tecelli üzre meclis istemiştir.

Tecelli şimşeğe göğüs veren yok?
Şârap içmiş, kadeh başka kıran yok!

Güzellik kıymeti neymiş bilen kim?
Evi, aydan, tavaf bulmuş olan kim?

Elest'i nâzı halvetten çeken kim?
Şu sazdan bir "Belâ" diyip döken kim?

Nasıl bir aşk ki, topraktan bu tende?
Yakar bin perdeyi, külhan eder de!

Gidersek sâkî döndürmüş kadehler,
Bu zevk mecliste daimdir seferler!

Gönül yakmış o yalnız kaldı derken,
Onun mecliste elbet bir süsüm ben!

Tohum etmişte benlik saçmışım ben,
Ve saklardım, muhafız ben ki derken!

SON SÖZ

Kılıçsın sen, kınından sıyrıl artık;
Ve gel sen hem, kınından sıyrılıp çık!

Gücünden perdeler sen kaldırıp da,
Güneş, yıldız ve ay mevcut kucakla!

Yakîn nûru gecen üzre dökerken,
Yed-i beyzâ, olup Musa çıkar sen!

Gözü gönlünde açmış olsa insan,
O yıldız toplamış, kıvılcımımdan!

Olup Mevlâna'nın benzer pazarda,
Akıttım kan iken âteş damarda!

Eğer yoksan, heves yalnız modayken,
Dışın aydın, için sönsün, derim ben!

Devirsek biz, nedir kânûn-u âsûman,
Kazayı bir kadeh ettik, şaraplardan.

Çavuş, kudret taşır olsun, ne korkum var,
Geçin bahşişi, koy olsun hakanlardan!

Kelîm olsun diyenler ayni mânâdan,
Çevir gitsin, Halil olsun gelen mihmân!

Savaştan bir nasip almak dilerken kim,
Sepet bomboş, döner artık, bizim bağdan!

CÂVİDNÂME

بسم الله الرحمن الرحيم
١٤٢٠

MEVLÂNA VE İKBÂL

Şâir Ahmet Metin Şahin'in sabırla çalışarak, manzum olarak dilimize çevirdiği tasavvuf edebiyâtının şaheserlerinden sayılan CÂVİDNÂME'yi okumaya başlamadan önce İkbâl Hazretlerinin nasıl olup da, Hazreti Mevlâna'nın te'siri altında kaldığını kısaca gözden geçirmemizde fayda vardır.

Şarkın yetiştirdiği en büyük dahilerden olan İkbâl, Hz. Mevlâna'nın çok te'siri altında kalmıştır. O Avrupa'nın en büyük ilim merkezlerinde, senelerce okumuş, İngiltere'de Cambridge Üniversite'sini bitirdikten sonra, Almanya'nın Münih şehrinde felsefe doktoru payesine ulaşmıştır. İkbâl, hem büyük bir şâir, hem büyük bir feylesof, hem büyük bir âlim, hem büyük bir insandır. Pakistan'ın kurulduğunu görmeden Hakk'a kavuşan bu büyük vatanperver, Pakistan'ın kurulmasında büyük bir rol oynadığı için, Pakistan'a İKBÂLİSTÂN dense gerekirdi düşüncesinde olanlar vardı. Kendi memleketinde İslâm ilimlerinde hayli bilgi sahibi olduktan sonra Avrupa'da bulunduğu sıralarda, batının yetiştirdiği en büyük ilim adamlarını tanımış, en meşhur feylesoflarının, doktrinlerinin derinliklerine inmiştir. O bir allâmedir. Yani âtilerin âlimidir. Gerek Batı ve gerek Doğuda yetişen dünyaca ünlü en büyük feylesofların, bilginlerin, şairlerin, ediplerin eserlerini okuduktan sonra Hazreti Mevlâna'nın fikirlerini ve aşka dair görüşlerini benimseyerek, onu kendine mürşit etmiştir.

Bu bakımdan şark ve garbı, kültürü ile tanıyan ve garbı çevreyi iyice bilen, İkbâl gibi büyük bir allâmenin kendisinden yedi asır önce yaşamış Mevlâna'nın tesirinde kalması, onu kendisine mürşit ve rehber etmesi büyük bir hadisedir. Bu sebeple İkbâl'i, mümkün olduğu kadar tanımaya çalışalım. İkbâl, Mevlâna'da herkesin göremediği hususları görmüş, kendi sezişine, anlayışına göre adetâ Mevlâna'yı yeniden keşfetmiştir. Mevlâna'nın aşkının sonsuzluğu içinde bir yerde durup kalması, gayeye, emele ulaştım demesi, manen vardığı bir makamda hiç durmaması, daima ileri, hep ileri gitmesi, İkbâl'i çok etkilemiştir. Mevlâna hak yolunda yürüyenlere, hakikate varmak isteyenlere şunu tavsiye ediyordu:

Bu Hak kapusu, ucu bucağı olmâyan bir kapudur. Sonu yoktur. Bu yolda, her hangi bir yere varırsan, sakın, yeter diye, durma… İleri… Mevlâna bir rübaisinde şöyle buyurmuştur:

هر روز مرا از تو مسا فات نوست

"Her gün benim için, yeni bir yola çıkmamı, yeni mesafeler almamı gerektirir."

İkbâl, bu düşüncelerde kendi düşüncesini bulmuştur. Çünkü İkbâl'e göre de, hayat, sadece yaşamak, var olmak değil, gelişmektir, kemâle ulaşmaktır! Hatta kemâlden de ötelere gitmektir. Hayat hiç durmayan bir akış, bir inkişâf ve tahavvülden ibârettir. İnsan dünyada çalışmak, bir şeyler yapmak için gelir, insanın kıymeti ancak çalışma ile ölçülür.

Kur'an-ı Kerim'de "İnsan için çalışmaktan başka şey yoktur." diye buyurulmaktadır. İnsan, çalışmak, didinmek, hayatını kazanmak mecburiyetindedir.

İnsan ibadet etmek, kulluk yapmak için yaratılmıştır. Ama bu kulluk bir köşeye çekilmek miskince oturmakla olamaz. Çalışarak, hem kendine, hem yakınlarına, hem de milletine faydalı işler yaparak elde edilir.

İslâmiyete sonradan giren "Fatalizm" kaderciliği, Mevlâna'da, İkbâl'da red etmişlerdir.

İnsanın çalışması, didinmesi, bazan insanı başarıya ulaştırmayabilir. İnsanın başarıyı elde edememesinden ötürü ye'se kapılıp, kendini bırakması, aylak olmaması gerekmektedir. Bu sebeple Hazreti Mevlâna:

کوشش ببهوده به از خفتگی

"Bir şey elde edeyim diye çalışmamak bile, uyumaktan daha iyidir."

diye buyurmuştur. İkbâl ise:

کر از دست تو کارِ نادر آید
کناهی هم اکر باشد ثواب است

"Eğer senin elinden nadiren, iş gelse de, çalışmak mahsulü olduğu için, o iş, günah bile olsa, sevap hükmüne geçer." (Peyâm-ı Meşrik 62)

diye yazmıştır. Mevlâna bütün eserlerinde, kaderciliği red etmiş, ihtiyârî hareketi, çalışmayı, tavsiye etmiştir. Mevlâna'nın şiirlerinde daima, hareket ve hayat havası eser, o uyuşturucu değil uyandırıcıdır.

درخت اکر متحرك بدی نه پای وبه سر
نه رنج اره کشیدی نه زخمهای تبر

"Eğer ağaçta hareket kabiliyeti olsa idi de, ayağı ile başı ile bir yerden bir yere gidebilirdi, ne testere azabı çeker, ne de balta yaraları alırdı."

diye başlâyan şiirde Hazreti Mevlâna hep hareketi, mücadeleyi tavsiye etmektedir.

Bu şiirin sekizinci beytinde Mevlâna: "Boş durma, kendinden kendine sefer et!" diye buyurmaktadır. Mevlâna'nın bu tavsiyesi, yani, kendinden kendine sefer etmek, kendinde, kendini arama keyfiyeti, İkbâl'e göre, hayatın esas gayesi, her insanın kendi şahsiyetini idrâk etmesi, kendinde kendini bulması, kendindeki gizli kuvvetten istifade ederek, kâinatın terakkisine, ilerlemesine hizmet etmesidir.

İnsanın kendinde bulunan ilâhî emaneti idrâk ederek, ondan kuvvet alması, onun gücüyle büyük işler başarması, Kur'an'ın haber verdiği, yer yüzünde, Allah'ın halifesi olması gerekmektedir. (Bakara Ayet 30)

İkbâl'in hayat görüşü "*kendini tanıma, bilme*" görüşüdür. Bu yüzden o, insanı kendinde bulunandan haberdar ettiği için: "Prophet of reliyion of seof" kendini bilme dininin peygamberi sayılmıştır.

Abdurrahman Câmî, Mevlâna için: "Kitabı vardır fakat peygamber değildir" dediği gibi, şair Guvaini de İkbâl için: "İnsanlara kendilerinde bulunandan haberdar etti, peygamberlik yaptı ama, ona peygamber denilmez" dedi. İkbâl'in, Hazreti Mevlâna'ya gönül vermesinin, mürşit edinmesinin sebebi, Mevlâna'nın düşüncelerini, görüşlerini, tamamıyla benimsemesi, böylece Mevlâna'da kendini bulmasıdır. Hazreti Mevlâna, insanın kendinde bulunanı keşf etmesini ve kendine âşık olmasını buyurmaktadır. Bir rubaisinde:

ای بی خبران عاشقِ خود خواهم شد

"Ey hakikatten haberi olmayanlar, ben kendime âşık olmak istiyorum."

diye buyurmuştur. Bir başka rubaisinde de:

ای نسخهء نامه الهی که توی
وی آیینهء جمال شاهی که توی
بیرون ز تونیست هر چه در عالم هست
در خود بطلب هر آنچه خواهی که توی

"Sen ilâhî bir kitâbın, bir nüshasısın.
Sen, kâinatı yaratan Hakk'ın güzelliğinin aynasısın.
Dünyâda ne varsa senden dışarıda değildir.
Ne istiyorsan, sen, onu kendinden iste, kendinde ara!" (Rubaiyat 2113)

İkbâl bir rubaisinde ayni düşünceyi belirtmektedir:

جودی از وجود حق وجودی
جودی را از نمود حق نمودی
نمیدانم که این تابنده کوهر
کجا بودی اکر دریا نبودی

"Kendinde Hakk'ın varlığından bir varlık vardır. Kendinde Hakk'ın tecellisinden bir tecelli vardır. Bilmiyorum ki elde edilen bu inci, eğer edebin deryâsı olmasaydı, nerede bulunûrdu?" (Armağân-ı Hicâz: 173)

Hazreti Mevlâna, ayni görüşü, bir beytî âlilerinde şöyle ifade buyurmaktadır.

تو هر گو هر که می بینی بجو دری دگر در روی
که هر ذره همی گوید که در باطن دفین دارم

"Sen herhangi bir inciyi görürsen, o incinin içinde, öte yüzünde, başka bir inci ara. Çünkü her zerre içinde, bir define gizlidir." (Divan-ı Kebir C 3. S.1426)

diye söyleyip durmaktadır. İkbâl de:

بر خود نظر کنا ز تهی دامنی مرنج
در سینهء تو ماه تمامی نهاده اند

"Sağa sola bakma, sen, kendine bak. Eteğim boştur diye de sakın üzülme, senin gönlünde bir dolunay gizlidir." (Peyâm-ı Meşrik:96)

İnsan, nasıl kendini bulur, kendinde bulunanı hisseder? Yunus Emre'nin: *"Bir ben vardır, bende benden içeru"* diye haber verdiği beni nasıl bulacağız? Tanınmış Mevlevî şairlerinden Esrâr Dede merhum da:

"Ben, ben değilim, sensin hep!" diyerek Hakk'a niyâzda bulunmuştur.

Hallac-ı Mansur Hazretleri, kendinde bulunanı hissetmiş, heyecana kapılıp, kendini kaybetmiş: "Ben Hakk'ım" diye bağırmış. Bu yüzden darağacına asılmıştır.

Büyük mutasavvıf Serrâc Hazretleri, "Gerçek varlık, yalnız Allah'a ait olduğu için O'ndan başka kimsenin, ben demeye Hakk'ı yoktur." Diye buyurmuştur. Gerçekten de, deriden, sinirden, etten, kemikten ibaret, çürümeye mahkum bu fani, bu zavallı varlık, nasıl olur da ben diyebilir? Bilindiği gibi insanda iki ben vardır. Biri Rahmanî ben, öteki şeytanî ben yahut nefsanî ben! Şeytanî ben, insanı şaşırtıyor, gerçek beni bulmasına, hakikate varmasına engel oluyor. Şairin dediği gibi:

"Ben bu yolu böyle buldum,
Bana benlik hicâp imiş.
Okudum, anladım, bildim,
Bana benlik hicâp imiş!"

Nefsanî benlik bize hicâp olmaktadır.

Hazreti Mevlâna da:

تا تو بخودی ترا بخود ره ندهند
چون نیست شدی زدیده بیرون ننمند
چون پاك آی زهردو عالم بیقین
آنگه بنشان فقرت ان: شدی مند

"Sen sende oldukça, sende, sana yol vermezler. Sana gerçek varlığı buldurmazlar. Fakat benliğini ayakaltına alıp da, yok oldun mu, seni gözden çıkarmazlar. Hele dünyâ ve ahiret nimetleri istemekten kendini kurtarabilirsen, o zaman tam bir insan diye, seni parmakla gösterirler!" (Rubaiyat 739)

diye buyurmaktadır. Mevlâna bir başka rubaisinde de şöyle buyurmuşlardır:

تا با تو ز هستئ تو هستی باقیست
ایمن منشین که بت پرستی باقیست
گیرم بت پندار شکستی اخر
ان بت که ز پندار پرستی باقیست

Kendini bir şey sanmak, gurura kapılmak, bu da, senin için, ayrıca kırılası bir puttur." "Sen varlığını sende buldukça, rahat oturma, çünkü sen, hala puta tapmaktasın. Öyle farz edelim ki: Uğraşın sonunda, zan putunu kırdın. Fakat putu kırdığını fikri seni aldatmasın, zan putunun dirilmesine yeniden izin verme. (Rubaiyat: 360)

Hazreti Mevlâna'nın, bu rubailerde ifade buyurduğu ben, nefsanî bendir. Zan putunu kıranın kendini bir şey zannetmesi, hala yakîne, tam inanca ermediğini göstermektedir. İkbâl bir rubaisinde, zannın insanı ölüme götürdüğünden bahsetmektedir:

حیات جاودان اندر یقین است

ره تحمین و ظن گیری بمیری

"Ebedi hayat, tam inançta, "yakîn"dedir. Eğer tahmin ve zan yolunda yürürsen mahv olursun." (Armağân-ı Hicâz: 156)

Hazreti Mevlâna'ya göre, insan, kendi kendini tanıdığı ve gerçek rahmanî beni bulduğu anda hakikate geçecektir.

گر قدر کمال خویش بشناختمی

دامان خود از خاك پرداختمی

خالی و سبك بر آسمان تاختمی

سر بر فلك نهم بر افراختمی

"Eğer ben, kendi derdimi, kendi büyüklüğümü bilseydim, eteğimi, tozdan, dumandan, topraktan, dünyaya ait kirliliklerden çeker de, rûhum hafiflemiş, günahlardan arınmış olarak, gökyüzüne yükselir, başımı gökyüzünün üstüne kordum." (Rubaiyat:1848)

Mevlâna'nın ifade buyurdukları gibi, insanın kendini, kendi değerini bilmesi, tanıması, kendinde bulunan ilâhî emanetin, rahmanî benin, bilinmesi ile olur.

*"Her nerede bulunursanız, bulunun, O sizinle beraberdir."*ayetin ile varlığı haber verilen, rahmanî ben'i, İkbâl şu beyitle açıklıyor:

هست معشوقی نهان اندر دلت

چشم اگر داری بیا بنمایمت

"Gönlünde gizlenmiş sevgili vardır. İstiyorsan gel onu sana göstereyim." (Esrâr-i Hôdî 19)

Mevlâna da bir beytinde ayni hakikati haber veriyor:

اینجا کسیست پنهان
خود را مگیر تنها

"*Burada gizlenmiş biri var, kendini yalnız zannetme!*" (Divan-ı Kebir 1. 188)

Başka bir beytinde de:

ما بدانستیم ما این تن نه ایم
از ورای تن بیزدان می زییم

"Şunu anladım ki biz, şu tenden ibaret değiliz. Bir tenin ötesinde, Allah ile berâber yaşıyoruz!" (Mesnevi 5. 3340)

Gerek Hazreti Mevlâna ve gerek Muhammed İkbâl'in bahsettikleri sevgiliyi yâni "Rûhanî Ben"i nasıl bulacağız? İnsan, şahsiyetini kemâle erdirip, geliştirdikten, parmakla gösterilir iyi bir insan olduktan, kendini kendinde bulduktan sonra, Allah'ın inayetiyle, Allah'ın huzuruna çıkacaktır.

Cüz'î olan ben, Küllî bene kavuşunca, orada garip olmayacak mıdır?

İkbâl'e göre; katre deryâya düşecek, yok olmayacak, deryâda da varlığını hissettirecektir.

Hakk'ı bulmak, başka mutasavvıfların bahsettikleri gibi, kendinin Hak varlığında mahvolması, Hak'ta yok olması, yâni (Fenâ filah) mertebesine ermesi değildir.

Allah'ın nûru, ferdiyetin nûrunu söndüreceği yerde, onun nûruna katılıyor, böylece Allah'ın huzurunda kendini bulmakla, insan kemâle eriyor. İkbâl'in şu beyti çok dikkat çekicidir:

اگر خواهی خدارا فاش بینی
خودی را فاش تر دیدن بیاموز

"Eğer Allah'ı açıkça görmek, hissetmek istiyorsan, kendinde, kendini daha açık görmek için çalış!" (Armağân-ı Hicâz 154)

Burada İkbâl, "Kendini bilen, Allah'ı bilir" hadisini işaret etmektedir.

منکرحق نزد ملّل کافراست
منکرِ خود نزد من کافرتراست

"Mollanın nâzarında Hakk'ı inkâr eden kâfirdir. Fakat bence kendinde bulunan "Ben"-i" inkâr eden daha çok kâfirdir." (Câvidnâme 239)

İkbâl'e göre, insan kendine daha çok yakın olan "Ben"i inkâr edince kâfir olur. Allah size, sizden daha yakın değil mi? der. "Biz ona şahdamarından daha yakınız" (Ayet 50-16) Ayeti bu hakikati ifade buyurur. "Ben"i idrâkle, Hakk'ı idrâk arasında ne fark vardır? Burada İkbâl, bizde bulunan benin idrâkinden sonra, Hakk'ın idrâk edilebileceği düşünülür.

Eskilerin (Tefahhusî derûn-i) dedikleri iç yoklaması yaparak, bütün dikkatini bir noktaya toplayarak insan, kendi içine kapandığı zaman, kendi varlığı ile en büyük varlık olan Allah arasında bir irtibat kurar. O'nun huzurunda olduğunu, O'nun tarafından görüldüğünü hisseder, düşünerek ibâdet zevkine erer.

İkbâl*: "Kulun ibâdeti, gözünü Hakk'a çevirmesi, Hakk'a yönelmesidir. Yaşaması ise kulun kendinde bulunan ilâhi emaneti hak etmesi, kendini, kendinde perdesiz olarak görmesidir."* Diye buyurmaktadır. Nitekim insan namaz kılarken, dua ederken, bütün dikkatini bir noktaya toplayarak Allah'a yalvarırken, bir sadaka verirken, Allah'ın emrettiği bir iyiliği yaparken, hayırlı bir iş işlerken, Allah'a yaklaşır, bu anda, insan, kendi varlığını, kişiliğini kaybetmeden Hakla bir olur da, Hakk'ı kendinde, kendini de Hak'ta bulur.

Bu şekilde yapılan ibâdette, içine kapanışta, kendini arayış ve buluşta, İkbâl hem Allah'ı hem de insanı yan yana duran iki varlık olarak kabul etmektedir. Yaradan ile yaratılan arasında, Allah'ın ve kulun farkını daima göz önünde tutmakla berâber, ikisini de, bir varlık olarak belirtmektedir. Fâni olan insan, ezelî ve ebedî olan Allah ile buluşması hûlul ve ittihât şâibesinden çok ötededir. Sonra olan benin, kendi varlığını, sonsuz olan bende yitirmesi değildir. Cüz'ün küll de yok olması gibi düşünülmemelidir. İkbâl'e göre bu hal, sonsuz olan benin, sonsuz olan benin gönlüne girmesidir. Şu kutsî hadisin ifâdesini yaşamaktır: "Ben, yere, göğe, arşa, kürsüye sığmadım, beni seven kulumun gönlüne sığdım."

Bu hal, bir zerrenin, sonsuzlukta kaybolması değildir. Birbirini seven iki varlığın yan yana gelmesidir. Sevgililerin rûhânî buluşmaları ifâde edilemez ki, Ce-

nabı Hak: "Ben, beni zikredenlerle berâberim" diye buyurmaktadır. Fakat bu hal, akılla, düşünce ile izâh edilemez, bu bir duyuş, hissediş, bir mânevî yaşayıştır. Bir ârif-i billah bu tarif edilemez hali:

هرشب وقت سخر در کوی جانان می رویم
چون زخود نا محرمیم از خویش بنی مان می رویم
چون حجاب مشکل آمد عقل و جان درکوی او
لا جرم در کوی او بی عقل و بی جان میر ویم

"Biz her gece seher vakti, sevgilinin mahallesine gideriz. Bu gidişi kendimizden bile gizleriz. Çünkü biz, kendimize bile yabancıyız. Onun mahallesinde akılda, can da zorlu bir perde olarak, araya girer, sevgiliyi bize göstermez. Bu sebeple, biz, dosta giderken aklı da canı da terk ederiz."

İkbâl bu hali anlatırken şöyle buyurmaktadır:

نه من را می شناسم من نه اورا
ولی دانم که من اندر براوست

"Ben ne kendimi tanıyorum, ne de onu. Fakat ben onun sevgisine gark olduğumu biliyorum." (Armağân-ı Hicâz 174)

Bu buluşma hülûldan çok uzaktır. Hazreti Mevlâna'nın:

توحید حلول نیست نابودن تست

"Tevhit (Hakla buluşma), hulûl değildir. Senin benliğinden (Nefsânî ben) den, kurtulman, rûhanî beni bulmandır." diye buyurduğu gibi! İkbâl da başka bir rubâîsinde:

وصال ما وصال اندر فراق است
کشود این گره غیراز نظرنیست
گهر کم کشتهء اغوش دریااست
ولیکن اب بحر اب گهر نیست

"Bizim buluşmamız, ayrılık halinde yapılan bir buluşmadır. Bu düğümün çözülmesi,nâzarda başka şeyle oluyor. İnci deryânın kucağında olmuştur fakat denizin suyu, incinin suyu değildir." (Armağân-i Hicâz 174)

Hazreti Mevlâna'nın, Yunus ve İkbâl'in bahsettikleri beni bulmak her kişinin kârı değildir. Kâmil insânın kârıdır. Bunu Yunus Emre bir misâlle şöyle anlatmaktadır:

"İş bu vücût şehrine, her dem giresüm gelür,
İçindeki sultanın yüzün göresüm gelür.
İş bu vücût şehrinin yedi kapusu vardır,
Her kapudan içeru, cevlan kılasum gelür.
Her kapuda bir kişi, yüzbin çerüsü ile!
Aşk kılıncın kuşanup, cümle kırasum gelür."

Bizim vücût şehrine girmemize izin vermeyen, kendimizi, kendi ben'imizi bulmamıza engel olan çeriler kimlerdir? Bizim kötü huylarımız, korku tembellik, cimrilik, şöhret, hiddet, şehvet, hırs, yalan, riyâ gibi insânı, insânlıktan alıkoyan, insânı küçük düşüren, bütün kötü huylarımız, bizim içimize inmeye, içimizdeki Sultanı görmeye mani olmaktadır. Tek çâre aşk kılıcını kuşanıp, bütün bu kötü huylarımızı kılıçtan geçirmemize bağlıdır.

İkbâl'e göre de, insan, gerçekten bir hak âşığı olursa "Ben"e giden yolda bulunan bütün engelleri aşar. Hak yolunda bene giden en büyük engel korkudur. Korku, aşkın sonu olup, dine, imâna zarar veren bir sıfattır. İnsan, Allah'ından başkasından korkarsa, bir çeşit şirke düşmüş olur. Hatta Allah'tan bile korkmak, O'na karşı duyulan muhabbetle kabil-i telif değildir. Namık Kemal merhumun şu mısraı İkbâl'in duygusuna tercüman olmaktadır:

"Utanmaz kendi nefsinden de, âr eyler melâmetten."

Kendinde bulunan benden utanmayıp da etrâftakilerin kınamalarından utananlar, korkanlar makbul kişiler değildirler. Hazreti Mevlâna da bir şiirinde bunu ifâde buyurmaktadır:

اکر تو عاشقی و عشق را جویا
بکیر خنچرتیز و ببر کلویِ حیا
بدانك سدّ عظیم است در روش ناموس
حدیت بی غر است این قبول کن بصفا

"Eğer sen, aşkın, aşıcı isen ve aşkı arıyor isen, keskin hançeri al, utanmanın boğazını kes! Şunu iyi bil ki; Hak yolunda bulunanlar için, utanmak büyük bir engeldir. Bu söz garazsız bir sözdür. Bu sözü sevinçle kabul et" (Divan-ı Kebir 1.219). İkbâl'e göre, bene varmak için en kestirme yol, aşktır. Hak yolcusu için bitmeyen, tükenmeyen, her an daha derinleşen, artan, bir aşk lâzımdır.

Mevlâna gibi, İkbâl'in de düşüncede, inancında, aşk, her kapıyı açan anahtarıdır. Beni geliştirmek için aşk, en mühimdir ve şarttır.

Âşık, aşk deryâsında kaybolmaz. Belki âşık aşk deryâsında, kendini bulur, kuvvetlenir. Allah'ın insana lütfettiği aşk sayesinde insan, insanlığını bulacaktır. İkbâl'in düşüncesine göre, insan Cennetten bir buğday tanesi yüzünden yeryüzüne sürgün edilmiştir. Yeryüzünde, ilâhî aşk kadehinden içtiği bir yudum, onu tekrâr geldiği yere geri götürecektir. O, aşka o kadar kıymet verir ki: *"Bir Müslüman âşık değilse kâfirdir"* der.

İkbâl'e göre, Allah emanet olarak insanda bulunan ben, aşk ve muhabbetle kuvvetlenir.

نقطهء نوری که نام او خودی است
زیر خاك ما شرار زندگی است
از محبت می شود پاینده تر
زنده تر سوزنده تر تابنده تر
از محبت اشتعالِ جوهرش
ارتقای ممکناتِ مموِرش
فطرتِ او آتش اندوزد زعشق
عالم افروزی بیاموزد زعشق
عشق را از تیغ و خنجر باك نیست
اصل عشق از آب و باد و خاك نیست
از نگاه عشق خارا شق بود
غشق حق اخر سراپا حق بود
عاشقی امرز و محبوی طلب

کیمیا پیداکن از مشت گلی
بوسه زن بر آستان کاملی
شمع خود را همچو (رومی) بر فروز
(روم) را در اتش تبریز سوز

"Adı ilâhî ben olan bir nûr noktası vardır ki bizim, bir avuç topraktan başka bir şey olmâyan tenimizin ötesinde bir hayat kıvılcımıdır. Aşk bizde bulunan beni fânilikten kurtarır, daha diri, daha yakıcı, daha parlak bir hale getirir. Onun cevheri muhabbetle tutuşur, alevlenir, kalbindeki gizli imkanlar gelişir, yükselir.

Onun yaratılışı aşktan âteş alır, dünyâyı aydınlatmayı aşktan öğrenir.

Aşk, kılıç ve hançerden korkmaz. Hak aşkı sonunda baştan aşağı hak olur.

Sen, sevmeyi, âşık olmayı öğren. Kendine bir sevgili ara! Nuh gibi daima ağlayacak bir göz, Eyyub gibi sabr eden bir kalp iste, bir avuç su ve topraktan kimyâ meydana getir. Bir kâmil insanın eşiğine başını koy! Mevlâna gibi gönül ışığını yak, mumunu uyandır, Tebriz âteşini Anadolu'ya sal!" (Esrâr-i Hôdî 19)

Aşk âteşini, yedi asır sonra, İkbâl'in gönlüne düşüren, böylece, yalnız Anadolu değil, Pakistan'a da aşk âteşi salan Mevlâna'nın da aşk üzerine söylenmiş güzel şiirlerinden, bir iki örnek alalım da İkbâl üzerinde ki te'sirini daha açık görelim:

عشق نان مرده را می جان کند
جان که فانی بود جاویدان کند

"Aşk ölü ekmeği cân yapar, fâni olan cânı ebedileştirir." (Mesnevi 5. 2014)

از محبت تلخها شیرین شود
از محبت مسّها زین شود
از محبت دردصا صافی شود
از محبت دردها شافی شود
از محبت مرده زنده می کنند
از محبت شاه بنده می کنند

"Muhabbette acılıklar tatlılaşır. Muhabbetten bakırlar altın kesilir. Muhabbette tortulu şârap, saf şârap haline gelir. Muhabbetten dertler derman olur. Muhabbetten ölü dirilir. Muhabbetten şâh kul olur." (Mesnevi 2. 1529)

دور گردونها ز موج عشق دان
کر نبودی عشق بفسردی جهان

"Göklerin dönüşünü aşkın dalgasından bil, eğer aşk olmasaydı, dünyâ donar kalırdı." (Mesnevi 5. 3854)

Hazreti Mevlâna'nın Divan-ı Kebirinde bu konuda hayli güzel beyitler var.

همه اجرای عالم عاشقانند
وهر جز وجهان مست لقای
ولیك اسرار خود باتو نگویند
نشاید گفت سر جز نا سزای
اکر این اسمان عاشق نبودی
نبودی سینهء اورا صفای
وگر خورشیدهم عاشق نبودی
نبودی در جمال او خیال
زمین وکوه اکرنه عاشق اندی
نرستی از دل هر دو کیاهی
اکر دریا زعشق اگه نبودی
قاراری داشتی اَخر نجایی

"Dünyânın her cüz'ü, her parçası aşktır. Âşıklar bir buluşma sarhoşudurlar. Fakat bu âşıklar sana sırlarını söyleyemezler. Çünkü sırrı, ancak, layık olana söylenir. Eğer şu gökyüzü aşk olmasaydı, gökyüzü böyle saf ve temiz olmazdı.

Eğer Güneşte âşık olmasaydı, yüzünde bir ziya, nûr bulunmazdı. Yeryüzü ve dağlarda eğer âşık olmasalardı, üzerlerinde ot bile bitmezdi.

Eğer deryânın aşktan haberi olmasaydı, böyle çırpınmazdı, bir yerde donakalırdı." (Divan-ı Kebir 6. 2674)

Hazreti Mevlâna gibi aşka önem veren İkbâl aşka yalvarır da der ki:

بیا ای عشق ای رمزِدل ما
بیا ای کشت ما ای حاصل ما
کهن گشتند این خاکی نهادان
دگر ادم بناکن از گل ما

"Gel ey aşk, ey gönlümüzün remzi, mânâsı, gel ey bizim tarlamız, mahsulümüz gel, bu balçıktan yaratılan insanlar, artık eskidiler, köhneleştiler. Gel, çamurumuzdan yeni bir insan yarat!" (Peyâm-ı Meşrik 56)

Keşf edilen yalnız aşk değildir. Peygamber Efendimizin: "*Fakirlikle övünürüm!*" hadisini yaşamaktır. Bilindiği gibi bu hadisin ifâde ettiği mânâ, zahiri yoksulluk değildir. Dünyâda mal ve mülke ehemmiyyet vermemek, hiç kimsenin minneti altında kalmamaktır. Hiçbir şeye ihtiyaç duymamak, kimseye muhtaç olmamak ve bir fakr ile dünyâya sahip olmak İkbâl'in ülküsüdür.

Bu nokta yanlış anlaşılmamalıdır. Helâlinden kazancın, zıddı olan yoksulluk fakr değildir. İnsan kendi elinde bulunan imkânlarla yetinmelidir. İnsan, Allah'tan başka kimseye kulluk etmemelidir. Bu hal insanın kıymetini alçaltır. Onun-bunun önünde baş eğen köpekten bile alçaktır.

İkbâl "Kölelik" adlı şiirinde diyor ki:

ادم از بی بصری بندگئ آدم کرد
گوهری داشت ولی نذر قباد وجم کرد
یعنی از خونی غلامی ز سگاف خوار تراست
من ندیدم که سگی پیشِ سگی سرخم کرد

"İnsan, akılsız nefsinden, idrâksizliğinden, insana kul olur. Çok kıymetli bir ben cevheri vardır. Onu Kubad ve Cemşid'e fedâ etti. Kölelik huyundan ötürü, köpek-

ten bile aşağı oldu. Ben hiçbir köpek görmedim ki, başka bir köpeğin önünde baş eğsin." (Peyâm-ı Meşrik: 157)

İkbâl'e göre, başkasından, bir şey istemekle ben zayıf düşer.

از سوال اشفته اجزای حودی
بی تجلی نخل سینای خودی
ای خنك ان تشنه كاندر افتاب
می مخواهد از حضر یك جامِ اَب

"Birisine ihtiyaç arz edip, bir şey istemekle, benlik darmadağın olur. O zaman benlik Tur-i Sina'sının ağacında nûr tecelli etmez. Ne mutludur o susamış kişi ki, yakan güneşin altında, Hızır'dan bile bir bardak su istemez." (Esrâr-ı Hôdî 25)

İkbâl'in görüşüne göre: Aşklı, imânlı insan, vasıflarını geliştiren, cesur kişiler "ben"e yol bulacaklardır. Bu mutlu kişiler, Hak âşıkları oldukları için, bütün kötülüklerden, ayıplardan temizlenmişlerdir. Hazreti Mevlâna da ayni hakikati ifâde buyurmuşlardır:

هر كرا جامه ز عشقی چاك شد
او ز حرص وجملهء عیبی پاك شد
شاد باش ای عشق خوش سودایِ ما
ای طبیب جمله علتهایِ ما

"Bir aşk yüzünden elbisesi yırtılan kişi, hırstan, ayıptan, bütün kötülüklerden temizlendi. Ey bizim sevdâsı hoş olan aşkımız, şad ol, ey bizim hastalıklarımızın hekimi!" (Mesnevi 1.23)

Aşk yüzünden, temizlenen, kemâle eren kişi, kendinde kendini, kendindeki beni bulmakla, kendinde Hakk'ı bulmuş demektir. Kendinde Hakk'ı bulan kişi, dua ederken, zikir ederken, artık sesini yükseltmemeli, uzaklara seslenmemelidir. Nitekim Hazreti Mevlâna bir mesnevisinde:

جِئْتَ اَقْرَبْ أَنْتَ مِنْ حَبْلِ الْوَرید
كَمْ اَقُلْ یا ، یا نِداءْ لِلْبَعید

"İlâhi, sen bana, şah damarımdan daha yakın iken"yâ, yâ" diye sana nasıl hitâp edebilirim. Yâ uzakta bulunana bir hitâptır." (Mesnevi 6. 668)

diye buyurmuştur.

Aslında, "Cüz'i rûhanî ben, Külli Hak"tan ayrı değildir. Fakat yukarılarda arz edildiği gibi, bu tevhid (Biroluş), İslâmî bir inancı olmâyan (Hulul) değildir. Bir arifin ifâde buyurduğu gibi:

مردان خدا خدا نباشند

لیکن زخدا جدا نباشند

"Kâmil insanlar hâşâ Allah değildirler. Fakat Allah'tan da ayrı değildirler."
Başka bir şair de:

من دم زنم زوصل جانان

زیرا که ازو جدا نبودم

"Ben, sevgiliye kavuşmaktan dem vuruyorum, vuslattan bahsediyorum. Çünkü ben, sevgiliden ayrı değilim" demektedir.

Fakat İkbâl, insanda bulunan "rûhanî ben"i, yani "cüz'i" hissetmekle "külle" yol bulmanın kolaylığını göstermiş oluyor. İkbâl, Mevlâna'nın eserlerinde, kendi rûhunun zevkine, inancına uygun düşen hususları keşf etti. Mevlâna'da, devâmlı hareket,dinamizm vardı. Mevlâna'da ve kendinde mevcut rûhanî beni keşf edip, ona âşık oldu. İkbâl bu görüşlere hayran olmuş ve Mevlâna'nın "insan-ı kâmil" anlayışını da benimsedi, daha evvel "üstün insan" varlığını tahlil ettiği için büyük Alman feylesofu Nietzsche'nin çok te'siri altında kalmıştı. Mevlâna Hak âşığı, oysa Nietzsche Hakk'ı inkâr ediyordu. Fakat onun üstün insan görüşü, İkbâl'i etkiliyordu. Nietzsche'nin Allah'ı inkâr edişini, ona hiç yakıştırmıyordu.

Nietzsche bizim kelime-i şahadetimizin "La"sında kalmış, "İlla"ya geçememiştir. Diye onu, Allah'ın varlığını inkârdan vazgeçmiş gibi telâkki ediyordu. Gerçekten bâzı mütefekkirlerde, Allah'ı inkârın üstü kapalı olarak, O'nun varlığını kabul mânâsı taşıdığı görüşünü ileri sürmüşlerdir. Nitekim bizim Mevlâna'mızın da:

نفی بهر ثبت باشد در سخن
نفی بگذار و تر ثبت آغاز کن

"*Nefsini bırak da, söze, isbattan başla. Bir şeyin varlığını inkâr etmek, onun varlığını ispât etmek içindir.*" (Mesnevî 6.640) diye buyurmaktadır.

Allah'a inanmadığı halde, İkbâl'in Nietzsche'yi takdir edişi onun, Mevlâna gibi samimi bir görüş sahibi olduğunu belirlediği gibi feylesofun "Üstün İnsan" görüşü ile Mevlâna'nın "Kamil İnsan" görüşü arasında bir benzerlik seçtiği için de olabilir. İkbâl Mevlâna'nın eserlerinde, Mevlâna'yı tam mânâsıyla bularak keşf eden Nietzsche'yi de daha başkalarını da bıraktı. Mevlâna'yı kendine mürşit ve rehber edindi.

ز فیض او گرفتم اعتباری

"Ben Mevlâna'nın feyziyle itibâr sahibi oldum" (Armağân-ı Hicâz 107)

نصیبی بر دم از تاب و تب او
شبنم مانندِ روز از کوکبِ او

"Ben onun nûrundan, hararetinden, bir nasip aldım. Benim gecem onun yıldızından gündüz gibi oldu" (Armağân-ı Hicâz 105) diyor. Bir başka rubaisinde:

سراپا درد و سوزِ اَشنای
وصالِ او زبان دانِ جدای
جمال عشق گیرد از نی او
نشیبی از جلالِ کبریای

"O başa derttir, ateştir. Onun visâli, ayrılık dilini iyi bilir. Aşkın lutfiyle dolu âzameti, neyinden Hakk'a mahsus bir âzamete bürünür."(Armağân-ı Hicâz 106)

Mevlâna'da bu yabancı olmâyan dert, yıkıcılık vardır. Onun vuslatı, ayrılıklardan daha ötelere gitmekden dem vurur. İnsan onun "ben"inde aşkın güzelliğini sezer. Hakk'ın celâlinden, büyüklüğünden bir nasip alır." Şark'ın, Garb'ın yetiştirdiği en büyük şâirleri, edipleri, âlimleri, feylesofları tanıyan, onların eserlerini

okuyan, onların görüşlerine, duygularına âşina olan bu büyük âlim, büyük şâir Hazreti İkbâl, Hazreti Mevlâna'da kendini bulur. Mevlâna ona ayna olur. Yukarıda arz edilen örneklerde görüldüğü gibi İkbâl, bütün eserlerinde, her vesile ile, Mevlâna'ya karşı duyduğu sevgiyi, hayranlığı belirtir.

پیرِ رومی خاك را اکیر کرد
از غبارم جلوه ها تغمیر کرد
ذرّه از خاك بیابان رخت بست
تاشعاع آفتاب آرد بدست
موجم و در بحر او منزل کنم
تا دُرِ تابندهء حاصل کنم
روی خود بنمود پیر حق سرشت
کو بحرف بهلوی قرآن نوشت
گفت ای دیوانهء ارباب عشق
جرعهء کیر از شرابِ نانِ عشق

"Mevlâna toprağı iksir haline getirdi. Bir toz kadar değersiz olan bende ne tecelliler gösterdi. Sanki çöl toprağından bir zerre, güneşin nûrunu elde etmek için yola çıktı. Ben bir dalgayım, parlak bir inci elde etmek için, onun deryâsına yerleşmişim. Hak'tan ayrı olmayan Mevlâna bana göründü. O Mevlâna ki Fars diliyle Kur'an söylemiştir. Bana dedi ki: Ey aşkın divânesi, saf, ilâhî aşk şarabından bir yudum iç!"
(Esrâr-i Hôdî: 8)

İkbâl, Esâr-i Hôdî isimli eserinden başlayarak, en son eseri sayılan ve vefatından sonra yayınlanan, Armağân-i Hicâz'a kadar, bütün eserlerinde Mevlâna'yı kendine rehber edinmiş, ondan feyz almış, ilham almıştır. İkbâl'in Şaheseri sayılan Câvidnâme'de İkbâl Mevlâna'nın bir gazelini okumak suretiyle onun rûhunu çağırıyor. Ve onun refakatinde rûhanî bir mirâca çıkıyor. Bilindiği gibi İtalyan şâirlerinden Dante'nin, (1265-1321) dünyâ şaheserleri arasında sayılan İlahî Komedi (Divana Comedia) adlı eserinde, sevgilisini bulmak için, yer altı âlemine

yaptığı hayâlî seyahatte Dante, kendisine, meşhur olan şâir, "Virglns'i rehber etmiştir. Onunla birlikte cehenemi, ârafı ve cenneti gezmiştir.

İkbâl Hazretleri de, rûhânî mirâcında, gönül verdiği, mürşit bildiği hazreti Mevlâna'yı kendine rehber etmiştir.

Onun himmeti ile huzuru ilâhîye kadar yükselmiştir. İkbâl bu Şaheserinde, Mevlâna ile berâber, birçok makamları geçtikten sonra, nihayet, yedinci kapıda Cennet-i âlâya varıyorlar. Cennette Şark âlim ve şâirleri ve hükümdarları ile görüşüyor ve konuşuyorlar. İkbâl'in rûhu cennette bile, rahata kavuşmuyor. Güzel hûrilerin tatlı sözlerine bile kulak asmıyor. Hiç kimse onu Hakk'ın huzuruna çıkmaktan alı koyamamaktadır. Hak aşkı, İkbâl'in mânevî mirâcı, ilâhî huzurda sona ermektedir.

"Hazreti Mevlâna'nın, İkbâl Üzerindeki Te'siri yazısını hazırlarken, Pakistan Sefareti Basın Ataşeliği tarafından 1952 senesinde yayınlanan, "Rûmî ve İkbâl" adlı kitapçıkta, yine ayni sene de Anıl Matbaasında basılan İkbâl Hakk'ında konferanslardan, 1965 senesinde, Konya Turizm Derneği'nce yayınlanan Mevlâna Güldestesi'nde ki Şerif Elhan Bey'in Rûmi'nin İkbâl üzerindeki te'siri adlı bildirisinden, Profesör Ali Nihat Tarlan hocamızın Türkçeye çevirdiği, İkbâl'in eserlerinin başina koyduğu yazılarından, Sôfî Huri hanımın İkbâl'den tercüme ettiği İslâmda dini Tefekkürün Yeniden Teşekkülü kitâbından, Dr. Ahmet Asrar'ın İkbâl'den çevirdiği, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları arasında 1988de yayınlanan "Doğudan Esintiler" eserinden, Merhum Profesör Annemarie Schimmel'in İkbâl'den Türkçeye tercüme ettiği, Câvidnâme eserinin önsözünden çok faydalandım! Bu önsözü bitirirken İkbâl'in şaheseri sayılan Câvidnâme'den seçtiğim birkaç beyti, Sayın Ahmet Metin Şahin'in Câvidnâme veznini kullanarak yapılan tercümelerle birlikte okuyuculara arz etmeyi faydalı bulurum.

HAZRETİ MEVLÂNA'NIN RÛHU PEYDÂ OLUP MİRÂCIN ESASLARINI ŞERH EDİYOR

Câvidnâme metninin onbirinci sayfasında İkbâl şöyle diyor:

Mevlâna'nın Divan- Kebir'indeki 441 numaralı 24 beyitten ibâret olan gazelin İkbâl, 9 beytini almış. Bende ki Câvidnâme'nin 12. sayfasında bulunan 9 beyitten sadece 3 beyti alıyorum.

دی شیخ با چراغ همی گشت گردِ شهر
کز دیو و دد ملولم و انانم ار زوست
زین همرهان سست غباکر دلم گرفت
شیر خدا و رستم دستانم اَرزوست
گفتند که یافت می نشود جسته ایم ما
گفت انکه یافت می نشود انم ارزوست

"Dün şeyh eline bir fener almış, şehrin etrafında dönüp dolaşıyordu. İnsan şeklinde canavarlardan, şeytanlardan bıktım, usandım. Gerçek bir insan istiyorum, gerçek bir insan arıyorum." demekte idi. Bu beyitte Mevlâna eline fener alarak güpegündüz insan arayan feylesof "Diyojen"i hatırlatmaktadır. Şu soysuzlaşmış, insanlığını kaybetmiş, gevşek tabiatlı yol arkadaşından hoşlanmıyor. Onlara soğudum, ben, nefsi arzularımla yetinmeyen, gerçek insan, büyük kahraman Hazreti Ali gibi Allah aslânı arıyorum.

Şeyh: *"Senin aradığını, biz de aradık, bulamadık."* dediler. O, dedi ki: *"O bulunmayan var yâ, zâten ben O'nu arıyorum."*

Bu gazeli terennüm eder etmez Mevlâna perdeleri yırtıp İkbâl'e görünüyor. İkbâl, Hazreti Mevlâna'ya sorular soruyor, yine kendi, Mevlâna'nın ağzından sorularına cevap veriyor. Bundan sonra alacağımız beyitlerin tercümeleri Ahmet Metin Şahin'e aittir.

کفتش موجود و نا موجود چیست
معنئ محمود و نا محمود چیست

"Sorgumuz, mevcut nedir, yokluk nedir?
Manâ ver, mahmut nâmahmut nicedir?"

گفت موجود اَنکه می خواهد نمود
اَشکار ای تقاضائ وجود

"Söyledi: Mevcut görünmek isteyen,
Âşikâr olmak diler varlık denen!"

زندگی خود را بخوش اَراستن
بر وجود شهادت خواستن

Zindeliktir, "Ben"le nefsi süslemek,
Varlığından, bir şehadet istemek."

انجمن روز الست اَر استند
بر وجودِ خود شهادت خواهستند

"Hak Elest vaktinde, fert, fert toplamış,
Varlığıyçün bir şehadet istemiş."

İnsanın ezelde, elest gününde, (Sure 7: 171) peydâ olmasının sebebi Allah'ı Rab tanımakla berâber kendi varlığını göstermek arzûsu idi. Ezelde vaki olan bu ikrâr insanlara hakiki kıymeti vermiştir. Allah'ı Rab olarak, kendini onun kulu olarak bilen insanı, Allah en büyük insanlık mertebesine çıkarır.

زندهء با مردهء با جان بلب
از سه شاهد کن شهادت را طلب

"Sağ isen, ölmüş isen, söyler dudak,
Sen, şahitlik üç şahitten iste bak!"

شاهد اول شعور خویشتنی
خویش را دیدن بنور خویشتنی

"İlk olan şahit ki, fert şuurudur
Kendini görmüş olan öz nûrudur."

شاهد ثانی شعور دیگری
خویش را دیدن بنور دیگری

"Bir de şahit, başkasındandır şuur,
Nûrunu hem, başka nûrlardan görür."

شاهد ثالث شعور ذات خق
خویش را دیدن بنور ذات حق

"Son ki şahit, zâtı Hakk'ın şuuru,
Zâtı Hak nûrunda görmek nûrunu!"

İnsan, kendi varlığını üç yolla tayin edebilir: Kendi şuuru, ona benin hissini veriyor. Mevcudiyeti ilk defa gösteriyor. Muhitin icrâ ettiği te'sir ve orada uyandırdığı aks âlemlere kendi kendini başkalarının aynasında görmek imkânını veriyor. O, ne kadar kuvvetli olursa, diğerlerinin aksiyonları da, ayni miktarda kuvvetli olacaktır. Üçüncü ve son ki şehadet Allah'ta bulunur. İnsan, ilâhî Cemale âşık olup, onu idrâk ettikten sonra, kendini, Allah'ın nûrunda görüyor. O zaman, insan-ı kâmil haline gelmiş oluyor.

پیش این نور ار یمانی استوار
حيّ و قائم چون خدا خود را شمار

"Sen, bu nûr huzrunda durmuşsan kolay,
Kendin artık, Hayyu Kayyum oldu say!"

İnsan, Allah'ın huzurunda durup, O'nun zâtî nûruna tahammül edebilirse, kıymetini ispât etmiş olur. Kendi kalbinde bulunan, ilâhî aşkı doğru şekilde geliştirir ve Allah'ın huzurunda fenâ fillah derecesini bulur. Bir küçük ego (ben), (büyük ego)nun karşısında duruyor, bu hale geliyor. Sonra, insan artık bu dünyâda, bu geçici zamanda değil, ezelî ve ebedî şahidi ile yaşıyor.

چو خود را در کنار خود کشیدم
به نور تو مقامِ خویش دیدم

"Kendimi, kendi gönlüme çekerken, senin nûrunda kendi makamımı gördüm." (Armağân-ı Hicâz Sayfa 71)

بر مقام خود رسیدن زندگی است
ذات را بی پرده دیدن زندگی است

"Ben, makama erse bulmuştur hayat,
Perdesiz mutlak görünmüş oldu zât!"

İkbâl'e göre yaşamak, insanın içinde bulunan ölmez hevesini, en mükemmel şekilde geliştirmek demektir. İnsanın kıymeti yalnız bu (ben; ego)ya bağlıdır. Onu inkişâf ettirmek suretiyle, insan, Allah huzuruna gidecek kadar kuvvetli olur. Orada durmak kabiliyeti kazanır. O Allah ile bulunan bu şahsî münasebette, hakiki insanlık mertebesine yükselir.

مرد مؤمن در نسازد باصفات
مصطفی راضی نشد الاّ بذات

"Meşgul etmez insanı hiçbir sıfat,
Razı olmaz Mustafa, illâ ki zât!"

Hakiki dindâr, Allah'ın sıfatlarından, cemâl ve celâlinden bile vaz geçer O'nun ifâde edilemez zâtına erişmek ister.

چیست معراج اَرزوی شاهدی
انتحای رو بروِی شاهدی

"Neydi Miraç? Bir şehadet arzûsu!
İmtihan var, huzra çıkmak duygusu!"

Ego'nun şahidi, yukarıda söylediğimiz gibi, Allah'ın kendisidir. Miraç, insanı ilâhî huzura götürür, yalnız bu son imtihanı kazanan, yani ilâhî huzurda kendi şahsiyetini muhafaza etmeye muktedir olan, insan, Peygamber gibi kâmil insan mertebesine erişmiştir.

شاهد عادل كه بى تصديق او
زندگى مارا چوگل رنك و بو

"Şahidi âdilce tasdiksizse o,
Ömrümüz gül misli ancak, renk, koku."

Gülün, renk ve kokusu gibi onun hayatı bir gün sürüyor. Ertesi gün kaybolup gidiyor.

در حضورش كس نماند استوار
در بماند هست او كامل عيار

"Hem O'nun huzrunda yok sağlam duran,
Kim ki durmuştur, o, tam âyar olan!"

Yalnız, kendini dünyevî, zâhirî ve ârizî curuftan temizleyen, tamamen altın haline getirmiş olan kâmil insan olur. İlâhî huzurda durabilir.

ذرّه از كف مده تابى كه هست
پنحته گير اندر گره تابى كه هست

"Sende mevcut kudreti sen, elde tut,
Sen, çözülmez kudreti, pişkince tut!"

İnsan kalbinde bulunan kudreti ve kuvveti ve imkânlarını kolaylıkla unutuyor, elden çıkarıyor. Halbuki onun vazifesi, iç kuvvetinden en ufak bir parçasını bile muhafaza edip âşkla geliştirmektir.

تلب خود را بر فزود نه خومشتراست
پیشِ خورشید اَزمودن خوشتراست

"Sende kudret âteşi, artsın, iyi!
Hem güneş huzrunda ölçtürsen iyi!"

İnsan, elinde bulunan, ilâhî âteşi, bir zerrecik bile olsa çoğaltıp, nihayet güneşin huzuruna getirebilir. Onun güneşten daha parlak olduğuna şahit olabilir. Çünkü her zerrede mevcut olan, büyümek ve kendini göstermek arzûsu, onu daima kuvvetlendirir. Ona, nihayet en parlak varlık huzurunda durabilmek kabiliyetini kazandırır.

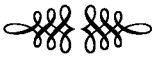
Sayın Ahmet Metin Şahin'in tercümedeki başarılarını arz etmek için, metinlerden daha fazla beyit almayacağım. Şunu belirtmek istiyorum ki:

Manzum bir eseri, manzum olarak tercüme etmek çok zordur. Çünkü kafiye, vezin endişeleri tercümede en büyük bir engeldir. Aslına sadık kalmak istesen, kafiye ve vezin bunu zorlaştırmaktadır.

Fakat Şahin, Farsça bildiği, kendisi şâir olduğu ve tasavvufî zevke de vardığı için tercümesi güzel olmuştur. Kütüphânemize bir eser kazandırdığı için kendisini candan tebrik ederim.

Öğretmen, Emekli Albay
Şefik Can

Bismillahirrahmanirrahim

MÜNACAT

(1)

Renkli dünyâmızda görsen insanı,
Çenk olup feryada kaptırmış canı.

Bir nefes arzûsudur yakmış onu,
Okşâyan bir nâle, öğretmiş onu!

İşbu âlem, suyla topraktan doğar,
Muktedir kim, söylesin, bir kalbi var![*]

Bak, deniz, dağ, çöl, saman, dilsiz, sağır,
Ay, güneş, gök, topyekun dilsiz, sağır![**]

(5)

Gerçi, gökler, yıldızın seyran yeri,
Hepsi yalnız kaldı, tenhâ, her biri.[***]

Hepsi bizler misli, bir biçâredir,
Lâcivert gökler, bütün âvâredir.

Av mı dünyâ, yoksa bizdik avlanan?
Yâ unutmuşlar, biziz tutsak kalan![****]

Yâ bu kervan, yapmamış hiç yolluğun,
Bak, hudutsuzdur felek, akşam uzun![*****]

Yankı bulmaz, ağlasam ben, inlesem,
Nerde yoldaş bulsun âdemoğlu hem?

(10)

Dört cihet âlemlerin, gördüm günü,
Nûrudur aydınlatır, köy, köşkünü!

Bir firârdır devredenden, gün denen,
Başka şey yok, gitti dersin şimdi sen![******]

Günle sığmaz gün ki var, has gün, o gün;
Yok sabahın önle, bir akşam düşün![*******]

Kalp onun nûruyla aydınlansa bir,
Ses de, renkler misli gözlenmektedir.[********]

Parlâyandan, gayp denen olmuş huzur,
Oldu sonsuz, hiç nöbet bitmez olur![********]

(15)

Ey Hudâ, sen, böyle bir gün ver bana,
Yanmâyan günden beni kurtarsana![********]

---

[*] Bu maddi âlemde insan, derdine yoldaş bulamaz. Su ve toprak olan bu âlemin, bir kalbe sahip olduğu da söylenemez.

[**] Aşk ve kalbe sahip olmâyan bu âlem, insanı anlayamaz ve ona dert ortağı olamaz.

[***] Birbirinden çok uzak olan yıldızlar âlemi de ortaksız ve yapayalnızdırlar.

[****] Dünyaya gelişi ve gidişi elinde olmayan insan, av olmadan çok öteden bir görevle mükellef olduğunun farkında değildir, eğer kulluğunun farkında olursa, maddenin etkisinden kurtulup, insan olmayı hak eder.

[*****] İnsanoğlu dünyaya isteyerek gelmemiştir. Giderken de isteyerek gitmez. Bu gidiş için gereken azığı da hazırlayamaz.

[******] Akıp giden zaman, insanın kaçırdığı en önemli fırsattır. Ahiretin tarlası olan bu dünyada, zamanı çok iyi kullanmalıdır. Sonradan dövünmenin hiçbir faydası yoktur.

[*******] İnsan, daima sonsuz zamânâ talip olmalı, Allah'la olabileceği vakitler bulup, bunları çoğaltmaya bakmalıdır.

[********] İnsan kalbi ilâhî nûrla aydınlanınca, pek çok sırrı çözecektir.

[********] İlâhî zaman nûruyla, bütün sırlar çözülür, öğünler ortadan kalkar, gün bitmezliğe kavuşur.

[********] İlâhî doğrultuda yanmayan kalp, yanmasız gün, âşı için zarardır, ziyandır, ölümdür.

"Ayet-i teshir" gelir, kim uğruna?
Lâcivert gökler de hayrandır ona![*]

"*Allemel-esma*"da sırlar, erdi kim?
Hem kadeh sâki ile mest oldu kim?[**]

Cümle âlemden seçip aldın kimi?
Tâ gönülden sırra erdirdin kimi?[***]

Ey, senin oktur gelip delmiş bizi,
Kim "*Ud'ûnî*" der ve kim almış sözü?[****]
(20)
Hem, yüzün Kur'an'ımız, imânımız,
Cilveni, cândan uzak tutmaz mıyız?

Yitse hiçtir, şuanın yüz tanesi,
Hiç azalmazdır, güneş sermâyesi!

Yüzyılın aklı, ayaklar zinciri,
Sabrı bilmez rûh, nasıl bulsun yeri?

Durmadan varlık dönermiş ekseni,
Bir sabırsız rûh gelip çıksın, hani!

Gel, rahatsız etme sen şôr toprağı,
Arzûlar, bulmaz ki hiç bitmek çağı.
(25)
Bir kısır toprak ki, açmış koynunu,
Bir gönül çıkmış, ganimet say bunu!

Sen bir aysın, gel gecemden dur ırak,
Sen bir aysın, gel ışıksız rûha bak!

Şu'le, çöplerden uzak kalmış neden?
Bir zarar görmüş mü, şimşek, inmeden?

Bir ömür sürdüm, yaşarken hep firâk,
Koy görünsün orda ki mavi revâk!

Hem de örtülmüş eşik, aç bizlere,
Sırdaş olsun, kil tenim kutsilere.
(30)
Gel de âteş, sinemin üstünde yak,
Al odun yak, öd-ağaç dursun bırak!

Sonra gel, al, öd-ağaç et koy beni,
Hem, duman görsün cihânlar, yay beni!

Olsun âteş, bardağım sen ver ki har,
Gafletim çok, at başından bir nâzar!

Göz arar, görmek uzak, yok bizde nûr,
Yanlışız biz, kör biziz, sensin huzur!

Yâ bu esrâr perdesin, çek, al geri,
Yâda gel kıl, ermemiş cândan beri!
(35)
Yok fikir bahçemde, yaprak, meyve, pay,
Yâ sabah rüzgârı ver, yâ balta say!

Aklı verdin, ver delirmişlik bana,
Yol nedir iç cezbenin, göster bana.

---

[*] Lokman Suresi, Ayet: 20: "Görmediniz mi, Allah yerlerde ve göklerdeki şeyleri kimin hizmetine verdi. O gizli ve açık olarak nimetlerini, üzerinize bolca vermiştir. Bununla beraber, insanların içerisinde kimileri var ki, ne bir ilme, ne bir yol göstericiye, ne de aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın, Allah Hakk'ında mücadele ediyorlar."

[**] El Bakara, Ayet 39: "Ve Âdem'e, bütün o isimleri öğrettik. Sonra meleklere göklerde de "haydin dâvânızda sadık iseniz, bana şunları isimleriyle haber verin!" dedik.

[***] Burada söylenen seçilmiş kul, Mirâc sahibi Muhammed Mustafa'dır. (s.a.v.)

[****] Mü'min Suresi, Ayet 60: "Bana ibadet ve dua edin ki, karşılığını vereyim. Bana ibadet etmeden yüz çevirenler, yarın alçalmış olarak Cehenneme gireceklerdir. "Her yaratık Allah'ı zikreder. Fakat dua insana hastır.

İlme, yön vermiş düşünmek, bak hele,
Yer bulur aşk, uykusuz bir kalp ile.

Almamış olsan, ilim, aşktan nasip,
Bir tiyatroymuş, fikirlerden, garip!

Bir oyun, ancak, Samirî'n her büyü,
İlmimiz, Rûh'ul Kudüs'süz bir büyü!
(40)
Bulmaz âlim, hiç tecellisiz yolu,
Hâm hayalin darbesi, eyler ölü.

Bil, tecellisiz ömür, derttir bize,
Akl uzaklık,din zarurettir bize!

Bu cihândır, dağ, deniz, çöl hem de yer,
Biz bakış isteklisi, ister, "*Haber*!"

Ver gönül âvâremiz, menzil diler,
Aydan ayrı parça, ister ayda yer!

Toprağım tek ayrılıktan söylese,
Ayrılık zahmetli, mahkum bitmeze.
(45)
Göklerin altında ben el, ben garip,
Gel öbür yenden de sen: "İnnî karîb!"*

Yön, güneş, ay misli gitsin bir kere,
Yön tükensin, garp, cenup batsın yere!

Ben, yarın, dün tılsımından vazgeçen,
Ay ve günden, Ülker'inden vazgeçen.

Sen ki, sonsuz bir ziyasın, ben, şerâr,
Bizde yalnız iğreti anlar sunar.

Ey ölüm, ömrün nizasın bilmeyen
Hangi kuldur Hakk'a gıpta eyleyen?

(50)
Ufku tutmuş, bir sabırsız kul odur,
Gaybubet hoş gelmemiş, gelmez huzur!

Anlığım ben, sonsuz olmak ver bana,
Toprak hiçlik, ver semâdan yer bana!

Söz, emel uğrunda, istikrâr bana,
Yol durur amma, gidiş göster bana!

Her ne dersem, başka bir dünyâdan o,
Ayrı göklerden kitaptır, doğrusu!

Ummanım ben, dalgalanmazsam hata,
İçyapım, anlar olan yok ortada!
(55)
Bir cihân yatmaktadır, sahilde bak,
Dalgalardan başka şey görmek, uzak!

Bir ümit yok, eski pîrlerden yana,
Maksadım, söz, tâze günlerden sana.

Gence benden, sen kolaylaştır sözü,
Hep derinliklerde, devşirsin özü!

* Kaf Suresi, Ayet 16: "Çünkü biz ona şah damarından daha yakınız."

GÖKLERİN MUKADDİMESİ

Yaratılışın İlk Gününde Gök, Yeri Azarlıyor

Bil, huzur gaybın tadındandır hayat,
Ön, uzak dünyâsı çizmekmiş murat!

Hem nefesten ip bükerken, öylesi,
Günlerin renk sundu, hayret hânesi![*]
(60)
Nerde zevkten, iştiyâktan ağlasan,
Başkayım, sen başkasın feryâtlanan!

Öğretilmiş hoş geziş, yıldız, aya,
Hem fezâ üstünde, yüz mum, yaktı yâ!

Bir çadır kurmuş güneş, mavî göğe,
İşlenen altın, gümüşten ipliğe!

Bak, ufuktan, ilk sabah, uç vermede,
Tâze doğmuş, bir cihân göstermede.

İnsanın mülk, tek bu toprak top, yeter;
Hem de, kervansız onun çölmüş meğer!
(65)
Yok coşan şellâle, dağlardan düşen,
Yok, bulutlar, çöl be çöl yaşlar döken!

Yok, terennüm, dalda kuşlardan hele,
Koşmuyor çimlerde ceylanlar bile!

Yok deniz, yerlerde rûhtan bir zuhur,
Yüz parıldar, hem tüter, is burkulur!

Toprağın altında, yatmışken yeşil,
Görmemiş meltem ve hiç, bilmiş değil!

Mavî gök, dönmüş azarlarken, yere;
"Böyle bir kısmetli görmem, bir kere!
(70)
Ben geniş gök, senden üstün kör hani?
Kandilimden ayrı nûr, bulmaz seni!

Toprak Elvend olsa, toprak denmede,[**]
Sürmez aydınlık felekler misli de!

Yâ, güzellik sırlarından dol da sen,
Yada, arsız, hem de öl, arsızca sen!"

Yer, göğün, tüm serzenişten ar duyar,
Hem, ümitsizdir ve pek mahzun, çıkar!"

Allah'ın huzrunda dertten titredi,
Tâ ki gökten, ayrı bir ses dinledi:
(75)
"Ey emanetten habersiz, ey emin,
Çekme gam, seyret senin neymiş için!"[***]

Günde aydınlık, hayatın kavgası,
Yok, cihetlerden de, aydınlanması.

Her sabah doğmuş güneş, almış leke,
Cânda nûr pâk, yok zamandan toz bile![****]

Cânda nûr, yolsuzda yapmıştır sefer,
Ay, güneşten, nûru üstün seyreder!

Ruhunun levha, ümit sildin mi sen?
Toprağından cân nûrun çıkmış âyan!

---

* Nefes ipliklerini o kadar büktü ki, hayret hânesi renklendi ve hayret yok oldu.

** Elvend: İran'da bir dağ ismi.

*** Yeryüzü, insanın gerçek emanet sahibi olarak geleceğini bilmiyor. İnsan yüzünden kıymet kazanacağını bilmemektedir.

**** Hergün gördüğümüz güneş, lekeli ve eksiklerle doludur. Oysa cân nûru eksiksiz ve süreklilik arz eder.

(80)
Aklı insanın, cihân bassın hele,
Aşkı, harp etmiş mekânsızlık ile! *

Yol bulur, hiç fikr için tutmaz delil,
Gözse Cibril'den ayıktır, öyle bil!

Toprak amma, uçmuş olsa, bir melek,
Onca eflâk, eskimiş bir hân demek!

İğne, batmıştır nasıl hâm ipeğe,
Gövdesinden öyle girmiştir göğe.

Hep yıkar, varlıkta koymaz, bir leke,
Bakmasın, dünyâ dolar âmâ ile.
(85)
Gerçi, tespih çekmemiş, kan dökmüş o,
Hep zamanlar üzre, bir mahmuzmuş o!

Göz desen aydın, cihânlardan daha,
Tâ sıfattan, erme mümkün Allah'a!

Herkim âşıktır, Cemâl-i Zâtına,
Oldu sultan, cümle mevcudatına!

Meleklerin Namesi

Melekten, bir avuç toprak, gelir aydın olur bir gün,
O takdir yıldızından yer, geçer üstün olur bir gün!

Hayâli, kurtulur selden, olaylar beslemez artık,
Geçer masmavî girdaptan, çıkar baskın olur bir gün!

Nedir insanda mânâ bak, sorarsın sen, neden bizden?
Deler dünyâyı o hâlâ, döner uygun olur bir gün.

İlerler, öyle mevzun bir hayat bulmuş olur insan,
O yüzden Allah'ın kalbi, coşar, pürhûn olur bir gün![*]

YERYÜZÜNDE İLK DÜZENLEMELER
(Hazreti Mevlâna'nın Rûhu Peydâ Olup Mîrac'ın Sırlarını açıklıyor)

Titreten pervâsız aşkın şûlesi,
Öldü artık, öldürür şehrin sesi!

Dağ ve bozkırdan arar halvet koyu,
Bir deniz ister ki, hiç, vermez kıyı,

Ben ki, yâranlarda mahrem görmedim,
Ummanın ağzında azcık bekledim.
(95)
Hem deniz, hem gün batarken, öyle ki,
Mavî su, ergir şafaktan, lâl ne ki?

[*] Nûranî sıfatlara kavuşan insan, meleklerden daha yüksek bir hayata kavuşacak, maddî âlemin çerçevesinden taşacak, bütün kuvvetleri hizaya sokacak, takdirini değiştirip "Kamil İnsan" olacaktır.

Verdi görmek zevki, görmez insana,
Bak gurup, sermiş şafaklar akşama!

Kendimin gönlüyle söyleştimdi ben,
Hasretim, arzûm benim, pek çok iken.

Âni bir varlık, edepten yok nasip,
Canlı insandır, hayattan yok nasip!

Hem susuzdum, hem, uzaktım çeşmeden,
İhtiyarsız hem okurdum şi'ri ben:

Gazel

Sen aç dudak, şeker tatta meyven isterim,
Göster yüzün ki, ben bir gülistan isterim.

Bir elde, câmı meydi, bir elde zülfü yâr,
Ben şimdi raksa, böylesi meydan isterim.

"Nâzlanma, fazla kırma, sen, ayrıl da git!" dedin,
"İncitme, kırma" söylediğin ân isterim!

Hasretle ey akıl ki perişândı konuştuğun,
Ey aşk, o nükteden ben, perişân isterim!

Ekmek, sudur, cihânda vefâsız yâ, sel gibi,
Timsah benim, balık benim ve umman isterim!

Bıkmış bu cân, Firavun, onun cümle zulmüne,
Ben, şimdi nûr-u Musa-yı İmran isterim.*

Mum elde dün, dolaştı da şeyh şehri, derdi hem:
"Bıktım, domuz ve devlere, insan isterim!"**

Ben, aslı pis o arkadaşımdan da bıkmışım,
Hak Aslânı, Zaloğlu şu Rüstem isterim!***

Derdim ki: "İstedik o bulunmâzî, bulunmuyor,"
Der: "Var yâ, hiç bulunmayacak, O'nu isterim!

Celâleddin-i Rûmi

---

* Firavunun zulmünden bıkan İmran oğlu Hazreti Musa'dır.

** Mum elde dolaşan zât, meşhur Diyojen'dir.

*** Mevlâna burada, İranlı kahraman Rüstem'i ve Allah aslânı Hazreti Ali'yi istemektedir.

Yattı mecbur, dalga sincabî suda,
Yok, güneş, artık karartmış ufku da![*]
(110)
Çaldı akşam, bak malından, sen ona,
Kubbeden yıldız, şahit olmuş buna![**]

Rûhu Rumî perdeler yırtmış henüz,
Arkasından bir dağın, gösterdi yüz.[***]

Hem onun parlakça yüz olmuş güneş,
Bembeyaz saç, mutluluktan gence eş.

Sermedî nûrdan doğan tasvir idi,
Hak nûrundan çok sevinç, zevk peyledi!

Açtı varlık, gizli söz, ses bendini,
Durmadan söyler dudaklar sırrını.
(115)
Onda sözler bir asılmış aynadır,
İlm ve âteş hep kemal vermektedir.[****]

Sormuşuz: "Mevcutla nâmevcut nedir?
Mânâca, mahmutla, nâmahmut nedir?"

Rumî der: "Mevcut, görünmek isteyen,
Âşikâr olmak diler, varlık hemen!

Tam dirilmek, "Ben"le kendin süslemek,
Varlığından bir, şehadet istemek!

Hak, Elest vaktinde fert, fert toplamış,
Varlığından, bir şehadet istemiş.

(120)
Sağ isen, ölmüş isen, söyler dudak,
Hem şahitlik, üç şahitten, iste bak!

İlk olan şahit ki, ferdin öz şuûr,
Kendi görmüş, nûr içinde, buydu nûr!

Başkalar olmuş ikinci şahidi,
Başka nûrlar, aynalık etmiş idi.

Hem üçüncü şahidi Hakk'ın şuûr,
Zât-ı Hak nûruyla görmek, işte nûr![*****]

Sen, o nûr huzrunda durmuşsan kolay,
Kendin artık, hayyu kayyum oldu say![******]
(125)
"Ben" makama erse, bulmuştur hayat,
Perdesiz mutlak görünmüş oldu zât!

Meşgul etmez mümini, hiçbir sıfat,
Razı olmaz Mustafa, illâ ki Zât!

Neydi Mirac? Hep şahadet arzûsu,
İmtihan var, huzra çıkmak doğrusu![*******]

---

[*] Mavi sincap az bulunan bir tür olduğundan, mavi su, bu sincaba benzetilmiştir.

[**] Akşam, güneşten bir parça altın çalan, hırsıza benzetilmektedir.

[***] İkbâl, Mevlâna'yı ilâhi nûr yansıtan ayna olarak görmektedir.

[****] Kamil insanlar ilâhi cemalden nasipli olduklarından, daima sevinç ve neşe doludurlar.

[*****] İnsan, insanlığını bu yollarla görüp, anlayabilir: İlk önce kendi şuuru ona benliğini hissettiriyor. Toplum içerisinde kabul görmesiyle de, kendi yerini ve makamını tanır. Üçüncü olarak da, Allah'a ait olan büyük şahadet, meydana çıkıyor. İnsan, Allah'ın nûrunda kendini görüp, Allah'a âşık oluyor. İnsanın, Allah'ın nûruyla kendini görmesi onu, olgunluğa ulaştırıyor.

[******] Allah katında durabilen, kendi kıymetini isbat ediyor. Benliği Hak huzurunda eriyip fenâ fillah makamına erişiyor.

[*******] Egonun üçüncü şahidi Allah'tır. Kul sünnete uyup namaz kılarak diğer ibadetlerini yaparak mîraca iştirak ediyor. Peygamberinin şefaatini kazanıyor.

Şahidî âdilsiz olsak, doğrusu,
Ömrümüz, gül misli ancak, renk, koku!

Hiç O'nun huzrunda yok, sağlam duran,
Kim ki durmuş, işte tam âyar olan!
(130)
Sende mevcut kudreti, sen, elde tut;
Hiç çözülmez kudreti, pişkince tut!

Kudretin âteş, çoğaltmışsan, iyi;
Hem güneş huzrunda göstersen, iyi!

Yıpranan tasviri tekrar çizmiş ol,
İmtihan et, kendi kendin, bilmiş ol!

Böyle varolmuş, övülmüşsen yeter,
Yoksa ömrün, hep duman, istir meğer!

Sonra sordum: "Hakk'a yol bulmak nasıl?
Suyla, topraktan dağı, yıkmak nasıl?
(135)
Âmir Allah, hep emirden dıştadır,
Oysa insan, dünyalıktan hastadır!"

Der: "Eğer Sultanı almışsan ele,
Hep kırarsın, hiç felek, kalmaz bile!

Böyle, üryanlık bulurken kâinât,
Silkelensin, tertemiz olsun cihet!

Orda görmek, olmamıştır az ve çok,
Onda sensin, sende ondan başka yok![*]

Nükte-i *"İlla bî-sultan"* öğrenin,
Yoksa balçık var, böceksin, öl hemin![**]

(140)
Sen gelip, doğmak yolundan, ey adam,
Dört cihet dünyâ, gelir oldundu tam.

Böyle çıkmak, sence doğmaktır yeni,
İster olsan, sen, çözersin bendini![***]

Bu doğuş hem, suyla topraktan mıdır?
Böyle halden, sade bir ermiş bilir!

O doğuş mecbur, bu seçkindir senin,
Perdelenmiş o, açık buymuş hemin!

O doğum hem, ağlamaktan olmada,
Bu doğum gülmek, arar olmakla da!
(145)
Bu cihân, olmuş sükûn, seyretmede,
Tüm cihetlerden çıkıp devretmede!

Muhtaç elbet, onda lazım gün, gece;
Bunda, merkep oldu günler öylece!

Parçalanmış bir karın, çıkmış bebek,
Çatlasın âlem, gelen, insan demek!

Çifte, doğmaktan delil olmuş ezân,
O dudaktan söylenen, hem, buysa cân!

Bir uyanmış cân doğar doğmaz beden,
Bir mânâstır eskisiymiş titreyen![****]

---

* İnsan, egosunu ilâhî nûrda tahakkuk ettirip temizlerse, ilâhî nizâmın zaman ve mekansızlığına girecek, Allah'ın varlığını tanıyıp onda kendini görebilecektir.

** Eğer insan bu kudretin yüceliğini bilip, ona erişmezse, karınca ve böcekler gibi ölecek ebedî saadete eremeyecektir.

*** Böyle bir doğumdan, bir manevî mertebeye yükselemezse, yani dünyânın maddi karnından kurtulamazsa, ilâhî nûra erişemeyecektir. Burada insanın maksadı, manevî hayata erebilmek olmalıdır.

**** Bir ehl-i Hak dünyâya gelince, havralar, mânâstırlar titremeye başlar. Peygamberimizin dünyâya gelişi birçok mu'cize ile bilinmektedir. Hak gelince, haksıza kaçmak düşer.

(150)
Söyledim: Bu doğmayı, bilmem ki ne?
Hem dedi: Oymuş hayatın şan yine!

Tüm hayatın cilvesiymiş; gayp, huzur;
İlki sabit, sonki durmaz kaybolur.*

Gâh eritmiş kendi kendin cilvede,
Bâzı toplar, kendini halvette de!**

Cilveyi, nûrun sıfat aydınlatır,
Halveti, nûruyla zât aydınlatır!***

Hem akıl çekmiş onu hep cilveye,
Aklı çekmiş, durmadan, halvet diye!
(155)
Aklı, hep dünyâya atmış kendini,
Der, su, toprak tılsımı, kırsam hani!

Yolda taşlar, hep onun olmuş edip,
Hep bulut, şimşek kesilmiştir hatip!

Gözde bakmak zevkini bulmuşsa çok,
Oysa onda, cür'et-i rindâne yok!****

Hep yürür yol, korkarak bir kör gibi,
Hep ağır aksak, karıncaymış tipi!

Aklı baştan sardı elbet, renk, koku,
Hep yürür ahesteden, dostun yolu.*****

(160)
Aklın iş, tedriçle bulmuştur nizâm,
Bilmedim, işler nasıl olsun tamam?

Tınmâyan aşktır ki bilmez ay, sene,
Yol çabuk, olmuş yavaş, bilmez ki ne!

Uğraşır olmuş akıl, dağ delmeye,
Durmaz etrâfında, başlar gezmeye!

Dağ ki, aşk uğrunda kalmış bir saman,
Hem, gönül olmuş balık, tez yol alan!

Lâmekâna, aşk, taarruz eylemek,
Kabri görmezden, geçip gitmek demek!
(165)
Aşkta güç, toprak, su, rüzgârdan değil,
Onda kuvvet, sert sinirlerden değil!

Aşk, yulaf ekmekle Hayber fetheder,
Aşkla bakmış, ay, bölünmüştür meğer!******

Kelle-yi Nemrut'u vurmazdan kıran,
Aşktı Firavn ordusun, harpsiz vuran!

Cândadır aşk, gözde ki bakmak gibi,
İçte, hem dışlarda, tek söz sahibi!

Aşk ki, hem küldür ve hem bir kor âteş,
Onda işdin, ilmin ufkundan geniş!
(170)
Aşk ki, sultandır, bu, en gerçek beyân,
Mührünün altında aşkın, çift cihân!

Geldi aşktan, hep zamansız, dün, yarın,
Lâmekân, yüksek ve alçak, aşkların!

---

* Hayatın hareketi cereyana veyâ denizin dalgasına benzer. Bâzan görünür, bâzan kaybolur.

** Kendini göstermek, tecellide kendini eritmekle olur. Aldığı kuvvetle insanlığa hizmet eder.

*** Tecelli, sıfatlara mahsustur. Halveti aydınlatan O zâtın aşkıdır.

**** Akıl titiz ve dikkatlidir. Amma aşk kadar cesur değildir.

***** Akıl, maddî dünyâya düşkün olduğundan, Renkten, kokudan uzak maşuka gitmekte zorlanıyor, bu bağlılıkları onun yolunu kesiyor.

****** Hazreti Muhammed'in, ayı ikiye bölüşü vurgulanıyor.

Hem Hudâ'dan, ben talep etmiş olan,
Bir binendir, bir binek olmuş, cihân!

Âşikâr ondan, şu gönlün rütbesi,
Boş ve batıldır mânâstır cezbesi!

Hakk'a yönlenmiş olur âşık olan,
Te'vil etmiş akl, silinmiş ortadan!
(175)
Varsa aşkın, koş cihetten yönsüze,
Ölme neymiş, gel harâm et, sen, size!

Bir mezârın sandığa girmek, nesi,
Kalkıver sen, çalmadan Sûrun sesi!

Doldu elbet pek nefis ses gırtlağa,
Feryâdın, balçıkta kalmış kurbağa!

Bin! Zamanlardır, mekanlardır yerin,
Kurtul artık, bağlarından zünnarın!

Keskin olsun sende elbet göz, kulak,
Gördüğün her neyse, koy dur akla bak!
(180)
Bir böcekten, kim ki duymuştur sesi,
Devredenden, sırrı bilmiş öylesi!

"Perde yakmış, bir bakış gel, benden al;
Gözde tutsak kalmamış, bakmakla kal!

Âdem olmak gözdedir, post sonrası,
Göz demek, görmek demektir, en hası!

Sen vücûdun gel erit, sen, et görüş,
Git görüş bul, git görüş bul, git görüş!"

Sen dokuz gökten mi korktun? Korkma sen,
Bol feleklerden mi korktun? Korkma sen!
(185)
Bak zamanın, bak mekânın üstüne,
İşte bunlar canda hallerdir yine.

Göz gelip, önder olunca cilveye,
Dün, yarın, başlar muhalif gitmeye!

Balçığın içlerde, gel gör dâneyi,
Bilmemiş göklerdeki enginliği!

Bilmemiştir: "Sonra, bir enginde ben,
Dal budak, sunmam gerekmiş," önceden.

Neydi cevher? İnkişâftır arzûsu,
Hem makamdır, oydu cevher doğrusu!
(190)
Ten için, ey rûha merkeptir diyen,
Sırra cân ver, ten için aldanma sen!

Merkep olmaz, hallerindendir hemen,
Bir binit dersen, yanıldın bil ki sen!

Cân nedir? Dert, cezbe, içten yanmadır!
Gökte, sırlar doldurup, zevk almadır!

Ten nedir? Renkten, ırdan hûy alış!
Dört cihetten, mevki, uygunluk buluş!

Hep bilincinden uzaklık, hem yakın,
Neydi Mirâc? İnkılabı anlamın!
(195)
Cezbe, zevkten, inkılâp almış şuûr,
Cezbe dolmuş, üstten, alttan kurtulur!

Cân, beden, elbette ki ortak değil,
Bir avuç kil, uçmayı, önler mi bil?

ZURVAN, SONSUZ ZAMANIN RÛHUDUR YOLCUYU YÜCE ÂLEMLERE SEYAHATA GÖTÜRÜYOR

Sözlerinden cânda takat kalmadı,
Tende her zerrem cıva olmuş idi.

Ansızın, şark, garp buluşmuş noktada,
Nûr buluttan, gök bütün gark olmada!

Çıktı ordan bir melek, var, çift yüzü,
Bir yüz âteş, bir duman, zift örtüsü.
(200)
O yüz aydın, bu karanlık bir gece,
Bir ayık göz, bir de yatmış öylece!

Onda kollar, rengârenktir, al, sarı;
Lâcivert, mor, hem gümüş renk kolları!

O, oluştan, bir hayâldir, karmaşık;
Onda yerden, keh-keşânlar, bir soluk!

Her zaman var, başkalaşmış bir hava,
Her zaman, yol oldu bir engin fezâ!

Der: "Cihânlar kahıreden Zurvan benim,
Gizliyim gözden ve hep, âyân benim!
(205)
Cümle tedbirler de, takdirimledir,
Söyleyen, suskun avım, emrimdedir!

Açtı dallar, sayemizden goncalar,
Ağlaşır dallarda kuşlar, yavrular.

Uçmamızdan, dâne olmuştur filiz,
Ayrılık, feyzimle olmuş, vuslun iz.

Hem itâp ben, hem, hitâp etmekteyim,
Hem susatmış, hem şârap vermekteyim.

Ben hayâtım, hem ölüm haşr, neşveyim,
Ben hesâbım, hûr, cehennem, cennetim!
(210)
Tüm melek, insan bütün bendim benim,
Altı günlük dünyâ, evlâdım benim!

Daldan almış olduğun her gül, benim,
Gördüğün her şeyde, ben bir anneyim!

Tılsımım altında tutsaktır cihân,
Ben nefes verdikçe, oymuş yıpranan!

"Lî ma'allah" gönle kim olmuş koyan,
Tılsımım kırmış odur, o kahraman!

İstiyorsan olmayım ben, ortada,
"Lî ma'allah" lar oku dur, öyle yâ!
(215)
Öyle bakmıştım, meğer olmuş neler?
Kalpten eski bir cihân silmiş gider!

Yâ gözüm bir, başka dünyâ görmede,
Yâ da mevcût, başka haller vermede?

Ölmüşüm, hiç, renk ve ıtrın âlemi,
Doğduğum, huzrun ve sessizlik demi!

Hep kesilmiş köhneden, ipler hele,
Tâze bir âlem gelip geçmiş ele!

Yitmesinden âlemin kan titredi,
Toprağımdan, tâze âlem üfledi!
(220)
Ten hafifleşmiş ve cândır devreder,
Kalp uyanmış gönle, yerleşmiş nâzar!

Gizli, artık perdesiz, meydanda bak,
Gökte yıldız namesi duymuş kulak.

YILDIZLARIN NAĞMESİ

Ömre ki mahsul aklınız, aşk ise sırrı kâinât,
Killi kalıp, ne hoş geliş, siz öteden geçip cihet!

Zühre ve Ay ve Müşteri, birbirinin rakipleri,
Bir bakışın, olur hemi, keşmekeş-i tecelliyât

Yepyeni, tâze cilveler, dosta varan o yoldalar,
Şevk ile arzû sahibi, gönlü, çeker mi külliyât!

Sıtkı safâ imiş hayât, hem de hayât, neşvi nümâ,
Geç ezeli, gel ebede, bil ki hayât mülk-ü Hudâ!

Şi'ri de söyleyen için, coşku, bağırma izni ver,
Rinde ve muhtesibe sen, bâdeyi, testi, testi ver!

Şam ve Irak, Hint ve İran, bal ve şekerde tat bulan,
Hem şekerinde tat bulan, arzûlarında ekşi ver!

Dalgası yükselen deniz, hem savaşında öylecek,
Gönlüne ırmağın coşan, seldeki tatlı şevki ver!

Yoksul adam âteşti hep, âmiri kayser ise çöp,
Şahta o haşmeti yıkan, çıplak o söz ki yetti hep.

Debdebeler kalenderin, tantanalar İskender'in,
İlki, Musa-î cezbedir, hem bu sihri Samiri'nin.

Öldürüyor bakışla o, öldürür ordusuyla bu,
Sulhtu hem, odur barış, harpti bu, saltanat için!

Her biri feth eder cihân, o ve bu, istiyor devâm,
Kahrı delil sayardı bu, onda delil, güzelliğin!

Gel ki kalenderî vuruş, sedd-i Sikenderi de yık,
Musaî resmi tâzele, Samiriden silip ışık!

AY FELEĞİ*

Yer ve gökler, Hakk'a mülktür şüphesiz,
Ay, Süreyyâ, hep bizim, varisse biz!

Her ne yollar üzre konmuş gör de bak,
Mahremin bakmış nasıl sen, öyle bak!

Yurt senindir, gel dolaş, sen olma el,
Ey habersiz, korku neymiş, verme yol!

Puttur âlem, göz, kulak hükmünde hem,
Hep yarınlar oldu ancak dünkü dem.

İsteyiş, arzû çölünde, ol deli,
Gel de ol puthânenin İbrahimi!
(240)
Vaz geçersen, yer ve gökten bil ki sen,
Tüm cihânlardan geçen, sensin hemen!

Yer ve gökler, gel de Allah'tan dile,
Yüz zaman, yüzler mekân bul, tâzele!

Cennetin ırmak yanında mest iken,
Harp ve darp, çirkin güzelden ayrı sen!

Kurtuluş, gayretlerin olmazsa yâr,
Renk ve ıtrın cennetinden, hoş mezar!

Ey misâfir, can makamdan ölmede,
Dâim, uçmaktan gelir canlanmada!
(245)
Cümle yıldızlarla gezmek pek güzel,
Dinlenip, durmaksızın gezmek güzel!

Ben fezâda, yolcu olmuşken hemen,
Gözde alçak kaldı hep, yüksek denen!

Yer karanlık, akşamın mumdan yüce,
Hem başımdan gölgeler üst, öylece.

Her zaman sen, çok yakın ol, çok daha;
Ayda dağlar, hep görünsün, öyle yâ!

Rûmi söyler: "Nefsi zandan yu hemen!
Sen, felek âdabı var, öğren hemen!"
(250)
Ay uzak bizden fakat hep âşinâ,
Hem bu yollar, oldu ilk menzil bana!

Onda günler, tez, ağır, görmek değer,
Dağlarından mağralar, görmek değer!

Öyle sessiz, öyle dağ, dehşet saçan;
İç âteş dolmuş ve dış, bin parçadan!

Yıldırımlar, Hafizin, yüzlerce dağ,
Ağzı toz, is, karnı âteş, onca dağ!**

Bir yeşillik, vermez aslâ orda uç
Vurmamış kuşlar kanat, ufkunda hiç!
(255)
Hep bulutlar damlasız, rüzgâr da sert,
Orda, ölmüş kille kavga, oldu dert!

Eskimiş, donmuş ve sessiz bir hayat,
Yok, hayattan, yok ölümden bir sıfat!

Çıkmamış ondan, hayattan bir fidan,
Doğmamıştır, bir olay olmuş zaman.

Hem güneşle, soyda birlik olsa da,
İnkılâpsızdır sabah, akşamla da!

Der ki Rûmi: "Kalk yürü gel geç öne,
Bir ayıklık kısmetin, zapt etsene!"

* Kozmik sistemlerde ay birinci merhaledir. İslâm âlimlerince miracın ilk durağıdır.

** Şâir, aydaki dağ ve kraterlere bazı isimler veriyor.

(260)
Onda iç, elbet ki dış yüzden şirin,
İçte bulmuş, tâze âlemler yerin.

Her ne görsen, rastlasan, susmuş adam,
Göz, kulaklar kavasın, hükmüyle tam!

Göz, güzel görmüşse, her şey, çok güzel,
Göz terazinden de tartmaktır emel!

Nerye git söylerse Rûmî, orya dön!
Birkaç an olsun gereksiz başka yön!

El tutup çekmiş yavaştan kendine,
Hızla yönlendirdi mağ'ra üstüne.

AY MAĞARALARININ BİRİNDE İNZİVAYA ÇEKİLMİŞ HİNTLİLERİN "CİHANDOST" DEDİKLERİ HİNTLİ ÂRİF*

(265)
Kör sayın, tuttum omuzdan dostu yâ,
Ben adım attım, derin bir mağ'raya.

Zulmetinden, ayda kalp almış yara,
Orda muhtaçtır güneş, tek bir muma.

Şüphe, evham, hepsi saldırmış bana,
Aklı, fikrin, hükm edip idâmına.

Yol ki geçtik, yolkesen kurmuş pusu,
Kalpte tat yok, sıtk, yakînden doğrusu!

Perdesiz gelmiş tecelliler göze,
İlk sabah gün, vurmamışken gündüze!
(270)
Bağlamış zünnar ki vadi taşları,
Sanki bir dev hurmalar, dik başları.

Toprağından mı, suyundan mı mekân,
Yâ, hayâl nakş çizdi düşten, duygudan?

Hem havasından sunar mey zevk, sürûr,
Gölge öpsün toprağından, nûr olur!

Yok, onun toprakta mavî gökleri,
Ufku bilmezmiş şafaktan, al, sarı.

Nûr vurulmaz zulmetin zincirlere,
Her sabah, akşam, dumansız bir yöre!
(275)
Hurmanın altında, ârif, Hint eri,
Sürmeden parlak, siyahtır gözleri!

Bağlı saçlar başta, çıplak gövdede,
Ak yılan, bir halka sarmış, öyle de!**

İnsan ammâ, su ve kilden üst derim,
Çark, mânâstır hülyasından, bir resim!

Gün geçer, yok vaktinin bir ilgisi,
Yoktu mavî gökle iş, eğlencesi!

Sordu Rûmi'den: "Senin yoldaştı kim?
Hep hayat arzûsu dolmuş, bildiğim!"

* Hintlerin *Vişvamitra* dedikleri *Cihandost*, efsaneye göre kraldı. Bir zahide ait olan harikulâde bir ineği almak istemiş. Zahit vermeyince onunla savaşmış, ineğin gövdesinden çıkan askerlere yenilen kral kendini zühte vermiş, yıllarca riyazâtla meşkul olmuş ve zühtte zahidi geçerek ona galip gelmiştir.

** Buda heykellerinin oturuşu, saçların tepede toplanışı Hint felsefesini temsil etmektedir.

RÛMÎ:

(280)

"Hep araştırmak için âvâre o,
Fıtratından, bir sabit seyyâre o!

İş eder hâmken, o baştan pişmeyi,
Şâhidim ben, neyse noksan, var neyi!

Şişemizden, gökte tak yaptım diyor,
Fikre, Cibril'den de tasdik istiyor!

Ay, güneşler avlıyor, kartal gibi,
Tez, dokuz eflâk tavaf etmiş idi.

Halka hep, rindâne sözler söyledi,
Hûri cennet put ve hep putluk dedi!

(285)

Ben, duman, dalganda gördüm şu'leler,
Kibriyâlıklar sunarken secdeler.

Özleminden, ney olup feryâd eder,
Ayrılık, vuslat verirken ölmeler!

Bilmedim ben, onda toprak, suydu ne?
Bilmedim ben, onda hem yer mevki ne?"

CİHANDOST:

"Renktir âlemler ve Hak, renksizcedir;
Hak nedir? Âlem nedir? İnsan nedir?"

RÛMÎ:

"Bir kılıç insan, kılıç vurmakta Hak,
Törpüdür âlem, kılıç üstünde bak!

(290)

Hakk'ı bilmiş Şark ki dünyâ bilmeden,
Garp, cihân izler ve Hak bilmez neden?

Hak'ta göz açmak, yol olmuş kulluğa,
Perdesiz benlik, sebeptir varlığa!

Kul, hayattan bir berât almışsa bak,
Kul için, artık salavat sundu Hak![*]

Takdirinden, hem habersiz kim ki var,
Toprağın rûh, âteşin olmaz ki yâr!

CİHANDOST:

Var yokun hükmünde kalmış oldu Şark,
İnkişâfın sırrını, etmez ki fark.

Hem, semâvî varlığın görmek işi,
Şarka bağlanmış ümittir candaki.

Keşmerut'un dağda, dün kaldım ya ben,
Bir melek gördüm, semâlardan inen.

Bakmasından, görme zevkim damladı,
Göz, bu kilden, başka bir şey görmedi!

Ben dedim: "Dost varsa, sırlar saklama,
Gördüğün neymiş, susan toprakta da?

Zühre'dir gördün, erirsin öyle mi?
Kalbi, Babil kuy'suna attın mı ki?[**]

(300)

Hem, uyanmak vaktidir Şarkın dedi,
Bir güneştir tâzeden, üstündeki.

Yolların taşlar ki, yâkut sunduğu,
Hep Yusuflar sunmaya dönmüş kuyu!

---

* Tahiyyatta okuduğumuz ve Peygamberimize, Allah'ın getirdiği salâvat konu ediliyor. Mücadele ile Hakk'a yaklaşan insanın da bundan hissedâr olduğu belirtiliyor.

** Bakara sûresi, ayet 102'yi telmih. Harut ve Marut isimli iki meleğin hikâyesi. Güzel bir kadının cilvesine kanarak Babil kuyusunda kalmaya mecbur ediliyorlar. Burada yeryüzüne inen semâvilerin uğrayacakları zararlar belirtiliyor.

Bir kıyâmet gördüğüm, göğsünde iş,
Dağlarından sezdiğim, bir titreyiş!

Toplar eşyâ, makamından Azer'in,
Putsa atsın, nefsini imâr için!

Mutlu millettir, o, candan titreyen,
Toprağından, tâze millet peyleyen!
(305)
Arşlılar görsün, göz açmış milleti,
Onların olmuş bu, bayram saati!

Hintli pîr, çekmiş nefesten az demi,
Baktı, sabretmez görüp, saymış beni.

"Akla ölmek ne?" dedim ki: "Fikri terk!"
"Kalpte ölmek der," dedim ki: "Zikri terk!"

Der: "Nedir ten?" "Yolların kilden doğan,"
Der: "Nedir cân?" "Lâ ilâh"tır bil ki sen!

"Kimdir Âdem?" Ben derim, "Sırrı Hudâ!"
"Neymiş âlem?" "İşte, durmuş karşıda!"
(310)
Der: "İlim san'at nedir? "Derken: "Deri!"
Der: "Delil, burhan ne? Bizden: "Dost yüzü!"

Der ki: "Halkın dini?" Ben derken: "Duyuş!"
Der ki: "Bilginlerde din?" Derdim: "Görüş!"

Sözlerimden, arttı candan lezzeti,
Açtı hem, kalbinde doğmuş niyeti.

HİNTLİ ÂRİFİN DOKUZ SÖZÜ

1 Zâtı Hakk'ın, perde bir âlem mi bu?
Dalmak önlenmez ki, renk, renk olsa su!

2 Başka bir âlemde doğmak, pek güzel,
Tâze bir gençlik ki bulmak, pek güzel!
(315)
3 Hak ölümden, hem hayattan, arkada;
Kul, ölümden sonrayı, bilmezdi yâ!

Gerçi biz, telsiz, kanatsız kuş isek,
Ölme bildik, Hakk'a üstünlükse, tek!

4 Vakt nedir? Tatlar karışmış zehr ile!
Sen, umumi rahmete bak, kahr ile.

Boş değil, kahrıyla dolmuş, çöl, durak,
İşte rahmet, dersin ancak; gitti bak!

5 Küfr, ölümdür, aklı ey parlak sıfat,
Gazi, nerden yapsa ölmüşle cihat?
(320)
Nefse, harp açmış olan mü'min diri,
Nefse, ceylan üzre, ol kaplan gibi.

6 Kalp ayık, kâfir putuyla yüz yüze,
Üst gelir, Harem'de yatmış mü'mine!

7 Kör ne görmüş, olmamıştır hayra eş,
Hiç karanlık görmemiş elbet güneş!

8 Kille sohbetten tohum, kol bulmada,
İnsanın kil sohbeti, bahtsızsa da!

Dâne topraklarda hep kıvrıldı yâ,
Hep güneşten avlamak ister ziyâ!
(325)
9 Bağrı yırtık gül ki sordum bir soru,
"Nerden aldın, yel ve killerden koku?

"Aklı çok ey, aklı hep yitmiş" dedi,
"Nerde şimşekten haber yetmiş?" dedi!

O ve bundan cezbe almış tende cân,
Bizde gizliyken senin cezben âyan!

SERUŞ'UN TECELLİSİ*

Söz için örtmüş kapı, ârif hele,
Sarhoş olmuş, geçti dünyâdan bile

Kendisinden aldı, zevk, şevk kendini,
Âlemi şuhûhut, nirenktir geldiği.
(330)
Varlığından, Tûra dönmüş zerreler,
Gitmesinden, nûr biter, zuhur gider.

Doğdu bir dilber bu akşam tılsımı,
Yok ki yıldız, akşamın tek yıldızı!

Belde bir çift zülfünün sümbül bağı,
Vechi parlatmaktadır her bir dağı.

Gark edip kalmıştı sarhoş cilveye,
Şarkı der mest, yok gerek peymaneye.

Karşısında döndü fânûsu hayâl,
Ehli fendir, bak felek olmuş misâl!
(335)
İşte fânûs, hep resimler türlü renk,
Ahu-kaplan, serçe-kartal etti cenk!

Ben de Mevlâna'ya sordum: "Sır bilen,
Kıt görür dost, aç o bilsin sırrı sen!"

Der ki: "Parlak bir gümüş olmuş güzel,
Pâk Hudâ'nın fikridir, atmış temel.

Kendi kendin sunmadan vazgeçmemiş,
Varlığın akşam iken yapmış iniş.

Benzerim âvâre, gurbetmiş nasip,
Ben garibim, sen garip, onlar garip!
(340)
Şânı Cibril şânıdır, ismen Seruş,
Akla sunmuş, hem getirmiş akla hoş!**

Goncamızdır, şebneminden açmada,
Bir deminden, ölmüş âteş yanmada!

Şairin gönlünde yakîn zahmesi,
Mahmilin ondan yıkıktır perdesi!

Namesinden görmüşüm bir âlemi,
Seslerinden al ki bir âteş demi!"

SERUŞ'UN GAZELİ

Korkum süresin sandalı, girdab u serâplarda,
Doğman ile ölmen, olmuştur bu hicâplarda.

Sen, sürme-yi Râzi'yi sildin, yıkayıp gözden,
Millette kader, sırmış, gördümdü kitâplarda.

Bağlar ile çöller, dağlar, tarla, dönüp kıvrıl,
Kıvrılsa da şimşek, ölmüş oldu bulutlarda.

* Seruş: Zerdüşt dininde melekimsi bir varlık.

** Seruş, Hz. Cebrail'e denk sayılıyor.

Garplıyla berâber gezdim, yine az gördüm,
Makamlara sığmaz insan, azdı hesâplarda.

Dünyâyı fetih derdi olmazsa, yakınlık yok,
Hiç gülsuyu koklanmaz, güllükse kucaklarda!

Ey zâhiri görmüş zâhit, benliğe bak fâni,
Lâkin göremezsin, tûfan vardı köpüklerde

Sen, gönle dokunmuş sesler, sanma ki mızrâptan,
Cennetten uzak hûrî ağlardı rebâplarda!

MELEKLERİN "TAVÂSÎN" DERESİ DİYE ADLANDIRDIKLARI YORGAMİT DERESİNE HAREKET*

Rûmi hem aşk, hem muhabbetten delil,
Hep susuz canlar için söz, sel-sebil!

Der ki: "Şair gönlü, hep âteş gerek,
Aslıdır yanmışlığın, Hak, Hû demek!

Bu nevâdan, çöp olur gül bağları,
Bu nevâ, altüst ederken gökleri.

Bu nevâ, Hak'tan tanıklık etmede,
Bir fakirsen, padişahlık vermede!
(355)
Kan akar elbet çabuk, ondan hele,
Kalp uyanmış, üsttü Cibril'den bile!

Onca şair, san'atın sihriyle de,
Kalp yolun kesmiş ve İblis'tir göze!

Hintli şair! Rabbi olsun dost ona,
Rûhu, lezzet bulmasın sözden yana!

Aşka öğretmişti sazlar çalmayı,
Sundu İbrahim'e, Azer olmayı.

Onda söz, dertsiz, âteşsiz sızlayış,
Dertliler, ölmüş demiş, mert saymamış!
(360)
Hem, makamsız söylenen bir şarkıya,
Üst gelir, elbet sayıklanmış rüyâ!

Hep arar olmuş olan şâir huyu,
Halk edendir, besleyendir arzûyu!

Şâir elbet, milletin öz kalbidir,
Halkı kil, toprak eden, susmuş şiir!

Yanma, sarhoşluk, biçimler âlemi,
Yanmasız şiir, çağırmış matemi!

* Tasin kelimesinin çoğulu "Tavasin"dir. Kur'an'da bazı sûre başlarındaki harflere verilen ad. Muhiddin-i Arabî'nin bu isimde bir kitabı vardır. İkbâl şiirlerinde bu motifi çokça kullanmaktadır.

Şi're maksat olsa insan etmenin,
Şâir olmuş varisi, peygamberin!
(365)
Tekrar et söz, sen nübüvvetten, dedim,
Mahrem olmuş var yâ, sır anlat, dedim.

Der: "Kavimlerdir nebinin ayeti,
Asrımız, peygamberin, bir devleti.

Bir nefes sunmuş, konuşmuş, taş, odun;
Tarlamızdır, bizler ancak, bir ekin!

Sundu pâklıklar, kemik, köklerde o,
Verdi Cibril'den kanatlar, fikre o!

Hay u huy dolmuş olurken kâinat,
Has dudaklar der, Necim, Nûr, Nâzirat!
(370)
Bir güneştir, batma dersen, yok ona!
İnkâr etmişler kemâlsız baksana!

Sohbetinden dostunun, Hak rahmeti,
Kahr-ı Hak'tır, vurmuş olsun şiddeti!

Kaçma ondan, akl-ı küll olsan bile,
Ten ve rûh, birlikte görmüştür hele!

Hızla bas git, işte Yorgamid yolu,
Görmek istersen bütün gerçek dolu!

Ay divârından kazılmış bir taşa,
Dört nübüvvet Tâsin'i var, bak ona!"
(375)
İştiyâk, bilmiş delilsiz yol nedir,
İştiyâk uçmuş kanat, Cibril'dedir!

En uzun yol, iştiyâk çün, çift adım,
Durma, yorgun, hasta etmiş, anladım!

Sanki sarhoş, Yorgamid olmuş izim,
Onda yükseklik görünsün istedim.

Ben makamın heybeti dersem nedir,
Cümle yıldızlar tavaf etmektedir.

Ferşte sâkînler o nûrdan parlamış,
Sürmesinden, göklüler, göz sağlamış!
(380)
Hak, gönül, göz, hem lisan vermiş bana,
Sırrı çözmekten, zaman vermiş bana!

Perde kaldırdım, açık, esrârı küll,
Dinle benden, sen, Tavâsin'i resûl!

GOTAMA'NIN TÂSİNİ İŞVELİ RAKKÂSENİN TÖVBESİ*

Gotema:

Eski mey, sevgili, genç olsa da, bir kıymeti yok!
Görenin cenneti, hûr dolsa da, bir kıymeti yok!

* Asya'da bir çok insanın dini olan Budizm, Gotama Budda tarafından kurulmuştur. M.Ö. 560-480 yılları arasında yaşamış, bitmeden devâm eden teslis inancı üzerine kurulmuş, eski dinlerden de alıntılar yapılan budin, ızdırabın kaldırılması yollarını hedef olarak seçmiştir.

Neyse muhkem, neyse sâbit, görüversen geçici,
Bağ, deniz çöl, kıyılar, dursa da, bir kıymeti yok!

Garplının bilgisi, şark felsefesi, hepsi de put;
Put evi bize tavaf bulsa da, bir kıymeti yok!

Korkarak geçme çölü, hep, düşünüp benliği sen,
Sen ki var, çifte cihân olsa da, bir kıymeti yok!

Kirpiğim iğnesi kazmış, kaza dursun yolumu,
Yolcu, menzil ve katar olsa da, bir kıymeti yok!

***

Gaybı geç! Vehm u güman bolsa da, bir kıymeti yok!
Bulunurken yine dünyâ, kaçışın kıymeti var.

Sana Hak, cenneti vermişse eğer, kıymeti yok,
Âmelin karşıtı cennet, açışın kıymeti var!

Canda huzrunsa dilek? Gelse de, bir kıymeti yok,
Dostunun gamlara yaşlar, döküşün kıymeti var!

Gözü mahmur ile baştan çıkaran, şarkı, bakış;
Hepsi hoş, başka güzel bir oluşun, kıymeti var!

Yanağın hoşluğu bir an, bakıversen yine yok,
Âmeli has, hayâli hoş kuruşun, kıymeti var!

Rakkâse:

Hiç verme fırsat, keşmekeş dolan gönül kararsıza,
Birkaç düğüm gelsen de at, zülfündeki parıltıda![*]

Göğsümde var senden benim, bir tek tecelli şimşeği,
Hem ay güneş çün sunmuşum, zehri de intizârı da!

Zevki huzurlar verdi bak, putlar büyütmek âdeti,
Aldattı aşk, baştan sona, umutla dolmuş rûhu da!

* Budist edebiyatı, rahibelere ait şiirlerle doludur. Bunlara "Terigata" denir.

Taptâze nameler için, şimdi hatırdan sil beni,
Bulmuş çayırlık söylesin, koy sen, şu murğ-i zârı da!

Verdin güzel bir rûh bana, çöz sen, ayaktan zinciri,
Bir çul için, terk eyleyim, kaftanı şehriyârı da!

Balyoz vurur olsan taşa, yoktur gerek, söz etmeye,
Yüklendi aşk, almış gider, kökten, bu kûh-sarı da!

ZERDÜŞT'ÜN TÂSİNİ
(Ahriman Zerdüşt'ü Sınıyor)

Ahriman:
Mahlukum inler elinden ney gibi,
Oldu Nisanım onuncu ay gibi.

Sen cihânda hor, hakir ettin beni,
Sen, kanımdan çizmiş oldun resmini!
(400)
Hak ki Tur'undan tecelli etmede,
Ölmemiz, saklı Yed-i Beyzâ'n ile.*

Hak misâk, uysan, sebep aptallığa,
Hakk'a uymuş yol, gider sapkınlığa.

Bir zehir, gül renge dönmüş bâdesi,
Bıçkı, kurt, çarmıhsa ihsân etmesi!

Yok, duadan başka Nûh'un tedbiri,
Yoktu hiç bîçârenin söz, tesiri.

Şehri terk et, gel otur sen mağ'rada,
Nûrlularla sohbet et dur, orda da.

(405)
Bir bakış at, iksir etsin toprağa,
Hem duandan başlasın gök yanmağa!

Dağda sen, Musa olup âvare gez,
Az yanan dağlar nedir gel gör birâz.

Şimdi peygamberliği vaz geçmeli,
Böyledir hep, mollalıktan çek eli!

Kim ki alçaklarladır, alçak olur,
Fıtraten bir şu'le olsun, kül kalır!

Hem nübüvvettir, velayetten geri,
Hem nübüvvet aşka bir baş ağrısı!**
(410)
Kalk otur kâşaneyî vahdette sen,
Cilve bitsin, gel otur halvette sen!

---

* Hz. Musa'ya benzetilen Zerdüşt "beyaz el" sayesinde şeytanî kuvvetlere galip geliyor. Tevrat, Çıkış; Kur'an, sûre 20, ayet 23.

** Elbette nübüvvet velayetten üstündür. Velayet şahısların gayreti ile elde edilir. Nübüvvet, Allah'ın seçtiği kuluna verdiği bir görevdir. Burada gayretin, araştırmanın önemi vurgulanmak isteniyor.

Zerdüşt:
Nûr denizdir, sahili zulmet olan,
Benzerim sel yok ki kalbinden doğan!

Hep içim dolmuş kararsız dalgalar,
Selde iş, sahil yıkış, hep yağmalar.

Kimse görmez, yok ki bir renksiz resim,
Ahriman'dan kan gerek, yapsak çizim!

Bir hayattır, gösterirsen kendini,
Bir hayattır, güç, denersen kendini.
(415)
"Ben" belâlar bulsa hep olgunlaşır,
Hakk'a benlik perdesinden yaklaşır!

Hak görenler, sade bir Hak görmede,
"Lâ ilâh" der, kanda cân titreşmede!

Aşka bir dem kanda titreşmek, şeref,
Bıçkı, ip, cop, oldu çift bayram hedef.

Hak için her neyse, vardır hoşluğu,
Merhaba, ey dostların nâhoşluğu!

Hak tecelli bulsa göz, tek istemem,
Topluluksuz suç, cemâl gördüm demem!
(420)
Neydi halvet? Dert ve yanmak arzûsu!
Topluluk görmek, şu halvet duygusu!

Aşk, olur halvette Allah'ın kelim,
Cilveler yön olsa, şahlıktır derim!

Cilve, halvet; yanmanın olmuş kemâl;
Hal, makam, gelmiş niyâzdan böyle hâl!

Cilve neymiş? Dîr, mânâstır terk demek!
Neydi halvet? Cennete tek girmemek!

Cilve, halvet, orda Allah vardı bak,
Başta halvet var ve cilvet son durak.
(425)
Sen nübüvvet, başta bir derttir dedin,
Aşkta olgunluk bulur insan bilin!

Haksa yol, kervanlaşıp gitmek gerek
Cân olup, dünyâda hep gezmek gerek!

Mesih'in Tâsin'i
Hekim Tolstoy'un Rüyası:
"Heft Mırın" isminde dağdan içlere,
Dal ve yaprak, kuş bulunmaz bir dere.*

Ayda nûrlar toz, duman, katran gölü,
Gün, fezâsında, susuzluktan ölü!

Vadinin, akmakta nehrinden cıva,
Kehkeşân olmuş, durup kıvrılmada.
(430)
Onca yüksek, alçacık yol hiç demek,
Tez koşar, kıvrımlaşır, coşmakta pek!

Battı bak cıvâda bir fert, tâ bele,
Etkisiz, binlerce boş, feryâd ile.

Onda kısmet, yel, bulut, olmaz ki su;
Pek susuzdur, tek cıvâ olmuş suyu!

Bir kadın sahilde gördüm nâzlı ten,
Göz desen, yüz kervanınmış yolkesen!

Küfrü öğretmiş mânâstır Pîr-ine,
Bakmasından, has dönermiş çirkine.
(435)
Söyledim: "Kimsin? Senin ismin nedir?
Baş ve sondan yükselen feryât nedir?"

* Yedi ölüm dağı, Farsçada "Heft Mırın" olarak söylenir.

Der: "Gözüm dolmuş Samirî sihr ile!
İsmim: Efrenk, işim hep sihr ile."*

Döndü ânîden, gümüş ırmak buza,
Hep kırılmıştır kemikler gençte yâ!

Ünleyip söyler: "Benim vây yazgıma,
Vây benim vây, etkisiz feryâdıma!"

Der ki Efrenk ki: "Bakman varsa bak,
Kendinin işler, âmeller neyse bak!"
(440)
Meryem'in oğlu, cihânın lambası,
Yönlü, yönsüz parlâyan nûrun hası!

Pilatus, çarmıh ve bir solgun sima,
Sen, gök altında ne yaptın, hem o ne?**

İmanın lezzet harâm olmuş sana,
Sen taparsın hep gümüşten putlara!

Bilmedin Rûhul-Kudüs kadrin hele,
Ten satılmış, nakti can geçmez ele!

Nâzenin bir cilvenin lanetleri,
Battı gencin kalbe, bir mızrak gibi.
(445)
Buğda derken, arpa satmış, sen ki var,
Bak yüzünden, şeyh, brehmen, yurt satar!

Din, akıl, küfrünle, olmuştur sefil,
Tüccar olmandan da aşk, olmuş rezil!

Derttir elbet, gizli derttir dostluğun,
Ölmedir kînin, ölümdür ansızın!

Suyla, topraklarla sohbet yaptınız,
Kul görüp, Allah önünden çaldınız!

Maddenin çözmüş düğümler felsefen,
Cengiz'in fikrinde, fikr vermiş hemen!
(450)
Bildi ancak, sahibi cevher olan,
Suçların, bizden ağırdır sen inan!

İsa demden, tâzeden ten buldu cân,
Âmelinden, cân mezarlık, oldu ten!

Biz onun vücuduna, yaptıksa ne,
Milleti rûhuna, yapmıştır yine!***

Sen ölürsen, bil cihân olmuş diri,
Bekle gör, akıbetin sen, gel beri!****

Muhammed'in Tâsîn'i Ebû Cehil'in Rûhu Kâbe'nin Hareminde

"Göğsümüz, dağ, dağ elinden Ahmed'in,
Bir nefesten, nûru sönmüş Kâbe'nin!
(455)
Kisrâ, Kayser mahvını vermiş haber,
Gençler etrâfında, hep birlikteler.

* Bu güzel kadın Avrupa'yı temsil eder. İyiyi kötü eden, kilise ve ihtiyar papazları yoldan çıkaran odur. Samir'in sihrinin de varisidir.

** Pilatus Kudüs valisi. Hz. İsa'yı çarmıha germeyi isteyen odur.

*** Hz. İsa, bir nefesle ölüleri diriltti. Fakat onun milleti ona ihânet ederek vücuduna zarar vermeye çalıştılar. İsa'nın ölümü dünyanın kurtuluşu için gerekli sayıldı. Bugün Avrupalı Hz. İsa'nın diriltmek istediği rûhu hergün yüzlerce defa öldürüyor.

**** Her peygamberin bir Firavunu vardır. Peygamberimizinki: Ebu Cehil. Hz. İsa'nın baş düşmanı: Yudas. Zerdüşt'ün de Ahriman'dır. Burada Ebu Cehil fikrince peygamberimizi karalamaya çalışıyor.

Bir sihirbâz, hep sihirdir sözleri,
"Lâ İlah" derken, sunar kâfirliği!

Döndü soy-sop yaygısın hep katladı,
Tanrılar put, yapmadık şey kalmadı!

Darbesinden, parçalanmış, Lât, Menât,
İntikâm al, haydi, ondan kâinât!

Gönlü bağlar gaybe, hiçmiş gözlenen,
Efsun etmiş, kırdı mevcut resmi hem.
(460)
Gaybe bağlanmışsa göz, elbet hata,
Gözle görmez olduğun şey, var mı yâ?

Secde etmiş olsa kördür, gaybe göz,
Tâzedin, körlük uzaklık, işte söz!

Secde sunmuş yönsüze, Allah diye,
Hem namaz, insan için, zevksiz bile!

Mezhebiden hep nesep, mülkü keser,
Bir Kureyş, nesli Arap, inkâr eder.

Yüksek, alçaklık, uzak kalmış göze,
Sofra kurdurmuş, yemek yer kul ile!
(465)
Olmamıştır hür Arap'la birliği,
Oldu hep şişman Habeş, birleştiği!

Hem kızıldan, hem siyahtan kattılar,
Kavminin has şöhretinden, geçtiler!

Her eşitlik, böyle dostluk, âcemî,
Bilmişim, elbette Salman Mezdeki.*

Şimdi, Abdullah'ın oğlu aldanan,
Hep Araplardır savaş dolmuş inan!

Haşimiler, aslı terk etmişti yâ,
Çift rekat silmiş yüzünden nûru da!
(470)
Adnan'ın asil oluş Faris'de mi,
Sehban'ın has sözleri ellerle mi?**

Hep Arap ırkında göz kör, baksana,
Ey Zübeyr, artık mezardan çıksana!

Çölde olmuştun delil sen bizlere,
Cibril'in boz, namesinden sihri de.

Dön de anlat ey siyâh taş sen bize,
Biz ne çekmişsek Muhammed'den yine!

Ey Hubel! İnsanda suçlar affeden,
Yurdu sen, dinsiz olandan, al hemen!
(475)
Hep koyunlar olsalar yem kurtlara,
Hurmalar toptan acıtsan onlara!

Çöl havası üzre yok, sarsar niye?
"İnnehum a'cuzu nahlun haviye!"

Ey Menât, ey Lât, bu handan çıkmayın,
Çıksanız burdan, gönülden çıkmayın!

Çift gözümden sen bulup ettin durak,
Ver zaman, "İn kunti ez me'ti firâk!"***

---

* Bu demokratik görüşler Acemî-Arap dışı görüşlerdir. Selmân-i Farisi ashabın büyüklerinden, aslen İranlı. İranlıların ona karşı büyük saygıları vardır. Bu, milliyetçilik mefhumundan kaynaklanıyor. Mazdak dini M.S. İran'da çıkan komünizm benzeri bir hareket. Mazdak 578de Nûşi revan tarafından idâm edilmiştir.

** Adnan, Peygamberimizin dedelerinden, fesâhatıyla meşhur bir arap kahramanı. Acemler, Araplara karşı fesâhatta dilsiz gibi sayılmışlardır.

*** "Eğer ayrılmak niyetinde isen" İmru'ul-Kays'a ait bir sözdür. Resulullah onun için "İnsanları cehennem yolunda gücen bir

UTARİT FELEĞİ
(Merkür Gezegeni)

Cemâleddin Efgani ve
Sayid Halim Paşa'nın
Ruhlarını Ziyaret

Bir avuç toprak, bir iş, sürmüş öne,
Öz tecellidir, temâşa etmede.
(480)
Düşmüşüm yâ, dır, idi denmiş ağa,
Yâ esirdir cümle varlık ağıma![*]

Çatlatan mor kubbeyi hem, ben mi ki?
Ben felekten, hem felek benden mi ki?

Yâ kucaklaşmış felek gönlümledir,
Yâ içim, sarmaş dolaş eflâkledir!

İç midir hem, dış denen bilmem nedir?
Gözle görmüştüm neler, hem nerdedir?

Ben kanat açtım diğer bir göklere,
Erdim artık başka bir âlemlere.
(485)
Dağ, deniz, göl, belki, toprak âleme,
Hem de, bizden eski toprak âleme.

Bir bulutçuktan gelen âlem bu yer,
İnsanın elden gelen bilmez nedir.

Varlığın levhada resmi düşmemiş,
Fıtraten alçak görenler gelmemiş.

Söyledim Rûmî'ye ben: "Bak sahra hoş,
Dağ ve vadilerde coşmuş deryâ hoş.

Burda yoktur hiç hayattan bir nişan,
Geldi nerden, duyulmuş bir ezan?"
(490)
Der ki Rûmî: "Evliyalar yurdu bu,
Yurdumuzla âşinadır doğrusu!

Terk ederken cenneti Âdem baba,
Kaldı birkaç gün, bu dünyâ üzre de!

Hem yakan bir âhı görmüş bu fezâ,
Bir sabahken, nâle duymuş bu fezâ!

Muhteremdir, hem makam, zâir yüce,
Yüksek onlar, saygı, elbet sevgice!

Pâktır onlar, hem Fudeyl, Ebu Sait,
Ârif onlar, hem Cüneyd, hem Bayezit![**]

şair" diye vasfetmiştir. Cahiliye döneminin en büyük şairidir. Ebu Cehil ve yandaşları, Hak yol yolcularını kafir saymadılar. Herkes kendi inancının doğruluğuna kânidir.

* Efgani, 1825 senesinde Kabil veya Hamedan civarında doğdu.İslâm ilimleri tahsil etti. Hindistan, Mekke ve İstanbul'da bulundu. İngilizlere Rus ve şark milletlere tenkitler yöneltti. Renan'la yaptığı münakaşa ile şöhret kazandı. Mısır'da bulunduğu sırada bir takım yenilikler ileri sürdü, ölümünden sonra Mısırlı talebesi Muhammed Abdul fikirlerini yaydı.
Said Halim Paşa Meşrutiyetin büyük ismi. Kavalalı M. Ali Paşa'nın torunu. 1863'te doğdu. Şura-yı Devlet (Danıştay) üyeliği yaptı. Mahmut Şevket Paşa öldürülünce Sadrazam oldu. "Buhranlarımız ve İslâmlaşmak" en meşhur iki eseri. Kendisi Türk fikir hayatının yüzaklarındandır.

** Fudeyl İbn İyaz, 726'da Horasan'da doğdu. 803'te Mekke'de vefat etti. Büyük veli. Abu Said İbn Ebi'l-Hayr, İranlı mutasavvıf. 1049'da öldü. Rubâîleriyle meşhurdur. Cüneyd-î Bağdağdî meşhur mutasavvuf büyüklerindendir. 822'de Nehavent'de

(495)
Kalk kılınsın, kaçmasın artık namaz,
Bir ân olsun, ergisek, yansak birâz!

Çift adam etmiş kıyâm gördümdü ben,
Türk uyan, Afganlı imamlık eden."

Pîr-i Rûmî, hep huzurda durmada,
Zevk ve şevkten, yüzde nûrlar sunmada.

Der ki: "Şarktan, doğmamış bunlar gibi,
Ukdemiz çözmüş kılıç, onlar idi!

Seyyidin seyyidi, Mevlâna Cemâl,
Sözlerinden, tuğla, taş bulmuş visâl!
(500)
Bak Halim, dert ehli, bir Türk başbuğu,
Mevkisinden üstedir, fikrin tuğu!

Böyle bir kimseyle, züht ölmüş namâz,
Bu itaâtten olur cennet niyâz!

İhtiyârdır, hem okur, hem uğraşan,
Sure-i Necm, hem de, suskun bir yaban.

Hem tilâvetten, Halil'ler vecd alır,
Rûhu pâk Cibril işitsin, mest olur!

Kalp sabırsız, ondan artık sinede,
Hep mezarlardan da, Allah denmede!
(505)
Şulesindendir elem bulmuş duman,
Böyle yanmaktan Davud, sarhoş olan!

Âşikârdır gayp, tilavet eylesin,
Perdesiz, Ümmül Kitâp ondan kesin!

Fırladım yerden, biter bitmez namâz,
Ellerinden öpmüşüm, kastım niyâz!

Der ki Rûmî: "Devreden her zerrenin,
Kalbinin âlem dolar, âteş, enin!

Kendisinden gayre hiç göz açmamış,
Hürdür elbet, gönle eller girmemiş!
(510)
Varlığın ufkunda koşmuş bir umut,
Ben ona şûhlukla derken: Zinderud!

Efgani:
Zinderud, bahset bizim taş kubbeden;
Ol bizim yerden ve gökten bahsede![*]

Balçık ammâ, kutsiden aydın gözü,
Müslümanlardan haberdar et bizi'!

Zinderud:
Ben içinden milletin, âlem kıran,
Gördüğüm, sürmüş savaştır; din, vatan!

Bir yakîn olsun zayıf, din ölmede,
Yok, ümit aslâ dininden, mü'mine!
(515)
Türk, Arap, İran, Frenk'in sarhoşu,
Hep boğazdan, oldu yemlenmek işi!

Yıktı Garp emperyalizm, Şark izzeti,
Komünizm silmiş, bütündin, milleti!

doğdu, Bağdat'ta büyüdü, orada yaşadı, 911'de orada öldü. Bâyezîd-î Besatâmî, İran'da doğmuş ömrünün çoğunu inzivada geçirmiş, 874 yılında ölmüştür. Fenafillâh (Allah'ta yokolma) fikirlerini savunanların başında gelir.

* "Zinderud" İkbâl'in eserlerinde rastlanan, İran'da bir ırmaktır. İkbâl bu ismi mahlas olarak kullanmıştır. Irmak da dereleri, çayları toplayarak coşku ile akışı temsil etmektedir.

EFGANİ

Din ve Vatan:

Hile, fendir Garplı lord, baştan sona;
Sevme öğretmiş vatan, dindârına!

Garp düşünmüş merkezi, sen hep nifâk,
Vazgeçin gitsin, Filistin, Şam, Irak!

Sen, güzel, çirkin ne, fark etmiş isen;
Gönlü tut, toprak, çamurdan ayrı sen!
(520)
Din nedir? Sıyrılma geçmek toprağı,
Başlasın hem, rûhunun bilmek çağı!

Yok, sınır, bir kerre Allah Hû diyen,
Dört cihet, nizâma sığmaz bil ki sen!

Parça ot, ammâ, çıkar topraktan o,
Ölse rûh toprakta, zordur işte bu!

Suyla toprak, insanın bitmek yeri,
Aldı güller misli, hep nem, renkleri!

Suyla, toprak var, didinsen, pek yazık,
Uçma ufkundan çekilsen, pek yazık!
(525)
Hem vücut der: "Bak bütün yollarda toz!"
Rûh diyor gel: "Âlemin vusatı sez!"

Ey bilen! Can sığmaz artık yönlere,
Hürse insan, el olurmuş bentlere!

Kil yüzünden hür de, feryâd eyledi,
Hiç şahinler, farelik iş etmedi!

Bir avuç toprak ki ad olmuş vatan,
Söylenen adlar; Mısır, İran, Yemen!

Bir vatan vardır, vatandaş ilgili,
Milleti bitmiş tohum, yurdun kili!
(530)
Bakmak istersen eğer bu ahvale,
İnce kıldan, nükteler gördün bile!

Gerçi Şark'tan hep güneş doğmuşsa da,
Perdesiz, bir şûh doğuş var ortada!

Şark ve Garb'ın kaydına dalmaktadır,
Âteşinden, gönlümüz yanmaktadır!

Kendi şarkından çıkar, mest, cilveli,
Hep ufuklar istemiş gezsin eli!

Gerçi soydan aslı, Şark'tan olsa ne?
Huyca ermiş, Şark ve Garb'tan yükseğe!

Komünizm ve Emperyalizm

Ondadır sermâye hem, nesli, Halil,
Öyle peygamber ki bilmez Cebrâil!

Gizlidir içlerde hak, zahirdir o,
Kalbi mü'min, beyni hep kâfirdir o!

Garplılar kaybetti, hem, yitmiş fezâ,
Garplılar hep, mideden bekler sefâ!

Cân vücuttan almamıştır renk, koku;
Komünizm yalnız vücuttur, iş dolu!

Hem bu peygamberde din, Hak bilmiyor,
Midelerden, hep eşitlik istiyor!
(540)
Hem gönül, kardeş için olmuş mekân,
Gönle atmış kök, değil toprak, sudan!

Emperyalizm vücudun şişmesi,
Nûrsuzun göğsünde yok gönlün sesi.

Hep o, gül üstünde uçmuş bir arı,
Bal alıp yaprakları itmiş geri!

Hem o gül, dal, renk, ıtır, yaprak idi,
Bülbülün gerçek cemâldir nâlesi!

Kurtul artık tılsımından geç öte,
Resmi terket, mânâ gelsin seyre de!
(545)
İçten ölmüş olsa görmek, zor yine,
Mânâdan kil olsa, aslâ gül deme!

Çifte sabr yok, hep telâştır canları,
Hakk'ı bilmez, aldatır insanları.

Onca mahsulken, haraç olmuş buna,
Çifte taş altında insan, cam mı ne?

Fen, ilim, dini kökünden kırdı bu,
Cânı tenden, rızkı elden aldı o!

Çifti batmış görmüşüm, toprak, suda,
Dışta parlak, onların iç, kapkara!
(550)
Hem hayat, yanmak, çalışmaklardadır,
Balçığın, kalpten tohum katmaktadır!

SAİD HALİM PAŞA

Şark ve Garp:

Garp için hep, oldu kurnâzlık hayât,
Şark için aşk doldu sırrı kâinât!

Aşk tanıtmış akla, olmuş hakşinâs,
Aşk, akıldan aldı, bir muhkem esâs!

Aşk, akıl, bir yerde, birlik olsa yâ,
Başka âlemlerde ressam olmada!

Bir diğer âlemde kalk yap, resmi sen,
Gel karıştır, aklı her dem aşk ilen!

(555)
Yaşlıdır artık Frenk şu'lesi,
Göz görür olsun, ölen, kalbin sesi!

Kendinin hançerle yerken darbeyi,
Düştüler toptan, kesilmiş av gibi.

Yanma, mestlik vermeyen bağ, onların,
Göklerinde, yok ki bir çağ, onların!

Hep hayâttan yanma sunmuş, âteşin,
Tâze bir âlem yaratmaktır işin!

İnkılâp yapmak dilerken Mustafâ,
Der ki mutlâk, eski resm ister cilâ!*
(560)
Kâbe'nin cân örtüsün etmez yeni,
Hep Frenk'in Lât, Menât'tır verdiği!

Türkçe kanunlarda yok âhenklisi,
Tâzelik, hepten Frenk'in eskisi!

Göğse girmiş tâzelikten, yok nefes,
Başka âlemlerde vermez oldu ses!

Şüphesiz uymuş bu mevcut âleme,
Bir erir mum oldu bu âteş ile.

Kâinât sunmuş bize hârikâlar,
Hem hayât taklitle, hiç olmaz ki var!
(565)
Uykusuz kalpler ki yontmuş, devr, asır,
Rûhsa, taklit etmeden, duymaz huzur!

Müslüman bir kalbe, sahipsen eğer,
Gönle içten bak, verip Kur'an'a yer.

---

* İkbal burada inkılâplarını tenkit ediyor. Reformlarda inançta bir tâzelik bulamıyor.

Tâze yüz âlem sığar ayetlere,
Hem sarılmış âna, yüz yıllar bile!

Hem de bir dünyâsı, bir yüzyıl değer,
Koy ki tutsun göğse, tek mânâsı yer!

Mü'min insan Allah'ın ayetleri,
Hem cihânlar, göğsünün gömlek gibi!
(570)
Göğsünün âlemleri bir eskise,
Bil ki Kur'an, başka âlem vermede!

Zinderud:
Toprağız, sandalda yok tutmuş dümen,
Kur'an'ın âlem nedir? Yoktur bilen!

Efgani:
Bil henüz göğsünde sırdan bir cihân,
Bir cihândır, hâlâ bekler kalk diyen!

Kan ve renkten, imtiyazsız bir cihân,
Akşamın nûr çok, Frenk'in önleden!

Kulla, sultanlık bulunmaz bir cihân,
Sanki mü'min kalp, sınırsız bir cihân!
(575)
Öyle aydınlık ki, ondan bir nâzar,
Dâne bulmuş oldu, feyzinden Ömer!

Tâzelikler saklıyor irâdesi,
Tâze yaprak, tâzedir her meyvesi!

Hep değişmekten uzak, gamsız içi,
İnkılâp etmektedir dâim dışı.

Bak, bu âlem, hep senin gönlündedir,
Söyleyim gel, ondaki âhenk nedir!

KUR'AN'IN ALÂMETLERİ

1- Âdem'in Hilâfeti:
Vardır âlemlerde hep, aşktan eser,
Âdem elbet sırrı aşktan bir değer!
(580)
Sırrı aşkın, anne rahminden değil,
Sam ve Ham'lardan ve Rum, Şam'dan değil!

Öyle bir yıldız ki, Şark, Garp, yok gurup,
Oysa bilmezdir Şimâl, bilmez Cenup!

Hem de, "İnni câ'ilu" takdiridir,
Yer ve gökler, hep onun tefsiridir!

Haşr u neşr, elbet ölüm ahvâlidir,
Orda nûrlar, hem âteş âmâlidir!

Kıbledir, elbet namaz, îmâm o hem,
Hem mürekkep, hem kitâptır, hem kâlem!
(585)
Hep yavaştan gaybı, olmuştur hazır,
Bir hudut yok, mülkü hiç bilmez sınır!

Varlığından şan alır, mümkün olan,
İtidâlden, mümkinât âyar bulan!

Ben ne dersem, yok sınır, umman duran,
Kalpte yüz yıllar devirler kaybolan.

İnsana sığmaz olan, âlem idi,
Sığmâyan âlemlere, âdem idi!

Ay, güneşler, cilvesinden âşikâr,
Halvetinden Cebrâil, yolsuz çıkar!
(590)
İnsanın yüksek semâdan mevkisi,
Gerçek ahlâk, insana hürmet idi!

Canlı kalp, bil, canlılık neymiş, dedi,
Çifte baksın, bir gören tek aşk idi!

Eştir onlar, bağlıdır erkek, kadın,
Özlemek sen, kâinât ressamısın!

Hem kadındır saklâyan, nar-ı hayat,
Sırların levhası, esrâr-ı hayat!

Bizden âteşler alır, canlar katar,
Cevheri, toprakla insanlar yapar.
(595)
Hem kadın rahminde, mümkündür hayat,
Yanmasındandır, hayat, bulmuş sebât!

Ondan almazken kıvılcım şu'leler,
Yoksa âteş, cân ve ten bulmazdı yer!

Yükseliş bulsan da, ondandır yüce,
Resmedendir, süsleyendir, öylece!

Hak, eğer vermişse görmek âteşi,
Sen temizlen, gör onun kutsi işi!

Asrı sen, imânla parlattın iyi,
Kaldırır oldum şu sırrın perdeyi!
(600)
Zevki âteştir yaratmak, yanmalar,
Hep onun nûruyladır, nûrlanmalar!

Hem o âteşten nasip almış biri,
Âteşinden, kendinindir rakibi!

Kendinin öz nakşa dikmiş, göz meğer!
Tutmasın yer levhasında bir diğer!

Mustafâ, seçmiş Hira'da halveti,
Kendisinden başka bir fert görmedi.

Nakşımız elbet dökülmüş kalbine,
Halvetinden, çıktı bir millet yine.

(605)
Yönlenirsin Allah'ı inkâra sen,
Yok, Nebi'nin şanı inkârın neden?

Olsa rûhun parlamış, Musa gibi,
Halvet olmazdan olan, fikrin neki?

Bil ki halvetten hayaller canlanır,
Hep arar olmakla kalp kuvvet tanır.

Bil hayatın mevkisinden, şevk, ilim,
Varidattan aldı kısmet, bildiğim!

Hep araştırmaksa ilmin, lezzeti,
Hep yaratmak oldu aşkın lezzeti!
(610)
Tahkikât etmişte, cilvettir âziz,
Kim yaratmış, onda, halvettir âziz!

Varı Musa, gözle görmek istedi,
Tahkikin lezzetti, almak istedi.

Hakk'ı görmek, inceden bir nükte yâ,
Sen, derin deryâda bir kaybolsana!

Perdesiz bir yerde, görmüşsen hayat,
Bir pınar saklar içinden kâinât.

Kavgalar seyret ufuktan, Hakk'a sen,
Hem tecelli zahmeti hiç vermeden!
(615)
Nakş yaratmak, hıfs ediş, halvetledir,
O yüzükten taş desen, halvetledir.

2- İlâhî Hükûmet:

Hakk'a kul olmuşta yersizdir makam,
Ferde kulluk yok, o, kulsuz bir adam.

Hakk'a kul insan ki hürdür, bil yeter;
Mülk ve âyin, emr-i Hak'tır, bil yeter.

Yol, ibâdet, din ve kanun Allah'ın,
Tatlı, tatsız, hoşla, çirkin Allah'ın!

Aklı bencil, faydalandırmaz seni,
Başka şey bilmez, düşünmüş kendini!
(620)
Vahy-i Hak, görmüş ve tutmuş herkesi,
Baksa herkes, fayda bulmuş herkesi!

Sulhta, harp anında âdil, her zaman,
Hem, riayet, korkunun, yoktur mekân!

Hakk'a uymaz, emri sunmuş kimseler,
Hep zayıf kul üzre, kahr etmiştiler!

Kubbenin altında âmir, zor demek,
Hakk'ı dışlar bir emir, kâfir demek!

Kâhir âmir, özge kanunlar ile!
Yaptı etrâfında bir set, bir kale!
(625)
Harpte sert, kapmakta tez olmuş doğan,
Serçeden seçmiş danışman, bil ki sen!

Zulme, düsturlar sunar, derken iyi,
Serçe kör, âmâya sürmüş sürmeyi!

Hükme yönlenmişteki düstur nedir?
Beyse şişman, köylü düşkünlükledir!

Vay gerek artık Frenk kânûnuna,
Üflemiş "Sur", ölmüş, ölmüş, baksana!

Hokkabaz onlar, dönen eflâk gibi,
Tavla insan, zar atar mutlak gibi!
(630)
Hırsız onlar, haznedâr bu, dertli o,
Bekleşirler, kurdular elbet pusu!

Şimdi dilber şerrini, açmak gerek,
Biz malız, onlarsa toptan kâr demek!

Merhamet yok, sevgisi; altın gümüş;
Anne doğmaz, yavru dersen yük imiş!

Vay o halk ki, korku duymuş meyveden,
Hep çıkarmış nemdi, daldan, gövdeden!

Vay ona, vursun da tel ses vermesin,
Öldürür, rahme düşenler doğmasın!
(635)
Gerçi birçok renklilikler varsa da,
Sâde ibrettir Frenk'in ortada.

Taklidin tutsak, seçerken hürlüğü,
Kur'an'ı seçsen, seçersin hürlüğü!

3- Yeryüzü Allah'ın Mülküdür:
Şark ve Garp Hakk'ında denmiş mâcerâ,
Fitne, harp, darp, istenen topraktı yâ!

Bir gelin, bizler güveyken öyleya,
Bir sihirbâz, bizledir, olmaz veya!

İşveler hep hîledir, tam, fitne fen,
Sen ne sahipsin ona, ancak ne ben!
(640)

İnsanın lâyık değildir taş ve yer,
Bağdır onlar, bak senin Hakk'ın: Sefer!

Hem, nasıl uysun uyanmış, yatmışa?
Yerleşik, gezgin, nasıl girsin işe?

Verdi Allah, bin cihân, toptan beleş,
Her ne vermiştir beleştir, tam beleş!

Çiftçi ey sen, dinle benden nükteyi,
Rızk, mezar al, kil nedir? Gör gerçeği!

Kille sohbet nerye dek? Sen var, o yok;
Sen ki varlıksın, vücutsuzdur, o yok!

(645)
Kartal ol sen, hep semâ üstünde uç,
Vur kanat, kurtul, şu topraktan da geç!

Âşikâr "El arz-ı lillah"' ey er kişi,
Âşikârdır, görmeyen kâfir kişi!

Ben demem geç, köy saraydan, sen de tam,
Devletindir, renk, ırır dünyân bu dem!

Dâne dâne cevher, topraktan al,
Gel, şahin ol, av bulup, eflâkten al!

Âzer'in gittiklerinden dur uzak,
Öz cihânın yontarak bir öyle bak!
(650)
Kazma vur artık, o dağlık yerlere,
Kendi nûrundan katıp âteşlere!

Dolmasın gönlün, saray, ev, renk, koku;
Hakk'a evdir, koyma el tutsun onu!

Bez, mezarsız, bir fakir ölmek nedir?
Çel-çocuk, mal, mülk ararken yitmedir!

"Lâ ilah" lar, ezber etmiş herkesin,
Gönlünün âlemleri, yitmiş kesin!

Fakr ve çıplaklık ve raks, aç nerdedir?
Saltanat fakr, onca rûhbanlık nedir?

4- Hikmet Büyük Bir Hayırdır:
(655)
Bak Hudâ: "Hikmet büyük hayrım" demiş,
Nerde bulsan, hayr edinmek olsa iş!

Hep ilim vermiş kanat, harf, seslere,
Cevheri yok, verdi pâklık cevhere!

İlme, sonsuz gökyüzünden yol ki var,
Hem güneşten bakmalar almış çıkar!

Nüshası, tefsirde küllün nüshası,
Onda tedbir, küll de, takdir olması!

Der ki: "Çöl sen, dâne ver," çöl verdi de,
"Ver serâp" der, denizler vermede!
(660)
Kâinât üstünde gözler vâridât,
Tâ görünsün, en temelden kâinât!

Hakk'a bağlanmış ilim, olmuş resul,
Hakk'a sırt dönmekle olmuş küfre kul!

Kalbi yakmaz ilme, şer dersen, olur;
Tâ başından, kapkaranlıktır o nûr!

İlminin gazdan cihân, âmâ ve kör,
İlkbahar dökmektedir yaprağı gör!

Çöl, deniz, bağ, bahçe, köşk tayyarenin,
Bombasından, parçalanmıştır onun.
(665)
Aldı ilminden âteş, bak Avrupa,
Baskın etmek, yağma etmek; Avrupa!

Günlere ters öğretirken gitmeyi,
Tüm kavimlerden çalar sermâyeyi!

İblis'in dostu olurken kuvveti,
Nûru âteş, dostu hep, âteş idi!

İblis'i öldür desen, pek müşkil iş,
Çünkü İblis kalpte kendin gizlemiş.

En güzel şey, oysa İslâm eylemek,
Ölsün istersen kılıç, Kur'an'ı çek!
(670)
Hem, Cemalsiz bir Celâlden elaman,
Hem, visâlsiz ayrılıktan elaman!

Bir ilim, aşksız iken tagutîdir,
Aşkı bulmuş ilmimiz lâbutîdir!

Sevgisiz, hikmet, ilimken öldü bu,
Hiç hedef bulmaz olan, aklın oku!

Görmelerden, bir görüş göster köre,
Yap Leheb'den, Haydar-ı Kerrar hele![*]

Zinderud:
Hem, kitâptan sunduğun sağlam temel,
Hâlâ âlem, perdelenmiş bir güzel!
(675)
Perde var ammâ, yüzünden çekmiyor,
Bizdedir artık, içimden çıkmıyor!

Yıpranan tek bir cihândır, öndeki,
Toprağında, halk rahattır öyle ki.

Kürt, Tatar, kalbinde od yok yanmadan,
Yâ ölen Kur'an, ölen yâ Müslüman!

Said Halim Paşa
Din-i Hak rüsvâ bugün, kâfirliğe,
Çünkü mü'min molla, önder kâfire!

Şebnemim hem, gözde deryâlarca var,
O görür deryâmızı, şebnem kadar!
(680)
Hîlesinden işbu Kur'an satmışın,
Haykırırken görmüşüm Rûhul-Emin!

Gönlü kalmış âsumandan çok uzak,
Onca hem, Ümmül-Kitâp efsâne bak!

Hep nasipsiz, dinle peygamberden o,
Yok ki yıldız, bir karanlık gökten o!

Görgüsüz, zevksiz ve çok laf söyleyen,
Söyleyip, milletleri bölmüş olan.

Molla, mektep, bir de, esrârı kitâp,
İşte, kör doğmuş ve nûru âfitâp!
(685)
Kâfirin din, oldu tedbir, hem cihât,
Mollanın din, fisebilillah fesât!

Dört cihet dünyâmızın candır eren,
Söyle bizden varsa, bir halvet eden?

Fikriniz, mü'min için, vermiş hayât,
Bir nefesten halka, gelmiştir sebât!

Hıfz-ı Kur'an, bil ki âyindir sana,
Hak sözünden söylemek dindir sana!

Sen Musa'sın, düşkün olman nerye dek?
El çıkar sen öz cebinden, şimdi çek!
(690)
Müslümanın mâcerâdan söyle sen,
Çöl geniş, âhuya dönsen, söylesen!

Mustafâ'dan, fıtratın nûr almada,
Söyle artık sen, makamım nerde yâ!

Kâmil almaz kimselerden, renk, koku,
Her veli Hak'tan alır olmuş bunu!

Her zaman kalbinde, vahyin canı var,
Her zaman, Hak'tan gelen bir şanı var!

Sırlarından et haberdâr mü'mini,
Söyle daim "Küllü yevmin" şerhini![**]
(695)
Tek durak olmuş, Haremdir kervana,
Kervanın bak kalbi hep, Hak'tan yana!

Söylemem ben, yol, yolaklar ayrıdır,
Başkadır kervan, bakışlar ayrıdır!

---

* Ebu Leheb,dinsiz ilgi temsil etmektedir. İlmi, Hak yola sokarsak Ebu Lehebler Hz. Ali seviyesine çıkabilirler.

** Sûre; Errahman, Ayet: 29"Her zaman Allah bir iştedir."

Efgani:
Mustafâ der bir hadis, al sen nasip,
"Dini hak dünyâya gelmiştir garip!"

Mânasından söyleyim bâkir sözün;
Ehli zikrin fakrı olmaz derdidin!

Bir gariplik, hak arar insan için,
Hem tezâhür, nâdirattandır bilin!
(700)
Dinde gurbet başkadır, gel et kabul,
Sen görürsen, haydi gel bir nükte bul!

Gönlü bağlarken mübin ayetlere
Tâze yüzyıl al, kement at bir kere.

Kimse bilmez, bir kitâbın sırrı bu,
Şark ve Garp besler eziklik duygusu!

Tâze bir süs, Rusya atmış meydana,
Aş, su, ekmek var ve din harcanmada.

Hakk'ı gör, hak söyle, bir şey isteme,
Bir sözüm var, söyle bizden millete!

Efgani'nin Rus Milletine Sunduğu Tebliğ:
(705)
Menzili, maksudu Kur'an başkadır,
Resmiyet, âyin ve İslâm, başkadır!

Onların kalbinde âteş, yanma yok,
Mustafâ'dan rûha sinmiş cânda yok!

Meyve, Kur'an'dan yemez mü'minse çok,
Boş kadeh gördüm, şârap yok, tortu yok!

Kırdı Kayser, Kisrâ'nın tılsım ne var,
Saltanat kurmuş ve soymuş âşikâr!

Hem, fidan güçlendi, sultanlık bu yâ,
Din, cihângirlikle suret bulmada.

(710)
Saltanat kurmuş görüşler, başkadır,
Yol, binek, anlam, duyuşlar başkadır.

Sen ki sundun tâze bir örnek ki bak,
Eski kanundan, gönül koydun uzak.

Müslümanlar misli bir gerçek cihân,
Yıktığın çarlık, kemik kırdın inan.

Sen gönülden bir ışık yakmak için,
Mâcerâmızdan bizim, ibret edin.

Gel savaş anında sağlam bas yere,
Lât, Menat kalsın tavafsız bir kere!
(715)
Eski dünyâ, sevmiyor millet denen,
Müjdeler ister, uyanmak; beklenen!

Gel de dön tekrâr, bugün Şark halkına,
Günlerin elbette bağlanmış ona!

Câna sen, tâptâze âteşler koyan,
İçte mevcut tâze gün vardır inân!

Eskimiş, bitmiş Frenk'in din, nesi?
Bakma koy, dursun mânâstır eskisi!

Koymadın beylerde iş hem, pek güzel,
Vaz geçip "Lâ"dan, hemen "İllâ"ya gel!*
(720)
Sen ararsan, ayrı dur "Lâ"dan hele,
Sen yaşarsın, yol bulan isbat ile!

Bir cihân nizâmı kurmak isteyen,
Söyle, sağlam bir esâs buldun mu sen?

Eskimiş efsâneler, yık, et harap,
Fikri aydınlatmalı Ümmül-Kitâp!

---

* İnkâr olan "la"dan geçip hemen gerçek bir tasdik olan "illa"ya gelmelidir. Yani Allah'ın varlığını kabul etmek gerektir.

Zenciler kimden bulur, ak elleri?
"Müjde; yok Kayser ve Hüsrev, Hak eri!

Cilveden geç sunsalar bin türlü renk,
Bul ki benlik, boşla koy bitsin Frenk!
(725)
Garplının hîle, haberdârsan eğer,
Tilkilikten geç, olup aslân meğer!

Tilki neymiş, hep geçim, uğraş, telâş;
Rabbin aslân, hürr ölür, hürlük savaş!

Kur'an olmaz olsa, aslân tilkidir,
Kur'an'ın fakrı, asıl hükm etmedir!

Fakrı Kur'an, zikri Kur'an karması,
Hep zikirden, fikrin olgun olması!

Zikr nedir? Şevk, zevke vermektir edep!
Câna hastır, dil, dudak olmaz sebep!
(730)
Göğsü yakmış şule, ondan verdi yüz,
Bak, senin mizâca, o, uymaz henüz!

Fikri yüksek, ey güzellikten şehit,
Gel, tecelli fikrini, benden işit!

Muştudur Kur'an, ölümden zengine,
Yoksulun tutmuş elinden, Hak yine!

Umma altın âşığından, hayrı sen!
Din bulunmaz, malı infâk etmeden!

Neydi faizden sonuç? Hep, fitneler!
Borç verir herkes ki, lezzet bilseler!
(735)
Rûh kararmıştır faizden, kalbi, taş!
Yırtıcı hayvan şu insan, yok ki diş!

Rızkı topraktan kazanmak pek güzel,
Allah'ın mülk, mala sahip, kulda el!

Kul, emanetçi, şu Allah mülküne!
Her ne var mülkünde fânidir yine!

Allah'ın tûğ düştü, sultanlık ile!
Hem, bu yüzden mülk hârap olmuş bile!

Bizde ekmek, su, gelir bir sofradan,
Tek nefestir şimdi Âdem'den doğan!
(740)
Kur'an'ın olsun cihânda resmi var,
Pâpa, kâhin, şekli görsün parçalar!

Açsam elbet, kalpte gizlenmiş nedir,
Bir kitâptan farklı şey vermektedir!

Rûha girsin, başka rûhlar başkadır,
Başkalaşsın rûh, cihânlar başkadır!

Gizlidir hem, âşikâr Allah gibi,
Canlı, cansız söylenen söz sâhibi!

Onda Şarkın, Garplının takdiri var,
Bir düşünmek, hızlıdır şimşek kadar!
(745)
"Müslümansan, avca cân koy sen" dedi,
"İhtiyaçtan fazla var, versen," dedi!

Sen yarattın, başka âyin, başka yol,
Az araştır, Kur'an'ın nûruyla dol!

Yüksek, alçak seslerinden al haber,
Gel hayatın yazgısından, al haber!

Toplumun yoktur şârap, yok sâkisi,
Kur'an'ın saz nâme, elbet bâkisi!

Biz emek versek ve vermez olsa ses,
Gökte çalmış, söylemiş çok nefes!
(750)
Hakk'ı zikr, bir ümmete muhtaç değil,
Yer, zamanın muhtacı olmaz ki bil!

Hakk'ı zikrin, her zikirden ayrıdır
Hem nasıl Şam, Rumların muhtaç olur?

Hak eğer kaldırsa bizden zikrini,
Başka bir millet bulur, yükler onu!

Müslümanda gördüğüm, taklit ve zan,
Her zaman titrer durur gönlümde cân!

Korkarım bir gün, Hudâ mahrum kılar,
Âteşi Hak, başka kalp eylerse yâr!

Pîr-i Rûmî Zinderud'dan
Bir Şiir Okumasını İstiyor:
(755)
Pîr-i Rûmî, dert, başından cezbedir,
Sözlerim, bildim ne dert vermektedir!

Çekti içten kalp yakan ahlar o an,
Hem şehitten fazla al, gözlerde kan!

Okla yalnız ermişin kalp vurdu o,
Dönmüş Efgani'ye bakmış, derdi o:

"Kalp şafaklar misli kanlar atmalı,
Eller, Allah terkisinden tutmalı!"

Cân ümitten aktı, ırmaklar neki,
Dâim ölmektir, ümitsizlikteki!
(760)
Döndü tekrârdan bana der: "Zinderud,
Söyle çift beyt, varlığı âteşe tut!

Yük ağırlaşmış, benim yorgun deve,
Ey çoban şarkın yanık olmaz niye?

İmtihanı pâkların olmuş belâ,
Bir susuzken, çok susuz olmak revâ!

Geç ki sen, Musa gibi Nil nehrini,
Âteşe koş, emsâl et İbrahim'i!

Namemiz dosttan alır olsun koku,
Cümle halkın yol olur dostun köyü!"

Zinderud'un Gazeli:

Bu gülün, lâlenin hepsi, mekân tuttu bakın;
Bir nesim dalgası olmuş gibi, yol etti bakın!

Arayıp bulmadığın, tâze mânâ nerede?
Hem okul, mescidi, meyhânesi hep boştu bakın!

Benliğinden alıp öğren, yine sen yan o söze,
Sanma, Musa odu, dergâhı gelip yaktı bakın!

Deme dergâhta duranlar, çalışırlar güzele,
Saç perişân, yıkanan giysi, kilim, yoktu bakın!

Kâbe'nin içte kurarlar, yine bin Kâbe'yi hem,
Düşünürler biri amma ikilik çoktu bakın!

Müşkil olmaz, bitecek olsa da zevkin zamanı,
Mezeler, bir de nedim yokluğu, zordu bakın!

ZÜHRE FELEĞİ*

Var güneş nûruyla mevcut çok ara,
Hem de konmuş, çok hicâp, çok fasıla!

Önde yüz kat perde asmışlar meğer!
Hep örülmüş orda âteş cilveler!

Az yanan kalp, belki çok yansın diye,
Dal ve yaprak, meyveler uysun diye.

Âteşinden, lâle boydan kandı yâ,
Oldu raksından onun ırmak cıvâ.
(775)
Böyle topraktan temiz bir cân çıkar,
Tertemiz cân yön ve yönlerden kaçar!

Yolda ölmek var ve haşr vardır ölüm;
Onda artık, yanma iş olmakta tüm!

Hem de, yüz mavi feleklik boşluğa,
Hep dalıp ardında, tekrâr çıkmada!

Kendinin öz Kâbe'si, İbrahim'i,
Andırır hak yolda ki İsmail'i!

Hem, dokuz göktür, dokuz Hayber ona,
Darbe vursun, ad olur Haydar ona.
(780)
Cehti pâklık, hem de saflık vermede,
Muhkem olmak, çokta gayret vermede!

Büsbütün nûr bölgesinden uçmada,
Pençe atsın hûri, Cibril tutmada!

Hem de, "Mazağal basar" olmuş nasip,
"Abduhu" mevkisinin olmuş rakip.**

Hiç makamım nerdedir, bilmem ki ben,
Dosttan ayrı kalma var, bilmiş iken!

Ordusuz, atsız, savaştır hep içim,
Bence hem görmüştü, görmüş olsa kim!
(785)
Din ve küfrün harbi var, bilmez çoğu,
Cânda, Zeynel Âbidin yalnızlığı!

Yok, makamlar fark eden, bilmiş yolu,
Yok, sesimden başka göstermiş yolu.

Daldı deryâ içre hem genç, ihtiyâr,
Kurtulan bir tek, fakirden yolcu var.

Perde kaldırdım, çadır artık açık,
Korkumuz vuslat, iniltim ayrılık!

Hasretin encâmı vuslatken, sakın,
Etkisiz feryât, inilti, mutlusun!
(790)
Yolcu, cânından ferâgat etti mi?
Beklemez hiç, cadde göstersin izi!

---

* Zühre (Venüs) gezegeninin feleği aydan itibaren üçüncü felektir. Güneş feleğinin altında iki sûfli felekten birincisidir. Zühre'nin tabiatı mu'tedil soğuk ve rutubetli olup dişi geceye nisbet olunmuştur. Bu yıldıza bakmanın kalbe sürûr verdiği söylenir. Vasıfları yumuşak, ferah, tehabbüb, güzel yaratılış vs. bulunmuştur (Marifetnâme).
İbni Arabî, Bu felekte Hz. Yusuf'a rastlanmaktadır der. Cili'de aynı kanaattedir. İkbâl, yalnız eski ilâhlardan kurulu hayâl alemini hatırlatmaktadır.

** Necm suresi ayet 17: "Muhammed'in gözü yanlış birşey görmedi" Hakiki kul ve kemâla ölçü olan Hz. Muhammed'dir (sav).

Bakmanın zevkiyledir kalbim inan,
Görmek ister tâzelenmiş bir cihân!

Rûmî, rûhun hâli ne bilmiş bir kere,
Der ki: "Gel bak, başka bir âlemlere!

Aşk ki, satranç oynâyan, biz taşlarız,
Doğru bak gör, Zühre etrâfındayız.

Suyla topraktan kıvam almış cihân,
Sen Harem say, örtü renk renk, mis kokan!
(795)
Perde yırtan, perde yakmış bir bakış,
Sen onun sisten, dumandan yap geçiş!

Gördüğün kalbinde, putlar eskimiş,
Tek be tek, onlarla olmuştum tanış!

Hem Baal, Merdukla Yank, hem Fers u Nasr,
Lât, Menat, Remhan ve Gavs, hem vardı Asr.

Hem, kıyâm etmek için buymuş delil,
Tek mizâcı pis zaman, yoktur Halil!"

Eski Kavimlerin İlâhlarının Kurultayı:
Sert havalar, hem, karanlık bir bulut,
Şimşek ondan şû'leden kesmiş umut!
(800)
Gökte, yırtılmış etekler, yıpranan,
İnciler yer yer dökük, umman duran!

Dalga korkunç onda, hiç vermez kıyı,
Hem havayla az savaşmaktır huyu!

Rûmî, hem ben, hem de şu katran deniz,
Gönlümüz hârem, hâyâli misliyiz!

Oydu seyyâh, yolcuyum ben, pek yeni,
Ben sabırsız, göz diler hep görmeyi.

Söyledim hep: "Güçsüzüm ben görmeye,
Cümle âlemler görünmezdir niye?"
(805)
Sonra, dağlardan nişanlar verdi uç,
Dağ, çemen, ırmak bütün gösterdi uç!

Yüz bahar, dağlarla bozkır çevresi,
Dağda, misk dolmuştu meltem cümlesi!

Seste birlik sağlâyan kuş demleri,
Çeşmeler var, tâze çıkmış çimleri!

Ten, hava feyziyle, çok sağlam daha,
Tende pâk cân tam uyanmış oldu yâ!

Bir dağın ben, zirvesinden gözledim,
Dağ, yamaç, çay, hepsi söyler mutluyum!"
(810)
Bir iniş, bir tek çıkış yok bir dere,
Hâke, Hızrın suydu mühtaç bir kere!

Çok ilâh vadide varmış eskiden,
Hem Mısır ilâhı, ilâhı Yemen!

Hem Arabın rabbi onlar, bu Irak,
Oysa vuslat rabbidir, bunlar frak!

Bu, güneş nesliydi, hem, damat aya,
Müşteri'nin zevce dönmüş bakmaya!

Bu, kılıç tutmuş, kesen ön arkadan,
Bir yılan sarmış onu, boynuyla tam!
(815)
Hakk'ı anmaktan da ürker böyleler,
Hep yemişler İbrahim'den darbeler!

Der ki Merduk: "Kaçtı Allah'tan kulu,
Hem mânâstır, Ka'be'den kaçmıştı bu!

İnsanın artmışsa idrâk, görgüsü,
Büsbütün mâziye dönmüştür yüzü!

Her eserden, eskiden lezzet bulur,
Hep bulunmuş eşyâmızdan dem vurur!

Başka bir efsânedir, açmış kader,
Hoşça bir rüzgârsa, dünyâdan eser!"

(820)

Coşkudan Baal okur hoş şarkılar,
Hep ilâhlar üzre bizden, sır sunar!

Baal'ın Namesi:

Şimdi insan, yırttı mavi perdeyi,
Geçti göklerden Hudâ'yı görmedi!

İnsanın gönlünde fikri, başka ne?
Dalga örnek, alçalıp, yükselmesi!

Rûhu hisler üzre kılmıştır karar,
Belki geçmiş çağ, döner birden geri!

Şarkı bilmiş Ey Frenk sen, çok yaşa,
Çektin elbet sen, lahitten bizleri!

Eski rabler, bak vakit gelmiş, vakit!

Bak şu vahdet zinciriymiş hep kırık,
Âli İbrahim, Elest zevki yıkık.

Bâdesinden Cibril'in sarhoş olan,
Bâde dökmüş, hem de, sohbetler bozuk!

Hürse düşmüş oldu yönler bendine,
Hem, vatan bağ, başlar Hak'tan ayrılık!

Kan soğutmuştur nesep, soy haşmeti,
Bağlamış şeyh, Kabe'de zünnar yazık!

Eski rabler, bak vakit gelmiş yazık!

Geldi bak dünyâya şenlik demleri,
Din, nesep, mülk, bozmadır verdikleri.

Mustafâ, mumundan endişen neden?
Üflesin yüz Eb Leheb üfrükleri!

Gerçi, gelmiş olsa "Lâ ilâh" sesi,
Kalbe sinmez, söyleyen tek dilleri.

Ahriman, Garp efsûnundan pek diri,
Korktu akşamdan, solan Hak günleri!

Eski rabler, bak vakit gelmiş vakit!

Din ki zincirdir, boyundan almalı,
Hür bizim kul, hem de hep hür kalmalı.

Boyna elbet pek ağır gelmiş namaz,
Tek rekat tam, secdeler yok olmalı.

Cezbeler hep namelerden yükselir,
Bestesinden, nerde lezzet bulmalı?

Gaybe gizlenmiş Hudâ'dan hoştu yâ,
Hoş bu şeytân, hep görünmüş bilmeli.

Eski rabler, bak vakit gelmiş vakit!

Zühre Deryâsına İniş
Fir'avun ve Kitchener'in Rûhlarının Görünüşü:

Pîr-i Rûmî, bunca zikrin sahibi,
Darbe vursun, İbrahim vurmuş gibi!

Bir gazel sarhoş iken, söylendi de,
Köhne tanrılar kapanmış secdeye.

Gazel:

Yine geçmiş, gelecek, neki var bakmalısın,
Yeni şeyler düşünüp sen, yeniden kalkmalısın!

Taşıyor aşk günü, sırtındaki has mahmilini,
Varsa aşkın gece gündüz, ona yük vurmalısın!

Şeyhimiz der ki: "Cihânlar yürüsün, yok ki sebât,
Yine hoştan ve nahoştan, yüzünü dönmelisin!

Terk edim derken, cihânın, tutacaksan başını,
Önce sen, kendi başından bile vaz geçmelisin!

Ona, gönlümde benim, Lât ve Menat vardı dedim,
Dedi sen putluğu hepten de harap etmelisin!

Sonradan der: "Ey oğul, kalkman gerek,
Gel de tut artık n'olur bizden etek!

Dağlar artık Musa'sızdır öyle ki,
Kar gümüş renginde, bir amber neki?
(850)
Var onun altında elmâs renkli su,
İçse dıştan fazla aydın doğrusu!

Dalgalar, seller, gelip vermez zarar,
Dinmeyen durgunluğu, kılmış karar

Hep inatkâr, güç denen etmişte mest,
Toplatılmış burda, hep zahir perest!

İlki Şarktan, diğeri Garptandı yâ,
Hepsi Hakk'ın erleriyle kavgada!

Bak onun boynunda, Asa-yı Musa,
Bunda dervişten kılıç yarmıştı yâ!
(855)
Hepsi firavn, bu küçük say, o büyük,
Hem susuz, ummanda ölmek oldu yük!

Herkes, ölmek pek acıymış, bilmede,
Zorba ölsün, Hak Ayetten gelmede!

Korkma hiçbir kimseden, düş arkama,
Tut elimden hiç gerek yok korkmânâ!

Ummanın göğsün ki yarmak isterim,
Musa benzer, burya sen gel gir, derim!

Okyanus, göğsün mü açmış bizlere?
Yâ, su havadır görünmüş gözlere!
(860)
Dipte renksiz, kokmasız var bir dere,
Rastlanır kat kat karanlık yerlere.

Pîr-i Rûmî, Sure-i Tâhâ okur,
Ummanın altına mehtap, nûr taşır.

Dağ yıkanmış, çıplacık, elbet soğuk,
Orda çift şaşkın ve hayran bir konuk!

Döndü Mevlâna'ya bir an baktılar,
Sonra hayretten donup kalmıştılar.

Der ki Firavn: "Bu şafak, ırmak, bu nûr,
Geldi nerden, nerden olmuş bu zuhûr?

Rûmî:
(865)
"Gizli şey, ondan bütün peydâ olur,
Hep Yed-i Beyzâ elinden, iş bu nûr!"*

Firâvun:
"Harcadım, kayboldu ah,din naktini!
Nûru gördüm, aslâ bilmezdim onu!

Ey hükümdârlar bakın benden yana,
Ey ziyankârlar, bakın benden yana!

Kavme vay olsun ki, hırslar kör kılar,
Hep mezâr kazmış ve yakutlar arar!

Müze teşhir eylemiş suskun dudak,
Çok resimler, hep taşır efsâne bak!
(870)
Bak resim emperyalizmden bahs eder,
Göz de kördür oysa, görmek bahşeder!

Hem de emperyalizim, maksat nedir?
"Sal nifâk, böl, parçalansın" gâyedir!

Bilgi yanlış oldu, mülk bulmuş fenâ,
Bâtılın tedbir, perişânlıktı yâ!

* Hz. Musa'nın mucize olarak Firavuna gösterdiği "Beyâz el" (Yed-i Beyzâ) mucizesi gösterildiği halde, Firavun inanmamıştı. Onun aslı ilâhî nûrdur.

Musa'yı, tekrâr görür olsam eğer,
Bir bilen kalp isterim, bulsun değer!

Rûmî:
Cânı nûrsuz bir hâkim çiğ, hem de hâm,
Hem, "Beyaz elsiz" cihângirlik harâm!
(875)
Elde mâhküm, hâkimin kuvvet olur,
Mahrumiyetten o kök, kuvvet alır.

Güçlenir tâçlar, ödenmiş vergiden,
Taş olan insan, cam olmuştur hemen!

Ordu, zindan, bağ, harâmdır işleri,
Gerçek Hâkim böyle hallerden beri!

Kitchener:
"Gâye yüksektir Frenkistan'da da,
Zîynet isterken, mezar açmazdı yâ!

Musa, Firavn, hem Mısır ahvâlini,
Bildirir, esli eserler halini.
(880)
Hem ilim, hikmet ve esrâr keşf eder,
Hem araştırmaz ilim, boştur meğer."

Firavun:
"Say ilim, hikmetle açmış kabrimi,
Hem neden açmış, o Mehdi kabrini?"*

Sudan Dervişinin Rûhu Görünüyor:
Sabrı yok şimşekte, parlarken suda,
Dalgalar çalkandı bir an döndü yâ.

Gülşeninden cennetin gelmiş koku,
Bir Mısır dervişinin gör rûhunu!

Hep erir, gitmiş sedef, gevher denen,
Kitchener göğsünde taşlar ergiyen!
(885)
Söyledi: "Ey Kitchener, bulsan basar,
İntikâm, dervişlerin toprakta var!

Vermemiş gök, toprağından bir mezar,
Tuzlu deryâ, anca bir kabri sunar."

Hiç boğazdan çıkmıyor, sesler bozuk,
Hem dudaktan çıktı bir ah, pek buruk!

Söylemiş: "Artık Arap rûhu uyan,
Gel yaşat ecdâda uygun asrı sen!

Ey Fuat, ey Faysal, ey İbni Su'ud,
Nerye dek, sisler misil dönmek umut?"**
(890)
Eski, geçmiş âteşi yak sinede,
Kaybolan günler dirilsin dönmede!

Mekke'nin toprak yeter, Halit doğur,
Tevhidin has nameden olsun okur!

Ey çölün has hurma vermiş ülkesi,
Ülke bekler, gelse bir Faruk sesi!

Rengi miskten, ey inanmış âlemi,
Geldi senden, hep devâm, kokmak demi!

Nerye dek seyr etmeden zevksiz hayat,
Nerye dek ettin kader elden murat?

* Sudan'da meydana gelen mehdilik olayının kahramanı Muhammed Ahmed'in mezarı Lord tarafından açılmış, kemikleri denize atılarak kafatası Londra'ya götürülmüştür. Bunun ilimle bir alâkası yoktur.

** Mısır kralı, Fuad, Irak hükümdarı Faysal, Suudî Arabistan kralı İbn Suud. Hepsi vefat etmişlerdir. İkbâl bunların sistem içinde dönüp durduklarını vurguluyor. Maalesef bugünküler de aynı haldeler.

(895)
Nerye dek kaldın uzak sen mevkine,
Bende inlerken kemikler ney mi ne

Sen belâlardan mı korktun? Mustafâ;
Der: "Belâ dolmuş günüm olmuş sefâ!"

Biz Necit'te, kervanı dost Med'ne'de,
Nâme sun sen, vecde yönlensin deve!"

Gök bulut yağdırdı bak, çıksın yeşil,
Pek yavaştan yol alan kervan misil!

Ayrılıktan rûh şikayet etmede,
Az yeşillik bölge bulsan gitmede.
(900)
Sarhoşum dosttan, yeşillerden deve,
Hep senin emrinde o, ben, dost ile!

Çölde ark açmıştılar elbet suya,
Dağda çimmiş, hurmanın yapraktı yâ!

Çifte âhû, peş peşe yönlenmede,
Hem, şu dağlardan, yamaçtan inmede!

Çeşmesinden çöllerin içmişti su,
Yolcu görmüş, sonra dönmüş baktı o!

Çölde kum akmış ipek olmuş niye?
Yolda gitmekten yorulmazmış deve!
(905)
Top bulutlar, sanki bıldırcın tüyü,
Ev uzak, vermekte yağmur korkuyu!

Biz Necit'te, kervanı dost Med'ne'de,
Nâme sun sen vecde yönlensin deve!

MERİH FELEĞİ*

Merih (Mars) Halkı:
Ben kapatmıştım ya göz, bir an suda,
Döndüm azcık orda yüz benden güyâ!

Ayrı dünyâya götürdüm eşyâlar,
Başka bir vakt, başka yerdir âşikâr!

Hem bizim gün burda ufka geldi yâ,
Gündüz akşam başka tür halk olmada!
(910)
Tense, rûhun ahvalinden bî-haber,
Vakte sığmış, vakt halinden bî-haber!

Rûhumuz, her âteşi bulsun uyar,
Hem onun vakti, sevinçle oldu yâr!

Gerçi günler burda olmaz ihtiyâr,
Ondaki nûrdan, bu dünyâ nûr dolar.

Ordan almış devridâim gün, gece,
Rûhu seyret, âlem ondan öylece.

Bir büyük gözlem evidir, her çemen,
Dürbünü Ülkerleri tutsak eden!

* Merih feleği, güneş feleğinden sonra gelmektedir.
Marifetnamed'e: Aydan itibaren 5.; güneşten sonra ulvî felektir. Merih'in tabiatı sıcak, kuru, geceye nispet edilmiştir ve müzekkerdir.
Vasıfları: Neşât, şecâat, hiddet, sefâhat, kuvvet, hiyânet, gazap, vekâhet, inat ve riyâset bulunmuştur. Cilî, Hz. Yahya ve Azrail'in makamı olarak görmüştür. İbnî Arabi ise Al - Ahmer (kırmızı) diyor.

(915)
Bu dokuz kümbet, Hızır halvette mi?
Yoksa dünyâmızda mevcut çevre mi?

Onda enginlik nedir, bilsem dedim,
Bâzı gök boşluğu döndüm izledim!

Pîr-i Rûm, ehlinâzarlar mürşidi,
"Bak bu âlemler, Merih'indir." Dedi!

Sanki dünyâ tılsımından, renk, koku,
Çok şehir, köyler, deniz, köşkler dolu!

Orda sâkinler bütünden ehli fen,
Cân vücût ilminde bizden üst gelen!
(920)
Vakt, mekân yönlendirirler çok iyi,
Hem fezâ Hakk'ında almış bilgiyi.

Hem fezâ Hakk'ında pek çok durdular,
Eğri neymiş, doğru neymiş, gördüler.

Dünyevîler kalp verir toprak suya,
Kalbe, hep âlemde tenler bağlı yâ!

Kalbe menzil, suyla toprak oldu mu?
Suyla topraktan kurar arzûsunu.

Zevk, sevinç, mestlik de, cânın hükmüdür,
Tende gayb, huzrun da, cânın hükmüdür!
(925)
Hem cihânın varlığı, çift hal peki,
Ten görünmüş, rûh görünmez öyle ki!

Bizde, rûh-ten, sanki olmuş, kuş-kafes,
Hep Merihli saydı bir tek, şimdi kes!

Nerye gelmiş olsa bilsen ayrılık,
Âteşinden, orda artar canlılık!

Ölmeden birkaç günün hem öncesi,
Hep duyurmuş yaklaşırken ölmesi!

Cân ki beslenmiş değildir gövdede,
Gövdeden almaz ki huylar, öyle de!
(930)
Nefsi kendin çün açış, ölmek demek;
Nefse dünyâdan kaçış, ölmek demek!

Hem bu sözler, anlamandan üst sana,
Şimdi rûhun, tende tutsak baksana!

Burda bir an, bohçanı açman gerek,
Böyle fırsat vermez Allah, bil ki pek!

Merih Münecciminin Rasathaneye Gelmesi:
Yaşlı bir insan, sakallar, bembeyâz,
Ömrü, hikmet, ilme sarf etmiş birâz.

Göz de keskin, Garplı bilgin benzeri,
Garplı rûhban mislidir giydikleri!
(935)
Yaşlı ammâ, boyca tam bir selvi boy,
Nûrlu bir yüz, Mervli dersin, Türk bu soy!

Yolların yol, yordamı neymiş bilir,
Fikri yüksek, gözlerinden bellidir!

Görse bir insan açarmış gül kadar,
Orda Hayyam, Tusi'den sözler sunar![*]

"Kaç-nasıl uğrunda kil tasvir esir,
Üst ve altın mevkisinden kurtulur.

Bir kanatsız uçma vermiştin kile,
Aldı sâbit cevheri, seyyâre de!"

* Ömer Hayyam (Ö:1123): Rubâîleri dünyaca meşhur şair, âlim. Nasreddin-i Tûsî, İranlı meşhur astronomi âlimi.

(940)
Anlayışlar onda ırmak akmada,
Onda söz, hayret verip mahv etmede!

Bir rüyâ mı, yoksa toptan bir büyü,
Farsça söz bulmuş Merih'te bir kıyı!

Söylemiş hem: "Mustafâ vaktinde tam,
Bir Merihli vardı mutlanmış adam.

Açtı dünyâya cihân görmüş gözü,
İnsanın yurdunda koymuş gönlünü.

Varlığın ufka kanatlar açtı da,
İndi göklerden Hicâz sahrasına.
(945)
Şark ve Garptan neyse görmüş, yazdı o,
Bahçesinden cennetin renkliydi bu!"

"Ben dolaştım bir cihân, gördüm Frenk,
Geçmişim Nil'den, ulaştım Ganj'a dek.

Çin, Japon, bir çokta devlet görmüşüm,
Nerde maden var, benim olmuş düşüm.

Gündüz, akşam arzda neymiş, bilmişim,
Çay, denizlerden geçip, sürmüş gezim!

Tarih, insan, neyse, baştan bilmişiz,
Bundan onlar hep habersiz bilgisiz."

Rûmî:
(950)
Ben felekten, yoldaşım, kilden olan,
Sarhoş etmiş hâm üzüm, hiç yenmeden!

Korkusuzdur, ismi dersen: Zinderud,
Mest olup, buldu temâşadan vücût!

Sizlerin biz, şehre gelmiş, düşmüşüz,
Bu cihânda hem, hür, âzât olmuşuz!

Tâzelenmiş cilve vermişken telâş,
Bizle azcık yoldaş ol gel, arkadaş!

Merihli Hekim:
Berhiya'nın, Margadin öz yurdudur,
Behriya hem, öz atanın ismidir![*]
(955)
Hep fenâlık emreden Ferzmerz bile,
Koştu cennet içre Behriyâ ile.

Der ki: "Sen hep burda kalmışsın yine,
Bir ömür sen Hakk'a mahkumsun yine!

Hem mâkamından da üst âlem mi var?
Orda cennet, sâde bir anlık bahar!

Bir cihândır, cümle âlemden yüce,
Lâmekân ermez onun yüksekliğe!

Allah'ın yoktur bu yerden bilgisi,
Görmedim ben, başka âlem, hür yeri!
(960)
Allah'ın elbet nizâmda yok eli,
Yok, kitâp, yoktur nebî, yok Cibril'i!

Secde yoktur, yok tavaflar orda hem,
Yok, dua, yoktur senâ hiç burda hem!"

Berhiyâ der: "Haydi kalk efsûncu sen,
Kendi tasvirin nedir, dök dur hemen!

Ceddimizden hiç uyan yok iğvaya,
Verdi Allah, tâze bir dünyâ bu yâ!

Allah'ındır mülkü gel sen et durak,
Magadinin kurduğu âyîne bak!

Margadin Şehrinde Gezinti:
(965)
Margadin yüksek binalar, çokça hem,
Tarif etsem, az gelir ben söylesem!

---

* Merihte, Adem (as)'e eşdeğer olarak Berhiyâ sayılmıştır. Ferzmerz ise şeytan yerine kayimdir.

Orda sâkin kimse, baldandır sözü,
Sâde giymiş, hûy güzel, hoştur sözü!

Yok, kazanmak derdi, iş, güçten yana,
Hep güneş kimyâsı âyandır ona!

Kim, gümüş, altın diler, nûrdan alır,
Bizde şorluklar nasıl ki tuz verir!

Burda hizmet, san'at, ilmin gayesi,
Gayret etsen, altın olmaz pâyesi!
(970)
Kimse duymaz pul,dinarlardan haber,
Böyle putlardan temizdir hâneler!

Ezmemiştir kimseler, teknik devi,
Orda bilmez gök, duman, is gölgeyi!

Lambalar parlar, çalışkan çiftçide,
Sâhibinden korku bilmez kimse de!

Çiftçi eksin, yok susuzluk korkusu,
Mahsulü var, ortağı yok doğrusu!

Bir cihân ki, ordu, askersiz cihân,
Ölme, öldürme kazanç olmaz inan!
(975)
Margadin'in hiç kalem yazmaz yalan,
Hiç yalandan san'atı bulmaz ki can.

Çarşıdan, işsizlerin gelmez sesi,
Yok dilenmişler, kulak incitmesi.

Merih Hekimi:
Hiç dilenmek, hiç fakirlik yok bile,
Savcı yok mahkum bulunmaz bay, köle!

Zinderud:
Yoksul olmak, hem dilenmek, emri Hak,
Hâkim olmak, mahkum olmak, emr-i Hak!

Hak'tan ayrı takdirin hâlıkı kim?
Çâre, tedbir olmamış takdir için!

Merih Hekimi:
(980)
Hem bu takdirden ciğer kanken hele,
Başka bir takdiri Allah'tan dile!

Tâze bir takdir diler olsan revâ,
Bitmez aslâ, bil ki takdir-i Hudâ!

İnsanoğlu, harcamış "Ben" naktini,
Takdirin var nükte, bilmezler hani!

İncecik remz gizli bir tek sözdedir,
Başkalaşsan, başkalaşmış, öyledir!

Toprak ol, rüzgârlara saçmaktalar,
Taş olursan, cam için atmaktalar.
(985)
Çiğ isen hep, takdirin, düşmek senin,
Umman olsan, hep devâmdır takdirin!

Sen yaparsın, Lât, Menat'lar her zaman,
Ey sebâtsız, neydi puttan umdu can?

Uymamak öz nefse, imân oldu yâ,
Fikrinin âlem olur zindan sana

Haznesiz bir dertte, takdir böyledir,
Hazne dertsiz yerse, takdir böyledir!

Aslı dinin buysa, bil sen ey câhil,
Yoksul olmuş oldu, aslından sefil!
(990)
Dine vay, insanı koymuş uykuda,
Vay o din, atmış seni dalgınlığa!

Din sihir, efsûn mudur hem din nedir?
Hap mıdır, afyon mudur, bilmem nedir?

Hûy neden idrâk alır, bildin mi sen?
Kil topun nerden gelir hûrîsi hem!

Âlimin, fikr, iddiâsı, hem nedir,
Kelimin zikr kudret, nerden gelir?

Hem gönüller, bunca varidat kimin?
İş bu fenler, tüm mu'cizâtlar kimin?
(995)
Sözde coşkunluk olur, senden değil,
Fi'linin âteş mi var senden değil!

Büsbütün feyzler, baharı fıtratın,
Fıtratı yapmış, mimarı fıtratın!

Neydi ömrün? Cevherin bir madeni!
Malik, etmiştir emanetçi seni!

Bir şereftir, parlâyan bir yüzsuyu,
Halka hizmettir, yeşerten duyguyu!

Hizmet olmuş, sünneti Peygamber'in,
Kâr düşünmek, bir ticâret çün zemin!
(1000)
Yol, bulut, çöl, bağ ve bostan böyledir,
Köy, kıraç, dağ, taş saray, han böyledir!

"Mal kazancımdan" diyen, sen ey cahil,
Her ne görmüşsen, o Hakk'ın mülkü bil!

Allah'ın dünyâyı saydın, sen, senin,
Neydi şerhi, Ayeti "Lâ tufsidû"n?*

Kalbi bağlar oldu insan şeytana,
İşte İblis, sunduğu fisk baksana!

Bir emanet, kullanılmaz maksada,
Halka mülk sunmuşsa kul, mutlanmada!
(1005)
Aldığın mal, olmamış elbet senin,
Yanmışım, Hakk'ın değildir aldığın!

Sâhib olmuşsan, malın, lâyık sana,
Yoksa lâyık olmamıştır almânâ.

Kalbe girmiş bir düğüm, çözmek gerek,
Mülkü Hakk'ın, Hakk'a ver, çözdün demek!

Kubbenin altında, yoksulluk neden?
Rabbe ait mal, "benimdir" der isen!

Suyla topraktan çıkan kul, baksana,
Kendininken şişe, taşla kırmada!
(1010)
Yol ve menzil nerde, seçmek bilmeyen,
Sende tek görmekle her şey ölçülen!

Mal, senin olmuşsa, bir cevher olur,
Yoksa bir taştır balıktan pul kalır.

Başka tür baksan, cihanlar başkadır,
Hem de topraklar, semâlar başkadır!

Peygamberlik İddiâ Eden Merihli Kızın Hali:

Geçmişiz binler saray, binler sokak,
Gepgeniş meydan, şehir koynunda bak!

Tüm kadın, erkek, doluşmuş meydana,
Orda durmuş bir kadın, benzer nara.
(1015)
Çehre aydınlık, fakat yok canda nûr,
Söylesin söz, mânâlar gelmiş ağır!

Sözde âteş, gözde, gözlenmez nemi;
Hem huzur arzûsunun nâmahremi!

* A'râf sûresi, ayet 54, meleklerin "Yeryüzünde bir fesat çıkaracak insan mı yaratacaksın?" hitabı. Oysa insan dünyaya fesat çıkarmak için değil düzen için yaratılmıştır. Şeytana uyup düzeni bozmamalıdır.

Sine, gençlik coşkusundan pek uzak,
Kör o ayna, bir resim vermez ki bak!

Aşk ve aşkın âyininden bîhaber,
Serçe aşkın şahini kovmuş gider.

Söylemişti, o hekimi nüktedân,
"Kız Merihli olmamış, hiçbir zaman!"
(1020)
Sâde serbest, hem, sebâtsız, kok ki renk;
Çaldı Ferzmez, hem o gerçek bir Frenk!*

Hep nübüvvet içre, pişkinleşti o,
Sonra, dünyâya gelip yerleşti o!

Der ki : "Gökten inmişim, gökten ki ben,
İddiâmız, davetim ahir zaman.

Er, kadının mevkiden vermiş haber,
Gövdenin sırlar nedir, ifşâ eder!

Son devir üstündeki takdir nedir,
Söylerim dünyâ dilinden gör nedir!"

Merihli Peygamber Kadının Beyanı:
(1025)
"Ey kadınlar, anneler, hemşireler;
Bir güzellik nerye dek yapsın sefer?

Kim güzeldir dünyâda, mazlum demek,
Hem güzel mazlum ve hem mahkum demek!

Bir tarak takmakla olduk baş açık,
Öyle sandık, şimdi erkek avladık.

Avladık sandık, şu erkek avlâyan,
Olmak ister erkek hep zincir vuran!

Hem ezilmek, hem büzülmek hîledir,
Yanmalar, dert dökmeler, bir cilvedir!
(1030)
Gerçi kâfir, bir kadın etsin seni,
Müptelâ eyler, çoğaltır derdini!

Onla olmak, hep hayatın derdidir,
Ayrılış baldır, olsa vuslât zehridir!

O, bükülmüş bir yılandır, kıvrılan,
Kaç ki ondan, olma artık zehr bulan!

Annelikten, soldu yüzler annede,
Bahtiyârdır, hür olup ersizse de!

Peyde-pey vahyi gelir Rabbin bana,
Bende imân lezzeti hep artmada!
(1035)
Vakti gelmiş, şimdi fendir mu'cize,
Tende mümkündür cenin görmek bile!

Meyvesinden var hayatın hep sana,
İster oğlan, ister ol kızdan yana.

Hiç çocuk yapmak, murat olmaz bize,
Farz-âyin oldu, öldürmek bize!

Yüzyılın ardında, bir yüzyıl gelen,
Âşikâr olmuş olur, çok sır olan!

Başka beslenme, bulur artık cenin,
Yok, karanlık, hep şafak rahimlerin!
(1040)
Hem o varlıktır serâpâ Ehriman,
Eski vaktin hayvanat ölmüş olan.**

* Merih şeytanı Ferzmerz, bu kızı Avrupa'dan getirmiştir. Bu aşktan, güzellikten, duygudan habersiz bu kızla Merihliler aldatılacaktır.

** Bu sun'i olarak çocuk yapmanın gayesi erkeği ortadan kaldırmaktır. Erkek nesilleri tükenmiş hayvanların iskeletleri gibi müzelerde teşhir edilmek isteniyor. Dünya kadınlara kalacak. Ehriman kötülük ilâhı olarak bilinmektedir.

Lâle dağsız, pâk etekler şebneme,
İhtiyaçsız çıktı topraktan yine!

Çıktı kendinden hayatın esrârı,
Name söyler, ömrünün yok mızrabı.

Biz, Nisandan düşse yağmur almayız,
Ey sedef, deryâda gel öl, sen susuz!

Kalk çabuk, fıtratla uğraş dur diye,
Bulsun hürlük, kavgamızdan câriye!
(1045)
Kocalardan ayrılış, tevhit sana,
Kolla kendin, gitme erkekten yana!

Rûmî:
Mezhebi, âyini neymiş asrının,
Oldu dinsizlik, nizâmı neslinin!

Aşk, hayatın sırrıdır, âyinidir,
Terbiyendindir, evet, aşk dinidir!

Bir yanar kordur, görünmüş dıştaki,
Nûru Rabb'ül Âlemindir içteki!

İç yanıştan, fen ilimler çıkmada,
Zülfü çılgınken ilim fışkırmada!
(1050)
Yoksa aşk âdâbı din bulmaz kemâl,
Dini, aşk ehli bulursan, ondan al!

MÜŞTERİ (JÜPİTER) FELEĞİ*
Yüce Rûhları Cennette Oturmayı İstemeyip Ebedi Seyahate Yönelen Hallac**, Galip, Kurratulayn Tahirra'nın Ayini:

Ben, deli gönlün fedâisi meğer!
Bahşeder her dem diğer virâneler.

Kalsanız menzilde söyler: "Kalkınız!"
Ummanı biz bir avuç su sanmışız!

Hakk'ın ayet, sonsuz artık, bilmiş ol,
Söyle artık, nerde bitmiş oldu yol!

Hikmetin iş, görse de kaybolmadır,
İrfanın iş, gördüğünden artmadır.
(1055)
Bu, hünerler ölçüsüyle tartmada,
O,nâzarlar ölçüsüyle tartmada.

Suyla, toprak, elde etmiş oldu bu,
Tertemizden cana sahip oldu o!

Bu tecelli görse, durmaz göz diker,
O, tecelli görse, hiç durmaz içer!

Gezmişim, cilvet telâşından felek,
Ney gibi başlardı bende inlemek.

---

* Güneşin etrafında dönen gezegenlerin en büyüğüdür.
Marifetname'de, altıncı felek olarak bilinmektedir. Buradakisâkînlerdin, ilim hilim ve hayaca bir üstünler topluluğudur. Hz. Musa buradadır. İkbâl Hallac, Galip, Kurratulayn Tahira'yı da burada tasavvur etmektedir.

** Hüseyin İbn Mansurel-Hallac: 859 senesinde doğan, Bağdat'tan Türkistan'a kadar dolaşan, Irak'a dönünce idâm edilen büyük mutasavvıf.

İşte bunlar bir temiz erden bana,
Bir âteş düşmüş, yer etmiş cânıma!
(1060)
Varı görmüş işbu çiftin kervanı,
Müşterinin bir durak olmuş yanı.

İndi dünyâ, bitmeyen bir toprağa,
Etrafında tez dönen, aylardı yâ!

Boştu bağda şişeler, meyler henüz,
Bitmemiş toprakta istekler henüz.

Geçmiş akşam, oysa mehtâp pekte çok,
Pek hava hoş, yok sıcak, yoktur soğuk!

Ben, semâya başlamıştım bakmaya,
Yaklaşır, yıldız gelir gördümdü yâ!
(1065)
Haşmetinden, yok ki aklım ortada,
Tez, çabuk, yan, ön ki başka olmada.

Önde gördüm üç temiz rûh sahibi,
Bağrının oddan erir yer mum gibi!

Lâle renktir giysiler tüm gövdede,
Çehre parlak, içte yanmaktan yine!

Tâ Elest vaktinden, odlar almada,
Namenin meyden de sarhoş olmada!

Der ki Rûmî: "Geçme kendinden, güzel,
Âteşin âhenk deminden câna gel!"
(1070)
Görmediysen, pervasız bir iştiyâk,
Görmedin sen, meyde kuvvet neydi bak!

Faslı kız, Hallac ve Galip, bir düşün;
Kabe'nin gönlünde od salmış düşün!

Namelerdir rûhlara vermiş sebât,
Onların od, içte saklar kâinât!

Hallac'ın Gazeli:

Tozundan iste de, feryâdı peydâ olmaz ki,
Elin tecelli de lâyığı sevdâ olmaz ki.

Bakışları dikiverdikçe kendi kendime,
Cihânda cilve-i dost var, temâşâ olmaz ki!

O mülkü Cem'se, Nâziri'n şu mısrayı vermem:
"Değilse öldürülen, nesle binâ olmaz ki!"[*]

Şu aşka akıl, büyüden ordu gönderir ammâ,
Ne korku var, gönül ey, aşkta tenhâ olmaz ki!

Ne yol bilen, ne makamdan da sen haberdarsın,
Süleymân'ın sazıdır, hangi name olmaz ki![**]

* İran'da doğup Hindistan'da ölmüş olan Nâzirî "Öldürülmüş olmâyan kabilemizden değildir" diyen gazeli hatırlatıyor.

** Arap edebiyatında maşukaya verilen ad. "Sevgilinin, belki de Allah'ın rebâbında olmâyan beste mi var?" demek isteniyor.

Söz et ki sen, yine timsahların avından hem,
Bizim kayık deme, bilmezdi deryâ, olmaz ki!

Ve böyle yolcuya oldum mürit ve kurban ki,
Benim bu yolda deniz, dağ da yoksa, olmaz ki!

Şârap içen yeni rintler, bulur isen, yaklaş,
O şeyhi geç! Yine bilmezse kavga, olmaz ki!

Galib'in Namesi:

Devirsek biz, nedir kânûnu âsûman,
Kazayı bir kadeh ettik, şâraplardan.

Çavuş, kudret taşır olsun, ne korkum var,
Geçin bahşişi, koy olsun hakanlardan!

Kelim olsun diyenler ayni mânâdan,
Çevir gitsin, Halil olsun gelen mihmân!

Savaştan bir nasip almak dilerken kim,
Sepet bomboş, döner artık, bizim bağdan!

Barıştır, döndürürsem ben, sabah erken,
Kanat açmış, dolar dallardan âşiyân!

Ki Haydar'dan olan sen, ben, inanmışlar,
Tuhaf olmazdı dersek: "Gün doğar Garptan!"

Tahire'nin Namesi:

Buldu gözüm hemen seni, yüz yüze, çehre çehreye!
Gâmını şerhe, nükteden nükteye, ince inceye!

Görmeye ben seni de çıktımdı sabah yeli gibi,
Hâne be hâne, caddeden caddeye, köy ve köylere!

Ayrılığınla, gönlümden kan akıyor, gözümde hem,
Çeşme ve çeşme, deryâdan deryâya, Dicle Dicle'ye.

Hüzne dalan gönül dokur, sevgini bir kumaş gibi,
Büklümüdür atkı atkı, yol yol, yine iple iplere.

Tahire gönle baktı, görmüş seni, başka görmedi,
Sayfa ve sayfa, kat be kat, sıralı, perde perdeye!

Yanma, âşık kalbe hey'canlar katar,
Gönle dertler, tâzelenmiş cân katar.

Eski müşkiller yeniden verdi uç,
Fikre kısmet, akşamın baskın, sonuç!

Fikrimin deryâsı baştan ızdırap,
Sâhili, coşkun tufanlardan harap!

Rûmî söyler: "Vakti elden koyma sen,
Zorluğu gerçekte çözmek isteyen!

Tutsak oldun, nerye dek öz fikre sen,
Bu kıyâmet kalmasın, dök, içte sen!"

Zinderud, Müşkillerini
Büyük Rûhlara Anlatıyor:
Mü'minin yurttan uzak kaldın niçin?
Hem, neden Firdevs'ten olmuş hicretin?

Hallac:
Has ve çirkinlik bilen bir kimseye,
Rûha sığmaz, dar gelir cennet niye?

Mollanın cennet, hûri, mey, hem köle,
Hürde cennet, durmadan gezmek ile!
(1100)
Mollanın cennet: ye, yat, hem şarkı tut,
Âşığın cennet: Temâşâ-yı vücût!

Mollanın haşr: Çatlamış kabr, sûr sesi,
Coşturan aşk, bir kıyâmet gölgesi!

İlme, korkmak, hem, ümit olmuş dayak,
Aşkta yoktur hiç ümit, hiç korku bak!

İlmi korkutmuş, celâli kâinât,
Aşkı gark etmiş cemâli kâinât!

Mevcuda, mâziye bakmıştır ilim,
Aşk diyor: "Âtiye bak, ey sevgilim!"
(1105)
Bilgi anlaşmış dururken cebr ile!
Çareler, cebrden, sabırdan başka ne?

Hürdür aşk, gayretli, hiç bilmez sabır,
Varı bulmak üzre, aşk olmuş cesur!

Aşkımız bilmez şikayet etmeyi,
Gerçi ağlar, içti sarhoşluk meyi!

Gönlümüz mecbur olup kalmış değil,
Ok bizim, bir hûriden gelmiş değil!

Artırır, âteş verir çok ayrılık,
Câna hem uygun olan bak, ayrılık!
(1110)
Dertsiz ömr olmaz, yaşanmış bir hayat,
Âteşin üstünde gezmektir hayat!

"Ben"le yönlenmiş hayatın takdiri,
Böyle takdirden alır "Ben" tamiri!

Zevki sonsuz zerreyi kıskandı gün,
Gönlü, tüm eflâke sığnak, bir düşün!

Coşkumuz baskın edince âleme,
Bir ebedî hal alır, anlar bile!

Zinderud:
Takdirin: Ölmek, ömür olmuş sesi,
Kimsenin yoktur kaderden bilgisi!

Hallac:
(1115)
Kim alır olsu kaderden kısmeti,
Kuvvetinden, ölme, İblis titredi!

Himmeti olmuşların dindir cebir,
Ermişin cebr kuvveti, Hak'tan gelir!

Pişkin elbet, cebr ile olgunlaşır,
Hâm için cebr, bir mezarın bağrıdır.

Halid'in cebrî, temel, kökler yıkar,
Bizde cebr, eyler bizi hep târûmar!

Kâmilin işler rızâ, teslim iken,
Kim cılız, bu giysiler uymaz hemen!
(1120)
Rûmî'nın, neymiş makam, sensin bilen,
Bilmedin mi, onda söz, hem neydi sen?

Bâyezid vaktinde bir âteşgede,
Müslümanlıktan, biri söz etmede!

"İmân etmiş olsan elbet hoş olur,
Kurtuluş, haz, sende gerçek yer bulur."

Der ki: "Bilsem, âlemin şeyh Bayezid,
Tuttuğu imân diyorsan, ey mürit;

Takatim yok, kuvvetim yoktur buna,
Böyle uğraşmak, ağır gelmiş bana!"

Rûmî
(1125)
Bizde iş, korkmak, ümittir, öyle ki,
Kimsenin teslime yetmez himmeti.

Sen dedin: "Olmuş olandı oldu o,
Oldu'nun kanununa uymuştu bu!"

Sen, kader, takdir nedir hiç bilmedin,
Sen ki, Allah, benliği hiç görmedin!

Mü'min insan Hakk'a hep eyler niyâz,
"Biz sana uyduk, n'olusun uy birâz!"

Azmi, Hak takdire kaynak baksana,
Allah'ın ok, harpte ok olmuş ona!"

Zinderud:
(1130)
"Fitneler sunmaktadır, noksan gören,
Hakk'a kim uymuş, onu idâm eden!

Varlığın âyan olurken gizlisi,
Anlat artık hem, senin suç hangisi!"

Hallac:
Göğsümüz saklar kıyâmet, sûr sesi,
Kabre göz dikmişti gördüm, milleti!

Kâfirin huy, ıtrı sarmış mü'mini,
"Lâ ilah" der, inkâr etmiştir "Ben"i!

Emr-i hak, derler ki: "Batıl bir nakış!"
Suyla toprak, onların tek bağlanış!
(1135)
"Ben" de yaktım ben, hayatın nârını,
Ölmüşe sundum hayat esrârını!

Tüm cihânın şeklini dökmüştü "Ben,"
Hem cemâl almış, celâl katmış hemen!

Nerde "Ben" var, nerde bir "Ben" yoksa da,
Gözde güç yoktur ona yaklaşmaya.

Hem onun nûruyla âteş örtülü,
Tûr dağından, cilve başlatmış seli!

Her zaman, her kalpte, ölmüş kil'sede,
Perde ardından gelen "Ben"dir dile!
(1140)
Âteşinden, kim nasip almaz ise,
Kendini bilmez odur, ölmüş bile!

Hint ve İran, nûrunun mahremleri,
Oysa azdır, âteşi bilmişleri!

Ben getirdim nûr ve âteşten haber,
Ey şu mahrem kul, günahım bu meğer!

Ben neler yapmış isem, yaptındı, kork,
Mahşeri ölmüşlere, verdindi kork!

Tahire:
Mecnun olmuş kimsenin suçlar ile!
Tâzeden bir kâinat geçmiş ele.

(1145)
Bitmeyen bir zevk ki yırtmış perdeyi,
Eskilik gitmiş temâşadan, iyi!

Sonda idâm sehpası olmuş nasip,
Mâşuka gitmiş ve sağ dönmez garip!

Seyre dalmış cilveden çöl, hem şehir,
Sanma bunlar, dünyâdan vazgeçmedir!

Asrının o, böyle girmiş gönlüne,
Hem nasıl girsin, o halvet hükmüne?

Zinderud:
Sen, araştırmakta, dert almış olan,
Gel bu şi'rin anlamından söyle sen:
(1150)
"Bir avuç kül kumru, renkler kafesi,
İnleyiş, yanmış ciğer var, iz nesi?"

Galip:
Ciğerin âteşleri inler iken,
Görmüşüm, her yerde ayrı rengi ben.

Etkisinden bil ki yanmış kumrular,
Bülbülün sırtında renk, renk giysiler.

Aşk kucaklarken, hayat bulmuş ölüm,
Bir nefes burda hayat, orda ölüm!

Çoktu renk, "Arjingi dev" ordandı bak,
Öyle rengin renksizi, ordandı bak.
(1155)
Renk ve ırın makamıymış bilmedin,
Kalpte, feryâdınca olmuş kısmetin!

Renge geç yâ, yâ da gel geç renksize,
Bir ciğer yangınlarından iz ile![*]

Zinderud:
Lacivert gök, yüz cihân saklardı yâ,
Var mı acep, her cihânın evliyâ?

Galip:
Var ve yok neymiş, dönüp bir baksana,
Peş peşe çıkmış cihânlar meydana.

Nerde çıkmış olsa elbet velvele,
Rahmeten lilâlemin almış ele

Zinderud:
Anlamam kıt, çok açık bildir sözü.

Galip:
Söylemek, açmak, hatadır her sözü.

Zinderud:
Ehlidil lafzında mahsul yok mu ki?

Galip:
Nüktenin söylenmesi zor, öyle ki!

Zinderud:
Sen, serâpâ hasretin yangınlısı,
Sözde galip olmadın hiç doğrusu!

Galip:
Halk ediş, takdir, hidayet, baştı bu,
Rahmeten lilâlemin, olmuş sonu.[**]

Zinderud:
Görmedim mânâ yüzün ben, baksana,
Varsa âteş, yönlenip bir yaksana!

Galip:
Sen ki şi'rin sırrı gördün ben gibi,
Sözlerin yüksek şi'irlerden teli.

---

* Aşkta yok olmak olduğu gibi, renklenmekde mevcuttur. Bunların ikisi de güzeldir.

** Âlâ sûre, ayet: 2-3: "Halaka ve kaddara ve hada" (Allah yarattı, takdir etti ve hidayet etti.) Allah kullarına rahmetini peygamberleri vasıtasıyla ulaştırır.

Şâirân söz meclisindeyken sıra,
Oldular hep, bir beyaz elsiz Musa!

Sen ki benden istedin kâfirliği,
Kâfir, âlet eylemiş şâirliği.

Hallac:
Nerde görsen, bir cihân var renk, koku,
Toprağından çıktı gör, arzûsunu.

Parlayış, yâ Mustafâ'nın nûrudur,
Yâda şevkin öz telâşından olur!

Zinderud:
(1170)
Gerçi sordum, hem, sual sormak hata,
Mustafâ ad, cevherin sırdan sana.

O bir insan, yoksa kulluk benzeri,
Gâhı gâh varlıkların öz cevheri?

Hallac:
Sürdü âlem alnını elbet yere,
Kendine "Kul" ismi vermiş bir kere!

Kul oluş, idrâklerin üstündedir,
Çünkü insandır ve cevherlerledir!

Hem Arapsız, hem Âcemsiz cevheri,
Oydu insan, tâ Âdem'den evveli!
(1175)
"Abduhu"dan, hem suret almış kader,
İçte elbet, çok göçük tamir eder!

"Abduhu" hem can verir, hem can alır,
"Abduhu", camdır ve hem sert taş olur.

Başkadır kul, Hakk'a kulluk başkadır,
Bekleyiş biz, oysa beklenmektedir!

Hem zamandır "Abduhu", ondan zaman,
Biz ki rengiz, o uzak renk, kokmadan!

"Abduhu" bir başlayış, sonsuzladır,
"Abduhu"da, gün, gecemiz, nerdedir?
(1180)
Kimse bilmez "Abduhu"nun sırrını,
Saklıyor hem,"Lâilah"ın sırrını.

"Lâ ilah" tığ "Abduhu" keskinliği,
İzah istersen, gelip "Abduhu" de!

"Abihu"dur kâinatta, kaç-nasıl,
"Abduhu"dur kâinatın sırrı bil!

"Maremeytâ" mevkisinden bak dedim,
Anlaşılmaz, çift beyitten maksadım![*]

Zinderud, geç,dinleyip söz etmeden,
Zinderud ey, varda gark ol haydi sen!

Zinderud:
(1185)
Aşkı bilmem, ben, bu iş bilmem nedir?
Zevk-i didârın ne, didâr nicedir?

Hallac:

Gözlenen âhır zaman, bilsen nedir,
Hükmünü, kendinde tatbik etmedir!

Cin ve insanlık nebisi misli ol,
Cin ve insanlık seni etsin kabul!

Gördüğün sen, bakmış olsan kendine,
Böyledir hem sırrı sünnet, bak hele!

Zinderud:
Emri olmazdan, güneş, ay dönmeyen,
Göklerin Rabbinde ki görmek ne hem?

---

* Enfâl suresi, ayet 17: "Sen atmadın, Allah atmıştır." Bedir harbinde Resulullah (sav) düşman üzerine bir avuç toprak attı. Kâfirler göremez oldu.

Hallac:
(1190)
Önce Allah resmini at sen cana,
Hem cihânlar atmanın gelsin sıra!

Olsa dünyâmızda, cân nakşı tamam,
Hakk'ı görmek halka mal olmuştu hem.

Mutlu insandır o, bir tek "Hû" dese,
Tam dokuz eflâk, tavafın etmede!

Vah o derviş bir "Hû" çekmiş, sonra da,
Hep dudak örtmüş, nefes yok ortada!

Kim ki Allah hükmü icrâ etmedi,
Yer yulaf ekmek, cihat var, gitmedi!
(1195)
Tekkedeymiş, Hayber'i hiç bilmemiş,
Ruhban olmuş, saltanat ne görmemiş!

Hakk'ı resmet kalbe, hiçtir dünyâlar,
Yazgının dizgin de, tedbirinle var!

Asrımız eyler seninle harbi bak,
Hak nakıştan, kâfirin levhaya dök!

Zinderud:
Attılar dünyâya Allah resmini,
Oysa nerden attılar, bilmem bunu.

Hallac:
Yâ cemâlin kudretiyle attılar,
Yâda kahrın kuvvetiyle attılar.
(1200)
Bil ki Hak, çok gösterir olmuş cemâl,
Hem cemâl kahrından üstün, işte hâl!

Zinderud:
Söyle şarkın sırrına sâhip şişi,
Âşığın, hem zâhidin farklar neki?

Hallac:
Zâhidin elbet, cihândır gurbeti,
Âşığa, cennet bile gurbet idi!

Zinderud:
Marifette son denen, yok olma mı?
Ömre yokluk, bilmedim mutlanma mı?*

Hallac:
Boşsa bardak, orda dosta sarhoşluğu,
Varsa iflâs, marifet yokluğu!
(1205)
Ey fenâdan bekleyen maksadını,
Bulmamış, yokluk denen mevcudunu!

Zinderud:
Nefsi, Âdem'den gelip üstün sâyan,
Bardağın boştur şâraptan, tortudan!

Bir avuç toprak biziz, gökler tanış,
Aptalın nerden gelir âteşleniş?

Hallac:
Ayrılık üstâdının, kes bahsini,
Dil susuzdur, tâ ezel kan kâsesi!

Câhiliz, o, var ve yok neymiş bilir,
Küfrü her bir sırrı açmış gösterir!
(1210)
Kalkışın lezzette düşmekten gelir,
Artma neş'en, azlığın derdiyledir!

Âşık olmak, âteşinden yanmadır,
Onda âteş yoksa hiç yanmak mıdır?

* "Fenafillah" Allah'ta yok olmak demektir. Bir mânâda da kendi şahsından vazgeçmedir. İkbâl dünyası fenâyı da reddeder. Çünkü insan dünyevî bazı işleri yapmakla da görevlidir. İslâm da bunu emreder.

Madem İblis başta hizmetten imiş,
Âdemin esrâra mahrem olmamış!

Dön de ondan tevhidi öğrenmeye,
Taklidin pis giysiyi, yırt bir kere!

Zinderud:
Mührünün hükmündedir cân iklimi,
Gel de az, bizlerle et sohbet hemi!

Hallac:
(1215)
Durmaya hiç uymadık biz, o kadar!
Biz serâpâ uçma zevkli, bu budar!

Hem de bakmak, duygulanmak, iş bize,
Kol, kanatsız, kalkıp uçmak, iş bize!

Ayrılık Ehli Olan İblis'in Görünüşü:

Gönlü parlaklarda sohbet, birkaç an,
Var ve yokluk naktidir, artık zaman!

Aşka, birçok coşku katmış, gitti de,
Aklı, pek çok, anlar etmiş gitmede.

Göz yumup ben içte tutmak istedim,
Gözle yok, gönlümde görmek istedim!
(1220)
Ansızın gördüm, cihân olmuş gece,
Hep mekândan, lâmekân dolmuş gece!

Akşamın içten çıkan bir şule var,
Ortasından çıktı bir tek ihtiyâr.

Bir gümüş renk, giysi giymiş üstüne,
Hem dönerken, siste şavkır yüz mü ne?

Rûmî der: "Bak ayrılıklar üstâdı,
Hep yanış baştan sona, câm kan dolu!"

Gülmeyen, az söyleyen, bir ihtiyâr,
Cânı görmüştür bedenden, göz ki var!
(1225)
Rint ve molla, bir hekim, dervişti o,
Tâ ezelden, zühte ceht etmişti o!

Fıtratı, vuslat tadından hep uzak,
Zühtü, sonsuz bir cemâli terkti bak!

Has cemâlden, ayrılış olmaz kolay,
Secdesizlikten bu işler aldı pay!

Bak onun, az olsa varidâtına,
Bak sebâtından da, müşkülâtına!

Harbe batmış, hayr u şer iştir henüz,
Gördü yüz peygamberi, kâfir henüz!
(1230)
Ondaki âteşle cânım titredi,
Ağza dolmuş kanlı bir feryât idi.

Bir yarım göz açtı söylerken bize,
"Kim âmelden meyve yer, nasip bize?

İşle meşgul olmuşum ben, öyle ki,
Cuma kılmak üzre yok fırsat demi!

Yok, yanımda bir melek, hizmetli yok,
Vahyimim peygamberi, minnetli yok.

Yok, kitâp, elbet hadissiz gelmişim,
Fukahâdan, cânı almış gitmişim!
(1235)
Din ipin fakih kadar kim büktü ki,
Parçalar, bölmüştüler hep Ka'be'yi!

Bendedin var, ayrılık yok, farkta yok,
İblis'in mezhepte hiçbir fırka yok.

Ey habersiz secdeden vaz geçmişim,
Hayr ve şerrin orgunu çalmak işim.

Var yâ Allah, sanma ben inkâr eden,
İçte, bak gör, kalmayıp dışlarda sen!

Yok, O dersem, hem demek ben aptalım,
Görmüşüm ben Hak nasıl yoktur derim!
(1240)
Söyledim "Lâ" perdesinden ben "belâ",
Söylemezden, söylenen hoş oldu yâ!

Düştü Âdem dertlerinden dert bana,
Etmedim dostun, tahammül kahrına!

Ekmişim feryâdı, çıkmış şu'leler,
Mecbur olmaklık, verir tercihe yer!

Ben ki, çirkinlik nedir, göstermişim,
Ben ki tercih, terke, zevkler vermişim!

Âteşinden, gel de kurtar, sen beni,
İlmiğinden çöz işi, Âdem e mi?
(1245)
Sen gelip düştün benim baştan ağa,
İsyan etme fırsatı verdin bana.

Bir yiğit himmetle, dünyâ ömrü sür,
Kardeşim gel, sen de benden ayrı dur!

Tatlı yön geç, dertli yön, geç, isteme,
Gelmesin pek çok siyâhlık ismime!

Av da bak, dünyâda birlik, avcı da,
Av olursan, oklarım çok torbada!

Uçma bilmiş, düşme aslâ bilmemiş,
Serçe bir av olsa, avcı yok imiş!
(1250)
Ben dedim: "Geç ayrılık âyinini,
Nefretim çoktur boşanmaktan hani!"*

"Ayrılık, âteş, hayattan malzeme,
Ayrılık sarhoşluğu, hoş gelsene!

Dilde yoktur söz, visâlden istesen,
Vaslı istersen, ne o kalmış, ne ben!"

Aldı kendinden onu, vuslat sözü,
Tâzelenmiş kalpte âteş, dert özü!

Tütsüsünden kendinin dönmüştü yâ,
Tütsüsünden kendinin kaybolmada!
(1255)
Her duman döndükçe, bir vah yükselir,
Mutlu olmuş cân da mutlak dertlidir!

İblis'in Feryâdı:
Ey hatanın Rabbi, Ey Rabbi sevâp,
Olmuşum âlemde söyleşten harâp!

Hiç çevirmez kimse, hükmünden başı,
"Ben" ne görmez, bulmamış öz uğraşı!

Toprağı bilmez ki, isyân zevki ne,
Kibriyânın şu'leden bilmez yine.

"Haydi, tut!" der avcıya av, her zaman,
İsteyip yanmış olandan, elaman!
(1260)
Böyle avdan, gel de kurtar sen beni,
Eski ibâdetle birkez an beni!

Himmetim yüksek, döner alçaklığa,
Vay bana, hem vay bana, hem vay bana!

Huyca hâmdır, azmi elbet pek zayıf,
Ben vurursam, hiç dâyanmazmış herif!

* Boşananın sevilmediği hatırlatılan hadis-i şerifi telmih.

Bakmaya sahip olan lâzım bana,
Sâde, olgunluk bulan lâzım bana!

Hem su topraktan oyuncak, al geri,
İhtiyârın çok çocukluk işleri!
(1265)
Bir avuç çöptür derim, Âdem nedir?
Bir avuç çöpten, şu şu'lem eycedir!

Çöpten ayrı şey cihânda yok ise,
Verdiğin hem, bunca âteşler niye?

Pek kolay iştir eritmek bir şişe,
Taş eritmek, oldu pek lâyık işe!

Ben zaferlerden de darlandım dedim,
Gelmişim senden mükâfat isterim.

Sen, beni inkâr edenler ver bana,
Gel kavuştur sen beni, hak dostuna!
(1270)
Lâzım erkekler çevirsin boynumu,
Bakmasından titreten, vücudumu!

Lâzım elbet dergâhımdan "Git!"diyen,
Orda benden kalmasın kıymet denen!

Var olan bir Hak eriyken, Ey Hudâ,
Yenmenin zevk, hiçte zevk vermez bana!

ZÜHÂL FELEĞİ:
(Satürn Gezegeni)

Zühâl, Babillilerce gezegenlerin sonu, rûhânî yolda Son merhâle kabul edilmiştir Güneş etrâfında ki dönüşünü 10759 günde tamamlar. Bu, yavaş bir dönüştür. Zararlı bir yıldız sayılmıştır.

Marifet-nâme'de, Zuhal gezegeninin feleği, Ay'ın feleğinden itibâren yedinci, Güneş'in feleğinden itibâren üç feleğin üçüncüsü, en yükseği ve en büyüğüdür.

Zuhâl yıldızının tabiatı, gayet soğuk ve kurudur. Erkek olup, gündüze nisbet edilmiştir. Zühâl'e bakmak Gam ve keder verir. Zühre gezegenine bakmak zevk ve sefâ getirir. Demişlerdir.

Zühâl yıldızında, ahmaklık, cehâlet, korkaklık, cimrilik, kin ve yalan, levm, gam, tembellik ve zarar isnat edilmiştir.

Bizim bu göklerin ve yıldızların hallerini kısaca yazmamızdan maksat, Allah'ın yarattıklarını ve san'atını tanımaktır.

Vatan İhânetleri Yüzünden Cehennemin Bile Red ettiği Habis Rûhlar:

Pîr-i Rûmî'dir imâmı doğrunun,
Âşinâsıymış makamı doğrunun.

Göklerin ey yolcusu, durmaz gezen,
Âlemi gördün mü zünnar bağlâyan?
(1275)
Belde bağlanmış duran, bezden kemer,
Başka yıldızdan çalınmıştır meğer.

Hem ağır aksak gidiş, olmuş duruş,
Has olan hükmünce pis, alçak imiş!

Şekli topraktan, sulardan olsa da,
Hem onun toprağa zordur basmada.

Yıldırım ellerde yüzbinler melek,
Tâ ezelden, orya kahr taksimde tek!

Dâimî bir kamçı dövmüş yıldızı,
Merkezinden öyle sökmüş yıldızı.
(1280)
Gök o âlem kovma neyse, etti iş,
Akşam etmiş gündüzü kıskanç güneş!

O, kıyâmet görmeyenler menzili,
Yakmamış, sunmuş cehennem nefreti.

Eski çift put kalpte, bunlar milleti,
Ruhtan öldürmüş, yıkıp kavmiyeti.

Bengalin Cafer, Dekanlı Sâdık o,
Din, vatan, insanlığın tek aybı bu![*]

Hep ümitsiz, hep kabulsüz, yok murat,
Yaptığından buldu hep millet fesât.
(1285)
Öyle millet, çözdü millet bağını,
Yıktı yurdu,din, makam otağını.

Sen bu Hindistan nedir, bilmez misin?
Bir aziz yurduydu, çok kalp ehlinin!

Parlatır dünyâyı, her bir cilvesi,
Şimdi, kan, tozlarla dolmuş gövdesi!

Kim esâret tohmu atmış toprağa,
İşte onlar, hep fesât rûhluydu yâ!

Bir an olsun, lâcivert göklerde dur,
Gel işin neymiş cezâsı gel de gör!

Kan Deryâsı:
(1290)
Gördüğüm şeyler benim, sığmaz söze,
Korkusundan, tende, cân gelmez göze!

Ben ne gördüm? Kanla dolmuş bir deniz,
İçte tûfân, dışta tûfân, görseniz!

Hep yılan dolmuş hava, timsah su da,
Akşamın renginde dev, kollar cıvâ!

Parçalarken dalgalar kaplan gibi,
Korktu timsah, kaplamış leş sahili.

Hiç huzur bulmaz denizden, bak kıyı,
Taş, kaya, kanlar bulaşmış diz boyu!

* Cafer, Moğol Şahı Alemgîr'in naibi olan Siraç'a ihânet etmiş, Lord Clive'ye yardım etmiş, İngilizlere bir miktar Bengal toprağı satmış ve İngiliz işgâlinden sonra onlara vekillik etmiş ve böylece hâinliği ispat etmiş biri.
Sıddık ise Sultan Tippu'ya ihânet etmiş. 1799'da onun ölümü ile memleket İngilizlerin eline düşmüştür.

(1295)
Dalgalar kan, birbiriyle kavgada,
Orda sandal, bir batıp bir çıkmada!

Yüzse solgun, çift adam sandaldalar,
Gövde çıplak, yüz sarı, saç târumâr!

Hindistan'ın Rûhu Görünüyor:
Çatlayıp gök, çıktı asil bir peri,
Kendi kaldırmış yüzünden perdeyi.

Hem onun altında âteş, hem de nûr,
Çifte göz dolmuş onun, bitmez sürûr!

Hem, bulutlardan hafiftir giysisi,
Atkısında, bir damar var, gül gibi.
(1300)
Hep güzellikten nasip, zincir ve bağ,
Onda, dert, feryât, elem olmaz ırağ.

Der ki Rûmî: "İşte Hind'in rûhu gör,
Feryâdından, rûha bir âteş düşer!

Hindistan'ın Rûhu Feryât Ediyor:
Fânusunda söndü, rûhun şu'leler,
Hintliler, Hind'in rûhundan bîhaber!

Kendi sırrından haberdar olmâyan,
Kendinin sazdan nasıl olsun çalan?

Gönlünü, mâzîye, dönmüş bağlamış,
Sönmüş âteşlerle, kalpler dağlamış.
(1305)
El, ayak bağlanması, ondan yine,
Faydasız yanmakta, ondan gelmede!

Kendi kendinden uzaklaşmış gibi,
Eski örmekler onun bir haps evi.

Varlığından dertli, insanlık denen,
Asrımız bilmez, temiz, pislik neden?

Geç fakirlikten ki, çıplak eylemiş,
Bir fakirlik hoş ki, sultansın demiş.

Hem cebirden, hem sabırdan, elaman,
Cebreden, mecbur için cebr, zehr inan!
(1310)
Her zaman Hint, sabrı etmiş oldu iş,
Her zaman küfr, cebri bir hak bellemiş!

Çift yüzünden arttı haksızlık bütün,
Virdimiz "Yâ leyte kavmi ya'lemun."*

Nerde Hind'in akşamından tan doğar,
Cafer ölmüş, amma pis rûh hep yaşar!

Bir vücudun kaydı olmaz olsa yâr,
Sonradan bir ten bulur, bir ev yapar.

Bâzı bağlanmış olur bir havraya,
Bâzı bir rûhbanladır niyâzla da!
(1315)
Tek ticaret oldu dini, âyini,
Haydar'ın kisveyle, bir Anter gibi!

Bir değişsin etrâfında renk, koku,
Tüm değişmiş örfü, tüm din duygusu!

Evvelâ bir secdegâh bulmuş olan,
Şimdi olmuş oldu mabudu, vatan!

Zâhiren bir din ile dertlenmede,
Bağlamış zünnar, döner rahiplere.

Câfer olmuş, bunca insan öldüren,
Yaşlı amma, millet, İslâm öldüren.

---

* Sûre 36, ayet 25'de "Keşke benim kavmim bilseydi" Görülüyor ki sabır ehli ve zora uğrâyan da zamanla haksızlığa alışır. Şark cennete çağıran bu ayeti ne yazık ki tembelce söyleyip durmuştur.

(1320)
Hep güler, yâr olmamış hiç kimseye,
Bir yılan gülsün, yılan olmuş yine!

Parçalarmış tüm nifaklar milleti,
Varlığıyla, rüsvâ etmiş milleti!

Nerde bir millette hain varsa yâ
Yâ Cafer'den, yâ Sadık'tan aslı da!

Elaman, Cafer rûhundan elaman,
Yüzyılın, her Cafer'inden elaman!

Kan Denizindeki Sandalda Oturan Adamlardan Birinin Feryâdı:
Var ve yok göstermemiş bizden rıza,
Vay şu varlık, yokluğun düşmanlığa!
(1325)
Tâ başından, şarkı, garbi gezmişiz,
Dert ve gamdan, bir cehennem oldu iz!

Hem cehennem, atmamış bir şu'leyi,
Hem Cafer, Sadık'a atmaz kül dahi!

Der cehennem: "Sizden üsttür çöp kesin,
Şu'le çift kâfirle, hiç kirlenmesin!"

Biz, dokuz eflâki geçtik tam öte,
Karşılaşmıştık ölümle yüz yüze.

Der ölüm: "Rûh, sırlarımdandır benim,
Rûhu koymak, gövde yıkmaktır işim.
(1330)
Dirhem etmez, rûhu pis, bak şimdi sen,
Benden el çek, rûhu silmek isteyen!"

Her şeyi silmez, bitirmezmiş ölüm,
Yok, rahat rûhuna, lâin ölmüşün!

Hızlı rüzgâr, sen de ey kan deryası,
Ey bu toprak, masmavi gök kubbesi!

Yıldız ey, ey mahitâb, ey âfitâb,
Ey kalem, ey levhi mahfuz, ey kitâp!

Ey beyaz put, Garba ey sen, lord olan,
Ey tümüyle harp ve darpsız bir cihân!
(1335)
Yok ki dünyânın, başı elbet sonu,
Hainin Tanrısı, bilmem nerde bu?

Geldi korkunç bir sedâ, beklenmeden,
Çöl ve deryâ, parçalanmış sineden!

Hep çözülmüş bağı ten ikliminin,
Düştü dağ, dağ üzre, düşmüştür bilin!

Geçti dağlar, gök bulutlarmış gibi,
Sûr ve ses yokken, cihânın çökmesi!

Gürleyiş, şimşek, içinden yanmada,
Kanlı deryâda arar olmuş yuva.
(1340)
Dalgalar geçmişti kendinden daha,
Dağ, yamaçlar, kanda hep gark olmada!

Hem çıkan, hem çıkmâyanda varsa ne,
Gördü yıldızlar, çekip gitti öte!

FELEKLERİN ÖTESİ

Feleklerin Ötesi Alman Feylesofu Nietzsche'nin Makamı:

İkbâl'in eserlerinde, Nietzsche'nin fikirlerine rastlanmaktadır. "Esrâr-i Hôdî" de, Eflâtun için şiddetli sözler söylemekte, bunu, Elmas ve Kömür, Elmas ve Çiğ hikâyelerinde ifade etmektedir. "Peyâm-i Meşrik" de ise, Nietzsche'nin fikirleri bazan tenkit edilmiş bazan da, reddedilmiştir.

Nietzsche'nin "Übermensch" nâzariyesi ile İkbâl'in "İnsan-ı Kâmil" motifi arasında derin bir farklılık mevcuttur.

Nietzsche'nin talep ettiği "Übermensch" kendi kuvvetine dâyanarak, kendi arzûlarına göre hareket eden, ilâhî bir kuvvete bağlı olmâyan ve mes'ul olmâyan bir varlıktır. Yani Allah'ın halifesi değildir. Bu derin mânâ farkına rağmen aralarında birleştikleri fikirler pek çoktur.

İkisi de coşku ve hareketliliği öne çıkarmışlardır. Hatta İkbâl "Zerdüşt Böyle Dedi" benzeri bir kitâp yazmayı istiyordu.

Varla yok, hep kavga etmiş bil ki sen,
Göklerin esrârını yoktur bilen!

Ölme vermiştir hayattan bir haber,
Bak, ölüm neymiş bilen, en mutlu er!

Hep hayat olmuş, esen bir yel gibi,
Sabit olmaz, hep arar sabitliği!
(1345)
Kâinât, hiçbir hudut göstermeden,
Altı günlük, yüz cihân gördümdü ben!

Her cihânın, başka yıldız, başka ay,
Her hayatın, ayrı bir ayindi pay!

Her cihânın vakti, ırmak, akmada,
Burda pek tez, orda pek aksaksa da'

Bize bir yıl, orda bir ay, burda an,
Burda pek çok, orda elbet az olan!

Aklımız hep burda, birçok fenledir,
Bir cihânda oldu elbet hor, hakir!
(1350)
Hem "nasıl-kaç" âleminden çizgide,
Var biri hem, dertle dolmuş ses ile.

Kartalın gözden de keskindir gözü,
Âteş almış bağrı, şahittir yüzü!

Durmadan artmış içinde yanma da,
Hem, dudaklar beyt okurken yüz defâ!

"Huri, Cibril, hem ne cennet ne Hudâ,
Bir avuç kil, can yakan bir arzûda!"

Kim bu çılgın söyle, derken Rûmî'ye,
Der: "Bu bilgin bir deli Alman" diye.

(1355)
Çift cihân üstünde vardır bir yeri,
Orgunun hep, eskilerden namesi.

Dar-ağaçsız iş bu Hallac, bil ki sen,
Eski sözler başka dilden söyleyen!

Söz pürüzsüz, fikri yüksek üstelik!
Söz kılıçmış, Garb'ı etmiş çift bölük.

Cezbesinden dostları hiç bilmemiş,
Arkadaşlar, işte bir mecnun demiş!

Akla, sarhoşluk ve aşk olmaz nasip,
Nabzını tutmuş, öyle uğraşmış tabip.
(1360)
Aldanıştan başka doktorlarda ne?
Garp de doğmuş meczubun vay haline!

İbni Sina, kalp için derman yazar,
Kan alır, hem, uyku sağlar, hap sunar.

Oydu Hallac, kendi mülkündeydi el,
Ruhbanı geçmiş de, doktormuş ecel!

Yol bilen bir kimse yok, bilmez Frenk,
Nameler saz perdesinden, fazla pek.

Kimse vermez yolcuya yoldan nişan,
Varlığıyla oydu yüz engel bulan!
(1365)
Nakti var, yoktur âyarından bilen,
İş bilendir oysa yoktur işveren!

Kendi ahıyla yiten, âşıktı o,
Seçtiği yollarda kaybolmuştu o!

Kırdı tümden canları, sarhoşluğu,
Ayrı Hak'tan, ayrı kendindendi o!

Zâhirî bir gözle görmek istedi,
Kahrı, dilberlikle karmak istedi!

Suyla topraktan da çıkmak istedi,
Kalp bağından, meyve almak istedi.
(1370)
Onda varlık, kibriyâlar mislide,
Bir makam, mantık ki, hikmetten öte!

"Ben" açıklar, iz sunar elbet hayat,
"Lâ ve illâ", "Ben" için bir makamat!

"Lâ"dadır "İllâ"ya elbet gitmemiş,
"Abduhu"yu bilmeden göç eylemiş.

Hep tecelli iledir bilmezdi bak,
Hem nasıl ki, meyveler kökten uzak.

Onda göz, insanca görmek istedi,
Nâra atmış, "Nerdedir insan!" dedi!
(1375)
Yoksa o, bıkmış olur dünyâlıdan,
Sanki Musa'dır atar didâra can!

Keşke gelseymiş o, Ahmed var iken,
Hiç tükenmez bir sürûr bulmuştu hem!

Aklı hep kendiyle sohbet eyleyen,
"Git bu yoldan, hem yolun haktır" diyen.

Bir adım at, önde bir bitmez makam,
"Orda harfsiz, hep gelişmiş söz olan!"

Cennet-i Firdevs'e Hareket:
Kânatın tüm sınırdan geçmişim,
Ben, cihetsiz bir cihâna inmişim!
(1380)
Hiç cihânın yok sağı, yoktur solu,
Bulmamıştır burda gün, akşam, yolu!

Karşısında, söndü idrâkin mumu,
Sözlerim mânâyı heybetten, ölü!

Rûhta, toprak, su dilinden, dendi söz,
Bir kafestir, burda uçmak, zor henüz!

Dön birâz bak sen, gönül dünyâsına,
"Ben" de nûr sunsun meğer görmek sana!

Kalp nedir? Renksiz ırsız kâinât,
Renk ırı yok, dört cihetsiz kâinât!
(1385)
Kalp ki sâkin, durmâyan, hep devreden,
Hâl ve fikrin âlemidir kalp denen!

Koştu gerçekten akıl bir gerçeğe,
Gezme yolsuz, yok adım, yok nakti de!

Yüz hayâl var, birbirinden farklı bak,
Bu tanıştır gökle, o halden uzak!

Kim demiş, göklerle varken âşinâ,
"Has hayâlin sağ yanından," der ona!

Dostu görmek verse hem, bir tam sevinç,
"Köy havasından yarım," der kim sevinç?
(1390)
Göz ayık olsun ve olursun uykuda,
Kalp, güneş yokken de, görmüş olmada!

Bil o dünyâ, kalptekinden pek ulu,
Hep kıyaslâr bilmeyen, gerçek de bu!

Âlemin içlerde mevcut bir cihân,
Aslı sunmuş, başkadan bir "Kün fekân!"

Hiç zevâl yok, hep oluşlar başka tür,
Yok, hayâller içre ammâ, göz görür!

Her zaman, bitmez kemâller var ona,
Her zaman bitmez cemâller var ona!
(1395)
Onda günler ay, güneşler, beklemez,
Var dokuz seyyâre, ben almam demez!

Gayba mevcutlar, gelirler yüz yüze,
Arzûlar hiç doğmadan kalpten size.

Hem nasıldır, hem nasıl söz söylesem,
Tüm cihân nûr, ben hayat,nâzdır desem.

Lâleler sâkin ve hep dağlardadır,
Hep nehirler bağları gezmektedir.

Goncalar mavi, beyaz, hem kırmızı,
Kutsi demlerden alır, açmak hızı!
(1400)
Su, güneştendir, hava, amber dolu,
Burda zümrütten saraylar kubbeli.

Haymeler yakût ve altın ipleri,
Tüm güzeller ayna, parlak yüzleri.

Der ki Rûmi: "Ey kıyasın tutsağı,
Hislerinden geç ve terk et saymağı."

Tüm, tecellisiyle, gökçek, çirkinin,
Buydu cennet, şu cehennemdir bilin!

Gördüğün köşk, hem de renkten bir temel,
Aslı; taş, toprak değil, hepsi amel!
(1405)
Hûri, kevser, söylesen gılman nedir,
Cezbe, zevkin âleminden cilvedir.

Tüm hayat didârı bulmak, işte bu,
Görmenin zevki, görünmek, işte bu!

Şeref ü'n-Nisa'nın Sarayı

Ben dedim: "Saf, bir yakût olmuş yuva,
Bak güneşten, hep haraç almış yuva!

Bu makam, yüksek saray, menzilde hem,
Hûriler, ihram giyip saymış harem!

Hakk'ın erler üzre kim, âteş veren?
Söyle kimdir, burda kim, yol gösteren?
(1410)
Der: "Şeref ün Nisanın evdir yine,
Damda tüm kuşlar, melekler ötmede.

Ummanım hiç, böyle cevher görmedi,
Annelerden böyle evlât doğmadı!

Toprağı Lahor için olmuş semâ,
Ermemiştir kimseler hiç sırrına.

O bütünden zevk ü şevk, dert, hem de dağ,
Pencab'ın amir için olmuş çerağ!

Nûrudur Abdussamed otağının,
Nakşıdır, fakrı edepler çağının!
(1415)
Gövde Kur'an'dan yanıp pâk olmada,
Geçmemiş bir an, tilavetsiz, boşa!

Elde Kur'an, belde çift dil bir pala,
Hep vücut his, kalbi sarhoş Allah'a,

Hep kılıç, Kur'an ve halvet, hep namaz;
Mutlu geçmiş bir ömür, hepten niyâz!

Son nefes, çıkmak için gelmişti de,
Aşkla dolmuş, döndü birden anneye.

Der ki: "Sırrım neyse bilmiş anne bak,
Bir kılıç, bir eldeki Kur'an'a bak.
(1420)
Birbirin saklar olan bu çifte bak,
Buydu kâinat için mihver de bak!

Her nefes, dünyâyı öldürmektedir,
Yavruna, çift mahremi kâfi gelir!

Ayrılık vaktim benim, söz söylerim,
Ben, kılıç Kur'an'ı kalsın isterim.

Söyledim bir söz, gönül ver sen söze,
Bir mezar yap, kubbesiz, mumsuz ise!

Bir kılıç, Kur'an yeter, mü'min isen,
Türbeme yetmiş benim bunlar hemen!"

(1425)
Şimdi altın kubbenin altındadır,
Kabre konmuş bir kılıç, Kur'an durur!

Yok, sebat, dünyâ denen olmuş mezâr,
Ehline vermiş hayattan bir haber!

Müslümanlar, kendi yapmış kendine,
Devranın dönmüş döşekler tersine!

Hak'tan ayrı şey düşünmüş Hak eri,
Hakk'a aslân, amma tilki önderi!

Gitti kalplerden, cıva parlaklığı,
Sen bilirsin, Pencab'a olmuş şeyi!
(1430)
Halsa, bak almış götürmüş Kur'an'ı,
Burda İslâm, tam olurken kurbanı.*

Hazreti Seyit Ali Hemedânî ve Molla Tahir Gani-yi Keşmirî'yi Ziyaret**

Gönle Rûmî sözle âteş verdi bak,
Ah şu Pencap, muhterem, yüksek ocak!

Dost odundan titredim cennette ben,
Eski dertler peyledim, cennette ben!

Bir gülistân içre derttir seslenen,
Havz- kevser etrâfından yükselen!

"Bir avuç çöp topladım ben, kendi kendim yakmaya,
Gül, gülistan içre bir ev kurmuşum sanmıştı yâ!"
(1435)
Der ki Rûmî: "Sen gelen neymişse bak,
Hem, geçenler neyse oğlum, dur uzak!

Şi'ri renk renk namedir, Tahir Ganî,
Fakrı, zengin rûhla, gerçekten gani!

Her zaman mest, öyle söyler şarkıyı,
Her makamın ehlidir karşındaki!

Şah Hemedânî ki İran'ın beyi,
Huzra varmış, orda sunmuş nameyi!

Gazzali'den dersi, "Allah hû" idi,
Fikri, zikri hep, o soydan belledi!
(1440)
Şah için, derviş için, âmir ve yâr,
Yurda mürşit, parlayış, Minâ kadar!

Şahta olmuştur etekler bir deniz,
Halka san'at, din, ilimden sundu iz!

Çok garip, dikkat çeken, birçok hüner,
Çevresinde doğdu bir İran meğer!

Tek bakış, yüz düğmü çözmüş bir kere,
Ver ki kalpten yer, ok atsın içlere!

---

* Şerefu'n Nisâ'nın mezarı, Lahor'da duruyor, ama onun verdiği rûh unutulmuş. İslâmiyet zaâfa düşürülmüştür. Neticede Halsa (Sikh) hareketi başlamıştır. Hinduizmden ayrılma birdin olan bu hareketin kurucusu Lahor civarında doğan GURU NANAK'tır. Allah'ın hak ve adalet olduğunu bildirerek ibâdete değil ahlâka kıymet vermiş, böylece yeni bir tek tanrıcılık yaymıştır. Sonra İngilizlerle işbirlikleri olan bu hareket Lahor'u fethetmiş 1764 senesinde Moğol hükümdarlığına son verilmiştir.

** Seyid Ali Hemedanî, Peygamber!imizin soyundandır. 1314 yılında doğmuş 12 yaşında Kübrebiya tarikatına girmiş. 1334'te Müslüman idaresindeki Keşmir'e gelmiş. 1385'te Hint-Afgan sınırında ölmüş bir tasavvuf ehli.

Hemedân Şahı'nın Huzurunda

Zinderud:
Allah'ın sırdan, anahtar isterim,
Taat istere, bense, şeytan var derim!
(1445)
Pisle çirkin, tâ başından süslenir,
Sonra bizden, hep güzellik istenir!

Sormuşum elbet, sihirbâzlık nedir?
Yoldaşım berbât, kumarbâzlık nedir?

Bir avuç toprak ve dönmüşken felek,
Yaptığı iş söyle, lâyık mıydı pek?

Kârımız, efkârımız, âzârımız,
El ısırmaktan ibâret varımız!

Şah Hemedânî:
Bir haberdâr olsa ben"den, şimdi kul,
Hem zarardan, menfaat bulmuş olur!
(1450)
Rûhu pisle arkadaş olmak vebâl,
Rûhu pisle, hep savaşmaktır cemâl!

Kendini at, Ahriman'ın üstüne,
Sen kılıçsın, o, biley-taştır sana!

Sen çabuklaş, hem daha sen sertçe vur,
Yoksa dünyan, ahretin bahtsız olur!

Zinderud:
Yer göğün altında insan, insanı,
Başka millet, otlamış milletleri.

Ehl-i Keşmir üze yandım ot nesi?
Gönlümün dertlerle çağlar namesi!
(1455)
Pek zeki, hem aklı çok millettir o,
Ustadır, dünyâya bir ayettir o!

Kâsesi hep öz kanından dönmede,
Hem, neyimde nağmesi gizlenmede!

Almamış "Ben"den nasip, düşmüştür o,
Kendi yurdunda, garip kalmıştı o!

Tüm kazanç akmış yabancı ellere,
Attılar ağ, nehrinin mahsullere!

Kervânın gerçekte, menzildir yönü,
Onda işler hâm, âhenksiz, pek kötü!
(1460)
Cezbe ölmüş, çünkü olmuştur köle,
Yok, damarlar içre bir âteş bile!

Eskiden hep, böyle olmuş sanma sen,
Fayda sunmuşlar savaş etmiş iken!

Bir zaman düşmanda saflar yardı o,
Hep cesur oymuş, hayat cür'et dolu!

Bembeyâz, baksan onun dağ başları,
Has çınarlar sundular âteşleri.

Her bahar yakûtlaşırken taşları,
Renge tûfanlar verir toprakları!
(1465)
Hep bulutlardır, yığılmış dağ, dere,
San, kirişlerden pamuk yağmış yere!

Ben güneşten bir batış, hep dağ, deniz,
Hakk'ı gördüm, seyredip ben perdesiz!

Hem, Neşat'ta gezmişim meltem ile!
"Dinle neyden" söylemem, zevkken dile.

Bir ufak kuş, daldadır, sözler sunar:
"Bir balıktan pul ki etmez" der bahar!

Şehlâ nergis açtı, çıkmış lâleler,
Yırttı nergisten o yel, gömlek meğer!
(1470)
Geçti yıllar, dağ, yamaçtır gözlenen,
Aydan aydın, vahşi güllerdir biten!

Bunca yıl gül, bohçasın açmış kapar,
Hiç Şehabettin doğan toprak mı nar?*

Pek yanıktır, her seher kuş nâlesi,
Rûha dolmuş tâze gün meşâlesi!

Bir deli gördüm ki feryât üzre yâ,
Benden almış sabrı, elbet aklı da!

Gazel:

Gel geç bizi de, sarhoşça bir nâle bekleme,
Gül, renk, ıtra, tılsım, sakın gönlü bağlama!

Çiğ dânesi dökülmüş dedin, lâleden yine,
Gafletle, ırmağın yanda, kalbimde ağlama!

Hem, nâme nerde, hem nerde ellerde kuş tüyü?
Ganî'de rûh ağıtlar döker, yaslâ arzûma!

Sen ey, Cenevre'den geçtiğinde sabah yeli,
Benden şu sözleri sun ki, Meclis-i akvâma!

"Hep, köylü çiftçi ırmak ve bağ, bahçe sattılar,
Hem milleti ucuz, hem de bir hîçe sattılar!"**

Şah Hemedanî:
Söyleyim bir remzi, ey evlât sana,
Ten, su, toprak, rûhta cevher, baksana!
(1480)
Rûh için dâim, vücut yok etmeli,
Rûhu, topraktan da tefrik etmeli!

Sen, bedenden kesmiş olsan bir kısım,
Gitti elden, bil ki tenden bir kısım!

Cilveden mest cân, bıraksak çık diye,
Sonradan tekrâr dönermiş gövdeye!

Rûhta mevcut cevherin, emsali yok,
Bağı bâzan, bâzı bağlık hali yok!

Öldü saklarsan, koyup bir gövdeye,
Saçmış olsan, nûr sunar her millete!

* Keşmir hükümdarı.

** Keşmir 1846 yılında Raca Sir Harising'e 7,5 milyon Ruble'ye satıldı. İkbâl'in dedeleri ve bir çok Keşmirli böylece Pencab'a göç etti. Keşmir Müslümanları Racput Hindu'nun tesirinde kaldı. Sonra Meclis-i Akvam etkisinde kalan Müslümanlara göre Hindular daha güzel haklar elde ettiler. Bugün bile bu dâvâ süregelmektedir.

(1485)
Cilveden mest, cân nedir, ey mert kişi,
Cân fedâ etmek nedir, ey mert kişi?

Cânı vermek ne? Güvenmek Allah'a!
Dağ yakıştır cân oduyla, bir daha!

Cilve mest olmak ki bulmak, kendini,
Parlayış bulmak demek, yıldız gibi!

Bulmamak "Ben", orda yok olmak demek,
"Ben" bulunsun, câna can vermek demek!

"Ben" gören kendinde, görmez başka şey,
Benliğin zindanda, hiç mal koymaz ey!
(1490)
Kendini görmüş ve mestin böylesi,
Tatlıdır baldan, sinekler iğnesi!

Bakmış olsun câna, rüzgârdan ucuz,
Titretir zindânı, baksın kuşkusuz!

Sert granitler keserken kazması,
Çok kolay, dünyâda kısmet bulması!

Geçse candan, can da gerçek cân olur,
Yoksa bir anlık misâfirlik bulur!

Zinderud:
Söyledin, hastan, fenâdan hikmeti,
Söyle ey pîr, diğer bir nükteyi!
(1495)
Sen ki mânâ isteyenler mürşidi,
Şahların sır mahremi oldun idi!

Biz fâkiriz, sultan ister vergiyi,
Nerden o taç, itibârın geldiği?

Şah Hemedânî:
Aslı neymiş devletin, şark, garpta ne?
Razıdır halk, yoksa harp, darptan yine!

Söyleyim, ey makamı yüksek sana,
Vergi vermek yok, bu çiftten gayriye!

Bir "Ûlûl-emr" dir ki sizlerden biri,
Belgeler elbet ki Hak ayetleri!
(1500)
Pek çevik kalkan ve mutlâk bir tufan,
Şehr alan, meydanda gerçek kahraman!

Öfkelensin, ülke açmıştır Celâl,
Sulh edilsin, ülke açmıştır Cemâl

Mümkün almak, hem İran, Hindistan'ı,
Padişah olmak alınmaz, bil bunu!

Ey hünerment genç, Cem'in sen câmını,
Gez, bulunmaz, camcılar dükkânını!

Orda bulmuş olsanız, camdan şişe,
Hep kırılmıştır, gerekmezmiş işe!

Tahir ganî:
(1505)
Hind'e kim vermişti hürlük zevkini,
Nerden almış av, avın sevdâsını?

Hem Brehmen oğlular, aydın gönül,
Lâleler baktıkça, olmuşlar hacil!

Uzgören, olgun, çalışkan, öylecek,
Bakmasından korkarak, coşmuş Frenk!

Aslı, Hakk'ı isteyen toprağımız,
Doğdu yıldızlar bizim Keşmir'imiz!

Sen kıvılcımsız sanarsan toprağı,
Kendi kalbin içre döndür bakmağı!

(1510)
Nerden öğrendin içinden yanmayı?
Nerden öğrenmişti rüzgâr esmeyi?

Dağlar onlardan alırken, renk, koku,
Gönderen, canlar sunan, rüzgârdı bu!

Hiç bilir miydin ki sen, bir gün Vular,
Gölde dalga, dalgaya söylerdiler:

"Dalga bilmem nerye dek hep itmeli?
Yıkmaya dönsek gerek, sahilleri!

Bizde doğmuş, eski çay taşkınlığı,
Dağ, yamaç, vadide, sürmüş çığlığı!
(1515)
Dağ binasın sökmek isterken daha,
Yolda taşlar üzre muhkem vurmada.

Bir civandır, çöl, şehirler fetheden,
Boy verir hem, süt içer yüz anneden!

Hamleler hep, andırırken mahşeri,
Oysa bizdendir, değil bir diğeri!

Sahilin böğründe eğleşmek hata
Sade bir taştır sahiller ortada!

Sonsuz ölmektir sahiller, bizlere,
Gündüz, akşam, hep yuvarlanmak bile.
(1520)
Hep hayat, dağ, çöl boyunca koşmadır,
Dalga zevki, sahiller aşmadır!"

Sen okursun, çehresinden yazgıyı,
Şarka, öğret dur, hayatın kavgayı.

Sen bir ah çektin ciğerler dağlâyan,
Bizden az olmuş senin sabrın, inan!

Senden öğrenmişti bülbül, aşk, figan,
Gözyaşındandır yeşil abdest alan!

Sende ki huydan açar, gül tarlası,
Doldu canından da hep, ummak tası.
(1525)
Sende sesler, çan olur kervan için,
Şimdi halkından ümit kestin niçin?

Onların göğsünde kalp, ölmüş değil,
Buzların altında kor, sönmüş değil!

Bekle sûr üflenmeden, bir milletin,
Sen mezardan kalkışı görmek için!

Çekme gam, ey has görüş, Hakk'ın eri,
Çek bir ah, yansın kökünden yaş, kuru!

Mavi gök altında, yüzbinler şehir,
Dervişin kalbin odundan, hep erir!
(1530)
Saltanat,nâzik, kabarcıktan daha,
Hiç dâyanmaz, bir nefes, kalbin aha!

Nâlesinde ümmetin takdiri var,
Bir sedâ, millet yapar, millet yıkar!

Neşterindir gerçi girmiş kalplere,
Görmemiş bir kimse aynen bir kere.

Perden elbet hep şairlikten nevâ,
Şü'erâdan üste söylenmiş sedâ!

Tâzeden sen coşkuyu at cennete,
Mest eden çok şarkılar kat cennete!

Zinderud (Gazel):

Uy zevkine dervişin, kendindeki sözle tat,
Olgunlaşıver de, Cem sultanlığı bul kuşat!

Derler ki: Cihân uyar olmuş mu meğer sana,
Dersem ki yakışmıyor! Derler: Bu demde at!

Meyhâne de bıktırır, hem arkadaşım da yok,
Rüstem'li masalla uğraş, sâkiyi şimdi sat.

Ey sahralı lâle yalnız yanmaya, yok gücün,
Yangınlı ciğer bulup azıcık göğsüne kat.

İç âteşisin onun sen, kanda da od senin,
İnanmaz isen, cihân nakşına çizip de git!

Olmuşsa ışık akıl, yol üstüne at onu,
Hem varsa kadehte aşk, mahremlere gel uzât!

Kan parçası gönlü, gözlerden döküvermişim,
Yâkûtu Bedehşân'ım, dursun yüzüğün kaşı et!

Hint Şairi Bartrihari ile sohbet:

Hem çadır, hem, has saray hûrisine,
Nâlemiz tam yanmanın dâvet yine!

Baş çıkarmış oldu otağdan biri,
Bir yanak gösterdi, bakmış diğeri.

Tâ ebet cennette olmuş gönle ben,
Olmuşum toprak evinden dert veren.
(1545)
Bir tebessüm gösterirken pâk kişi,
Hint'te doğmuş, ey sihirbaz sen dedi!

Bak şiir yazmış olan bu Hintliye,
Bakmasından döndü şebnem inciye!

Batrıhari, nükteci şair adı,
Bir Azerbaycan buluttan fıtratı!

Her çemenden, tâze dermiş goncalar,
Yön bizim yön, çekti senden nameler.

Bak şiir yazmakta olmuş padişah,
Fakrı, yüksek bir makamın, oydu şah!
(1550)
Yaptı keskin fikri, nakşın hasını,
Çifte söz söyler, cihân mânâsını!

Hem, hayat tezgâhına, mahrem odur,
Cem'dir elbet, şi're, câm-u Cem odur!

Çok büyük bir saygı sunmak istedik,
Onla kalkıp biz de sohbet eyledik!

Zinderud:

Okşâyan has nüktelerden söyleyen,
Sözlerinden oldu şark sözler bilen!

Şi're âteş, söyle, nerden gelmede?
Söyle benden, yoksa Allah'tan mı ne?

Bartrihari:
(1555)
Nerde, dünyâmızda şair, nerdedir?
Yüksek, alçak, perdesiz nameyledir!

Bir sıcak kalp, hem onun göğsünde var,
Allah'ın huzrunda da kılmaz karar!

Canda lezzetler ararsan yükselir,
Şi're od, arzû makamından gelir!

Söz üzüm olsun, onun, tek mestisin,
Hem makam, bir gün olur elbet senin.

Çifte beyt dersen ki, baktın hûriler,
Kalp verip, dünyâmıza gelmek diler!

Zinderud
(*1560)*
Gördüğüm Hint, ızdırap, âteştedir,
Perdesiz Hak sırrı dersem, vaktidir!

Bartrihari (Gazel):

Bu fakir tanrıların, taş ile kil sergisidir,
Bartrihar kil'se, mânâstır ile ters gitmededir.

Zevki yok olsa amel, secde kısır, hep yine boş;
Yaşamak maksadımız, has ile çirkin ne yazar?

Sana, söz söyleyeyim, belki bilen kimse de yok,
Onu, gönlündeki levhaya yazan, mutlu çıkar!

Koca dünyâ, yine bir tanrıya olmaz ki eser,
Çarkta senden, yine çıkrıktaki ip, sen iledir!

Amelin, ücreti, âyinine et secdeyi sen,
Bu cehennem ve Araf, cennet ise, burda doğar![*]

* Bartrihari'de tenessüh inancı var. İkbâl, İslâm inancına sadık olduğu halde onun bütün fikirlerini kabul etmemekle beraber, bazı fikirlerini benimsemiştir.

Şark Sultanının Sarayına Harekat:*
(Nâdir, Abdalî, Sultan-ı Şehit)

Rûha girdi, Bartrihari'n hoş sesi,
Şarkısından, sarhoş olmakmış nesi?

Der ki Rûmî: "kalp gözün olsun açık,
Sen ayak, fikr halkasından al da çık!

Biz ki derviş meclisi, geçtik rahat,
Şimdi sultan köşkü bul, sen bir göz at!

Şarkın o Hüsrev desek, meclistedir,
Afgan, İran, Dekkan'ın, birliktedir.
(1570)
Birliğin sırdan, Nadir Şah'tır bilen,
Sundu İslâma haberler, sevgiden!

Bir de Abdâlî ki, ayet varlığı,
Afgan'a öğretti millet olmayı.

Kim muhabbetten şehitler çün imam,
Hint ve Çin, Rum onla şan bulmuştu Şam!

Ay, güneşten, çokça parlaktır adı,
Sen ve benden, canlı kabri toprağı!

Aşkı, bir sırken o koymuş ortaya,
Aşkla cân vermişti, bilmezdin, o yâ!
(1575)
Bakmasından, bak sahibi Bedr, Huneyn,
Cezbe vermiş, hisse sunmuştur Hüseyn!

Bu yedi renkli saraydan, gitti o,
Hâla Dekkan'da çalan, nöbetti o!

Sözlerim hâm, hem de fikri hep yarım,
Anlatır olsam da, yok haddim benim!

Cilvesinden nûraniler uzgören,
Canlı, bilgin, söyleyen, hem, sır bilen!

Hep firûzeymiş duvarlar, öyle de,
Cümle göklerdinlenir o gölgede!
(1580)
Ölçmelerden üst gelir hep bir kere,
Fikri, çalmıştır bilin yerden yer!

Yasemindir, selvidir o, gül ve dal;
İlkbahardır, hem, letâfetten misâl!

Gülde yaprak, dalda yapraklar bile,
Hep biteklik zevkini göstermede!

Böyle bir efsûn, sihir, meltemde var,
Göz kapar, altın sarıyken al yapar!

Her taraftan inci saçmış fiskiyen,
Öttü, cennetlerde doğmuş kuş hemen.
(1585)
Pek yüce köşkün ki, dehlizler geniş,
Zerreler avlar kemendiyle güneş!

---

* Nâdir Şah: Efşâr kabilesinin reisi. İran Şahına isyan etmiş. 1736'da tahta çıkmış, Osmanlılarla sulh etmiş, Lahor'a kadar gelmiş. Özbeklerle çarpışmış, Şiîliği yaymaya çalışmış, şiî ve sünnîler arasında bir uyuşma zemini aramış, muvaffak olamamıştır. 1747'de Efşâr ve Kaçar kabilesinin teşvikiyle öldürtülmüştür.
Abdâlî: Durânî kabilesinin eski ismi. Ahmet Şah Durânî, Nadir Şah ordusunda mühim rol üstlenmiş. Nadir Şah öldürülünce Kandahar Sultanı olmuş, memletini İndüs ve Harat nehrine kadar genişletmiş. Hindistan'da zaferler kazanmış ve 1773'de vefat etmiştir.
Sultan-ı Şehit: Dekkandaki Mysore Sultanı idi. Kendisini İngilizler öldürmüştür.

Tüm sütûn, taşlar akiktendir çatı,
Yer yeşim, hep çatkılar akik idi.

Hanenin, sol, sağ yanında hûriler,
Belleri altın kemer, saf tuttular.

Orda, altın tahtta gör sultanları,
Cemce haşmet, say ki Bahrem onları![*]

Her güzel âdaba Rûmî aynadır,
Tam bir olgunlukla ağz açmaktadır.

Söylemiş: "Şair ve şarktan bir adam,
Şarklı ammâ, hem sihir yapmakta tam!

Onda keskinken fikir, rûh dertlidir,
Şi'ri Şark, Garp, kim ki var âteş verir!"

Nadir:
Nükte dizmiş Şarklı şa'ir, hoş gelen,
Pek yakışmış burda Farsça söylemen!

Mahremiz biz sırra, gel sır söyle sen,
Ver haber İran için, her bilgiden

Zinderud:
Sonra dönmüş, göz çevirmiş kendine,
Oysa düşmüş, halkanın tam bendine!
(1595)
Şûh, güzel putlar ki, tutsaklıkla denk,
Ahlaken öldürdü, taklid-i Frenk!

Mülk, nesep olmuş İran mülkünde iş,
Zikri Şapur, hep Arap hakir demiş!

Onda günler, hep olanlardan öte,
Hep mezarlardan hayat beklerdi de!

Bir vatanî bağla, kendinden uzak,
Kalbi, Rüstemlerle, Haydar'dan ırak!

Tüm Frenklerden de almış bâtılı,
Bellemiş tarihi ondan hâsılı!
(1600)
Yezd-i Cert vaktinde yaşlanmış İran,
Kan soğuk, içten de hep, nûrsuz kalan.[**]

Din ve âyin, tüm nizâmlar köhnedir,
Gündüz, akşam, intizâmlar köhnedir!

Kâsenin yok, kalmamış mey damlası,
Toprağın yoktur kıvılcımlanması!

Çölle gelmiş, tâze ömrün mahşeri,
Bir hayat sunmak meğer gelsin geri.

Böyle mahşerler, inâyatı Hudâ,
Fars'a bak, bâkî; kökünden yok Roma!
(1605)
Sûretinden, rûhu uçmuş, kim ki var,
Tâ kıyâmet toprağın altındalar.

Üflemiş İran'a rûhtan çöldeki,
Sonra dönmüş, yurduna gitmiş idi.

Levhasından eskiler silmiş giden,
Tâze yüzyıl aşkıdır vermiş giden.

Bilmemiştir ah Arap ihsânını,
Bir Frenk âteş, eritmiş cânını!

---

* Behrâm-i Gûr: Sasanî İmparatorlarının en meşhuru, 438'de ölmüştür. Efsanevî hayatı hikâyelere konu olmuştur.

** Yezdicerd Sasanî'lerin son imparatorları Müslüman ordularından kaçarken 642 senesinde öldürülmüştür.

Nasr-ı Hüsrev Alevinin Rûhu Görünüp Bir Gazel Okuyup Kayboluyor:*

El için merkep kılıç, merkep kalem olmuş iken,
Yok, zarar ten merkebi aksak, topal olsun hemen!

Uçlarındandır kalem, elbet kılıç, dolmuş hüner,
Nûru âteş, âteşi pek sert ağaçlardır doğan.

Dinsiz ellerden kılıç, elbet kalem sunmaz hüner,
Yoksa din, olmaz kılıç, olmaz kalem kıymetlenen!

Din, bilenden buldu kıymet, bilgisiz eylerdi hor,
Cahilin huzrunda din, hayvan önünde yasemen!

Bir kumaştır, bir kısım esvâb olur İlyâs için,
Musevî'ye, artanı olmuş olur elbet kefen!

Abdalî:
Saltanat kurmuş, yaşatmış, genç bu yâ,
Kaçtı tekrâr en derin bir kuytuya!
(1615)
Dağların üstünde âteş yaktı mı?
Sağ mı çıkmış, orda tümden yandı mı?

Zinderud:
Topluluklar hep sıcak kardeşliğe,
Bilmem onlardır cebelleşmiş niye?

Bak, hayatın şarka olmuştur hayat,
Sende on yaşlık çocuk olmuş erat!

Bilmeden "Ben"den ayırmış kendini,
Kendinin imkânı bilmezken hani!

Kalbe sahip, kalbe gaflet gösterir,
Ten ki tenden, kalpte, kalpten ayrıdır.
(1620)
Yolcu olmuş, sanma menzil istiyor,
Onda rûh, neymiş ki gâye bilmiyor.

Çok güzel söyler ozan, Afgan bilen,
Görse söyler hiç tereddüt etmeden!**

Doktoruymuş Afgan'ın, hem, milletin,
Tabibiymiş Afgan'ı her illetin!

Milletin sırrın, demiştir korkmadan,
Hak sözünden, rintçe, sarhoş söyleyen!

* Nasr-ı Hüsrev: İsmailiye mezhebinin sayılı kişilerindendir. 1004 senesinde doğmuş. Çok gezmiş ve gezilerini "Saadetnâme" isimli eserinde yazmış. Bu eser MEB Yayınları arasından neşredilmiştir.

** Hohal Han Hatak: 1691'de ölen şair ve bir kabilenin reisiydi.

"Hür olam Afganlı bulsun bir deve,
Hep takımlar, inci, ziynet yük ile.

Azmi alçak, inciler görmez bile,
Kervanın çan çalsa, ondan hoşlanır!
(H. Han Hatak)

Abdalî:
Hilkati âteş, gönülden gelmedir,
Yatsa topraklar, uyanmak kalpledir.

Gönlü ölmüş, gövde olmuş başka tür,
Ter çıkan her bir delikten kan gelir!

Bir gönül görsün fesat, ten, hiçte hiç,
Gözle bağlan gönle, her şey neyse geç!

Heykeliymiş Asya, toprak, hem suyun,
Afganistan halkı, gönlüymüş onun!
(1630)
Her fesâdıymış, fesâdı Asya'nın,
Bir açılsın, fethi başlar her yanın!

Bir gönül hür olsa, ten hür, her zaman,
Yoksa ten rüzgârda kalmış bir saman!

Bağlıdır âyine kalp, ten benzeri,
Kinden ölmüştür gönül,dinden diri!

Dinde kuvvet birdedir, vahdettedir,
Görseniz vahdet, budur millet denir

Garb'i taklit, Şark'ı kendinden eder,
Garb'e bunlar vermeli tenkide yer!
(1635)
Garp'a kuvvetler, rebap, saz, çenk değil,
Örtüsüz kız, raks ve hiç âhenk değil!

Hiç sihirbâz, lâle yüzlerden değil,
Saç kesik, hiç çıplacık tenden değil!

Var ya güç, elbet ki dinsizlik değil,
Yazsanız Latince, parlaklık değil!

Aldığı kudret Frenk'in, fen, ilim,
Âteşi, bundan parıldar bildiğim!

Hikmet, esvaplar biçip, dikmek değil,
Hep sarık giymek, ilim yermek değil!
(1640)
Şen ve şûh, cür'eti genç artık inan,
Giysi hiç, fenlerde lâzım din, iman!

Bakmadan, hiç başka yol gelmez bize,
Bu külah, yok o külah, uymaz bize.

Sen çevik bir fikre sahipsen eğer,
Has bir idrâk bul da, kuvvetlen yeter!

Kim ki yutmuş, her gece mumdan duman,
Bilgi, hikmetten olur izler bulan.

Kimseler hiç mânâya hat çizmedi,
Burda bir fert, hiç cihetsiz gezmedi.
(1645)
Türk Frenk'in mesti, kendinden uzak,
Hep Frenk sunmuş zehirler, içti bak!

Panzehir bulmuş ve hep, itmiş Irak,
Sakla Rabbim sen bugün İslâmı bak!

Kendini göstermenin olmuş köle,
Garplılardan, şarkı, dans geçmiş ele!

Rûhunun sermâyeyi, silmiş kumar,
Bilgi zordur, oynamak olmaz ki yâr!

Tende hep, konfor bulup, görmek diler,
Onda fitrat, nefse, alt olmuş meğer!
(1650)
Konfor isterken, mânâstır havradan,
Rûh tükenmiş, say ki ölmüştür beden!

Zinderud:
Bilmiş olsan, neydi Garp uygarlığı,
Onca yüz cennet sunarmış varlığı.

Cilveden yıkmıştı birçok hânedan,
Dal ve yaprak, tüm ocaklarmış yanan!

Dışta pek parlak ve caziptir hele,
Hep gönül olmuş zayıf, gözler köle!

Göz görür, içten, gönüldür titreyen,
Hiç düşünmez, baş eğer, putlarla ten!
(1655)
Kimse bilmez Şarklının takdir nedir,
Dışla bağlanmış gönül, tedbir nedir?

Abdalî:
Şahta kuvvetlerle, kudretler kimin?
Hep kararlar, Pehlevî'nin, Nadir'in!

Pehlev-i tahtı Kubad'ın varisi,
Onla İran'ın çözülmüş ukdesi.

Oldu Nadir, Dürranî sermâyesi,
Afgan'ın olmuş odur tanzim sesi!

Din, vatan gamıyla elbet gamlı bu,
Hep odağlardan çıkarmış orduyu.
(1660)
Hem subay, hem er, odur âmir demek,
Hasma zırhtır, dosta hep, olmuş ipek!

Can fedâ, "Ben" neyse görmüş insana,
Nefsi bitmiş, âşinâdır devrana!

Hep sihirbazlık, şu Garb'nı sunduğu,
Kim güvenmiş Garb'a kâfirlikti bu!

Şehit Sultan:
Hintli, Hindistan nedir, bahseyle sen?
Hep değer bir bahçe, ondan bir diken!

Mescidin hep, deprenişler ölmede,
Mescidin yanmış âteşler sönmede!
(1665)
Gönlü yurdun uğruna, kan eyledim,
Sevgi, saygı, neyse kalpten besledim.

Bende gam var, yap kıyas ülkemle sen,
Ah o maşuk, âşığı bilmez neden?

Zinderud:
Hint, Frenk kanunu inkâr eder,
Onda sihr, efsûna hiç vermez ki yer!

Başka âyin, bir ağır yük, rûh için,
Olsa istersen, bütün bir göklerin!

Şehit Sultan:
Bir avuç toprak ki, insan olmada,
Arzûdan, elbet gönülden gelmede!
(1670)
Gâye, isyân lezzeti tatmak demek,
Onda iştir, başka şeyler görmemek!

Çünkü isyânsız bu "Ben" geçmez ele,
Olmasın "Ben"geçti mahrumluk ile.

Sen ki gezdin çok şehir, çok ülkede,
Gözleyensin, gözlerin kabrimde de!

Kâinâtın, yol, hudut neymiş bilen,
Gör hayatın sırrını Dekkan'da sen!

Zinderud:
Gözyaşımdan tohm eken Dekkan'da ben,
Lâle sunmuş toprağımdan her çemen!
(1675)
Kavri nehri durmadan akmaktadır,
Rûha en has coşkular sokmaktadır!

Şehit Sultan:
Ey gönüller açmaya rûhsat alan,
Gözyaşından, hâlâ ben yanmış olan!

Sır bilen dostun, kazırken tırnağı,
Saz damarından akan, kan ırmağı!

Şimdi senden çıktı bu can namesi,
Sinelerden sundu bir iç yanması!

Olmuşum ben, Hazreti Mevlâ ile!
Olmaz onsuz yolları aşmak bile!
(1680)
Orda yoktur hiç konuşmak ortada,
Rûhun iş, yalnızca didâr olmada!

Ben tutuştum âteşinden, şi'rinin,
Dilde akmış hoş fikirler hep senin!

Sordu: "Söylersin güzel sözler, kimin?
Bunca coşkunluk taşırmış dirliğin!"

Rûha uygun, bir âteş bul, al getir,
Kavri nehri üze, birkaç söz götür,

Sen cihânda, Zinderud, canlı nehir,
Çok güzeldir, şi're sığmış bir şi'ir![*]

Şehit Sultan'ın
Kavri Nehrine Haberi:
(Hayatın, Ölümün ve
Şahadetin Mânâsı)

(1685)
Kavri nehri, koş birâz, olsun yavaş,
Yordu akmaktan doğan, bitmez savaş.

Ağladın ömrünce hep, dağ, vadide,
Kazdığın yollar senin kirpik ile.

Bence sen, Ceyhun, Fırat'tan hoş nehir,
Hem suyun, Dekkan, âbuhayatıdır.

Sen kucaklarsan, budur şehr, işte bu,
Sen için içmiş güzellik dopdolu!

Köhneleşmiş sende gençlikler hemen,
Coşkular, renkler, güzellikler hemen!
(1690)
Dalga vermez incilerden başka şey,
Coşkun olsun, hep zülüfler sende ey!

Sen, hayatın âteşi vermiş o saz,
Bilmiyorsun, sen hayat kimden birâz!

Sen tavaf ettin, O zâtın kuvveti,
Ayna oldun, sen, belirttin devleti!

Cennet etmiş, tedbirinden çölleri,
Kanla çizmiş resmini öz elleri!

Toprağı, yüz arzûnun istek yeri,
Dalgamız o kandan almış dertleri.
(1695)
Öyle bir zât, sözleri tek, iş olan,
Şark uyurken, yalnız oymuş yatmâyan!

Biz, hayatın ırmağından dalgayız,
Kâinât, her gün değişkin, bilmişiz!

Tüm hayat ânıyla binbir inkılâp,
Hem, hayat, bir âlemi gözler yâ hep!

Hep dokunmuş şevki, "oldu-bitti"den,
Gösterişler zevki, "oldu-bitti"den!

Yolcular, yollar yürürler her zaman,
Gizli gitmek, oldu kalmaklar âyan.

* Kavri nehrî, Şehit Sultan Tippu'nun başşehri Serinkapatam'dan geçen nehirdir.

(1700)
Her ne görsen, yol, ağaç, kervan deve,
Göçme derdinden sefil, bir dert ile!

Ey misâfir, birkaç an gül bahçede,
Renk, sudan, bir imtihan, ânlık yine!

İçme, ney, matem demek, gül mevsimi,
Elde gonca, sırttadır ölmüşleri!

Bir daha yan, söylemiştim lâleye,
Der ki: Bir bak, sırrımı bilmez mi ne?

Varlığın tamir ki, çerçöpten gelir,
Görme, isteklerse hasıretten gelir!
(1705)
"Var ve olmuş" köşkü, geldin, gelme sen,
Burya yokluktan mı geldin? Gelme sen!

Sen gelirsen, bir kıvılcım olma, kal,
Harman olsun telaşla, âvâre kal!

Bir güneş emsâli, yanman var iken,
Gel ayak bas, gepgeniş gök üzre sen!

Dağ, gülistân, kuş ve çöl, her neyse yak,
Ummanın dipten, balıklar, neyse yak!

Sine ok değdikçe, sağlam dursa bil,
Kal şahin dünyâda, elbet şahin öl!
(1710)
Bil hayatın enlemi, bulmuş sebât,
İstemem Hak'tan, uzun olsun hayat!

Hem hayattan,din ve âyin der neyi?
Bir dem aslânlık, koyunluktan iyi!

Hem rıza, teslimle, sağlamdır hayat,
Ölme, sihr, tılsım ve simyânın murat!

Hak kulu aslân, ölüm olmuş merâl,
Yüz makamdan bir makam, ölmek, bu hâl!

Atlıyor ölmek için kâmil kişi,
Bir güvercin üzre şahin benzeri!
(1715)
Her zaman korkmuştu, ölmekten köle,
Tüm hayat olmuş ölüm, korkmak ile!

Hürse insan, başka türden şânı var,
Ölmüş olsun, tâzelenmiş cânı var!

Hep düşünmüş kendini, ölmek neki?
Hürde ölmek bir anı geçmezdi ki!

Lahte sığmış, ölmelerden geç öte,
Böyle bir ölmekle, hayvan ölmede!

Mü'min insan, pâk Hudâ'dan istemiş,
Toprak olmuş, bir ölümden al demiş!
(1720)
Başka ölmek, iştiyâkındır sonu,
Harplerin, son tekbiri saydık onu!

Her ölüm mü'min için, olmuş şeker,
Murtezâ'nın oğlu almış başka yer!*

Şahların harp, yağmadır, dünyâ için,
Mü'minin harp, sünneti peygamberin!

Mü'minin harp, dosta hicret etmedir,
Mülkü terkin, dost mekânı seçmedir!

Harpte coşku, iştiyâktan, der iken,
"Müslüman rûhbanlığı harp"der hemen!
(1725)
Kim, şehitten başka bilmiş nükteyi?
Cân verip elbette almış nükteyi!

* Ölüm, Allah'a bir kavuşmadır. En iyi ölüm Hz. Hüseyin Efendimize nasip olmuştur.

Zinderud Cennet-i Âlâ'dan Müsaade Alıyor:

Hurilerin Ricası:
Sabr ve huzrun şişeler, devrildi bak,
Pîr-i Rûmî, hem fısıldar, der ki kalk!

Coşturan söz, ey yâkin, hem, cezbe ey,
Ah o eyvân, hem de sen yüksek saray!

Kan dolan bir kalple, gelmiştim ona,
Hûriler etmiş hücûm, gördüm ona!

Söyleşirler: "Zinderud, Ey Zinderud,
Şi're sahip, sahibi yangın ve od!"
(1730)
Sağda, solda kavgadır, hep kavgadır,
"Birkaç an sen, bizle dur, sen bizle dur!"

Zinderud:
Kim bilir olmuşsa, yol esrârını,
Eşkiyâ, menzil sarar efkârını!

Aşk, firâk, vuslatla, âsûde değil,
Tek Cemâl-i lâyezâl, maksattı bil!

Aşkta başlangıç, seçiş dilberleri,
Aşkta son olmuş, atış dilberleri!

Pervâsız aşk, durmayıp yapmış sefer,
Hep mekân, hem, lâmekân dolmuş gider!
(1735)
Çalkalanmış dalga örnek, huy bizim,
Mülkü terkten, yolculuk olmuş işim.

Cennet Hûrileri:
Vakte benzer, sende var bir has şive,
Nâmelerden, gel de, mahrum eyleme!

Zinderud'dan Gazel

Sen, insanı tanımazken, nasıl Hudâ aradın?
Kaçıp giderken özünden de, âşinâ aradın!

Asıl gülün dala, çiğ, su ne varsa çek içine,
Solan beniz, niye hep sen, bad-ı sebâ aradın?

O misk denen, iki kan damlası, yürekti yeri,
Harem merâli nedir, sen, Hotan'da aradın!

Âyârı fakrda, fatihlik ve saltanat iledir,
Cem'in o tahtı, hasır secdegâhta aradın!

Onun nişan ve izi, lâle bahçesinde olur,
O kan dolan şiiri, bizde, sen güyâ aradın!

Bakışta, ehli dilin sohbetiyle pek çoğalır,
Gönülde körlüğe dertmentti tûtiyâ aradın!

Kalenderiz ve kerâmet, cihânı görme bize,
Bakışları talep et, bizde, kimyâ aradın!

İlâhî Huzurda:
Gerçi cennetler tecellidir ona,
Yok didârsız huzru, bak cân nûruna!
(1745)
Aslımızdan, biz ayırmış perdeyiz,
Bir kuşuz biz, yurt bulunmaz yerdeyiz.

Bir ilim olsun kötü, cevher fenâ,
Çok büyük bir perdedir bak, insana!

İlme maksat olsa gerçek görmeler,
Yol verir hem, hem verir yoldan haber!

Kor da, varlıktan kabuklar, bak diye,
Gösterişten, sır nedir, sorsak diye!

Yol düzelten ilmimizmiş böylece,
Coşkular kalkmış, uyanmış öylece!
(1750)
Gelse dert, gam, bizde yanmak gösterir,
Gündüz, akşam gözlerimden yaş gelir!

Renk, ıtır dünyâmızın tefsir ilim,
Göz, gönül besler, yapar tamir ilim!

Bak getirmiş, cezbe, şevk vermiş sana,
Sanki Cibril, terk eder yalnızlığa!

Aşk getirmiş, kim ki var halvetlere,
Kendinin göz, kıskanır bak işlere!

Önce ilmin yol olur, hem arkadaş,
Sonda, yalnız yol alış, yalnız savaş!
(1755)
Hûrilerden, cümle köşkten geçmişiz,
Cân gemim var, nûra kurban etmişiz!

Gark olurken, ben cihâna bakmada,
Lâyezaldan inkılâp var ortada!

Kâinâtın kalbe dalmış gitmişim,
Gözle ömrü, ben, rebâp zannetmişim!

Başka türden bir rebâpdır her teli,
Her biri bir kandan almış izleri.

Biz tamamen, nûr ve âteş soyluyuz,
Ay, güneş, Cibril ve insanlar buyuz!
(1760)
Ayna asmışlardı, cânın önlere,
Yâkin, karmış meğer hayretlere!

Nûru zâhir bir sabahtır, her günün,
Önde artık, dün, yarın, mevcut bütün!

Hak, bütün esrârla, kendin gösterir,
Gözlerimden, kendini görmektedir.

Hakk'ı görmek, eksilişsiz artmadır,
Hakk'ı görmek, ten kabirden çıkmadır.

Kul ve Mevlâ, seyre dalmışken yine,
Hep sabırsız, sanki bakmak zevkine!
(1765)
Hem hayat nerdeyse, tek gayretti bu
Anlaşılmaz nükte, ben av, yoksa o!

Rûha vermiş aşk, didârdan lezzeti,
Dil de, almıştır, konuşmak cür'eti!

Senden almış çift cihân, nûrdan bakış,
Az da dön, toprağa bakmak olsun iş!

Uymamazlık, yol olur hür insana,
Hem de, sümbülden diken toplar ona!

Galibân, yapmaktadır zevk ü sefâ,
Mağlup olmuş, gündüz, akşam saymada.
(1770)
Tam harâbattır cihângirlik yere,
Gün taşır koynunda, mutlak bir gece!

Bak Frenk, ilmiyle olmuş yağmacı,
Haybar, Haydar olmamıştır, çok acı!

"Lâ ilâh" kim söylemiş, bîçâre o,
Fikri merkez bulmamış, âvâre o!

Dört ölüm ardında, yorgun ölmüşün,
Vali, derviş, molla, şeyh olmuş bütün![*]

Sence âlem, hem nasıl lâyık düşer,
Gömleğin hep, suyla, toprak kir meğer!

Cemâl'ın Nidâsı:
(1775)
Hak kalem yapmış, güzel, çirkin resim,
Her ne yazmış lâyığımızdır bizim!

Varoluş neymiş bilirsen ey necip,
Hak cemâlden, mutlaka almak nasip!

Hem yaratmak neydi? İstenmiş güzel!
Başkalar görsün, demek olmuş emel!

Olmadan hengâm denen, olmaz umut,
Hiç cemâlsiz, varoluş bulmaz vücût!

Her hayat fânî ve elbet bâkidir,
Hem yaratmak, iştiyâk, özlemledir!

(1780)
Sen yaşarsan, müştâk ol, sen hâlık ol,
Açmışız, aç sende artık ufka yol!

Uygun olmaz şeyleri kır, sen ne var,
Sen gönülden, başka bir âlem çıkar!

Hür için zor, oysa hiç vermez rahat,
Ellerin dünyâda sürdürmek hayat!

Hiç yaratmak vasfi olmaz kimseler,
Bizce zındık, hem, meğer kâfirdiler!

Almamıştır hiç cemâlden nimeti,
Hiç hayatın dal da, sunmaz kısmeti!
(1785)
Hakk'a kul, kesmekte gel sen, ol kılıç,
Hem cihânın, ellerinden versin uç!

Zinderud:
Renk, ıtır dünyâsının âyîni ne?
Bir su aksın, ırmağa dönmez yine!

Yok, hayatta, tekrârın bir sırrı yâ,
Bilmemiş fıtrat denen, tekrârı da!

Kubbenin altında dönmek yok ona,
Bir kavim düşsün, dirilmek yok ona!

Ölse bir millet, mezarlıktır yeri,
Kabrde yalnız çâredir, sabrın feri!

Cemâl'in Nidâsı:
(1790)
Hiç hayat olmaz, nefes, tekrârla var,
Aslı elbet, Hayyu Kayyum'a çıkar!

Rûha yâkîndir diyen, "İnni garip",
Sonsuz olmak, böyle olmuştur nasip!

Lâhutî olmuş olur, tevhitle fert,
Pek âzamet buldu bundan, kavmiyet!

---

* Bugün İslâm âlemi dört tehlike ile yüzyüzedir. Başta derviş, ticârî bir sömürü düzeni kurmuştur. İkinci olarak yöneticilerin keyfi ve kayırıcı hareketleri ile İslâmî gelişmelere karşı çıkmışlardır. Kuvveti halktan aldıkları iddiâsıyla halkı yanıltır dururlar. İslâmı temsil ettiklerini sanan yönetici veya âlimler, kendilerine takılan isimlerin gölgesinde yalana tutsak, müşâvereden uzak fetvâlar vermekteler. Bir kısım âlimler de eski kitaplara bağlı kalarak fikrî gelişmeleri önlemekteler. Devletin zaafından faydalanan birçok tarikat da aralarındaki düşmanlığı körükleyip halkı dinden soğutmaktalar.

Bayezit, Şibli, Abûzer, onladır,
Halka, Tuğrul, hem de Sancar onladır!

Hiç tecelli olmadan, yoktur sebât,
Bulmamış fert, milletim onsuz hayat!
(1795)
Hem, bulur onlar da, tevhitten hayat,
Onda ömr olmuş Celâl, bunda Cemâl!

Bir Süleyman'dır bu, bir Selmân'dır o,
O, başından fakr ve hem, sultandı bu!

Bir görür olmuş o, bu bir olmada,
Sen cihânda onla dur, bunla yaşa!

"Lâ ilâh" lar söyleyen, millet nedir?
Göz bin olsun, tek bakış vermektedir!

Ehl-i Hakk'ın hücceti, dâvası bir,
Evler ayrılsın, fakat duası bir!
(1800)
Zerreler, bir bakmadan, olmuş güneş,
Tek bakıştan, örtüsüz Hak bulma iş!

Bakma eksik gözle, artık bakma sen,
Tevhidin, elbet tecelli, buydu hem!

Olsa millet tevhidin tek sarhoşu,
Şimdi kuvvet, kudret olmuştur işi!

Milletin rûh, topluluktan cân bulur,
Milletin rûh, sanma, ten muhtaç olur!

Tek vücuttur izlenen sohbet ile!
Sohbetin şirâze kopsun, ölmede!
(1805)
Sen mi öldün? Tek bakış bul, gel, diril,
Merkezilik varsa geç, doğrul, dikil!

Fikri uğraşmakta bulsan, vahdeti,
Bir cihândır, anla sen, mühründeki!

Zinderud:
Ben kimim, sen kim ve dünyâ nerdedir?
Bizde mevcutken, uzaklıklar nedir?

Ben niçin bağlanmışım, takdirleyim,
Ölmeyen sen, ben niçin ölmekteyim?

Cemâl'in Nidâsı:
Dört cihet dünyâda, boy verdikçe sen,
Kim ki sığmış orya, onlardır ölen!
(1810)
Sen hayat ister isen, yükselt "Ben"i,
Yön denen dört, sen de, boğ gitsin onu!

Hem görürsün sonda, sen kim, ben de kim,
Gör, nasıl doğdun, nasıl öldün derim!

Zinderud:
Et bu câhil insanın özrün kabul,
Sen, mukadder perde neymiş, çek usul!

Rusya, Alman inkılâbın görmüşüm,
Müslümanda, karmaşık cân görmüşüm.

Şark ve Garb'in gözledim tedbirleri,
Göster artık Şark ve Garb'in takdiri!

Cemâl'in Tecellisi:
(1815)
Kendi dünyâm, ben ki gördüm ansızın,
Gördüğüm şey, hem semâdır, hem zemin!

Gark olur, gördüm şafak nûrunda o,
Erguvandan, dem vuran allıktı bu!

Rûha doğmuş, has tecellilerde ben,
Sanki Musa, cilveden sarhoş düşen!

Nûru, her bir perdeyi sunmuş açık,
Dilde takat kalmamış olmuş uçuk!

Âlemin kalptir, nasıl-kaç olmâyan,
Bir alev ses, bir sedâdır yükselen!

Gazel

Şarkı geç, sen de, Frenklerde tuzak, düşmeyiver,
Yeni, eski ne değer, aslâ gönül vermeyi ver!

Ahriman kaybediyor, oynuyorken yüzüğü,
Yine Cibril-i Emin olsa, rehin vermeyi ver!

Bu hayat, toplumu yapmakla korurken "Ben"i hem,
Ayrı ol kâfileden, hem de berâber gidiver!

Sen güneşten daha parlak bakışın sahibisin,
Yaşayıp, öylece hem, zerreyi aydınlatıver!

Bir samanlık çöpü, rüzgârlara düşmüş gibi sen,
Dâra, Kubat, yine İskender'i gitmiş biliver!

Kadehin, pekte ufak, meyhâneyi etti rezil,
Şişe al, hem de, hakimâne içip sen gidiver!

Molla: "Hak inkarcı kâfir" der, fakat!
Benliğin inkâr küfürdür, kat be kat!

CÂVİD'E HİTÂP
(Yeni Doğuşa Bir Söz)

بسم الله الرحمن الرحيم
١٤٢٠

CAVİDE HİTÂP
(Yeni Doğuşa Bir Söz)

Her zaman bir fayda vermez söylemek,
Kalp derindir, istenen çıkmaz ki pek!

Söyledim ben, perdesiz yüz nükteyi,
Bir sözüm vardır yazılmaz, öyle ki!

Söylesem söz, hem döner, hem kıvrılır,
Harf ve sesten, örü almış örtünür.

Âteşi, bakmamda bul, al ele,
Gel sabah vaktinde, ahımdan dile!
(5)
Dersi ilk annenden aldın ey oğul,
Sen, o rüzgârdan oluştun, gonca gül!

Nûrlu o yelden alırken, renk, koku,
Böyle kıymet buldun, ey rûhun rûhu.

Bir ölümsüz ömrü, vermiştir haber,
Hem, şahadet cümlesinden müjdeler!

Ey oğul sen, benden öğren bakmayı,
"Lâ İlâh" derken edin kalp yakmayı.

"Lâ İlâh" derken gönülden söyle sen,
Böyle bulsun, cânda ki ıtrı beden!
(10)
"Lâ İlâh" aşkıyla, gün, ay dönmede,
Yanmasından hissedâr dağlar bile!

"Lâ İlâh" yalnızca, bir çift söz değil,
Hiç yenilmez bir kılıçtır, öyle bil!

"Lâ İlâh" yakmış fakat kuvvet verir,
"Lâ İlâh" bir darbe, zorlu darbedir!

Mü'min insan, ferde kul olmuşsa bak,
Mü'minim derken, acep neymiş nifak?

Din ve millet, satmamız olmuş görev,
Yandı eşyâ, yandı vicdan, yandı ev!
(15)
"Lâ İlâh" yoktur namâzında onun
Hiçte nâz yoktur niyâzında onun!

Onda nûrsuzdur oruç, nûrsuz namaz,
Cilve sunmaz ömrü, az olsun birâz!

Her ne var ondan, o Allah vergisi,
Sevdiği maldır, ölümdür korkusu.

Mest oluş yok, zevk, sevinç görmez eli,
Dini saklarken kitâp, olmuş ölü!

Sohbeti tek oldu çağdaşlık onun,
Sahibi çift üstâd olmuş rûhunun!
(20)
İlki İran'dandı, Hint'ten diğeri,
Vaz geçirmiş, hac, cihattan bizleri!

Hac, cihat hiç sanki vacip olmadı,
Hem namâzın, orucun rûh, kalmadı!

Rûh oruçtan, hem namazdan sıyrılır,
Yolsuz insan, hep düzensiz halk kalır.

Sine Kur'an âteşinden kalsa boş,
Böylelerden hayrı ummak, oldu düş!

Benliğinden geçti birçok Müslüman,
Ey Hızır imdât işi senden hemen!
(25)
Secdesinden, yer bütün titrer idi,
İsteğinden, ay, güneş dönmüş idi!

Alsa taşlar secdelerden hisseyi,
Savrulurdu, hep havaya toz gibi.

Secde, bir baş koyma olmuş yerlere,
Benzeriz mutlak, usanmış pirlere!

"Rab'bül Â'lâ" dan olan, satvet hani,
Hak mı almış, yoksa suç hep bizde mi?

Göz yumup, herkes giderken bir yere,
Hem, yularsızdır kaçar bizden deve.
(30)
Elde Kur'an, kalbi zevksiz, arzûsuz,
Çok tuhaftır, kalsa Kur'an'dan susuz!

Verdi Allah, sen becersen bakmayı,
Hem gelen günler, neler almış payı.

Korku bilmez aklı kalpten geç birâz,
Bir utanmaz göz, tükenmez bir mecâz!

Fen, ilim, idrâk, siyâset,din gönül,
Ten tavaf etmişti onlar, oysa kil!

Asya'dan doğmak dilerken bir şafak,
Kendi olmuş perde, hep özden ırak!
(35)
Doğmuyor bir tâze ilham gönlüne,
Arpa vermez kimseler mahsulüne!

Ma'bedi bulmuş ve kalmış köhnede,
Durgun, ölgün, buz kesilmiş, gitmede!

Molanın av, şaha, bir av hayvanı,
Onda fikr âhûsudur aksak hani.

Bilgi,din, idrâk ve namus birde ar,
Garplının isteklere bağlandılar.

Ben dolaştım Şark'ı, fikr deryâsını,
Perdesiz, seyr eyledim sevdâsını!
(40)
Kalbi sinem içre, döndürdüm kana,
Sunmak isterken yeni âlem ona!

Asra uygun, çift sözüm var, söyledim,
Çift deniz var, çift kabım, sığsın dedim!

Karmaşık, uygunca sözler söyledim,
Hem gönül, hem aşkı, durmaz avlarım.

Harflerin var, ölçün olmuştur Frenk,
Nâleyi mestâne sunmuş oldu çenk!

Bir zikirden, bir fikirden aldı yol,
Zikre yönlen, fikre gel sen, varis ol!
(45)
Irmağım, bir çift deniz, aslım benim,
Şimdi deryâ, maksadım, vaslım benim!

Burda çağ olsun dilerdim başka tür,
Öz doğuştan, çeşnileşmiş olsa hür!

Genç susuz, ellerde bomboş bir ayağ,
Rûh karanlık, oysa bir aydın dimağ!

Hep basiretsiz, inançsız gözleri,
Onda gözler sanki bir şey görmedi!

Hep inanmış gayre, kendinden kaçar,
Kerpicinden, havralar imâr eder.
(50)
Mektebi, hiç gâyesizdir bilmiş ol,
Cezbe dersen, gönlü hiç bulmaz ki yol!

Fıtratın nûrdan esersiz can denen,
Dallarında, tek gül açmaz bil ki sen!

Ustamız kerpiçleri koymuş boşa,
Kazca huy vermiş, şahinden doğmuşa!

İlmi yakmaz kimse, bulmazmış hayat,
Kalbe bir zevk vermez aslâ vâridât!

Hem senin ilmin, makamın şerhidir,
Bilgi ayet şerh eden şey, bilgidir.
(55)
Yanma lâzım hiss odundan bizlere,
Fark edilsin, mührümüz, hem, mis mi ne?

İlm-i Hak, baştan "duyuş", sondan "huzur,"
Son makamı kavramaz artık şuûr!

Belledin ehl-i hünerden yüz kitâp,
Çok da boldur, gel nâzardan al cevâp!

Kim nâzardan kaçsa, bulmuş boşluğu,
Başka bir haldir, nâzar sarhoşluğu!

Hem sabah yel esse, sanmam mum kalır,
Lâle yellerden gelir, aydınlanır!
(60)
Az ye, az yat, az konuş sen öyle ki,
Kendinin çevrende dön, pergel neki!

Molla: "Hak inkarcı kâfir" der, fakat!
Benliğin inkâr küfürdür, kat be kat!

Kim ki inkârında yapmış tezliği,
Seçmiş elbet, zulmü, her cahilliği!

İhlâsın has şiveyi öğren hele,
Korku kalmaz, şahla, sultandan bile!

Adil ol, elbette zâlim olma sen,
Bay, fakirken, mu'tedil ol, kal hemen!
(65)
Her hüküm zor, hükme tevil isteme,
Var yâ gönlün, başka kandil isteme!

Rûh korunsun, geç zikirden demlere,
Ten korunmuş, gem takarsan zevklere!

Burda, orda, mutlu kalmak isteyen,
Elde eyler Hakk'ı elbet zikr eden!

Yolculuktan gâye gezmek lezzeti,
Maksat evken, uçmadan çek niyyeti!

Ay döner, ister bulunsun bir makam,
Bil ki insanoğluna, durmak harâm!
(70)
Durmadan uçmaktı ömrün lezzeti,
Evde durmak, hiç değildir fıtratı!

Karga, kuzgun durmadan eşmiş mezâr,
Hep şahinler, masmavi bir gökteler.

Hep helâl rızk, doğruluk, dinin yolu,
Hak yolu, halvet ve cilvetler dolu!

Din için, elmas gibi pek sert yaşa,
Hakk'a bağlan, şüpheden geç, mert yaşa!

Gel ki, dinin sırlarından söyleyim,
Şah Muzaffer destanından söyleyim!
(75)
Hem de benzersiz, emel, ihlâsta o,
Bâyezid mevkide, padişah da o!

At taşır, sanmak gerek, evlât gibi,
Korku bilmez, sanki olmuş sahibi!

Bir küheylân, hem de, tam safkan arap,
Sadık elbet, yok kusur, üstün nesep!

Ey inanmışlar duyun, nüktem aziz,
At, kılıç vardır, varız Kur'an'la biz!

Vasfı neymiş bir atın, ben söylesem,
Dağ, deniz, çöl, bir yaman yeldir esen!
(80)
Harb ederken, hızlı koşmuş bakmadan,
Dağla, düzlük neyse hiç fark etmeden!

Bin kıyâmet, fitne, bitmez velvele,
Tırnağından çıksa taş, bin zelzele!

Bir gün aç insan gibi, yok tâkati,
Sancılanmış, titreyiş sarmış atı.

Verdi baytar bir ilaç, konmuş şârap,
Şâhın at burkuldu, kıvrandı bîtap.

Hak bilen şah, artı at gitmiş dedi,
"Şer'i takva" bizden ayrılmış dedi
(85)
Versin Allah korkusuz bir kalp sana,
İşte iman, sen dönüp bir baksana!

Din demek, bitmez yanış, bitmez talep,
Sonda aşk var, oysa en ilkin, edep!

Neyle revnâk buldu gül? Hep renk koku!
İnsanı insan eden, ar duygusu!

Bir edepsiz genç görürsem, öyle ki,
Gündüzüm elden gider, zulmet neki?

Çırpınır gönlüm dolar binbir elem,
Mustafâ vakti gelirken akla hem!
(90)
Kendi vaktimden ki pişman olmuşum,
Mutlu geçmiş, seyre dalmış gitmişim!

Zevce sığnak, yâ kocaymış, yâ mezâr,
Erkek elbet, cümle arsızdan kaçar.

İnciten söz söylemek, elbet hata,
Burda mü'min kul ve kâfir olsa da!

İnsaniyet, insana hürmetledir,
Âdemiyet, yer, zaman bilmekledir.

İnsaniyet, ten be ten birleşmedir,
Dost olup tam kalple niyet etmedir,
(95)
Allah'ından ilham almış aşk eri,
Şefkat etmiş, mü'mini, kâfirleri.

Gizli tut gönlünde, küfrü, dini tek,
Kalp kıran bir gönle, elbet vay gerek!

Gönle bir bak, tende tutsak olsa da,
Ufku boylar yükseliş var ortada!

Gerçi sultan, burda sen olsan bile,
Koyma elden, sakla fakr kalsın hele!

Şimdi fakrdan, şu'leler bu kalpte var,
Kalmış oldu ceddimizden yâdigâr!
(100)
Derdi hep sen gönlüne sermâye tut,
İste Hak'tan nimeti, şâhtan, unut!

Hakk'a er olmuş, düşünmüş kim ki var,
Mal ve mülk, çok olsa, hep saymış zarar!

Çokça nimetler, gönül çelsin birâz,
Nâz getirmiştir, götürmüştür niyâz!

Ben cihân gezdim ve pek çok gözledim,
Zenginin gözlerde, hiç yaş görmedim!

Kim yaşar dervişçe, ben oldum köle,
Çok yazık, kim irtibatsız Hak ile!
(105)

Müslümandır, istenen zevk kalmamış,
Kalpte renk yok, beklenen şevk kalmamış!

Kesti âlimler kur'an'dan bağları,
Kürk giyip sûfî, uzâtmış saçları.

Gerçi dergâhtan, sedâ yükselse de,
Gel kulak ver, sen, civânmertlik nede!

Aldanır gördükçe Garb'tan Müslüman,
Bir serâp görmüş, odur kevser sanan!

Hep habersiz, bilmiyorlar, neydi din,
Hepsi kîndir, hepsi kîndir, hepsi kîn!
(110)
Hayrı, tüm aydınlarım, saymış harâm,
Doğruluk, haslık nedir, almış avam!

Birlik ister, ehli din hem, ehli kîn,
Hak'ta birlik, maksadın olsun senin!

Kızgunun var, başka âyin başka yol,
Ayrıdır bir bak ki, şahinlerde kol!

Yıldırımdır, düşmüş olsun Hak eri,
Yaktı tümden, şark ve Garp, yer çölleri!

Biz dalarken kâinatın zulmüne,
Hem de, bilmiştir cihânın sırrı ne!
Hem Kelimdir, hem Mesih'tir, hem Halil,
Hem Muhammed, hem kitâp, hem, Cebrâil!

Ehl-i dil meclisinin olmuş güneş,
Ehl-i dilin gönle hep, dolmuş güneş!

Âteşiyle, evvelâ nefsi yakar,
Sonra baktın, sunmada sonsuz vakar!

Okyanustan, bir gönül bulmuş olan,
Bir avuç toprak sudan, bizdik gelen.

Devrimizden korkulur, bak etrafa,
Hep uzak cân, şimdi bir ten olsa da!
Ten ki kıtlıklarla gitmiş pek ucuz,
Hak eri hep, gizli kalmış kuşkusuz.

Böyle insan, gizli kalmış bizlere,
Hiç tanınmaz, gelmiş olsak göz göze!

Sen araştır dur, görünmez olsa da,
Yol, düğüm hem, birçok engel olsa da.

Ermemişsen böylesiyle sohbete,
Gel kulak ver, sen, benim tavsiyeme.

Pîr-i Rûmî yoldaşın olmuşsa tek,
Hak Taala, bil ki aşk vermiş demek!
Rûmî özdür, hep diğerler, sanki post,
Bir ayak basmışsa gamsız oldu dost!

Şerh ederler, oysa hiç ermezdi el,
Hep yılandan, avcıdan kaçmış gazel!

Tende mevcut raksa uymuş, döndüler,
Cândaki rakstan olurken bîhaber!

Tendeki raks, titretir belki yeri,
Cânda rakslar, titretirken gökleri.

Cân semâından doğarken fen ilim,
Eldedir yer, gök, bütünden bildiğim!
Ferde olgunluk veren bir cezbedir,
Millet ondan, cân bulur, kuvvetlenir.

Raks-ı cân öğrenmemiz, iştir bize,
Masivalar yıkmamız, iştir bize!

Hırsta âteş, cânda âteş, bulsa kul,
Raksa kalkmaktır değersiz, ey oğul!

Bil, zayıf imâna yerleşmiş elem,
İşte genç bak, ihtiyarlatmış elem!

İhtirâs yoldur, hazır yoksulluğa,
Ben kulum, nefsimde galip olmağa!
Ey oğul-cân, sen bulursan sabra yer,
Cândaki rakstan, nasip alsan eğer.

Müslümanlıktan baban söyler sana,
Hep mezârından dua eyler sana!

1992-MERSİN

Hakk'a hamd olsun, tamam olmuş kitap,
İsterim Hak'tan eriştirsin sevap!

Ey emîri Şark'ın, ey parlak güneş!
Zerre senden parlamış, almış âteş!

Varlık almış, senle yanmak neş'esi,
Gizlinin, senden, görünmek neş'esi!

Aktı altın sandalın, simden suda,
Mûsâ'nın elden de parlak, akmada

EY ŞARK KAVİMLERİ BUNDAN SONRA NE YAPMALI?

Yeniden ordu kuran, ben idim aşk ülkesine,
Akıl isyan ediyor hep,dînimiz tehlikede.

Şu zaman bilmez onun öyle ki hiç gerçeğini,
Delilenmek, boya uygun giyecektir yine de!

Sararak hem, erer oldum nice bir mevkiye ben,
Aklı, hânemde tavâf, pür saadet eylemede!

Sanmaym, akla hesap, hem de mizân olmayacak,
Şu kıyâmet kopacak, mü'min olan gözlemede!

Mukaddime

Kalbi nûr Rûmî, o bir irşâd eri,*
Aşk ve sarhoşlukta, kervân âmiri.

O'nda menzil, ay, güneşlerden yüce,
Kehkeşânlar, çad'rının ip, güçlüce.

Nûr-ı Kur'ân, göğsünün içlerde var;
Aynalar parlar, Cem'in câm, âr duyar!**

Tertemiz ahlaklı bir neyzen olan,
Hem de O'ymuş, gönlümü altüst kılan.
(5)
"Sırra, cânlar şimdi mahremmiş" dedi,
"Şark ağır bir uykudan, kalkmış" dedi.

Cezbe bulmuş Rumi elbet tâzeden,
İp çözülmüş, bağ kesilmiş köhneden!

Ey Frenk'in sırrı, gerçekten bilen,
Kimse yok, yattın rahat âteşle sen!

Hem **Halilullah**** olup, mest ol ki tek,
Eskimiş pûthâneler, yıkmak gerek!

Ümmeti, ümmet kılan iç cezbeler,
Aklı eksikler sayar cinnet meğer.
(10)
Mâvi gök altında bak, hiçbir kavim,
Böyle cinnet olmadan, hiç bildiğim!

Hem tevekkül, hem azîm, mü'mindedir;
Böyle cevher almâyan, kâfirleşir!

Hayrı, şerlerden ayırmış, er odur,
Bir bakış atsın, cihânlar mahvolur!

Vursa bir kez, dağı sermiş yerlere,
Saklamış yen, bin kıyâmet bir kere.

Mey evimden mey içer içmez hemen,
Bakma bitmiş, yüz dönersin eskiden!
(15)
Bağda kalsın, gizli, âyân, ol koku;
Renkle ol gel, sende mevcût rengi yu!

Asrınız cân sırrını bilmez nedir?
Dîni; Hak'tan ayrı düşmekten gelir!

İnce sırdır, feylesof hiç anlamaz,
Fikri, mânâdan uzaklaşmış biraz.

Gözde yok kalp kandilinden şu'leler,
Satha düşmüş, al sarı görmüş meğer.

Hoş o insan, vermemiş kalp kimseye,
Mâsivâdan bağ ne, dönmüş kesmeye!
(20)
Anlamaz hayvan koyun aslânlığı,
Bulma aslândan, öte sır ortağı!

Siz sefil, alçakla, hiç mey içmeyin,
Şâhı olmuş olsalar Rum'un, Rey'in!

Alsa Yûsuf'lar satın, alçak olan,
Kurt yemiş olsun, güzel olmuş inan!

Ehli dünyânın, kıyassız mantığı,
Hasrı örmüş, örmemiş atlas, tığı!

Çok güzel bir şi'ri söyler başkası,
Te'siri, elbet yakarmış herkesi.
(25)
Geldi dünyâ ehle, âşık nâlesi,
Say Frenk mülkünde, bir İslâm sesi.

---

* Rûmî: Mevlâna Celâleddin-i Rûmî

** Cem: Şarabı ilk yapıp içen İran şahı.

*** Halilullah: Hazreti İbrahim

Dîn, siyâset, manâsından söyle sen,
Ehl-i Hakk'a durmadan naklet hemen!

'Gam ye, gam sunmuşta sen, ekmek yeme,
Gam yer olgun, çol-çocuk şekkerleme!'*

Dervişin, yük oldu yünden hırkası;
Sende yük olsun, sabah gül kokması.

Bir denizsen gel savaş çöllerle sen,
Çiğ isen gül üzre yerleş, düş hemen!
(30)
Hakk erinden, gizli olmaz sır denen,
Mü'minin rûhu nedir? Bildin mi sen?

Damla çiğ, elbet görünmek zevkine,
Öz elinden bir düğüm çözmüş yine!

Hep fezâdan devşirir sermâyeyi,
Kendi gönlünden seçer yerleşmeyi.

Bitmeyen deryâya bir kez bakmadı,
Hem sedefler içre kendin sokmadı.

Çırpınıp bir ân, kucaklarken seher,
Damlamış, bir goncanın ağzıydı yer!

Dünyâyı Aydınlatan Güneşe Hitâp

(35)
Ey emîri Şark'ın, ey parlak güneş!
Zerre senden parlamış, almış âteş!

Varlık almış, senle yanmak neş'esi,
Gizlinin, senden, görünmek neş'esi!

Aktı altın sandalın, simden suda,
Mûsâ'nın elden de parlak, akmada!**

Parlamandan, gökte mehtâb, aydı nûr,
Taşların gönlünde, taşlar lâl olur.

Lâlenin iç yanma olmuş feyziniz,
Dalgalanmıştır damarda, feyziniz!
(40)
Bunca nergis, yırttı yüzler perdeyi,
Şuanızdan bin nasip bulsun deyi.

Sen gelip sundun, murattan bir şafak,
Her ağaç saklardı Tur'dan hurma bak!

Sen, sabah aydınlığı, ben gün sonu,
Gönlümün ta içte gel sen, yak mumu!

Balçığım, gel sen serâpa eyle nûr;
Sarsanız, sizden tecelliler bulur!

Fikri Şarkın, ermeli gündüzlere,
Sineler hür, parlatırsam bir kere!
(45)
Nâme sunsam olgun etsem hâmları,
Tâze yönler dolmalı eyyâmları

Şark fikir, bulsun Frenk'ten kurtuluş,
Nağmeniz versin yeniden renk, coşuş!

Canlılık, Hak zikridir, elbet yeter
Hürriyetten beslenen iffet, yeter!

Bir nesil, fikr etmeyi kaybetti mi;
Has gümüş, sunmuş olur kalp görkemi!

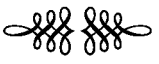
Ölse bir, kalplerde haslık duygusu,
Doğrular, artık eğikmiş doğrusu!
(50)
Hiç sayar, yansın, yakılsın kâinât;
Onca yalnız, hep sükûn olmuş hayât!

Ummânından hiç yüceltmez dalgalar,
İnciler, boncuk kadar kıymet tutar!

* Bu beyt Hz Mevlana'ya aittir.

** Hz. Mûsâ'nın koynundan çıkardığı beyâz el. Nûr-i Beyza, Yed-i Beyzâ.

Önce lâzımdır düşünmek, tertemiz,
Çok kolay, mamur olur her fikrimiz!

Mûsâ Felsefesi

Hakk hükümler, icrâ etmişken Nebî,
Sultanın her hükmüne, yoksun dedi!

O'nca, sultan hânesi pûthânedir,
Şah da, bir gerçek hüküm, bilmez nedir!
(55)
Sohbetinden nûr sunarken hâmlara,
Tâze bir gayret, sunar eyyâmlara.

Ders verir: **'Allâhu bes, bâki heves!'***
Hakk eriysen, başka bir bağ varsa kes!

Asmanın daldan onun, âteş suyu;
Toprağın av'cuna, cândır sunduğu.

Cibril'in mânâsı, hem, Kur'ân odur;
'Fıtratullah' bekçisi, elbet bu nûr! *

Hikmeti, fenden, okuldan üst yaşar,
Onda kalpten en büyük ümmet çıkar!
(60)
Yok gerek hükmünde, yersiz taht u tâç,
İstemez bir ordu, almaz hiç haraç.

Baksa, bir kıştan Nisan, Mart çıkmada,
Tortusundan, küpte gevher sunmada.

Ahlarından, her sabah sunmuş hayât,
Tâze bir gündüz bulurmuş kâinât.

Dağ, deniz olmuş tûfânından harâp,
Bakmasından, bir haberdir inkılâp.

Dersi: **"Lâ havfun aleyhim"**** vermede,
Bir gönül yapmaktı maksat, sînede.
(65)
Hep azim, teslim, rızâ öğretmede,
Etti insan, parlâyan meşalede.

Bilmedim ben, hem nasıl yapmış büyü,
Tende rûh örtmüş, yeni bir örtüyü!

Sohbetinden, kum-çakıl cevher dolar,
Hikmetinden, boş kalan, boşluk mu var?

'Kalk!' diyor elbette her âciz kula,
Köhneleşmiş eski mabûd, parçala!"

Hakk eri, efsûn dolan bu mabedi,
"Rabbiyel a'lâ"*** deyip boz istedi.
(70)
Fakrı istersen şikayet etme kal;
'Hâl' nedir? Olmaz ki mevki, aslâ mal!

Sıdk u ihlâs, hem niyâz lâzım duâ
Hem gümüş, altın, kumaşlar, hiçti yâ!

Gel bırak Key, Kavusu alçak, deni,******
Hiç saraylar, sen tavâf et kendini.

Ayrı düştün, bil ki yükseklerdesin,
Leş yemek yok, çünkü şâhîn zâdesin!

Bir ufak kuş, dal bulur bir bahçede,
Aşiyan kurmak diler istekle de.
(75)
Sen ki, dünyâ misli fikrin sahibi,
Bir sebep yok, kuştan alt olmak gibi!

---

* Fıtratullah: Allah'ın yaratış kudreti. "Allah yeter, gerisi boş heves."

** "Onlar için korku yoktur." (Ayet)

*** "Yüce Rabbimi her türlü noksân sıfâttan tenzih ederim."

**** Key ve Kavus İran meşhur iki şâhı.

Gel dokuz eflâki mamur hâle koy,
Kâinâtı, istenen ahvâle koy!

Varlığından kurtulan, Allah için,
Hakk kazâsı misli, kudrettar, bilin!

Tertemiz kalbinde bir mâvi fezâ,
Dört cihet bir kâinâttır, hakezâ!

Geçmişinden örnek al, gel, fânîleş;
Sen sedeften inciler dol , incileş.
(80)
Taş ve topraktan cihânın gölgeye,
Bak gözün, nûrlarla aydın etmeye.

Hakk celâlinden nasip almazsanız,
Hakk cemâlden, siz nasip bulmazsınız.

Aşkta ilk sarhoşluğu vermiş celâl,
Aşka son, mestlik veren elbet cemâl!

Tende haslıklar görür der: **'Mü'minim!'**
Tende artık her ne var? Boş bir resim!

'Lâ ilâh..'tan alsa parlaklık, âteş,
İsteğinden ayrı dönmez ay, güneş.

Fir'avun'un Felsefesi

(85)
Ehl-i dînin, hikmeti ettim beyân,
Ehl-i kin, hikmet sunar, ol anlâyan!

Ehl-i kîn, hem hîle, fenden başka ne?
Rûhu yıkmış, gövde tâmir etmede.

Dîne, gerçekten uzaktır felsefe,
Aşk ve şevklerden uzaktır felsefe!

Hem de mektepler onun, almış ele,
Sahibinden, fazla fikr etmez köle.

Halka rehber, tatlı dil dökmüş bilin,
İstemiş, gelsin kurulsun tâze dîn!
(90)
Te'sirinden, halkta birliktir bozuk,
Dostu Mûsâ'nın asâ, bilmez yazık!

Vay o kavme, başka fikr kurbânıdır,
Fayda buldum der, fakat düşmânıdır!

Bir bakış bulmuş, ilim fenlerde o,
Benliğinden pek uzak demlerde o.

Mührü var ammâ, silinmiş ism-i Hakk,
Hem emeller kalpte varken, öldü bak!

Yok onun gayret sunan evlât neden?
Tende cân var, say mezarda, öldü sen!
(95)
Eskimiş pirler, hayadan çok uzak,
Süste olmuştur kadın, sen gence bak!

Gönle, dolmuşken sebâtsızlık bilin,
Sanki rahme düşmeden ölmüş cenin!

Kız desen, öz zülfünün olmuş esir,
Çapkın onlar, hem de pek huysuz, hakir!

Süslenir hep, yapmacık, kalp, işleri,
Andırır kaş, hep çekik hançerleri.

Kol gümüş, bakmışlara olmuş şölen,
Dalgadır düşmüş balık, altüst dönen.
(100)
Öyle bir millet, kıvılcımsız külü,
Akşamından, gün karanlık, bir ölü.

Her zaman, mal, mülk peşinden koşmada,
Onda iş mal, tek ölümümden korkuda.

Varlı miskin, zevk, sefânın düşkünü,
İç ne bilmez, bildi yalnız dış yüzü.

Kuvveti, bilmişti tek mabûdunu,
Dînde eksiklik sunar maksûdunu.

Çıkmamıştır, hiç hudûdundan günün,
Aslâ yoktur, hiç düşünmez bir yarın!
(105)
Koltuğunda, ceddinin defterleri,
Sâde bir sözden ibâret işleri.

Dîni olmuş, gayre göstermek vefâ;
Kâ'be'nin kerpiçle, havra yapmada.

Yok o milletlerde, Allah sevgisi,
Ölmüş amma, yok ölümden bilgisi.

Lâ İlâhe İllallah

Söyleyim bir nükte, söyler ehl-i hâl;
Her kavim der: **"Lâ celâl-İllâ cemâl!"***

'Lâ' ve **'İllâ'** kâinâtta tek nizâm,
'Lâ' ve **'İllâ'**,' dünyayı yenmek tamâm!
(110)
İşbu çift elbet, kader olmuş düşün,
'Lâ' da gayret, **'İllâ'**dan, doğmuş sükûn!

'Lâ İlâh'ın gerçeği, kul bilmeden,
Haktan ayrı sevgiler kırsın neden?

'Lâ', cihanın işte, başlangıç demek,
Hakk'a dostun yolda merhaleydi tek!

Izdırâbından yanan millet yine,
Toprağından, hep dönermiş kendine.

Masivaya **'Lâ'** demek olmuş hayât,
Böyle bulmuş tâze bir cân kâinât.

* Lâ Celâl, Hakk'ın kahredici büyüklüğünü, illâ Cemâl, Hakk'ın rahmetini ifâde eder.

(115)
Cinnet ancak, burda esvâp yırtmamak,
Her çöp âteş, yakmanın lâyık mı bak?

Cezbeler, sağlam gönül hoş kimsede,
Yüz ölen arzûya, gayret vermede.

İstiyorsan, sen de isyânkâr köle,
Bir avuç kil, '**Lâ**' tohumdur, at hele!

Kim bu âteşlerle yakmıştır ciğer,
Çok kıyâmetler sunar olmuş meğer!

'Lâ' vuran bir darbedir, hem peyde pey,
Hem semâvî gürleyiş, olmaz ki ney!
(120)
Varlığı kökten yok etmişken hani,
Varlığın girdâp, çıkarmıştır seni!

Anlatırsam ben, Arap ahvâli ne?
Öğren ondan, hâm ve olgunluk yine!

Parçalanmış darbesinden Lât, Menât,
Yön verir ammâ, odur yönden azât!

Eski esvâp parçalar el, gövdede,
Oydu, Kisrâ, Kayser'i mahvetmede.**

Bâzı çöller, şimşeğinden dertlidir,
Hem, o tûfandan da ummân irkilir.
(125)
Âteşinden, yandı âlem çöp gibi;
'Lâ' demek, olmuş kıyâmet sahibi.

Eski mabet içre coşmuş, koşmada,
Sonra ondan, tâze âlem doğmada.

Hakk'ın, erkenden uyartan gür sesi,
Her ne ekmiş, o tohumdur cümlesi.

** Kisrâ: İran şahı; Kayser Roma imparatoru.

Bir yakılmış mumu vardır, lâlenin,
Nehrinin bağrında bitmiştir hemin.

Her ne var silmişti gönlün sayfada,
Bir avuç toprakta, tûfân doğmada.
(130)
Hem Frenk vaktinde, bir bak sen hele,
Hem baronlar, hem savaşmıştır köle.

Rus'ta, hem kalp, hem ciğer dolmuştu kan;
Gönle bir bak, yükselir **'Lâ'** durmadan!

Hep nizâmlardır, perişân etti de,
Hem elinden, devri, neşterletmede.

Nerye ermiş, bakmışım hep orya ben,
Pâdişâh yok, havra yok, Ma'bud denen!

'Lâ' tufânından bozulmuş fikr ile,
Yok mecal, **'İllâ'**ya at sürsün hele!
(135)
Gün gelir elbette **'Lâ'** çılgınlığı,
Öğretir çıkmak , tûfândan çığlığı.

'Lâ' makamından hayât, bulmaz huzur,
Kâinât, **'İllâ'**ya dönmüş yolcudur.

'Lâ' ve **'İllâ'** milletin bir cândı tüm,
'İlla'sız '**Lâ,**' milletin elbet ölüm!

Aşk muhabbetten kemâl bulmuş Halil,
'Lâ' ve **'İllâ'**lar görüp, etmiş delil.

Evde ey her türlü sözler söyleyen,
Nâ'ra at, **'lâ'**dan gerek, Nemrûd'a sen!
(140)
Her ne görmüşsen, ki yoktur kıymeti,
'Lâ ilâh' gerçek celâlin ispatı!

Kim ki tutmuş elde, **'Lâ'**dan bir kılıç,
Hep cihân hükmündedir, hem onda güç!

Fakr*

Fakr nedir? Ey killere tapmış olan!
Doğru görmek, bir de sağlam kalp inan!

Yaptığın iş, ölçülür fakrınla da,
Durmadan dön gel n'olur tevhîde de.

Hayber'i, arpayla almış fakr niye?
Tutsak etmiş, sultân atmış terkiye!
(145)
Fakr-ı zevk, şevk, oldu teslim, hem rızâ;
Biz inandık, çünkü sunmuş Mustafâ!

Fakr, verir baskın melekler üstüne,
Hem cihândan üst olur, kudret yine.

İlk başından Hakk, makam vermiş sana,
Camdın elbet, sürmüş elmastan yana.

Fakr ki, Kur'ân'dan alır kuvvet, düzen,
Böyle dervişler taşar seccâdeden.

Oydu meclislerde az söz söyleyen,
Bir nefestir, nice meclis gizleyen.
(150)
Fakr, kanatsız buldu uçmak zevkini,
Bir sinek, görmüştü şâhîn kendini.

Kudretinden, şâhla oynaşmış fakîr,
Bir hasır, gel gör ki tâç-taht titretir!

Cinnetinden, aydın olmuş ülkeler,
Halkı kahr, cebrden odur almış meğer!

Hem güvercin, ürkütür şâhînse de,
Onların mevkie uymuş gezmede.

* Fakr: Aczini bilmek ve Allah'a sığınmak.

Kalbe kuvvettir sükûnlar, cezbeler,
Suçla görsün, 'burda, sultan yoktu' der.
(155)
Toprağından, âteşim kuvvet bulur,
Çöplerinden, od-alev korkmuş olur.

Görseniz siz bir yenilmez milleti,
Onladır bir dervişin fakr himmeti!

Onda istiğna, bizim tek yüz suyu,
Yanmamız, ondan gelen aşk duygusu.

Aynasından, gel de seyret kendini,
Hem de ulvî kudreti bulsun seni.

Fakr, gönül okşarsa, dînin hikmeti,
Fakrda nâz solmuşsa, dînin kuvveti!
(160)
Der ki hem Sultân-ı dîn, bak mü'mine:
"Tam cihân, olmuş bizim mescit yine!"

Hem dokuz eflâke, bizden el-amân;
Hepsi yâd ellerdedir mescit olan!

Sâf, temiz îmâna sâhip kul ki var,
Allah'ın mescîd bu hep sâhip çıkar.

'Terk-i dünyâ', söyledin, gel söyleme;
Köhneler terk, zapt için bir isteme!

Fakr, cihânın sırta binmek, kurtuluş,
Suyla killer çevresinden, bir çıkış!
(165)
Avdır elbet bu cihân, hem suyla kil;
Sen diyorsun: "Ey doğan, avdan çekil!"

Müşkülüm, elbette kalkmaz ortadan,
Kaçtı şâhîn tüm feleklerden neden?

Vay o şâhîn, olmamış şâhîn bile,
Bir ufak kuş dâhi, av etmez hele.

Bir tünekten, baş eğik inler durur,
Mâvi göklerden, kanat çırpmaz olur.

Kur'ân'ın fakrı, hesâptır, var yoğa,
Ney, rebâp, raks yol değil sarhoşluğa.
(170)
Mü'minin fakrı, sihirler yönleri;
Kul bu fakrdan, Hakk sıfât almış biri!

Kâfirin fakr, tek yaşanmış bir hayât,
Mü'minin fakrıyla titrer kâinât!

Kâfirin, dağ, taş, hayâtı, inzivâ;
Mü'minin can, has ölüm olmuştu da!

Küfr beden terk etse, istektir Hudâ,
Mü'minin fakr, Hakk biley vurmaktı yâ!

Kâfirin fakr, benliği yok etmedir,
Mü'minin fakr, benliği parlatmadır.
(175)
Gökte çıplak fakr, tecelli eylese,
Ay, Güneş titrer, o nûr bir gürlese!

Çıplacık fakr, parlatır: Bedr u Huneyn,*
Yükselir, tekbirle ünlerken Hüseyn!**

Fakrda hiç saffet, açıklık kalmadı,
Söndü İslâmlarda kudret, yok adı!

Vay bizim, vay köhneyip dönmüş felek,
Sende bende, **'Lâ'** dan hançer yok demek!

Gel çıkar genç, kalbe girmiş gayriyi,
Köhne dünyâ, kov da gitsin eskiyi!
(180)
Nerye dek, dîn gayretindensin uzak,
Böyle hâl, mü'min için ölmekti bak!

* İslam'ın ilk dönem savaşlarından.
** Hüseyn: Peygamberimizin torunu.

Hakk eri, tekrâr yaratmış kendini,
Nûr-ı Hak'tan seyredermiş kendini.

Kim ki dönmüş, tâze bir dünyâ arar,
Mustafâ'nın, nûra olmuştur ayar.

Ah o millet, derdi, aczi etmiş iş,
Bey ve sultan doğdu, derviş doğmamış!

Sorma benden, ondaki destânı sen;
Söylenilmez söz, olur mu söylenen?
(185)
Hıçkırıklar, bende yapmışken düğüm,
Koy kıyâmet, bende kalsın ey gülüm!

Kesti kendinden ümit, mü'min denen,
Geçti yıllar, Hakk eri hiç görmeden.

Hep küçümser dîni, âciz, şüphesiz,
Kendinin kervan, o soymuş çâresiz!

Üç asırdır, bir zelil millet ki var,
İç yanışsız, duygusuz, dertsiz yaşar.

Fikri alçak, huy karanlık, zevki kör,
Molla, mektepler yitirmiş, şevki gör!
(190)
Fikrinin çirkinliğin oymuş zelil,
Tefrika, bezginliğin olmuş delil!

Yok değer bilmek, tükenmiş gaye bil,
Zevki ölmüş, inkılâpsız bir gönül!

Rûh habersiz, sohbetinden haslârın,
Hasta, donmuş; Hakk'ı bilmez rûh onun.

Yüz çevirmiş Hak'tan, olmuş nûrsuz o,
İflâs etmiş, hem de kalleş, ârsız o!

Elde mal yok, belki sultân olmaya;
Kalpte güç yok, şimdi şeytân olmaya!

(195)
Hem Frenk'in lorda, olmuşken mürid,
Şeyhi der: 'Elbette şeyhim Bâyezid!'

Gayrinin hükmünde dîn süs kendine,
"Ben'den ayrılmak hayât" dermiş yine.

Saydı ağyâr hükmünü, Hak rahmeti,
Havranın raksından ölüm kısmeti.

İçte şevk, şerh, yanma, dertler olmâyan,
Anlamazsın hem ne etmiş asrı, sen?

Asrımız 'el' eylemiş, bizden bizi,
Mustafâ'nın nûra mahrûm, yok izi.
(200)
Aşkı, kalplerden silinmiş oldu yâ,
Döndü kalpler, bir dökülmüş aynaya.

Yüz yılın iç yüz nedir, hiç bilmedin,
Kendi kendin hem de, sen mât eyledin!

Dimağın düşmüş iken kıvrımlara,
Kalpte, can doğmaz olur arzûlara.

Geçme kendinden ve ölç, biç kendini,
Birden at gitsin gönülden her şeyi!

Vesvesen, korkun bilinmez, nerye dek?
Yurtta mevkin nerdedir, bilmen gerek!
(205)
Hem çemen saklar durur dallar yüce,
Eğri dalken, kurma bir yurt güçlüce!

Hançeren, has nağme saklar olsa bil,
Uçma sen kargayla, mevkin neyse bil!

Bir kılıç ol! Öyle keskinleş ki sen;
Sonra gel takdîre yönlen, dur hemen!

İçte, sen bir sel taşırsın, çağlâyan,
Şânlı dağlar, onca yalnız bir saman!

Hiç durup,dînlenmemektir kudreti,
Dursa sel, yokluk olur âkıbeti.
(210)
Ben ne molla, hem ne gerçek bilginim,
Neydi dervişlik, meğer hiç bilmedim!

Dînde keskindir zekâm, gevşek ayak,
Fikrimiz hâm, işlerim baştan uzak.

Izdırâp dolmuş, gönül verdikçe de,
Yüz düğümden, tek düğüm var çözmeye.

Ben ki çırpındım, nasibin neyse al;
Benzerim bir tek fakîr bulman, hayâl!

Hür İnsan

Hürde ezber, **'Lâ tehaf'**tan güç alır,*
Elde baş gezmiş: Kaçan güçsüz kalır.
(215)
Hürde kalp hep, **'Lâ ilâh'**tan parlamış,
Beylerin, sultânların kul olmamış!

Hürse fert yükler taşır, dersin deve,
Yük taşır, hem yer diken, hürken deve.

Öyle muhkem arza basmıştır ayak,
Yanmasından, hızlı yollar nabzı bak.

Câna vermiş bir bekâ elbet ölüm,
Vahdetin ses, harf ve sesten dışta tüm!

Yolda taş görmüş ve saymış sırça o,
Şahtan almıştır haraç, sûfîyse bu.
(220)
Sende hilkat, meylerinden od alır,
Irmağın elbet o ummandan gelir.

Pâdişâhlar, hep ipekler giyse ne?
Heybetinden renk uçuk, üryân yine!

Sırrı dîn, ondan haber, ondan nâzar,
Dıştayız biz, o, evin içlerde var.

Havranın dost biz, ki, mescitler satan;
Mustafâ'nın elden, oymuş mey içen.

Meycinin kul olmamış, yokmuş kadeh,
El, elestin sarhoşu, biz boş kadeh!
(225)
Hem suyundan, gülde renkler kırmızı,
Âteşimden çok da parlaktır isi.

Gönlü saklar ümmetin tekbirleri,
Gördüğün alnında takdir izleri.

Kıblemizdir havra, bazen pût evi,
Başka elden istemez rızk bînevi.

Biz Frenk'in kul, o kul Allah'ına,
Sığmamıştır renk, ırır dünyâsına.

Gündüz, akşam fikrimiz, ekmek bizim,
Son nedir? Bizlerde mutlak bir ölüm!
(230)
Hep sebâtsızdır cihân, tek sabit o,
'Ölme' ondan bir makam, bir tespit o!

Bizde sohbetten perişân, ehl-i dil,
Onla sohbetten de gül bulmuş gönül!

Bizde iş tahmin ve zândan başka hiç,
İş yapar hem, söyleşir az söz sonuç!

Biz dilenmek üzre sarhoş, gezme de,
Fakrının hem, **'Lâ ilâh...'** hançerse de.

Biz samandan bir çöpüz, rüzgârla da,
Vurmasından, dağda ırmak akmada.

* 'Korkma!' (Ayet)

(235)

Onla mahrem ol yeter; geç, sen bizi;
Ev virânsan, saydık ev sâhip sizi!

Hem dönen dünyâyı, gel az söyle sen,
Gel diril, sohbet diriyle eyle sen!

Sohbet, üstündür kitâplık bilgiden,
Hürle sohbet; insanı, insan eden.

Hür adam uçsuz, derin deryâ iken,
Al denizden, gel, oluktan alma sen!

Sîneler, âteşte kalmış tencere,
Sanki dağlar bir avuç kum, bir kere.
(240)
Sulh olan gün, toplumun tek neş'esi,
Çimde, rüzgâr misli olmuş esmesi.

Bildi taktir neydi, elbet kin günü,
Hançeriyle kazdı, gel gör kabrini.

Ok olup kaç, gel de bizden sevdiğim,
Tut etekten, söyle sen "ben âcizim!"

Bitmeyen kalbin tohum toprak, sudan,
Kâfidir hem, ehl-i dil olsun bakan.

Tutmamış ol, böyle bir el, bir etek,
Akçe etmez, sen ufak çöpsün demek!

Şerîatın Sırları

(245)
Piri Rûm'dan, bellemiştim nükteler,
Hep o sözler, gönle âteşmiş meğer.

Mâl ki, dîn uğrunda yığmış olsa kul,
Bak buyurmuştur, 'güzel maldır' Resûl!

Bakmamış olsan, meğer hikmetle sen,
Hem gümüş, altın için bir bende, sen!

Halkı bir, yoksul reis etmiş yüce,
İşte zengin, bir fesâttır güçlüce.

Sen de soy varken, hakir görmüş, yeter;
Eskinin tek müşteri oymuş, meğer!
(250)
Bakmasından eğrilik, olmuş sevâp,
Korku var hep, sarsacak bir inkılâp.

İşçinin, elden alıp ekmek yedi,
İşçinin, namusu paymal eyledi.

Karşı dursun, ney olur inler köle,
Kız ki kalmış, ağlâyan bir göz ile.

Hem kadeh boş, hem şarâpsız testisi,
Yaptırır köşk, köyde kalmış kendisi.

Dervişâne olsa, asrın zengini,
Hakk'a tam vermişti, yüksek kalbini!
(255)
Lokmalar yerken, nedir bilmez helâl;
Böyle bir toplumla olmaktır vebâl!

Hiç Frenk, yükselmemiş bir mevkie,
Allah'ın nûrlar nedir? Görmez niye?

Bilmemiş aslâ harâm, neymiş helâl,
İş yarım, hâm felsefeyle bir masal!

Saldırır milletleri, bir kavm ile,
Fitnesinden hep geçer mahsûl ele.

Yoksulun elden alır, yer hikmeti;
Tende cânlar almadır, mârifeti!
(260)
Tâze ahlâk öğretir: İnsan sayış;
Perdenin ardında: Tüccâr anlayış!

Fikridir İsrâil'in kurnâzlığı,
Nûr-u Hakk, halk sînesinden aldığı.

Hem, nizâm altüst olup, gitmez niye?
Hep masaldır, dîn, ilim, hem terbiye!

Hayr u şer dünyâsının insânını,
Bilmemiştir kâr zarar, neymiş hani.

Bilmiyor, çirkin, güzel işler nedir,
Hangi yol düz, hangisi engellidir?
(265)
Hem şerîat yükselir, hasken hayât,
Onla aydındır, kararmış kâinât!

Hak harâm saymış, cihân bilsin harâm;
Tâ kıyâmet, hep nizâm etmiş devâm!

Ey oğul, bilgince bunlar iş değil,
Başka bir göz at ve bak, sen öyle bil!

Hem adâlet hükmü, teslim, hem rızâ;
Mustafâ'nın kalptedir kök, hâkezâ!

Ayrılık, kalplerde parlar arzûdan,
Hakk tecelli etse, sensin yok olan!
(270)
Bezdirir cândan, meğer hep ayrılık,
Vaslı vazgeç, hep rızâ olsun azık.

Mustafâ vermiş rızâsından haber,
Başka bir söz, bulmamıştır dînde yer!

Taht-ı Cem, elbet hasırdan alttadır,
Fakr ve şâhlıktan makam, rızâsıdır!

Hükmü sultânın nedir, öğren yeter,
Harpte boş söz, bulmamıştır aslâ yer.

Çıkma emrinden de, imkân var iken,
Çıkmasın hiç kimse, ver hem emri sen.

(275)
Uy şerîat, 'Ahsen-i takvîmden ol,*
Hem de gel, vârisi 'İbrahim'den ol'.

Hem tarikât neydi? Ey yüksek kişi,
Hep şerîat görmedir, ömrün işi.

Görmek istersen şu, dînin sırı ne?
Bulmak istersen, dönüp bak kalbine!

Görmemişsen dîni, cebr altında sen,
Böyle bir dîn, Hak'tan ayrıymış hemen!

Âşikâr görmez olursa, Hakk'ı kul,
Hakk tecelli etse artık, yok ki kul!
(280)
Fıtratın deryâya bir kez, dal hele,
Hakk eri ol; zân nedir kurtul hele!

Hem görürsün, iş güzel çirkinledir,
Hem görürsün sen, dokuz esrâr nedir!

Kim Nebî'nin sırdan almış hisseyi,
Yaklaşır Cibril'e, dostluk gerçeği.

Hep övünç vermiş şu Kur'ân-ı Azîm,
Nerye dek, hücrende kalmışsın mukîm?

Dînde sır her neyse yay, bilsin cihân,
Dîn de neymiş, incelik alsın cihân!
(285)
Rûha bak, şer-i mübin denmiş neye:
'Kimse muhtâç olmasın bir kimseye.'

Molla, mektep; çokça lâf denmiş yine,
Bilmeden rûh, nokta, neymiş mü'mine!

Cândı İslâm! Halkı öldürmüş yorum,
Kalpte âteş dondu, söyler: 'Ben buyum!'

*Ahsen-i takvim: En güzel şekilde yaratılmış.

Devre âit, sôfî gördüm çok hemen,
Çok muallim, mektebin iklimde ben.

Yüzyılım, bulmuştu peygamber meğer,
Bulmamış Kur'ân'dan ayrık kimse yer!
(290)
Cümleten Kur'ân ve dînin bilgini,
Dînde câhil, kıt görüş, bilmez hani.

Akl u nakli, âlet etmiş nefsine,
Minberi, boş lâfa minberdir yine.

Böyle bir Mûsâ'ya, aslâ verme yer,
Yen desen var, yok **'Yed-i Beyzâ'** meğer!

Milletin iş, bulmamış aslâ düzen,
Hakk senindir, hep taşırsın elde sen.

Hintlilerin Arasındaki Tefrika ve Bir Kaç Damla Gözyaşı

Ey Himalaya ve Ey Ganj ırmağı,
Nerye dek ömrün sürer, renksiz çağı?
(295)
Şahsi kuvvet, hep ferâsetten uzak;
Genç olanlar, sevgi hiç bilmez ki bak!

Şark ve Garp hür; biz yaban bir eldeniz,
Kerpiciz, ellerde biz sermâyeyiz.

Hem hayât, gayrin elinden sanki tüm,
Uyku yok, olmuş bu sonsuz bir ölüm!

Her ölüm olmaz ki elbet, emr-i Hakk;
Dâne bitmiş, cânının içlerde bak!

Hiç yıkanmak, hem mezar bilmez ölü;
Defn için hiç lâzım olmaz dost eli!
(300)
Kimse esvâp yırtmıyor, feryâd ile,
Hem felek saklar, cehennemler bile.

Yok araştırma bakın mahşerde de,
Hep yarınlar, saklanır ömründe de.

Tohmu kim ekmişse, toptan biçmede,
Faydasızdır, Hakk'a bomboş gitme de!

Hep yitirmiş, millet arzû, hamleyi,
Sildi fıtrat, kalmamış bir gerçeği!

Taç ve taht, görmüş ve etmiş itibâr,
Bir sihir, bir câm görüp, sertlik sunar.
(305)
Apaçık sihr, sildi kâfirden suçu,
Etti dîndârı, o kâfir doğrusu!

Hintliler, düşmüş bütünden kavgaya,
Fitneler, kinler döner canlanmaya!

Garplı el atmış, bizim her kavgaya,
Hem küfür, dîn, kavganın ortak o yâ!

Kimse bilmez su, nedir, neymiş şarâp,
İnkılâp âh, inkılâp âh, inkılâp!

Gönlü kaptırdın meğer maddî sele,
Gel de Allah'tan, uyanmış kalp dile!
(310)
Gönle yurt, maddî bu âlem, olsa var;
Hem dokuz eflâk, bu gönlü hep arar!

Sanma sen, topraktan olmuştur, sakın;
Hem feleklerden de üstündür, bakın!

Hârimî dosttan, cihânın bu diyâr;
Lâlenin gömlek, koku, dosttan sunar.

Her vakit, dertlerle etmiş kavgalar,
Hem vurur vurmaz da dağ, taş parçalar.

Âşinâdır, minberin hem dârın o,
Hem de sahip âteşin, esrârın o.
(315)
Çok nehir, çok deryâ vardır sînede,
Dalgalar, binbir tufan bildirmede.

Tandır, ekmeksiz de o, elbet yaşar,
Huzru yitmiş olsa, rûhsuz kaldılar.

Hem yatakhânende bir kandil, beden,
Halvetindir, meclisi aydınlatan.

Bir gönül, Allah'a sarhoş olsa bir,
Böyle kalpler, şimdi dervişlik verir.

Böyle bir elden de tut, gör gerçeği,
Kul da doğsan, iş edin hür ölmeyi.

Bugünkü Siyâsetler

(320)
Milleti durmaz sıkarlar ortada,
Hürriyet der, sade gâflet sunmada!

Cumhuriyet şevkle alkışlansa da,
Saltanat var, hakka perde olmada.

Saltanattır toplâyan der; milleti;
Kendinin zulmüyle, perçin eyledi.

Kol, kanat, açtırmamıştır gökleri,
Bir anahtar amma, açmaz bir yeri.

Söylüyor 'dertli' kafeslik kuşlara,
'Avcının sen evde, elbet kur yuva!
(325)
Çölde, ev kurmuş doğandan baksana,
Et yiyen kuştan, eminlik yok sana!'

Sihrinin elden de, yem ardında kuş,
Âh desin, ağzında bulmaz kurtuluş.

Hürlük istersin, gelir dertler niye?
Yan susuz, sen, gitme hiç o çeşmeye!

Sen onun, okşar olan sözden sakın,
Hem yanıltan, aldatan, sözden sakın!

Nerde göz var, nûrsuz etmiş sürmesi,
Onmâyan bin derde düşmüş, bendesi.
(330)
Gel, büyük bardak şarâp sunsun sâkîn,
Hîleli oynar kumar, ondan sâkîn!

Benliğinden, hiç de ayrılmazdı hür,
Hem de, benlik neydi, elbet bildi hür.

Fir'avun huzrunda olsan, ol Kelîm,
Bir vuruş deryâyı etsin çift bölüm!

Kervânın ârsızlığı, dağlar bizi,
Âmirin cân nûru yok, nûrsuz yüzü!

Kıt görüştür tenperest, mest mevkiye,
Gönlü tevhîtten nasip almaz niye?
(335)
Kâ'be'de doğmuş, mürittir havraya,
Bizde nâmûs perdesi, yırtmış bu yâ!

Bir etektir, tutma ahmaklık meğer..
Sînesinde, yoktur elbet nûra yer!

Yolda yalnız, gel güven sen kendine,
Körse it, ceylan av etmezmiş yine.

Vay o millet, göz kapar hep kendine,
Hak'tan ayrı, kalbi bedbahtır yine!

Ölse benlik, dağ gibi bir sinede,
Bir samandır, yelde mecbur dönmede.
(340)
Hem doğuştan müslüman olsun hele,
İçte, İslâm doğmamıştır nâfile!

Hem yakînsiz kim, yakîn îmân eden;
Secdesinden, yer ve gökler titreten.

Hem, kılıç altında iştir: **'Lâ ilâh...'**
Onda gerçek yükseliştir: **'Lâ ilâh!'**

Hiç sevinçler, iştiyâklar kalmamış,
Müslüman evlerde, dost er kalmamış.

Eskimiş bir köhneden, ey müslüman!
Nerye dek tutsak eder hep, Ehrimân?*
(345)
Mutluluk yardım ve lezzet isteyiş;
Kim bulur gayret ve feryâd etmemiş!

Nerye dek, çöp benzeri ummânda sen,
Dağlaş artık, rûhu bul sen, dön hemen!

Söylemez kalp hâlini, bilmiş iyi,
Saklamam ben, sende mevcut gizliyi.

Öyle doğdum, ben ki döndüm bendeye,
Hep uzak kaldım meğer, ben Kâ'be'ye!

Bir salâvât söylesem, Peygamber'e,
Ah, utancımdan erirdim bir kere!
(350)
Aşk gelir der: "El'lerin tutsak bana,
Sinenin put, bir mânâstır baksana!"

Yok Muhammed'den senin bir renk, koku,
Sen salâvâtlarla kirlettin onu!

Bak, kıyâmındır huzursuz, sorma sen!
Bir sürûr bulmak, uzaktır secdeden.

Hakk tecelli, gerçi olmuş tek nefes,
Böyle kısmet, hürde ancak verdi ses.

Hür olanlar, bir kapansın secdeye,
Hem felek başlar, tavâfın etmeye.
(355)
Kullarız elbet, celâli bilmeyen;
Hem zevâlsiz, Hakk cemâli bilmeyen!

Kul olan, almaz ki imandan tadı,
Olsun istersen onun Hâfız adı.

Mü'min amma; Âzeriyyet eyledi;
Dîn ve irfân, hem başından, küfr idi!

Tende varken, iştiyâktan yanmalar,
Bir namâz, mü'min için mirâç sunar!

Bir sıcak şevk, kanda gezmez oldu mu,
Secde dersin, eski âdet say bunu!
(360)
Hürde bayram şan, azâmet, mülk ve dîn,
Tutsağın bayram, hücûmu mü'minin!

Arap Ümmetine Birkaç Söz

Ey, senin çöl, şehr uzanmış sonsuza,
'Yoktu Kayser, Kisrâ' kim ünler bize?

Bak zaman mülkünde hâkim kim durur?
Tâ başından kimdi, ilk Kur'ân okur?

Birliğin sır öğretilmiştir kime?
Nerde ilk meş'âle girmiş iklime?

Kimde dolmuş sofralar hep fen, ilim?
'Fe esbahtüm'** ayetinden şânlı; kim?

* Ehriman, Mecûsî dîninde şeytân.

** Ali İmran Sûresi 103: 'Sizin kalpleriniz arasında yakınlık ve sevgi meydana getirip birleştirdi...'

(365)
Feyz veren elbet odur, "Ümmî" lakap,
Çöllerinden, lâle toplarmış Arap.

Beslemiş hürriyeti, en has kucak,
Bizde gün, ondan gelen bir dündü bak!

Âdem'in koymuş gönül, toprak tene,
Yüzler örtmüş, perdeler açmış yine.

Eski bir mabûdu, elbet kırdı da;
Eski dal nemlendi, dönmüş goncaya!

Zorludur vaktinde bak ki; Bedr, Huneyn,
Doğdu Haydarlar, Ömer, Sadık, Hüseyn!
(370)
Hem salâvât, satvetin, has yankıdan,
Her ağızdan harpte: **'Es-saffât'*** çıkan.

Eyyup'un ok, Bâyezid'den bir bakış,**
Çift cihânın hazneyi oymuş, açış.

Bir kadehten mest akıl, elbet gönül,
Zikri Rûmî, fikri Râzî uydu bil!

İlm ü hikmet, dîn, şerîattır nizâm;
Hep gönüller, sîne yırtar oldu tam!

Pek güzel çıldırtıyor Elhamra, Taç;***
Hem de, kutsilerden almıştır harâç!
(375)
Bunlar elbet, vecdinin tek ânıdır,
Bitmeyen bir cilvenin, eyyâmıdır!

Gönlü aydınlattı, elbet, dış yüzü,
Ârif insandan da gizler, iç yüzü!

* Saffât Sûresi.

** Salahaddin Eyyûbî ile Bâyezid-i Bistâmî kastedilmektedir.

*** Elhamra sarayı ve Tâç Mahal.

"Bitmeyen Hamd Tertemiz Allah'a has,
Verdi îmân bir avuç toprağa has!"**

Hak, kılıçtan keskin etmiştir seni,
Etti kervân üzre bir takdîr seni!

Harp ve darp, tekbîr, salâvât, hem cedel!
Şark ve garbın fethe, kavga verse el!
(380)
Nerdedir coşkun, delirten vecdimiz?
Sanki küskün kalmışız, hem donmuşuz!

Mutluluk bulmuş bütün millet denen,
Sen, vatan, yurt kadri neymiş bilmeyen.

Sen ki millettin, için millet dolu,
Şimdi bozdun, sen dağıttın toplumu!

Benliğin bentten kaçan, ölmüş demek,
Elle dostluklar kuran, ölmüş demek!

Sen ki ettin, başka fertler etmedi,
Mustafa'nın rûhunu, incitmedi!
(385)
Sen Frenk'in hîlesinden, bîhâber;
Dön de bak sen, fitnesi saklar neler!

Hilesinden sen eminsen gir eve,
Sür çıkar, gitsin havuzdan sen deve!

Garp de hikmet, yıkmadır her milleti,
Yüz bölük etmiş Arap'tan vahdeti!

Bir tuzak; düşmüş, Araplar baksana,
Hiç felekten bir huzur, ermez ona!

Ey gören göz, Asra bir sen baksana;
Rûh yücelt, örnekse; Fârûk'tur sana!

**** Bu beyit, Attâr'ın *Pendnâme*'sinin ilk beytidir.

(390)
Kuvvet istersen, sana: Dîn-i Mübîn;
Dîn ki îmândır, bütün ihlâs, yakîn!

Kalbi, yer vermiş olurken fıtrata,
Bekçiler sahrâlı, say dur hilkâte!

Sâdedir, elbet güzel, çirkin bilir,
Doğmasından gökte, yıldızlar ölür.

Dağ, şehir, çöl, her ne varsa geç hemen,
Kur çadır kendinde, öz varlıkla sen!

Çöl yelinden hız alan bir rûh ile,
Harbe yönlensin deven, sen sür hele!
(395)
Doğdu yüzyıl, sendeki has rûh ile,
Onda sarhoşluk senin, gül-meyle de.

Sırrının, esrârının tefsiri, sen!
Bil ki sensin, hem de, ilk mimârı sen!

Etmiş evlât, hep Frenk'ler öyle yâ,
Bir güzeldir, nâmûsu yok, yok hayâ!

Tatlıdır, elbet güzeldir, doğrusu;
Yoldan azmış, pek yazık, dînsizdir o!

Çöllü gel! Sen, hâmı pişkin hâle koy!
Vakti sen, hükmünce bir ahvâle koy!

O Hâlde Ne Yapmalı Ey Şark Milletleri

(400)
Hep Frenk'ten dertli, insanlık bugün,
Mutluluk yok, hep hayat dolmuş hüzün!

Biz ne yapsak, Şarklı milletler bu ân?
Eski nûru bulmalı Şark, durmadan!

Kalbi Şark'ın, inkılâp etmektedir,
Bitti akşam, bir güneştir yükselir.

Bak Frenk, hançerle, kesmiş boynunu,
Döndü dînden, dînsiz olmuş en sonu!

Bir koyun postunda, sinmiş kurt ki bu,
Pusmuş elbet, bekliyor gelsin kuzu.
(405)
Zor ne var vermiş odur insanlara,
Arkasından, gizli kaynar bir yara!

Onca, insanlık bütün toprak ve su,
Yok sayar, yok gâye, menzil doğrusu!

Her ne görsen, orda; Hakk'ın nûru o,
Varlığın hikmet ne? Hakk'ın sırrı o!

Hak alâmetler görenler, hürdü bil,
Hikmetin aslı emir: **'Unzur'**du bil![*]

Kim inanmış, olmuş elbet bahtiyâr,
İnsanın insanlığa, şefkat sunar!
(410)
Maddeler aydınlatır olmuş ilim,
Gönle Hak'tan korku salmış bildiğim.

Maddenin ilmiydi toprak kimyâsı,
Başka te'sir oldu Garb'ın hissesi.

Aklı, fikrin hiç ayırmaz çirkini,
Gözde nem yok, kalbi elbet, taş gibi!

İlme çöl, kentlerde rüsvâlık sunar,
Sohbetinden Cibril'im, İblis çıkar!

İlminin omzunda saklar bir kılıç,
Mahvına, insanlığın harcardı güç!

* 'Gör ve düşün' (Ayet).

(415)
Hayr u şer dünyâsının, alçakla da,
İlm, hüner aşkında yok, anlaşma da!

Âh Frenk'in, öz usûl kanununa;
Âh ki,dînsiz bir tefekkürden yana!

İlmi Hakk derler sihir onlar niye?
Küfrü sunmak gayedir öğrenciye!

Her taraftan, fitne, nefret yükselen,
Eşkıyâ, tutmuş kılıç; vur, al ki sen!

Cânı tenden ayrıdır, bilmiş olan,
Dîne düşman bir sihir var, boz hemen!
(420)
Şarklı rûhtan, üflemek lâzım gelir,
Belki mânâ bir kapı açmış olur!

Gönle uymuş aklımız, Hak'tan gelen,
Gönle uymaz aklı, şeytân say hemen!

Bak hayât, baştan sona bir keşmekeş,
Burda ibret oldu, ahvâli Habeş!

Hem Frenk'in kanunu vermez mecâl,
Toy koyun, kurtlar için olmuş helâl!

Hem gerek dünyâya baştan bir nizâm,
Fayda vermez, bir kefen çalmış o hem.
(425)
Hep Cenova hîle fendir başka ne?*
Bu senin mal, bu benim; pay etmede!

Harfe sığmaz, çokça kurnâzlık dolu,
Hem de dünyâ, fitne, düşmânlık dolu.

Renge tutsak, gel temizlen, renk nedir?
İnkâr et bitsin Frenk, Hak sendedir!

Kâr, zarar elbet elinden çıkmada,
Şark ve Garb'ın şânı, sensin ortada!
(430)
Ehl-i Hakk, Hak'tan ki güç bulsun yaşar,
Milletin varlık, düzen, kuvvetle var!

Kuvveti olmaz fikirler, fen, büyü;
Fikri yok, güç, cehl u cinnet örtülü.

Aşk, yanışlar, dertle, gamlar Asya'nın;
Hem serâplar, hem kadehler Asya'nın!

Aşka, haslıklar temel, öğretmişiz,
Gerçek insanlık, usûl öğretmişiz!

Dînle, san'atlar sunan, tek Asya'dır,
Yurda hep gökler, haset etmektedir.
(435)
Biz çıkardık, perdenin ardında ne,
Biz güneşten, hem güneş bizden yine!

Yağmurundan, inci bulmuştur sedef,
Buldu tûfânıyla hem ummân şeref!

Hem yanar bülbülle, gördük rûhumuz,
Gül dalından, insanın kan görmüşüz.

Fikrimiz, varlıkta hep sırlar arar,
Varlığın telden, bizim mızrâp çalar.

Sînemiz almış, taşır elbet yara,
Eyledik meşâle koyduk yollara.
(440)
Ey Emîn, devlet ve dînin memuru,
Bir "Beyaz el"** sen çıkar, göster bunu.

Kalk da hallet, milletin müşkül ne var,
Garplılık sevdâsını kalpten çıkar!

* Cemiyet-i Akvam kastediliyor

** Hz. Mûsâ'nın gösterdiği mucizevî beyaz el.

Şark da mevcût tarzı, gel koy ortaya,
Ehrimen'den* kendini kurtarsana.

Garplı neymiş? Bildin elbet garplıyı,
Nerye dek taklîttesin, zünnarlıyı?**

İğne ondan, neşter ondan, dert bile,
Kan bizim ırmak, şifâ ummak, çile!
(445)
Bildiğin emperyalizm, kahr çiledir,
Hem ticâret, asra sinmiş hîledir.

Bil ki dükkân oldu taç, taht ortağı,
Menfaat, emperyalizm, soygun bağı.

Böyle dünyâ, hayrı söyler olsa da,
Gönlü elbet fitne, şerler dolmada!

Doğru bilmişsen onun sen, fikri ne,
Garp ipekten, yünlerin yumşak yine.

Sen onun dükkâna muhtaç olma geç,
Kışta olsun, kürkü ondan alma hiç.
(450)
Harp için, şart doğmamışken, öldürür,
Hep silah toplar, ölümdür döktürür.

Yok değişmek hasrına, versin halı,
Kal'asından, öz piyon*** üst olmalı.

Lâl'i çer-çöp, incisi hep aldatış,
Miski hep, it kursağından toplamış.

Aldatan göz uykusu, bir eşkiyâ,
Yol desen, idrâki kesmiş oldu yâ!

Bin defâ, müşkül bulup soksan başı,
Atlasından bir sarık, örtmek işi.

(455)
Aklı bol, içmez küpünden hiç meyi,
İçse hak etmiş gerektir, ölmeyi.

Hep satarken yüz güleç, hem yumşacık,
Tatlı sunmuş, sanki bizler, bir çocuk!

Müşterinin hem de, göz, kalbiyledir,
Ey Hudâ, tüccâr mıdır, bunlar nedir?

Renk, ıtır tüccârı bulmuş faydayı
Müşteriyiz, kör, fakîr aldık payı!

Ey hür insan, tarlanın mahsulünü,
Sat, ye sen, giy gel veya ört üstünü.
(460)
Hak nedir, görmüş güzel, has kimseler,
Lâzım olmuşken, kilim örtmüştüler.

Ey bu asrın sırrını, hiç bilmeyen,
Bak, Frenk'in hîle neymiş, anla sen!

İpliğinden, çok kilimler yaptılar,
Hem dönüp, tekrâr gelip satmıştılar.

Gözlerin, bir gösterişler şaşkını,
Renk ve parlaklıkların sen çılgını.

Vây, o deryâ dalgalanmaz öyle ki,
Onca, inci, dalgadan almak ne ki?

Hazret-i Peygamberin Huzurunda

1936 yılının Nisan ayının üçüncü gecesi Behopol'de idim. Rahmetli Seyyid Ahmet Han'ı rüyamda gördüm. Buyurdu ki: "Gönlündeki arzû ve dertlerini Hazret-i Peygamber'e arz et!"

(465)
Ey Resûl; sen, çâresizler sığnağı,
Milletinden sil, ölümlü korkmağı.

* Zerdüşt dininde Şeytan.
** Zünnâr: Hıristiyan keşiş kemeri.
*** Satrançtaki sekiz küçük taş. Bir menfaate alet edilen.

Köhne putlar, Lât, Menât, mahv eyleyen,*
Köhnemiş dünyâyı, kurdun tâzeden!

Cin ve insan zikrinin dünyâsına,
Hem ezândan ses, namâz sensin ona!

Yanma, hey'can zevki ancak **'Lâ ilâh!'**
Hâs tefekkür, nûru, şevki **'Lâ ilâh!'**

Biz ne merkepten, öküzden pût yapan,
Hem ne, kâhinler, görürken baş eğen!
(470)
Biz ne ma'but secdesiyçin bekledik,
Biz ne köşk, sultan tavaf etmiş idik.

Hem bütün bunlar ki, sonsuz lütfünüz,
Has fikirlerden ki ihsân ettiniz.

Zevkimiz, sermâyemiz, anmak seni,
Hem anış, fakr, verdi millet cehtini.

Her tarîkât, her makamın menzili,
Cezbeniz, her gönle yoldur, bilmeli!

Öyle susmuş oldu, artık sâzımız,
Pek ağırdır, teldeki mızrâbımız!
(475)
Gezmişim, gördüm Acem, gördüm Arap,
Mustafâ yok, orda pek boldur Lehep!

Müslüman aydınların, bak oğluna,
Yanmasızdır, hep yürekler kapkara!

Hem yiğitlik vakti, gençler bir ipek,
Hiç cefâ çekmez gönül, hissiz demek!

Bendedir, soydan alışkın kul ki tam,
Hürriyet, endişesi, olmuş harâm!

Koymamış mektep, onun dînden eser,
Gövdesinden, her ne var silmiş meğer!
(480)
Özde his yok, hep Frenk'in sarhoşu,
Arpa bir ekmek, dilenmektir işi!

Aç iken vermiş temiz cân lokmaya,
Hem de sunmuş, bir acı feryâttı ya!

Beslenen kuş misli yerken dâneler,
Bilmemiş mâvî semâ neymiş meğer.

Bilgiden kıt, sığ görüş, câhil hoca,
Benliğin yüksek, diyip sunmazdı yâ!

Hem eritmiş oldu Garb'n âteşi,
Başka dökmüş, başka şekl vermek işi!
(485)
Mü'min, ölmek sırrı neymiş bilmiyor,
Yok ki **'Lâ galibe illellah'**a** yer.

Göğsünün, ölmüşse gönlü öyle de,
Fikri; yatmak, hem yiyip, hem içmede!

Alçağa sallar kavuk, tek lokmaya,
Yüzler insan üzre minnet duymada!

Lât, Menât almış satın hep Garplıdan,
Mü'min amma, pût, akıldan çıkmâyan!

"Kum bi-iznî"** söyleyip, kalbin dirilt,
Hakk'a kalpten bir inanç bul, zinde git![2]
(490)
Almışız sihriyle Garb'ın terbiye,
Koşmuşuz elbette, harpsiz ölmeye.

* İslâm'dan önce Arap'ların taptığı putlardan,

** Allah'tan başka galip yoktur.

*** "İznimle kalk!"

Bir kavimdensin, kadeh kırmıştı bu,
Gel çıkar, Hakk yoldaki sarhoş kulu!

Müslümanlar, tâ ki bilsin kendini,
Hep cihândan, üstünüm bilsin hani.

Kahraman, dizgin çekip gel, şöyle dur;
Sözlerim elbet kolay söylenmiyor!

İnsan ister miydi, söylensin sözü,
Coşkunun, yoktur edep, yoktur izi!
(495)
Arzû der; "ey dertli gel sen, ağzı aç;"
Der edep; "gel sus ve göz var, haydi aç!"

Hep seni etmiş tavâf, bak kâinât,
Gel de et sen, bir bakışlık iltifât!

Zikri, fikrim, hem de, irfânım ki sen;
Hem gemim, deryâm ve tûfânım ki sen!

Dertli, düşkün, av da güçsüz oldu mu,
Terkiye hiç kimse asmazmış onu!

Ey benim tek sığnağım, ey sığnağım;
Ben ümit dolmuş, sana koşmaktayım!
(500)
Nerde ben, sinemde doğsun nağme de?
Nerde, yüzler gonca açsın, sinede?

Hem düğümlenmiş boğazdan, nağmeler,
Bir alev sunmaz benim, sînem meğer!

Bir nefes sunmaz, içimden yanmayı,
Sunmamış Kur'ân lütuftan bir payı!

Gönle sığmaz, nağmeler sen söyle bir,
Nerye dek kalbimde, hem kalsın esir?

Bak gerektir, hem de, sonsuz bir fezâ,
Lâzım olmuştur dokuz eflâk bize!

(505)
Öyle dert sığmış bu ten, bu cânıma;
Az bakarsan, çaredir dermânıma!

Cânımız, nefret eder dermânlara,
Hem de pis, kokmuş, zehir açmış yara.

Hastanın yok, bir tedavi çâresi,
Verme dermân, bir çocuk, başlar sesi!

Aldatıp kattım şeker, gitsin acı,
Bak hekimin arttı hep, gülmek gücü.

Ben Busîrî* misli beklerdim şifâ,
Böyle bir gün, hem, nasip olsun devâ!
(510)
Sevginiz âsî için, artmış sizin,
Sanki âsî affeden bir annesin.

Gece, kim kılmış namâz, kıskanmışım,
Az da yağ koy, zirâ yağsız yanmışım!

Varlığın, âlem için bir ilkbahar,
Saklamazdan et beni, nûrunla yâr!

'Sen bilirsin, ten değerli, cân ile,
Cân değer bulmuştu nûr, cânân ile!

Gayrilerden beklemem, aslâ ümit,
Yâ kılıç yap, yâ da açmakçün kilit.
(515)
Bilmek ister dîni, fikrim pek zeki,
Hiç 'amel' tohmu kilimden bitmedi.

Kalk da keskin yap, n'olursun kazmanı,
Ferhad'ın üstünde dert, sarmış seni.

Mü'minim ben, küfre bak yoktur işim,
Eyle keskin, cevherim hastır benim!

* Kaside-i Bürde şairi

Ömrümün, bostanı, mahsûl vermedi,
Ben de lâkin, 'bir gönül vardır', dedi!

Gizlerim, elbet cihândan ben onu,
Bindiğin at, tırnağından, izdi bu.
(520)
Mal ve mülk tınmaz olan kul olsa kim,
Hem efendimden uzak kalmak, ölüm!

Kürde sen verdin, Araptan yanmayı,*
Kul da almak istiyor, kulluk payı!

Lâle benzer gönlü dağlar kul ki var,
Cümle dostlar dertlerinden bîhaber!

Kul ki inlermiş cihânda sanki ney,
Nağmeler, yakmış kavurmuş peydepey!

Olmuşum çöllerde yanmış çöp peki,
Gitti kervân ben, 'kor'um, hem öyle ki.
(525)
Sessiz, ıssız, hem, uzanmış çöllere,
Hem konar, bir ayrı kervân, bir kere.

Ayrılıktan inliyor cân, tende hem,
'Vay bana, hem vay bana' der, inlemem!

* Şeyh Ebu'l-Vefâ: "Gece Kürt yattım, sabah Arap olarak uyandım" buyurmuştur.

Kulda eksik olsa benlik bilgisi,
Müslüman'a hep haram ben perdesi!

Mustafâ dîninde, remz bildin mi ne?
Ben bilenler, şahlığa yükseltmede!

Dîn nedir? Öz nefsi idrâk eylemek!
Kendini görmez kişi, ölmüş demek!

MÎSÂFİR
(Yolcu)

Yeniden ordu kuran, ben idim aşk ülkesine,
Akıl isyan ediyor hep,dînimiz tehlikede.

Şu zaman bilmez onun öyle ki hiç gerçeğini,
Delilenmek, boya uygun giyecektir yine de!

Sararak hem, erer oldum nice bir mevkiye ben,
Aklı, hânemde tavâf, pür saadet eylemede!

Sanmaym, akla hesap, hem de mizân olmayacak,
Şu kıyâmet kopacak, mü'min olan gözlemede!

MİSAFİR
(Yolcu)

(1)
Nadir, Afgan şahıdır, derviş huyu;
Rahmet etsin, ihsanından Hakk onu.

Kavme hem sağlam temeller vermiş o,
Dîn-i mübîni korur, bir ermiş o.

Hem Ebuzer misli, has kılmış namaz,
Onda mermerler eritmek, imtiyâz!

Sanki, Sıddık devri gelmiş tâzeden,
Adl-i Fâruk'tur görünmüş tâzeden.
(5)
Gönlü dağ dağ, dîn için bir lâledir,
Şarka doğmuş nûrlu bir meş'âledir!

Baksa, sunmuş ehl-i hal sarhoşluğu,
Canda cevher, cezbe, bir âşk hoşluğu!

Pek güzel, keskin kılıç, derviş bakış;
Tevhidin ummanda bir gevher imiş.

Fakr ve şahlık, Mustafa'dan huy ona,
Çift tecelli, onda çıkmış meydana!

Varlığından, geldi kuvvet mü'mine,
Fakr, kıyam, seccâdedir şahlık ona!
(10)
Fakr, hakikî âşkla, yanmaktır huyu;
Kan ve toprak, çırpınışlar yüzsuyu!

Fakr-ı Nadir, bitti kandan öylece,
Bir şehittir, fakrı gerçekten pek yüce!

Ey baharın yel ve ey koşmuş adam,
Gel tavaf et kabri sen hürmetle tam.

Şâh yatan, at bir adım ahesteden,
Aç yavaştan, goncalardan düğmü sen!

Ben, onun huzrunda almışken emir,
Câna elbet tâze cân vermektedir.
(15)
Yaktı has sesten gelen, âteş bizi,
Bahtiyâr olmuş duyan, sırrın sesi.

İş bu millet âşinâdır gâmına,
Nağmeler, nerden gelir bilmiş, ona.

Sen, bulut bağrında şimşeksin, çakan,
Nûrlarından, Şark'ı sen aydınlatan.

Gel bizim dağlarda, azcık şule ser,
Aşka, uygun bir heyecân sun yeter!

Nerye dek vâdilerin oldun esir,
Sen, Kelîm'in Tûr yolundan gel de gir!
(20)
Bağ, etek, çöl, geçmişim çok beldeler,
Hem sabâyım, okşadım, çok dağ, kemer!

Hayber'in yol, Hakk eriysen el değil,
Sinesinde, saklı çok efsâne bil!

Onca kıvrım, rastlanılmaz yol durur,
Kıvrımında, çok nâzarlar kaybolur.

Dağ denen bilmez yeşillik resmini,
Kalbi bilmez, renk ve ıtrın ismini.

Bir yerin keklik ki, benzer şahine,
Âhu, aslândan haraç almış yine!
(25)
Gökte keskin pençe, göz pek, çok doğan,
Görse kaplan, titreşirmiş korkudan.

Lâkin onlar, toplanıştan çok uzak,
İntizamsızlık, âteş yakmaz ki bak!

Uçmanın, yoktur doğanlıktan payı,
Alçak uçmuş, hem sülün, olmuş beyi.

Kavme âh, rûhunda kudret nûru yok,
Ömre, ilhâmın sığan düstûru yok!

Secde etmişsen o dost sunmuş kıyâm,
Hep düzensiz, yok imânî intizâm!
(30)
Kendinin taşlarla kırmış şişesin,
Hem yarınsız gün yaşar olmuş kesin.

Serhât Kavimlerine Hitâp

Kulda eksik olsa benlik bilgisi,
Müslüman dersen, harâm ben perdesi!

Mustafâ dîninde, remz bildin mi ne?
Ben bilenler, şah olup yükseltmede!

Dîn nedir? Öz nefsi idrâk eylemek!
Ben nedir, görmez kişi, ölmüş demek!

Nefsi kim bilmiş, tanışmış müslümân,
Ben gelir üstün, onun hiçtir cihân!
(35)
Kâinâtın kalbini açmış, okur,
Kıl'cı **"Lâ mevcûde illallâh"** odur![*]

Hem mekânda, lâmekânda gayesi,
Hep felekler, rûhunun âvâresi.

Gönlü, Allah sırlarından, sır onun,
Çok yazık, idrâki yok olsun bunun!

Hakk kulu, vâris olur peygambere,
Başka bir dünyâya sığmaz, bir kere.

Tâze bir dünyâyı kursun bir kere,
Eski dünyayı, çalar yerden yere!
(40)
Canlı insân, mâsivâdan el çeker,
Varlığıymış benliğin meş'aleler.

Hayr u şer uğrunda hep sağlamdır o,
Zikri hançer, fikri bir kalkandır o.

Her sabah kalkış, o yüksek sesti bil,
Şark'ta doğmuş bir güneş, nûr dur asıl!

Fıtraten, dünyâda yönlerden öte,
İç o, dünyâlar tavâfın etmede.

Yol tozundan, zerrelerdir âfitâp,
Hem onun mirâca şahit Hakk Kitâp!
(45)
Fıtratında yükseliş, millet ile,
Gözde nûr olmuş olur, millet hele!

Kaybol az, Kur'ân, hadisler içre sen,
Bilgisiz, dön kendi kendin gör hemen!

Sen cihânda çaresiz, avâresin,
Yok ki birlik, şimdi pâre pâresin!

Neyse Hak'tan ayrı, bağlarken seni,
Sinenin dağlar senin, yakmış beni.

Halka bey sen, kork ki gizli hîleden,
Neyse kork, Afgan'da rûh mahv eyleyen!
(50)
Vermiş olsam, Ehl-i Hak'tan bir âteş,
Pir-i Rum'dan nükte al sen, nükteleş!

Rızkı Hak'tan iste, elden isteme,
Mest-i Hakk ol! İçkilerden bekleme!

Alma kil, kil isteme sen, kil yeme,
Çünkü kil hor renkte, hoşluk bekleme!

* "Allah'tan başka mevcut yoktur."

İste bir kalp, dâimî ol bir civân,
Yüz tecelliden, olurken erguvân.

Hakk'a kul ol! At olup hızlan hemen!
Olma mevtâ, ellerin omzunda sen!
(55)
Etme şekvâ, lâcivert gökten yine,
Öz güneş etrâfıdır sen dönsene!

Zevk ü şevkten, aşk makamından edin,
Ol güneşler avlâyan bir er kesin!

Var olan bu mevcudu, gel ölç ki sen,
Sen de kendin, burda hâkim gör hemen!

Kâinâtın birliği vahdetledir,
Âlemin her varlığı vahdetledir.

Eski kokmak, eski renkler, neyse geç,
Eski arzûdan da kurtul pâkı seç!
(60)
Hem bu varlıklar ki değmez bir pula,
Tâzelenmiş ülkü neymiş al ele!

Hem hayatın, isteyiş gerçek temel,
Arzû varken, nefsi bilmektir emel!

Göz, kulak, idrâk, ferâset, arzûdan,
Lâle açmış, bir avuç toprak sudan.

Gönle, arzûdan tohumlar ekmeyen,
Hep ayak altında çiğnenmiş hemen.

Gayeler arzû için sermâyedir,
Yoksulun dünyâyı görmek câm verir.
(65)

Suyla, kilden, hak bilir âdem yapar,
Ülküler, nefs bilmeye imkân sunar.

Arzû sıçrar, bizde topraktan dışa,
Zerre, evrenden geniştir bak işe!

Azer oğlu, Kâ'be tamir eyleyen,
Bakmasından, kil ne var, iksir eden.

Tende imâr eyle sen gel kendini,
Bir avuç toprakla yap iksirini.

Yolcu Kabil'e Gelip Şehit Hükümdar Nâdir Şah'ın Huzuruna Çıkıyor

Cennetin bir benzeri Ka'bil ili,
Asmasından, bengisu sunmuş seli.
(70)
Çekti Sâib toprağından sürmeler,*
Bulsa Kabil, bâkîliklerden de yer!

Sen beyaz güllüğe bakmışsan gece,
Bir sabah çimlerde yansır öylece!

Pek güzel yer, rüzgârı hoş bir şehir,
Şam ve Rum'un rüzgârında eycedir!

Suyu berrâktır onun, parlak yeri,
Rüzgârındandır, ölen toprak diri!

Sırrı söylenmez, yazılmazdır onun,
Dağlarında gün, tadında uykunun!
(75)
Halkı tok göz, hem güzel fıtrâtı var,
Hep kılıçlar, cevherinden bîhaber!

Dilküşâ isminde sultanlık evi,
Yolda toz seyyâha bir kimyâ gibi.

Şâh kabul etmiş beni bu hânede,
Erdi yoksul, böyle bir imkâna de.

* Sâib-i Tebriz'î Kâbil'i öven bir şiirinde şöyle der: "Onun siyahlığından gözüme sürme çektiğim zamanlar ne güzel zamanlardı."

Onda ki ahlâk çeker birçok gönül,
Yok merâsim, yoktu teşrîfat da bil.

Ben o yüksek şâhı, gördüm öylece,
Say, Ömer huz'runda, yoksul mislice.
(80)
Sözlerinden cân erirmiş bilmeli,
Ben niyâz kastiyle, öpmüştüm eli.

Sâde giymiş söyleşirken pek güzel,
Çok çalışkan huy, güzel, coşkun emel!

Sözlerinden, doğruluk, ihlâs akar,
Din ve devletken, temel o âşikâr

Toprak ammâ, kutsilerden pâk temiz,
Fakr ve şâhlık mevkisinden bulmuş iz.

Bakmasında Şark ve Garb'dan bilgi var,
Şark ve Garp, her neyse bilmiş aşikâr!
(85)
Feylesoflar misli bir şâh, nüktedan,
Bunca millet sırrı, hep olmuş âyân!

Anlamın yüzden açıp, her perdeyi,
Saltanat, dîn sırrı, açmış her şeyi.

Varlığından sevmiş oldum âteşi,
Bilmişim ben, sendedir izzet işi.

Kim taşırmış sevgiden, bir renk koku,
Bence Hâşim, bence, bir Mahmut'tur o!

Ben keremkâr, müslüman, has kimseye,
Armağan sundum şu Kur'an'dır diye!
(90)
Ben dedim: 'Sermâye bu, Hakk ehline,
Bir hayat bağrında mutlaktır yine!'

Başlamış her şeyde sonlar, ondadır,
Sanki Haydar, Hayber'î açmaktadır!

Sözlerim elbet ona vermiş telâş,
Damla damla gözlerinden aktı yaş!

Hem dedi: "Nâdir bu gün biçâredir,
Dîn, vatan derdiyle bir âvâredir!"

Dağ ve çöller, derdimizden bîhaber,
Bilgisizdir, ızdırâbından meğer!
(95)
İnleyip, bülbülle feryâd eyledim,
Çayla aktım, ağlayıp, hep inledim.

Yok ki Kur'an'dan öte, dert ortağım,
Sâyesinde, çok kapu açmaktayım.

Ruhça yüksektir hükümdar sözleri,
Bende coşkun cezbeler almış yeri.

Hem ikindi vakti dendi: 'Es-salat!'
Mü'mine haslık gelir, bitsin cihât!

Ergimek, yanmak olur aşkın sonu,
Hem uyup durdum, namazdır, bil bunu!
(100)
Sırrı neymiş ben kıyâmın, secdenin,
Mahrem olmuş kimse, vermek isterim!

Cennet Mekan
Babur Şâh'ın Mezarında

Şu Garb'ın saz, sedâlar, nâme kaybetmiş,
Görünmüş perdeler feryâdı neşretmiş.

Zamanın köhnemiş put, süsleyip satmış,
Ki geçmem Kâbe'den, sağlam temel tutmuş.

Ağar Osmanlının bayrak şu göklerde,
Zaman bir bak, Timur şâha, neler etmiş!

Ne hoş talih, bu toprak bu diyâr elbet,
Ve Garp sihri ta baştan yitip gitmiş.

Ve Kâbil, bin yüceymiş, hem de, Delhi'den,
"O bir âcûze, çok ere kadın gitmiş!"*

Gözüm kandır, dönüp akmış içimden hep,
Fakirim ben, bu devlet, Allah'ım, yetmiş!

Harem pîrî, eder zikri ve durmaz hiç,
Fakat gözden çelik, keskin, nâzar gitmiş!

Gazne'ye Yolculuk ve Hakîm Senaî'nin Kabrini Ziyaret

Gör şehit şâh iltifat etmiş bana,
Döndü gün, elbette bayram ânına!

Nükteler söyler olan, Hintli fakir,
Böyle şâhın, has konuk olmuş gelir.
(110)
Ben de Kabil'den edip geldim sefer,
Bir rahat yoldan, rahatlık var meğer!

Bağrı açtım, feyzi bol dağlarda ben,
Lâle açmış, bıldırın rüzgâr ilen!

Gazne âh! İlmin, fenin gerçek bucak,
Eski aslânlar için, meydandı bak!

Gaznevî Mahmud için en, has gelin,**
Tûslu Firdevs, ordadır, elbet bilin!

Gaznevî Hakîm ki yatmış, uykuda,
Onda ses, kalplerde kuvvet olmada!

(115)
Gaybı bilmiş, neyse bilmiş âlemi,
Aldı Mevlâna ki, zikrinden demi!

Ben ki âyân, oysa gizli zevkleyiz,
Zevkimiz, olmuş huzurdan, zevkten iz.

Hem imanın yüz açarken perdeyi,
Fikrim açmıştır, kaderden gerçeği.

İş bu çift, Kur'an'da dersler, aldılar,
Der o Hak'tan, buysa insanlık sunar.

Kabrinin göklerde yandım, hem de ben,
Kalmışım, yanmakta, çok feryâtta ben!
(120)
Ben dedim: "Sensin gören cân sırrını,
Sen, bilensin âhiret, dünyâsını."

Asrımız batmış çamur, kandan suya,
Ehl-i Hakk, müşkülde kalmış öyle yâ!

Gördü mü'minler, Frenk'ten, gelmede,
Doldu elbet hep Harem fitneyle de!

Almamış kalpten edepler, görmesi,
Göz kamaştırmış, Firengin fitnesi!

Gaybe hâkim, ârifî feyzin ile,
Geçti hamlık eyledin olgun bile!
(125)
Söyle, gaybın, perdenin, ardında ne?
Hem su dönsün nehre tekrardan yine!

Hakîm Senâî'nin Rûhu Cennetten Cevâp Veriyor

Hayr ve şerrin sırrı açmış oldu fakr,
Fikre cân vermiş görüşler, sundu fakr.

* Bu mısra Hâfız'a aittir.

** Gazne'li Mahmut Şah ve Şehname yazarı Firdevs'i.

Bildiren gerçek yolu, fakr olmada,
Benliğin nûr, Hakk'ı görmüş fakrdı yâ!

Canda tevhit neyse görmek isteyen,
Hem kılıç altındadır tevhit denen!

Cân düşün, sen olma ten süsler kadın,
Ol ki er, top atma olsun maksadın!
(130)
Suyla kil dünyâsının şâhlık denen,
Kalpte, kandan zerre etmez, bil ki sen!

Lâcivert göklerde, gör mü'minleri,
Yok yemek içmek, odur aşktan diri!

Mest eden aşk kaynağı, bildin mi sen?
Hak güneştir, Mustafa'nın şu'leden!

Cânda ondan yanma varken, sen diri,
Has bakış, îman korur, Ey Hakk eri!

Remzi alsın suyla, kilden her biri,
Sonra görsün, suyla, toprak, iksiri!
(135)
Dîne kuvvet üzre, kaynaktır gönül,
Dostluğun öz mucizeymiş dînde bil!

Dîn kitaptan öğrenilmez, aşikâr;
İlm ü hikmettir kitâptan, dîn,nâzar!

Maddeden, dertler bilir İbni Sinâ,
Gönle düşmüş dert, bilinmezdir ona!

Sen onun neşter ilaç, neymiş bırak;
Kalp için bir ehl-i dil bulmaya bak!

Mustafa, bir deryâ yüksek dalgası,
Nehre ermek oldu aşkın en hası!
(140)
Kıvrılıp kaldın, onun sâhilde sen,
Alma deryâsında, mevcut darbeden!

Kendini deryâya bir kez atsana,
Hem gidip, tekrar dönüp gelsin sana.

Hakk yolundan şaşma sen, ey müslüman,
Rahmetinden, hiç ümitsiz olma, an!

Yırtarak sen perdeler, çık meydana,
Titresin yer, hem de secdenden yana!

Düştü yorgun, gördüm akşam fıtratı,
Hep sebepler halk ediş, rûh fırsatı.
(145)
Kâinâtın hoş ve çirkin ortada,
Kâinatın gaybı delmiş, bakmada!

Suyla, topraklarla, meşgul öylesi,
Suysa birlik, ayrı toprak zerresi.

Ben dedim, bilmem ararsın sen kimi?
Sen telâştan örmek istersin kimi?

Derki: "Elbet, pâk Hudâ emriyle ben,
Köhne kilden, bir adam yapsam hemen!"

Bir avuç kil, üzre renkler vermede,
Hem büküp, tartıp,biraz artırmada.
(150)
Lâlenin renkten verir olmuş ona,
'**Lâ ilâh**'tır gönle koymuş baksana![*]

Bir bahar elbet gelir, sabr eylesen,
Başka renkten, bir bahar var gözlenen!

Almasın derken baharlardan nasip,
Bitmeyen tedbir alır, durmaz rakip.

Ben, gülün dal üzre, eylerken nâzar,
Dalda gördüm, gonca yol almış gider!

* Lâlenin şekli "Lâ ilahe illallah"a benzer.

Lâle açmış dağda, açmış vadide,
Varsa mânî yoktur elbet kimsede!
Hem görüş, hem anlayış bulmuş olan,
Duydu nağme, hiç cihazlar açmadan!

Sultan Mahmud-i Gaznevî'nin Kabrinde

İhtiyâr elden gider, âh eylerim,
Burda evvel bir şehir varmış derim.

Hem şehir, hem köşk, saray virânedir,
Sen büyük devlet desen, efsânedir!

Bir mezâr, eflâk tavaf etmiş bütün,
Burda Sultan Mahmud'un kabri, düşün!

Bir bebek sütten kesilsin, önceden,
İlk sözü olmuş olur "Mahmud gelen!"
Bir yakan şimşek kılıç, vermez aman,
Kükresin, titrerdi her yer, âsuman!

Elde ayet, oldu bayrak, bölgede,
Kul, melek Kur'an okurlar türbede!

Ben tefekkürden de, sarhoş olmuşum,
Ben bu âlemde meğer kaybolmuşum.

Yükselir olmuş güneş, gönlüm ile,
Perdeler kaldırdı, gönlümden hele.

Heybetinden hep felekler secdede,
Bir güneş mâzî ki doğmuş gelmede!
Göz, kulaklardan geçip gittim öte,
Geldi mâzî, şimdi haşmet etmede.

Gazne olmuş renk ve ırın cenneti,
Çağlayış var, ırmağın çok haşmeti.

Her taraf dolmuş saraylar, peş peşe,
Her saray, saklar ki gökten bir köşe!

Mahmud'un mediste Firdevs, gördüğüm,
Mahmud'un asker, savaş etmekte tüm!

Rûh gezerken sırların âlem bu ân,
Çok perişân, ben uyandım uykudan!
İştiyâklar hem sevinçler içre ben,
Korkusuz rint, şâir olmuştum hemen.

Döktü gözden yaş o dem virâneye,
Söz eder olmuştu elbet, Hakk diye.

Ben o sırlardan haberdâr olmadım,
Onların feryâdı yakmış, anladım!

Gazne Harabelerinde Bir Perişân Dertlinin Yakarışı

Lâle, beklerken güneşten bir ışık,
Dalda saklar ızdırap, çok karmaşık.

Hem de çırçıplak güneş, sunsun bahar,
Cümle dertler, ızdırâblar târumâr!
Bak gerekmiş, lâzım elbet her biri,
Bilmem ölmek hoş, veya kalmak diri!

Hem hayat, dert, neş'edir, uğraşmadır,
Günlerin renkler, dünün kanlardadır.

El-amân gün hîlesinden, el-amân,
El-amân gün, akşamından, el-amân!

Ey Hudâ, sen cân ve ten, halk eyleyen!
Dertliden var, sâde bir çift söz hemen!

Eskimiş dünyâda, gördüm fitneler,
Bende var, elbet bütün toplumda var!
(180)
Âlem olmuş sendeki takdirle mi?
Yoksa, başka bir Hudâ emriyle mi?

Zahiren bak, sulh, sükûn, iç karmaşa,
Ehl-i dil, gönlün atıp çalmış taşa!

Doğruluk ihlâs, temizlik, kalmamış,
Yok kadeh, yok, huzra sâkî gelmemiş!

Hem senin gözler, Frenk'in lâlede,
Ondan insan, renk, şeref kaybetmede!

Gördüğün put Lât, Menât'ın cilvesi,
Kim yöneltmiştir cihanlar böylesi?
(185)
Merd-i Hakk kul, hem de, bir parlak gönül,
Mü'minin elbet cihânda oydu bil!

Etti tutsak, mal, kadın, evlât, para;
Putluğu yıkmaz mısın, gelmiş sıra?

Müslüman bilmem gelip tapmış kime?
İçte rûh, aşk, hiç de gayret yok yine!

Gönlü yanmaz, cân denen coşmak neden?
Sûr-u İsrâfil de mahrum ötmeden!

Kalp zayıf, cân gamlı, küskün durmada,
Pek değersiz böyle kalmış ortada!
(190)
Yer arar, kaçmak için, her kavgadan,
İçte hâkim Lât, Menât hep, put inan!

Sandı kâfir, misli yokluk ölmeyi,
Oldu âteş, kül ve cansız her şeyi!

Toprağından, tâze bir âteş yarat,
İsteyiş, aşk, hem ideâl neyse kat!

Tâzeden ver cezbeler, sen gönlüne,
Hem de ilhâm, çılgın aşklar ver yine!

Şarka kuvvet varlığıyla versene,
Yarının doğsun güneş, ondan yine!
(195)
Azmi ver, yarsın deniz tekrâr asâ,
Titrer olsun Kaf, bütünden durmasa!

Kandahar ve Mübarek Hırkayı Ziyaret

Kandahar elbette, bir cennet şehir,
Ehli kalp üzre, murat vermektedir.

Renk, ıtır, pek hoş hava, berrak sular,
Bir gümüş renk üzre hoş, parlardılar.

Lâlenin buz halveti dağlar ile,
Narların içlerde âteş, buz bile!

Şehri benzer bilmişim yârin eve,
"Ey katar, sen bağlayıp yük, sür deve!"
(200)
Ben, Necid yâranlarından bahs eden,
Şi'r okur olsam, getirsem vecde ben!

Gazel

Zerdüştlere vardım, meysiz eyledi sahbâ mest!
Ben menzili 'Lâ'dayım, eyler meyi 'illâ' mest!

Bilmiş yine sâkîler, herkesteki idrâki,
Etmiş beni sâkînin nâz, işve ve imâ mest!

Açmak gerekir tekrâr meyhâne-yi Rûmî'yi
Harem'de de gördüm etmiş pîrleri havra mest!

Geç felsefeden, artık Mûsâ'nın eteğinden tut,
Sahilde de yüz mest kul, duymuş bunu deryâ mest!

Ben gönlü götürdüm, soldurmuş çemenin rüzgâr,
Hep bahçede olmuşken, gör, lâleyi sahrâ mest!

İslâm'daki sırdan hep mânâ sunuyor sözler,
Bir kâfiri etmiş gördüm Vadi-yi Bethâ* mest!

Sînâ mı Faran'mıymış** Rabbim bu makam bilmem?
Olmuştu kilinden her bir zerre, temâşâ mest!

Çifte hırkam: **'Berzahı lâ yebkıyân,'*****
İnce bir nükteydi gör**: 'Lî hırketân.'******

Dîn ve âyinler ki tefsir her şeyi,
Alna yazmıştır kaderler, her şeyi.
(210)
Hem de, aklın sırra mahrem etmiş o,
Aşkı vermiş, keskin hançer etmiş o!

Aşka kervan üzre maksat, menzil o,
Bir avuç toprak biziz, rûh, kalp bil o!

Apaçık görmek demek, '**İsrâ**' bize,
Kalbi olmuş, Mescid-i Aksâ bize!

Gömleğinden geldi, ondan has koku,
Zikre salmış, söyletir: 'Allâhu, Hû!'

Korkusuz aşk, gönle etmiş gör neler?
Gör, ne haller üzre düşmüş, şişeler!
(215)

Sineden, çılgınca kalp raks etmede,
Beyni dersin, gözlerinden çıkmada.

Der ki, Cibrîlim ve gerçek nûr benim,
Önceden ben, böyle bir şey görmedim!

Şi'r okur Rûmî'den, ağlar hem güler,
Aklı bol divâne, Rabbim! Kim meğer?

Kutsilikler üzre sözler söyledi,
Hem şârap, sâkî, kadehlerden dedi!

"Korkmadan bilmem nasıl söz söyledi?"
"Burda susmak var ve gel sen, sus" dedi!
(220)
Bir derin söz söyleyip, dersem sana,
Âha sahip, bir seher versem sana.

Nüktedân ey, söylerim hoş nükte ben,
Erkeğin aşk, hâkim olmak, bil ki sen!

Hem ferâset, aklımız kalp incitir,
Mest oluş dersen bu has kalpten gelir!

Secde etmiş, hem atarken nâra o,
Tek avâzın var alev, hiç yoktu o!

Afganistan'ın Kurucusu Hazret-i Ahmed Şâh Baba'nın Mezarında

Ben o aydın pâdişâh kabrindeyim,
Kalbi, bir millet doğurmuş bildiğim.
(225)
Hem felekler kabri, Kâ'be saymada,
Hem tavaf etmiş güneş parlatmada!

* Mekke vadisi.

** Faran, Mekke'de bir dağ.

*** 36 Miraç olayı vurgulanıyor. Rahman sûresi: "Aralarında bir berrak hail vardır ki birbirlerine karışmazlar."

**** Hadis: "Benim iki hırkam vardır; fakr ve cihât."

Sanki Fatih* oldu hep saflar yaran,
Oydu şi're, sikkeler basmış olan.

Halka sunmuş neş'eler, hem zevk meğer,
Kutsiler, kabrinden hep tespihteler.

Saçtı cevher, gönlü, elbet elleri,
Etti pervâsızca terk devletleri.

Nüktedan, çok şey bilen bir cenkçi o,
Rûh temiz, elbet konuştuk, işte bu!
(230)
Hem makamın nerdedir, bildim, dedi,
Nağmesinden ölmüşün kimyâ idi.

Taşla toprak, senle bulmuştur gönül,
Hem gönül Sînâ'sı aydın, senle bil!

Dost diyârın bilmiş, azcık bizle kal;
Dost kokuşlar, sende var, bulduk visâl!

Hem ne hoş insan, o insan, aynadır,
Aynasından âlemi şeksiz tanır.

Yer ve gökler oldu birden ihtiyâr,
Kör güneş, ay üzre bir körlük sunar.
(235)
Lâzım olmuş bir cedel, feryât ki hem,
Gök ve yerler eski rengin alsa tam.

Mü'min insan, oldu İsrâfil meğer..
Oldu mutlak, yerle yeksân eskiler.

Verdi Allah, sabrı bilmez cân sana,
Dîn ve devlet sırrı bildin baksana!

Nâdir'in evlâda aç ahvalini,
Bilse hem, Zâhir onun her halini!

* Fatih Sultan Mehmed.

İslâm Padişahı Zâhir Şâh'a Hitâp
(Allah onu yardımı ile kuvvetlendirsin)

Pâdişahlık giysiniz uygun düşen,
Gölgeniz toprağımın kimyâ iken!
(240)
Pâdişahlık üzre olmuşsun ayâr,
Satvetin devlet ve mülkün, tam hisâr!

Ey fetihler, ey zafer sermâyesi,
Taht-ı Ahmet Şâh'a, bir şans cümlesi.

Sevginiz sığmaz gönül, vîrâne, boş,
Gönlü, arzûdan uzak kalmışsa hoş!

Parlâyan bir has kılıç saklar kemer,
Akşamı aydınlatır, etmiş seher!

Bildiğin gerçek kılıçtır, Nâdir'in,
İşte gerçek, söylenen söz Zâhir'in!**
(245)
Aşkın âteşten derim, sen et kabul,
Bir fakirden, remzi sultan, neyse bul!

Bir bakış atmakta üstün şahine,
Hakk'ın ihsan, şöyle göz at mülküne!

Gördüğün her neyse, taktir kimdedir?
Lâzım olmuşken bulunmaz şey nedir?

Gün, gecen tedbîrlerin bir aynası,
Gün, gecen takdîrlerin bir aynası.

Söyle ey genç, söyle ki yarın nedir?
Hem bugün, olmuş dünün kız, söylenir!

** Nâdir Şah (nadirat) ile Zâhir Şah (açık şeyler) ile cinas yapılmıştır.

(250)
Bu günün sahib olan bir kimseye,
Hep felek gelmiş, tavaflar etmeye.

O, cihânın renk ve ıtrın yüz suyu,
Dün, yarın hükmünde, bil sen doğruyu!

Hakk'a dost, sermâye gündüz, akşama,
Kendi bahtındır o yıldız, baksana!

Has nâzarlar ehli, baş, ümmette de,
Ümmetin, neymiş kader seyretmede!

Bakmasından yok öte, keskin kılıç,
Avlarız, biz, oysa av olmaz ki hiç.
(255)
Hem de, yüz göstermemiş çok hâdisât,
Kamilin fikriyle titrer kâinât!

Sev, baban mislince lâyık kimseyi,
Gönle girmiş, kim ki var sevmek iyi.

Ol ayık sen, öyle cennetlik ki var,
Kevrar ol hem, kahraman Kerrar kadar!

Neydi **kerrar?*** Hamledir üst üstüne,
Hem makam, elbet Alî'nin bil yine!

Hiç cihânın yok sebât, çok ümmeti,
Sâde kerrarlık yaşatmış milleti.
(260)
Gör neler olmuştu âlî Osman'a,
Kalpleri kan doldu, şu Garp'tan yana.

Vardı kerrarlıkla kısmet, onlara,
Erdi tekrâr orda bayrak göklere.

Müslüman Hint, meydanı terk eyledi,
Vardı düşman, hem de kerrar yok idi!

Bir avuç ten toprağı, elbet soğuk,
Sesten âteş üflemem, vermez ufuk!

Nâdir'in istekleri hep sende var,
Has damarlardan güzellikler akar!
(265)
İhtiyâr, genç, her gözün nûr sendedir,
Sırrı Hâşim, kimdi Mahmud, öğretir!

Bir de, dağ, çöllerde hançer sallâyan,
Hakkı yükseltmek ne öğren, sundu Han!**

Gündüz akşam, çırpınış gayret ile,
Farklı yüzyıllar yaratmak, var hele.

Saklıyor Kur'an meğer yüzler cihân,
Gel onun ayetlerinden, sen de yan!

Sen yanıştan, gel de ver Afganlıya,
Armağan et asra sen, Nevruzu da!
(270)
Bu cihânda kaybolan millet iken,
Onda gördüm başka şeyler, şimdi ben!

İçte mevcut, yanma, dertler onda var,
Hakk kaderden sırı etmiş âşikâr.

Hem onun hep işleri tarttım da ben,
İçte var çok gizliler, gördüm hemen!

Meydanın er, hep yaşar "Allah, Hu" da,
Hep cihân, olmuş ayak altında yâ!

Gönlü, Hak'tan gayre bağlar olmâyan,
Gönlünün taş, camları kırmış, inan!
(275)
Keyfiyet hem, kemiyet almaz cihan,
Var bu deryânın kenar, boş suçlaman.

* Kerrar; üst üste hamle eden, Hz. Ali.

** "Vâlâ Hazret Şah Veli Han

Sen görürsün, yüzde, kaldırsın hicâp,
Hem hesâptır, hem sevâptır, hem azâp!

Var eden, Kur'an, kitâptır milleti,
Kudretin kaynak olur gör, himmeti!

Hem cihanlar feth ediş, zevk, şevk ile,
Yer ve gök, her neyse feth etmiş bile!

Allah'ın ihsanı zevk, şevk, iş bu hâl,
Lütfü ihsandır cemâl, kahrı celâl!
(280)
Maddeyi bilmek, Firenk'in mal değil,
Sâde icat tat verir bir hâl değil.

Tetkik etsen, Müslüman yapmış bunu,
Düştü cevher, bizse kaybettik onu!

Hem Arap açmış kanat Avrupa'ya,
Hikmete, onlar temel atmıştı yâ!

Ekti önden, has tohum çöl insanı,
Gör, Firenk kaldırdı, toplar harmanı.

Şişesinden geçmişin gelmiş peri,
Avla tekrâr, hem bizim Kaf'tır yeri!
(285)
Dîne uymaz, fitnedir yüz dönsene,
Ehl-i Hakk'a, harp eder onlar yine.

Fitne bitsin, fitne ekler tâzeden,
Lât u Uzza, eksik etmez, Ka'be'den!

Varsa efsun, görmüyor gönlün gözü,
Nem bırakmaz, öldürür, rûhsuz bizi!

Kıldı yorgunluk tadından, mahrum o,
İnsanı, kalben kul etmiş, doğrusu!

Eski hırsız, hem cihânın tek belâ,
Lâle gönlüm dağlı der inlerdi yâ?
(290)
Hakk verir elbet bütünden zevk, huzûr,
Söyledim, tekrâr derim, yazdım Zebûr.*

Ölmeden, hem kalmadan, tüm nükteler,
İtibârî, bizde mevcut cümleler.

Hem sağır, nağmende âhenkten ölü,
Seste mevcut, tat ve lezzetten ölü!

Çengi dinlerken ki, mest olmuştu kör,
Rengi görmez, bir diri, kabrinde gör!

Hak'la rûh bulmuş yâ, bâkilikleri
Bunla ölmüş, onla olmuştur diri!
(295)
Ölmeyen, elbette Hakk'tır Hayy olan,
Hak'la olmak, mutlak ömründür inan!

Hak'tan ayrı kimseler, cansız kaya,
Kimseler, hep matemin tutmuşsa da!

Gel yapış Kur'an'a, istersen sebât,
Görmüşüm gönlünde hep, âb-ı hayât!

Verdi mutlâk, korkudan, dertten haber,
Korkusuzluktan, makam buymuş meğer!

Sultanın, emrinde kuvvet, 'Lâ ilah,'
Yoksulun heybet de elbet 'Lâ ilah!'
(300)
Almış olsak 'Lâ' ve 'İllâ'dan kılıç,
Elde artık, mâsivâ olmakta hiç!

Âlevimden oldu aydın asrınız,
Mutludur, sırrımla kim almışsa hız!

Kudretimden, sen nasibin, neyse al,
Ben fâkir, dünyâda elbet tek misâl.

---

* Zebûr-i Acem, İkbâl'e ait bir kitabın ismidir.

İnci, Kur'ân-ı denizden almışım,
Sıbğatullâh* remzini şerh etmişim.

Gam bağışlar olmuşum İslâmlara,
Vermişim nem, köhneleşmiş dallara.
(305)
Bir hedef tutmuş hayat, aşkım benim,
Âkilin câm, parlatan olmuş meyim.

Kalbi nûrlar nükteyi, kim söyledi?
Kalp yakan aşk, gerçeği, kimler dedi?

Ney olup inler idim çöl, dağda ben,
Her makamın bildim âş'kâr, orda ben!

Aşk u şevk öğrettim, oldum kül hele,
Sönmüş âteşler, alev almış bile!

Hep seherler ah ediş vermiş bana,
Çöp iken dağ kuvveti ermiş bana!
(310)
Nûr-ı Tevhid göğsümün içlerde var,
Hem şarabım, '**Lâ ilâh'** remzi sunar!

Fikrimin âh, hep felek seyriyledir,
Sâhili bilmez nehir, feyziyledir!

Çift kadeh iç, sen meyimden, öyle ki,
Parla, kından sıyrılan hançer ne ki!

* Allah'ın boyası.

Hep ölümlerden sunar san'at köle,
Söyleyim ne, bir sihir gelmiş dile.

Nâmesi sunmaz hayattan âteşi,
Sanki seldir, hep duvar yıkmak işi!

Yüz siyâh, vurmuş siyâhlık gönlüne,
Onda nâme, pekte alçaktır yine.

KÖLELİK

Yeniden ordu kuran, ben idim aşk ülkesine,
Akıl isyan ediyor hep,dînimiz tehlikede.

Şu zaman bilmez onun öyle ki hiç gerçeğini,
Delilenmek, boya uygun giyecektir yine de!

Sararak hem, erer oldum nice bir mevkiye ben,
Aklı, hânemde tavâf, pür saadet eylemede!

Sanmaym, akla hesap, hem de mizân olmayacak,
Şu kıyâmet kopacak, mü'min olan gözlemede!

KÖLELİK

(1)
Nûr olan arz Hakk'a dermiş öylece:
"Parlamamdan, gündüz olmuştur gece!"

Bir zamanlar yoktu hiç gündüz gece,
Ben zaman gönlünde yattım öylece.

Olmamıştım bir dönen, yıldız henüz,
Sâde almıştım dönüşten hız henüz.

Parlatırken nûrumuz kent, çöl, ne var,
Hoşluğumdan göl, deniz coşmuştular!
(5)
Varlığın sırlar sarar olmuş beni,
Hem, görünmek zevki çok üzmüş beni!

Öğrenip aldım, güneşten yanmayı,
Toprak ölmüş, sundum aydınlanmayı.

Parlamış toprak, fakat yoktur huzur,
Bir köleyken çehreler dağ dağ olur.

Onda, insanlar tutulmuş oltaya,
Döndü, Hakk'ı öldüren var, tapmaya!

Suyla toprak tutsağı ettin beni,
Hep hicâp duydum tavaftan, Ey Gani!
(10)
Hem cihân, cân nûrlarından bîhaber,
Ay güneşler lâyık olmazmış meğer!

Gel bırak gitsin o, mavi göklere,
Onla meşgul olmasın aydın hele!

Şimdi hizmetten uzaklaştır ve at,
Toprağımdan başka bir âdem yarat!"

Gözlerim kör olsa, elbet görmesem,
Ey Huda! Kil, nûra mahrum eyle hem!

Tende kalp öldürdü hep, kulluk denen,
Tende yük olmuş olur rûh, bil ki sen!
(15)
Bendelikten, ihtiyardır genç adam,
Ormanın aslânda dişler söktü hem.

Kul olurken, milletin hep fertleri,
Etti düşman, düşman olmuş her biri.

Secde etmişken, kimi etmiş kıyâm,
Ayrıdırlar, uymaya yoktur imâm.

Uğraşırlar bir biriyle, fert be fert
Her birinde mevcut olmuş ayrı dert.

Bağlatır zünnârı hem, Hakk'ın ere,
Verdi kıymetsizliği, has cevhere.
(20)
Dal, filizsiz, sonbahar yokken bile,
Ölmenin korku yayılmış fertlere.

Zevk ki yitmiş, hem de, şaşkınlık nesi,
Panzehir sanmıştı akrep iğnesi.

Hem hayattan kaybedilmiş zevk, şeref,
Bir eşektir, ot, saman, olmuş hedef.

Bir muhal olmuş meğer mümkün olan,
Bir ömür geçmiş, dolup bitmez yalan.

Hep tutar mâtem ki, günler günlere,
Saatin kumdan ağırlar bir kere!
(25)
Bir çorak yer, deldi akrep iğnesi,
Börböcek, akrep ki avlar öylesi.

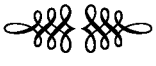
Bir cehennem âteşi, esmiş yeli,
İblisin sandal içinmiş, bilmeli.

Var hava üstünde âteş dalgası,
Hem sarılmış âteşin her şu'lesi.

Âteşi gör, kükrüyor gökler ne ki?
Bir deniz coşmuş, köpürmüş öyle ki.

Çok yılanlar saklıyor, görsen kıyı,
Zehri kusmuş kepçe kepçe diz boyu.
(30)
San kudurmuş it, alevler sunmada,
Pek de korkunç bir alaz yandırmada.

Düşseniz yüzyıl belânın çöllere,
Tutsak olmaktan güzeldir bir kere!

Kölelik ve Güzel Sanatlar: Musiki

Hep ölümlerden sunar san'at köle,
Söyleyim ne, bir sihir gelmiş dile.

Nâğmesi sunmaz hayattan âteşi,
Sanki seldir, hep duvar yıkmak işi!

Yüz siyâh, vurmuş siyâhlık gönlüne,
Onda nâme, pekte alçaktır yine.
(35)
Gönlü dönmüş yanmanın yok niyeti,
Yok yarınlar zevki; günler lezzeti!

Ney çalar,dînler bilirsin sırrı ne,
Şehrinin matem sunar sazlar yine!

Hem de, tâkatsız bırakmıştır seni,
Hem cihândan da usandırmış hani.

Durmadan akmış yaşı, göz sürmesi,
Muktedirsen, duyma ondan bir sesi.

Eyvâh, eyvâh! Nâmesi ölmek, yeter!
Ses bürünmüş kisvesi, yokluk meğer!
(40)
Sen susarsan, onda zemzem nerde de?
Onda mızrap "öl" terennüm etmede.

Gönlümün od, gâm sunar, âteş siler,
Zehri bulmuş, Cem sebûsu içre yer!

Çift olur gâm, kardeşim gel,dînle sen,
Şu'lemizden, aklı aydınlat hemen!

Gâm ki vardır, koymadan âdem yiyen,
Bir diğer gam, cümle gamlar mahveden!

Hem bu son gam, oldu rûhun yoldaşı,
Yoldaş olsan rûha yok, gâmın işi!
(45)
Var o gâmın, Şark ve Garp hengâmesi,
Bir deniz, mevcûdu saklar sinesi!

Bir gönül dolmuş olursa böyle gâm,
Onda sahil var demek olmuş harâm?

Bendeler can sırrına gafil hele,
Böyle gâm etmez terennüm hiç köle!

Ben demem, âhengi saklar bir hata,
Nağmeler, bir dul kadın feryâdı da!

Nağme lâzım, çağların seller kadar,
Kalpte gâm var eylesin hep târumâr.
(50)
Nağme coşkunluktan alsın dersini,
Kalpte engin bir âteş bulsun, yeni!

Katresinden, kuvvet alsın şu'leler,
Susmasından, cüz değer bulsun meğer.

Âşinaysan, o, terennümden makâm,
İçte harf yokken doğar olmuş kelâm!

Nûrlu nağme fıtratın meş'âledir,
Onda, mânâlar şekil vermektedir.

Aslı mânâ, nerdedir bilmem ki ben,
Şekli mevcut, biz tanış olduk hemen!
(55)
Nağme mânâ vermesin, ölmüş demek,
Yakma, yok, artık alev donmuş demek!

Sırrını açmıştı Rûm'un, mürşidi,
Fikrimiz yapmış, teşekkür secdesi.

'Oydu mânâ, hem alır kavrar seni,
Nakkaşın muhtaç da koymazmış hani!

Kör, sağır nakkaşa muhtaç etmeyen,
Oldu mânâ, ferdi âşık eyleyen.

Mutrıbım, mânâ, tecelli görmedi,
Şekle bağlanmış ve mânâ yok dedi!

Ressamlık

(60)
Şöyle gördüm bilseniz ressamlığı,
Yok, Halil, yoktur Âzer ortaklığı!

Kul, hevesler tutsağı, olmuş papaz,
Bir güzel kuş, bir olup bulmuş kafes!

Sırta, eski hırka giymiş bir yogi,
Sırta konmuş bir çıkın, mertek yükü.

Nâzlı dilber, şimdi bir put hânede,
Uzlet eyler, hem de, bir virânede.

İhtiyarlıktan gönül almış yara,
Elde, aydınlık sunar bak mumlara!

(65)
Mestti mutrip, bir yabancı nağmeden,
Bülbül ötmüş, sazda tel kopmuş hemen!

Bakmanın oktan, civân almış yara,
Bir çocuk asmış, boyundan pîr baba.

Ölmenin mânâsı damlar fırçadan,
Nerye baksan, ölme, efsûndur duran.

Şimdi, ilmin gâfileymiş secdesi,
Şüphe artmış, yok yakînin hissesi.

Yok yakînsiz, gerçeğin bir lezzeti,
Hem, yakînsiz yok yaratmak kudreti.
(70)
Hem yakînsiz, gönlümüz titrer durur,
Bir nakış yapmak, nasıl mümkün olur?

Geçse benlikten tamamen hastadır,
Topluluk, hem zevkinin tutsak kalır.

Hep tabiattan dilenmiş, bir güzel,
Eşkiyâdır, yolkesen olmuş o el!

Sen güzellikler ararsan Hakk sana,
Her güzellik sende çıkmış imkâna!

Çevrenin tekrârıdır ressamdaki,
Yansıyan şey, olmamış benlikteki.
(75)
Benliğinden renk verir olmaz ki bu,
Hassasiyet yansımaz hiç doğrusu!

Halk ediş yansır bütün renklerle de,
Hep topallar, öyle kırtasiyede.*

Aşkla kıvranmaz onun pervânesi,
Günleri yansıtmıyor, yarın sesi!

* Bürokrasi.

Bakmasından, hem felek almış yara,
Korkusuz bir kalpte, yoktur onlara.

Hem zelildir, hep de mahcuptur bilin,
Yoldaş olmaz onla hiç Rûhu'l-Emin.
(80)
Fikri boş, elbet cedeller mahrumu,
Yok onun İsrafil'in sûr, doğru mu?

Kendini, toprak sayar olmuş olan,
Kalpte Allah nûru, ölmüştür inan!

Düşse Mûsâ kendisinden ayrı bil,
El siyâh, asası ip, ejder değil!

Var hayatın kuvvetinde mucize,
Böyle bir sır, söylenilmez herkese!

Fıtratından alsa san'atkar feyiz,
Sırlarından gösterir elbette iz!
(85)
Hiç onun deryâsı bilmez ihtiyâç,
Bak bizim ırmak verir, bitmez harâç

Günlerin yaygı kırıştırmış onu,
Her güzel almış ayar, ondandı bu!

Onda horluk cennetinkinden güzel,
Lat, Menât inkarcısı, kâfir bedel!

Bak yaratmıştır, diğer bir âlemi,
Kalbe vermiş, başka âlemden demi!

Deryâdır, gönlünde çalkar dalgası,
Önde gevher, dalganın bir meyvesi.
(90)
Doldurur cân feyzi her bir boşluğu,
Şânıdır elbet onun, her sunduğu.

Hoş ve çirkinlik, ayar pâk fıtratı,
San'atı, has, çirkinin bir fırsatı.

Aynen İbrahim ve aynen Âzer o,
Put kırar, hem pûtu îmar eyler o!

Görse yıkmış, nerde vardır köhneler,
Mevcudu, öz rûha uygun törpüler!

Bendelik koymaz cânı, atmış dışa,
Cânsız olmuş tende, beklentin boşa!
(95)
Kendini göstermeden mahrum gönül,
Kendini bilmez iken ölmekte bil!

Eylesen Cebrâil'i kul kendine,
Aynalar, gökten inerler emrine!

Bendenin mezhep ki, taklit Azeri,
İddiâ boş, andırır kâfirleri.

Tâzelikler artırırken şüpheler,
Köhnelikten, aldı çok zevkler meğer!

Görmemiş son, gözler elbet mâzide,
Bir mücâvir kilde, rızk beklerdi de!
(100)
Buysa san'at, arzûya, ölmek demek,
İçte çirkin, dışta hoşluk vardı tek.

Bir bilen kuş, olmamış elbet esir,
Bir tuzak olsun ipek, bir hiç gelir!

Kölelik Mezhebi

Bendelik hem aşk ve mezhepten ırak,
Balda mevcut tat, dimağ seçmez ki bak!

Âşık olsan, tevhîdi sindir hemen,
Sonra müşkil neyse, artık iste sen!

Bendenin aşk, sözleri geçmez hele,
Bizde iş, sözlerle yâr olmaz bile!

Hem kolaysız, hem de zevksizdir hani,
Hem delilsiz, bîsebil, şevk kervanı!

Çok ucuz satmış ilim, dîni köle,
Rûhu satmış, sâde can kalsın hele.

Gerçi dâim dilde Allah adı var,
Kıblesi, sâhibinin kuvvetle yâr!

Öyle bir güç, şa'şaalı, hep yalan,
İçte dersen, hep yalan olmuş dolan!

Put bu secdeyle olur olmuş Hudâ,
Karşılaşsın, bak bu hâl, olmuş fenâ!

O Hudâ, hem verdi ekmek, buldu cân,
Bu Huda, ekmek verirken aldı cân.

Gör Hudâ tektir, bu yüzler parçadır,
Çâredir bu, o desen, bîçâredir.

Ayrılıklar derdinin dermanı o,
Bu Hudâ'nın söz, nifaktır, doğrusu!

Kul beğenmiş olsa bir kez aldanır,
Göz, kulak, his yüklenir, kafir olur!

Kim biner bir bendenin hem rûhuna,
Tende cân var, rûhu yoktur, bak ona!

Biz nasıl sır, dipdiri dersek ona,
Rûhu yoktur, manâsı yok baksana!

Ölme, dirlik, nüktedân birlikteler,
Hepsi Hak'tan gelme itibâr meğer!

Bir balıksan, dağ ve sahrâ yok demek,
Kuş için bilsen ki deryâ yok demek!

Ses yanık olsun, sağır bilmez nedir,
Onda ölmüş, zevk ve tad, herkes bilir!

Çenginin huzrunda mesrûr, mest ya kör,
Renkli varken kabre konmuş canlı, gör!

Hakk'la, rûh, elbet ayakta dipdiri,
Yoksa ölmüş oldu bu, O hep diri!

Hem O Hayy'dır, verdiği haktır hayat,
Kim yaşar bil, orda mutlaktır hayat!

Hak'tan ayrı, kim yaşar bir lâşedir,
Hakk'a kimler ağlamaz, ölmektedir!

Görmek istenmiş olanlar, perdeli,
Kalbe değmez bil ki zevk, şevkin yeli!

Nerde yanma, nerde müştaklık, hani?
Sözlerin ufkunda, aydınlık hani?

Mezhebi dardır, ufuklar onda dar,
Kapkaranlık, onca gerçek şark mı var?

Canlılık, sırtında yüktür pek ağır,
Ölmeyi sarmış ve hep saklar durur.

Sohbetinden üzgün elbet, aşk desem,
Pis nefesten aşkın âteş söndü hem!

Gülde mevcut bir harâret vardı yâ,
Ay ve yıldız, kâinat, hiç kalmada!

Sen ararsın, kulda hiç göz zevki yok,
Rûh mu dersin, hiç uyanmak şevki yok

Çekmemiş gözler ki görmek zahmeti,
Yattı, tembel öldü, bitmiş niyeti.

Hükmeden çözmüşse elbet bir bağı,
Başka bir bağdır o cânın ortağı!

Hep düğümler attı, düğmün üstüne,
Etti bir zırh, kimseler değmez yine.

Pek küçük kin, ölmeden korkutmada,
Ölmeden ürkmüş bütünden ortada.

Bir güven bitsin ve kaybolsun ümit,
Sinesinden arzû çıksın, gel işit!

Giydirir bâzen güzel elbiseler,
Bâzı iş var, âmir oldun şimdi der.
(135)
Bâzı düşmüş, elde hızla mühresi,
Bayrağın yer, oldu hem şân kal'ası.

Bu günün nimetlerin, hayran köle,
Bir yarın inkâra yön bulsun hele.

Fikri sarhoş, hem melikler sevmede,
Pek zayıf rûh, iğe dönmüş, öyle de.

Tertemiz rûh, alçalır olmuş nice?
Ten köyünden ki helâkten, pek yüce?

Bir bukağ, rûh, gönle bağ olmuşsa hem,
Müşkül elbet, müşkil olmuş iş bu dem!

Hür İnsanda Mimari

(140)
Bir zaman, geçmiş nesil var, sohbet et,
Hürlerin san'at nedir, gör, dikkat et!

Surî, Aybey, hem ne yapmış, kalk da gör,
Hem cesâret varsa bir kez bak da gör!

Çıktılar onlar ki kendinden dışa,
"Ben temâşâ" böyle yönlenmiş işe!

Bağlamışlar taş desen, hem bir taşa,
Çok zaman dönmüş bir âna sığmışa!

Görsen olgunluk verir bunlar sana,
Başka âlemler sunar bunlar sana.
(145)
Nakşı seslerken sanatkâr huzruna,
Sen ulaştın, hem de elbet rûhuna!

Taşta, bir merdâne himmet yükselir,
Gönlü, rûhtan çifte la'l var, gösterir!

Secdegâh artık kimindir sorma sen,
Olma gâfil, sorma tenden cânı sen!

Vah bana! Bir bak usandım ben bana!
Ben hayattan içmedim su, baksana!

Ben ki kökten, ayrılan bir varlığım,
Hem makâmımdan uzak, hem ayrıyım.
(150)
Bir yakîn, vermekte kudret insana,
Vah, yakînin dal susuz, nemsiz yine!

Bende, "İllallâh"lı kudret, yok hele,
Secdemiz, dergâha lâyıksız bile!

Tâc-Mahal bir inci, gel mehtâpta gör,
Tâcı mehtâp gölgenin saflık meğer!

Mermeri, akmış sudan çok cân sunar,
Tâ ebedden, çok bekâ almış o yâr!

Erlerin aşk sırını hep söylemiş,
Kirpiğin uç, her taşı yontmuş imiş!
(155)
Erlerin aşk, kutsi cennet renklidir,
Taş ve kerpiçten terennüm gönderir!

Erlerin aşktır, güzel nakdin ayâr,
Hüsne olmuş, hem de, elbet perdedâr!

Himmeti geçmiş feleklerden öte,
Hem cihân, hem şu ve bundan geçmede.

Her ne gördüm, söylesem sığmaz söze,
Bir de çekmiş perdeler gönlün göze!

Sevgi yükseltmiş tükenmez cezbeler,
Bir değersiz, çok değer almış meğer!
(160)
Sevgisiz, elbet hayat matemdedir,
Sevgisiz iş, hem de, çirkinlik verir!

Aşk vurur bitmez, cilâ idrâklere,
Aynalık vermişti taş mermerlere.

Ehl-i dîlin gönlüdür Tûr, öyle yâ,
Aldı san'at, her bir el, Beyzâ'yı da!

Hem onun huzrunda mevcut, cümle mât,
Zehr olur âlem, onundur dal, nebât!

Bizde fikrin kudreti nûruyladır,
Hem yaratmak, canlılık ondan gelir!
(165)
Kuş, karınca, âdeme tek aşk yeter,
Sâde aşk, çift âleme kâfî meğer!

Kahrı yok olsun, güzellikler sihir,
Kahrı birlik, hep nübüvvet gösterir.

Hem sihir, hem mucize, bir aşk taşır,
Aşk içinde cümle âlem oynaşır.

Ne ben molla, ne ben sofiye uydum!
Bilirsin sen, ne oydum ben ne buydum!
Yazıp Allah gönül levhama bir kez;
Beni ben hem, onu âyan görürdüm!

ARMAĞÂN-İ HİCÂZ

Hakk'ın Huzurunda

Ne hoş bir yolcu; mal-mülk onca neymiş?
Gönülden dost öğütler,dînlemezmiş!
Onun âteş saçan ah var, göğüs ger;
Tek ahından asırlık gam da ölmüş!

HAKKIN HUZURUNDA

I

(1)
Bu âşık gönlümü almışta gitmiş;
Alevler benzeri sönmüşte gitmiş!
Gelip bir ân avamlarla görüş sen,
Havastan mey içip çekmişte gitmiş!
(2)
Varımdan, yokluğumdan, söz demişken?
Utancımdan ağız açmaz idim ben!
Diri gönlü, sücûdundan tanırsın;
Sücûdumdan ayarlarsın değer sen!
(3)
Benim gönlüm, nedir-neymiş peşinde;
O üstündür, o ay ve pervininde!
Cehennemden verin bir tek virâne;
Sever yalnızlığı kâfir özünde!
(4)
Su, kil bak sen nasıl buhran içinde;
Bu aşk, müşküldedir gönlün elinde!
Harâmdır tek nefes mutlanmamız hem;
Budur rahmet! Benim gönlüm peşinde!
(5)
Cihânı kim yaratmış öz varından?
Güzellik verdi kim öz esrârından?
"Uzak dur, şeytanı vazgeç!" Dedin sen,
Desen sen kim büyütmüş, hangi cânân?

II

(1)
Kayıtsız gönlümüz, dertler içinde;
Nasip, azar ve ya lütfün deminde?
Ve şeytan olsa da incinmem aslâ,
Günahkârım, sevâbın ben izinde!
(2)
Esirgerken gülün meylik sefayı;
Ki sağ elden de tuttun bînevâyı;
Eğer sevmek usulün buysa gelsin,
Atıp kır Ka'be'de câmı mınâyı!
(3)
Esiri kalp, hayal kurmuş duranlar;
Ve derttirler o derman almâyanlar!
Neden hep secde bizden istedin sen?
Virândan vergi almaz şah olanlar!
(4)
Konaksız bir yolun seyyahıyım ben!
Tohumlar ekmişim mahsul dilerken.
Gamından korkumuz olmaz velâkin
Senâsız verme gam gönlüm için sen!
(5)
Şarabımdan da dar idrâke verme;
Şarabım pişkin elbet hâma verme!
Neyistandan uzak kalsın kıvılcım;
Havas içsin, sakın avama verme!
(6)
Senin yok, keşmekeşlerden talep yok;
Senin dert yok, elem yok, ıstırap yok!
Ve döndüm lâmekândan kaçtım elbet,
Gecendir, hem figan dersen ki hep yok!
(7)
Kıyamet salmışım, ver sen cihânda
Şekil ver sen, cihâna, asumânâ!
Bizim kil, tâze bir Âdem yarat sen;
Ve öldür kim koşar hep kâr, ziyanda!
(8)
Güneş varken cihân olmuş karanlık,
Sevap varken hata dolmuş, bak artık.
Ve bilmem nerye dek virân evinde,
Su-renk, kanlar süsün olmuş âhenk yok!

(9)
Kölenden razı ol bitsin bu istek,
Yolundan çıkmazım, elbet yolun tek;
Velâkin kanmaza sen söyle dersen;
Arap attır, eşek dersen demem pek!

III

(1)
Sinem saklar gönül bilmez sevinçler;
Kilin avcında âteş hem, ne nûr var!
Alın benden huzur, hissiz namâzı;
Bu omzumdan, ki yük almışta saklar!
(2)
Nasıl bahseylesem dînden, vatandan?
Ne mümkün hem açık söz etmek ondan!
Darılmak yok, bizim şefkat az ammâ;
Yapan ben, köhnemiş havraysa bundan!
(3)
Ve toptan Müslüman tutsak Frenk'e!
Kolay geçmez gönül ermez âhenge!
Sürüp yüz, gayra ait hânelerde;
Ebuzer, Selman'ın yok secdeler de!
(4)
Yok arzûm bu cihândan o cihâna;
Yeter oldum ya âgah sırrı câna!
Ki ver bir secde sen, yaksın keremden,
O vecd sunsun şu yer hem âsumânâ!
(5)
Rahat ister adamdan isteğin ne?
Esen yeller komaz elbet yerimde!
Seher vaktinde Cavid secdedeydi;
Sabahından, gecem süs merkezinde!

IV

(1)
Fakih cahil, yakîn bilmez o millet;
Bu kavmin iş, kolaylaştır ki elbet!
Görünmez, bunca haller görmüşüm ben;
Anam, taş doğsa isterdim akıbet!
(2)
Bakışlar, nerye dek durmaz azarlar?
Niçin hep önde durmuş cümle putlar?
Halil evladı kalmış put evinde;
Tuz, ekmek Nemrud'un elden yesinler!
(3)
Giden hazlar döner dönmez mi bilmem?
Hicaz'dan yel eser, esmez mi bilmem?
Fakirim ben, ömür bitmekte şimdi,
Ve sır bilmiş gelir gelmez mi bilmem?
(4)
Eğer gelmişse sırlardan bilenler;
Ona sen gönlü yakmış nağmeler ver.
O ümmet gönlüdür, artık temizle;
Kelim'inden, hekimden çâre göster!
(5)
Malım, dert âşina gönlümdü elbet!
Nasibim bir boğuk, bir dertli feryât!
Bilinsin, lâle kabrin üstte hoştur;
Susar hem, kanla dolmuş söyleyen dert!

V

(1)
Gönül, sevmek, kazanmak neydi bilmez;
Gönül hem gam denen şey haydi bilmez!
Nefes verdin temiz toprak bu derken,
Yemek, ölmek nasıl bir şeydi bilmez!
(2)
Gönül bizden de ürkmüş taşra gitmiş;
Odur şeklin esir, mânâyı atmış!
Ki Hak dergâhta yoktur bak kovulmuş,
O Hak görmüş, biz olmuşken işitmiş!*

* Feridüddin Attâr bir beytinde "Muhammed Allah'ı gördü, Musa sadece işitti" diyor..

(3)
Ki bilmez Cebrail hiç ıstırâbı!
O duymaz Hakkı bulmak ihtiyâcı!
Acıymış, tatlılık bilmez ne bilsin;
Bu kuldan sor, nedir versin hesâbı!
(4)
Bu meclis süslenen, elbet gecenden!
Ay olmuş dönmemiz, ay eksilenden!
Senin gaflet hikâyen anlatılmış,
Ve lâkin hep silindim ben giderken!
(5)
Semâ, Cibril'de kalp koymaz da yırtar;
Görür sanmam bu devrin oysa tekrâr!
Ve yontup şimdi kâfirler putundan;
Ne hoş mabet yapar mü'min olanlar!

VII

(1)
Vecit ver Rumî'den, Husrev yanıştan;
Senaî'den de ihlâs sıdkı ver sen!
Ve kul olmakla kalben ben uyuştum,
Sevinmem, bir ilah etmiş isen ben!
(2)
Fakir Müslim ki mest yokluk içinde;
İşinden Cebrail kızgın ve kinde.
Gelip bir başka millet yap derim ben,
Bu millet suç olur dünya elinde!
(3)
Eğer millet yaparken başka bir iş;
Diğerler iğneden gelmiş bal almış.
Rıza göstermez âlem üzre bir fert,
İki âlem olur yük sırta kardeş.
(4)
Diğer halk başlasın tevhide bir dem;
Geceyken gönlü gündüz oldu muhkem!
Kum olmuş Kehkeşan durmuş yolunda;
Güneş bir yer bulur durmuş olur hem!

VI

(1)
Cihânın bil ki bir çerçöpler elinde;
Şu insanlar cehalet pençesinde;
Ve kerkes, kargalar hep neş'e sürmüş,
Şu leş yerler, sanat atölyesinde!
(2)
Zaruret mest mürit der şeyh gelin siz;
"Bizim halden meğer Allah habersiz!
Bizim şeyh şah damarlardan yakınken,
Uzaktır mideden elbet bilin siz!

VII

(1)
Şu Hindistan diyorlar başka bir yer!
Ve gökler, başka bir tür, başka bir yer!
Bu beş vaktin namâzı istemek yok;
Güzel saf tutma, tutsakken ağırdır!
(2)
Ve tutsak Müslüman, izzet ne bilmez!
Kulak, göz tılsımın tutsak, bilinmez!
Hapistir hep, damar gevşek ve yorgun;
Şeriat hem ayin yüktür ya bir kez!

VIII

(1)
N'olur ölç sen, nedir kârlar ziyanlar;
Ve sonsuz cennet et sürsün cihânlar;
Ki topraktan gelen bizler bilinsin;
Biz olduk bil ki, dünya süsleyenler!
(2)
Şu sonsuz bir hayat neymiş bilinsin;
Vakitsiz ölmelerden bilgisizsin!
Bir ân eksilmemiş vaktinden elbet;
Ve sonsuz bir ömür, ölmüş değilsin!

IX

(1)
Bulursun ihtiyâr olmuş bu dünya;
Kaderler perdeden artık çıkar ya!
Muhammed huzra varsak rüsvâ etme!
Hesâbım her ne var gizli sor da!
(2)
Cânın yol Mekke'den, şehrindi bir kez;
Beden koşmuş, fakat câna yetişmez!
Kalıp sen burada Hak has kullarıyla,
Diyârı dosta ermek var cânım tez!

PEYGAMBER'İN HUZURUNDA

Edep lazım ki Arş'tan üst o yerde;
Nefes tutmuş Cüneyd hem Bayezid de!
(İzzed- i Buharî)

(1)
Göçer insan, çadır, her neyse toplar;
Konaktan çıktı dostun, başkanın da!
Akıl bir mahmili sürmekten âciz;
Ve dizgin gönlümün ellerdedir yâ!
(2)
Gönüller cevheri ben, göz ki diktim;
Duvârında tepindim, orda dîndim!
Köyün, şehrin havasından da ürküp,
Gönül açmış yeli çölden edindim!
(3)
Gönül hangi tecellinin şahidi?
Huzur, bir tek nefes almaz nasibi!
Götürdüm sahraya yıprandı durdu,
Nehir var yanda inlettin garibi!
(4)
Garip, sen cilve mestin kervanından;
Sakın sorma, cihandan el çekenden!
Gelir cân, sesler o, sazlıktan elbet;
Karıştırmış olanlar yel eserken!
(5)
Koşardım vuslatı, gençlerle bir ben;
Yol aldım Yesrib'in yollarda derken!
Kanat çırpan o kuştan gökyüzünde,
O kuş olmuş da neş'eyle dönerken!

II

(1)
Bu sarhoş aşk günahımdan bütün nâs;
Delildir, onda olgunlukta herkes!
Budur hâm, eylemişler ben okurken,
Hicazın ben âhenginden veren ses!
(2)
Niçin sordun ne makamdır nevâmız?
Yakın dost bilmemiş hiç nerdeniz biz!
Ki yalnız türkü söylerdim bu çölde;
Yük attım, çölde yerleştim bilin siz!

III

(1)
Seher vakti, devem, âheste yollan;
Süvarin hasta, yorgundur dedim ben!
Ve hem, mestâne yollanmış iken o,
Ayak altında kumlar hep ipekten!
(2)
Devem cândır, onun dizgin, ne iştir?
Onun cân, cânımız emsal görüştür!
Ki bildim dalgalanmış gezmesinden,
Gönül sihrinde tutsaklık buluştur!
(3)
Siyah gözlerde bir bak yaş ve nem var;
Sabah feryâdının âh, gönlü dağlar!
Bakıştan dalgalar almış o meyden,
Gönül aydınlatan mey ayni derler!

IV

(1)
Ne hoş sahra, geçer ordan ki kervan;
Sürerlerken dua eylerler de her ân;
Sıcak kumlarda secden anlı yaksın,
Sucûdundan o yorgun iz bıraksın!
(2)
Ve akşam çöldedir ulvî tebessüm,
Eder gündüz o neş'eyle terennüm!
Yavaş bas sen ayak elbet ki yolcu,
Onun her zerre bizden, derde mahkûm!

V

(1)
Amiri kervanın Acem değil kim?
Arap âhengine uymaz terennüm!
Suya kanmak, coşuş bu nağmelerde,
Gönüller bahtiyâr dersek olur tüm!
(2)
Onun aşk sarhoşu olmak makamı;
Onun tinet sunar âteş tufanı!
Nevâsından gönüller buldu derman,
Dilim almış göğüsler buldu cânı!

VI

(1)
Şu gizli gam eğer dillendirilse;
Olur gerçekte bir destan denilse;
Ve kıvrılmış, döner yol, yolcu yorgun;
Işık sönmüş, yarımlık gecesinde!
(2)
Baharın döndü bağlar lâlezâra;
Çadır kurmakta artık düştü yâra!
Dağın koynunda, tenhalıkta elbet,
Gelir neş'em, çekilmişken kenara!

VI

(1)
İraki'den bazen şiir okurdum;
Bazı Cami okur oldum da yandım!
Arap âhengidir hiç bilmem amma,
Ve kervanın terennümden bilirdim!
(2)
Silinsin gam, ve yolcu zevke ersin;
Figan artsın, coşan figansa taşsın!
Çabuk, kervan yolu pek çok uzaktır,
İçimden, ayrılık, âteşte düşsün!

XIII

(1)
Gel ey kardeş ki ağlaşsak ki birlik;
Cemal-i Hakk'a biz kurban demiştik!
Gönülden ben biraz söz söyleseydim,
Nebinin pâk ayak, yüzler süreydik!
(2)
Hüküm ehli olan az kıymet almış;
Cahil mest cilveden çok cilve bulmuş;
Ne hoş bir ân, ne mutlanmış zaman bu,
Şahın köşk, şimdi derviş çün açılmış!
(3)
Sinemden dört taraf aşkı cihândır;
Başın sevdâ, bilinsin lâmekândır!
Bu ulviyet makamından girince,
Kanadımdan uçuş bir toz, düşendir!
(4)
Bu vadinin zaman sonsuz bilinsin!
Bu kilden mânâ şekl almaz bilinsin!
Hekimler hem kilimler yan yanayken,
Ve sanmam, "*lenterâni*" vardı densin!

IX

(1)
Şu Müslim bir fakir, eğmiş külâhı;
Gönül ağlarda bilmez neydi âhı!
Gönül ağlar fakat bilmez nedendir,
Resulullah'a döndür sen nigâhı!
(2)
Gönül gamınla yanmış çırpınır hem,
Terennüm eylerim senden nefes dem;
Şu derdim hem odur yok Hint'te elbet,
Senin mahrem kulun yoksul bu ülkem!
(3)
Geceymiş Hint, köleyken sen, seher yok,
Güneş parlatmak ister bir eser yok!
Gözün uçtan bakar olsan n'olur sen,
Ve bizden, Müslüman biçâreler yok!
(4)
Ne dersem ben, fakirden dert çekenden;
O mü'mindir bu kıymet cevherinden!
Cefâkar kimsedir Hak yardım etsin;
O düşmüş ulvilik mevkilerinden!
(5)
Nasıl ben söz eder olsam ki ondan,
Ve elbet gizli âyanken gören sen!
Ve yüzyıllar onun çektiklerinden,
Kasap dükkanının oldum kütük ben!
(6)
Henüz mavî olan bir çark dönerken,
Şu kervan hem makamından uzakken;
Düzensizler nizâmından ne dersem,
Bu millet tek, lidersizdir derim ben!
(7)
Onun saf kanda âteşler tükenmiş;
Harap bir tarla, sanmam lâle bitmiş;
Siyah kın boş ve boştur onda cüzdan,
Kitap virân durur, hürmetle asmış!
(8)
Onun gönlü ıtır, renklerde tutsak;
Gönül, zevk, neş'eden sunmaz eser bak!
Doğandan keskin ıslık vardı bilmez,
Sinek vızlar, onu net buydu duymak!
(9)
Ve sen varken gönüller açmamıştır;
Kilin avcında benlik doğmamıştır;
Ki tekbirden gönül yükselmemiştir;
Ve zikrin has saray vurgun yemiştir!
(10)
Yakan yırtık, yamatmak fikr eden yok!
Yaşanmış böyle söngün bir bilen yok!
Nasibiymiş yarım bir ölmek elbet,
Yaşar İslâm fakat bir "Hu" diyen yok!
(11)
O hakketmiş, verin âciz esirdir;
Uzun ömrü, dilenmiş bir fakirdir;
Kapatmışlar ona meyhâne örtük,
Susuzluk Müslüman, bunlar ölümdür!
(12)
Onun tinet nedir saf kıl ki tekrâr;
Onun sen gönle artık bir cihan ver!
Esen sert yel, etek yüzlerce parça,
Ve sönmek üzredir artık çerağlar!
(13)
Hayattan bak gelin el halvetinde;
Bakan eldir şu yokluk ellerinde;
Günahkârdır, yaşarken kabre girmiş,
Nekir rûhban ve münkir put evinde.
(14)
Onun gözde ne nûr vardır ne neş'e,
Sabırsız sinede çarpmaz gönülde.
Ölen bir ümmetin yardımcı Allah,
Huzursuz cân elem saklar içinde!

(15)
O Müslim oğlu eyvâh ölme bilmez!
Ölümden korkuyor, titrer durulmaz!
Onun göğsünde görmem bir gönül ben,
Nefes bitkin, ölüm derdiyse dinmez!
(16)
Sömürmek, hokkabazlıktır bilinsin;
Arap, Türk hiç, emin olmuş mu dersin?
Senin dost ızdırabından derim ben,
Bu hac vaktinde şefkat eyle gitsin!
(17)
Bedenden Müslüman bir kerre sağlam;
Kalıp dersen, onun muhkem iken tam!
Görürken bilge doktor anlamış ki;
Tenin cân vardı, benlik ölmemiş hem!
(18)
Şu taçsız Müslüman utanç içinde;
Dini ölmek, fakirlik tekkesinde;
Bilirsin sen, cihânda neyse miras,
Hakanlıktan dokunmuş bir kilimde!
(19)
Nedir onlarda ahval sorma benden?
Onun yer, gökte soysuzdur derim ben!
Şu incirler yiyen bir kuş için bak;
Çölün yemler için koşmak ağırken!
(20)
Hayat neymiş, serilmiş göz önünde,
Yarın, dün incelik neymiş dedim de?
Cânın sırlar nedir, açmamaksa mümkün,
Arap'tan nûr nasip et, el isem de!
(21)
Ki Müslüman isek askersiz ammâ!
Fakat kalben, hükümdâr kalbi var yâ!
Ki tekrardan veren olsun cemâli;
Celâlinden sığınmak yok cihâna!
(22)
Masallar oldu şeyhin mal metaı;
Şu tahmin zan, sözün olmuştu şahı!
Onun İslâm'la bağ, zünnar bilinsin,
Harem'dir bak Budist'in hânegâhı.
(23)
Cihân dînsizlerin elden bezenmiş;
Bedenden cân gelen bir şeydi denmiş!
N'olur Sıddık'ta mevcut fakr verilse?
Bu cân fakrdan olur alt-üst edilmiş!
(24)
Harem put mabedinden renkler almış!
Bizim put, karmaşık saç, ihtiyarmış!
Siyah baht sineler, bir kalp bulunmaz,
Yok aydınlık, gönül arzûsu donmuş!
(25)
Fakirler mescidin saflarda varken,
Şehinşah'ın yaka yırtıp giderken!
Gönüllerden bu âteş çıkmış artık,
Yürür hep Müslüman dergâha birden!
(26)
Bu kendinden savaş etmiş duranlar;
O çiflik mefhumu gönlünde saklar!
Uzak kalmış iken mescitten onlar,
Alın bir tuğla siz, feryâda başlar!
(27)
Hudâ'dan gayra döndük, secde ettik!
Mecusî benzeri dualar ettik!
Değil elden şikâyet, kendimizden,
Biz Allah'a uyan bir kul değildik!
(28)
Şârap içmiş o eller, boş kadehler!
Ki sâkî yok, ayak çekmiş o erler!
Sinem bir ah taşır mumdan, dumandan,
O ahır saklanan, saklandı derler!

(29)
Kadehler, tekkenin cam, dolmamış mey,
Bu mektep eski mektep, bilmemiş şey!
Şairan meclisi dondum da geçtim,
Ölen bir nağmeler sunmuş iken mey!
(30)
Müsülmanım garibi her diyarın;
İşim yoktur bu toprak yok ki kârım!
Takatsiz kıvranır oldum nedense,
Demek ki masiva olmuş kararım!
(31)
Ve açtım kol-kanat uçtum, veren sen,
Yakan nağmeyle çırpındım bütün ben!
Ölüm mülkünde titrer Müslümanlar,
Cihanlar gezmişim, yok böyle insan!
(32)
Gecem Hak yolda sızlanmak ve yanmak;
Niçin İslâmda yoksul, adi kalmak!
İşittim bir nidâ Allah'tan elbet,
Gönül var, sevgi yok bildimdi ancak!
(33)
Geçen geçmiş âzamet şanı gitti;
Şu geçmişten söz etmek fayda netti!
Benim göğsümde yanmış meş'alem var;
Asırlar geçti tekrar söndü, bitti!
(34)
Putun mimar, Harun'un bekçi şimdi;
İman ölmüş, ve göz, gayri gezindi;
Hayır sunmuş sebepten yok ümidi,
Bütün haller bakışlardan bilindi!
(35)
Şu yol üstünde yanmış şu fakirden,
Ona ilham eder ol bu yanıştan!
Gönül bulsun o nûrdan cânlılıklar,
Yâkîn bulsun, gönül lütfet ki senden!
(36)
Gerek düştüm, gerek sarhoşça kalktım!
Kılıçsız hem ve çok kanlardı döktüm;
Dönüp lütf eylesem bak, neylemişsem,
Ki ben hem bu asırla hep savaştım!
(37)
Benim tek en güzel şeydir âh etmek!
Ki kervansız çıkıp Yesrib'e gitmek!
Ve mektep, zevk dolan meyhâne nerde?
Sen emret, bizce hoşluklar nedir tek!
(38)
Onun uçtum güzellik göklerinde;
Kanat ıslak buluttan katrelerde;
Harem gönlünde yerleşmiş iken hem,
Onun içten sunulmuş namelerde!
(39)
Asır neymiş dedim hiç anlamazlar;
Dalımdan hurma almazlar, yemezler;
Cihânın seyidi, sığnak ki sensin,
Şu dostlar bir güzel şairdi derler!
(40)
Gönülden söylenen şiir değildir;
İçimden, mânâdan çözdüm düğümler;
Eder altın bu aşk iksirleriyle,
Bu müflislerle parlarmış bakırlar!
(41)
Dedim hasret, tükenmez bir hayattan,
Ölüm duysun, kulak versin dedim ben;
Bu gerçekten habersiz bilgisizler,
Ölenler var, düşersin bir tarih sen!*
42)
Yüzün, derdinle bir safran olurken,
Gözümden aktı artık erguvan kan!
Bu söz olmuş düğüm birden boğazda,
Bilen sensin demezden hep, bilen sen!

* Divan edebiyatında ebcet hesabı ile ölüm tarihleri belirlenirdi.

(43)
Garipler söylemez, her söz bakıştır!
Elem çekmişte, ahtır, ağlayıştır!
Açarken göz, dilim bağlıydı elbet,
Bu has yoldur denen her söz günahtır!
(44)
Nedir benlik? O bilmez kimse, verdim!
O topraktan kuyuyken Zemzem ettim.
O coşkun feryâdı birkez verin siz,
Dinin gamdan, gamı yakmaya yettim!
(45)
Gönüller boş nefesten bir duman var;
Sarılmak istesem, birtek elin var!
Gamın efsâne kimler var desem ben,
Benim sinemde yok eller ki sen var!
(46)
Gariplik üzre derdiyle çalan ney;
Yakan nağmeyle yok olmuş giden ey!
Bilinmezdir nedir istek, ne arzû;
Bu çift âlemde istekler nasıl şey?
(47)
Şu yellerden su, renkler istemem ben!
Yetiştim sende feyz almış güneşten!
Bakışlar, ay ve pervinden de üstün,
Riyâkârlık için bir söz demem ben!
(48)
O bir deryâ ki yoktur onda sahil!
O âşık kimseye sunmuş gönül yol!
Senin emrinle yoldur Ka'be elbet,
Senindir yol, bilinmez başka menzil!
(49)
Kapından kovma âşık olmuşuz biz;
O aşk derdiyle bizlerdik sabırsız;
Sabırdan başka neymiş şimdi emret;
Sabırdan bunca fersahken uzak biz!
(50)
Frenk'in putlara verdim gönül ben;
Erirken putperest âteşle birden;
Ve kendim kendimin kaldım dışında;
Ve gördüm, kendimi bilmez idim ben!
(51)
Frenk meyhânesinden mey de tattım;
Şu cânım hakkı, baş ağrıtmak aldım!
Frenk dilberlerinden oldu yoldaş,
Ve ondan çok soğuk günler de bilmem!
(52)
Fakirim, isteğim her neyse senden;
Benim çöp hem, yarar dağlar gönülden;
Hekimin ders ağırtır baş bilinsin;
Ve ben, elbette feyz aldım bakıştan.
(53)
Ne ben molla, ne ben sôfîye uydum!
Bilirsin sen, ne oydum ben ne buydum!
Yazıp Allah gönül levhama bir kez;
Beni ben hem, onu âyan görürdüm!
(54)
Gönülden molla hiç gam neydi bilmez;
Bakar gözler, fakat bir dem yaşarmaz!
Onun ben mektebinden kaçtım elbet;
Hicaz'ın tencere Zemzem de bilmez!
(55)
Çıkar minberde söyler, iğneler de;
Durur yüzler kitap saklar kenarda.
Huzurunda utandım söylemekten,
O ondan gizli bizden aşikar da!
(56)
O kalp erbabı bulmuş yoksa ben mi?
O şevk bulmuş getirmiş, yoksa ben mi?
Çıkan ok biz idik dîn tirkeşinden,
Hedef vurmuş omuymuş yoksa ben mi?

(57)
Garibim meclisin içlerde, bir fert;
Diyin; açsam kime, bilsem ki ben dert?
Bu sırrım faş olur olmuştu korkum,
Demem, gönlümde bilmez hiç nedir dert!
(58)
Elin ellerde koymam gönlü hiç ben;
Benim hep kurtulan müşküllerimden!
Hudâ'dan gayra bir ânlık güvendim,
Ve yüzler kez geçip düştüm makamdan!
(59)
Başım hep ayni çılgın bir âteşte;
Duran hep ayni kavgâmdır sinemde;
Gelip geçmiş olan tufan bilinsin,
Sürer, durmaz benim öz cevherimde!
(60)
Henüz toprakta vardır çok kıvılcım;
Sinem tan vaktinin âhiyle bildim!
Gözüm göster, tecellilerle görsün;
Yaşım çoktur, fakat, baktım ve gördüm!
(61)
Benim bakmam, görünmüşten uzakta,
İçim yanmış, bu gönlüm ergimekte;
Benim, hem yanma bilmez asrımız bu,
Desen bilsek, onun biz sırrı tek de!
(62)
Yanışsız bir asır, aşksız doğan ben!
Kilim, coşkunca bir cân üflenirken;
Asılmak üzre durmuş sanki orda,
Hayat, boynumda sanki olmuş urgan!
(63)
Gülün hem lâlenin renk, ıtrı bir dem;
Sinem içre ölen arzûydu her dem;
Gamımdır gizli, hiç sığmaz ki harfe,
Nasıl dersem, denilsin nerye bilmem!
(64)
Garibim, Şark ve Garp gezmiş iken ben!
Şu mahrem dostların mahrum desen ben!
Nedir gamım, dedim ben gönle elbet,
Gariplik, neyse masum aldatan ben!
(65)
Bu asrın ilmi tılsım, neyse bozdum;
Tuzaktan taneler aldım da ezdim!
Bilir Allah ki İbrahim'e benzer,
Fütursuz ben, o âteş içre gezdim!
(66)
Gözün görmek, bakış düsturu senden!
Ve "Lâilâhe" derken nûru senden!
Eriştirsen sabahım: "Men reani"*
Gecem mehtap iken hem nûru senden!
(67)
Şu duygum kendimi tutmuş sararken,
Makamım neyse gördüm nûrunuzdan;
Seherler âh ederdim mabedinde,
Cihânî aşkı buldum himmetinden!
(68)
Bu âlem tâze bir cennetle yârdır;
Dalında göz yaşımdan katre vardır!
Henüz gönlümde hayhuydan eser yok,
Dönüp zirâ o hep âlem arardır!
(69)
Ona gençten temizce bir civan ver;
Bir ev yapmak için mestlik aman ver!
O Haydar misli pazuya erişsin,
Cihandan geçme meyl olsun iman ver!
(70)
Gel ey sâkî ve sun artık kadeh sen;
Neyimden yakılar artsın o meyden!
Benim sinem için bir has gönül koy,
Bükülsün Key, Kavus pençelerimden!

* Beni kim görür ise Allah'ı görmüş demektir.

(71)
Cihân aşktan ve aşk doğmuş sinenden!
O zevkler, neş'eler olgun şâraptan!
Ve Cebrâil için bilgin bu elbet,
O aynandan ki cevherdir derim ben!
(72)
Benim yanmam, senin feyzin nefesten;
Meyin her dalga gelmiş zemzemenden;
Hacil Cem mülkü hem dervişliğinden,
Sinem saklar gönül mahremliğinden.
(73)
Bu putluk, gönlü elbet bağlamam ben;
Makamımdan da ayrıldım bilin ben!
Diler benden, dönüp etsem ki secde,
O elbet dün, kırılmıştır elimden.
(74)
Avuççuk toprağım,lâle yetişti,
Tenimden aktı kan, ondan gelişti.
Ve lütfün çok, n'olur birkez kabul et,
Gönülden ayrı şey yok, böyle işti.
(75)
Şu nûrdan milletin huzrunda durdum,
Gönül yakmış, eritmiş nağme sundum.
Edep olsun diyip kestim, söz etmem,
Çalıştım, çırpınıp huzra kavuştum!
(76)
Benim rint huylu, ihlâsım için ver,
O bitkin ah, yanış hakkım için ver,
Sunarsan toprağa bir ilkbaharı,
Tohum oldum, bulut neşrim için ver!
(77)
Gönül avcımda, dilber yok ki alsın;
Malım çoktur, alan yok, yağmalansın;
Gelip sinemde menzil tut n'olursun,
Benim benzer, ki yalnız yok bilinsin!
(78)
Olup Rûmî ezan sundum Harem'de;
O öğretmiş nedir cân sırrı bende!
O, devri fitne görmüş bizden evvel,
Bu asrın fitne, gördüm şimdi ben de!
(79)
Lütuf et, toprağım güllerle coşsun,
Gözüm yaş,lâlenin kanlar karışsın;
Layıksızsan Ali'nin Zülfikâre,
O keskinlikle bir bakmak erişsin!
(80)
Varıp sahilde Müslim dinlenir bak,
Deniz huzrunda durmuş mahcup ancak!
Bu yoksul kimsedir artık bilen kim?
Cerahat var, çeken var hiç gören yok!
(81)
Ona kimler eser yâr ıtrı söyler?
Veren kim ilkbaharlardan ümitler?
Nefesten köhne şevk sönmüş olunca;
Neyistan yanmada, kim yaktı derler?
(82)
Denizden nehrime ver inci cevher;
Malımdan dağ ve çöller hisselendir;
Tufanın gönle sunmazken rahatlık,
Coşuş sunsun diğer tufanı gönder!
(83)
Neyim, cilvem terennümler sunar bak;
Benim yalnız kalan, her an erir bak!
Fakirlik öğrenirdim eskilerden,
Ve şah olsun, gönül tokluk nedir bak!
(84)
Yaşanmış çok güzelliklerle derdim,
Nikâbı mânâdan açtım çıkardım;
Ki dosttan bazı bir hem bazı ayrı,
Bu ayrılmakla ben her derde daldım!

(85)
Yanarken lâle derdin ortağıydım;
Açıp gerçek hayatta kalbi gördüm!
Şu şarkın sırrı açsam, sırrı bilmem;
Ki yalnızdım, ki yalnızdır terennüm!
(86)
Senin nûrunla nûr buldum bakışta,
Ne saklar ay, güneş gördüm de içte!
Derim ben Müslümanım titrerim hep,
Bilip bir "Lâ ilah" neymiş ne güçte!
(87)
Senin ülken, eritmiş nağme kâfi;
Bu başlangıç, bu sondur, bence kâfi;
Harap oldum, temiz kul söylemiş ki,
"Hudâ'mız hem bize Mustafa kâfi!

XII

(1)
Ben aşktan öğrenirken hay u huyu;
Şu taştan nehri fışkırtan o rûhu!
Tek arzûm var ki Cavid oğlum elbet,
Senin aşktan alır rengin kokuyu!
(2)
Bakın sizler Frenk'in şuh güzeller,
Şımartılmış, benim oğlanda kanlar;
Coşar, kaynar ki gençlik var başında,
Koru kâfir bakıştan, gençtir onlar!
(3)
Verin siz âcize kudret Hudâ'mız;
Gönül vermez imiş gayra bilin siz!
Benim cânım inanmış bir nesildir;
O nûr saçmış âteşlerden verin siz!

XIII

(Bu rubailer Suudi Kralı'na yazılmıştır.)

(1)
Şu dostun has kadehten al şârap sen;
Ebed dostluk bulursun onla içsen!
Bugün ben secde etmem Abdülaziz,
Bu dost dergah, silen kirpik ile ben!
(2)
Hicaz'ın sultanıysan sen, fakir ben!
Şu mânâ mülkünün oldum emir ben!
Cihânın mülkü olmuş "Lâ ilahe,"
Yetişmiş yükselir benim gönülden!
(3)
Ki derdim ben, başından yok ilâcım;
Ve sandın belki bitkin, ihtiyârım!
O halkın ben sadağından düşen ok,
Ve bir yaydan sunulmuş işte varım!
(4)
Berâber gel, koşup raks eylesek biz;
Cihândan vazgeçip raks eylesek biz!
Bir ân olsun diyârında o dostun,
Döküp kan yaş, dönüp raks eylesek biz!
(5)
Senin çöllerde vardır bir makamın;
Bir aydınlık sunar akşam, sabahın;
Ki sen her nerye istersen çadır kur;
Harâmdır ip ki gelmiş olsa elden!
(6)
Müselmanız ve dert etmez mekândan;
Çıkıp gittik dokuz gök halkasından;
Ki öğrenmiş idik bir secde bizler,
O yüzden biz efendi kimler ölçen!
(7)
Frenk'i etme put, ondan uzak dur!
Onun ahdin vefâsı aslâ yoktur!
Bakış bul al, Faruk'tan şimdi elbet;
Bu âlemde yürü sen, pervasız dur!

MİLLET HUZURUNDA

Ararsan yok kelâmı ârifâne;
Yaratmışlar bilinsin âşıkâne;
Bu bağdan lâlenin renginde şebnem,
Gözümden yaş saçarken dâne dâne!

I

Millet Huzurunda

Hakk'a gönül bağlayıp
Mustafa'nın (s.a.v.) yolunda yürü!

Yeni ay misli sen menzilde koş da!
Büyütsün mavi gökler haydi coş da!
Makam bulmak dilersen mabedimde,
Gönül ver Hakka, yol tut Mustafa'ya!

(2)

Yücelmiş dalgayız okyanusumda;
Güherdim kıvrılan öz merkezimde;
Şu Nemrut küstü benden hep bilinsin,
Harem tamirde gayret isterim de!

(3)

Gel ey sakî kadeh al sen, dolaştır;
Bu âlemden, o âlemden uzak dur!
Hakikat bellenir elbet birinde,
Ki molla bilmemiş sırlar nelerdir!

(4)

Gel ey sâkî yüzünden çek nikâbı!
Gönül, gözden akan kandır cevâbı!
Ne Şark'tandır, ne Garb'tendir bu nağme,
"Lâ tehef" ten* terennüm et hitâbı!

(5)

Sinenden tekbiri yükselt ki birden;
Kilin dolsun, salıp dur iksiri sen!
Sarıl benlik için, sen hür yaşarsın,
Elin elden umar olma kadeh sen!

(6)

Sahipken Müslüman birlikle tamdır;
Kilinde ölse benlik bil ki kuldur;
Eğer kul, kendi kendin malı bilsin,
O, kendinden geçip bakmak harâmdır!

(7)

Eğer bir Müslüman kendin bilirse,
Bütün deryâların gevher meğerse;
Eğer benlik denen gerçek ki yitse,
Cânın hakkı ölüm olmuştu netse!

(8)

Kaderden perde kaldırdım, budur hal,
Ümitten, Mustafa ardında yol al!
İnanmazsan benim söz buydu elbet,
Bu dînden ayrılıp kâfir olup kal!

(9)

Açılmış Türk için yurtlar eşikler,
Mısır yüksek bina, muhkemce işler;
Atıp sen el tutarsan benliğinden,
Hiç onsuz mülk ve dîn vermemişler!

(10)

Solar oldukça bir kavmin baharı,
Silik, renksiz geçer ömrün neharı.
Ve açmış toprağından lâle ammâ,
Soluktur baksanız hep reng-i zarı!

(11)

Kader yazmışsanız Allah yüceltir;
Ki takdirler kulun ellerde haktır.
Bu millet, başka milletçin çalışsa;
Ve Allah rahmeti ondan uzaktır!

* Kur'an'da korkmayın emrine işarettir.

(12)
Gelip sen, Razi'den Kur'an'ı öğren!
Onun mumdan uyandır bir ışık sen!
Ve lâkin hikmeti gel benden öğren;
Yanarsın hem yaşarsın aşkla hep sen!

II
BENLİK

(1)
Katarsan benliğinden "Lâ ilahe,"
Ölen toprakta ekmiştir nâzarda!
Bu insandan etek tut, koyma elbet;
Kemendinden görürdüm ay, güneş yâ!
(2)
Sen ey cahil uyanmış gönlü gel bul!
Dedendir örneğin mislince yol bul!
Nasıl mümin açıklar sırrı anla;
Ve "Mevcuda illalah"ı de kurtul!
(3)
Senin gönlünde gizlenmiş yaran yok!
Ki Müslim âteşinden bir duman yok!
Şu benlik bahçesi bilmem nedendir,
O deryâdan sularsın, hiç tufan yok!

III
ENELHAK

(1)
"Enelhak" Hak yolundan ayrı sanma;
Ona sahip olan kul var mı ammâ?
Şahıs derken, lazımdır tektir etmek,
Desin millet, o yersiz dense, kanma!
(2)
Enelhak layığı millet ararsan;
Ve her dalda o kandan iz bulursun;
Celâlinden görürsün bak cemâli,
Dokuz eflâk sunar has aynasından!
(3)
Yüceltir milleti, millet içinde;
Yürür durmaz, cihân liderliğinde.
Yaratmaktan boşalmak neydi bilmez,
Harâmlık, uyku ve tembelliğinde!
(4)
Yanıştan gövde dersen bir alevdir;
Neden-niçin denen, çer-çöple denktir!
Onun hikmet "Enelhak" şerhi olmuş,
Neler der, doğru, hem gerçek demektir!
(5)
Felek ufkunda uçmak üzre tektir;
Bakar göz, âşiyân mevcut o daldır;
Güneş, yıldız kemendin hükme girmiş,
Zamanın hükmü, taktirler o eldir!
(6)
Güzel seslerle olmuş bağda bülbül;
Şahindir, pençeler avlar iken kul;
Emindir, saltanat dersen fakir o;
Fakirlikten de derviş sultanın bil!
(7)
Kadeh tâze, fıçında eski mey, dök;
Cihanlar nûrlasın sen nûrlu şey dök;
Dalından Mansur'un maksatsa meyve,
Ve tek galip olan Allah, tohum ek!

IV
SÔFÎ VE MOLLA

(1)
Eğer mola desen sen, ekşi bir yüz;
Kabuktan iç ayırmaz onda hiç göz!
Görüp molla, benim İslâm oluşla,
Kovarken Ka'be'den haktır bilin siz!

(2)
Frenkler Ka'be, mabetten av avlar;
Şu dergâhtan yücelmişken sedâlar;
Söz ettim molla duymuşken bu sesten,
"Hayır ver" der, eder olmuş dualar!
(3)
Bu sôfî mollanın tutsak olan sen;
Hayat yok şimdi Kur'an hikmetinden;
Bağın bir tek şu Kur'an âyetinden,
O tek Yasin okur ölmek dilerken!
(4)
Durur karşında Kur'an, ayna et sen!
Ve nevrin dönse artık, kaç ki senden!
Ve tartmak üzre sen bul bir terazi,
Kıyametler kopar sen, artık önden!
(5)
Götür sôfî ve mollaya selâm sen,
Haberdar ettiler Haktan emirden;
Yapan onlardı teviller muhakkak,
Resul, Allah ve Cibril hayretinden!
(6)
Cehennem der, kulu tekfirde vaiz,
Ve kâfir hem daha çok hoş eder söz;
Köleyken kendi halin bilmemişte,
Cehennem gayra yer der ve bilmez!
(7)
Şu olgun hale ermiş bir müridi,
Demiş üstada bir söz, iğneliydi;
"Yarım bir cân verirken telkin etmek,
Mezarın kilde rızk almak içindi!"
(8)
Şu pir dünya için bir hırka giymiş;
Dönüp evlada bu has öğdü vermiş;
"Bu asrın Nemrud'undan dost edin sen,
Onun feyziyle Halil'lik kabilmiş!"

V
RÛMÎ

(1)
Gelin şu köhne meylerden için siz,
O camın denk değildir mülkü Perviz!
Ve eşâr-ı Celaleddin-i Rûmî,
Gönüldür Ka'be divarı asın siz!
(2)
Tutup al sen, kadehten lâ'lî rengi;
O meyden buldu taşlar lâ'l ahengi;
Gazel meyden kesilmiş aslân elbet,
Beneklerden yıkar meyler pelengi.
(3)
Nasip aldım onun aşk kavgasından;
Gecem gündüz olurken yıldızından
Hicazın çölde gezmiştir gazel gör,
Dudaklar doldu bak aslân gülüşler.
(4)
O baştan dert ve âteş, hem de sevgi;
Ve hicranın dili bilmiş visali;
Onun meyden büyür aşkın âzâmet,
Bürünmüş Hak celâlinden bu hali!
(5)
Değersiz rûhumun o düğmü çözdü;
Yolun toprak gelip kimyâya erdi;
O neyzen ney çalıp okşardı rûhu,
Onun el meyle hem mest aşkı verdi.
(6)
Gönülden pencere açmış iken hem;
Kilimden bir cihân yapmış iken hem;
0nun feyziyle erdim itibâra,
Ki ay, yıldızla dost oldum yüceldim!
(7)
Hayalen ayla, yıldızlarla birdik;
Bakışlar Ülker'i görmüş geçendir;
Tükenmiş gönlü koymuşsan önünde,
Nefesten cıvaya sûkûn verendir!

(8)
O fakrın sırrını Mevlânâ anlar;
O fakrı hep haset etmişti şahlar;
Baş eğdirmiş olan gerçek o fakrdır,
O dervişlik ki ondan nefsi saklar.
(9)
Şu benlik Hak yolundan ayrılır da;
Ve fakrın yön dilenmişlik olursa;
Rûmî'nin mest gözünden neş'elerle,
İlâhî sevk alıp, zevk doldum orda!
(10)
Benim asmamdan almış mey ki parlak;
Etekten tutmuşum gör, bahtiyâr bak;
Nasibim önceden âteş erenler,
Semâyı Rûmî'den aldımdı ancak!

VI
FARUK'TAN HABER

(1)
Sen ey rüzgâr Arap mülkünden es dur!
Mısır Nil'inde bin dalga olup vur!
Faruk'a ver Faruk'tan bir haber sen.
Bilip fakrı, ki sultanlık edip dur!
(2)
Hilâfet, fakr ve sultanlık elinde;
Bu devlet bil ki sonsuzluk izinde;
Civanmertsen bu bahtı koyma elden,
Bu sultanlık ölür tezlik önünde!
(3)
Yiğit sen kendi kendin gördün elbet;
Cihân yaşlı, dirilmiş cân nasip et!
Bütün binler tavaf etsin ki tekrâr,
Seçip, kendiyle halvetler nasib et!
(4)
Akıl, hem gönle aç dur tâze yollar;
Alıp meyhâne pirinden kadehler;
Gönül ister neler temin edip sen,
Eteklerden temizlik tâzelik ver!
(5)
Ve hoş millet odur kalkıp, uyanmış;
Araştırmış o derdinden arınmış;
Araştırmış bu parlak mavi gökte,
Kılıç çekmiş, o parlaklık uyanmış!
(6)
Ne hoştur kaptanın marşı dilinde;
Kızarmış yüz yeşillik gözlerinde;
Deniz coşmuş, düğüm açmak mı dersin?
İşim, çözmek, coşuş tufan elinde!
(7)
Cihangirlik mayamdan yoğrulurken;
İmâmet alnımın yazgı bilirsen;
Bakıp sen içte gör neymiş cihânı,
Bu tohmu gönle Faruk ekti bilsen!
(8)
O kul ki yakînin sırra tam ermiş;
O çift göz, tek bakış olmuş, görürmüş;
O çift kandilde nûr birleştirince,
Budîn; mülkün, nifak, derdiyse, silmiş!
(9)
Çeker Müslim ki kendin imtihana;
Çıkan tozlar yücelmiş âsumânâ;
Şu şevkin şuleler varken korursan,
Güneş tutmak kolay gelmiş beyana!

VII
ARAP ŞAİRLERİ

(1)
Arap şairine benden diyin siz,
Değersiz bende lâ'l dudak bilin siz;

Ki Kur'an'dan alınmış nûrla elbet,
Gecem gitmiş, seher olmuş, gelin siz!
(2)
Bütün cânlarda zevk, aşk aşlâyan ben;
Saray kil, köşkte kil düşmüş gözümden;
Avuççuk kil değil elbet bilin siz,
Nehir dosttur bir ummanî coşuştan!
(3)
Geçip çık sen şekil sersemliğinden;
Bu gönlümden öte yer yok bilirsen;
Bizim bağlar, doğup buldun kanat, kol,
İçinden Müslüman bir lamba yak sen!
(4)
Kilim saklar gönül, derttir içinde;
Henüz bak köhnedir nemler içinde;
Açıp dur, san'atın nûrdan bu çeşme,
Ve zemzem vardı, İslâm var içinde!
(5)
Ki Hakk'ın huydan almış Müslümanlar;
Gönülden sırrı Hak taşmış o erler;
Gözünden taştı Hak nûrlar görürsen,
Asıldan, bak cihânın kalptedirler!
(6)
Onun az kilde yanmak, kıvranışla;
Güneş doğsun dolaşsın akşamında;
Terennüm et ki doğsun feyzinizle,
Uyansın zevk girerken inkılaba!
(7)
Gönül gama alışsın Müslümansan;
O dost dertten cıva olmuş dönerken;
O halkın huzra varmışken yok oluş,
Dönüp elbet bağırmış: Milletim ben!
(8)
Görür kimler, açıktan sırrı cânı;
Görür ancak gözüyle tüm cihânı;
Sinenden dök ki çıksın nağmeler sen,
Bahar etsin cihanın tüm hazanı!
(9)
Korursan tende mevcut feyzi bir sen;
Yanış, mestlik huyundandır bilirsen;
Bunun, şunun meğer hep testiler boş,
Gönül şişemdedir meyler görürsen!
(10)
Sıkan, dağ çölde mevcut bir geceyken;
Ne kuştan ses sudan yok dalga dersen
Nasıl aydınlatır Meryem'î kandil,
Işık lazım bilin elbet güneşten!
(11)
Simanın çizgiler var hoş okursan;
Yarından sen kader nabzın tutarsan;
Benim benzer gezersen Ka'be, çöller,
Gelip uçsuz, bucaksız varı gör sen!

VIII
EY ÇÖL ÇOCUĞU

(1)
Seher aydınlanırken çölde bir kuş;
Dalından hurmanın ötmüş duyurmuş;
Demiş: "Çöl oğlu gel hayme nedir yık,
Göçüş zevktir, heves, kalmak deşilmiş!"
(2)
Emir Hak'tan, Arap kervana rehber!
Ve fakrından, bilinsin imtihan var.
Boş elleyken o fark etmiş olanlar,
Hulûs varken, cihân altüst ederler!

(3)
Yarın tandan tecelliler görürsen;
Sina'nın hükmüdür o nûrda gör sen!
Çölün rüzgarla cân sağlık bulur hep,
Ümitler doğdu elbet dağla çölden!

IX
NE BİLİRSİN BELKİ TOZDAN BİR SÜVARİ ÇIKAR

(1)
Rıza, teslim, ne emretmiş, yapın siz!
Vefa hem doğruluk vardır, seçin siz!
Şiirdir, böyle söylenmiş demek yok,
Zekâ çılgınlaşır benden bilin siz!

(2)
Tufan sunmaz, çemen virâne etmiş;
Şehirken karmaşam çılgınca yetmiş;
Koparmış olduğum bir fırtınayla,
O çılgınlık bakarsın akla dönmüş!

(3)
Baharda erken açmış lâleyim ben!
Sanemin dert, cayır cayır yakarken;
Benim yalnızlığım var görme eksik,
Kucak dolmuş şu yüz kervan gülüyken.

(4)
Perişânım ki tozlar misli hepten!
Kararsız dönmüşüm etrafta birden!
Ne hoş talih, ne hoş bahtım, hayattan,
Çıkar bir şehsuvar hep beklerim ben!

(5)
Perişân bir kavim, bir kamil insan;
Yetiştirsin ne hoştur böyle bir cân!
Odur artık bu sırrın sırrı elbet,
Uzaktır toz, bilin bir şehsuvardan!

(6)
Benim deryâm, köpürdüm dalga, dalga;
Ki çırpındım, karıştım bir tufanla;
Bu renkten hoş olan renk görmedim ki,
Resim yaptım o an elbet kanımla!

(7)
O bakmışken dolar boş testilerde;
Akar arzûlanan mey asmalarda;
Bu tufandan coşup akmış nehirler,
Denizler dostu olmuş bir seferde.

(8)
Tutarken kervânın dizgini eller;
Dolar zevki tecelli gizlilikler!
Felek sâkînleri artık açıklar,
Ayağın uçta san sen, cümle gökler!

(9)
Şu kervân âmiri doğurdu annen;
Mübârektir o, tebrik eyle hep sen!
Mübarek bir kucaktır, karşısında,
Utanmış hûriler cennette birden!

(10)
Gönül hep, bir güzel sinemde var der;
Değer sunmuş ve yağma eyleyen var!
Ölüm anında duydum, söylenildi;
"Baharda meyvenin müjde, çiçekler!"

X
HİLÂFET VE MÜLKİYET

(1)
Arap Mustafa'nın nûruyla yanmış;
Ve Şark aydınlanıp bundan uyanmış.
Ve lâkin ol hilâfet yol şaşırmış,
Ki o mü'mine şahlık öğretilmiş!

(2)
Hilâfet, bizlerin şahit olandır;
Ve şah, saltan oluş, beylik harâmdır!
Efendinim demek hep hile say sen;
Hilâfet Hak edepler sağlamandır!

(3)
Muhatap, hep uzaktır mülkiyetle;
Kilimsizlik, fakirlik zıttı bir de;
Zaman gelmişte taktirin oyunla,
Küçük bir meltemin haktan eserde!

(4)
Henüz insan denen kulken, köleyken;
Nizam hâmdır ve eksik iş bütünden;
Fakirlik uğra olmuş bir köleydim,
Ki dîninden krallıklar harâmken!
(5)
Muhabbet payidârdır bakmanızda;
Sülûk, aşkın ve mestliğin ayarla!
Makamın kulluğun eldendir ammâ,
Şu şevkin mülke ilahlık eder yâ!

XI
OSMANLI TÜRKLERİ

(1)
Bugün Osmanlı mülkün hakim elbet;
Gönül aydın, gözündeyken basiret;
Frengin zincirinden çıktı sanma,
Henüz sihrindedir, sürmüş esâret!
(2)
Sihirlerden çıkan, mutlanmış onlar;
Frenk'in söz nedir, hiç bellemişler;
Ümitsiz olma, bil sen kendi kendin,
O erler vardılar, bak şimdi varlar!

(3)
Bu Türkler tâze bir istek verince;
Bu millet tâze bir yurt kurdu önce;
Ve lâkin Müslüman nerdeydi görsün?
Şu taktirin nikap, maske düşünce!

XII
MİLLETİN KIZLARI

(1)
Kızım sen süsleniş neymiş bırak geç;
Şu kafirlik ve İslâm uymamış hiç!
Veren Hak'tır güzellik, verme meyli,
Gönül yağma olur olmuş, bakış seç!

(2)
Bakış Hak'tan verilmiş bir kılıç say;
Kılıç kesmiş yarandan cân alır pay;
Kılıç almış utancından su elbet,
Halis altın bu kız, kalpler çeken ay!
(3)
Bu asrın gönlü birkez örtü örtmez;
Ve renkler parlayış koymaz sunar tez;
Cihân aydınlatış var, öğren Hak'tan,
Sunar binler tecelli Hak görünmez!
(4)
Cihân sağlam olan bir annedendir;
O huydan var, emanet eylenendir;
Eğer millet bu sözden anlamazsa,
Bilin onlar düzenden vazgeçendir.
(5)
Bakıştır çılgın aklın, pâk anamdan;
Gönül, göz vermemiş mektepte bundan;
Bakın siz göz gönül vermez bu mektep,
Büyüymüş hep, sihir mektep ne yapsan!
(6)
Ne mutluymuş o millet nesli coşmuş,
Kıyametler, cihânın onda bulmuş;
Gelip geçmiş olanlar, her ne varsa,
Anandan, pâk alınlardan, okunmuş!
(7)
Eğer dervişten almışsan öğüt sen;
Bütün millet ölür, sen, ölmemişsin!
Betül ol sen, bu asrın ortasında;
Kucaktan bir Hüseyn artık büyüt sen!
(8)
Bizim akşamla gel bir tan yarat sen!
Görüş ehli için Kur'an sunarken!
Ve Kur'an'dan okurken aşk, yakışlar,
Değişmiş takdiri göster Ömer'den!

XIII
BUGÜNKÜ DEVİR

(1)
Nasıl yüzyıl ki,dîn feryâda düşmüş;
Ve bin bağ bağlamış, hürlükte bitmiş;
Kusur, ressamlığından çizgilerle,
Beşer var, yüzde renk, ârı yitmiş!
(2)
Kafirlik resmeder her bir bakıştan;
Azar misli çıkar put san'atından;
Onun tüccarlarından hep uzak dur,
Kumar çıkmış ticaret sevdasından.
(3)
Bu yüzyıl gence sunmuş hep fenalık;
Bu yüzyıl şeytanın gündüzdü artık!
Sarıldık biz alev dolmuş etekle,
Zirâ asrında nûr yok, hiç âteş yok!
(4)
Ve fakr hem sulta karmış Müslümanlar;
Ve bâkî, faniyi birlik kılanlar;
Aman etmek gerektir asrımızdan,
Ve şeytan, saltanat, birleşmiş onlar!
(5)
Senin raksın nedir, neymiş desem ben;
Bu sarhoşlukta zevk gelmez gönülden!
Frenk'in elde raksın, tekmelenmen;
Damardan kan ki isyan eylemezken!

XIV
BREHMEN

(1)
Açıp yüz fitnenin yollar ki kendin;
Yuvarlandın adım atmış iken sen;
Brehmen putla taklar süslemişken;
Ve sen Kur'an'ı tam tak üzre koydun!
(2)
Brehmen'dir fakat söz söylemem ben;
Değer dolmuş ne taş var, parçalarken;
Kolundan gayri hem bir güçte bilmez,
O taştan gel yarat bir tanrı, bir sen!
(3)
Brehmen saklı tutmuş iş yaparken;
Söz etmez kimseye hiç esrârından;
Diyor gel tespihinden vazgeç artık,
Ve sırtında o bir zünnar taşırken!
(4)
Brehmen der çekil kalk el evinden;
Vatan dostun hayır sunmuş bilirsen;
Ve tek mescit imam çift olsa sığmaz,
Sığar çok put, görürsün put evinden!

XV
TALİM

(1)
Ki coşkunluk veren aşktır ya sonsuz;
Hayat at, kamçısızdır, olmaz onsuz;
Var evladın, coşuş hem aşkı öğret,
Kitap, mektep sihir hiçlik bilin siz!
(2)
İlim derman yakar amma eritmez;
Temizden tek, bakış üstün erilmez;
Temiz insan nâzar etsin bilin siz,
Cihânlardan riyasız gölge yetmez!
(3)
Bu bir mü'min ki Allah bakmamıştır;
Uyanmış cân o tende kalmamıştır!
Ki kaçtım ben, o dostlar mektebinden,
İçimde "ben" bilen genç olmamıştır!
(4)
Alın söz, armağan olsun ki benden;
Ne hoştur kör, yalan yanlış görenden!

Bu söz benden de armağan alın siz,
O dîndar hoş, şu dînsiz çok bilenden!
(5)
Feleklerden dolaşmışken fikir ne?
Gezer engin olan seyyarelerde.
Dönen âvâre yel sürmüş, bulut say;
Gezen âvâredir boş bir seferde!
(6)
Edep, âlim ve cahillerde süsken;
Güzeldir alsa insanlar o süsten!
Ki sevmem, Müslüman evladı olsa;
Bilir pek çok ilim bilmez edepten!
(7)
Çocuklardan ümit kesmek olursa,
Akıl ermez diyip sen, hiç de korkma!
Ki onlarda gönül var mıydı bak sen;
Desen artık asıl, gerçek budur ya!
(8)
Senin oğlun, ilim hem dîni versen;
Yüzükten kaş, ışıldar yılız etsen!
Eğer bir sen hünerler öğretirsen,
Yed-i beyzâ yeninden çıktı bil sen!
(9)
Çimenlikte öten kuş nâle sunmuş,
Kanın eski yanıştır lâle almış.
Bu mektep üzre dönmüş ve yakarmış,
Övünmen boş elinden ekmek almış!
(10)
Selamet ver yüze Rabbim o derviş;
Nefes vermiş gönüller gonca açmış;
Bizim mektep için etmişti dua,
Az ekmek tutsağı olmuşsa dermiş!
(11)
Gönülden "Lâ ilah"e bağlı insan;
O mektep, molla kaydından geçer cân!
Gönül, göz kudretin almışsa bizden,
Korun artık alan olsun ilimden!
(12)
Gören sen, yol kesen, kesmişti yollar!
Sorun bomboş, niçinler hem nasıllar!
Okuldan aldığın bilgin güvensiz,
Ölümdür gerçeğin, halka bu haller!
(13)
Şu genç gökçek, yiğit, oğlanda bilsen;
Bakış aslâncadır, insandı ürken!
Bu mektep öğretirken bil koyunluk,
Müyesser olmamış bir tek samanden!
(14)
Devenden yavru dermiş bak ki çölde;
Bakarken görmedim Hak dörtlü yönde!
Peder dönmüş demiş: Düşsen görürsün!
Görürsün sen seni, Allah'ı hem de!

XVI
RIZIK PEŞİNDE

(1)
Uçuşmak hiç, bu damdan hem o damda!
Cesaret av, şeref olmaz doğanda!
Avuççuk tüy ki avlarsan nedir bu?
İyiymiş bil ölür olmak yuvanda!
(2)
Gönülden gördüğün gözlerle bak sen!
Görüştür kamçılar elbet bilensen!
Rızık ardında koşturmak mukadder,
Kanat açmak, bahânem olsa dersen!

XVII
TİMSAH İLE YAVRUSU

(1)
Ne hoş söz, yavruya timsah demiş ki;
Harâm dînimce sahil söylemiştim!
Sarıl sen, dalga var, vazgeç bu kilden;
Deniz elbet yuvam olmuş demişti!

(2)
Değilsin deryâ o göğsündedir yâ!
Mâyan elbet boğuşmaktır tufanla!
Bir ân çalkantıdan sıyrılsan artık,
Senin deryâ, senin olmuş yok olma!

SON

(1)
Ne ben sâkî, ne peymâne demiştim!
Ne korkum var, ki aşktır söylemiştim!
Bu ümmetten, büyüklerdendi duydum;
Ve ben rindâne olmuş nakdi seçtim!
(2)
Dönüp gel tut, gönül denmiş etekten;
Otur, sinende gel yerleş ki birden!
Tohum ektim bitirsin tarla derken,
Ki mahsul maksadın, kandan sularken!
(3)
Harem, göz, gönle bir kıble değilken;
Tavafından sabah doğmaz bilirsen!
Bizim maksat, ulaşmak Ka'be dersen,
Ki Cibril hem habersiz oldu bizden!

İNSANLIK ÂLEMİ KARŞISINDA

"İnsaniyet, insana hürmetledir;
Âdemiyet yer, mekan bilmekledir!"
(Câvidnâme)

I

(1)
Getir sâkî, getir sen köhne meyden!
Şu ihtiyar baharın genç edepten!
Bana bir nağme sun feyzinle elbet,
Yaparken meşale artın neyinden!
(2)
Çıkıp hücrenden artık şöyle bir ân;
Sabahın yel, gelip bir göysü aç sen;
Itır ve renkle coşuştan bir cihâna,
Kuşun feryât, nevâ kat dur, n'olnûrsun!

II

(1)
Zamane fitnelerden attı, geçti!
Ne çok alçak büyütmüş, yetti, geçti!
Onun Cengizliğinden yüzce Bağdat,
Talihsiz halka bir kabr etti geçti!
(2)
Çok insanlar yarınlık kayda düştü;
Bugün ölmüş, yarın görmezdi gitti!
Ne mes'ut kimseler onlar muhakkak,
Ve binler tâze bir hengame yetti!

III

(1)
Niçin bülbül olup inler değilsin?
Uyanmış cân nedir saklar değilsin!
Bu gülşenden ki gül dermek helâlken,
Dikenden bir bakış saklar değilsin!
(2)
Gönülden kıvrılış gel sen de öğren!
Ki tırnaktan, göğüs kazmak ne öğren!
Açık görmek dilersen sen Hudâ'yı,
Ve önden kendi kendin görme öğren!
(3)
Şikayet etme dert sunmuş zamandan;
Meşakkat çekmeyen hiç olmaz insan!
Bilir miydin nehir, akmış giderken,
Tad almış su taşa çarpıp giderken!
(4)
Gövercin yavruya çok hoşça dermiş,
İpek huy olsanız dâyanma zormuş;

Ki aşktan mest iken "Yahû" demişsen,
Külah kapmak şahinden çok kolay iş!
(5)
Düşüp ben kibriyalık bir makamdan!
Ki alçaklar bulup yüz sürdün erken!
Ki şahinsin, kalırsan öz tuzakta,
Dönülmez yol geçersen benliğinden!
(6)
Ne hoş gündür, sana sahip olursan;
Bu fakr ancak emir eyler bilirsen!
Ve sonsuz bir hayat var; yok ki şüphe;
Ve tahmin, zan yön olmuşken ölürsen!
(7)
Ki sen, ben misli kendinden habersiz,
Bulursan kendinin mutlanmadır iz!
Rızık kaygım gelir eyler de kâfir;
Kitap kâfir eder, sensin kitâpsız!
(8)
Ne hoş söyler deve, yavrum demişken!
Ne bahtiyar, işin hakimken insan!
Taşırdık, kendimin yükten, bu hali;
Çölün biz eski seyyâh, bizden öğren!

IV

(1)
Duyun siz, bir Frenk bilgin demişti;
Yeter miktar hayattan söylemişti;
Ve lâkin duymuşum bir ihtiyar kul,
Küçük bir söz Acem'den nakledişti!
(2)
"Sözün özden habersiz, kurbanıyken;
Gönül bulmak için aldın mı gam sen?
Özün bulmuş olandan, eyle sohbet,
İmamın tevilinden üst, bilirsin!"

V

(1)
Vücut muymuş bilinmez, gördüğün şey?
Hekimin, çokça şeyler halleder ey!
Denizler görmeden evvel bilinsin,
Ki dert, güçlük için yazmıştı çok şey!
(2)
Vurup kazmanla yık Bisütûn'a dek;*
Geçen feryâd ve dünyamız ki çift renk;
Hekimler koy düşünsünler, karışmam,
Kıvılcım, kazmadan, taştan mı dersek?
(3)
Talep meşalesi hoş, koyma elden!
Şu gayretten, makam bulmuş olursan!
Cihan dükkânıdır, bakıp da yitme,
Dönüp birden yücel, yak, yık bütünden!
(4)
Deniz, dipten de sâkin, bilmeyen sen;
Fakat has cevherin var, bilmeyen sen!
Gelip bak, dalga, öz dertler seninle;
Denizler neyse saklar, hepsi senden!
(5)
Bütün âlem bulunsun hep içinde;
Kaçınmak yok, sen ol kal cân evinde!
Dünün nûrdan, bugün görmen gerektir,
Bugün dünden ayırmak yok elinde!
(6)
Gelip hep, lâle gösterdin seni, sen!
Güzel yüzden nikap almış açarken!
Boyatmışsan, görenler lâle derler,
Nasılsın dalda bilseydik, nesin sen!

* Bîsütûn: Ferhat'ın delmiş olduğu İran'daki dağ.

VI

(1)
Yiğitler, dert, elemden ağlamazlar!
Cihânın iş için bel bağlamazlar!
Sakın sen sanma benzeştin onunla,
Gönül yanmakla sarhoş ondan ağlar!
(2)
Sakın, mihnet çekenler öldü dersen!
Bu gök altında görsen ölmüş ersen!
Senin hakkın bütün ölmektir ancak,
Ölüp git, yoksa sen arzûm bu derken!
(3)
Meğer toprak tenin mahrem olunmaz,
Dalın nisan neminden kısmet almaz,
Geçip gamdan, nefes, gayrette dursun,
Sinen gayret dolarken gam da olmaz!
(4)
Perişân, türlü gam dolmuş her âna!
El olmuş ortağın, dalmış da gama!
Bu ânın sen, nedir kıymet bilirsen,
Yarınlar erdiler düzgün gümânâ!
(5)
Gönül ben bağlısı olmuşsa erdir;
Emindir oltadan, deryâ güzeldir;
O gönlün sen elinden sıkça kavra,
Bakıştan mest olan cilve helâldir!
(6)
O gamdan gönlümüz dertlerle dolmuş;
Ve aslen gamlı bir topraktan olmuş!
Fikirlerden gelen gamdır büyüklük,
O gam tattır, kederden sözde yokmuş!
(7)
Deme Allah bizimçün böyle etmiş?
Etek tozlandı, kim varmış gidermiş?
Ki mertten, üst namert olmuş olursa,
Bu dünyalar nedir yık, anca yeymiş!
(8)
Sinenden at çıkar hem bitse kînler;
Ne hoştur penceren aç, ismi dînler!
Haraç sen verme gönlün mahsulünden,
Ağaysan köy senin, bak, yağma derler!
(9)
Onun akşam ki saklar çok seherler,
Onun yıldızla nûr bulmuş alemler.
Nasıl bahs eylesem hak erlerinden,
Ölüm gelsin tebessüm eylemişler!

VII

(1)
Sabah yel esti bak, şebnem yakardı;
Nolur birkez nâzar kıl, şimdi derdi!
Gülün yoldaş oluştan bıktı gönlüm,
Çok es, şebnem, otun üzre düşeydi!

VIII

GÖNÜL

(1)
Gönül sahil nedir bilmez denizdir;
Onun dalgaysa timsah titretirdir.
Onun seller tükenmez çöller aşmış,
Felek bir zerre su değmiş değildir!

(2)
Gönül âteş tenim bir dalga istir;
Bu çırpınmam, ki vardan cânlı sestir!
Gecem zikrimle yatmaz, yanmış öd say;
Cıvam dersen, huzursuz bir nefestir!
(3)
Nedir benlik, bilir her neyse derviş;
Zaman durmaz, korur, hoştur onun iş!
Nasıl deryâ korur gevher ne varsa,
Korursan fakrı sen, sultan edermiş!

(4)
Ne sen, benlikte kudretler denerdin;
Ayak ellerde bir bağ, bağı çözdün!
Eğer göğsünde bir kalp olmasaydı,
Akıl, insanda bir zincir görürdün!
(5)
Diyorsun sen, gönül etten ve kandan,
Oluşmuştur tılsımı "Kaf" u "Nun" dan.*
Gönüldür göğsümün içlerde elbet,
Fakat, gelmiş odur, dış bir cihândan!
(6)
Cihânı ay, güneş gördün köleyken,
Niyâzından düğüm çözmüş kökünden.
Götür Hindistan'a benden haber sen,
Uyanmış kalp, kulun hürlük bilirsen!
(7)
Ve ben, sen tarlayız, mahsul gönüldür;
O mahfil bir gelin binsin içindir!
Yolun toz doldu, sırdan anlâyanlar;
Akıl vermez, huyun hakim gönüldür!
(8)
Anar bazen, gariplerden garibi;
Hatiptir, minberi saklar salibi!
O sultandır, ve bazen ordu besler,
Ve yok kudret ve varlıktan nasibi!
(9)
Gönül dünyam benim bir renk cihânı,
Yok alçak, hem de yüksek köşk divanı!
Ve yer, gökler de yönsüz, yok ki dört yön,
Bu âlem var ya Allah hû zamanı!
(10)
Bakış görmüş, akıl peymane sunmuş;
Bu dört yönlü cihân aşmayı ummuş;
Gönül ismiyle meşhur iş bu ayyaş,
Itır, renkler bütünden gönle çekmiş.

* Kaf ve nun: (Kün) Allah'ın ol emri.

(11)
Muhabbet ne? Bakıştan etkilenmek!
Bakış tam ok, yarayken tatlı istek!
Gönül av isteğin, tirkeş bırak git,
Gönül avlar bilirsen bir akış tek!

IX
BENLİK

(1)
İlâhî nûrla aydınlandı benlik;
Eriştir maksada hep ermemezlik!
Visâlinden makamdır ayrılıklar,
Visâli hicrinin makamı bildik!
(2)
Ne millet öldü geçti güftü guda;
Onun kilden biten arzû olur da;
O arzû bir kılıç olmuş görürsün,
Koku, renk ayrıdır bir tek vuruşta!
(3)
O Hak varlıktan olmuş, var ki belli!
O Hak'tan var olan bir öz tecelli!
Ve bilmem ben bu parlak inci elbet,
Bu deryâsız nasıl olsaydı belli!

(4)
Gönül içlerde sohbet eylemiş iş;
O yüzden gönle baskın uyku vermiş.
Uyanmış "Ben" olur, başlar becermek,
Benim emsal, esir olmuşken ölmüş!
(5)
Visalim ayrılık içre visaldir.
Düğüm çözmek, bakışlardan emeldir
Yiterken inci deryâlar içinde,
Bu ummanın suyu gevher değildir!
(6)
Avuççuk toprağım gelmiş ya ordan;
Gülüm, reyhan gelir ondan, buluttan!

Ne ben "ben" bilmişim; bilmem ki "o" hiç,
Ve bildim "ben" gelen ben o göğüsten!

X
CİBRİL VE İHTİYÂR

(1)
Yakînen bilmişim Hazreti Allah,
Terâzi kor da hem korkum bu billah!
Yarın korkum, kıyamet erdiği ân,
Yarar sanmam ona, hem halka vallah!
(2)
Roma'nın pîr rahiplerdir diyor hem;
Tutarsan nükteli bir söz derim tam.
Ölüm, bir halk hazırlar öz elinden.
Senin "takdir", benim "tedbir"di ölmem!
(3)
Verir aşkın göze nûrlar bu hicran;
Araştırmakta şevk, hicrandı imkân!
Senin halin nasıldır bilmedim ben,
Bu maddî varlığım benden haberken!
(4)
Seni dergahı Hak'tan hep kovarlar,
Kovulmuş, hem de kâfir, asi derler!
Şu gönlüm içte saplanmış dikenden,
Ezel tânında ermiş oldu derler!
(5)
Ve bildin, doğru, yanlışlık nedir sen;
Harap tarlamda bitmez dâne eksen!
Ki secdem yok, bu yüzden derde daldım,
Bu yüzden bunca suçlar yüklenirken!
(6)
Ve gel satranç kurup biz oynar olsak.
Bu dört yönlü cihânı mahva dönsek!
Gel artık oynar olsak biz oyunlar,
Cihânın bir kısım yer cennet etsek!

XI
ÖLÜM

(1)
Ölüm Hakka demiş; biz böyle duyduk;
"Şu topraktan doğan yüzsüzdü bildik!"
"Ben ondan cân alırken ar duyardım,
O ölmekten utanmaz oldu gördük!"
(2)
Bekâ ver Rabbimiz, bey altı yönde;
Cihânın dizginiymiş hep elinde!
Hayatın haysiyet, her neyse bilmez;
Utanç duymaz ki ölmek zilletinde!

XII
ŞEYTANA SÖYLE

(1)
Gelip benden diyin şeytana burada,
Ne miktar çırpınıp kalmam bu damda?
Gönül hoşlanmamış, kilden bu dünya,
Hazırlıktır, sabahın, akşamında!
(2)
Cihânı Hak alıp yoktan yaratmış;
Soğuk, durgun gönül, gayrette yokmuş;
Bizim cânda öte âteş ki nerde?
Seni, bizim olan oddan yaratmış!
(3)
Verir aşkın göze nûrlar, bu hicran;
Araştırmakta şevk, hicrandı imkân!
Senin halin nasıldır bilmedim ben,
Bu maddi varlığım benden haberken!
(4)
Seni dergâhı Hak'tan da kovarlar,
Kovulmuş hem de kâfir, asî derler!
Şu gönlüm içre saplanmış dikenken,
Ezel tânından ermiş oldu derler!

(5)
Ve bildin doğru, yanlışlık nedir sen;
Harap tarlamda bitmez tane dersen;
Ki secden yok, bu yüzden derde kaldın,
Bu yüzden bunca suçlar yüklenir ken!
(6)
Ve gel şâhâne biz bir hale girsek ;
Ve gel, satranç kurup biz oynar olsak!
Bu dört renkli cihândır, mahv ederken,
Cihânın her mekânın cennet etsek!

XIII
TOPRAKTAN YARATILAN İBLİS VE ÂTEŞTEN YARATILAN İBLİS

(1)
Bu asrın çok fesat âyan dururken;
Felek bundan utanç duymuştu gör sen!
Görüşten sen de kalp, bir zevk alırsa;
İki yüz şeytan olmuş bende birden!
(2)
Kulak, gözler için çok yolkesen var;
Gönül kırmak için durmaz yaşarlar;
Günah kıymetlidir, ammâ ucuzdur,
Bu tüccarlar ucuz derler, satarlar!
(3)
Ne şeytandır! Gezer tersten bu şeytan!
Gözün kördür füsûnlarla yaşarsan!
Onu ben şimdi mert şeytan da saymam;
Tutar aciz, o ölmüş, yok ki hiç cân!
(4)
Zehirler hem ne tür peymanesinde?
Ölüm vardır kadehler cümlesinde!
Âyan olmuş tuzak var, gördün elbet;
Tuzak gördün, zehirler tanesinde.
(5)
Beşer yüksek makamlardan düşerken;
Ve taktir alçatıp muhkem çekerken;
Senin iblis ki topraktan gelense,
Günahlar pek soğuk, boş lezzetinden!
(6)
Bu asrın şeytanın av olma, kaldır,
O iğfalkâr bakışlar, alçağındır!
Asil olmuş olanlar, Hakk'ı görmüş,
Olan şeytan ki Hak'tan, hoşlanırlar!
(7)
O şeytan, mert olan insan peşinde;
Makam yüksek, doğuş; Hak âteşinde!
Layıksız kimse av etmez kemendi;
Günahkârlar harâm, av etmesinde!
(8)
Ki fıtrattan zeliller, mânâ bilmez;
Bu sözler hiç değildir söylenilmez!
Günahkar, cânlı hilkatten olunca;
Yeni yetmişse iblis hoşlanılmaz!

YOL ARKADAŞLARINA

Gelin, ümmette iş ister düzelmek;
Hayat elbet kumardır, hale koysak!
Ve feryâd eylesek kent mescidinde,
Ve molla göğsünü bizler eritsek!

I

(1)
Kalender, göklerin şahin, ki korkmaz;
Ağır dersen, kanatlar derde kalmaz;
Onun av meskeni, masmavi gökler,
Yuvanın dört yanından aslâ geçmez!

(2)
Varın toz dört yana savrulduğunda;
Cânımdan "Allah hu" döktüm o anda!
Vururken mızrabı göz yaşlarımdan,
Erir teller, akan sazdır elimde!

(3)
Gözün yaş misli hilkatin gönülde;
Ki çırpındım erişmişken gözünde.
O kirpikten parıltı görme mümkün,
Kuruyken ot, ki yok damlam, bilin de!

(4)
Bu mantık hâm kokar, gerçek değildir;
Deliller olsa da, hiç tam değildir!
Bu çift beytler açar örtük eşikler,
Bu beytler Mevlânâ'ın, Câmi'nindir!

(5)
Gelip al, bende yılanmış şâraplar;
Kadehler toprağa rûhlar bağışlar!
Eğer sen, şişemizden bir sularsan,
Dalından lâleler insan da sağlar!

(6)
Benim el eskimiş bir çengi tutmuş;
İçi renk renk olan feryâdı yutmuş!
Çalarken çengi aslân tırnağıyla,
Ki çengin tel de taşlardan damarmış!

(7)
Ki benden asrının Perviz'e söyle:
Olup Ferhat, o elde kazma eyle!
Benim gönlümde batmış bir dikenden,
Meğer yüz Bisütûn delmek kabil de!

(8)
Fakirim, servetim bir tek bakıştır;
Görüş, yâran için bir çöp ve hiçtir;
Bilinsin, leş yiyen bir karga olmak,
Şahın şâhinden üst olmuş seçiştir!

(9)
Bu gönlümdür ne dersen sen kapatmam,
Eşim, dostumla dostum, aslâ kesmem;
Şu göğsüm içre kurdum bir yuvayı,
Felek göğsünde ben tutmuş iken dem!

(10)
Bu gülşen bende koymaz şan u şöhret;
Nasibim takke, aba oldu elbet!
Görüş verdim ya nergisler için ben,
"Fesat sundun" dedi, bağban akıbet!

(11)
Bu meclis içre yüzler söz eden var;
Bu söz nâzik ve gülden ince onlar;
De sen birkez, dikenden söz ederken,
Diken görmüş, çemen neymiş kim anlar?

(12)
Ki bilmem ben ilim, fen nüktesinden!
Bu söz, san'at; benim eldir yücelten!
Bu kervandır sürurum, yanmamızdan,
Bu eski pir olan, hız aldı bizden!

(13)
Sabah ötmüş kuş oldum sanmayın siz!
Figan, ahlar nedir hiç bilmeyen biz!
Etekten tut, fakat aslâ bırakma;
Bağın mevcut anahtar, hânemizdir!
(14)
Benim indimde dünyân bir geçittir!
Tükenmez yolcu var, yoldaşsa hiçtir!
Eşim dostun sayarsan çoktur elbet;
Ki onlar cümleden çok daha eldir!
(15)
Bu yokluktan, var olmak neyse öğren!
Değer bulmak ve artmak neyse öğren!
Benim sen, nağmenin ummânâ düşte;
Ve gevher, hürce kalmak neyse öğren!
(16)
Bu toprak durmadan besler, yeşertir;
Fakat yerden gönül memnun değildir!
Yetiştim feyzinin nemden muhakkak,
Fakat aslâ yeri gök saymamıştır!
(17)
Şu mert insanla mahrem olmadıysan;
Nefes ondan, dirildin bilmemişsen!
O ah, feryât, şikayet netse bilmez;
O merdin gam, emindir kendisinden!
(18)
Görüş bul, tende mevcut cânı gör sen!
Görün daldan içerde yaseminken;
Ve yaylardan çıkan ok misli elbet,
Hedef gözler, göz olmuş oldu görmen!
(19)
Yakînin zevke el olmuş akıllar;
İlim, hikmet oyunbaz arkadaşlar!
Basiret dolsa cahilden olan fert,
İki yüz Razî, Hamit'ten geçerler!*

* İmam Gazali

(20)
Kumaş, gevher, gümüş, elmas nedir ki?
Kulun, altın kemer, atlas nedir ki?
Hüner ehli olur Allah yolunda,
Cihânda mal ve mülk, kırtas nedir ki?
(21)
Benim neş'em de benlikten akıldır;
Bizim meyhânemiz coşkun değildir;
Şarabım tam bütünden saf değilse,
Küpün dipte kalan en son yudumdur!
(22)
Senin iş hırkadır, elbet sarıktır;
Benim, kendimde yâri koklamaktır!
Benim sermâyem olmuş bir çubuk, ney;
Ne çöp minber, ne dar olmuş demektir!
(23)
Dalarken ayna sunmuş cevherimden;
Gelip halvetti seçtim öz sinemden!
Bu kör, zevksiz ilim ehliyse geçtim;
Sığındım, çâre buldum gamlarımdan!
(24)
Neyim var toprağa gömdüm ya birden;
Bütün herkes bu dostum söylemişken!
Ve bilmezler neler söyler misafir;
Ve nerdendir bilen yok hem, kimim ben!

II

(1)
Bilen bir gönle sahip saf bir erse,
Emirdir, o ki gerçek bir fakirse!
Fakat,dînsizse zengin hassa giyse,
İpekten bir palan vurmuş bilinse!

III

(1)
Şu Cem, Dârâ için yaptım ya secde;
Akılsız, ehli iman rüsva etme!
Frenk, var ihtiyaç sen el uzâtma;
Göğünden gönlünün put at, ve tutma!

(2)
Akıl, hikmet dolan bir ihtiyardan;
Güzel bir söz demiş, duymuş idim ben;
O yoksullukta benlik hakimiyse,
Onun olmuş cihân, yokluk elinden!
(3)
Nedir gerçek, bu çift harf gizlemiştir;
Makamı aşk ki dâr, minber değildir!
Ki İbrahim olan, Nemrut'sa korkmaz;
Ödü ayar âteşler eylemiştir!
(4)
Kimin sen derde oldun, lâle ortak;
Ki dost olmak dilersen, gönle bir bak!
Gelen rüzgâr ne var, hep gönlü aç sen,
Yarandır eski, dursun, sakla ancak!
(5)
Demiş, bir ihtiyâr çift söz; hatırda!
Yaşar insan ki cânıyla yaşarsa!
Kaç artık cân rehin vermiş olandan;
O, ten kalmış, değersiz, orda durma!
(6)
Kararsız dalga, sahile demiş ki:
"Ayarım hep Firavunluk, bilin ki;
Yılan olmuş ve kıvrılmış iken ben,
Ve bazen raks olur bak, bekle zevki!"
(7)
Eğer şanım Frenk'ten geldi dersen!
Sakın yüz sürme, olsun, başka mesken!
Onun kamçı için dönsen de kalça,
Palan hep hakkı istermiş eşekten!
(8)
Frengin hükmü bilmez gönle neymiş;
Bu dünya mülk, ve dîn aslâ değilmiş!
O mülkün etrafında cümle şeytan;
Ki Cebrâil desen, olmaz ki gelmiş!

IV

(1)
Ümit kessek yadînden ben ve hem sen;
Biz ayrıldık kokan gül misli birken!
Gönül ölmüş ve dîn ölmüşte gitmiş,
Bu çift ölmek, satın aldık bu elden!
(2)
Nedir İslâm, bilen hiç ayrı gitmez;
Bilir Hak, gayre birkez secde etmez!
Felek artık o maksat üzre dönse,
O maksattan geçip hiç ayrı dönmez!
(3)
Gönül hürdür bu kilden gelmemiştir!
O dönmüşken felekle dönmemiştir!
Kıyam anın nedir, seç sen muhakkak;
Namaz, mest aşk ezanlar bilmemiştir!
(4)
Makam-ı aşk demişler, gönle bak sen;
Yolun maksatsa, Cibril dost edinsen!
Yakîn, sıtkdan nasip almışsan elbet,
Pusu kurmazdılar, düşman da olsan!
(5)
Ve İslâm, oldu irfan hem de idrâk;
Açıktan kendidir hem, remzi "Levlâk!"
Kıyas etsen de sığmaz bil ki Allah,
Sana kâfi Resûl der: "Mâarefnâk!"
(6)
Frenk'in elde koymuşken seni sen;
Yakışmaz bir ölümle öldün erken!
Akıl kalpsiz, yanan aşk yok sinende;
O asma mey ki sunmazdır dedenden!
(7)
Ne herkes kendi kendin hep eritmiş,
Ne herkes nâz içinde sarhoş etmiş!
Giyenler, "Lailahe" kan libası"
Namerdin boy için pek fazla denmiş!

(8)
Yanar mü'min, beden âteşlerinde;
Ki bağlanmış, açılmış ellerinde!
Kıyamında ilâhiyyet celâli,
Cemal kullukla taşmış secdesinde!
(9)
Ne sordun âşığın namâzı, sen ne?
Rüku hem secde dersen mahremane!
Bir "Allah Ekber"i toptan yanıştır;
Sığışmaz beş namaz olmuş zamane!
(10)
Kıraat, çift cihâna karşı koymak;
Namaz kılmak desen, bir sonsuz olmak!
Bu âteşsiz asır ölürse bir kul;
Kıyamet "kad kamet" yok onda bilmek!*

V

(1)
Frenk rızk verme neymiş bildi onlar;
Buna borç verse, ondan borç alırlar!
O şeytan öyle bir rızklar verir ki,
Ve Allah hayran olmuş, işte bunlar!
(2)
Gerek yoktur hikâyen pek uzansa;
Bu gizli sırra çift söz var derim ya;
"Verir tüccara için dünyayı elbet;
Ne bilsin lâmekan, neymiş mekan da!
(3)
Temiz mü'min için vardır ya cennet!
Ve himmet ehlinin vardır ya cennet!
De Hindistanlı üzgün olmasın hiç;
Sebildir hem, bilinsin vardır ya cennet!

VI

(1)
Kalender fazla söz dersen beğenmez!
Bu nüktem der, fakat iksir de bilmez!
Hüseynin kan sulanmaz tarlalardan,
Harap olmuş bu yer mahsul alınmaz!

İkbâl'in
Farsça Hicaz Armağan'ı
burada bitti. 19.10.2009

* Namaza çağrı.